

Załącznik do
druku nr 1622 Projekt „P”
z dnia 2024 r.

Gminny Program Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027* Projekt

GMINA MIASTA
TORUŃ

Luty 2024

Spis treści

Wprowadzenie	4
Podstawy formalne opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>	4
Obszar zdegradowany i rewitalizacji miasta Torunia	5
Główne założenia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji	11
Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji	16
Wyniki częściowe delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w poszczególnych sferach	18
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	23
Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	24
Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	27
Materiał źródłowy	27
Sfera społeczna	27
Sfera gospodarcza	42
Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa	44
Obszary szczególnego zagrożenia powodzią	143
Potencjały, problemy i potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji – synteza szczegółowej diagnozy	150
Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań	161
Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	163
Przedsięwzięcia zlokalizowane na więcej niż jednym podobszarze	170
Przedsięwzięcia zlokalizowane na podobszarze Stare Miasto	199
Przedsięwzięcia zlokalizowane na podobszarze Bydgoskie Przedmieście	270
Przedsięwzięcia zlokalizowane na podobszarze Podgórz	330
Analiza komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych	356
Szacunkowe ramy finansowe	370
Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	375
Uspołecznienie	375
I etap – diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Torunia	375
II etap – przygotowanie projektu GPR-T do 2027	376
Opis struktury zarządzania	379
Zadania interesariuszy wewnętrznych	379
Zadania interesariuszy zewnętrznych	380

Harmonogram realizacji GPR-T do 2027	381
System monitorowania i oceny	382
Zasady monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>	382
Wskaźniki monitorowania i oceny GPR-T do 2027.....	383
Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.....	387
Specjalna strefa rewitalizacji	388
Wskazanie sposobu realizacji GPR-T do 2027 w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	388
Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	388
Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany	388
Wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.....	388
Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	389
Spis tabel i rycin.....	394

Wprowadzenie

Podstawy formalne opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program rewitalizacji Torunia do roku 2027*

Rewitalizacja (pojęcie pochodzące z jęz. łacińskiego: re + vita – „przywrócenie do życia, ożywienie”) stanowi kompleksowy proces wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego za pomocą zintegrowanych działań na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i gospodarki. Działania te prowadzone są przede wszystkim przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji i wykazują terytorialne skoncentrowanie.

Celem działań rewitalizacyjnych są korzystne przekształcenia wyodrębnionego (pod względem społecznym, architektonicznym, planistycznym i ekonomicznym) obszaru gminy. Proces rewitalizacji zmierza do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez podejmowanie działań kompleksowych, co gwarantuje powiązanie ze sobą przedsięwzięć obejmujących kwestie społeczne z kwestiami dotyczącymi innych sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej. Ponadto działania rewitalizacyjne muszą integrować interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, być skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany i zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Podstawę działań rewitalizacyjnych stanowi zrozumienie, że kwestie społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze, techniczne lub środowiskowe są ze sobą nierozzerwalnie powiązane. Kluczowe jest integrowanie działań wspierających lokalne społeczności z działaniami poprawiającymi jakość przestrzeni, w której żyją, przy jednoczesnym zapewnianiu warunków do dalszego stałego rozwoju. Istotny element procesu rewitalizacji to partycypacja społeczna obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się m.in. mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Działania rewitalizacyjne w Gminie Miasta Toruń prowadzone będą na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027* (GPR-T do 2027). Dokument ten zastępuje Gminny Program Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023* (przyjęty uchwałą nr 922/18 Rady Miasta Torunia z dnia 6 września 2018 r. i zmieniony uchwałą nr 346/20 Rady Miasta Torunia z dnia 27 lutego 2020 r.), stanowiąc w wymiarze komplementarności międzyokresowej jego kontynuację. Program rewitalizacji to dokument mający na celu zaprogramowanie i realizację procesu rewitalizacji. Stanowi wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego i stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, będący narzędziem planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Realizacja założonych projektów o charakterze społecznym i infrastrukturalnym pozwoli na osiągnięcie synergii efektów działań rewitalizacyjnych. Wpłynie także na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji, a tym samym na rozwiązanie lub zminimalizowanie problemów stanowiących podstawę wyznaczenia obszaru działań rewitalizacyjnych.

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027* został opracowany na podstawie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz jest zgodny z:

- **wymogami określonymi dla strategii instrumentów terytorialnych (IIT) w Ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawie wdrożeniowej),**

- zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027,
- Programem Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027.

Obszar zdegradowany i rewitalizacji miasta Torunia

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie miasta Torunia został wyznaczony uchwałą nr 1065/23 Rady Miasta Torunia z dnia 20 kwietnia 2023 r.

Obszar zdegradowany obejmuje następujące jednostki urbanistyczne:

- Stare Miasto,
- Bydgoskie Przedmieście,
- Podgórz,
- Jakubskie Przedmieście,
- Mokre Przedmieście,
- Bielawy i Grębocin.

Według danych na koniec 2021 r. obszar zdegradowany zamieszkiwany był przez blisko 68 000 mieszkańców, a zatem ponad 37% mieszkańców miasta.

Obszar rewitalizacji został wskazany jako część obszaru zdegradowanego. Wskazano jednostki, które w największym stopniu charakteryzuje koncentracja problemów społecznych i które łącznie nie przekraczają 20% powierzchni miasta oraz 30% liczby mieszkańców Torunia. Do obszaru rewitalizacji zaliczono następujące jednostki urbanistyczne:

- Stare Miasto,
- Bydgoskie Przedmieście,
- Podgórz.

W tym kształcie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 1 798,82 ha (ok. 15,55% powierzchni miasta) i jest zamieszkiwany przez około 37 861 mieszkańców, tj. ok. 20,77% mieszkańców Torunia. Tak określony obszar rewitalizacji w bardzo dużym zakresie pokrywa się z obszarem rewitalizacji obowiązującym do dnia podjęcia uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji z dnia 20 kwietnia 2023 r.

Obszar rewitalizacji został podzielony na podobszary: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście i Podgórz.

Powiązania z dokumentami strategicznymi

Proces rewitalizacyjny charakteryzuje się podejściem zintegrowanym, które przejawia się włączeniem interesariuszy w odnowę obszarów zdegradowanych w działania w obszarach polityki społeczno-gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej gminy oraz regionu.

Mając na uwadze powyższe oraz zgodnie z wymogiem określonym w art. 15 ust. 1 pkt 2 Ustawy o rewitalizacji, w poniższym punkcie przeanalizowano powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji pn. Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027 z dokumentami strategicznymi na szczeblu lokalnym.

Nazwa dokumentu	Powiązania
Studium uwarunkowań i kierunków	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia jest podstawowym dokumentem określającym ramy polityki przestrzennej gminy. Z uwagi na długotrwałą procedurę planistyczną oraz

zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia	rozległy obszar objęty dokumentem – studium jest jednym z najbardziej stałych, stosunkowo rzadko zmienianych i aktualizowanych dokumentów strategicznych na poziomie gmin. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia zostało przyjęte uchwałą nr 805/18 Rady Miasta Torunia z dnia 25 stycznia 2018 r. Studium, jak zaznaczono w samym dokumencie, wskazuje tereny wymagające przekształceń ze względów funkcjonalno-przestrzennych. Tereny wskazane do przekształceń oraz do rehabilitacji wpisują się również do kategorii terenów zdegradowanych, które – po przeprowadzeniu stosownych analiz – mogą być objęte programami rewitalizacji. Według kryteriów urbanistycznych i przestrzennych w studium wyodrębniono następujące jednostki stanowiące obszary zdegradowane: Bydgoskie Przedmieście, Stare Miasto, Jakubskie Przedmieście, Grębocin nad Strugą, Rudak i Podgórz. Dodatkowo jako obszar zdegradowany wskazuje się jednostkę Mokre Przedmieście. W studium określono podstawowe funkcje dla wszystkich jednostek urbanistycznych. Bydgoskie Przedmieście to jednostka skupiająca działania związane zwłaszcza z: • utrwaleniem i rehabilitacją reprezentacyjnej niegdyś dzielnicy, o wiodącej funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej realizowanej w części jako zabudowa pierzejowa kwartałów ulic o charakterze śródmiejskim w obszarze ulic: Bydgoska, M. Reja, W. Broniewskiego, H. Sienkiewicza, J. Słowackiego, A. Tujakowskiego, Z. Krasińskiego i S. Moniuszki, • rozwojem funkcji rekreacyjnych w oparciu o Park Miejski, Błonia Nadwiślane oraz zagospodarowaniem terenów leśnych Rudelki i Piekarskich Gór na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, • rozwojem ponadlokalnych funkcji związanych z targami i wystawiennictwem oraz funkcji wspomagających na terenach obecnego schroniska dla zwierząt przewidzianego do dyslokacji, • rozwojem usług turystycznych w oparciu o możliwą rozbudowę bazy turystyczno-hotelarskiej i rekreacyjnej w rejonie Portu Zimowego, przystani wodnej i bulwaru nadwiślańskiego, • utrzymaniem ponadlokalnych funkcji z zakresu administracji i nauki, zwłaszcza w rejonie ulic: F. Chopina, S. Moniuszki i A. Mickiewicza. Stare Miasto to jednostka skupiająca działania związane zwłaszcza z: • rewitalizacją zespołu staromiejskiego uznanego za pomnik historii i wpisanego na listę światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego UNESCO wraz z otoczeniem, • wielokierunkowym rozwojem wykorzystującym walory kulturowe i niepowtarzalny klimat miejsca, a także jego funkcje o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym, włącznie z przystosowaniem do roli „pasażu spacerowego” nadbrzeży Wisły (Bulwaru Filadelfijskiego) z możliwością rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych szlaku wodnego rzeki Wisły, • utrwalaniem i rehabilitacją istniejącej zabudowy w znacznej części mieszkaniowej, o charakterze śródmiejskim w obszarze ulic: Wały Gen. W. Sikorskiego, Plac Teatralny, Fosa Staromiejska, Pod Krzywą
--	--

	Wieżą, Bankowa, mury miejskie, Wola Zamkowa, św. Jakuba, Bulwar Filadelfijski, Pl. 18 Stycznia, Piastowska, Dobrzyńska, Pl. św. Katarzyny, L. Szumana, - ochroną terenów zieleni w strefie otuliny jako przestrzeni publicznych oraz kształtowaniem ich powiązań funkcjonalno-przestrzennych, - rozwojem zintegrowanych systemów transportu publicznego. Podgórz to jednostka skupiająca działania związane zwłaszcza z: - rozwojem, rozbudową i modernizacją ponadlokalnych i lokalnych powiązań komunikacyjnych (transportu drogowego i kolejowego), - ochroną i zachowaniem zasobów oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych w obrębie korytarza ekologicznego rzeki Wisły z rozwojem funkcji turystycznych i rekreacyjnych na bazie ruin zamku, - utrzymaniem przebiegów elementów ponadlokalnych sieci inżynierskich (linii elektroenergetycznych i GPZ Południe), - procesami modernizacji i uzupełnień zabudowy o charakterze śródmiejskim w obszarze pomiędzy ul. Poznańską – M. Drzymały – Inowrocławską, - procesami przekształcania terenów powojkowych, - utrzymaniem i ochroną ujęcia wody, - rozwojem funkcji mieszkalnictwa wielorodzinnego i jednorodzinnego, - utrzymaniem i modernizacją obiektów sportowych, - rozwojem działalności gospodarczych w oparciu o nowoczesne technologie na terenach podlegających procesom rewitalizacji i terenach predestynowanych do urbanizacji.
Strategia rozwoju miasta Torunia do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy rozwoju do 2028 r.	Strategia rozwoju lokalnego to bardzo ważny instrument budowania potencjału rozwojowego gminy. Strategia rozwoju to również kluczowe narzędzie prowadzenia polityki rozwoju, którą określa się jako „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej” (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju). Strategia rozwoju jest nadrzędnym dokumentem programującym rozwój miasta w długofalowej perspektywie czasowej. Wskazuje te obszary, gdzie adresowanie środków i działań będzie najbardziej celowe i efektywne. Strategia stanowi podstawowy instrument wspomagający władze samorządowe w procesie zarządzania rozwojem. Strategia rozwoju miasta Torunia do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy rozwoju do 2028 r. została przyjęta w dniu 17 maja 2018 r. uchwałą Rady Miasta Torunia nr 861/18. Horyzont czasowy obecnej strategii ustalono do 2028 r. Dokument stanowi aktualizację strategii opracowanej w 2010 r. Wizja miasta brzmi: „Toruń nowoczesnym miastem europejskiej przestrzeni rozwoju o szczególnym znaczeniu dla światowego dziedzictwa kulturowego”. Misję samorządu miasta Torunia sformułowano w następujący sposób: „Jesteśmy miastem kreatywnej, otwartej i przedsiębiorczej społeczności, dumnej z dziedzictwa kulturowego swoich przodków, przełomowych w dziejach świata odkryć w astronomii, które do dzisiaj inspirują do tworzenia nowoczesnego, metropolitalnego ośrodka kultury, nauki, gospodarki i turystyki, opartego na innowacjach i synergii z partnerami w otoczeniu krajowym i międzynarodowym”. W dokumencie wskazano kilka

	istotnych wyzwań służących ukierunkowaniu rozwoju miasta Torunia w perspektywie kilkunastu, a nawet kilkudziesięciu lat. W trzech obszarach tematycznych zostały określone cele strategiczne i operacyjne. Lista głównych postulatów określonych w strategii została przedstawiona poniżej. Obszar społeczny Cel strategiczny 1: Toruń atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy Cele operacyjne: 1.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału kreatywnego we wszystkich dziedzinach rozwoju Torunia 1.3. Tworzenie wysokiej jakości oferty kulturalnej 1.4. Upowszechnienie sportu i rekreacji wśród mieszkańców 1.5. Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców (w tym inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, programy profilaktyczne, opiekuńcze itp.) 1.6. Aktywizacja i integracja osób oraz grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym 1.7. Wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, w integracji społecznej i zawodowej 1.8. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście Obszar gospodarki i promocji Cel strategiczny 2: Toruń miastem wysokiej synergii wykorzystania potencjału kulturowego i naukowego Cele operacyjne: 2.1. Ciągłe doskonalenie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, jednostkami samorządu terytorialnego i instytucjami otoczenia biznesu 2.2. Toruń miastem ogólnopolskich i międzynarodowych spotkań 2.3. Znaczący udział w potencjale gospodarczym miasta branż nowoczesnych technologii 2.4. Wzrost liczby miejsc pracy w mikro-, małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP) 2.5. Umacnianie pozycji Torunia jako ponadregionalnego ośrodka edukacji o znaczeniu międzynarodowym 2.6. Rozwój marki i produktów turystycznych 2.7. Wzmacnianie i rozwijanie społecznych podstaw do rozwoju turystyki w Toruniu 2.8. Rozwój i ciągłe doskonalenie lokalnych instytucji otoczenia biznesu 2.9. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej Torunia 2.10. Poprawa sytuacji na rynku pracy 2.11. Umocnienie atrakcyjnego ponadregionalnego wizerunku Torunia Obszar zasobów, infrastruktury i środowiska Cel strategiczny 3: Toruń miastem nowoczesnej infrastruktury
--	---

	Cele operacyjne: 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej 3.2. Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego 3.3. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i terenów zdegradowanych 3.4. Doskonalenie rozwiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem układu przestrzennego miasta 3.5. Zwiększenie komfortu korzystania z transportu zbiorowego oraz prowadzenie polityki cenowej przejazdów komunikacją miejską zmierzającej do upowszechnienia transportu zbiorowego Toruń miastem ładu przestrzennego Cel strategiczny 4: Cele operacyjne: 4.1. Dalsza poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie miasta 4.2. Kontrolowany rozwój oraz poprawa estetyki przestrzeni miasta 4.3. Efektywniejsze wykorzystanie walorów estetycznych Torunia w promocji miasta GPR-T do 2027 jest zgodny z celami strategicznymi i operacyjnymi strategii i stanowi dla niej program operacyjny realizowany na terytorium o szczególnym znaczeniu dla rozwoju miasta. W pełnym zakresie cele operacyjne strategii zgodne są z GPR-T do 2027 w ramach celu strategicznego 1. „Toruń atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pracy” oraz celów strategicznych 3. i 4. W celu strategicznym 2. „Toruń miastem wysokiej synergii wykorzystania potencjału kulturowego i naukowego” szczególnie powiązane z celami polityki rewitalizacyjnej są cele operacyjne: 2.1, 2.4, 2.6, 2.7 i 2.10.
Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027	Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027 jest dokumentem określającym ramy prowadzenia polityki społecznej gminy w danym okresie czasu, w oparciu o zdiagnozowane problemy, z którymi boryka się lokalna społeczność. Według art. 17. pkt. 1. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Poza tym zadaniem własnym powiatu, zgodnie z wyżej wspomnianą ustawą, jest „opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami” (art. 19 pkt 1). Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027 została przyjęta uchwałą nr 654/21 Rady Miasta Torunia z dnia 17 czerwca 2021 r. Składa się z trzech zasadniczych części: diagnostycznej, analitycznej i strategicznej. Treść wizji do 2027 r. zawartej w strategii brzmi: „Toruń w roku 2027 jest miastem, w którym rozwinięto i utrwalono systemy wsparcia dla rodzin, seniorów oraz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W widoczny sposób udało się zwiększyć wrażliwość społeczną na potrzeby

	osób w najtrudniejszej sytuacji życiowej. Rozwinięte zostały możliwości szybkiego rozpoznawania osób i środowisk wymagających wsparcia i udzielania pomocy. Dzięki wsparciu organizacyjnemu i finansowemu wiele organizacji pozarządowych rozwinęło swoją aktywność pozwalającą rozwiązywać problemy społeczne dotyczące rodziny, osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem społecznym oraz seniorów, a także lepiej zaspokajać często bardzo niszowe potrzeby osób nieobjętych działaniami instytucji publicznych. Znacznie wzmocnił się kapitał społeczny Torunia, dzięki któremu można w sposób niefinansowy udzielać pomocy i wsparcia oraz rozwiązywać problemy społeczne”. Misja samorządu uwzględniona w Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027 została ujęta w sposób następujący: „Toruń jest miastem z rosnącą wrażliwością społeczności lokalnej na los ludzi w trudnej sytuacji życiowej, gdzie dzięki solidarności społecznej, rozwiniętej aktywności miasta i partnerów publiczno-społecznych możliwe jest rozwiązywanie najtrudniejszych problemów społecznych, a rodzina i osoby w trudnych sytuacjach życiowych otrzymują cenne wsparcie i możliwości uczenia się samodzielnego radzenia sobie z wyzwaniami stawianymi przez życie”. Część postulatywna strategii została podzielona na cztery obszary tematyczne: rodzina, wykluczenie i zagrożenie wykluczeniem społecznym, kapitał społeczny, seniorzy. Poniżej zaprezentowano cele strategiczne i operacyjne określone dla każdego z obszarów. OBSZAR STRATEGII: RODZINA Cel strategiczny nr 1: Sprawny, odpowiedni do potrzeb i zintegrowany system wsparcia rodziny i opieki nad dzieckiem Cele operacyjne: 1.1. Wypromowane w społeczności miasta: wartości i trwałość rodziny, małżeństwa i dzieciństwa (w tym idei rodzicielstwa zastępczego) 1.2. Zwiększony poziom kompetencji rodzicielskich i umiejętności przezwyciężania sytuacji kryzysowych przez rodziny mające trudności opiekuńczo-wychowawcze 1.3. Zwiększona zdolność rodzin i środowisk pozarodzinnych do samodzielnego wspierania rozwoju dzieci i młodzieży 1.4. Rozwinięta społeczność asystentów rodziny 1.5. Rozwinięty zintegrowany system zapobiegania przestępczości, demoralizacji oraz uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży 1.6. Ograniczone zjawisko przemocy w rodzinie OBSZAR STRATEGII: WYKLUCZENIE I ZAGROŻENIE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM Cel strategiczny nr 2: Zwiększony poziom zaspokojenia najważniejszych potrzeb życiowych osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
--	---

	Cele operacyjne: 2.1. Rozwinięty i atrakcyjny rynek pracy uwzględniający potrzeby i możliwości różnych grup społecznych 2.2. Zwiększony poziom integracji społecznej 2.3. Zmniejszenie poziomu i skutków bezdomności OBSZAR STRATEGII: KAPITAŁ SPOŁECZNY Cel strategiczny nr 3: Rozwinięty kapitał społeczny i aktywność obywatelska Cele operacyjne: 3.1. Zwiększone zaangażowanie społeczne i emocjonalne mieszkańców w sprawy środowiska, w którym żyją 3.2. Zwiększona rola i udział organizacji pozarządowych w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców nieobjętych wsparciem instytucjonalnym miasta 3.3. Zwiększony poziom integracji i solidarności społecznej OBSZAR STRATEGII: SENIORZY Cel strategiczny nr 4: Zwiększony poziom zaspokojenia potrzeb seniorów i komfortu ich życia Cele operacyjne: 4.1. Rozwinięta oferta usług opiekuńczych i zdrowotnych dla seniorów 4.2. Rozwinięta społeczność opiekunów osób starszych 4.3. Wydłużanie okresu samodzielności osób starszych Do rewitalizacji odnosi się każdy z wymienionych celów strategicznych i operacyjnych. Istotna jest realizacja przedsięwzięć w każdym ze wskazanych obszarów, ponieważ w sferze społecznej wzajemnie się one uzupełniają i nie mogą stanowić osobnych płaszczyzn działania. Obszar rewitalizacji cechuje koncentracja problemów społecznych, w związku z czym realizację głównego dla polityki społecznej dokumentu, jakim jest Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027, należy potraktować jako ważny zbiór postulatów, które dopełniają i poszerzają założenia zawarte w GPR-T do 2027.
--	---

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Główne założenia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji została opracowana diagnoza. Stała się ona podstawą do przygotowania projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji miasta Torunia, w tym załączników graficznych, na których w skali 1:5000 przedstawiono granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W niniejszym programie zaprezentowano główne wnioski z diagnozy służącej wyznaczeniu obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, natomiast podstawą do określenia celów, kierunków działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji zaprezentowana w całości w niniejszym dokumencie.

Przyjęta na potrzeby przeprowadzenia delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji metodyka została opracowana w zgodności z art. 4 Ustawy o rewitalizacji, tzn. w oparciu o analizę

wykorzystującą „obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań”.

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który dodatkowo cechuje się występowaniem negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Powyższe kryteria (wskaźniki), przyjęte na potrzeby niniejszego opracowania, służące wskazaniu obszarów zdegradowanych, zostały przypisane pięciu podsystemom: społecznemu, gospodarczemu, przestrzenno-funkcjonalnemu, środowiskowemu i technicznemu. Celem wykonania analizy wskaźnikowej wyznaczającej obszar zdegradowany i rewitalizacji zebrano dane rejestrowe, których dysponentami są jednostki administracji publicznej – głównie Urząd Miasta Torunia i jednostki organizacyjne Gminy Miasta Toruń. Pełna lista zastosowanych wskaźników została zaprezentowana w tabeli poniżej.

Tabela 1. Lista wskaźników delimitacyjnych

Sfera	Wskaźniki	Źródło danych
społeczna	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021	Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Torunia
	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Torunia
	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Torunia
	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021	Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Torunia
	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
	Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2021	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
	Stopa bezrobocia – udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%] w 2021 r.	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r.	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia

	Dynamika zmian ogólnie bezrobotnych w latach 2015-2021	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2021-2022	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku ¹
	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2021-2022	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2021-2022	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku
	Liczba przestępstw przypadająca na 1 000 mieszkańców w 2021 r.	Komenda Miejska Policji w Toruniu
	Średnia liczba głosów oddanych do budżetu obywatelskiego na 1 000 mieszkańców	Wydział Komunikacji Społecznej i Informacji Urzędu Miasta Torunia
	Frekwencja wyborcza do Rady Miasta Torunia w 2018 r.	Państwowa Komisja Wyborcza ²
gospodarcza	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Torunia
	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1 000 mieszkańców w 2021 r.	Główny Urząd Statystyczny
	Liczba podmiotów gospodarczych sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2021 r.	Główny Urząd Statystyczny
przestrzenno-funkcjonalna	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1 000 mieszkańców	Urząd Miasta Torunia ³ , Urząd Marszałkowski ⁴ , Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych ⁵
	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców 2021 r.	Komenda Miejska Policji w Toruniu
	Powierzchnia zieleni parkowej na 1 000 mieszkańców	Miejska Pracownia Urbanistyczna w Toruniu
techniczna	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1 000 mieszkańców	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego ⁶
	Liczba obiektów ujętych w rejestrze wojewódzkiego konserwatora zabytków w niezadawalającym stanie technicznym na 1 000 budynków ogółem	Kujawsko-Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Biuro Toruńskiego Centrum Miasta Urzędu Miasta Torunia
środowiskowa	Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej w powierzchni jednostki analitycznej	Miejska Pracownia Urbanistyczna w Toruniu
	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 1 000 mieszkańców	Wydział Środowiska i Ekologii Urzędu Miasta Torunia

Źródło: Opracowanie Lider Projekt Sp. z o.o.

Podział miasta na jednostki analityczne

Podstawowym elementem przeprowadzonego badania delimitacji były wskaźniki statystyczne, opracowane na podstawie możliwie najbardziej aktualnych danych publicznych. Wskaźniki statystyczne poprzez ich odniesienie do wartości średnich dla miasta pozwalają na dokonanie analizy

¹ <https://www.oke.gda.pl/>

² <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/046300>

³ <https://www.torun.pl/pl/nauka/przedszkola/przedszkola-miejskie>

⁴ <https://www.kujawsko-pomorskie.pl/urzed-marszalkowski/jednostki-organizacyjne>

⁵ <https://rspo.gov.pl/>

⁶ <https://wyszukiwarka.gunb.gov.pl>

porównawczej poszczególnych jednostek analitycznych, a tym samym wskazanie jednostek szczególnie zagrożonych negatywnymi zjawiskami oraz predysponowanych do objęcia kompleksowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Zastosowana metoda delimitacji (wyznaczenia granic obszaru zdegradowanego i rewitalizacji) musi zapewnić wybór obszarów kryzysowych – dysfunkcyjnych w sposób adekwatny i obiektywny. Wykorzystanie wskaźników delimitacyjnych na całym obszarze miasta ma za zadanie prowadzić do pozyskania pełnego obrazu, dotyczącego wszystkich jednostek urbanistycznych miasta, na które zostało ono podzielone oraz wskazania jednostek szczególnie zagrożonych wykluczeniem i proponowanych do objęcia kompleksowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Jednostkami przestrzennymi, które w analizie porównawczej zostały zestawione w celu wytypowania obszaru kryzysowego, są jednostki, których granice w dużym stopniu nawiązują do granic jednostek urbanistycznych wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia, przyjętego uchwałą nr 805/2018 Rady Miasta Torunia z dnia 25 stycznia 2018 r. Podstawą do wyodrębnienia jednostek urbanistycznych w studium były przede wszystkim:

- granice jednostek urbanistycznych ustalone w kolejnych edycjach miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia – jednostki urbanistyczne,
- granice okręgów – jednostek pomocniczych Rady Miasta,
- „bariery” funkcjonalne w postaci istniejących lub przewidywanych przebiegów tras komunikacji kołowej (ulic) i szynowej (kolei) oraz bariera naturalna, jaką stanowi rzeka Wisła.

W stosunku do ustaleń studium na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano następującej korekty:

- złączono jednostki Bielawy, Grębocin przy Lesie oraz Grębocin nad Strugą i nazwano je jako Bielawy i Grębocin w analizie statystycznej. Do Bielaw i Grębocina przyłączono część jednostki urbanistycznej Katarzynka (ulice: Przy Lesie, Wałdowska, Morwowa, bez Kocińskiej). Po połączeniu uzyskano jednostkę o powierzchni 1 230 ha i liczbie ludności równej 7 791 osób (według stanu na 31.12.2021 r.), w obrębie której znajduje się teren zwartej zabudowy mieszkaniowej w rejonie dróg krajowych nr 15 i nr 80. Włączenie do jednostki Bielawy i Grębocin części jednostki urbanistycznej Katarzynka spowodowało, że Katarzynka pozostaje jednorodną pod względem funkcjonalnym jednostką o charakterze przemysłowo-usługowym bez funkcji mieszkaniowej, która przed włączeniem do Bielaw i Grębocina stanowiła marginalny odsetek zabudowy (kilka budynków mieszkalnych),
- niewielką powierzchnię zamieszkałą Barbarki (ulica Pawia, jeden budynek mieszkalny) dodano do jednostki Wrzosi. Należy wziąć pod uwagę fakt, że Barbarka jest jednostką o funkcjach innych niż mieszkaniowa,
- zamieszkała część Starotoruńskiego Przedmieścia (ulice: Bielańska i Szosa Okrężna) przylegająca do Bydgoskiego Przedmieścia została włączona do Bydgoskiego Przedmieścia. Przyczyną tego zabiegu również były niske funkcje mieszkalne tej jednostki,
- kolejnego połączenia dokonano w jednostkach urbanistycznych Stawki i Rudak, a następnie nazwano je Stawki i Rudak. Jednostka urbanistyczna Rudak jest bardzo słabo zaludniona, a znaczny odsetek meldunków odnotowano na obszarze ogrodów działkowych. Należy wziąć pod uwagę, że w mało zaludnionych jednostkach może dochodzić do przypadkowości analizowanych zjawisk, dlatego należy unikać porównywania jednostek dużych z bardzo małymi.

Podstawowe dane odnośnie powierzchni, liczby ludności i gęstości zaludnienia jednostek analitycznych wyodrębnionych na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Torunia przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 2. Podział Torunia na jednostki analityczne wraz z ich powierzchnią i liczbą ludności sporządzony na potrzeby opracowania diagnozy wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Dane według stanu na 31.12.2021 r.

Lp.	Nazwa jednostki analitycznej	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Liczba ludności ogółem w 2021 r.	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
1	Bielany	233,26	4 594	1 969,48
2	Bielawy i Grębocin	1 230,00	7 791	633,41
3	Bydgoskie Przedmieście	498,19	21 900	4 395,91
4	Chełmińskie Przedmieście	421,29	32 723	7 767,33
5	Czerniewice	501,55	2 168	432,26
6	Jakubskie Przedmieście	422,09	8 990	2 129,88
7	Kaszczorek	632,38	2 451	387,58
8	Mokre Przedmieście	475,34	13 305	2 799,05
9	Na Skarpie	566,29	21 541	3 803,88
10	Podgórz	1 146,03	10 550	920,57
11	Rubinkowo	256,71	22 805	8 883,57
12	Stare Miasto	154,60	5 411	3 500,00
13	Stawki i Rudak	1 313,83	11 957	910,09
14	Wrzosey	1 027,17	16 049	1 562,45
15	Barbarka (wyłączona z analizy)	1 025,79	4	0,39
16	Katarzynka (wyłączona z analizy)	704,78	4	0,57
17	Starotoruńskie Przedmieście (wyłączone z analizy)	961,68	55	5,72
-	średnia dla jednostek analitycznych ¹	8 878,73	182 235	2 052,49
-	miasto Toruń ²	11 570,98	182 298	1 575,48

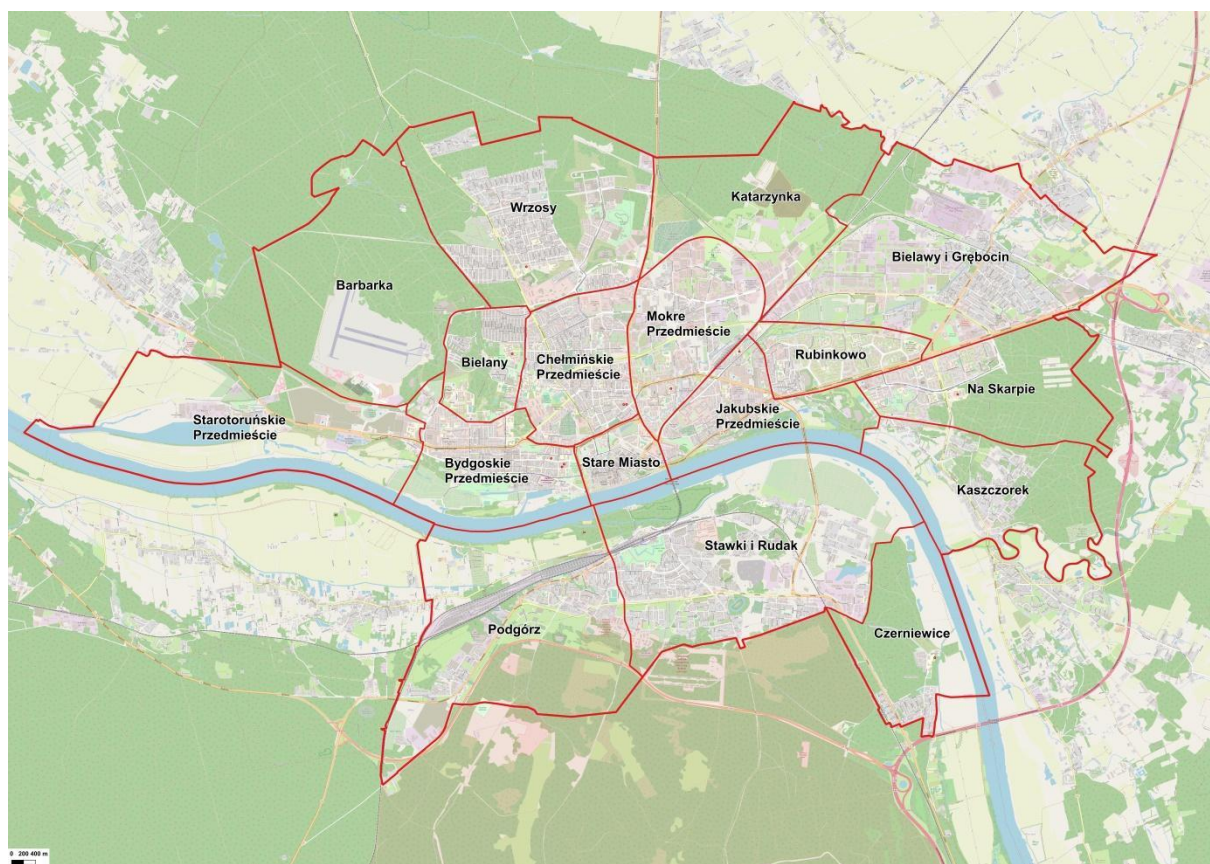
Oznaczenia:

1 – bez części Barbarki i Katarzynki oraz fragmentu Starotoruńskiego Przedmieścia

2 – bez wyłączenia Barbarki, Katarzynki i Starotoruńskiego Przedmieścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Torunia

Rycina 1. Podział miasta Torunia na jednostki analityczne sporządzony na potrzeby opracowania diagnozy wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OpenStreetMap

Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

Zgodnie z przyjętymi założeniami w Ustawie o rewitalizacji i obraną metodyką obszar zdegradowany musi się charakteryzować wyższą intensywnością negatywnych zjawisk opisanych przyjętymi wskaźnikami niż przeciętna intensywność tych zjawisk dla całego miasta. Metodą, która pozwala na ocenę i selekcję obszarów miasta o najwyższym stopniu degradacji, jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników i na tej podstawie stworzenie indeksu zbiorczego.

Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek statystycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Poniżej przedstawione zostały wzory działań matematycznych niezbędnych dla wyliczenia wskaźników wystandaryzowanych.

Wzór na obliczenie średniej arytmetycznej, gdzie $\bar{x}$ oznacza średnią arytmetyczną, n – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Wzór na obliczenie odchylenia standardowego populacji, gdzie: σ oznacza odchylenie standardowe, $\underline{x}$ – średnią arytmetyczną, N – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \underline{x})^2}{N}}$$

Wzór na obliczenie wskaźnika wystandaryzowanego – z , gdzie σ oznacza odchylenie standardowe, $\underline{x}$ – średnią arytmetyczną, x – wartość zmiennej niewystandaryzowanej:

$$z = \frac{x - \underline{x}}{\sigma}$$

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość przeciętna dla analizowanej grupy jednostek i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne⁷. Przejście odchylenia od wartości równej zero do wartości ujemnej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem degradacji wyższym od przeciętnej dla grupy jednostek. Z kolei wartości dodatnie odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu z przeciętną dla grupy jednostek analitycznych odznaczają się mniejszym natężeniem. Zabieg ten pozwala także na zsumowanie wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzenie indeksu zbiorczego (wskaźnika sumarycznego lub inaczej zwanego wskaźnikiem syntetycznym) dla poszczególnych sfer i wskaźnika sumarycznego dla wszystkich sfer łącznie.

Wzór na obliczenie wskaźnika sumarycznego (indeksu zbiorczego) – WS , gdzie z_i oznacza wartości zmiennych wystandaryzowanych:

$$WS = \sum_{i=1}^n z_i$$

Obszarem zdegradowanym będzie zatem każda jednostka analityczna, dla której łącznie:

- wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej jest ujemny,
- przynajmniej jeden wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej jest ujemny.

Obszarem rewitalizacji jest część obszaru zdegradowanego, która nie przekracza 30% liczby mieszkańców i 20% powierzchni miasta, cechuje się bardzo wysokim wskaźnikiem degradacji w sferze społecznej i łącznie we wszystkich sferach (wskaźnik sumaryczny dla wszystkich sfer przyjmuje wysoką wartość ujemną), na terenie której – z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – miasto zamierza prowadzić rewitalizację. Oprócz wskaźników mierzalnych, charakteryzujących się konkretnymi liczbami, przy wyborze obszaru rewitalizacji brano również pod uwagę efekty dotychczasowych działań rewitalizacyjnych oraz analizowano konsekwencje przerwania działań niwelujących stan kryzysowy. Wynikiem takich rozważań jest wniosek, że zaniechanie dalszej realizacji projektów na obszarze Podgórze, Bydgoskiego Przedmieścia i Starego Miasta może skutkować regresem procesu rewitalizacji.

Wyniki obliczenia wskaźników sumarycznych w poszczególnych sferach i dla wszystkich łącznie przedstawiono w kolejnych podrozdziałach.

⁷ W wyniku standaryzacji zmienna uzyskuje średnią wartość oczekiwaną równą zero i odchylenie standardowe równe jeden.

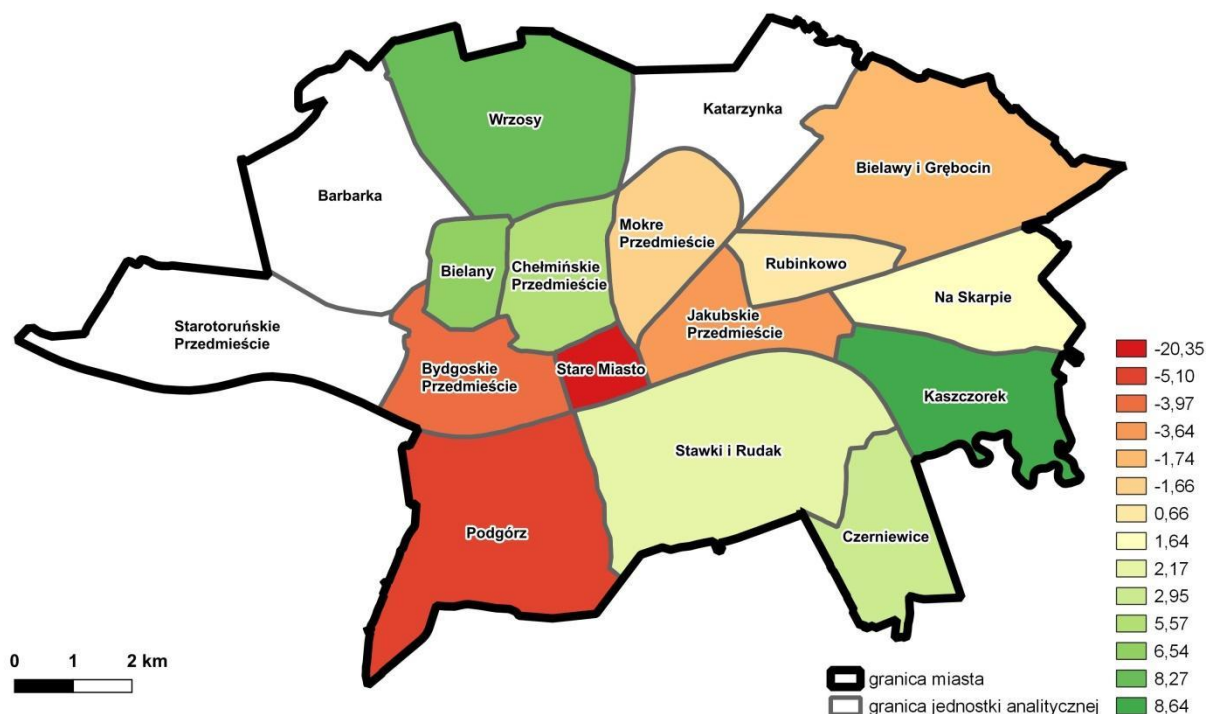
Wyniki częściowe delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w poszczególnych sferach

Sfera społeczna

Bardzo ważnym etapem pracy przy opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego była analiza wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej. Największą koncentrację problemów demograficzno-społecznych odnotowano na Starym Mieście, gdzie wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej liczył -20,35. W latach 2015-2021 nastąpił tu ubytek populacji o -11,13%. Wraz z procesami odpływu ludności miejskiej, potęgują się procesy starzenia się społeczeństwa. I tak udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wynosił tu 21,07%, ale był on mniejszy w porównaniu do jednostek analitycznych z dominacją zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (Na Skarpie, Rubinkowo) i na tle średniej wartości dla jednostek analitycznych. Stare Miasto cechuje się największą skalą problemów społecznych, które wynikają m.in. z bardzo wysokiego udziału osób bezrobotnych, przede wszystkim długookresowo pozostających bez zatrudnienia. Mimo spadku liczby osób długotrwale bezrobotnych, problem ten stanowi poważną barierę w aktywizacji społecznej populacji. Obszar ten charakteryzuje się wysokim poziomem przestępczości na tle miasta. Na Starym Mieście odnotowano niskie wyniki edukacji na poziomie szkoły podstawowej. Centralny obszar miasta cechuje się najniższymi wynikami edukacyjnymi w porównaniu do pozostałej części Torunia. Bardzo niepokojący sygnał widoczny jest szczególnie w zdawalności egzaminu ósmoklasisty z matematyki. Z przeprowadzonej analizy wynika, że istnieje współzależność pomiędzy niskim poziomem wyników nauczania z języka polskiego a pozostałymi przedmiotami (matematyka, język obcy – najczęściej angielski). Ponadto ludność zamieszkująca ten obszar wykazuje najmniejszą chęć uczestnictwa w życiu publicznym, co potwierdzają wyniki frekwencji wyborczej, np. do Rady Miasta Torunia. Niekorzystne wartości wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej zaobserwowano również na Podgórzu, gdzie liczył on -5,10. W latach 2015-2021 zaznaczył się tu przyrost liczby mieszkańców o 2,20% na skutek rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Podgórz charakteryzuje się dobrą strukturą ekonomiczną ludności według wieku. Na przestrzeni ostatnich lat nastąpił wzrost liczby osób najmłodszych, dlatego też procesy starzenia się społeczeństwa zostały osłabione. Jednak występuje tu największy udział osób korzystających z pomocy społecznej. Mimo spadku liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotni o ok. 50% w ostatnich latach, na Podgórzu wciąż odnotowuje się wysoką stopę bezrobocia (drugie miejsce wśród wszystkich jednostek analitycznych). Z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku wynika, że uczniowie uzyskują tu lepsze wyniki z egzaminu ósmoklasisty w porównaniu do uczniów kształcących się w placówkach edukacyjnych na Starym Mieście, ale gorsze niż średnia dla jednostek analitycznych. Poza tym obszar Podgórza to jednostka atrakcyjna do zamieszkania z uwagi na niski poziom przestępczości. Z kolei ludność niezbyt chętnie angażuje się w sprawy społeczno-polityczne, co przejawia się w niskiej frekwencji wyborczej. Dość niekorzystną sytuację w sferze społecznej stwierdzono na Bydgoskim Przedmieściu oraz Jakubskim Przedmieściu, gdzie wartości wskaźnika sumarycznego kształtowały się odpowiednio na poziomie -3,97 oraz -3,64. Problemy społeczne wystąpiły również na Bielawach i w Grębocinie oraz na Mokrym Przedmieściu, gdzie wskaźnik sumaryczny przyjął odpowiednio wartość -1,74 oraz -1,66. Najbardziej korzystną sytuację demograficzno-społeczną potwierdzono natomiast na Wrzosach i w Kaszczorku, a także na Chełmińskim Przedmieściu oraz Bielanych.

Rozmieszczenie w układzie przestrzennym wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej prezentuje kartogram poniżej.

Rycina 2. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej

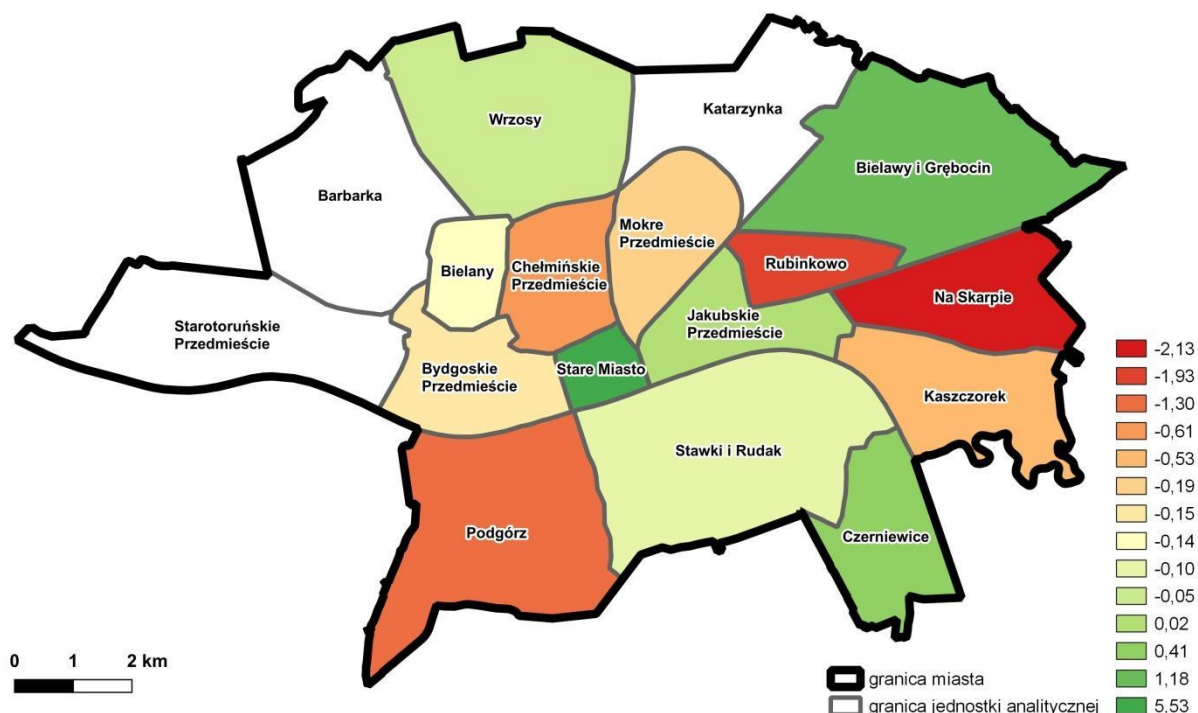
Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Sfera gospodarcza

Kolejnym elementem diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego było przeanalizowanie zróżnicowania wartości wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej. Najniższe wartości wskaźnika odnotowano na obszarach z dominacją wielorodzinnej blokowej zabudowy mieszkaniowej. Na Skarpie i na Rubinkowie wskaźnik ten wynosił odpowiednio -2,13 oraz -1,93. Sytuacja ta wynika z mniejszego udziału ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców na tle miasta, jak i niewielkiego skupienia podmiotów gospodarczych w odniesieniu do koncentracji populacji. Ponadto relatywnie niekorzystna sytuacja gospodarcza wystąpiła na Podgórzu oraz Chełmińskim Przedmieściu, gdzie działała mała liczba podmiotów gospodarczych. Zdecydowanie najbardziej korzystną sytuację gospodarczą potwierdzono na Starym Mieście, na terenie którego funkcjonuje wiele podmiotów gospodarczych sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego.

Rozmieszczenie w układzie przestrzennym wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej prezentuje kartogram poniżej.

Rycina 3. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej

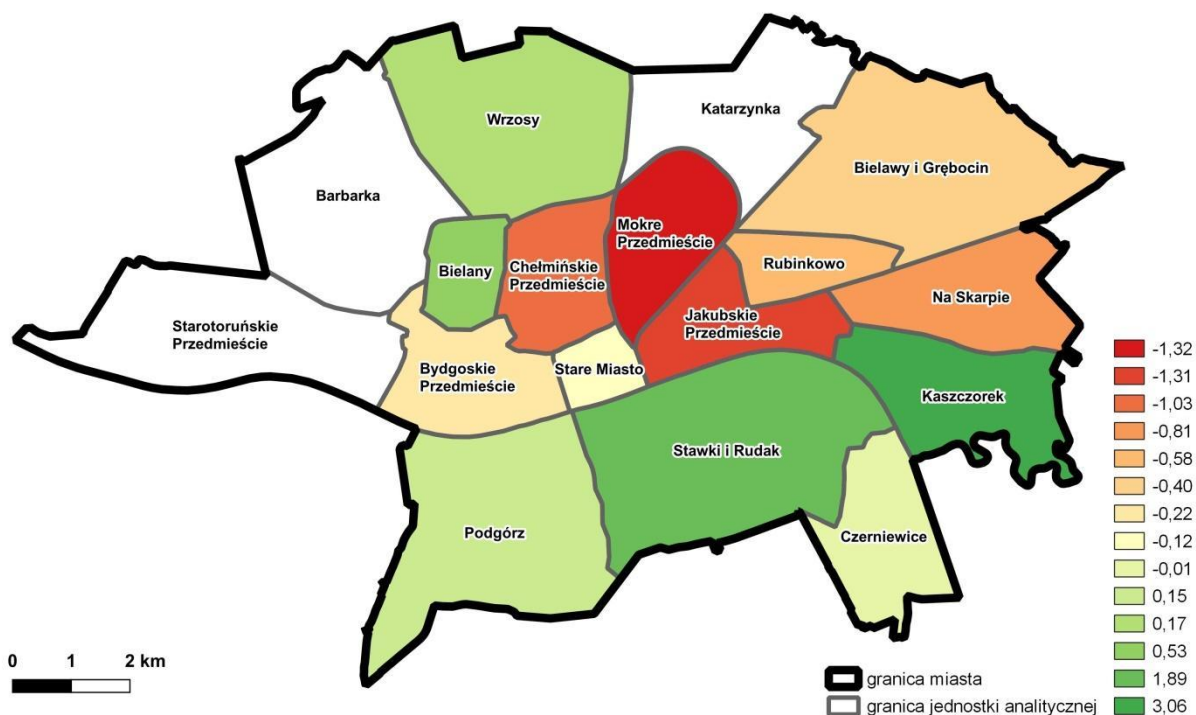
Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Największą koncentrację problemów w tej sferze odnotowano na Mokrym Przedmieściu, gdzie wskaźnik ten kształtował się na poziomie -1,32. Sytuacja ta wynika głównie z większej liczby zdarzeń drogowych i niewielkiego areału terenów zieleni parkowej oraz mniejszej dostępności do obiektów wybranych usług publicznych. Na drugim miejscu znalazło się Jakubskie Przedmieście, gdzie wartość wskaźnika sumarycznego w tej sferze liczyła -1,31. W jednostce tej zarejestrowano niewielki dostęp do terenów zieleni parkowej oraz relatywnie dużą liczbę zdarzeń drogowych. Dużą koncentrację barier przestrzenno-funkcjonalnych obserwuje się również na Starym Mieście (wskaźnik przyjął tu wartość -0,12). Na drogach krajowych przebiegających przez teren Starówki wystąpiła największa liczba zdarzeń drogowych. Oprócz tego mieszkańcy Starego Miasta mają ograniczoną możliwość udania się na wypoczynek w otoczeniu zieleni parkowej w granicach swojej jednostki. Na zmniejszenie wartości wskaźnika sumarycznego wpływa z pewnością liczba obiektów usług społecznych przypadająca na 1 000 mieszkańców. Dość dużą koncentrację problemów funkcjonalno-przestrzennych dostrzeżono też na Chełmińskim Przedmieściu, Bielawach i w Grębocinie, a także na obszarach zwartej wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej powstałej po II wojnie światowej, czyli na Rubinkowie i Na Skarpie. Z kolei najbardziej korzystną sytuację zaobserwowano w Kaszczorku, na Stawkach i Rudaku, gdzie mieszkańcy posiadają bardzo dobry dostęp do terenów zieleni parkowej, a liczba zdarzeń drogowych była zdecydowanie mniejsza niż w centrum miasta.

Rozmieszczenie w układzie przestrzennym wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej prezentuje kartogram poniżej.

Rycina 4. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

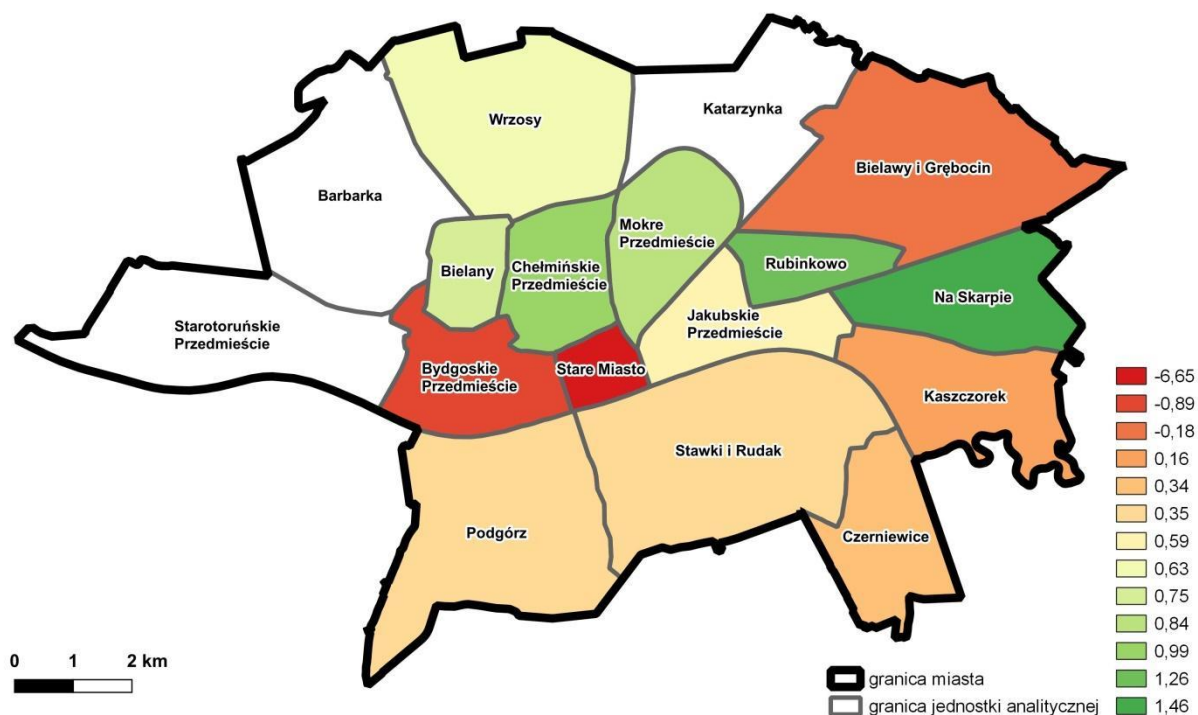
Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Sfera techniczna

Największa koncentracja problemów technicznych wystąpiła w centralnej części miasta, na Starym Mieście, w której wskaźnik sumaryczny w tej sferze liczył -6,65. Na wartości wskaźnika wpływa znaczna liczba obiektów zabytkowych, wpisana do rejestru zabytków, będąca w niezadawalającym stanie technicznym oraz ogólne potrzeby remontowo-modernizacyjne obiektów budowlanych. Bariery techniczne istnieją również na Bydgoskim Przedmieściu oraz Bielawach i w Grębocinie, gdzie sporo budynków wymagało modernizacji, przebudowy lub remontu.

Rozmieszczenie w układzie przestrzennym wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej prezentuje kartogram poniżej.

Rycina 5. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej

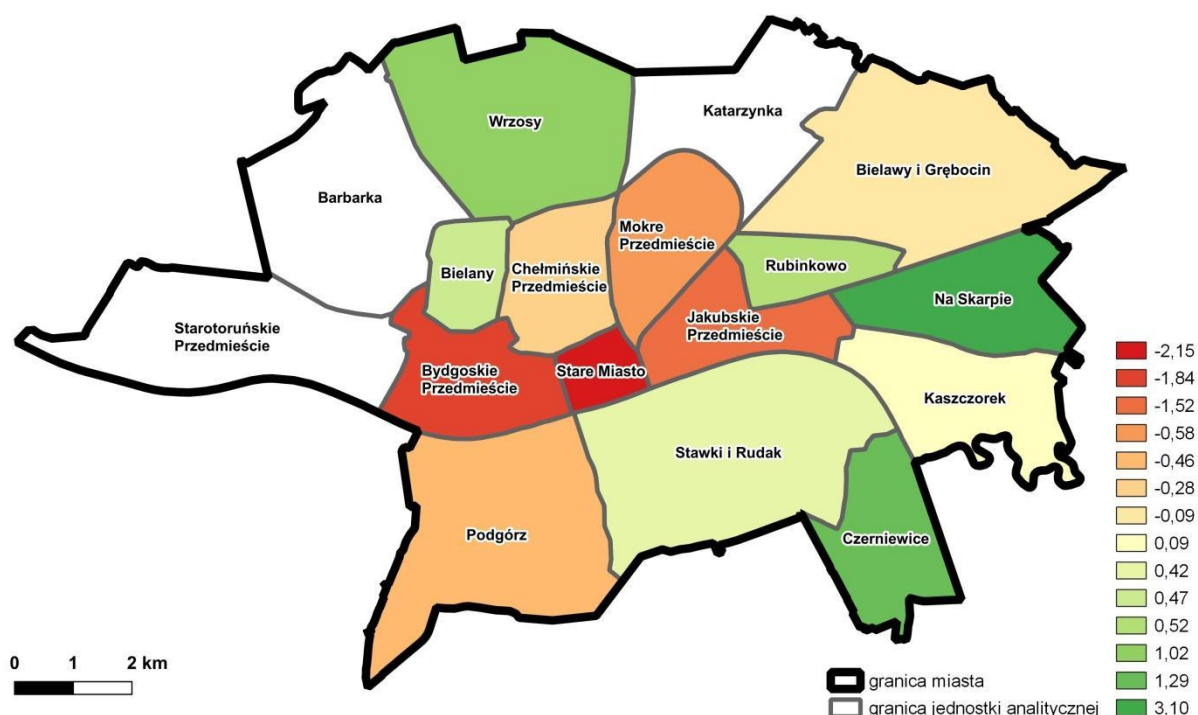
Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Sfera środowiskowa

W diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego zostały opisane również wyniki obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej. Najniższe wartości wskaźnika sumarycznego odnotowano na Starym Mieście (-2,15). Wpływ na jego wartość ma duża liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe oraz niewielki udział terenów zieleni ogólnodostępnej dla mieszkańców. Dużą skalę problemów środowiskowych dostrzeżono również na Bydgoskim Przedmieściu – wskaźnik osiągnął tu -1,84. Oprócz tego znaczną skalę problemów środowiskowych zaobserwowano na Jakubskim Przedmieściu, gdzie mieszkańcy borykają się z problemem niskiej emisji, ale o mniejszym natężeniu niż w ścisłym centrum miasta. Najbardziej korzystna sytuacja pod tym względem wystąpiła w jednostkach takich jak: Na Skarpie, Czerniewice i Wrzosey, w których rozciągają się wielopowierzchniowe tereny zieleni ogólnodostępnej. Należy dodać, że w jednostce Na Skarpie nie zinwentaryzowano indywidualnych źródeł ciepła na paliwo stałe. W związku z tym wartość wskaźnika kształtowała się tu na poziomie 3,10.

Rozmieszczenie w układzie przestrzennym wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej prezentuje kartogram poniżej.

Rycina 6. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej

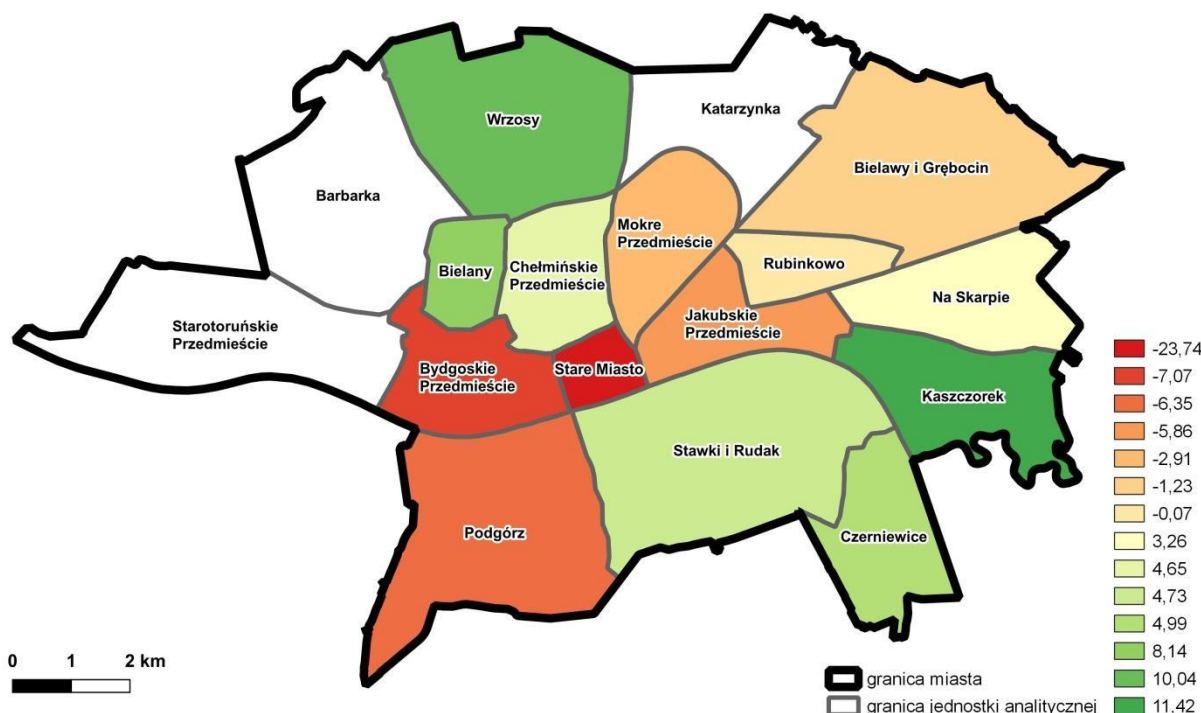
Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Z przeprowadzonych badań wynika, że w mieście widoczna jest wyraźna przestrzenna koncentracja zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, skupionych w centralnej i południowej części miasta. Należą do nich jednostki analityczne takie jak: **Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz, Jakubskie Przedmieście, Mokre Przedmieście** oraz **Bielawy i Grębocin**. Zdecydowanie najwyższy ujemny wskaźnik sumaryczny, oznaczający najtrudniejszą sytuację w sferze społecznej, identyfikuje się na Starym Mieście. W wymienionych jednostkach analitycznych, gdzie występuje koncentracja problemów społecznych, zaobserwowano jednocześnie występowanie koncentracji problemu przynajmniej w jednej z pozostałych sfer. I tak, na Starym Mieście, poza sferą społeczną, problemy widoczne są również w sferze technicznej i środowiskowej, a także w niewielkim stopniu w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Na Bydgoskim Przedmieściu stwierdzono problemy zwłaszcza w sferze środowiskowej, a także w sferze technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i gospodarczej. Na Podgórzu występują problemy zarówno w sferze gospodarczej, jak i środowiskowej. Dalej, na Jakubskim Przedmieściu zaznaczają się problemy głównie w sferze środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. Na Mokrym Przedmieściu obserwuje się problemy zwłaszcza w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz pomniejsze w sferze środowiskowej i gospodarczej. Bielawy i Grębocin to jednostka, w której dostrzeżono problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, jak i w niewielkim stopniu w sferze środowiskowej i technicznej.

Rozmieszczenie w układzie przestrzennym wskaźnika sumarycznego we wszystkich sferach łącznie prezentuje kartogram poniżej.

Rycina 7. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego we wszystkich sferach łącznie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Wyznaczony w ramach diagnozy obszar zdegradowany w Toruniu objął:

1. Stare Miasto,
2. Bydgoskie Przedmieście,
3. Podgórz,
4. Jakubskie Przedmieście,
5. Mokre Przedmieście,
6. Bielawy i Grębocin.

Wyznaczony obszar zdegradowany zajmuje powierzchnię 3 926,25 ha, co stanowi 33,93% powierzchni gminy (miasta Torunia). Zamieszkuje go 67 947 osób, tj. 37,27% ludności miasta.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Na części lub całości obszaru zdegradowanego można wyznaczyć obszar rewitalizacji. Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i jednocześnie zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji powinien cechować się szczególną koncentracją problemów społecznych. Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji jest to obszar, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Wyznaczony **obszar rewitalizacji** obejmuje jednostki analityczne takie jak: **Stare Miasto, Podgórz i Bydgoskie Przedmieście**. Są to te same jednostki, które wskazano jako obszar rewitalizacji w obowiązującym **Gminnym Programie Rewitalizacji pn. Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023**. Wybór niniejszych jednostek wynika z analizy danych ilościowych, jak i z zasady koncentracji środków oraz z komplementarności przestrzennej i międzyokresowej, zgodnie z którymi należy zapewnić ciągłość procesu rewitalizacji rozpoczętego w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Torunia na lata 2007-2015 i kontynuowanego w ramach GPR-T do 2023 oraz GPR-T do 2027.

Tabela 3. Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji w mieście Toruniu. Dane wg stanu na 31.12.2021 r.

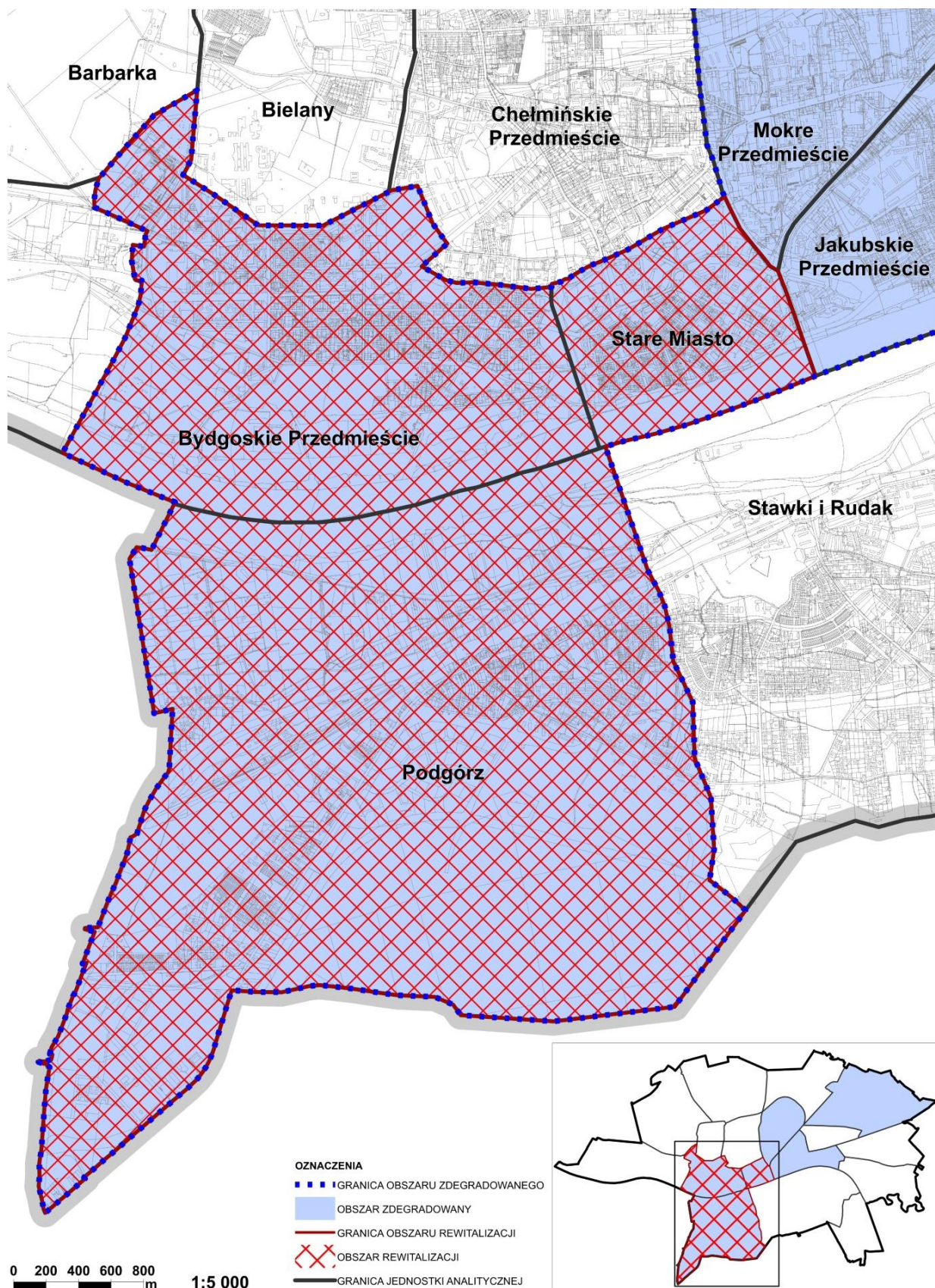
Nazwa jednostki analitycznej	Powierzchnia [ha]	Liczba ludności ogółem w 2021 r.
Stare Miasto	154,60	5 411
Podgórz	1 146,03	10 550
Bydgoskie Przedmieście ⁸	498,19	21 900
obszar rewitalizacji	1 798,82	37 861
gmina	11 570,98	182 298

Źródło: Obliczenia własne

Obszar rewitalizacji zamieszkuje 37 861 osób, tj. 20,77% ogólnej liczby ludności miasta Torunia. Zajmuje powierzchnię 1 798,82 ha, co stanowi 15,55% powierzchni gminy. Granice obszaru rewitalizacji zostały zaprezentowane na rycinie poniżej.

⁸ Należy pamiętać, że do Bydgoskiego Przedmieścia włączono niewielki obszar w okolicach ulicy Bielańskiej i Szosy Okrężnej.

Rycina 8. Obszar rewitalizacji Torunia

Źródło: Załącznik do uchwały Rady Miasta Torunia nr 1065/23 z dnia 20 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Torunia

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Materiał źródłowy

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji została opracowana głównie na podstawie:

1. danych statystycznych zebranych na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Torunia,
2. przeprowadzonych badań desk research na źródłach dostępnych w Internecie, głównie w domenach publicznych,
3. przeprowadzonych badań ankietowych wśród mieszkańców i osób bardzo często przebywających w obszarze rewitalizacji,
4. przeprowadzonych indywidualnych wywiadów pogłębionych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji zaangażowanych w życie publiczne i społeczne Bydgoskiego Przedmieścia, Starego Miasta i Podgórza,
5. inwentaryzacji terenowej.

Badania ankietowe zostały przeprowadzone poprzez formularz elektroniczny udostępniony w Internecie. Przystąpiło do nich 1 049 respondentów. 708 osób zadeklarowało, że mieszka na jednym z podobszarów rewitalizacji. 304 osoby zaznaczyły, że nie mieszkają na żadnym z podobszarów, ale bardzo często przebywają w jakimś rejonie na terenie jednego z podobszarów i są w stanie go ocenić. 37 osób, które przystąpiły do wypełnienia ankiety, zadeklarowało, że nie mieszkają na obszarze rewitalizacji i nie wypełniło formularza.

42% (428 osób) respondentów oceniało Podgórz, 30% (304 osoby) Bydgoskie Przedmieście i 28% (280 osób) Stare Miasto.

Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna

Obszar rewitalizacji

W 2021 r. na obszarze rewitalizacji było zameldowanych 37 861 osób⁹, tj. 20,77% ogólnej liczby ludności gminy. Najliczniejszą grupę mieszkańców (59,38%) stanowiły osoby w wieku aktywności zawodowej (produkcyjnym). Dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 0-17 lat liczyły 16,97% liczby mieszkańców, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 23,65%. Należy dodać, że w okresie ostatnich lat w dużych i średnich miastach zwiększa się także liczba seniorów. Podobne tendencje demograficzne obserwuje się również w Toruniu, co potwierdzają wartości wskaźnika dynamiki zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym. I tak, w okresie 2015-2021 wskaźnik ten kształtował się na obszarze rewitalizacji na poziomie 5,65%, a w samej gminie – 12,83%. Analiza struktury ludności według ekonomicznych grup wieku wskazuje na niekorzystną sytuację demograficzną. Świadczy o tym m.in. wartość wskaźnika obciążenia demograficznego¹⁰, która wynosi 1,39, co oznacza, że grupa osób w wieku 60/65 i więcej lat jest większa niż grupa osób do 17. roku życia. Należy stwierdzić, że na obszarze rewitalizacji systematycznie nasila się problem starzenia się społeczności. Proces ten odmiennie przebiega w poszczególnych podobszarach rewitalizacji. Utrzymywanie się opisanej tendencji może mieć negatywne skutki dla społeczności obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Jeżeli proces depopulacji

⁹ Według danych z Wydziału Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Torunia

¹⁰ Stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety: 60 lat i więcej, mężczyźni: 65 lat i więcej) do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni – mniej niż 17 lat)

nie zostanie zahamowany, to na przestrzeni najbliższych 25-50 lat populacja zamieszkująca centrum miasta może w dalszym ciągu znacząco się zmniejszać.

Starzejące się społeczeństwo tworzy szereg wyzwań i obowiązków dla władz samorządowych, takich jak m.in. umożliwienie nieskrępowanego poruszania się osobom starszym poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań architektonicznych i technicznych w miejscach publicznych i obiektach użyteczności publicznej, konieczność zabezpieczenia odpowiedniej opieki społecznej i medycznej nad osobami starszymi czy tworzenie miejsc służących aktywizacji osób w wieku emerytalnym i ich zaangażowania w życie lokalnej społeczności. Z drugiej strony na obszarze rewitalizacji należałoby utworzyć miejsca aktywizacji społecznej również dla dzieci i młodzieży, tak aby miały możliwość zagospodarować wolny czas.

Gmina Miasta Toruń realizuje projekty rewitalizacyjne służące aktywizacji osób starszych. I tak, na przykład w wyremontowanej kamienicy przy ulicy Podgórskiej 2, w niedalekiej odległości od Parku Tysiąclecia, otwarto Dzienny Dom Pobytu Seniora „Seniorzy Razem” z inicjatywy Toruńskiego Centrum Usług Społecznych. Całkowita wartość finansowa inwestycji liczyła 3 596 221,65 zł, z czego 81,8% (2 920 674,96 zł) stanowiło dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Na parterze kamienicy mieści się dzienny dom seniora przeznaczony dla 30 osób, które ze względu na wiek lub szczególne potrzeby, w tym niepełnosprawności, są osobami niesamodzielnymi i potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Obiekt składa się z pokoju do dziennej aktywności, pokoju do wypoczynku, kuchni z aneksem, jadalni, toalety i indywidualnych pokoi terapeutycznych. Na terenie posesji znajdują się również miejsca parkingowe, w tym dla osób z niepełnosprawnością oraz garaż. W placówce opiekę dzienną zapewniają: kierownik, trzech opiekunów, terapeuta, animator. Jednostka organizuje zajęcia informacyjne (historyczne, podróżnicze, z profilaktyki zdrowotnej), animacyjne (zajęcia z wykonywania matryc, filcowania, tworzenia makramy, haftowania), edukacyjne (nordic walking, muzyczne, sportowe, komputerowe, zumba, zajęcia kulinarne), terapeutyczne (grupy terapeutyczne, rękodzielnictwo, terapia sensoryczna, terapia indywidualna, grupy samopomocowe, joga z elementami terapii, drama, poznawanie technik relaksacji, dogoterapia, hortiterapia, muzykoterapia, felinoterapia, alpakoterapia). Ponadto dla uczestników planuje się wyjścia spacerowe, wycieczki z przewodnikiem, wspólne spędzanie czasu na musicalach, spektakle teatralne, koncerty, gry terenowe. Osoby w wieku senioralnym mogą zjeść śniadanie, drugie śniadanie i obiad. Na piętrze powstały zaś mieszkania chronione dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Na pierwszym piętrze znajdują się trzy mieszkania dwuosobowe oraz ogólnodostępne pomieszczenie służące integracji seniorów zamieszkujących w kamienicy. Na drugim piętrze jest jedno mieszkanie jednoosobowe i jedno mieszkanie dwuosobowe.¹¹

Podobszar rewitalizacji – Stare Miasto

Na Starym Mieście w 2021 r. było zameldowanych 5 411 osób, czyli o 11,13% mniej niż w 2015 r. Odczuwalny przez mieszkańców Starego Miasta zgiełk wynikający ze wzmożonego ruchu turystycznego i codziennego życia centralnego obszaru miasta, a także wysokie ceny nieruchomości oraz postępująca zmiana funkcji mieszkaniowej na usługową, mogą być czynnikami powodującymi wyludnianie się Starego Miasta. Dynamika zmian liczby ludności, wynikająca z procesu migracji ludności miejskiej z centrum miasta, powoduje zmiany liczby mieszkańców w strukturze ekonomicznej grup wieku. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności stanowił tu 16,84%, przy średniej dla miasta wynoszącej 17,45%. Najbardziej liczną grupę wiekową stanowiły osoby w wieku produkcyjnym

¹¹ <https://www.torun.pl/pl/torunscy-seniorzy-maja-nowe-miejsce-spotkan-0>

– 62,09%. Zjawisko starzenia się społeczeństwa przeanalizowano za pomocą wskaźnika, jakim jest współczynnik starości demograficznej, który obrazuje relację liczby ludności w starszym wieku (60 lub 65 lat i więcej) do ogólnej liczby ludności (definicja GUS). I tak, wskaźnik ten kształtował się na analizowanym terenie na poziomie 21,07% i był o 5,1 punktów procentowych mniejszy w porównaniu do średniej dla miasta. W okresie ostatnich lat obserwuje się przyrost osób w wieku senioralnym, co świadczy o postępującym procesie starzenia się społeczeństwa. Pomiedzy 2015 r. a 2021 r. w całym mieście liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększyła się o 1,06%. Oznacza to, że w świetle analizy statystycznej w mieście Toruniu proces starzenia się społeczeństwa przebiega intensywniej niż na Starym Mieście i dotyczy przede wszystkim rejonów zabudowy wielorodzinnej blokowej.

Podobszar rewitalizacji – Bydgoskie Przedmieście

W 2021 r. podobszar Bydgoskiego Przedmieścia zamieszkiwało 21 900 osób, co stanowi 12,01% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Odnosząc liczbę ludności do powierzchni geodezyjnej (liczącej 498,19 ha), obliczono gęstość zaludnienia, która w przypadku opisywanego terenu wynosiła 4 396 os./km². Na Bydgoskim Przedmieściu od wielu lat obserwuje się ubytek liczby mieszkańców – w okresie 2015-2021 wskaźnik dynamiki był ujemny i wynosił -17,28. Należy dodać, że wraz ze spadkiem liczby ludności nie nasilają się tu procesy starzenia się społeczeństwa. Świadczą o tym wyniki analizy wskaźnika, jakim jest dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym pomiędzy 2021 r. a 2015 r. (wskaźnik osiągnął tu -1,80%). Warto mieć jednak na uwadze, że w 2021 r. udział ludności najstarszej wynosił tutaj 26,62% i był o 0,39% większy w porównaniu do średniej dla całego miasta. Ponadto na Bydgoskim Przedmieściu odnotowuje się mniejszy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności niż w samym Toruniu. Udział ten kształtował się tu na poziomie 15,61%. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – ich udział kształtował się na poziomie 57,77%. Bydgoskie Przedmieście określane jest jako modna i droga dzielnica do zamieszkania. Zmiana funkcji tego rejonu miasta z mieszkaniowej na usługową nie wpłynęła na napływ nowej ludności. W miejsce zameldowanych mieszkańców wprowadzają się osoby wynajmujące lokale okresowo. Coraz częściej można usłyszeć od mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia, że zachodzą tu wzmożone procesy gentryfikacyjne.

Podobszar rewitalizacji – Podgórz

Na Podgórzu w 2021 r. było zameldowanych 10 550 osób, tj. 5,79% ogólnej liczby ludności Torunia. W okresie 2015-2021 liczba ludności ogółem wzrosła o 2,20%. Oznacza to, że na analizowanym terenie widoczne są korzystniejsze trendy demograficzne w porównaniu do innych podobszarów rewitalizacji. Sytuacja ta wynika m.in. z rozwoju budownictwa wielorodzinnego (Osiedle Mieszkanie Plus, Zielone Horyzonty) i jednorodzinne (np. Osiedle Słoneczna Polana). Podgórz przestaje być postrzegany jako „Toruń B” i staje się coraz atrakcyjniejszą jednostką do zamieszkania. Cena nieruchomości w tej części miasta jest korzystniejsza niż w wielu innych rejonach Torunia, co ma z pewnością wpływ na procesy osiedleńcze na Podgórzu. W związku z tym korzystne zmiany liczby ludności mają swoje odzwierciedlenie również w ekonomicznej strukturze wieku populacji jednostki. I tak, udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności wynosił 19,86% i był o 2,41% większy w porównaniu do średniej wartości dla miasta. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 61,32%. Na Podgórzu w 2021 r. było zameldowanych 18,82% ludności w wieku poprodukcyjnym, a w Toruniu – 26,23%. Oznacza to, że na analizowanym obszarze zachodzą mniej intensywne procesy starzenia się społeczeństwa w stosunku do samego ośrodka miejskiego. Można stwierdzić, że Podgórz cechuje się pewnym potencjałem demograficznym i osiedleńczym. Znajdują się tu wciąż niezagospodarowane grunty wolne od zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub wielorodzinnej (np. na terenach poprodukcyjnych na Glinkach), co zostanie przedstawione w dalszej części dokumentu. Wraz ze zmianami demograficznymi, nie nadążają jednak inwestycje w infrastrukturę społeczną i transportową, o czym przekonują mieszkańcy Podgórza.

Pomoc społeczna

Obszar rewitalizacji pod wieloma względami, mimo podjętych w poprzednich latach działań rewitalizacyjnych, pozostaje nadal w stanie kryzysowym. Kluczowe problemy dotyczące ten rejon miasta związane są ze strukturą społeczną. Szczególnie uciążliwym problemem społecznym jest ubóstwo oraz powiązane z nim ściśle bezrobocie.

Do zadań własnych gminy należą sprawy opieki zdrowia i pomocy społecznej. Wydłużenie przeciętnego trwania długości życia to czynnik powiązany ściśle z tą opieką. Poza tym kompetentnie działająca podstawowa opieka zdrowotna i socjalna w dużej mierze zwiększa poczucie bezpieczeństwa ludności oraz gwarantuje należyty poziom i warunki życia. Pomoc społeczna polega w szczególności na udzielaniu przewidzianych ustawą świadczeń (pieniężnych i niepieniężnych), pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy. Objęcie ludności wsparciem z pomocy społecznej w formie zasiłków pozwala wskazać na obszary o wyższych potrzebach w zakresie prowadzonej polityki społecznej.

Główną jednostką organizacyjną w strukturze miasta, wykonującą zadania zlecone i własne w zakresie pomocy społecznej, jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu oraz Toruńskie Centrum Usług Społecznych.

Wraz z ubytkiem populacji młodej w centrum miasta nasilają się procesy starzenia się społeczeństwa i pogłębiają problemy natury społecznej. Powszechnie stosowany wskaźnik służący ocenie poziomu ubóstwa dochodowego to udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności. Według danych z MOPR w 2021 r. na obszarze rewitalizacji z pomocy społecznej korzystało 1 941 osób, co stanowi 5,13% łącznej liczby jego mieszkańców. Natomiast w samym mieście Toruniu systemem tym było objętych 4 638 mieszkańców, tj. 2,54% ogólnej ich liczby w gminie. Oznacza to, że na obszarze rewitalizacji prawie dwukrotnie więcej obywateli stara się o zasiłki z pomocy społecznej.

Największe nasycenie osób nieradzących sobie w kwestiach bytowych i społecznych odnotowano na Podgórzu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 7,34%. Należy dodać, że najczęściej populacji korzystającej z pomocy społecznej zarejestrowano przy ulicy o nazwie Przy Grobli – 218 osób. Ponadto dużo zameldowanej ludności stara się o nią przy ulicach: Generała Władysława Andersa (119 osób), Generała Józefa Hallera (97 osób), Michała Drzymały (49 osób) i Parkowej (37 osób). Poza tym relatywnie duża skala ubóstwa dochodowego wystąpiła wśród społeczności zamieszkującej przy ulicach: Akcyjowej (29 osób), Bliskiej (27 osób), Władysława Grabskiego (23 osób) i Cierpickiej (20 osób). Dość wyraźna koncentracja problemów społecznych zaznaczyła się również przy ulicach: Gniewkowskiej, Młyńskiej, Galona, Przy Nasypie i Nieszawskiej, gdzie średnio 10-20 osób korzystało ze wsparcia MOPR.

Bardzo wysoki poziom zapotrzebowania ludności na usługi pomocy społecznej był widoczny także na Starym Mieście, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie 6,43%. Zgodnie z danymi z MOPR, najczęściej osób objętych systemem pomocy społecznej było zameldowanych przy ulicach: Warszawskiej (41 osób), Prostej (32) i Podmurnej (31). Poza tym dużo osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej zamieszkało przy ulicach: św. Jakuba, Mikołaja Kopernika czy Mostowej, gdzie średnio 15-20 osób zostało do niej zakwalifikowanych przez pracowników socjalnych. Relatywnie znaczna skala zjawiska wystąpiła przy ulicach: Sukienniczej, Piastowskiej, Małe Garbary, Rynku Nowomiejskim, Rabskiej, Żeglarskiej, św. Katarzyny i Browarnej, na których średnio 10-14 mieszkańców uzyskało tę pomoc.

Na wysoki udział osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej wpływ może mieć fakt, iż znaczna część tych obszarów miasta zamieszkiwana jest przez dużą liczbę osób starszych, a tym samym posiadających relatywnie wyższe potrzeby w zakresie usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych, a przede wszystkim obszary te cechują się wysokimi wskaźnikami bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego, co przekłada się na wyższy poziom ubóstwa mieszkańców, zwiększone potrzeby socjalne, jak i wyższe ryzyko wystąpienia zjawisk negatywnych społecznie: uzależnień, przemocy domowej czy przestępczości.

Na terenie Starego Miasta nie znajduje się filia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie czy też urząd pracy. Osoby o niskich dochodach są bierne w przemieszczaniu się na terenie miasta, mimo dobrego skomunikowania Bydgoskiego Przedmieścia z centrum. W obrębie toruńskiej Starówki pierwotnie planowana była lokalizacja Społecznej Agencji Pośrednictwa (jej działalność zostanie krótko opisana w dalszej części opracowania), która miała służyć jako punkt konsultacyjny dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z tego obszaru gminy. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym nie mają świadomości, że mogą udać się do bezpłatnych punktów porady (np. prawnej) i swobodnie porozmawiać ze specjalistami, bez ponoszenia konsekwencji prawnych. Dlatego też tym bardziej obiekty tego typu w przyszłości powinny działać również w otoczeniu zespołu staromiejskiego.

Z przeprowadzonej analizy statystycznej wynika, że podobszar Bydgoskiego Przedmieścia charakteryzuje się mniejszą skalą przyznawania pomocy społecznej w porównaniu do Starego Miasta czy Podgórza. I tak, udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności wynosił tutaj 3,74%, przy średniej dla miasta liczącej 2,54%. Mimo relatywnie niskiego natężenia ubóstwa na Bydgoskim Przedmieściu jego skala pozostaje wysoka. Należy dodać, że największe zapotrzebowanie na pomoc społeczną zgłosili mieszkańcy zameldowani przy ulicy Adama Mickiewicza (172 osoby). Poza tym dużo osób objętych wsparciem ze strony MOPR było zameldowanych przy ulicach: Bydgoskiej (78 osób), Juliana Fałata (68 osób), Jurija Gagarina (64) czy Zygmunta Krasińskiego (56 osób). Należy jednak pamiętać, że ulice te są jednymi z najdłuższych na analizowanym obszarze. Ponadto dość znaczną skalę problemu zarejestrowano przy ulicach: Mikołaja Reja, Juliusza Słowackiego, Sebastiana Klonowica, Jana Kochanowskiego i Marii Konopnickiej, gdzie średnio 25-50 mieszkańców zostało włączonych w system pomocy społecznej.

Nie bez znaczenia dla skali udzielanej pomocy pozostają zachodzące zmiany w strukturze wiekowej ludności. Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym na obszarach rewitalizacji przekłada się na wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne i medyczne, a także wzrost obciążenia demograficznego osób potencjalnie czynnych zawodowo (w wieku produkcyjnym), na które spada w znacznej mierze konieczność utrzymywania gospodarstw domowych. Niski udział osób w wieku przedprodukcyjnym, a także prognozy demograficzne w ujęciu ogólnopolskim pozwalają sądzić, iż problem ten będzie narastał w kolejnych latach w centrach miast – w Toruniu z pewnością na Starym Mieście. Dlatego zdaniem uczestników wywiadów pogłębionych należałoby tworzyć miejsca aktywności lokalnej dla różnych grup wiekowych. Szczególną uwagę należy poświęcić osobom ubogim, w tym pozostającym długookresowo bez pracy, oraz materialnej sytuacji w ich najbliższej rodzinie. Według opinii uczestników wywiadów w placówkach tych powinni pracować specjaliści, którzy wspólnie z osobą potrzebującą zdiagnozują jej problemy życiowe (np. dlaczego długo poszukuje pracy, jakie czynniki decydują o braku sukcesu, w jakich warunkach mieszkaniowych żyje) i pomogą wyjść z błędnego koła przeszkód w osiągnięciu niezależności ekonomicznej i aktywności społecznej. Miejsca aktywności lokalnej mogą również oferować wsparcie dla dzieci i młodzieży w postaci zajęć pozaszkolnych (np. wspólne odrabianie lekcji po zajęciach w szkole, integracja starszych uczniów z młodszymi, warsztaty plastyczne itp.).

Rynek pracy

Problemy natury bytowej są ściśle skorelowane z relatywnie wysokim bezrobociem mieszkańców. Najważniejszym miernikiem rozwoju społeczno-gospodarczego danego obszaru jest stopa bezrobocia¹², z uwagi na swój charakter łączący problemy natury gospodarczej i ich pośrednim wpływem na sferę społeczno-bytową mieszkańców. Zgodnie z danymi z Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia na koniec grudnia 2021 r., na obszarze rewitalizacji było zarejestrowanych 1 040 osób pozostających bez pracy, co stanowiło 4,63% ogólnej liczby ludności w wieku produkcyjnym pozostającej bez zatrudnienia. Z kolei w mieście Toruniu wskaźnik ten kształtował się na poziomie 3,63%. Oznacza to, że na opisywanym terenie sytuacja na rynku pracy jest relatywnie gorsza niż w całym mieście. Część podobszarów rewitalizacji zmagają się z niską aktywnością zawodową mieszkańców, co przekłada się na zwiększone potrzeby socjalne zgłaszane w tych rejonach miasta. Z przeprowadzonej analizy zróżnicowania przestrzennego analizowanego zjawiska wynika, że najczęściej z problemem braku zatrudnienia mierzą się mieszkańcy centrum miasta i otaczających go dawnych przedmieść toruńskiej Starówki. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji w badaniu ankietowym zdecydowanie również wskazują, że najpoważniejszym ich problemem jest znalezienie stabilnego zatrudnienia. Jako powód takiego stanu rzeczy wskazują niskie kwalifikacje zawodowe na dynamicznie zmieniającym się lokalnym rynku pracy.

Zdecydowanie najwyższy poziom bezrobocia, przekraczający wartość średnią dla miasta, zarejestrowano na Starym Mieście (bowiem aż 7,65%). Najwięcej mieszkańców, którzy nie nawiązali stosunku pracy, było zameldowanych przy ulicy Chełmińskiej (aż 65 osób). Dalej, relatywnie dużo osób zarejestrowanych w urzędzie pracy mieszkało przy ulicach: Prostej, Warszawskiej i Mostowej – średnio 18-19 osób. Poza tym dość wyraźna skala bezrobocia zaznaczyła się przy ulicach: Wielkie Garbary i Mikołaja Kopernika, na których 10 mieszkańców pozostawało bez zatrudnienia. Wielu obywateli niepodjęających stosunku pracy odnotowano przy ulicach: Sukienniczej, Piastowskiej, Podmurnej, Strumykowej i Bankowej (5-9 osób).

Podgórze charakteryzuje się stosunkowo wysokim udziałem bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zarówno na tle miasta, jak i obszaru rewitalizacji. I tak, na opisywanym terenie stopa bezrobocia osiągnęła 4,50%. Najwięcej osób zarejestrowanych w urzędzie pracy mieszkało przy ulicach: Poznańskiej (102 osoby), Michała Drzymały (42 osoby) i Letniej (20 osób). Ponadto relatywnie duża skala problemu zaznaczyła się przy ulicach: Okólnej, Leona Witkowskiego, Parkowej, Krętej i Rajmunda Galona, gdzie średnio 10-15 osobom urząd pracy nadał status osoby bezrobotnej.

Niestabilna sytuacja na lokalnym rynku pracy wystąpiła także na Bydgoskim Przedmieściu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 3,89%. Na analizowanym terenie najwięcej osób pozostających bez zatrudnienia zarejestrowano przy ulicach: Adama Mickiewicza (121), Jurija Gagarina (49) i Juliusza Słowackiego (42). Poza tym znaczna skala bezrobocia wystąpiła przy ulicach: Władysława Broniewskiego, Bydgoskiej i Zygmunta Krasińskiego, gdzie średnio 30-40 mieszkańców zgłosiło się do urzędu pracy. Relatywnie dużo osób korzystających z pośrednictwa pracy odnotowano przy ulicach: Mikołaja Reja (23 osoby) i Rybaki (21 osób). Ponadto problem bezrobocia wyraźniej koncentruje się przy ulicach: Sebastiana Klonowica, Jana Kochanowskiego, Szosie Okrężnej i Jana Matejki, na których średnio 10-20 osób zostało zakwalifikowanych jako bezrobotni w ewidencji urzędu pracy.

Wskaźnik bezrobocia długotrwałego pozwala ocenić stopień złożoności i trwałości problemów występujących na lokalnym rynku pracy. Bezrobocie długotrwałe stanowi podstawowy problem społeczny wpływający na wiele aspektów życia mieszkańców. Przeciagający się stan braku zatrudnienia

¹² Stopa bezrobocia definiuje się jako udział bezrobotnych zarejestrowanych w wieku produkcyjnym w danym roku.

w znacznej części przypadków prowadzi do pogorszenia się kondycji psychicznej osoby bezrobotnej, pojawienia się apatii, zniechęcenia do poszukiwania pracy, a także zanikania posiadanych kwalifikacji, przy jednoczesnym pogorszeniu warunków bytowych rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od transferów pomocy społecznej).

Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia na koniec grudnia, 2021 r. na obszarze rewitalizacji udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych wynosił 57,88%. Natomiast w mieście Toruniu wskaźnik ten kształtował się na poziomie 56,80%. Wysoki udział osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy był widoczny zwłaszcza w jednostkach analitycznych, dla których odnotowano wysoki ogólny poziom bezrobocia. Z problemem długotrwałego bezrobocia borykają się przede wszystkim mieszkańcy Starego Miasta i Podgórze. I tak, wskaźnik przyjął na tych obszarach odpowiednio wartość 62,65% i 57,73%. Ponadto relatywnie niekorzystną sytuację na lokalnym rynku pracy w świetle wskaźnika odnotowano na Bydgoskim Przedmieściu (wynosił on tutaj 55,37%). Świadczy to, iż zjawisko bezrobocia długotrwałego na tych obszarach ma głębszy wymiar społeczny i wymaga bardziej złożonych instrumentów wsparcia łączących zarówno wymiar gospodarczy i edukacyjny z działaniami o charakterze społecznym czy kulturalnym, których celem będzie ponowne włączenie osób bezrobotnych na rynek pracy i przeciwdziałanie ich marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu.

Wysokie nasilenie problemu bezrobocia na obszarze rewitalizacji wskazuje na konieczność zintegrowania działań podejmowanych przez powiatowy urząd pracy, miejski ośrodek pomocy rodzinie oraz inne instytucje społeczne i stworzenia programów pomocy skoncentrowanych na wsparciu osób i rodzin zamieszkujących tę część miasta. Pomoc i realizacja programów musi obejmować także wsparcie pozostałych członków rodzin, gdyż przebywanie w rodzinie dysfunkcyjnej utrwala pewne wzorce i rzutuje na ich przyszłe postępowanie w sytuacjach życiowych, zawodowych czy społecznych. Pomoc ta musi być szczególnie skierowana na edukację i aktywizację dzieci oraz młodzieży, zapobiegając występowaniu zjawiska tzw. dziedziczenia biedy. Ponadto ważną rolę w doradztwie i pośrednictwie pracy mogą pełnić organizacje pozarządowe.

Bezrobocie mieszkańców stanowi także główny czynnik hamujący wzrost gospodarczy, wpływając na powstawanie napięć i konfliktów społecznych. Planując i prowadząc działania rewitalizacyjne, należy zatem dążyć do wytworzenia impulsów infrastrukturalnych i społecznych, które przełożą się na wzrost gospodarczy i poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Wskaźnikiem, który pozwala uzupełnić analizę i ocenę problemu bezrobocia, jest dynamika zmian osób bezrobotnych w latach 2015-2021. Z dostępnych danych Powiatowego Urzędu Pracy dla Miasta Torunia wynika, że na obszarze rewitalizacji liczba osób bezrobotnych spadła o 47,18%, a w samym mieście – o 40,34%. Wśród podobszarów rewitalizacji najbardziej widoczny ubytek liczby osób pozostających bez pracy zarobkowej odnotowano na Bydgoskim Przedmieściu, gdzie wskaźnik dynamiki wynosił -50,98%. Oprócz tego wyraźne zmniejszenie skali bezrobocia na tle miasta zarejestrowano na Starym Mieście i Podgórzu – tu wskaźnik ten przyjął odpowiednio wartość -44,37% i -42,15%.

Dane o bezrobociu i jego dynamice wskazują jednoznacznie, że sytuacja na rynku pracy w Toruniu jest stosunkowo dobra i na przestrzeni ostatnich lat znacznie się poprawiła. Coraz mniejszym problemem staje się więc skala bezrobocia. W działaniach rewitalizacyjnych należy skupić się na tym, że w obszarze rewitalizacji utrzymuje się większa niż średnio w mieście koncentracja bezrobocia. Zwrócić uwagę należy również na fakt, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji sceptycznie oceniają możliwość znalezienia zgodnej z ich kompetencjami oferty pracy w pobliżu swojego miejsca zamieszkania. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że aż 59% respondentów nie zgodziło się ze

stwierdzeniem, że na terenie obszaru rewitalizacji można znaleźć pracę odpowiadającą ich kompetencjom. Zaledwie 14% potwierdziło, że taka oferta jest dostępna. Najmniej potencjalnych miejsc pracy dla siebie odnajdują respondenci z Podgórza. Relatywnie najlepsza sytuacja pod tym względem występuje w opinii ankietowanych na Bydgoskim Przedmieściu.

Opieka żłobkowa

Istotnym elementem aspektu przestrzenno-funkcjonalnego jest wyposażenie w infrastrukturę społeczną, w szczególności żłobki. Działalność opieki żłobkowej i placówek wychowania przedszkolnego to ważne elementy działalności społecznej, które przyczyniają się do rozwoju kapitału ludzkiego. Dzięki ich funkcjonowaniu rodzice mogą realizować swoje zawodowe aspiracje, łącząc je z życiem prywatnym. Rozwój opieki żłobkowej może pozytywnie wpływać na wzrost liczby urodzeń, a tym samym procesy odmładzania się społeczeństwa. Niestety na podobszarze Starego Miasta, gdzie wzrasta tempo starzenia się populacji, brakuje tych obiektów. Najlepszą dostępność do nich posiada ludność osiedlająca się na Bydgoskim Przedmieściu, gdzie na 1 000 mieszkańców przypadało 10,68 miejsc w tych placówkach. Ze względu na coraz większy napływ ludności młodej na Podgórzu obserwuje się powolny wzrost liczby miejsc w żłobkach.

Tabela 4. Wykaz żłobków na obszarze rewitalizacji

Lp.	Nazwa placówki	Ulica	Liczba miejsc
Bydgoskie Przedmieście			
1	Akademia Montessori Koala	A. Asnyka 6a	31
2	Bam-Bam Jagódka	J. Gagarina 34a	40
3	Niepubliczny Żłobek Lililaj	Bydgoska 14 lok. 2	40
4	Promyczek	S. Klonowica 43 lok. 2	20
5	U Artystów	M. Jaroczyńskiego 4a	53
6	Żłobek „Przystanek Bobaska”	J. Kochanowskiego 19-21a	30
7	Żłobek Niepubliczny Bam-Bam UMK	J. Słowackiego 5-7	20
Podgórz			
8	U Alojzego Trąbki	Okólna 26	24
9	Żłobek im. Aniołów Stróżów	Inowrocławska 44	19
10	Złota Rybka	Poznańska 115	55
Stare Miasto			

Źródło: <https://zlobek.edu.pl/torun>

Wychowanie przedszkolne

Opieka przedszkolna to także kluczowy element polityki społecznej. Conti i Heckman (2012) podkreślili, że edukacja najmłodszej grupy dzieci wpływa pozytywnie na ich funkcjonowanie w dalszych etapach rozwoju i później na rynku pracy. Na podstawie danych zebranych ze strony Urzędu Miasta Torunia i Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO) można stwierdzić, że na Bydgoskim Przedmieściu znajduje się najwięcej obiektów wychowania przedszkolnego, rozmieszczonych równomiernie w tej jednostce urbanistycznej. Na Podgórzu działają trzy przedszkola, w tym dwa w ścisłym jego centrum – przy ulicy Poznańskiej 49. Należy również dodać, że w strukturze organizacyjnej szkół podstawowych mieszczą się oddziały przedszkolne.

Tabela 5. Wykaz przedszkoli na obszarze rewitalizacji

Lp.	Nazwa placówki	Ulica	Status
Bydgoskie Przedmieście			
1	„The Cherries” Przedszkole Anglojęzyczne	Bydgoska 90	niepubliczne
2	Niepubliczny Punkt Przedszkolny „Lokomotywa”	A. Mickiewicza 117	niepubliczne
3	Oddział Przedszkolny w SP nr 11	J. Gagarina 36	publiczne
4	Oddział Przedszkolny w SP nr 13	Z. Krasińskiego 45/47	publiczne
5	Przedszkole „Pinokio”	M. Reja 13	niepubliczne
6	Przedszkole Miejskie nr 17	J. Gagarina 210	publiczne
7	Przedszkole Miejskie nr 4	Bydgoska 34	publiczne
8	Przedszkole Miejskie nr 9	J. Gagarina 130	publiczne
9	Przedszkole Niepubliczne „U Artystów”	M. Jaroczyńskiego 4a	niepubliczne
10	Przedszkole Prywatne „Jagódka”	J. Gagarina 34a	niepubliczne
11	Przedszkole Prywatne „Leśny Ludek”	A. Mickiewicza 46	niepubliczne
Podgórz			
12	Niepubliczne Przedszkole „Violinek”	Poznańska 49	niepubliczne
13	Oddział Przedszkolny w ZS nr 15	I. Paderewskiego 5/11	publiczne
14	Przedszkole Miejskie nr 14	Inowrocławska 44	publiczne
15	Przedszkole Niepubliczne „Gucio Integracyjne”	Poznańska 49	niepubliczne
16	Przedszkole Niepubliczne „U Alojzego Trąbki”	Okólna 26	niepubliczne
Stare Miasto			
17	Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne „Mały Książę”	Jęczmienna 4	niepubliczne
18	Oddział Przedszkolny w SP nr 1	Wielkie Garbary 9	publiczne
19	Przedszkole Miejskie nr 1	Strumykowa 13	publiczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta Torunia oraz Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych (RSPO)

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Edukacja

Współczesne działanie systemu szkolnictwa podstawowego stanowi podstawę do analiz uwarunkowań funkcjonowania i organizacji placówek edukacyjnych, przede wszystkim pod kątem rozmieszczenia, dostępności przestrzennej oraz wyników nauczania z uwzględnieniem rodzaju szkoły (publiczne/prywatne). Istotnym elementem uzupełniającym diagnozę pogłębioną sfery społecznej jest analiza systemu edukacji podstawowej.

W Toruniu funkcjonuje 31 szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Miasta Toruń, w tym pięć w granicach obszaru rewitalizacji. I tak, na Starym Mieście działa Szkoła Podstawowa nr 1 przy ulicy Wielkie Garbary 9. Na Podgórzu mieści się Szkoła Podstawowa nr 15 przy ulicy Ignacego Paderewskiego 5/11. Natomiast na Bydgoskim Przedmieściu uczniowie kształcą się w Szkole Podstawowej nr 11 im. Pabla Nerudy przy ulicy Jurija Gagarina 36, w Szkole Podstawowej nr 13 im. Świętego Jana Pawła II przy ulicy Zygmunta Krasińskiego 45/47 oraz w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 26 przy ulicy Juliana Fałata 88/90. Należy dodać, że SP 11 i SP 26 są położone naprzeciwko siebie. Placówki edukacyjne posiadają dobrą bazę sportową.

Wpływ na reorganizację struktury szkolnictwa miała reforma oświatowa z 2017 r. przywracająca dwustopniowy system kształcenia (sprzed 1999 r.). Organizacja egzaminów zewnętrznych wynika z ustaleń reformy systemu oświatowej z 2017 r., która zakładała m.in. przywrócenie ośmiu klas szkoły podstawowej w miejsce stopniowo wygaszanych szkół gimnazjalnych do 2019 r. Egzamin ósmoklasisty składa się z języka polskiego, matematyki i języka obcego (uczniowie najczęściej wybierają język angielski). Przystąpienie do niego jest obowiązkowe, aby ukończyć program kształcenia na szczeblu podstawowym i dalej kształcić się w wybranej przez absolwenta szkoły podstawowej ścieżce naukowo-zawodowej (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I stopnia). Dane dotyczące egzaminu ósmoklasisty pochodzą z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku za rok szkolny 2020/2021 oraz 2021/2022 dla poszczególnych szkół publicznych.

Zespół Szkół nr 26 przy ulicy Juliana Fałata 88/90	Obiekt sportowy przy Zespole Szkół nr 26
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Zgodnie z danymi z OKE na obszarze rewitalizacji średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego wynosił 48% i był o 12 punktów procentowych niższy niż w mieście Toruniu. Wśród podobszarów rewitalizacji najniższy poziom nauczania, mierzony wynikami edukacyjnymi, odnotowano na Starym Mieście. Na toruńskiej Starówce wskaźnik ten kształtował się na poziomie 42%. Dość niskie wyniki końcowe z egzaminu uzyskali również uczniowie kształcący się w szkołach publicznych na Podgórzu (50%) i Bydgoskim Przedmieściu (53%). Tak więc średnie wyniki procentowe szkół z obszaru rewitalizacji z egzaminu ósmoklasisty były niższe od średniego wyniku dla gminy. Odnosząc te dane do innych czynników społecznych, zauważyć można pewną korelację pomiędzy wysokim nagromadzeniem negatywnych zjawisk społecznych, jak wysokie wskaźniki bezrobocia czy wysoka liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej, a wynikami edukacyjnymi najmłodszych uczniów. Jest to zjawisko niepokojące, mogące wskazywać na pewne zaburzenia w funkcjonowaniu części rodzin zamieszkujących te obszary. Brak dbałości o prawidłowy rozwój edukacyjny dzieci może przełożyć się na pogłębienie wykluczenia części społeczności, a także wysoce negatywne zjawisko jakim jest tzw. dziedziczenie biedy.

Egzamin ósmoklasisty obejmuje także matematykę. Bardzo niepokojącym stanem jest systematyczne uzyskiwanie przez uczniów szkół podstawowych niskich wyników edukacyjnych z matematyki w porównaniu do innych przedmiotów szkolnych. Według danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, na obszarze rewitalizacji średnia liczba punktów uzyskana przez uczniów z tej części egzaminu wynosiła tylko 39%. Natomiast w mieście Toruniu wskaźnik ten kształtował się na poziomie 54%. Najgorzej na tle rówieśników z innych części miasta wypadli uczniowie ze Starego Miasta, osiągając średni wynik wynoszący 26%. Niskie wyniki edukacyjne z matematyki odnotowano także na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu – zaledwie 45%.

Uczniowie podlegają także obowiązkowi napisania egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego. Najczęściej wybierają oni język angielski. W ostatnich latach dzieci coraz szybciej nabywają umiejętność uczenia się języków obcych w mowie i piśmie. Średnia wartość procentowa z egzaminu ósmoklasisty z języka obcego osiągnięta przez uczniów szkół podstawowych w mieście Toruniu wynosiła 70%. Zgodnie z zebranymi danymi z OKE w Gdańsku, najniższe średnie wyniki edukacyjne z tej części, nieprzekraczające średniej dla obszaru rewitalizacji (56%), osiągnęli uczniowie zamieszkujący Stare Miasto (43%). Wśród podobszarów rewitalizacji najlepiej na tle obszaru rewitalizacji wypadli uczniowie kształcący się w szkołach publicznych na Bydgoskim Przedmieściu (65%). Ponadto wynik powyżej średniej dla obszaru rewitalizacji uzyskali uczniowie szkoły podstawowej na Podgórzu (60%).

Podsumowując, najbardziej niekorzystną sytuacją edukacyjną, mierzoną wynikami edukacyjnymi, charakteryzują się placówki edukacyjne położone na obszarach silnie zdegradowanych pod względem społecznym, takich jak Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście czy Podgórze. Sytuacja ta powoduje, że część dzieci kierowanych jest przez rodziców do szkół podstawowych znajdujących się w innych rejonach miasta. Dla wyrównania szans uczniów obszaru rewitalizacji niezbędne jest stworzenie nowoczesnej i dobrze wyposażonej szkoły z bogatą ofertą zajęć pozalekcyjnych rozwijających sprawność intelektualną i ruchową uczniów. Ważne jest stworzenie komplementarnych projektów rewitalizacyjnych o charakterze edukacyjnym, które mogą służyć wzmocnieniu potencjału uczniów pochodzących z mniej zamożnych rodzin. Skutecznym działaniem w obszarze przeciwdziałania bezrobociu i wykluczeniu społecznemu powinna sprzyjać edukacja i przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy, w tym głównie poprzez profesjonalne doradztwo zawodowe, które powinno odbywać się już na etapie szkoły podstawowej. Wsparcie placówek oświatowych jest niezwykle istotne, biorąc pod uwagę także fakt, iż osiągnięcia uczniów szkół podstawowych odbiegają od przeciętnego poziomu dla miasta.

Zgodnie z art. 4. pkt 1. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym Gmina Miasta Toruń wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: edukacji ponadpodstawowej (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I i II stopnia). Gmina Miasta Toruń koordynuje działalność kilku samorządowych liceów ogólnokształcących, z uznaną renomą w mieście i okolicach, do których dojeżdża często młodzież z pobliskich gmin w strefie podmiejskiej Torunia. Obszar Starego Miasta cechuje się bardzo dużą koncentracją placówek ponadpodstawowych. Na toruńskiej Starówce działają m.in. I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika (przy ulicy Zaulek Prosowy 1)¹³, IV Liceum Ogólnokształcące w Toruniu im. Tadeusza Kościuszki (przy ulicy Warszawskiej 1/5) oraz X Liceum Ogólnokształcące im. prof. Stefana Banacha (przy Placu św. Katarzyny 9). Na Bydgoskim Przedmieściu, przy ulicy Henryka Sienkiewicza 34, znajduje się V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II. Na Podgórzu funkcjonuje Franciszkańskie Liceum

¹³ Na terenie I Liceum Ogólnokształcącego prężnie działa Fundacja Muzeum Historyczno-Wojskowe.

Akademickie prowadzone przez zakon franciszkanów. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji narzekają na brak szkół ponadpodstawowych na lewobrzeżu.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Oferta pozaszkolnej edukacji i rozwijania kompetencji wśród dzieci i młodzieży w ocenie respondentów badań ankietowych

W przeprowadzonych badaniach ankietowych wśród mieszkańców i osób bardzo często przebywających na terenie obszaru rewitalizacji respondenci zostali poproszeni o ocenę dostępności:

1. miejsc, w których dzieci mogą realizować swoje zainteresowania (ośrodki kultury, kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne),
2. oferty edukacyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.

Relatywnie dobrą dostępność do obiektów, w których dzieci mogą rozwijać swoje zainteresowania (typu: ośrodki kultury, kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne), potwierdzili jedynie ankietowani na Starym Mieście (57% zgodziło się ze stwierdzeniem, że jest wiele tego typu miejsc). Na Bydgoskim Przedmieściu tylko 21% ankietowanych jest zadowolonych z dostępności do takich miejsc, a 45% negatywnie ocenia sytuację pod tym względem. Najgorzej ten aspekt ocenili respondenci na Podgórzu. Zaledwie 15% jest zadowolonych z dostępności do obiektów usług kultury i edukacji pozaszkolnej dla dzieci, a 67% twierdzi, że takich miejsc brakuje, przy czym aż 38% wyraziło taką ocenę w sposób zdecydowany.

Podobnie do oceny dostępności samych miejsc, w których dzieci mogą rozwijać swoje zainteresowania, została oceniona oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży. Tylko na Starym Mieście respondenci badań ankietowych w większości zgodzili się ze stwierdzeniem, że na tym obszarze jest bogata oferta zajęć pozaszkolnych (43% zgodziło się, 19% nie zgodziło się, 38% nie potrafiło ocenić tego aspektu). Na Bydgoskim Przedmieściu i na Podgórzu odpowiednio 10% i zaledwie 6% pozytywnie oceniło ofertę zajęć pozaszkolnych.

Na Starym Mieście mieści się placówka wychowania pozaszkolnego OPP Dom Harcerza organizująca zajęcia teatralne, muzyczne, komputerowe i taneczne dla dzieci i młodzieży. Wiele wydarzeń plenerowych odbywa się również dla najmłodszych zameldowanych na Starym Mieście na placu zabaw Piernikowe Miasteczko. Ponadto jednostka ta prowadzi zajęcia m.in. w Szkole Podstawowej nr 15 oraz V Liceum Ogólnokształcącym.

Na terenie Starego Miasta działa również Młodzieżowy Dom Kultury założony w 1951 r. Placówka zajmuje ważne miejsce na mapie kulturalnej Torunia i ma znaczący udział w wychowaniu oświatowym

dzieci i młodzieży. Jej budynek mieści się przy ulicy Przedzamcze 11/15, w niedalekiej odległości od ruin zamku krzyżackiego. Głównym celem placówki jest wychowanie odbiorców sztuki, jej przyszłych twórców i aktywnych uczestników życia społecznego. W MDK funkcjonuje dział taneczny, taneczno-wokalny, muzyczny, wokalny, teatralny, artystyczny, plastyczny i fotograficzny. W 1964 r. założono w nim Zespół Pieśni i Tańca „Młody Toruń”.

Bezpieczeństwo publiczne

Istotnym aspektem wpływającym na jakość życia mieszkańców jest poczucie bezpieczeństwa. Problemy natury społecznej mieszkańców znajdują swoje potwierdzenie w zwiększonej przestępczości na terenie centrum miasta. Miernikiem, który umożliwia zobrazowanie stopnia bezpieczeństwa, jest liczba przestępstw stwierdzonych w danym roku przypadająca na 1 000 ludności. Według danych z Komendy Miejskiej Policji w Toruniu, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji na każde 1 000 mieszkańców przypadało 47,78 stwierdzonych przestępstw i była to wartość wyższa w stosunku do średniej dla miasta Torunia (liczącej 33,49). Wśród podobszarów rewitalizacji najwyższy poziom przestępczości odnotowano na Starym Mieście. Tu wskaźnik kształtował się na poziomie 105,45, co może wynikać z zachodzących na tym terenie negatywnych zjawisk społecznych (bezrobocie, wysoki udział osób objętych pomocą społeczną), a także ze śródmiejskiego charakteru obszaru, na którym skupiają się funkcje handlowo-usługowe, rekreacyjne i rozrywkowe, zwiększając tym samym ryzyko wystąpienia zdarzeń niezgodnych z prawem. Relatywnie wysokie natężenie zjawisk przestępczych zarejestrowano także na Bydgoskim Przedmieściu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 49,99. Z kolei na Podgórzu ludność może czuć się bezpieczniej, gdyż statystycznie odnotowuje się tu niewielką koncentrację przestępstw (wskaźnik wynosił tylko 13,54). Społeczność obszaru rewitalizacji narzeka na zbyt małą liczbę patroli policji i straży miejskiej w centrum miasta.

Mieszkańcy i osoby bardzo często przebywające na terenie obszaru rewitalizacji w przeprowadzonym badaniu ankietowym ocenili wybrane aspekty poczucia bezpieczeństwa. Większość respondentów czuje się bezpiecznie na obszarze rewitalizacji. Należy jednak zaznaczyć, że opinie są stosunkowo podzielone, szczególnie na Podgórzu. Tam 47% uważa, że czuje się bezpiecznie, a 40% jest przeciwnego zdania. Na Bydgoskim Przedmieściu i Starym Mieście rozkład odpowiedzi jest podobny. 59% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że czuje się bezpiecznie w okolicy, którą ocenia, a odpowiednio 28% i 26% nie jest o tym przekonanych. Ogólne poczucie bezpieczeństwa nie oznacza, że mieszkańcy i osoby przebywające w poszczególnych rejonach podobszarów rewitalizacji nie dostrzegają sytuacji i zdarzeń, które mogą wpływać na bezpieczeństwo publiczne. Respondenci mogli odnieść się do następujących stwierdzeń:

1. w okolicy mojego miejsca zamieszkania (miejsca, w którym bardzo często przebywam) zdarzają się częste kradzieże,
2. w okolicy mojego miejsca zamieszkania (miejsca, w którym bardzo często przebywam) w nocy często hałasują grupki młodzieży,
3. w okolicy mojego miejsca zamieszkania (miejsca, w którym bardzo często przebywam) często zdarzają się przypadki wandalizmu: zniszczone ławki, przystanki, połamane drzewa,
4. w okolicy mojego miejsca zamieszkania (miejsca, w którym bardzo często przebywam) w miejscach publicznych często widuję osoby pijące alkohol,
5. w okolicy mojego miejsca zamieszkania (miejsca, w którym bardzo często przebywam) w miejscach publicznych często widuję osoby żebrzące lub zaczepiające przechodniów.

Problemem, który najczęściej zauważają mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jest przebywanie w miejscach publicznych osób pijących alkohol. Aż 78% respondentów dostrzega takie sytuacje na Starym Mieście, 68% na Bydgoskim Przedmieściu i 64% na Podgórzu. Ankietowani również bardzo często

napotykają oznaki wandalizmu. Na Bydgoskim Przedmieściu 69% respondentów dostrzega przypadki wandalizmu w przestrzeni publicznej. Na Podgórzu niewiele mniej, bo 68%, a na Starym Mieście 60%. Respondenci ze Starego Miasta w zdecydowanej większości zgodzili się ze stwierdzeniem, że w tym rejonie miasta widuje się osoby żebrzące lub zaczepiające przechodniów (85% respondentów tak twierdzi). Problem ten o wiele rzadziej występuje na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu (odpowiednio 39% i 38%). Na Starym Mieście częściej niż w dwóch pozostałych podobszarach słyszeć hałasujące grupki młodzieży. 77% ankietowanych ze Starego Miasta tak stwierdziło, na Bydgoskim Przedmieściu 56%, a na Podgórzu 54%. Hałasująca młodzież to przejaw miejskiego życia i można nawet pożądać jej obecności w przestrzeni publicznej, niemniej tego typu przejaw aktywności społecznej może być również odbierany negatywnie. 41% ankietowanych z obszaru rewitalizacji nie potrafi odpowiedzieć na pytanie, czy w okolicy, którą oceniają, zdarzają się częste kradzieże. Ci, którzy posiadają opinię na ten temat, w większości potwierdzili, że taki problem występuje. Najczęściej z przypadkami kradzieży spotkali się mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia (44% respondentów), następnie Podgórza (41%) i Starego Miasta (30%).

Zaangażowanie obywatelskie

Kolejnym wskaźnikiem wykorzystanym do opracowania pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji jest frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miasta Torunia w 2018 r., czyli stosunek liczby oddanych głosów (ważnych kart do głosowania) do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja wyborcza zależy nie tylko od mobilizacji elektoratu, ale także od stopnia zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy publiczne. Niektóre społeczeństwa unikają aktywności obywatelskiej, a inne chętniej angażują się w życie publiczne. Sytuacja ta wynika z poziomu rozwoju norm obywatelskich, z tradycji historyczno-kulturowych, sposobu wyłaniania elit i ich wpływu na życie społeczno-polityczne, kultury debaty politycznej, a także nastawienia mediów mających współcześnie największy wpływ na percepcję i nastroje polityczne (poster prof. Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyńskiego PAN Przemysław Śleszyński).¹⁴

W 2018 r. na obszarze rewitalizacji w wyborach samorządowych swój głos oddało 45% uprawnionych mieszkańców do głosowania, natomiast frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. w mieście wynosiła 53%. Obszarami, w których uprawnieni obywatele byli mniej aktywni niż średnia dla miasta, były jednostki analityczne położone w centrum miasta. Z przeprowadzonej analizy statystycznej wynika, że wśród podobszarów rewitalizacji najwięcej osób udało się na wybory samorządowe na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu, gdzie frekwencja wyborcza liczyła 49% i była o cztery punkty procentowe większa w porównaniu do średniej dla obszaru rewitalizacji. Zdecydowanie najmniejsze zainteresowanie wyborami samorządowymi wykazali mieszkańcy Starego Miasta – frekwencja wynosiła tutaj tylko 38%. Można więc stwierdzić, że im większa koncentracja problemów społecznych, tym mniejsze zaangażowanie obywatelskie. Niska aktywność obywatelska to jedno z bezpośrednich następstw dysfunkcji społecznych związanych z ubóstwem czy długotrwałym bezrobociem i im pokrewnych. To także jeden z głównych przejawów wykluczenia społecznego. Przejawy tego zjawiska są widoczne w wielu aspektach życia społecznego podobszarów rewitalizacji. Ludność je zamieszkująca w małym stopniu angażuje się w inicjatywy rad okręgów i organizacji pozarządowych, brakuje form samoorganizacji społecznej i działań samopomocowych. Z pewnością konsekwentne działania motywujące społeczność lokalną do aktywności obywatelskiej mogą odnieść skutek. Należy je intensyfikować, wspierając rady okręgów (ważny organ aktywności obywatelskiej społeczności miasta) oraz organizacje pozarządowe.

¹⁴ https://rcin.org.pl/Content/208669/WA51_242836_PANB5061-r2018_Frekwencja-wyborcza.pdf

Zgodnie z art. 5a. ust. 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, „szczególną formą konsultacji społecznych jest budżet obywatelski”, w ramach którego „mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy”. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego”.¹⁵

W latach 2019-2021 oddano średnio w mieście 30 356 głosów w ramach Toruńskiego Budżetu Obywatelskiego (TBO). Na 1 000 mieszkańców przypadało ich 166,52. Zgodnie z danymi z Urzędu Miasta Torunia w analizowanym okresie na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten liczył 233,54. Wśród podobszarów rewitalizacji najwyższy poziom aktywności obywatelskiej odnotowano na Bydgoskim Przedmieściu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 293,64. Relatywnie wysoka aktywność społeczna na tle miasta była widoczna również na Starym Mieście (193,25). Najmniejszą aktywnością w zakresie kształtowania budżetu obywatelskiego wykazywali się mieszkańcy Podgórze (wskaźnik wynosił 129,35). Stosunkowo duże zaangażowanie w głosowanie nad budżetem obywatelskim mieszkańców obszaru rewitalizacji wobec niskiej frekwencji wyborczej można uzasadnić następująco. W obszarze rewitalizacji funkcjonują społecznicy, którzy sprawnie mobilizują mieszkańców do głosowania na lokalne projekty. Głosowanie nad budżetem obywatelskim daje większe poczucie sprawczości niż głosowanie w wyborach samorządowych. Chcąc budować społeczeństwo obywatelskie obszaru rewitalizacji, należy zatem rozwijać formy współdecydowania o sprawach lokalnych.

Poczucie więzi, kontakty międzysąsiedzkie i udział w inicjatywach społecznych

Mieszkańcy poszczególnych podobszarów rewitalizacji w przeprowadzonym badaniu ankietowym zostali poproszeni o ocenę ogólnego zadowolenia z życia w okolicy miejsca zamieszkania. Pytanie to stanowiło kontekst do oceny konkretnych aspektów rozwoju obszaru rewitalizacji, ale także do oceny poczucia więzi z okolicą swojego miejsca zamieszkania. Należy zakładać, że stopień związania emocjonalnego z innymi ludźmi i przestrzenią otaczającą dom będzie przekładał się na chęć uczestnictwa w działaniach na rzecz rozwoju obszaru rewitalizacji.

Odniesienie mieszkańców poszczególnych podobszarów do oceny zadowolenia z życia w miejscu zamieszkania należy uznać za istotny potencjał w procesie rewitalizacji Torunia. Aż 82% respondentów z Bydgoskiego Przedmieścia zgodziło się ze stwierdzeniem, że są zadowoleni z życia w okolicy swojego miejsca zamieszkania. Nieco mniejszy odsetek ankietowanych wyraził taką opinię w odniesieniu do Starego Miasta (77%). Najmniej, ale wciąż większość, mieszkańców Podgórze jest zadowolonych z życia w okolicy swojego miejsca zamieszkania. Tam 37% ankietowanych wyraziło negatywną opinię. Warto zwrócić uwagę na niepokojącą prawidłowość, że zadowolenie z życia wyrażone przez ogół mieszkańców obszaru rewitalizacji spada wraz z wiekiem respondentów.

Ogólne zadowolenie z życia w rejonach miasta, które zostały wskazane jako obszar rewitalizacji, nie do końca koreluje z odpowiedzią na pytanie, czy chciałabyś/chciałbyś, aby w przyszłości twoi bliscy mieszkali w tej samej okolicy. 55% respondentów całego obszaru rewitalizacji zgodziło się z tym stwierdzeniem, czyli mniej niż wyraziło zadowolenie z życia w swojej okolicy. Wielu respondentów nie potrafiło wyrazić w tej sprawie zdania (aż 26% ogółem w obszarze rewitalizacji).

Zadowolenie z życia w miejscu zamieszkania jest skorelowane z poczuciem więzi. Na pytanie, czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że czujesz się związana(y) z okolicą swojego miejsca zamieszkania, 73% mieszkańców obszaru rewitalizacji odpowiedziało pozytywnie, przy czym aż 40% odpowiedziało, że zdecydowanie zgadza się z tym stwierdzeniem. Najmniejsze, choć nadal wysokie, poczucie więzi ze

¹⁵ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079, 1561

swoim miejscem zamieszkania wyrazili mieszkańcy Podgórza (63% wobec 85% na Bydgoskim Przedmieściu i 83% na Starym Mieście).

Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji zostali zapytani, czy utrzymują kontakty międzysąsiedzkie. Rozkład opinii w tej sprawie we wszystkich rejonach obszaru rewitalizacji Torunia był podobny. 62% respondentów z Bydgoskiego Przedmieścia potwierdziło, że utrzymują takie kontakty, podobną opinię (60%) wyrażono na Starym Mieście i najwięcej, bo 69%, na Podgórzu. Kontakty międzysąsiedzkie można uznać za podstawową aktywność mieszkańców w budowaniu wspólnoty społecznej. Niestety, jak wynika z przeprowadzonych indywidualnych wywiadów pogłębionych wśród osób, które są silnie zaangażowane w życie społeczne w poszczególnych podobszarach rewitalizacji, rzadko można dostrzec tu trwalsze i głębsze przejawy funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Z trudem udaje się ją budować poprzez organizację różnego rodzaju inicjatyw społecznych, których celem jest integracja społeczna jako taka. Nieco łatwiej udaje się to osiągać w sytuacji, gdy pozyskuje się głosy mieszkańców przeciwko jakimś planom władz miejskich, które to plany mieszkańcy postrzegają jako zagrażające komfortowi życia. Aż 62% mieszkańców obszaru rewitalizacji Torunia nie dostrzega w okolicy swojego miejsca zamieszkania inicjatyw, w które mogliby się zaangażować. Najwięcej takich opinii zebrano na Podgórzu (75%). Na Bydgoskim Przedmieściu i Starym Mieście było ich zdecydowanie mniej (45% i 43%), choć i tam odsetek osób, które nie dostrzegają takich inicjatyw społecznych, jest większy niż osób, które potwierdziły, że w okolicy ich miejsca zamieszkania jest wiele tego typu inicjatyw. Co czwarty mieszkaniec obszaru rewitalizacji nie miał w tej sprawie zdania. Trudno powiedzieć, dlaczego tak wiele osób nie dostrzega w rejonie, w którym mieszka, inicjatyw społecznych, w które mógłby się zaangażować. Być może jest to kwestia przepływu informacji, a być może takich inicjatyw jest wciąż za mało i zbyt małe jest środowisko ludzi, którzy tego typu aktywność społeczną pobudzają.

Kontakty międzysąsiedzkie i szersze relacje międzyludzkie łatwiej pobudzać, jeśli sprzyja temu odpowiednia przestrzeń i infrastruktura. Na pytanie, czy w okolicy twojego miejsca zamieszkania są miejsca, w których mogę się spotkać z sąsiadami i swobodnie porozmawiać – 49% mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia odpowiedziało pozytywnie, a 38% negatywnie. Podobnie na Starym Mieście – 49% jest przekonanych, że są takie miejsca w okolicy ich miejsca zamieszkania. Zupełnie inaczej odnieśli się do tego mieszkańcy Podgórza. Aż 72% twierdzi, że takich miejsc nie ma w okolicy ich miejsca zamieszkania.

Miejscami, które w naturalny sposób mogą wpływać na pobudzanie kontaktów międzysąsiedzkich i budowanie trwalszych relacji wewnątrz wspólnoty samorządowej, są przestrzenie publiczne zlokalizowane na terenach zieleni urządzonej, placach miejskich, przy budynkach użyteczności publicznej, szczególnie o funkcjach kulturalnych, na ulicach o spowolnionym ruchu samochodowym wyposażonych w szerokie aleje spacerowe, a także przestrzenie półpubliczne, do których należą podwórza kamienic i otoczenie bloków mieszkalnych oraz wnętrza budynków zaadaptowane pod funkcje integracji społecznej (kawiarnie obywatelskie, biblioteki i inne miejsca aktywności społecznej). Potencjał tego typu miejsc w poszczególnych podobszarach został szerzej omówiony w dalszej części diagnozy. Należy dodać, że mieszkańcy podobszarów rewitalizacji często tworzenie miejsc integracji społecznej postulują sami przy okazji budżetu obywatelskiego. W ten sposób powstała m.in. scena plenerowa za budynkiem Domu Muz na Podgórzu, dzięki czemu odbywać mogą się tam rozmaite osiedlowe koncerty, występy i przedstawienia.

Sfera gospodarcza

Gospodarka lokalna to ważny czynnik wyznaczania korzystnych możliwości rozwojowych poszczególnych gmin. Atrakcyjność miejsc pracy oraz zapewnienie jej przez podmioty gospodarcze to kluczowy komponent planowania strategicznego, który finalnie ma przyczynić się do wzrostu

efektywności gospodarczej i poprawy jakości życia ludności. Wielkość i typ lokalnej działalności gospodarczej warunkuje określoną liczbę miejsc pracy (w poszczególnych sekcjach według PKD 2007), w efekcie czego społeczeństwo staje się bardziej zamożne (np. ma większe zarobki ze stosunku pracy).

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji było zarejestrowanych 4 536 podmiotów gospodarczych, z czego najwięcej na Bydgoskim Przedmieściu (2 236) i Starym Mieście (1 669). Zdecydowanie mniejszą ich liczbę zanotowano na Podgórzu (tylko 631).

Skalę aktywności gospodarczej oceniono na podstawie wskaźnika przedsiębiorczości, wyrażonego liczbą podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców, który w 2021 r. na obszarze rewitalizacji wynosił 119,81 w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, a w Toruniu – 109,28. Wśród podobszarów rewitalizacji najwyższym poziomem przedsiębiorczości spośród jednostek analitycznych odznaczało się Stare Miasto, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 308,45. Można zatem stwierdzić, że toruńska Starówka cechuje się bardzo dużym potencjałem gospodarczym na tle miasta. Relatywnie mniejsze skupienie podmiotów gospodarczych odnotowano na Bydgoskim Przedmieściu, na którym wartość wskaźnika wynosiła 102,12. Natomiast niekorzystną sytuacją gospodarczą w świetle wskaźnika charakteryzował się Podgórz (wskaźnik kształtował się tutaj na poziomie 59,86).

Kolejnym elementem analizy sytuacji gospodarczej w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji jest opisanie działalności podmiotów gospodarczych sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego. Funkcjonowanie podmiotów z sektora przemysłu czasu wolnego świadczy o atrakcyjności jednostki pod względem turystycznym oraz rekreacyjnym, co szczególnie jest pożądane z punktu widzenia procesów rewitalizacyjnych. Sektor kreatywny natomiast cechuje się dużym udziałem kapitału społecznego i intelektualnego w warstwie właścicieli firm i ich pracowników.

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji było zarejestrowanych 629 podmiotów gospodarczych sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego, co stanowiło 13,87% ogólnej liczby wszystkich podmiotów gospodarczych. Z kolei w samym mieście Toruniu działały 2 082 podmioty, a ich udział wynosił 10,45% wśród wszystkich tych jednostek. Oznacza to, że obszar rewitalizacji cechuje się większym udziałem tych podmiotów w stosunku do całej gminy. Należy jednak dodać, że największą ich koncentrację cechowały się jednostki położone w centrum miasta, takie jak Stare Miasto czy Bydgoskie Przedmieście, w których wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 17,44% i 12,75%. Zdecydowany ich deficyt odnotowano na Podgórzu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 8,42%.

Nasycenie podmiotów gospodarczych w podobszarach rewitalizacji ma znaczenie dla lokalnego rynku pracy, ale także dla oceny dostępności do placówek usług i handlu, z których mogą na co dzień korzystać mieszkańcy i osoby, które bardzo często z różnych innych powodów przebywają w tych rejonach. Dostępność do tego typu obiektów wpływa na ogólną ocenę komfortu życia. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika, że na Podgórzu i Bydgoskim Przedmieściu brakuje kawiarni i restauracji. Aż 97% respondentów z Podgórza wyraziło taką opinię i 73% ankietowanych z Bydgoskiego Przedmieścia. Skrajnie odmienną opinię mają na ten temat respondenci oceniający Stare Miasto. Na Starym Mieście, według ankietowanych, restauracje i kawiarnie są różnorodne pod względem menu i ceny. Ocena dostępności usług gastronomicznych w poszczególnych podobszarach nie dziwi w kontekście obserwowanej przez pryzmat twardych danych rejestrowych o tego typu podmiotach. O tym, czy poszczególne podobszary stanowią jednostki terytorialne zaspokajające potrzeby mieszkańców w zakresie dostępności miejsc do spotkań oraz placówek usług i handlu w wymiarze lokalnym, mogą świadczyć opinie respondentów na temat liczby sklepów z artykułami pierwszej potrzeby i zakładów rzemieślniczych świadczących usługi dla ludności (np. krawiec, szewc,

fotograf, zegarmistrz, jubiler). Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego, najbardziej zadowoleni z dostępności sklepów z artykułami pierwszej potrzeby są respondenci oceniający Bydgoskie Przedmieście. 82% z nich zgadza się z twierdzeniem, że tego typu placówek jest wiele na podobszarze. Respondenci oceniający Stare Miasto już w mniejszym stopniu podzielają tę opinię. 62% uważa, że sklepów z artykułami pierwszej potrzeby jest w tym rejonie wiele. Na Podgórzu zdania w tej kwestii są silnie podzielone. 49% respondentów ocenia dostępność do tego rodzaju sklepów pozytywnie, a 46% negatywnie. Na Podgórzu według ankietowanych brakuje zakładów rzemieślniczych świadczących usługi dla ludności. Aż 80% respondentów jest tego zdania. Na Bydgoskim Przedmieściu opinie w tej sprawie są podzielone. 47% ankietowanych uważa, że takich zakładów jest wiele, a 39% zaprzecza temu. Stosunkowo najlepiej pod tym względem zostało ocenione Stare Miasto. Według 64% osób tego typu placówek nie brakuje (24% twierdzi inaczej). Respondenci indywidualnych wywiadów pogłębionych, którzy obserwują zmiany zachodzące na przestrzeni wielu lat w obszarze rewitalizacji, zauważają stopniowe zanikanie placówek usług dla ludności. Bydgoskie Przedmieście i Stare Miasto w wyniku zmian funkcjonalnych, w tym stopniowego wypierania funkcji mieszkaniowej przez sferę usług ponadlokalnych, tracą swego rodzaju samowystarczalność gospodarczą.

Na Bydgoskim Przedmieściu przy ulicy Marii Konopnickiej 13 aktywną pomoc na rynku przedsiębiorcom zapewnia Centrum Wsparcia Biznesu i to na każdym etapie procesu inwestycyjnego (poszukiwania lokalizacji przedsiębiorstwa, uzyskania wymaganych pozwoleń, rekrutacji pracowników). Oferuje również kompleksowe porady proinwestycyjne. Stanowi cenny bank informacji na tematy pozyskania środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej, zwolnień podatkowych i zachęt inwestycyjnych. Odpowiada za aktywnie pozyskiwanie sponsorów zewnętrznych i wykonuje strategię promocji gospodarczej. Koordynuje przedsięwzięcia realizowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego. Współpracuje ściśle ze szkołami, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami rynku pracy i instytucjami otoczenia biznesu. Promuje nieruchomości miejskie przeznaczone na sprzedaż i ofertę inwestycyjną miasta Torunia.¹⁶

Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa

Szczegółowej analizie przestrzennej poddano dostępność mieszkańców do obiektów wybranych usług społecznych, do których zaliczono:

1. miejsca sportu i rekreacji,
2. placówki zdrowia,
3. żłobki,
4. instytucje kultury podległe Województwu Kujawsko-Pomorskiemu,
5. instytucje kultury podległe Gminie Miasta Toruń,
6. przedszkola publiczne i prywatne,
7. oddziały szkolne w zespołach szkół,
8. punkty przedszkolne.

Ze zgromadzonych danych wynika, że na Starym Mieście funkcjonują 34 takie obiekty. Natomiast na Bydgoskim Przedmieściu działa łącznie 34 takich punktów. Zdecydowany ich deficyt jest na Podgórzu (ich liczba wynosi tylko 19).

W 2021 r. najlepszą dostępność do obiektów wybranych usług społecznych odnotowano na Starym Mieście, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie 5,73 obiektów na 1000 mieszkańców, przy średniej wartości obszaru rewitalizacji i miasta Torunia wynoszącej odpowiednio 2,22 i 1,71. Duża liczba

¹⁶ <https://www.torun.pl/pl/rozwoj/centrum-wsparcia-biznesu-w-toruniu>

instytucji kultury oraz stowarzyszeń działających w sferze kultury powinna przełożyć się na rozwój sektora kreatywnego. Natomiast deficyt tych usług był widoczny w jednostkach otaczających toruńską Starówkę, takich jak Podgórz oraz Bydgoskie Przedmieście, gdzie wskaźnik przyjął odpowiednio wartość 1,80 i 1,55.

Tabela 6. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1 000 mieszkańców. Dane wg stanu na 31.12.2021 r.

Nazwa obszaru	Liczba obiektów wybranych usług publicznych	Liczba ludności ogółem (na pobyt stały i czasowy) w 2021 r. [osoby]	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1 000 mieszkańców
Bydgoskie Przedmieście	34	21 900	1,55
Podgórz	19	10 550	1,80
Stare Miasto	31	5 411	5,73
obszar rewitalizacji	84	37 861	2,22
średnia dla jednostek analitycznych ¹	306	182 235	1,67
miasto Toruń ²	311	182 298	1,71

Oznaczenia:

1 – bez części Barbarki i Katarzynki oraz fragmentu Starotoruńskiego Przedmieścia

2 – bez wyłączenia Barbarki, Katarzynki i Starotoruńskiego Przedmieścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z RSPO, Urzędu Miasta Torunia oraz strony internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Mieszkańcy Torunia posiadają bardzo dobry dostęp do placówek kulturalnych podlegających m.in. Gminie Miasta Toruń i Województwu Kujawsko-Pomorskiemu położonych w granicach administracyjnych Starego Miasta. Niestety na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu jest ich niewiele. Dostępność do placówek kulturalnych przekłada się na odczuwaną przez mieszkańców podobszarów rewitalizacji dostępność do oferty wydarzeń społeczno-kulturalnych lub rozrywkowych. Jedynie mieszkańcy Starego Miasta i osoby bardzo często tu przebywające pozytywnie odnoszą się do twierdzenia, że w tym rejonie organizowanych jest wiele wydarzeń społeczno-kulturalnych lub rozrywkowych (80% respondentów jest tego zdania). Na Podgórzu z kolei 84% ankietowanych stwierdziło, że brakuje tam tego typu wydarzeń. Na Bydgoskim Przedmieściu również brakuje oferty wydarzeń społeczno-kulturalnych i rozrywkowych. Tak uważa 55% ankietowanych wobec 25% zadowolonych. Dostępność do placówek kulturalnych i ich oferty na Starym Mieście niekoniecznie przekłada się na uczestnictwo mieszkańców w wydarzeniach społeczno-kulturalnych. 54% mieszkańców Starego Miasta wprawdzie potwierdziło, że bierze udział w tego typu wydarzeniach, ale spory odsetek (30%) nie potwierdził, że korzysta z oferty kulturalnej na Starym Mieście. Na Podgórzu i Bydgoskim Przedmieściu w wydarzeniach społeczno-kulturalnych uczestniczy mniejszość mieszkańców (9% na Podgórzu i 23% na Bydgoskim Przedmieściu).

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Tabela 7. Wykaz placówek kulturalnych Gminy Miasta Toruń i Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Placówka kulturalna	Punkt adresowy	Jednostka koordynująca
Bydgoskie Przedmieście		
Toruńska Agenda Kulturalna	M. Konopnickiej 13/4	Gmina Miasta Toruń
Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Książnica Kopernikańska w Toruniu	J. Słowackiego 8	Województwo Kujawsko-Pomorskie
Podgórz		
Centrum Kultury Dwór Artusa – filia	Poznańska 52	Gmina Miasta Toruń
Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Książnica Kopernikańska. Filia nr 4	Poznańska 52	Województwo Kujawsko-Pomorskie
Stare Miasto		
Centrum Kultury Dwór Artusa	Rynek Staromiejski 6	Gmina Miasta Toruń
Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu	Wały Gen. W. Sikorskiego 13	Gmina Miasta Toruń
CKK Jordanki	Al. Solidarności 1-3	Gmina Miasta Toruń
Muzeum Okręgowe w Toruniu	Rynek Staromiejski 1	Gmina Miasta Toruń
	M. Kopernika 15/17	
	Franciszkańska 9/11	
	Łazienna 16	
	Wały Gen. W. Sikorskiego 23/25	
	św. Jakuba 20a	
	Rynek Staromiejski 35a	
	Strumykowa 4	
Teatr Baj Pomorski	Piernikarska 9	Gmina Miasta Toruń
Toruńska Agenda Kulturalna	Pod Krzywą Wieżą 1/3	Gmina Miasta Toruń
	Przedzamcze 3	
Toruńska Orkiestra Symfoniczna	Al. Solidarności 1-3	Gmina Miasta Toruń
Galeria i Ośrodek Plastycznej Twórczości Dziecka w Toruniu	Rynek Nowomiejski 17	Województwo Kujawsko-Pomorskie
Kujawsko-Pomorski Teatr Muzyczny w Toruniu	Żeglarska 8	Województwo Kujawsko-Pomorskie
Muzeum Etnograficzne im. prof. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej w Toruniu	Wały Gen. W. Sikorskiego 19	Województwo Kujawsko-Pomorskie
Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu	Pl. Teatralny 1	Województwo Kujawsko-Pomorskie
Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Toruniu	Szpitalna 8	Województwo Kujawsko-Pomorskie

Źródło: Urząd Miasta Torunia oraz strona internetowa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Kolejnym ważnym składnikiem diagnozy pogłębionej jest opisanie koncentracji organizacji pozarządowych: fundacji i stowarzyszeń. Organizacje te są zakładane z inicjatywy osób prywatnych i funkcjonują w interesie ogólnym dla dobra danej społeczności lokalnej. Według danych z Urzędu Miasta Torunia, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji było zarejestrowanych 416 tych podmiotów, tj. 41,14% ogólnej ich liczby w mieście Toruniu. Najwyższe wskaźniki widoczne są w centrum miasta, a także w jednostkach o relatywnie dużej liczbie podmiotów gospodarczych, co jest cechą naturalną, gdyż dostępność komunikacyjna, jak i dostęp do lokali w kamienicach, powoduje, iż to w nich lokowane są siedziby stowarzyszeń i fundacji. Tak więc najwięcej ich działało na Starym Mieście – 220. Natomiast na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu ich liczba wynosiła odpowiednio 165 i 31.

Stan aktywności organizacji społecznych przeanalizowano za pomocą wskaźnika, jakim jest liczba stowarzyszeń i fundacji przypadająca na 1 000 mieszkańców. Największym ich skupieniem w mieście cechuje się Stare Miasto, gdzie wskaźnik ten kształtował się na poziomie 40,65, przy średniej dla obszaru rewitalizacji wynoszącej 10,98. Natomiast w samej gminie wskaźnik wynosił 3,42. Na Bydgoskim Przedmieściu i na Podgórzu prezentowany wskaźnik osiągnął odpowiednio 3,42 i 2,93.

Teatr Baj Pomorski przy ulicy Piernikarskiej 9	Teatr im. Wilama Horzycy w Toruniu przy Placu Teatralnym 1
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Do ważniejszych miejsc w przestrzeni miejskiej Starego Miasta integrujących społeczność lokalną można zaliczyć kawiarnię społeczną PERS (Przestrzeń Elementów Rzeczywistości Społecznej) prowadzoną przez Fundację Studio M6 przy ulicy Mostowej 6. Jej założeniem jest promowanie zrównoważonego miejskiego stylu życia w harmonii ludzi ze sztuką, kulturą i historią miasta. Działa ona niezależnie finansowo od Gminy Miasta Toruń. W 2015 r. zespół kamienic przy ulicy Mostowej 6 znajdował się w bardzo złym stanie technicznym. Wobec tego Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego dla Miasta Torunia i Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Toruniu nakazały właścicielom obiektu wykonanie pilnych prac modernizacyjnych. W latach 2015-2016 wykonano szereg robót budowlanych zabezpieczających i naprawczych części zespołu kamienic, przede wszystkim kamienicy od strony ulicy Podmurnej 5 zamieszkiwanej wówczas przez najemców. Inwestycja ta polegała na wymianie ogrzewania piecowego na centralne ogrzewanie zasilane z sieci miejskiej, modernizacji wodno-kanalizacyjnych urządzeń, doprowadzeniu ciepłej wody użytkowej i wszelkich działaniach związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa budowlanego w pozostałych częściach obiektu. Oprócz tego podjęto czynności ochraniające zabytkową elewację północnej oficyny z częścią sgraffita, odnowiono wieżby i wyremontowano pokrycie dachowe od strony ulicy Mostowej. Pomieszczenie zostało odgruzowane i przeznaczone m.in. pod działalność gastronomiczną. Celem utworzenia tego miejsca było przywrócenie funkcjonalności przestrzeni na ulicy Mostowej 6 oraz utworzenie bezpiecznego miejsca pracy. Dzisiaj fundacja realizuje projekty służące szeroko pojętej

aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, organizuje debaty i kampanie społeczne, animuje i reintegruje społeczność lokalną, chcąc kreować liderów i liderkę zmiany oraz tworzy zasady zrównoważonego rozwoju w myśl idei ekonomii cyrkularnej.¹⁷ W obiekcie przy ulicy Mostowej 6 znajduje się odpowiednio zagospodarowana przestrzeń do organizacji warsztatów o różnorodnej tematyce, festiwali i koncertów. Poza tym można spędzić tu wolny czas na świeżym powietrzu wewnątrz podwórza zespołu kamienic.

W 2020 r. założono Gabinet Terapii przy Fundacji Studio M6, który prowadzi psychoterapię indywidualną, par oraz rodzin. Natomiast w zakres projektów społecznych wchodzi organizacja warsztatów, spotkań ze specjalistą i tworzenie kameralnych grup wsparcia.¹⁸

W PERS powstał niewielki restobar, gdzie w porze昼nej można zjeść obiad w trakcie spokojnej pracy zdalnej, a wieczorem wśród znajomych skosztować legendarnej cytrynowki. W pierwszym roku działalności fundacja stworzyła tutaj pięć miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, uzyskując dotacje z Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w Toruniu. W związku z tym powołano przedsiębiorstwo społeczne, które dziś zatrudnia ponad 15 osób w usługach kreatywnych i gastronomicznych oraz dziale projektowym. W październiku 2017 r. wykonano projekt pn. „Mikrohistorie – osiem krótkich opowieści, pochodzących z różnych czasów”. W 2018 r. gościły tu Pchle Targi, Targi Mody i Vintage. Z dotacji Gminy Miasta Toruń od kwietnia organizowano nowy cykl „Toruńskie imPERSje – most do historii”. W kolejnych latach odbył się tutaj Międzynarodowy Festiwal Teatralny Kontakt, Międzynarodowy Festiwal Filmowy Tofifest, Festiwal Kultury Podróży ŚwiatoPogląd, Festiwal NADA czy cykl imprez związanych z Toruńskim Marszem Równości.¹⁹

Fundacja Studio M6 współpracuje ściśle ze Społeczną Agencją Pośrednictwa mieszczącą się przy ulicy Adama Mickiewicza 112. Agencja ta zapewnia wsparcie w formie coachingu, facylitacji, prac warsztatowych, konsultacji i doradztwa indywidualnego, przeglądu personalnego. Projekt Społecznej Agencji Pośrednictwa rozwijany jest w programie Google.org Impact Challenge, finansowany ze środków Google.org, o łącznej wartości 150 000 EUR. Projekt ten stanowi innowację zmieniającą kierunek rozwoju usług proponowanych w społecznościach lokalnych. SAP to narzędzie integrujące działania instytucji publicznych, podmiotów i osób prywatnych oraz sektora NGO mające na celu ograniczenie wykluczenia społecznego na lokalnym rynku pracy i sektorze mieszkaniowym.²⁰

Fundacja Studio M6 współpracuje ściśle z Powiatowym Urzędem Pracy dla Miasta Torunia. Urząd ten wysyła do fundacji osoby w trudnej sytuacji życiowej (osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotne), którym nie jest w stanie pomóc lub takie, które oprócz bezrobocia mają dodatkowe problemy, np. mieszkaniowe – złe warunki w lokalu socjalnym, długo oczekują na lokal komunalny.

Przy ulicy Mostowej 6 pod patronatem Fundacji Studio M6 działa również ArtShop zajmujący się promocją sztuki oraz sprzedażą. Komis ten w okresie pandemicznym SARS-CoV-2 (koronawirusa) stanowił koło ratunkowe dla wielu lokalnych artystów kochających miasto, którzy przygotowali kilkadziesiąt wystaw artystycznych. Dziś staje się coraz bardziej popularny w Polsce. Na Bydgoskim Przedmieściu posiada również własną pracownię graficzną sitodruku, w której można zorganizować

¹⁷ <https://www.studiom6.pl/o-fundacji/historia/>

¹⁸ <https://www.studiom6.pl/spoleczna-agencja-posrednictwa/gabinet-terapii/>

¹⁹ <https://www.studiom6.pl/pers/>

²⁰ <https://www.studiom6.pl/spoleczna-agencja-posrednictwa/praca/>

warsztaty graficzne dla grupy liczącej od dwóch do sześciu osób pod opieką merytoryczną pracownika ArtShop.²¹

Na terenie Fundacji M6 mieści się też pod jej szyldem Manufaktura M6, która – jako przedsięwzięcie odpowiedzialne społecznie – produkuje oryginalne akcesoria codziennego wykorzystania w rzemieślniczym pomieszczeniu krawieckim. W manufakturze pracownicy wykonują usługi krawieckie na zamówienie. 100% zysków z tej inicjatywy zostaje przekazywanych na aktywizację zawodową osób w trudnej sytuacji życiowej. Wypracowany zysk inwestowany jest w działania społeczne i tworzenie miejsc pracy.²²

Fundacja Studio M6 prowadzi szereg projektów społecznych służących integracji osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją społeczną oraz zapewnia kompleksową opiekę ukraińskim uchodźcom. I tak, na przykład realizowany jest tutaj projekt pn. „Społeczna Agencja Pośrednictwa – usługa użyteczna społecznie” finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny. Inicjatywa ma służyć pomocy osobom z Ukrainy, które w konsekwencji działań wojennych przebywają w Toruniu i ma zapewnić im godny, legalny pobyt i prawo do pracy na terytorium Polski. Oprócz tego fundacja zainicjowała przedsięwzięcie pn. „Społeczna Agencja Pośrednictwa – punkt informacyjny”, którego zakres obejmuje asystenturę adaptacyjną i bank informacji dla Ukraińców osiadłych w Toruniu na temat pomocy rzeczowej, prawnej, psychologicznej, interwencyjnej i mieszkaniowej. Zadanie finansowane jest ze środków Funduszu Pomocy stworzonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego koordynowanego przez Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy. Wraz z końcem marca 2023 r. zakończył się projekt „Razem Warto”, finansowany w ramach Programu „Wspieramy Ukrainę”, utworzony przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności, realizowany przez Fundację Edukacja dla Demokracji. Jego głównym celem było bezpośrednie udzielanie wsparcia Ukraińcom w procesie adaptacji społecznej i aktywizacji zawodowej, m.in. w ramach pośrednictwa pracy uruchomionego w marcu 2022 r. w Społecznej Agencji Pośrednictwa. W ramach inicjatywy zapewniono indywidualne wsparcie psychoterapeutyczne świadczone w Gabinetach Terapii oraz cykl 22 warsztatów integracyjnych we współpracy z Centrum Integracji Łącznik. Agencja bardzo często pomaga osobom z Ukrainy w kontaktach z właścicielami mieszkań, likwidując barierę językową. Ponadto jednostka uruchomiła projekty pn. „Szkolimy – NGO”, „Szkolimy NGO – innowacje społeczne”, „Bez barier z kulturą i rozrywką na Mostowej 6”, „Polska dla początkujących i zaawansowanych – PODAJ DALEJ!” i wiele innych.²³

W 2020 i 2021 r. Fundacja Studio M6 została wyróżniona Certyfikatem Znaku Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej w kategorii „Sukces Rynkowy”. Ponadto w 2021 i 2022 r. otrzymała Certyfikat Znaku Jakości Ekonomii Społecznej i Solidarnej w kategorii „Najlepszy Pracodawca”. Od stycznia 2022 r. przedsiębiorstwo społeczne uczestniczy w międzynarodowym programie akceleracyjnym NESsT/IKEA Social Entrepreneurship. 6 września 2022 r. Kujawsko-Pomorska Kapituła Znaku Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” przyznała także kawiarni PERS Certyfikat Zakupu Prospołecznego. Celem certyfikatu jest popularyzacja produktów i usług ekonomii społecznej, dzięki czemu osoby klienckie, wydając codziennie środki na rzecz potrzebujących, zwiększają ich szanse na odzyskanie samowystarczalności ekonomicznej i zawodowej.²⁴

Na Starym Mieście aktywne działania prospołeczne adresowane do rodzin wielodzietnych i osób w wieku senioralnym prowadzi Fundacja Archipelag Inicjatyw, która uzyskuje wsparcie finansowe z

²¹ <https://www.studiom6.pl/artshop/>

²² <https://www.studiom6.pl/manufaktura-m6-pracownia-krawiecka-torun/>

²³ <https://www.studiom6.pl/projekty/>

²⁴ <https://www.studiom6.pl/o-fundacji/>

budżetu miasta Torunia. Organizacja ta realizuje przy ulicy Mikołaja Kopernika 22 projekt Kamienica Inicjatyw.²⁵ To punkt informacyjny dla seniorów i wielodzietnych rodzin. W placówce odbywają się zajęcia w ramach Kawiarenki dla Seniorów i Akademii Języka Angielskiego. Fundacja Archipelag Inicjatyw dba o integrację międzypokoleniową. Organizuje m.in. międzypokoleniowy piknik dla osób w wieku senioralnym i dużych rodzin oraz międzypokoleniowe warsztaty rękodzieła. Jednostka stworzyła również stronę internetową www.mywtoruniu.pl i Bank Czasu. Wszystkie wydarzenia są darmowe i skierowane do rodzin z Toruńską Kartą Dużej Rodziny oraz seniorów zameldowanych w mieście. W ramach projektu stworzono Centrum Aktywności Lokalnej, w którym prowadzone są działania przeznaczone dla wszystkich mieszkańców gminy.

Tabela 8. Oferta Kamienicy Inicjatyw

Dla seniorów	Dla dużych rodzin	Centrum Aktywności Lokalnej
- Bank Czasu i propagowanie inicjatyw międzypokoleniowego wolontariatu - Kawiarenka dla Seniorów z ofertą działań integracyjnych, edukacyjnych, kulturalnych i międzypokoleniowych (panele tematyczne) - Porady prawne - Portal dla seniorów z Torunia, czyli www.mywtoruniu.pl - Rodzinny Piknik Dużych Rodzin i Seniorów - Punkt Informacji Senioralnej - Przedsięwzięcia związane z uczestnictwem seniorów w kulturze i rekreacji - Wspólne wyjścia do kina, teatru, muzeum - Muzykowanie, potańcówki, spotkania taneczne i artystyczne - Aktywny Piątek – zwiedzanie Torunia	- Akademia Języka Angielskiego - Bank Czasu - Cykliczne wydarzenia z zakresu kultury, sportu i rekreacji czy rękodzieła - Dni Zakochanych w Rodzinie - Punkt Informacji Dużych Rodzin - Rodzinny Piknik Dużych Rodzin i Seniorów - Toruńskie Dni Dużej Rodziny - Zajęcia muzyczne (nauka gry na gitarze) - Warsztat dla uczniów - Spotkania z logopedą - Toruński Sektor Dużej Rodziny	- Grupa wolontariatu - Opieka nad dziećmi - Korepetycje społeczne - Klub Gier Planszowych - Książkowymiana - Komunikacja w związku – warsztaty dla par - Przestrzeń dla ojców z dziećmi - Taniec bez spinki dla dzieci - Krąg Mam - Wasze Inicjatywy - Warsztaty Artystyczne - Dyskusyjny Klub Książki - Inspirujące Zawody - Muzykowanie i Świątowanie - Spotkanie sąsiedzkie - Klub Rękodzieła Artystycznego - Momotanki, czyli chustonoszenie - Świadomie o porodzie – spotkanie z doułą

Źródło: <http://kamienica-inicjatyw.pl/o-kamienicy/> oraz <http://www.archipelag-inicjatyw.pl/kamienica-inicjatyw/>

Na Bydgoskim Przedmieściu, przy ulicy Marii Konopnickiej 13, prężnie funkcjonuje Toruńskie Centrum Aktywności Lokalnej 2. Piętro (TCAL), które stanowi jednostkę budżetową udzielającą wsparcia aktywnym mieszkańcom miasta zrzeszonym w organizacjach pozarządowych, wykonującą zadania własne Gminy Miasta Toruń i w grupach inicjatywnych (które od dnia podpisania porozumienia w terminie trzech miesięcy mają status zarejestrowanej działalności organizacji pozarządowej). Jego zadaniem jest wspieranie działalności organizacji społecznych, zwłaszcza nowo powstałych i nieposiadających lokalu, poszukujących i wzmacniających współpracę partnerską oraz inicjonowanie i rozwijanie aktywności społeczności lokalnej, m.in. poprzez:

1. zwiększanie dostępu do różnorodnych zasobów potrzebnych do prowadzenia działalności organizacji pozarządowych (sprzętu technicznego, promocji wydarzeń, zagadnień branżowych,

²⁵ <https://www.um.torun.pl/pl/rusza-kamienica-inicjatyw>

- adresu, nawiązywanie kontaktów, logistyki, współpracy środowiska lokalnego, pośrednictwa wolontariatu, współdzielenia miejsc pracy i spotkań),
2. wzmocnienie kultury współpracy, ułatwianie komunikacji oraz wdrażanie nowych narzędzi i kierunków współpracy wewnątrz sektora obywatelskiego (poszukiwanie partnerstw, wymiana doświadczeń, współdzielenie się zasobami),
 3. wzrost umiejętności niezbędnych do prowadzenia organizacji porządkowych wśród mieszkańców zaangażowanych w sprawy lokalne poprzez organizację szkoleń, poradnictwa i działalność edukacyjną,
 4. stworzenie warunków do pobudzenia nowych inicjatyw obywatelskich oraz kontynuację już stworzonych aktywności poprzez zapewnienie wsparcia edukacyjnego i animacyjnego,
 5. wprowadzanie rozwiązań zachęcających organizacje pozarządowe do podjęcia współpracy z TCAL.²⁶

Istotnym elementem infrastruktury wypoczynkowej jest dostęp dzieci oraz rodziców zamieszkujących obszar rewitalizacji do placu zabaw. Jak pokazują wyniki inwentaryzacji terenowej, największa koncentracja placów zabaw występuje na Podgórzu, zwłaszcza we wschodniej jego części wśród zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w pobliżu ulic: Wilhelminy Iwanowskiej, Rajmunda Galona i Leona Witkowskiego. Na Starym Mieście zlokalizowano tylko trzy takie obiekty, w tym atrakcyjne Piernikowe Miasteczko przy ulicy Podmurnej. Na Bydgoskim Przedmieściu miejsca przeznaczone do zabaw dla najmłodszych znajdują się w strefie osiedli mieszkaniowych w rejonie ulic: Jurijsa Gagarina i Juliana Fałata, w ścisłej tkance miejskiej w otoczeniu ulic: Adama Mickiewicza i Mikołaja Reja, a także na terenach zielonych Parku Bydgoskiego, Rudelki, Piekarskich Gór czy Błoni Nadwiślanych.

W przeprowadzonych badaniach ankietowych wśród mieszkańców i osób bardzo często przebywających na terenie obszaru rewitalizacji respondenci zostali poproszeni o ocenę dostępności miejsc, w których dzieci mogą spędzać czas na powietrzu (place zabaw, boiska, parki itp.). Dostępność miejsc rekreacji ruchowej została różnie oceniona w poszczególnych podobszarach. Zdecydowanie najlepiej wypada na Bydgoskim Przedmieściu. Tu aż 70% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że tego typu miejsca są dostępne. Natomiast na Starym Mieście i Podgórzu ankietowani częściej negatywnie oceniali ten aspekt. Na Starym Mieście 53% respondentów, a na Podgórzu 56% stwierdziło, że nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że w tych rejonach jest wiele miejsc, w których dzieci mogą spędzić czas na powietrzu. Zgodziło się z tym stwierdzeniem odpowiednio 34% i 37% respondentów.

²⁶ <https://www.2pietrotorun.pl/o-centrum>

Rycina 9. Rozmieszczenie placów zabaw na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map

W ostatnich kilkudziesięciu latach w Toruniu i jego strefie podmiejskiej zachodzą znaczące przemiany demograficzne i przestrzenne, które przyczyniają się do poszukiwania alternatywnych rozwiązań, mających na celu usprawnienie i zintegrowanie transportu publicznego w granicach administracyjnych tego miasta. Koszty społeczne i ekonomiczne modernizacji dróg kołowych są wysokie, a ich efekty

przyczyniają się tylko do częściowej poprawy przepustowości ruchu samochodowego. Alternatywą dla transportu indywidualnego jest transport zbiorowy, w szczególności niskoemisyjny, którego potencjał nie został jeszcze w pełni wykorzystany w przemieszczaniu się ludności na terenie miasta. Gmina Miasta Toruń zakupiła już 10 nowych autobusów elektrycznych firmy Solaris. Należy dodać, że przy Placu św. Katarzyny znajduje się także stacja do ładowania miejskich autobusów elektrycznych.

W opinii mieszkańców i osób bardzo często przebywających na Bydgoskim Przedmieściu, Starym Mieście i Podgórzu na obszarze rewitalizacji łatwo skorzystać z komunikacji miejskiej. Najlepiej pod tym względem wypada Stare Miasto, a najgorzej Podgórze. Mieszkańcy Podgórza są raczej zadowoleni z dostępności komunikacji miejskiej, ale jednocześnie zaniepokojeni tym, że część linii autobusowych ulega skróceniu, a kursy są zbyt rzadkie w stosunku do potrzeb lewobrzeża.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat obserwuje się w przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji zanik punktów usługowych oraz zakładów rzemieślniczych zlokalizowanych w zespołach kamienic i wspólnot mieszkaniowych. Respondent wywiadu pogłębionego zmiany te widzi m.in. na ulicy Adama Mickiewicza. Jednak dynamika spadku obiektów tego typu widoczna jest zwłaszcza na Starym Mieście. Na toruńskiej Starówce dziś rozwija się głównie przemysł turystyczny. Zdaniem uczestnika rozmowy indywidualnej w centrum miasta należałoby zatrzymać funkcje usług dla miejscowej ludności. Większość wydziałów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika przeniosła się z zespołu staromiejskiego do miasteczka akademickiego w rejonie ulic Jurija Gagarina i Szosy Okrężnej.

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 65 gminnych budynków użyteczności publicznej, z czego 31 obiektów zostało dopasowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnością. Zgodnie z danymi z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Torunia, w 2021 r. na Starym Mieście aż 60,9% (28 z 46) tych obiektów nie posiadało barier funkcjonalnych w tym zakresie. Zupełnie odmiennie sytuacja wyglądała na Podgórzu, gdzie tylko jeden z trzech obiektów publicznych przystosowano do przemieszczania się tej grupy osób. Natomiast na Bydgoskim Przedmieściu większość budynków (14 z 16) nie dysponuje jeszcze odpowiednio zaadaptowaną infrastrukturą dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów i osób z niepełnosprawnością ruchową. Respondenci badania ankietowego potwierdzają, że na obszarze rewitalizacji nadal funkcjonuje wiele barier architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami (np. trudnych przejść przez ulicę, trudno dostępnych wejść do budynków).

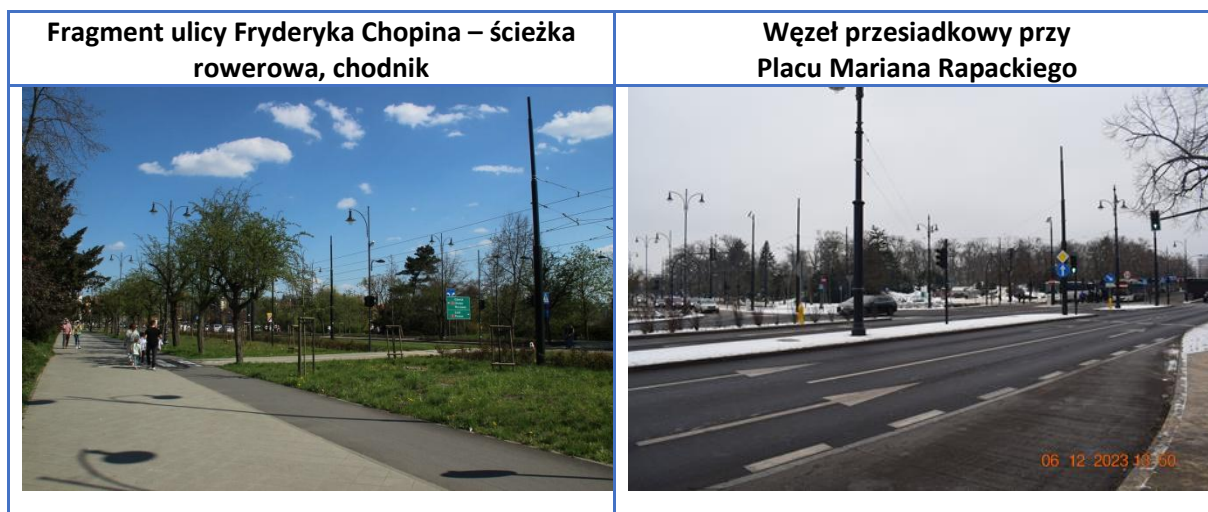
Zaspokajanie potrzeb transportowych w granicach administracyjnych miast odbywa się w dużej mierze przy wykorzystaniu samochodów osobowych, co powoduje wzrost kongestii transportowej. Problem zakorkowania centrum miasta dostrzegają respondenci wywiadów pogłębionych. Dużym problemem ośrodków miejskich jest wzmożony ruch samochodowy generowany codziennymi dojazdami do miejsca zatrudnienia i szkół, zwłaszcza na moście im. marszałka Józefa Piłsudskiego. W celu ograniczenia zakorkowania głównych ulic miasta samorządowcy powinni promować wprowadzenie proekologicznych (niskoemisyjnych) środków transportu publicznego i prywatnego, a także popularyzację ruchu rowerowego na świeżym powietrzu, aby zapewnić zdrowy styl życia społeczności lokalnej w codziennych przemieszczaniach populacji do pracy i szkół. Rozwój ruchu rowerowego wymaga budowy i stworzenia systemu tras rowerowych pozwalających na wygodne i bezpieczne poruszanie się po mieście oraz umożliwiających dotarcie do wszystkich istotnych celów ruchu. Dlatego też Gmina Miasta Toruń stworzyła system TORVELO składający się z 65 stacji i 400 rowerów rozlokowanych równomiernie w obrębie ośrodka miejskiego. Zdaniem respondentów wywiadu pogłębionego obszar rewitalizacji posiada niespójną sieć dróg rowerowych, zwłaszcza na Podgórzu. Z przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej wynika, że na Starym Mieście oznakowane główne drogi rowerowe rozciągają się wzdłuż ulic: Dobrzyńskiej, Przy Kaszowniku, Odrodzenia, Czerwonej Drogi i

dalej Aleją św. Jana Pawła II, czyli równolegle względem drogi krajowej nr 15. Po przekroczeniu mostu im. marszałka Józefa Piłsudskiego droga przeznaczona dla ruchu rowerowego biegnie ulicą Nieszawską w stronę Cierpic. Mieszkańcy Starego Miasta w badaniu ankietowym oceniają, że na ich obszarze rozciąga się niewielka długość dróg rowerowych. Od strony wschodniej toruńskiej Starówki, z ulicy Dobrzyńskiej, odchodzi trasa rowerowa w kierunku ulicy Piastowskiej i Placu 18 Stycznia, mając swoją kontynuację wzdłuż ulicy Romualda Traugutta i dalej Szosy Lubickiej. Według opinii mieszkańców i osób bardzo często przebywających w ocenianym rejonie na Bydgoskim Przedmieściu przebiega stosunkowo dużo ciągów rowerowych. W jednostce tej powstały one wzdłuż ulic Bydgoskiej i Fryderyka Chopina, na odcinku od ulicy Henryka Sienkiewicza do Parku 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski i są połączone z drogą krajową nr 15 (nieopodal Placu Mariana Rapackiego). Uczestnik wywiadu pogłębionego wyraża zadowolenie z powstania ścieżki rowerowej wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza na całym jej fragmencie. Opinię tę dzielają również w ankiecie internetowej mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia. Jednocześnie należy zauważyć, że ścieżkę tę oznakowano także w pasie technicznym Szosy Okrężnej i ulicy Jurija Gagarina. Odcinek ulicy Władysława Broniewskiego nie został jeszcze skomunikowany z ulicą Generała Józefa Bema. Co więcej, wzdłuż ulicy Józefa Ignacego Kraszewskiego nie połączono niewielkiego odcinka tej ścieżki pomiędzy ulicą Jana Matejki i Stanisława Moniuszki. Respondent wywiadu pogłębionego zwraca uwagę, że na pewnych odcinkach rowerzyści są zmuszeni jechać jezdnią lub chodnikiem. Podobna sytuacja ma miejsce również w przypadku wąskich chodników wzdłuż głównych tras drogowych na Podgórzu. Uczestnicy badania ankietowego na Podgórzu rzadko oceniają dostępność do dróg rowerowych jako zadowalającą. 80% kwestionuje dobrą dostępność do infrastruktury rowerowej w tej części miasta. Inwentaryzacja terenowa wykazała, że nie wszystkie stacje rowerowe znajdują się w ciągu tras rowerowych. Wzdłuż tras rowerowych należałoby, zdaniem respondentów badania ankietowego, rozmieścić ławki i kosze na śmieci.

Tabela 9. Wykaz stacji rowerowych na obszarze rewitalizacji

Nazwa stacji rowerowej	Nazwa jednostki analitycznej	Dostępne rowery	Liczba wolnych zamków
01A. Rynek Nowomiejski	Stare Miasto	3	7
01B. Rynek Nowomiejski	Stare Miasto	7	8
02. Pl. św. Katarzyny	Stare Miasto	7	8
03A. Pl. M. Rapackiego	Stare Miasto	7	8
03B. Pl. M. Rapackiego	Stare Miasto	4	6
04. Pl. 18 Stycznia/PKP Toruń Miasto	Stare Miasto	5	10
07. W. Broniewskiego/M. Reja	Bydgoskie Przedmieście	10	5
13. Gen. J.H. Dąbrowskiego/Dworzec Autobusowy	Stare Miasto	3	12
14A. Wały Gen. W. Sikorskiego/Urząd Miasta	Stare Miasto	7	8
14B. Wały Gen. W. Sikorskiego/Urząd Miasta	Stare Miasto	6	9
20. A. Mickiewicza/A. Tujakowskiego	Bydgoskie Przedmieście	8	7
26. Bydgoska/M. Konopnickiej	Bydgoskie Przedmieście	6	9
34. Poznańska	Podgórze	6	9
36. J. Gagarina/Polomarket	Bydgoskie Przedmieście	9	6
51. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów	Podgórze	4	11
56. W. Broniewskiego/H. Sienkiewicza	Bydgoskie Przedmieście	8	7
62. Toruń Plaza	Bydgoskie Przedmieście	11	4

Źródło: <https://www.torvelo.pl/mapa-stacji.html>

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o./Urząd Miasta Torunia

Tabela 10. Wykaz liczb miejsc sportu i rekreacji na obszarze rewitalizacji

Lp.	Lokalizacja miejsc sportu i rekreacji według ulicy	Rodzaj placówki (np.: ORLIKI, stadiony, lodowiska, boiska, hale)
Bydgoskie Przedmieście		
1	Gen. J. Bema 73	siłownia zewnętrzna, street workout
2	J. Gagarina 36	Orlik – Szkoła Podstawowa nr 11
3	ks. J. Popiełuszki 1a (Błonia Nadwiślane)	2 boiska do siatkówki plażowej (1x trawiaste, 1x piaszczyste), siłownia zewnętrzna, plaża, pomost dla łodzi, skate park, przystań jachtowa z pomieszczeniami socjalno-sanitarnymi dla turystów
4	M. Reja 1 (dz. ew 219 obr. 5)	Orlik, siłownia zewnętrzna, street workout
5	J. Słowackiego	Hala Olimpijczyk (sala A z urządzeniami do gimnastyki, sala B – tenis stołowy, sala ćwiczeń (boks), salka do karate)
6	Szosa Bydgoska 5	baseny letnie (zewnętrzne), siłownia zewnętrzna, boisko do siatkówki plażowej
7	A. Mickiewicza 17	sala gimnastyczna I Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu
Podgórz		
8	63. Pułku Piechoty 47/61	Orlik, siłownia zewnętrzna, 2 boiska piłkarskie (1 x trawiaste, 1 x ze sztuczną nawierzchnią)
9	Inowrocławska 3-19	siłownia zewnętrzna
10	W. Iwanowskiej 19	boisko wielofunkcyjne
11	I. Paderewskiego 5/11	Orlik – Szkoła Podstawowa nr 15, siłownia zewnętrzna
12	Poznańska 189	siłownia zewnętrzna
13	J. i M. Prüfferów 9	siłownia zewnętrzna
14	Szubińska 17	siłownia zewnętrzna, boisko wielofunkcyjne, street workout
Stare Miasto		
15	Pl. św. Katarzyny 9	Orlik – X Liceum Ogólnokształcące
16	Przedzamcze 11	street workout
17	Wola Zamkowa 3	siłownia zewnętrzna, boisko piłkarskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Sportu i Rekreacji Urzędu Miasta Torunia

Rycina 10. Rozmieszczenie stacji dla rowerzystów na tle tras rowerowych w granicach obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podstawie strony internetowej

Miasto Toruń posiada rozbudowaną infrastrukturę kulturalną i sportową, która w połączeniu z istniejącymi terenami zieleni kształtuje walory rekreacyjne miasta, stwarzając mieszkańcom możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, podnosząc tym samym ich jakość życia. Według danych z Wydziału Sportu i Rekreacji Urzędu Miasta Torunia, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji znajdowało się 16 miejsc sportu i rekreacji, w tym na Podgórzu – 7, Bydgoskim Przedmieściu – 6 i Starym Mieście – 3. Do oceny poziomu dostępu ludności do obiektów sportowych wykorzystano

wskaźnik przedstawiający liczbę miejsc sportu i rekreacji w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców. I tak, na obszarze rewitalizacji kształtował się on na poziomie 4,23, przy średniej dla miasta Torunia liczącej 4,21. Wśród podobszarów rewitalizacji najlepszą dostępność do nich ma ludność zamieszkująca Podgórz, gdzie wskaźnik wynosił 6,63. Relatywnie wysokie jego wartości odnotowano na Starym Mieście – bowiem 5,54. Natomiast na Bydgoskim Przedmieściu przyjął on wartość 2,73.

Aby trafniej ocenić dostępność infrastruktury sportu i rekreacji, należy odnieść do wyników przeprowadzonego badania ankietowego. Mieszkańcy i osoby bardzo często przebywające w poszczególnych podobszarach rewitalizacji zostali poproszeni o opinię na temat dostępności miejsc, w których mogą spędzić czas wolny, uprawiając sport. Choć liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych na Bydgoskim Przedmieściu w relacji do liczby mieszkańców tego podobszaru jest stosunkowo niewielka, Bydgoskie Przedmieście jest dobrze oceniane pod względem dostępności do infrastruktury sportowej i przestrzeni do uprawiania sportu. Aż 71% ankietowanych z Bydgoskiego Przedmieścia tak twierdzi. Na Starym Mieście i Podgórzu wśród respondentów przeważają opinie, że tego typu obiektów i przestrzeni brakuje. Twierdzi tak odpowiednio 51% i 60% ankietowanych. Po 30% respondentów w każdym z tych dwóch podobszarów dobrze ocenia dostępność miejsc do uprawiania sportu.

Zgodnie z danymi z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Torunia, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji mieściło się 14 placówek ochrony zdrowia. Na 10 000 mieszkańców przypadało ich 3,70. Natomiast w samym mieście wskaźnik kształtował się na poziomie 2,14. Najlepszą dostępność do nich mieli mieszkańcy Starego Miasta, gdzie wskaźnik liczył odpowiednio 7,39. Z kolei na Bydgoskim Przedmieściu dostęp do tych obiektów należy uznać jako przeciętny, gdyż wartość wskaźnika była zbliżona do średniej dla gminy i osiągnęła poziom 3,65. Należy pamiętać, że z obiektów tego typu mogą korzystać nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale również osoby zamieszkujące. Najgorsza sytuacja pod tym względem była widoczna na Podgórzu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 1,89. Dlatego też mieszkańcy Podgórza są zmuszeni do korzystania z usług przychodni lekarskich i lekarzy rodzinnych zlokalizowanych w innych obszarach, położonych poza ich bezpośrednim sąsiedztwem. Z jednej strony powoduje to konieczność zabezpieczenia odpowiedniej infrastruktury komunikacji publicznej, umożliwiającej dogodny dostęp do placówek medycznych wszystkim mieszkańcom, z drugiej zaś zwiększa obciążenie podmiotów ochrony zdrowia i konieczność zabezpieczenia odpowiedniej liczby etatów kadr medycznych oraz niezbędnej infrastruktury.

Liczba zdarzeń drogowych przypadająca na każde 1 000 mieszkańców pozwala w sposób pośredni dokonać oceny bezpieczeństwa ruchu drogowego i stanu rozwiązań komunikacyjnych w poszczególnych jednostkach analitycznych w granicach ośrodka miejskiego. Według danych z Komendy Miejskiej Policji w Toruniu, w 2021 r. na obszarze rewitalizacji na każde 1 000 mieszkańców przypadało 19,12 potwierdzonych zdarzeń drogowych. Natomiast w samym mieście Toruniu natężenie zjawiska było nieco mniejsze – wskaźnik wynosił 17,35. Najwyższe natężenie występowania zdarzeń drogowych odnotowano na Starym Mieście, w którym wskaźnik liczył 58,06. Wpływ na wartości wskaźnika w centrum miasta ma przede wszystkim wysokie natężenie ruchu pojazdów spowodowane nagromadzeniem licznych instytucji publicznych, punktów handlowo-usługowych oraz miejsc rekreacyjnych. Na Bydgoskim Przedmieściu wskaźnik ten kształtował się na poziomie 13,23. Ponadprzeciętna liczba zdarzeń drogowych wynika przede wszystkim z faktu, iż przez teren osiedla przebiegają główne drogi zbiorcze wyprowadzające ruch z miasta, a także ważne szlaki komunikacyjne o znaczeniu ponadlokalnym, jak drogi krajowe nr 15 czy 80. Relatywnie nieduża koncentracja wypadków i kolizji miała miejsce na Podgórzu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 11,38. Mieszkańcy i osoby bardzo często przebywające w obszarze rewitalizacji dostrzegają problem częstego łamania przepisów ruchu drogowego przez kierowców. Najbardziej przekonani o tym są respondenci z Podgórza (54% twierdzi, że kierowcy często tu łamią przepisy, a 28% jest innego zdania). Na Starym

Mieście 47% ankietowanych dostrzega problem łamania przepisów przez kierowców, 31% nie zgadza się z tym stwierdzeniem. Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieście i osoby bardzo często tu przebywające są podzieleni w opinii na temat łamania przepisów przez kierowców (42% dostrzega ten problem, a 39% nie). Infrastruktura drogowa, w tym stan techniczny jezdni i chodników jest różnie oceniany w poszczególnych podobszarach. Na Bydgoskim Przedmieściu i Starym Mieście przeważają opinie pozytywne na temat stanu jezdni i chodników. Na Starym Mieście 61% ankietowanych dobrze ocenia stan techniczny jezdni, a 71% dobrze stan chodników. Na Bydgoskim Przedmieściu odsetek zadowolonych ze stanu technicznego jezdni i chodników jest mniejszy niż na Starówce. 52% dobrze ocenia stan techniczny jezdni (37% jest przeciwnego zdania), a 50% jest zadowolonych ze stanu technicznego chodników wobec 40% niezadowolonych. Na Podgórzu zarówno stan techniczny jezdni, jak i chodników został oceniony przez większość respondentów negatywnie, przy czym należy zaznaczyć, że opinie w tym względzie były stosunkowo mocno podzielone. Nieco ponad 50% oceniło źle stan infrastruktury drogowej, a około 35% dobrze.

Ruch samochodowy w ocenie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji ma duże znaczenie. Niektóre plany rozbudowy infrastruktury samochodowej, które mogłyby w odczuciu mieszkańców wpłynąć na zwiększenie ruchu samochodowego, natrafiają na zdecydowany sprzeciw opinii publicznej. Z drugiej strony projekty spowolnienia ruchu samochodowego cieszą się dobrą opinią mieszkańców zwartej zabudowy obszaru rewitalizacji. Na Starym Mieście i Podgórzu zdaniem respondentów badania ankietowego ruch samochodowy jest uciążliwy. Twierdzi tak odpowiednio 67% i 55% ankietowanych. Innego zdania jest 22% i 32% osób. Na Bydgoskim Przedmieściu opinie są podzielone. 41% nie narzeka na uciążliwość ruchu samochodowego, a 39% respondentom ruch samochodowy przeszkadza. W bardzo podobnej proporcji rozkładają się głosy ankietowanych, którzy oceniali generalnie uciążliwość hałasu na terenie poszczególnych podobszarów rewitalizacji.

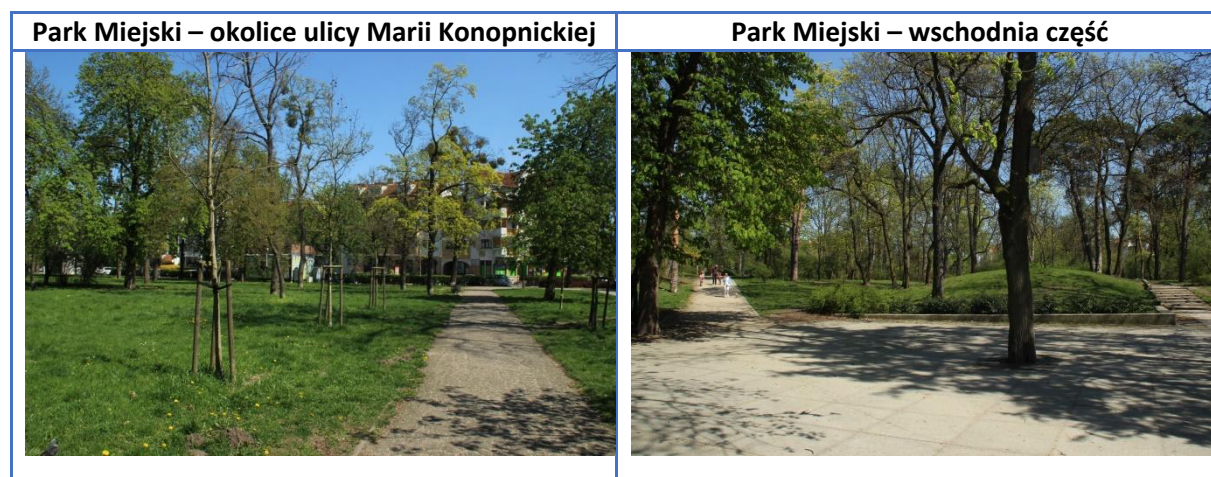
Na obszarze rewitalizacji można zauważyć zaleganie w miejscach publicznych śmieci. Najwięcej ich znajduje się na Podgórzu, przede wszystkim w otoczeniu ulic: Generała Władysława Andersa, Wilhelminy Iwanowskiej, Jasnej, Letniej, Wyrzyska i Poznańskiej (niedaleko osiedla Kluczyki). Tereny te zinwentaryzowano również na Bydgoskim Przedmieściu, m.in. w pobliżu ulic: ks. Jerzego Popiełuszki, Juliana Fałata i Ignacego Łukasiewicza. Natomiast na Starym Mieście miejsce takie zaobserwowano jedynie u zbiegu ulic Piekary i Mikołaja Kopernika. Na terenie toruńskiej Starówki umiejscowiono punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Mimo codziennego starania się służb porządkowych o czystość ulic zespołu staromiejskiego, obszar ten bardzo szybko zaśmiecany jest przez pieszych, choć należy zauważyć, że w opinii respondentów badania ankietowego Stare Miasto w najmniejszym stopniu spośród podobszarów rewitalizacji dotyka problem zaśmiecenia. 49% ankietowanych ze Starego Miasta dostrzega problem zaśmiecenia przestrzeni publicznych, a 38% nie widzi tego problemu. Większy odsetek, bo 62% i 61%, ankietowanych z Bydgoskiego Przedmieścia i Podgórza narzeka na zaśmiecenie. W każdym z tych rejonów tylko 27% osób nie oceniło negatywnie czystości ulic, placów i terenów zieleni.

Nieruchomości w zwartej zabudowie kamienicznej obszaru rewitalizacji często nie posiadają odpowiedniej infrastruktury, ani nawet odpowiedniej wielkości działki, aby śmietniki posadowić zgodnie z przepisami w odpowiedniej odległości od okien kamienicy oraz granicy działki. Śmietniki posadowione są na wewnętrznych podwórzach kamienic, pojawia się wówczas problem wystawiania śmietników przed posesje w dni wywozów. Przeprowadzanie załadowanych i ciężkich pojemników przez zabytkowe klatki z często drewnianymi stopniami powoduje pogłębienie degradacji i niszczenia zabytkowej substancji kamienic. Należy przewidzieć konieczność dostosowania wielkości wiat śmietnikowych do obowiązku segregacji odpadów, a także lokalizację sieci zbiorczych pojemników

podziemnych na terenie obszaru rewitalizacji, szczególnie w rejonach zwartej zabudowy kamienicznej. Rozwiązanie takie zostało wprowadzone na Starym Mieście i jest dobrze oceniane przez mieszkańców.

Istotnym elementem struktury funkcjonalnej miast są tereny zieleni urządzonej wpływające na poprawę jakości życia mieszkańców i atrakcyjność miejsca zamieszkania. Zgodnie z danymi z Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu, na obszarze rewitalizacji łączna powierzchnia terenów zieleni parkowej liczyła 129,16 ha, z czego najwięcej na Bydgoskim Przedmieściu – 69,54 ha. Poza tym ogólna ich powierzchnia na Podgórzu wynosiła 44,95 ha, a na Starym Mieście – tylko 14,67. A w mieście Toruniu tereny te zajmują 578,27 ha.

Z analizy powierzchni terenów zieleni parkowej na podstawie udostępnionych warstw wektorowych z Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu wykorzystanych przy opracowaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia wynika, że obszar rewitalizacji cechuje się większym stopniem nasycenia zielenią parkową na tle miasta Torunia. I tak, na obszarze rewitalizacji wskaźnik obrazujący powierzchnię zieleni parkowej przypadającej na 1 000 mieszkańców wynosił 3,41, a w samym mieście – 3,17. Wśród podobszarów rewitalizacji najwyższe jego wartości odnotowano na Podgórzu – 4,26. Relatywnie dobra dostępność do terenów zieleni parkowej wystąpiła również na Bydgoskim Przedmieściu, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie 3,18. Z przeprowadzonej analizy statystycznej wynika, że niską dostępnością do tych terenów charakteryzuje się Stare Miasto, gdzie wskaźnik przyjął wartość 2,71.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Z dostępności do terenów zieleni bardzo zadowoleni są mieszkańcy i bardzo często przebywający na Bydgoskim Przedmieściu. Aż 85% respondentów z tego podobszaru stwierdziło, że jest tu dużo terenów zieleni, potwierdzając jednocześnie, że tereny zielni są ładne i zadbane (tak twierdzi 61% ankietowanych z Bydgoskiego Przedmieścia). Opinie respondentów, którzy oceniali pod względem dostępności do terenów zieleni Podgórze, są podzielone. 49% dobrze ocenia ilość terenów zieleni, a 44% jest przeciwnego zdania. Zaledwie 29% respondentów z Podgórza oceniło, że tereny zieleni są ładne i zadbane (58% temu zaprzeczyło). Na Starym Mieście, jak wynika z przeprowadzonych badań ankietowych, brakuje zieleni. Twierdzi tak aż 63% osób. Warto jednak dodać, że większość ankietowanych jest przekonana, że tereny zieleni na Starym Mieście są ładne i zadbane. Dostępność do terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej, przekłada się na ofertę przestrzeni publicznej, w której mieszkańcy i odwiedzający mogą zrelaksować się i odpocząć. Na Bydgoskim Przedmieściu, jak wynika z badań ankietowych, miejsc takich nie brakuje. Choć ilość terenów zieleni nie została dobrze oceniona na Starym Mieście, respondenci z tego podobszaru stwierdzili, że jest tu dużo miejsc do relaksu. Opinię taką sformułowali głównie ankietowani, którzy nie mieszkają na Starym Mieście, ale deklarują, że

bardzo często tu przebywają. Mieszkańcy Starego Miasta już w większości nie potwierdzają, że na Starówce jest wiele miejsc, w których mogą wypocząć i zrelaksować się. Można zakładać, że miejscami odpoczynku i relaksu na Starym Mieście według często odwiedzających ten podobszar rzadziej są tereny zieleni, a częściej przestrzenie publiczne Starówki oraz lokale gastronomiczne. Zatem pod względem jakości przebywania w przestrzeni publicznej Stare Miasto wydaje się bardziej atrakcyjne dla osób, które tu nie mieszkają niż dla mieszkańców toruńskiej Starówki. Podgórz pod względem dostępności miejsc odpoczynku i relaksu jest źle oceniany (70% respondentów ma taką opinię o Podgórzu). Przestrzenie publiczne tworzą nie tylko place miejskie, ale przede wszystkim bezpośrednie otoczenie budynków mieszkalnych (ulice, chodniki przed budynkami). Ważną przestrzenią, nazywaną często półpubliczną, są podwórza kamienic. Przed budynkami, na chodnikach, przy sklepach i na podwórzach dochodzi najczęściej do spotkania między sąsiadami. Są to też miejsca, szczególnie przestrzenie międzykwaterowe i tereny przy blokach mieszkalnych, o funkcjach wypoczynku i relaksu. Na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu respondenci badań ankietowych w większości zaprzeczają, że ulice i przestrzenie przed budynkami są ładne i zadbane, choć należy zauważyć, że opinie takie nie dominują zdecydowanie i stosunkowo wielu, choć relatywnie mniej, respondentów jest zadowolonych z jakości przestrzeni przed budynkami. 52% na Bydgoskim Przedmieściu i 48% na Podgórzu jest niezadowolonych z jakości tego typu przestrzeni, a odpowiednio 35% i 33% ocenia je pozytywnie. Na Starym Mieście rozkład opinii jest odmienny. Tu większość (57%) ankietowanych twierdzi, że ulice i przestrzenie przed budynkami są ładne i zadbane, a mniejszość (28%) jest przeciwnego zdania. Odnośnie oceny jakości podwórz kamienic wszystkie podobszary zostały ocenione podobnie i niestety nie jest to pozytywna ocena. Najwięcej negatywnych opinii zebrano na Bydgoskim Przedmieściu (60%), następnie na Starym Mieście (53%) i na Podgórzu (47%). Na Podgórzu 43% respondentów nie miała zdania na temat jakości podwórz kamienic, co wynika z charakteru zabudowy tej części miasta.

Tabela 11. Powierzchnia zieleni parkowej na 1 000 mieszkańców. Dane według stanu na 31.12.2021 r.

Nazwa obszaru	Powierzchnia zieleni parkowej [ha]	Liczba ludności ogółem (na pobyt stały i czasowy) w 2021 r. [osoby]	Powierzchnia zieleni parkowej na 1 000 mieszkańców
Bydgoskie Przedmieście	69,54	21 900	3,18
Podgórz	44,95	10 550	4,26
Stare Miasto	14,67	5 411	2,71
obszar rewitalizacji	129,16	37 861	3,41
średnia dla jednostek analitycznych ¹	527,83	182 235	2,89
miasto Toruń ²	578,27	182 298	3,17

Oznaczenia:

1 – bez części Barbarki i Katarzynki oraz fragmentu Starotoruńskiego Przedmieścia

2 – bez wyłączenia Barbarki, Katarzynki i Starotoruńskiego Przedmieścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udostępnionych warstw wektorowych z Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu wykorzystanych przy opracowaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia

Obowiązkowym zadaniem własnym gminy miejskiej na prawach powiatu, takiej jak miasto Toruń, według Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, jest wykonanie zadania publicznego o charakterze ponadgminnym w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej. Do oceny poziomu modernizacji obiektów budowlanych pozyskano dane dotyczące liczby zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków z Urzędu Miasta Torunia. W okresie 2016-2021 w mieście Toruniu wydano łącznie 2 657 zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków, z czego najwięcej na Bydgoskim Przedmieściu (438) i Starym Mieście (401).

Do oceny poziomu potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji obiektów budowlanych wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba wydanych zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1 000 mieszkańców. Założono, że im większa liczba pozwoleń na budowę wydanych w danej jednostce dla prac związanych z nadbudową, odbudową, rozbiórką, rozbudową istniejących obiektów, tym w większym stopniu istniejąca infrastruktura nie jest dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych. Przyczyną tego niedostosowania może być w wielu przypadkach zły stan techniczny obiektów budowlanych, w tym kamienic. I tak, na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten wynosił 26,46, przy średniej dla miasta Torunia wynoszącej 14,57. Zdecydowanie najbardziej niekorzystne natężenie zjawiska odnotowano na Starym Mieście, gdzie wskaźnik przyjął wartość 74,11. Ponadto relatywnie duża koncentracja modernizacji obiektów budowlanych była widoczna na Bydgoskim Przedmieściu i Podgórzu, gdzie wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 19,98 i 15,46.

Tabela 12. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1 000 mieszkańców. Dane według stanu na 31.12.2021 r.

Nazwa obszaru	Liczba pozwoleń na budowę dla zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego budynku w latach 2016-2021	Liczba ludności ogółem (na pobyt stały i czasowy) w 2021 r. [osoby]	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1 000 mieszkańców
Bydgoskie Przedmieście	438	21 900	19,98
Podgórz	163	10 550	15,46
Stare Miasto	401	5 411	74,11
obszar rewitalizacji	1 002	37 861	26,46
średnia dla jednostek analitycznych ¹	2 619	182 235	14,37
miasto Toruń ²	2 657	182 298	14,57

Oznaczenia:

1 – bez części Barbarki i Katarzynki oraz fragmentu Starotoruńskiego Przedmieścia

2 – bez wyłączenia Barbarki, Katarzynki i Starotoruńskiego Przedmieścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego

Mieszkańcy i osoby bardzo często przebywające na terenie poszczególnych podobszarów zostali poproszeni osobno o ocenę, czy elewacje budynków mieszkalnych są ładne i zadbane oraz czy wnętrza budynków mieszkalnych są ładne i zadbane. Oba aspekty stanu budynków mieszkalnych we wszystkich podobszarach zostały negatywnie ocenione z wyjątkiem elewacji budynków na Starym Mieście. Najbardziej niezadowolonych ze stanu elewacji oraz wnętrza budynków mieszkalnych są ankietowani z Bydgoskiego Przedmieścia (62% źle ocenia stan elewacji, a 56% stan wnętrza budynków – odpowiednio 29% i 13% dobrze). Na Podgórzu 52% negatywnie oceniło stan elewacji budynków mieszkalnych (29% dobrze), a 43% negatywnie odniosło się do stanu wnętrza budynków (25% pozytywnie). Bardziej podzielone opinie na Podgórzu wynikać mogą z faktu, że na jego terenie w ostatnich latach powstała nowa zabudowa mieszkalna. 60% ankietowanych ze Starego Miasta twierdzi, że elewacje budynków mieszkalnych są tu ładne i zadbane. To z pewnością efekt wieloletnich procesów odnowy elewacji kamienic na Starówce. 33% jest nadal niezadowolonych ze stanu elewacji. Wnętrza budynków na Starym Mieście zostały w większości negatywnie ocenione. 40% respondentów źle ocenia stan wnętrza, a 23% dobrze.

Obszar rewitalizacji cechuje się dużym nagromadzeniem obiektów zabytkowych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków miasta Torunia (stan na 31 października 2021 r.). I tak, na Starym Mieście w

rejestrze tym mieściło się 813 zabytków, tj. 31,43% łącznej ich liczby w mieście. Poza tym na Bydgoskim Przedmieściu we wspomnianym spisie ujęto 535 obiektów tego typu, co stanowiło 20,68% ogółem tych budowli. Natomiast na Podgórzu widnieje w nim 278 obiektów budowlanych – a ich udział w ośrodku miejskim wynosił 10,75%.

Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji Urząd Miasta Torunia dokonał inwentaryzacji stanu technicznego budynków ujętych w rejestrze Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w granicach administracyjnych Torunia. Pod uwagę brano głównie zewnętrzną bryłę budynku, za wyjątkiem budowli fortyfikacyjnych, których ocena dotyczyła zarówno zewnątrz, jak i wewnątrz. Podczas oceny posłużono się następującą skalą:

- a) 1: wymaga pilnych prac, często są to pustostany,
- b) 2: stan dobry/dostateczny, wymagający odświeżenia, niewielkich prac naprawczych. Ubytki są widoczne na schodach, elewacji itp.,
- c) 3: stan bardzo dobry,
- d) 4: w trakcie robót restauratorsko-konserwatorskich.²⁷

Natężenie zjawisk degradacji technicznej zróżnicowano, wprowadzając oceny 1,5, 1,75, 2,5, 2,75. Ocena 1,75 została przypisana do budynków, które są użytkowane, ale o ich stanie nie można jednoznacznie powiedzieć, że jest dobry. Czasem wśród budynków ocenionych na 1,75 są takie, w których prace już się rozpoczęły i prowadzone są etapowo, np. wymieniony został dach, ale elewacja osypuje się, posiada ubytki w detalu architektonicznym. Są też kamienice, w których część lokali jest wykorzystywana, a część jest pusta i niszczeje.

Aby ocenić poziom degradacji obiektów zabytkowych, wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba obiektów ujętych w rejestrze Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w niezadawalającym stanie technicznym na 1 000 budynków ogółem. Z przeprowadzonej analizy porównawczej wynika, że najbardziej zniszczone obiekty zabytkowe zidentyfikowano na Starym Mieście, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie 39,01, a w mieście Toruniu na poziomie 3,40. Relatywnie wysokie natężenie tego zjawiska odnotowano również na Bydgoskim Przedmieściu – tam wskaźnik przyjął wartość 13,32. Natomiast na Podgórzu wskaźnik ten był zbliżony do średniej dla gminy i liczył 3,46.

Na Starym Mieście zabudowę mieszkaniową tworzą głównie wielorodzinne kamienice. W przypadku wielu z nich zachodzi najwyższa potrzeba pilnych remontów i termomodernizacji. Wymiany wymaga pokrycie dachowe oraz instalacje wewnętrzne i stolarka okienna, a ściany powinny zostać docieplone, odbudowy wymagają elewacje oraz klatki schodowe. Zaniedbane są również przestrzenie podwórz kamienic. Wiele kamienic wymagających remontu i termomodernizacji to także obiekty zabytkowe. Należy dodać, że 16,8% obiektów zabytkowych widniejących w rejestrze Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajduje się w niezadawalającym stanie technicznym. Warto jednak zaznaczyć, że w ostatnich latach zmodernizowano wiele kamienic w tej części miasta. Podczas inwentaryzacji terenowej zauważono też liczne zniszczone budynki, kontrastujące bezpośrednio z odnowionymi obiektami. Problemy o charakterze funkcjonalno-przestrzennym dotyczące Stare Miasto dotyczą także braków w małej architekturze oraz słabo zagospodarowanych przestrzeni podwórkowych kamienic mieszkalnych.

²⁷ Badania te zostały przeprowadzone przez pracowników Urzędu Miasta Torunia.

Przykład zniszczonej elewacji kamienicy przy ulicy Chełmińskiej	Przykład niszczonej i obok odnowionej elewacji zespołu kamienic przy ulicy Rynek Staromiejski	Zdegradowana kamienica przy ulicy Piekary/ Pod Krzywą Wieżą
		
Przykład zniszczonej kamienicy na rogu ulicy Browarnej i Rynku Nowomiejskiego	Przykład zniszczonej kamienicy przy ulicy Browarnej 5	Przykład zniszczonej kamienicy przy ulicy Małe Garbary
		

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Przykład zniszczonej kamienicy przy ulicy Szpitalnej	Przykład niszczących kamienic przy ulicy Piernikarskiej	Przykład zniszczonej kamienicy przy ulicy Królowej Jadwigi
		

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na Bydgoskim Przedmieściu, w rejonie ulic: Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza, Zygmunta Krasińskiego, Bydgoskiej i Rybaki zachowała się historyczna tkanka miejska z zabudową mieszkaniową w formie kamienic i willi, uzupełnionych blokowiskami. W jednostce tej wiele obiektów zabytkowych również wymaga kompleksowej odnowy, a następnie przeznaczenia ich na cele społeczne służące ograniczeniu marginalizacji osób o niskich dochodach wynikających z ubóstwa czy bezrobocia. Analiza statystyczna pokazuje, że aż 43,9% zabytków ujętych w rejestrze Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zakwalifikowano do pilnych robót budowlanych. Gmina Miasta Toruń realizuje inwestycje celu publicznego polegające na modernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych przyczyniające się do niwelowania problemów społecznych. W okresie ostatnich sześciu lat wyremontowano i zaadaptowano już na cele społeczne niektóre kamienice.²⁸ I tak, na przykład w odnowionej kamienicy przy ulicy Adama Mickiewicza 57 powstał Dzienny Dom Pobytu „Aktywny Senior”. Budynek został też dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Natomiast w 2023 r. oddano do użytku kamienicę przy ulicy Bydgoskiej 74, w której mieści się Dzienny Dom Pobytu „Senior+” oraz mieszkania chronione dla dzieci opuszczających pieczę zastępczą i mieszkania treningowe dla osób wychodzących z kryzysu bezdomności.²⁹ Do wyremontowanej kamienicy przy ulicy Bydgoskiej 50-52 przeniesie się m.in. Toruńskie Centrum Usług Społecznych i Toruńska Agenda Kulturalna. W miejscu tym powstanie kulturalny hub, zakład aktywizacji zawodowej oraz dzienny dom pobytu dla osób najstarszych. Ponadto miała miejsce modernizacja kamienicy przy ulicy Marii Konopnickiej 13, w której mieści się m.in. Toruńskie Centrum Usług Społecznych.

Podobszar Podgórze cechuje mniejsza koncentracja zespołu kamienic w porównaniu do Starego Miasta czy Bydgoskiego Przedmieścia. Jednak tylko nieliczne obiekty tego typu zostały odnowione na przestrzeni ostatnich lat. Bariery techniczne są tutaj podobnie widoczne jak na prawym brzegu Wisły.

²⁸ Na terenie miasta Torunia prężnie działają zarządcy nieruchomości opracowujący projekty, starając się tym samym o dofinansowania w zakresie remontu kamienic.

²⁹ <https://www.torun.pl/pl/miejsce-dla-seniorow-na-bydgoskim-przedmiesciu>

Odnowiona kamienica przy Placu św. Katarzyny	Odnowione kamienice przy Rynku Nowomiejskim
	
Odnowiona kamienica przy ulicy Warszawskiej	Odnowiony budynek przy ulicy Wielkie Garbary
	
Przykład zdegradowanych budynków mieszkalnych przy ulicy Bydgoskiej 112-114	Odnowiona kamienica czynszowa przy ulicy Bydgoskiej 74
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Ważnym zasobem przyrodniczym w obszarach miejskich są tereny zieleni ogólnodostępnej, do których należą lasy, ogrody działkowe, parki miejskie i zieleń ochronna (z wyłączeniem cmentarzy). Dostęp do terenów zieleni wiąże się m.in. z przebywaniem na świeżym powietrzu oraz możliwością obcowania z naturą, co wpływa na dobrą kondycję fizyczną i umysłową mieszkańców. Na podstawie danych udostępnionych z Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu obliczono, że na obszarze rewitalizacji zajmują one 391,06 ha, co stanowi 21,73% jego areалу. Natomiast w mieście Toruniu łączna powierzchnia terenów zieleni liczyła 4 422,23 ha, tj. 38,31% łącznej powierzchni gminy. Oznacza to, że

obszar rewitalizacji charakteryzuje się mniejszym udziałem terenów zieleni w porównaniu do samego ośrodka miejskiego. Wśród podobszarów rewitalizacji największy ich udział odnotowano na Bydgoskim Przedmieściu – wskaźnik wynosił tutaj 33,07%. Zdecydowanie najmniej terenów zielonych rozciąga się na Starym Mieście. Na toruńskiej Starówce wskaźnik kształtował się jedynie na poziomie 9,49%. Problem ten dostrzegają również osoby przebywające bardzo często w centrum miasta. Ponadto zbyt mała ilość zieleni w świetle analizy statystycznej widoczna jest na Podgórzu, gdzie wskaźnik przyjął wartość 18,47%. Warto w tym miejscu jednak zaznaczyć, że na końcową wartość wskaźnika wpływa bardzo duża powierzchnia geodezyjna jednostki analitycznej.

Tabela 13. Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej w powierzchni jednostki analitycznej. Dane według stanu na 25.01.2018 r.

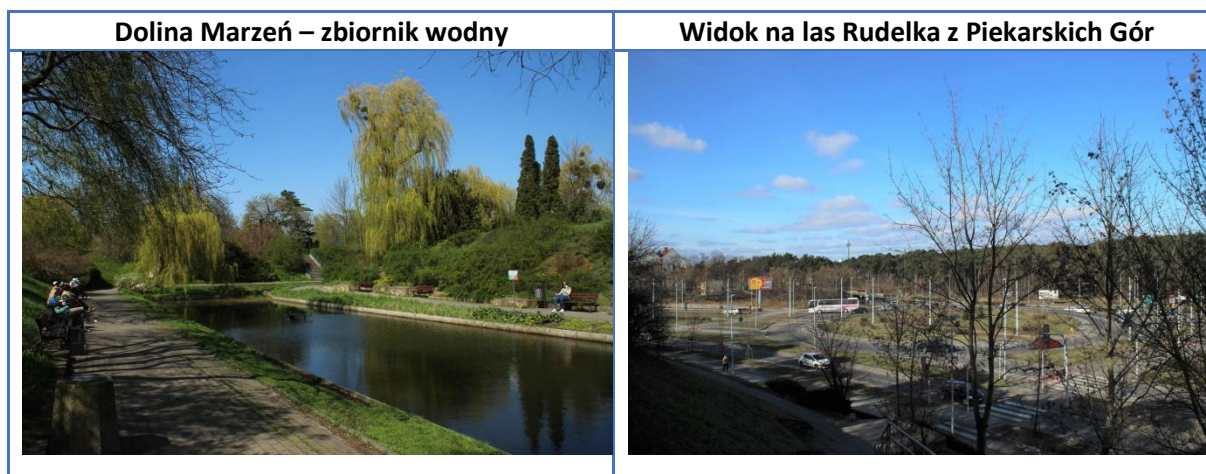
Nazwa obszaru	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej [ha]	Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej w powierzchni jednostki analitycznej [%]
Bydgoskie Przedmieście	498,19	164,75	33,07
Podgórz	1 146,03	211,64	18,47
Stare Miasto	154,60	14,67	9,49
obszar rewitalizacji	1 798,82	391,06	21,73
średnia dla jednostek analitycznych ¹	8 878,73	2 826,32	31,83
miasto Toruń ²	11 570,98	4 422,23	38,31

Oznaczenia:

1 – bez części Barbarki i Katarzynki oraz fragmentu Starotoruńskiego Przedmieścia

2 – bez wyłączenia Barbarki, Katarzynki i Starotoruńskiego Przedmieścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie udostępnionych warstw wektorowych z Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Toruniu wykorzystanych przy opracowaniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji odczuwają negatywne skutki zanieczyszczeń atmosferycznych, wynikające ze sposobu ogrzewania mieszkań, zwłaszcza w okresie jesienno-zimowym. Do oceny stopnia czystości powietrza atmosferycznego wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Z uzyskanych danych udostępnionych z Wydziału Środowiska i Ekologii Urzędu Miasta w Toruniu wynika, że na obszarze rewitalizacji w większości gospodarstw domowych mieszkańcy posiadają ogrzewanie na paliwo stałe (kominek, piec kaflowy, piec typu angielskiego lub piec typu koza na drewno). I tak, na analizowanym

terenie wskaźnik ten kształtował się na poziomie 97,72 i dwukrotnie przekroczył średnią dla miasta Torunia wynoszącą 40,42. Wśród podobszarów rewitalizacji zdecydowanie największą koncentrację problemu odnotowano na Bydgoskim Przedmieściu oraz Starym Mieście, gdzie wskaźnik wynosił odpowiednio 121,42 i 96,10. Relatywnie wysoki poziom zanieczyszczeń atmosferycznych w świetle wskaźnika był widoczny również na Podgórzu, gdzie przyjął wartość 49,38. Można więc stwierdzić, że zjawisko niskiej emisji występuje przede wszystkim na obszarach z większą gęstością zabudowy mieszkaniowej w formie kamienic czy jednorodzinnej. Należy dodać, że ze względu na dużą powierzchnię terenów leśnych i gruntów wolnych od osiedli mieszkaniowych, podobszar Podgórze cechuje się mniejszą gęstością zaludnienia w porównaniu do Starego Miasta czy Bydgoskiego Przedmieścia. Poza tym na Podgórzu wyraźnie mniej lokali zostało podłączonych do sieci elektrycznej czy gazowej na tle Starego Miasta czy Bydgoskiego Przedmieścia. Ponadto na Bydgoskim czy toruńskiej Starówce coraz więcej mieszkań posiada wpięcia do sieci ciepłowniczej. W trakcie inwentaryzacji terenowej punktowo można było dostrzec wykorzystanie pieców kaflowych lub kominków do ogrzewania domostw, zwłaszcza w strefie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przy ulicach: Poznańskiej (w okolicach Glinek) i Krętej. Tak więc, mimo mniejszego natężenia zjawiska smogu, mieszkańcy Podgórze również borykają się z jego niekorzystnym wpływem na zdrowie. Dlatego tak ważne staje się zwiększenie terenów zieleni wśród zabudowy mieszkaniowej. Mieszkańcy i osoby bardzo często przebywające na obszarze rewitalizacji w badaniach ankietowych potwierdzają, iż stan powietrza atmosferycznego jest zły w tej części miasta. Tak twierdzi 61% respondentów z Podgórze (21% jest przeciwnego zdania), 54% ze Starego Miasta (również 21% jest przeciwnego zdania) oraz 49% z Bydgoskiego Przedmieścia (24% jest przeciwnego zdania).

Tabela 14. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 1 000 mieszkańców. Dane według stanu na 31.12.2021 r.

Nazwa obszaru	Liczba ludności ogółem (na pobyt stały i czasowy) w 2021 r. [osoby]	Kominiek [szt.]	Piec kaflowy [szt.]	Piec typu angielskiego [szt.]	Piec typu koza na drewno [szt.]	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe [szt.]	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 1 000 mieszkańców
Bydgoskie Przedmieście	21 900	13	2 629	3	14	2 659	121,42
Podgórze	10 550	71	408	25	17	521	49,38
Stare Miasto	5 411	41	469	7	3	520	96,10
obszar rewitalizacji	37 861	125	3 506	35	34	3 700	97,72
średnia dla jednostek analitycznych ¹	182 235	1 711	5 385	72	200	7 368	40,43
miasto Toruń ²	182 298	1 713	5 385	72	200	7 370	40,42

Oznaczenia:

1 – bez części Barbarki i Katarzynki oraz fragmentu Starotoruńskiego Przedmieścia

2 – bez wyłączenia Barbarki, Katarzynki i Starotoruńskiego Przedmieścia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Wydziału Środowiska i Ekologii Urzędu Miasta Torunia

Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne

Uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne podobszarów rewitalizacji zostały opisane na podstawie inwentaryzacji terenowej wykonanej w okresie luty-maj 2023 r. Opisy uzupełniono wnioskami z przeprowadzonych badań społecznych oraz informacjami pozyskanymi z wielu zweryfikowanych

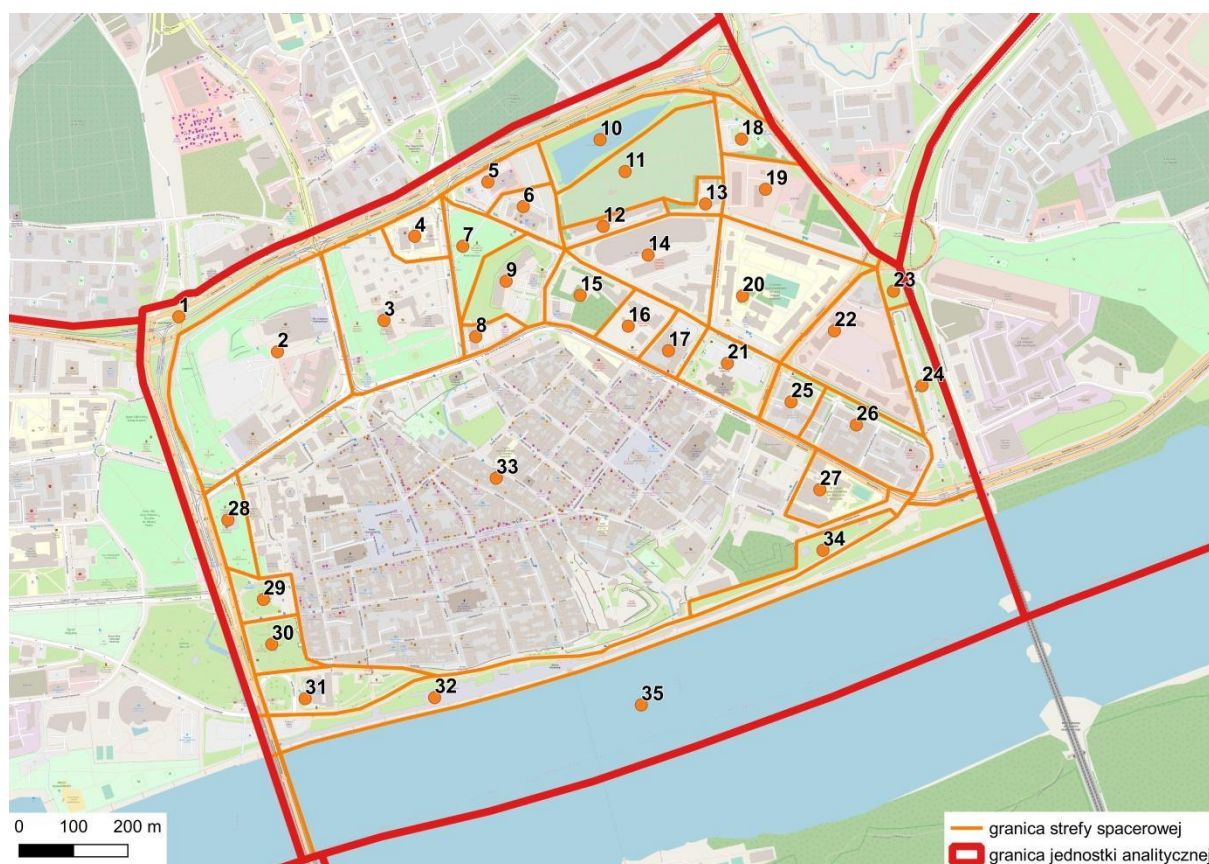
źródeł udostępnionych w Internecie. Opisy poprzedzono przedstawieniem na rycinach stref spacerowych, którymi przebiegała inwentaryzacja. Wyodrębniono je na podstawie funkcji terenu, charakteru zabudowy, ciągów komunikacyjnych lub ważniejszych obiektów.

Podobszar rewitalizacji – Stare Miasto

Stare Miasto to jednostka urbanistyczna położona w ścisłym centrum Torunia, nad rzeką Wisłą, z najstarszą tkanką miejską, z zachowanym historycznym układem architektoniczno-urbanistycznym. Obszar ten cechuje bardzo duża koncentracja obiektów zabytkowych wpisanych do gminnego i wojewódzkiego rejestru zabytków. Piękno toruńskiej Starówki podziwiają zarówno mieszkańcy, jak i przyjezdni. W strukturze przestrzenno-funkcjonalnej dominują historyczne, średniowieczne kamienice. Stare Miasto wyznaczają ulice: Aleja św. Jana Pawła II, Czerwona Droga, Odrodzenia, Przy Kaszowniku, Plac Biskupa Jana Chrapka, tory kolejowe, rzeka Wisła.

Na potrzeby opracowania pogłębionej diagnozy dokonano podziału Starego Miasta na strefy spacerowe. Element ten stanowił część prac terenowych.

Rycina 11. Podział Starego Miasta na strefy spacerowe

Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map

Tabela 15. Podział Starego Miasta na strefy spacerowe

Lp.	Oznaczenia
1	tereny komunikacyjne (droga krajowa nr 15)
2	Jordanki
3	Zielony Szlak Twierdzy Toruń
4	tereny usług zdrowotnych
5	tereny usług handlowych
6	teren Dworca Autobusowego

7	skwer Park Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939
8	tereny usług publicznych
9	Muzeum Twierdzy Toruń
10	otoczenie zbiornika Kaszownik
11	Rodzinne Ogrody Działkowe
12	Brama Kaszownika Toruń
13	obiekt publiczny wśród terenów zieleni
14	Centrum Handlowo-Usługowe Twierdza
15	nieużytki miejskie
16	teren usług medycznych
17	zabudowa mieszkaniowa w formie kamienic
18	miejsca parkingowe, zakrzewienia
19	tereny produkcyjne
20	teren usług edukacji ponadpodstawowej
21	Pl. św. Katarzyny
22	teren obiektów wojskowych
23	plac zieleni
24	plac w otoczeniu Dworca Toruń-Miasto
25	zabudowa blokowa w rejonie ulicy Piastowskiej
26	zabudowa kamienicowa w rejonie ulic: Piastowskiej/Warszawskiej
27	teren usług edukacji ponadpodstawowej
28	Skwer L. Broniewicza
29	teren zieleni urządzonej na Pl. M. Rapackiego
30	alpinarium
31	tereny zieleni w pobliżu Bulwaru Filadelfijskiego
32	Bulwar Filadelfijski
33	zespół staromiejski
34	tereny zieleni w pobliżu Bulwaru Filadelfijskiego
35	koryto Wisły

Źródło: Opracowanie własne

Zachodnia i północna granica jednostki urbanistycznej Starego Miasta przebiega wzdłuż Alei św. Jana Pawła II, ulic: Odrodzenia i Przy Kaszowniku stanowiących fragment drogi krajowej nr 15. Ważną oś komunikacyjną pełnią ulice: Warszawska, Leona Szumana oraz Wały Generała Władysława Sikorskiego (częściowo). Istotnym ciągiem komunikacyjnym jest również Aleja Solidarności, której przebudowy dokonano w 2015 r. poprzez utworzenie węzła przesiadkowego i nowej linii tramwajowej do miasteczka akademickiego na Bielanych. Zadanie było częścią projektu „Rozwój sieci komunikacji tramwajowej w Toruniu w latach 2007-2013”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.³⁰ Gmina Miasta Toruń wykonała także projekt transportowy pn. „Przebudowa układu torowo-drogowego w ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego i Alei św. Jana Pawła II wraz z budową pasa tramwajowo-autobusowego w Toruniu – BiT City II”. Przedmiotem inwestycji była przebudowa istniejących torowisk tramwajowych wzdłuż ulic: Fryderyka Chopina, Alei św. Jana Pawła II, Wały Generała Władysława Sikorskiego oraz Józefa Ignacego Kraszewskiego i Czerwona Droga, a także budowa nowego odcinka torowiska łączącego Plac Artylerii Polskiej i Plac Niepodległości wraz z infrastrukturą towarzyszącą. W Alei św. Jana Pawła II powstał zintegrowany węzeł przesiadkowy

³⁰ <https://www.torun.pl/pl/przebudowa-alei-solidarnosci>

autobusowo-tramwajowy. Gmina realizuje koncepcję „zielonych przystanków”, w tym na Placu Mariana Rapackiego.³¹

Wschodnia granica Starego Miasta pokrywa się z przebiegiem linii kolejowej nr 353 relacji Poznań-Wschód – Skandawa, z dworcem PKP Toruń Miasto, położonym w okolicach zespołu staromiejskiego, po prawobrzeżnej części Wisły. W poczekalni dworca nie ma dziś dostępnych toalet publicznych, jak i możliwości zakupu biletu w kasach. Obok obiektu, przy Placu Pokoju Toruńskiego, znajduje się nowy przystanek autobusowy, gdzie zatrzymują się autobusy należące do Kujawsko-Pomorskiego Transportu Samochodowego S.A. Z rozkładu jazdy PKS wynika, że przy stacji kolejowej Toruń-Miasto nie ma postoju dla pasażerów korzystających z autobusów będących własnością przewoźnika Arriva RP Sp. z o.o. Należy dodać, że obaj przewoźnicy autobusowi mają kursy bardzo często w krótkim odstępie czasowym tą samą trasą – pomiędzy ulicą Romualda Traugutta a Dworcem Autobusowym przy ulicy Generała Jana Henryka Dąbrowskiego. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że autobusy nie zatrzymują się tutaj, wyjeżdżając z Torunia w kierunku Kowalewa Pomorskiego czy Lipna. Sytuacja ta powoduje wydłużenie czasu przejazdu środkami publicznego transportu publicznego nie tylko dla młodzieży kształcącej się w pobliskim IV oraz V Liceum Ogólnokształcącym, ale też dla osób dojeżdżających codziennie do pracy i szkoły ze strefy podmiejskiej. Przed dworcem zostały również wyznaczone miejsca parkingowe dla postoju taksówek oraz rowerów. W 2014 r. wykonano także inwestycję celu publicznego polegającą na budowie węzła przesiadkowego oraz modernizacji torowiska tramwajowego z Placu 18 Stycznia do Alei Solidarności. W ramach zadania przeniesiono przystanek tramwajowy w okolice dworca kolejowego, postawiono wiaty przystankowe, ławki i elektroniczne tablice wyświetlające czas przyjazdu taboru MZK oraz zatrzymujących się na stacji pociągów. Obydwa perony przystankowe połączono z placem przy dworcu za pomocą kładki nad ulicą Romualda Traugutta, wyposażonej w schody i windy.³² Aktualnie rozpoczęto prace remontowe związane z kompleksowym remontem budynku dworca i mostu kolejowego, a także dobudowę drugiego toru w tunelu pod Placem Pokoju Toruńskiego. Inwestycja ta jest realizowana w ramach projektu „Modernizacja linii kolejowej nr 353 na docinku Toruń Główny – Toruń Wschodni wraz z infrastrukturą dworcową oraz budową nowych przystanków kolejowych w Toruniu – BiTCity II”. Podczas spaceru terenowego w okolicach dworca zauważono dużą ilość zieleni przyulicznej zmniejszającej hałas komunikacyjny. Ponadto od dworca kolejowego można spacerować wzdłuż ulicy Piastowskiej do Placu św. Katarzyny niewielkim mini-skwerem ulicznym z nawierzchni granitowej rozdzielającym drogę kołową. Na terenie skweru przy ulicy Piastowskiej wykonano remont nawierzchni gruntowej, zamontowano ławki i kosze na śmieci, wymieniono drzewostan, uporządkowano trawniki i założono kwietniki bylinowe.³³

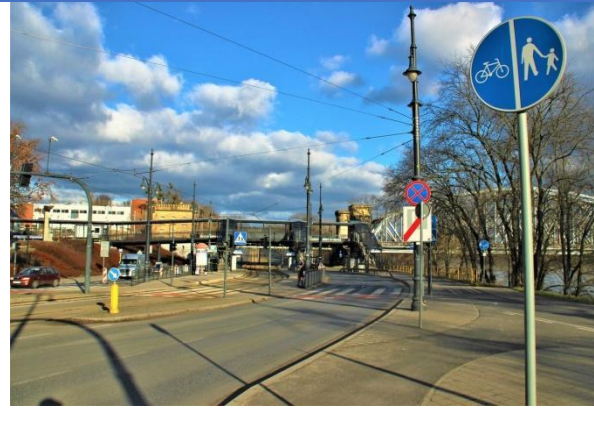
Południową granicę Starego Miasta wyznaczają uregulowane bulwami koryto rzeki Wisły. Kończy się przebudowa stanu nawierzchni pasa jezdni ulicy Bulwaru Filadelfijskiego (stan na październik 2023 r.). W trakcie prowadzonych prac odkryto pozostałości dawnej historii Torunia, fragmenty architektury. Ponadto w osi ulic: Żeglarskiej i Łaziennej powstały pawilony dla obsługi ruchu turystycznego.

Podobszar Starego Miasta to centrum aktywności turystycznej i kulturalnej. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się bardzo dynamiczny wzrost przeznaczania lokali na turystyczny wynajem niemalże we wszystkich kamienicach, zwłaszcza w granicach zespołu staromiejskiego.

³¹ <https://ototorun.pl/artukul/przebudowa-placu-rapackiego/613584>

³² <https://www.torun.pl/pl/wezel-przesiadkowy-przy-dworcu-torun-miasto>

³³ <https://www.torun.pl/pl/pieknieje-ul-piastowska>

Plac dworcowy przed dworcem kolejowym Toruń-Miasto (budynek w remoncie)	Węzeł przesiadkowy na ulicy Romualda Traugutta
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Najważniejsze miejsce w przestrzeni publicznej Torunia zajmuje zespół staromiejski wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. W zachodniej jego części jest położony Rynek Staromiejski, będący centralnym placem o wymiarze 109x104 m, wykształconym w drugim etapie rozwoju średniowiecznego Torunia po 1251 r. Na środku znajduje się monumentalny gotycko-manierystyczny gmach Ratusza Staromiejskiego, w którym mieści się Muzeum Okręgowe. Od zachodu można dojść do niego ulicą Różaną, od północy – ulicą Chełmińską, od wschodu – ulicą Szeroką, a od południa – ulicą Żeglarską. Od południowej jego strony stoi pomnik Mikołaja Kopernika, a w niedalekiej odległości od niego pomnik flisaka. W pobliżu rynku wybudowano barokowy Kościół pw. Ducha Świętego, w miejscu dawnej zachodniej pierzei zniszczonej w trakcie szwedzkiego ostrzeliwania w 1703 r. Ponadto od strony zachodniej Starego Rynku można dojść do poczty. Wokół niego usytuowano targowisko miejskie, w tym stoiska z kwiatami. Otoczony trzema pierzejami kamienic, z których większość została przebudowana w XIX i XX w., w wyniku czego utraciła gotycki i manierystyczny styl. Należy jednak podkreślić, że we wnętrzu wielu kamienic zachował się ich urokliwy, zabytkowy charakter (widoczne cechy malarstwa gotyku, renesansu i bar.). W południowej pierzei rynku pozostał Dwór Artusa. Poza tym do najbardziej znanych kamienic należą m.in. historyczna Apteka Królewska (obecnie cukiernia i restauracja), Kamienica Schottdorffów (Pod Turkiem), Pałac Meissnera, Zajazd Pod Trzema Koronami, Kamienica Zimmermanna (Pod Aniołem). Na placu koncentruje się życie społeczności lokalnej i turystyczne. Na parterze zabudowy kamienicznej skupiają się małe punkty usługowe, w tym gastronomiczne (kawiarnie, restauracje). Odbývają się tutaj nadal ważne wydarzenia państwowe i lokalne.³⁴

W niedalekiej odległości od rynku wybudowano Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Poza tym przy ulicy św. Jana jest usytuowana Bazylika Katedralna pw. św. Jana Chrzcziciela i Jana Ewangelisty.

Podobszar Starego Miasta cechuje się bardzo dużą koncentracją placówek kulturalnych. Jednak w opinii mieszkańców Starówki nie powstały jeszcze ogólnodostępne i bezpłatne miejsca do koncertowania adresowane do lokalnej społeczności, z widownią wśród terenów zieleni.

³⁴ <https://toruntour.pl/3191/rynek-staromiejski-torun>

Rynek Staromiejski – centrum (ratusz)	Widok na ulicę Szeroką
	
Rynek Staromiejski – od północy	Rynek Staromiejski – od południa
	
Rynek Staromiejski – od zachodu	Rynek Staromiejski – od wschodu
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Centralny plac średniowiecznego Nowego Miasta Torunia tworzy Rynek Nowomiejski, wytyczony jako szachownicowy plan urbanistyczny o wymiarach 95x95 m w 1264 r., kiedy nastąpiła lokacja Nowego Miasta. Otoczony jest ze wszystkich stron kamienicami zdegradowanymi w czasie pożarów w 1413 i 1455 r. oraz podczas wojen szwedzkich (XVII i XVIII w.) i napoleońskich (XIX w.). Z jego krawędzi odbiegają dwie ulice pod kątem prostym. W centrum rynku stoi budynek dawnego zboru ewangelickiego z 1824 r., w którym dzisiaj działa Fundacja Tumult. Do najbardziej atrakcyjnych kamienic otaczających plac należy m.in. Apteka Pod Żółtym Lwem i Gospoda Pod Modrym Fartuchem. Od wschodniej strony można podziwiać piękno gotyckiego Kościoła św. Jakuba. Plac nadal pełni

głównie funkcję targową.³⁵ Do Rynku Nowomiejskiego dochodzi się od strony zachodniej ulicami Królowej Jadwigi i Proszą, od północy – Sukienniczą i św. Katarzyny, od wschodu – Szpitalną i św. Jakuba, a od południa – Browarną i Ślusarską. W 2022 r. w ramach budżetu obywatelskiego zrealizowano projekt pn. „Nasadzenie lip na Rynku Nowomiejskim w systemie bezinwazyjnym”. Zakładał on nasadzenie 4-5 sztuk drzew pomiędzy pierzeją ulic Królowej Jadwigi i Ślusarskiej.

Na Starym Mieście funkcjonuje jedyna szkoła podstawowa, zlokalizowana przy ulicy Wielkie Garbary, w której uczniowie uzyskują najniższe wyniki edukacyjne w mieście.

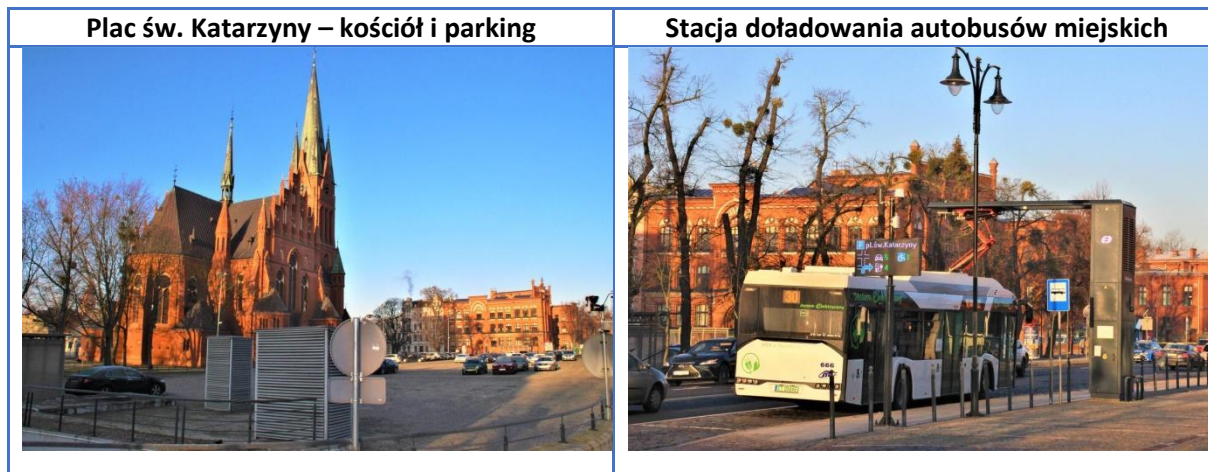

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Ważne miejsce w przestrzeni publicznej wśród elementów Twierdzy Toruń, w północnej części Starego Miasta, poza granicami ścisłego historycznego centrum toruńskiej Starówki, zajmuje Plac św. Katarzyny o kształcie zbliżonym do prostokąta. W jego centrum znajduje się Kościół Garnizonowy pw. św. Katarzyny, zbudowany w latach 1894-97, z niewielkimi, dobrze urządzonymi placami zieleni. Plac ten otaczają od zachodu okazałe kamienice. W jednej z nich działa Centrum Kształcenia Ustawicznego. W 2010 r., obok kościoła, powstał również podziemny parking. W pobliżu placu do dawnych budynków pełniących rolę koszar przeniesiono X Liceum Ogólnokształcące im. prof. Stefana Banacha (pod adresem: Plac św. Katarzyny 9). W lutym 1999 r. placówka została wpisana na listę Szkół Stowarzyszonych UNESCO. Nieopodal szkoły powstał węzeł komunikacyjny linii podmiejskich MKK: 13, 19, 30, 38, 111, 112, 113, 115 wyposażony w stację elektrycznego doładowania pojazdów. Po

³⁵ <https://toruntour.pl/3241/rynek-nowomiejski>

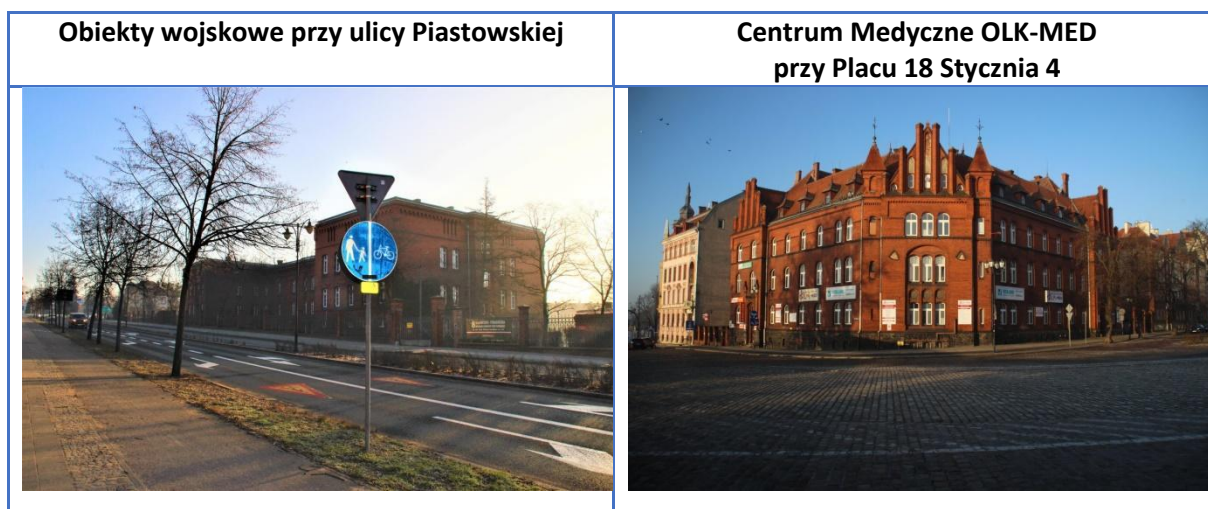
przeciwnej stronie placu przebiegają również linie tramwajowe nr 1 i 5. Oprócz tego na rogu Placu św. Katarzyny i ulicy Leona Szumana znajduje się odnowiony dom rodziny Szumanów, neoklasycystyczny budynek oddany do użytku w 1893 r., pełniący rolę szpitala w dawnych czasach. W maju 2023 r. przy Placu św. Katarzyny 7 rozpoczęły się z kolei prace nad elewacją kamienicy Rosette Residence, jednej z najpiękniejszych na obszarze Starego Miasta.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na wschodnich obrzeżach Starego Miasta, w rejonie ulic: Piastowskiej, Placu 18 Stycznia, Warszawskiej i Dobrzyńskiej zlokalizowano strefę zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, przede wszystkim w formie kamienic. W trakcie inwentaryzacji terenowej zauważono postępujące niszczenie części z nich. Jednak niektóre zdegradowane budynki zostały już odnowione. We wschodniej części tej strefy działa Centrum Medyczne OLK-MED. Niedaleko niego znajduje się IV Liceum Ogólnokształcące w Toruniu im. Tadeusza Kościuszki. Pomiędzy ulicami Piastowską, Józefa Poniatowskiego, Warszawską i Placem św. Katarzyny przestrzeń uzupełniają trzykondygnacyjne blokowiska przy ulicy Piastowskiej.

Na skraju ulic: Dobrzyńskiej oraz Piastowskiej, koło dworca kolejowego Toruń-Miasto, urzęduje również 81. batalion lekkiej piechoty (Wojska Obrony Terytorialnej).

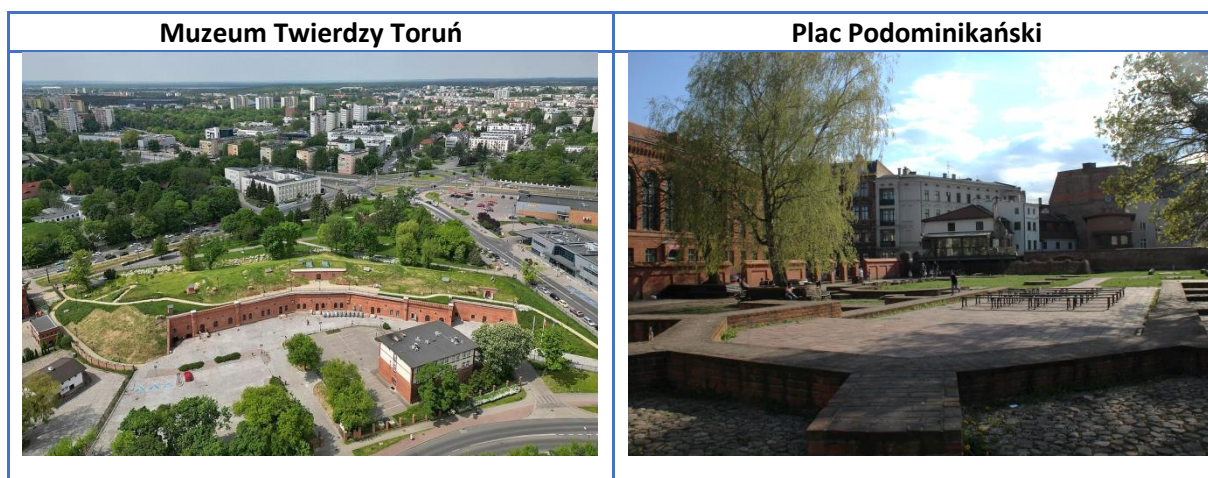
Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Z punktu widzenia sfery przyrodniczej, istotnym obiektem hydrograficznym zlokalizowanym w północnej części jednostki jest zbiornik Kaszownik, przez który przepływa Struga Toruńska. Po południowej stronie zbiornika biegnie chodnik, w nie najlepszym stanie technicznym, prowadzący do Dworca Autobusowego przy ulicy Generała Jana Henryka Dąbrowskiego 8/24.

Na Starym Mieście zachowało się także wiele budynków koszarowych. Na przykład przy ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego stoi budynek Bramy Kaszownika (Bogusławskiego) z 1884 r., umieszczony pod wałem ziemnym łączącym Bastion IV z Fortem Jakuba. Aktualnie na jego terenie działa kilka prywatnych firm. Na zewnątrz można zobaczyć oryginalne wrota bram i skrzydła otworów okiennych. Poza tym w trójkącie ulic: Wały Generała Władysława Sikorskiego, Inżyniera Architekta Kazimierza Gregorkiewicza oraz Generała Jana Henryka Dąbrowskiego mieści się Centrum Handlowo-usługowe „Twierdza”.

Istotnym składnikiem struktury przestrzennej miasta są ogródki działkowe (Rodzinne Ogródki Działkowe im. gen. Sikorskiego) zlokalizowane w północno-wschodniej części Starego Miasta, pomiędzy terenami otaczającymi zbiornik Kaszownik a Centrum Handlowo-Usługowe „Twierdza”, w pobliżu ulic: Przy Kaszowniku i Wałami Generała Władysława Sikorskiego. Na wschód od ROD, przy ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego 35, zlokalizowano niewielkie tereny produkcyjno-usługowe.

Do bardzo znanych obiektów muzealnych w Toruniu należy Muzeum Twierdzy Toruń, usytuowane w budynku dawnych Koszar Bramy Chełmińskiej, przy ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego 23/25, tuż obok Dworca Autobusowego PKS. Obiekt ten stanowił element XIX-wiecznego fortecznego systemu obronnego, powstałego dla wzmocnienia wschodniej granicy Prus. Na jego terenie zachowały się w bardzo dobrym stanie technicznym zespoły obiektów złożone z fortów, baterii artyleryjskich, schronów i budowli zaplecza.³⁶ W salach dawnych koszar pracownicy muzeum przygotowali wystawę, która za pomocą plansz, makiet, dioram i urządzeń multimedialnych obrazuje turystom wielowiekową historię fortyfikacji miasta.³⁷ Na opisywanym terenie umiejscowiono plac zabaw dla dzieci, ale wymaga on kompleksowej odnowy.

Źródło: Wikipedia³⁸/materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W sąsiedztwie Fortu B-66W Twierdzy Toruń zrewitalizowano teren Parku Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939. Skwer ten jest położony na stoku bojowym dawnych Koszar Bramy Chełmińskiej, nieopodal Miejskiej Przychodni Specjalistycznej przy ulicy Uniwersyteckiej 17 i Muzeum Etnograficznego.³⁹ Zajmuje on część pasa parkowego otaczającego zespół staromiejski zaprojektowanego w okresie dwudziestolecia międzywojennego przez ówczesnego architekta miejskiego – Ignacego Tłoczka. Monument Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939 odsłonięto w

³⁶ <https://muzeum.torun.pl/muzeum-twierdzy-torun/>

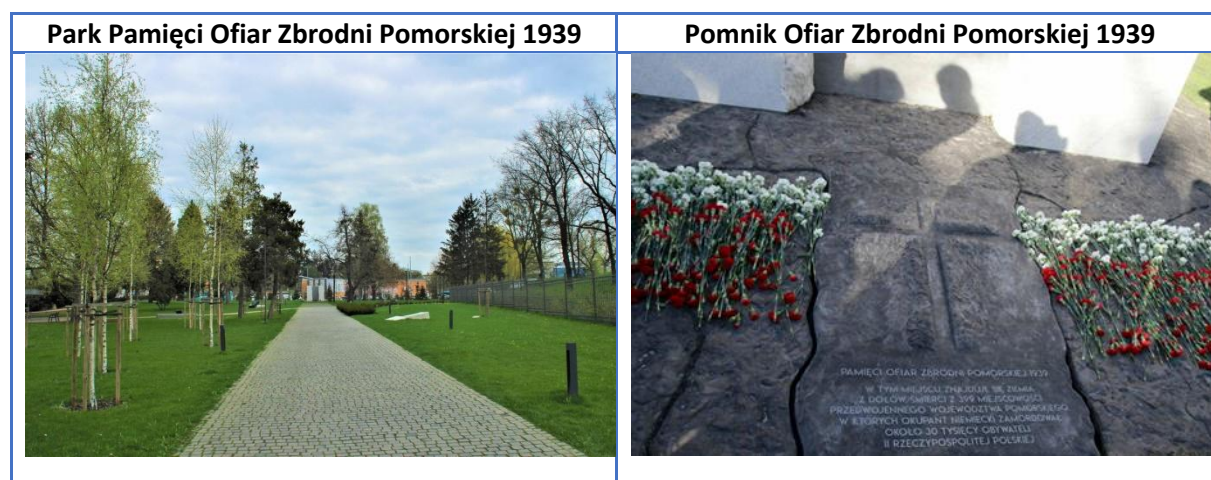
³⁷ <https://visittorun.com/pl/content/muzeum-twierdzy-toru%C5%84>

³⁸ https://pl.wikipedia.org/wiki/Muzeum_Twierdzy_Toru%C5%84

³⁹ <https://www.kujawsko-pomorskie.pl/32661-park-pamieci-ofiar-zbrodni-pomorskiej-1939>

październiku 2018 r. na rzecz upamiętnienia ok. 30 000 obywateli zamordowanych przez Niemców na ziemiach dzisiejszego województwa pomorskiego w 1939 r. Najwięcej było wśród nich osób wykształconych oraz zaangażowanych we wzmocnienie polskości.

Pomnik Pamięci Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939 powstał z inicjatywy Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Jego budowę poparła Rada Miasta Torunia oraz sejmiki województw: pomorskiego i kujawsko-pomorskiego. Patronat objął zaś Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. Pomnik, zrobiony według projektu Zbigniewa Mikieliewicza, przypomina rozstrzelany dom – złożony z bryły z białego kamienia z dużą wyrwą pośrodku, odsłaniającą metalową płytę z wrytymi nazwami ponad 400 miejscowości zlokalizowanych na ziemiach pomorskich, gdzie Niemcy dokonywali egzekucji miejscowej ludności. Obok mieści się tablica z informacją historyczną i fragmentem wiersza Zbigniewa Herberta „Pan Cogito o potrzebie ścisłości”. Dodatkowo na terenie skweru znajdują się miejsca kaźni i inne mniejsze formy kamienne upamiętniające ofiary.⁴⁰ Na skraju ulic Uniwersyteckiej i Wały Generała Władysława Sikorskiego działa Wojskowe Centrum Rekrutacji.

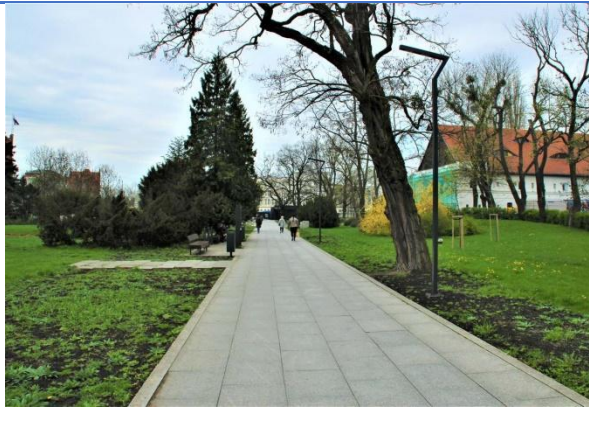

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o./Adam Zakrzewski dla Urzędu Miasta Torunia

W latach 2015-2020 Gmina Miasta Toruń zrealizowała projekt pn. „Zielona brama gotyckiej starówki – zagospodarowanie i odnowa terenów zieleni w Toruniu”, którego nadrzędnym celem był wzrost powierzchni terenów zieleni na obszarze miasta Torunia poprzez zahamowanie degradacji istniejącego obszaru biologicznie czynnego, tzw. zielonej bramy gotyckiej starówki. Efektem realizacji przedsięwzięcia jest poprawa i przywrócenie biologicznej aktywności zniszczonych i zanieczyszczonych terenów w gminie. Realizacja inwestycji polegała na zagospodarowaniu terenu zieleni o łącznym areale około 3,45 ha, z czego 1,98 ha to teren wokół Muzeum Etnograficznego. Natomiast pozostały teren inwestycyjny zielonej części Jordanek zajmował 1,46 ha. Inwestycja przyczyniła się do wyeksponowania układu i charakteru tego obszaru pełniącego funkcję „przedsionka” Starego Miasta.⁴¹

⁴⁰ <https://www.torun.pl/pl/pamieci-ofiar-zbrodni-pomorskiej-1939-0>

⁴¹ <https://www.torun.pl/pl/zielona-brama-gotyckiej-starowki>

Zielony Szlak Twierdzy Toruń – od wschodu	Stacja rowerowa naprzeciwko budynku Urzędu Miasta Torunia
	
Muzeum Etnograficzne	Muzeum Etnograficzne
	
Miejsca wypoczynkowe naprzeciwko Urzędu Miasta Torunia	Zielony Szlak Twierdzy Toruń – od południa
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Kolejny bardzo ważny obiekt muzealny to Muzeum Etnograficzne, jedyny w Europie skansen usytuowany w centrum miasta, położony przy ulicach: Wały Generała Władysława Sikorskiego oraz Aleja Solidarności. Otoczony licznymi terenami zieleni od zachodniej i południowej jego strony, przez które prowadzą ścieżki piesze do ulicy Chełmińskiej i węzła przesiadkowego przy Alei Solidarności.

Przy muzeum rozciągają się tereny malowniczego parku etnograficznego o powierzchni 1,7 ha, w którym turyści i mieszkańcy mogą podziwiać budownictwo ludowe dawnych dziejów obszarów

wiejskich sprzed 100-150 lat z Pomorza i Kujaw.⁴² Na jego terenie znajduje się amfiteatr, gdzie organizowane są koncerty muzyki ludowej, np. Festiwal Folkloru Miejskiego, Międzynarodowe Spotkania Kapel Ludowych.

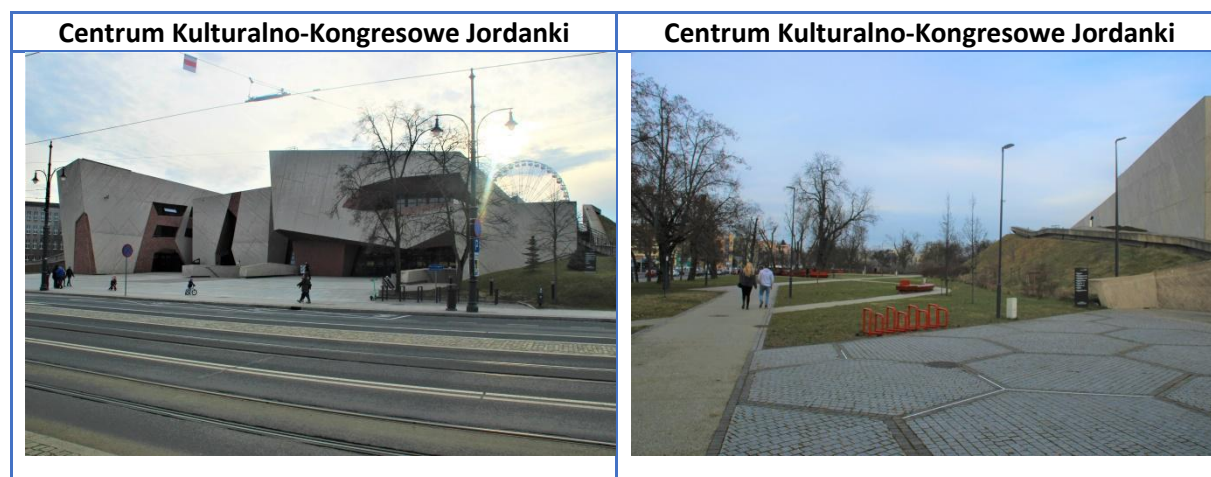
Zielona część Jordaneek – od zachodu 	Zielona część Jordaneek – od północy
Niewielki nieuporządkowany teren w zielonej części Jordaneek 	Zielony dach pionu technicznego CCK Jordanki
Plac za Centrum Kulturalno-Kongresowym Jordanki – tymczasowo działające „Oko Kopernika” 	Pomnik św. Jana Pawła II (Jordanki)

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

⁴² <https://visittorun.com/pl/content/muzeum-etnograficzne>

Dalej, w granicach ulic: Czerwonej Drogi, Alei Solidarności, Wałów Generała Władysława Sikorskiego oraz Alei św. Jana Pawła II znajduje się niewielki park „Jordanki” okalający od północnego zachodu zespół staromiejski. Pierwotnie teren parku zajmował cały plac pomiędzy tymi ulicami, dzisiaj pas zieleni obejmuje północny i zachodni teren.⁴³ Na terenie „zielonych Jordank” występują klony, dęby, jodły, kasztanowce, lipy, wierzby oraz krzewy forsycji. W czasie spaceru terenowego zauważono brak ławek i koszy na śmieci wzdłuż wschodniego ciągu pieszego prowadzącego w kierunku ulicy Czerwona Droga.

We wschodnim i na południowym obszarze Jordank przeważa zabudowa usługowa. I tak, w południowo-wschodniej części gruntów należących do kompleksu mieści się budynek obecnej siedziby Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Od strony południowej budynek gospodaruje także jeden z banków. W 2007 r. w południowo-zachodniej części analizowanego terenu odsłonięto pomnik św. Jana Pawła II. Po południowej stronie opisywanego terenu powstało Centrum Sztuki Współczesnej Znak Czasu (otwarte w 2008 r.). Obecnie trwa rozbudowa budynku CSW, który wykonany będzie na planie prostokąta o wymiarach 28,4×14,8 m, kubaturze 6 510 m³ oraz powierzchni użytkowej 1 404,84 m². Plan zakłada powstanie czterech kondygnacji obiektu, w tym podziemnego, i trzech naziemnych, podobnie jak obecny budynek instytucji CSW. W nowym budynku znajdą się: sala multimedialna i studyjna, magazyn dzieł sztuki oraz pracownia „brudna”, w której przewiduje się organizację zajęć plastycznych czy warsztatów. Poza tym we wschodnim fragmencie Jordank oddano do użytku publicznego w 2014 r. Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki. Wielofunkcyjność i modularność tego obiektu umożliwia organizowanie różnorodnych wydarzeń kulturalnych oraz dużych konferencji, kongresów i targów. Ponadto w budynku w jego centralnym punkcie mieści się sala koncertowa (o powierzchni 1 012 m² dla 882 widzów) oraz sala kameralna (o powierzchni 315 m² dla 287 widzów), które również mogą być ze sobą połączone.⁴⁴ Na dachu obiektu zostanie z kolei zamontowanych 118 paneli fotowoltaicznych. Przy budynku wyznaczono 185 miejsc parkingowych, także dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na terenie Jordank powstanie także Europejskie Centrum Filmowe Camerimage (ECFC). W 2017 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Piotr Gliński, Prezydent Torunia Michał Zaleski oraz prezes Fundacji Tumult Marek Żydowicz podpisali list intencyjny w sprawie utworzenia tej jednostki. Kolejnym krokiem do powstania instytucji było podpisanie przez wyżej wymienione grono umowy w dniu 29 września 2019 r. w Toruniu w sprawie utworzenia i współprowadzenia ECFC. Dalszy etap postępowania

⁴³ https://fotopolska.eu/Park_Jordanki_Torun

⁴⁴ <https://jordanki.torun.pl/jordanki/o-nas/>

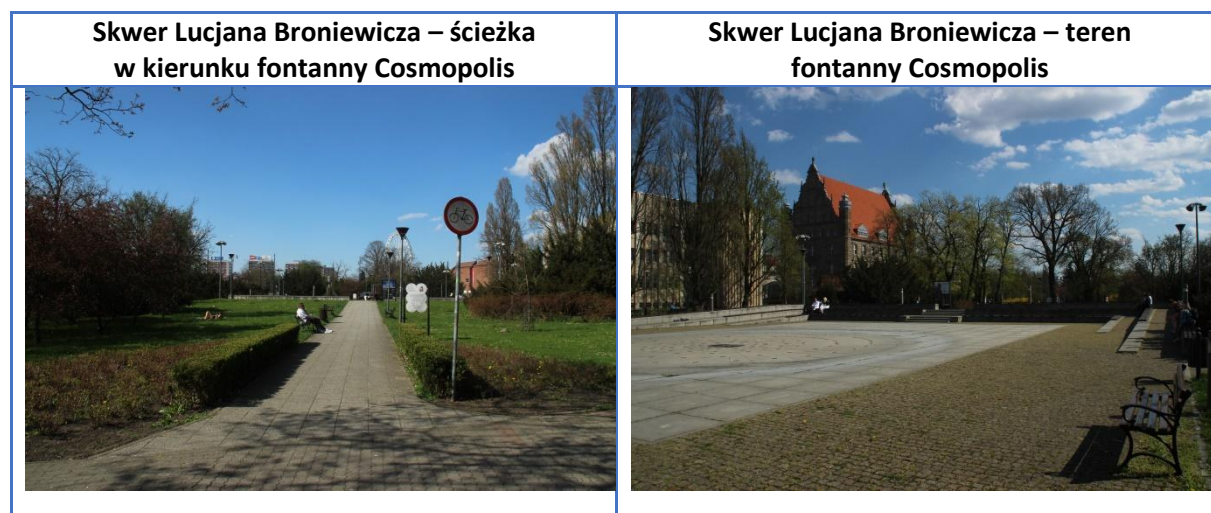
dotyczył uchwały Rady Miasta Torunia z dnia 10 października 2019 r. Na jej mocy z dniem 1 stycznia 2020 r. instytucja oficjalnie rozpoczęła swoją działalność. Aktualnie, w zachodniej części Jordanek, w miejscu dawnego stadionu Międzyszkolnego Ośrodka Sportu, trwają prace projektowe związane z budową docelowej siedziby tej instytucji.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o./Sławomir Kowalski dla Urzędu Miasta Torunia

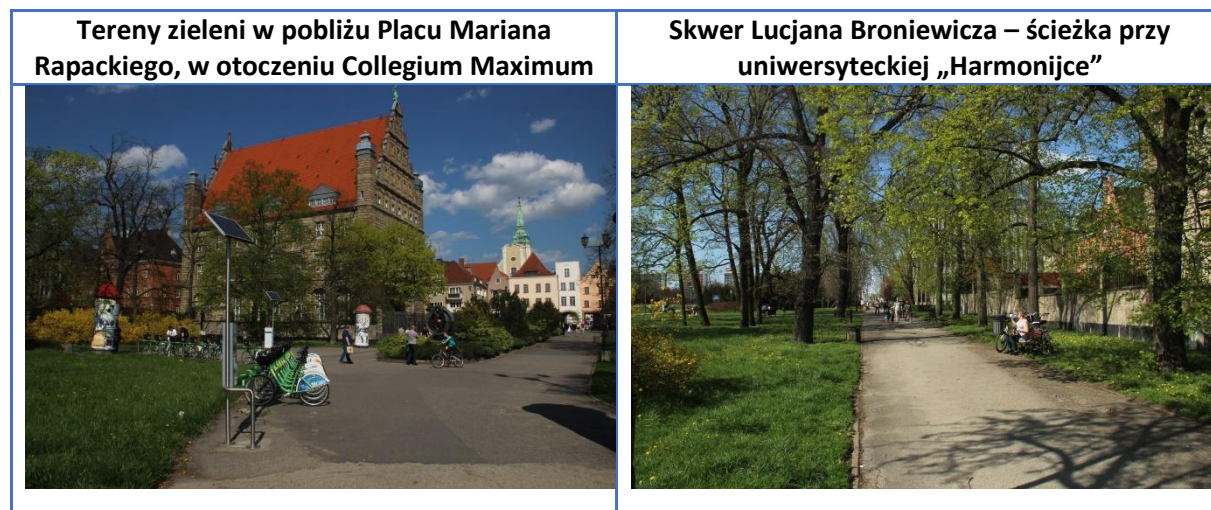
Obszar Starego Miasta wyróżnia bardzo duży potencjał akademicki. Jednak respondenci wywiadów pogłębionych na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat obserwują przenoszenie wydziałów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika do miasteczka akademickiego w rejonie ulic: Jurija Gagarina i Szosy Okrężnej. I tak, dzisiaj przy Fosie Staromiejskiej 3 budynek zajmuje wciąż Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Obok niego znajduje się Teatr im. Wilama Horzycy. Ponadto przy Fosie Staromiejskiej działa Wydział Filozofii i Nauk Społecznych (Collegium Minus) Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w sąsiedztwie Sądu Okręgowego, Sądu Rejonowego oraz Aresztu Śledczego, a także Collegium Maximum.

Znaczna ilość terenów zieleni ogólnodostępnej rozciąga się w zachodniej i północnej części Starego Miasta. Co ważne, w okresie ostatnich kilkunastu lat nastąpiła znaczna poprawa stanu uporządkowania zieleni urządzonej na granicy toruńskiej Starówki i Bydgoskiego Przedmieścia. Wiele z tych miejsc jest dobrze utrzymanych i można stwierdzić, że są właściwie zagospodarowane pod funkcje rekreacyjne i integracyjne. Na ich terenie nie ma m.in. placu zabaw i siłowni zewnętrznych.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Od zachodniej strony „Harmonijki” (Collegium Minus) rozciąga się teren skweru im. Lucjana Broniewicza. Na jego obszarze przebiega aleja piesza wzdłuż terenów zieleni prowadząca do Placu Mariana Rapackiego. W centralno-północnej części skweru zbiegają się z kolei ścieżki piesze przy fontannie Cosmopolis. Poza tym mieści się tutaj m.in. pomnik planetoidy (12999) Toruń oraz Dąb Astronomii. Mieszkańcy Torunia i turyści lubią spędzać wolny czas przy fontannie.

Źródło: Materiały własne

Istotnym elementem historycznego układu urbanistyczno-architektonicznego jest też pas parkowy od zachodniej strony Starego Miasta, pomiędzy ulicami: Mikołaja Kopernika, Pod Krzywą Wieżą, Ślimakiem Getyńskim oraz Aleją św. Jana Pawła II. W okresie dwudziestolecia międzywojennego architekt Ignacy Tłoczek opracował koncepcję zagospodarowania przestrzennego tzw. alpinarium⁴⁵, w miejscu dawnej fosy otaczającej toruńską Starówkę oraz Gazowni Miejskiej z 1859 r.⁴⁶ Przez teren małego skweru przepływała do lat 80. XX w. niewielka odnoga Strugi Toruńskiej. W wyniku zabiegów agrotechnicznych koryto ciekłu zostało poddane melioracji, a staw wodny osuszono. Po II wojnie światowej postawiono tu pomnik flisaka, lecz później przeniesiono go (bez fontanny) na Rynek Staromiejski. Na zachodnim krańcu pasa parkowego, przy Alei św. Jana Pawła II, w 2011 r. odsłonięto pomnik ks. Jerzego Popiełuszki. W 2018 r. przeprowadzono odnowę założeń parkowych poprzez postawienie punktu widokowego, odtworzenie kaskady, zamontowanie oświetlenia ulicznego oraz wyposażenie terenu w obiekty małej architektury, takie jak ławki, mostek nad dawnym korytem ciekłu, stoliki do gry w szachy, kosze na śmieci, wiaty rowerowe.⁴⁷ Wśród drzewostanu można wyróżnić lipy, świerki, wierzby, jodły i krzewy jałowców.

Od strony zachodniej, przed wejściem na historyczny obszar zespołu staromiejskiego, znajduje się Plac Mariana Rapackiego wraz z terenami zieleni urządzonej, które zmniejszają hałas uliczny od strony Alei św. Jana Pawła II (fragment drogi krajowej nr 15). Tereny zieleni urządzonej rozciągają się również wzdłuż południowych murów obronnych toruńskiej Starówki, na długości Bulwaru Filadelfijskiego wyznaczającego kolejne stopnie wodne Wisły.

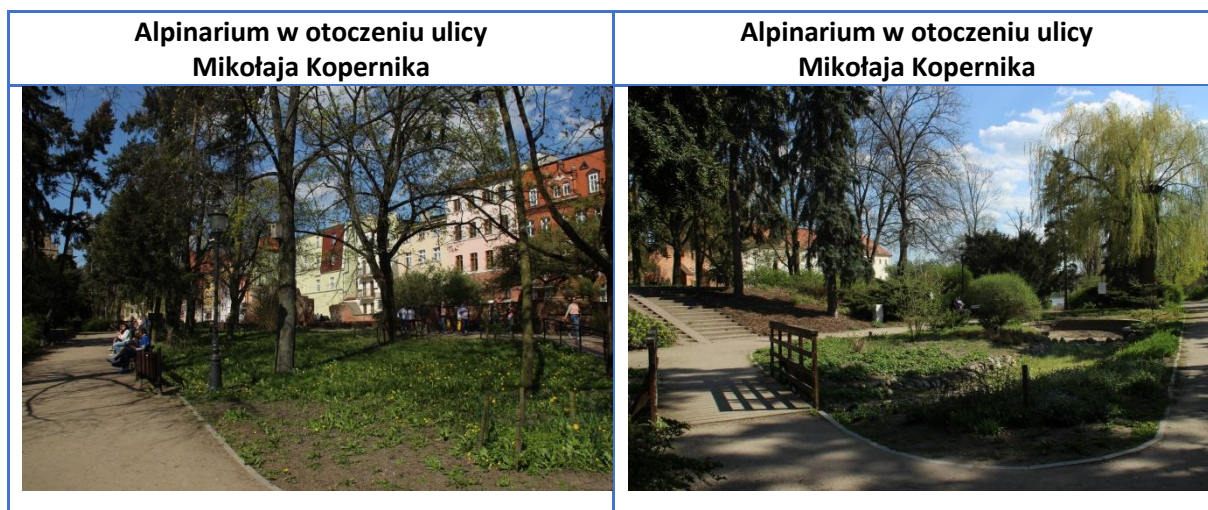
Na Starym Mieście niewielkie tereny rekreacyjne wraz z pojedynczą zielenią znajdują się przy ulicy Zaulek Prosowy, naprzeciwko budynku I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika. Od strony ulicy Podmurnej dostępne są także place zabaw dla dzieci. Należy przypomnieć, że w 2014 r. w ramach pierwszej edycji toruńskiego budżetu obywatelskiego ludność zamieszkująca Staromiejskie oddała

⁴⁵ <https://ototorun.pl/arttykul/alpinarium--idealne/719418>

⁴⁶ <https://toruntour.pl/4896/alpinarium-torun>

⁴⁷ <https://www.torun.pl/pl/na-spacer-do-alpinarium>

swój głos na przedsięwzięcie „Piernikowe miasteczko – dobre miejsce dla rodzin”. Inwestycja polegała na odnowieniu placu zabaw, montażu nowych urządzeń (minigolf, szachy, warcaby, kręgle plenerowe), postawieniu pawilonu jako miejsca warsztatowego i gastronomicznego oraz toalety i przewijalni dla małych dzieci. Oprócz tego zamontowano oświetlenie, odnowiono urządzenia zabawowe, huśtawki oraz rozszerzono działania animacyjne skierowane do najmłodszych. Ponadto w 2023 r. w ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy zdecydowali o zagospodarowaniu zieleni terenu pod murami zamku krzyżackiego poprzez montaż ławek i nasadzenie roślinności przy ulicy Przedzamcze 1.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Ważnym zasobem przyrodniczym w południowej części toruńskiej Starówki jest też niewielki skwer im. prof. Bohdana Rymaszewskiego, położony w zachodniej części Stawu Komtura, ponad boiskiem zlokalizowanym wewnątrz stawu⁴⁸, nieopodal ruin zamku krzyżackiego (okolice Przedzamcza i teatru Baj Pomorski).

Na obszarze zespołu staromiejskiego występują parklety tworzące ogólnodostępną przestrzeń publiczną, z niewielką ilością zieleni, dla miejscowej ludności i turystów, zajmując pojedyncze miejsce parkingowe w pasie technicznym jezdni, jednocześnie stanowiąc rozszerzenie chodnika.⁴⁹ Znajdują się one m.in. na Rynku Nowomiejskim, Rynku Staromiejskim, ulicy Mikołaja Kopernika, Podmurnej, Łaziennej, Panny Maryi i przy zbiegu Mostowej z Szewską.

Atrakcyjną linearną formę zieleni stanowi woonerf, który definiuje się jako rodzaj ulicy w strefie zwartej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym w formie zespołu kamienic, gdzie dąży się do uspokojenia ruchu samochodowego, poprawy warunków bezpieczeństwa ulicznego i stworzenia atrakcyjnych warunków do obcowania z zielenią miejską, przy jednoczesnym zapewnieniu swobodnego przemieszczania się dla pieszych, rowerzystów i zachowaniu miejsc parkingowych oraz funkcji komunikacyjnej dla podróżnych, bez wyłączenia możliwości dojazdu środkami publicznego transportu zbiorowego. Ulica tego typu integruje funkcjonalnie w przestrzeni publicznej ulicę, deptak, miejsca parkingowe oraz obiekty spotkań dla społeczności lokalnej. Projektując ją, nie należy rozdzielać pasa technicznego jezdni i chodnika. Wprowadza się również elementy małej architektury, np. ławki, kosze na śmieci. Działania te mają hamować ruch tranzytowy w strefie centralnej ośrodka miejskiego. Na toruńskiej Starówce powstają plany utworzenia pilotażowego woonerfu na ul. Chełmińskiej.

⁴⁸ <https://www.torun.pl/pl/prof-bohdan-rymaszewski-ma-swoj-skwer>

⁴⁹ Szczepańska M., 2018, Zieleni na terenach wiejskich i zurbanizowanych, [w:] Kalbarczyk E. (red.), Przyrodnicze podstawy zintegrowanego planowania rozwoju. Poznań, s. 66.

Zdaniem respondenta wywiadu pogłębionego tego typu ulica mogłaby powstać wzdłuż ulicy Mostowej, łączącej ulicę Szeroką i Bulwar Filadelfijski (po remoncie).

Na obszarze Starego Miasta i Bydgoskiego Przedmieścia zwiększa się powierzchnia zielonych torowisk, których zadaniem jest ograniczenie natężenia hałasu pochodzącego z ruchu tramwajowego, a tym samym tworzenie rozwiązań komunikacyjnych przyjaznych środowisku miejskiemu. I tak, powstały one dotychczas wzdłuż torów tramwajowych zlokalizowanych na ulicach: Jurija Gagarina, Władysława Broniewskiego, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Bydgoskiej, Fryderyka Chopina, Alei św. Jana Pawła II, Placu Niepodległości (stan na marzec 2023 r.).

W strefie centralnej miasta Torunia przybywa łąk kwietnych wzdłuż pasa technicznego najbardziej uciążliwych dróg kołowych. Powstały one m.in. przy Alei Solidarności na terenach wokół Muzeum Etnograficznego oraz w rejonie skrzyżowań ulic: Odrodzenia/Uniwersytecka.

Na terenie Starego Miasta zinwentaryzowano również pustostany. I tak, przy Placu Związku Nauczycielstwa Polskiego zlokalizowano zdewastowane nieruchomości, porośnięte licznymi zakrzewieniami, odgródzone od strony ulicy kolczastym płotem, z tablicami reklamowymi. Tuż przy nim, podczas spaceru terenowego, zidentyfikowano bardzo zniszczony budynek przy ulicy Generała Jana Henryka Dąbrowskiego 3-5.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W trakcie spaceru terenowego zlokalizowano również ruiny dawnego klubu garnizonowego, nieistniejącego już dziś, wyburzonego Domu Żołnierza w Toruniu, w którym do 2011 r. mieścił się Kinoteatr „Grunwald”, przy skrzyżowaniu ulic: Warszawskiej i Woli Zamkowej, w sąsiedztwie Kościoła św. Jakuba oraz Kościoła Garnizonowego pw. św. Katarzyny. Od 2016 r. obiekt jest własnością samorządu województwa kujawsko-pomorskiego. W przyszłości na terenie dawnego kinoteatru znajdzie się duża scena Kujawsko-Pomorskiego Impresaryjnego Teatru Muzycznego.

Podobszar Starego Miasta cechuje niewielkie skupienie obiektów sportowych, z których może skorzystać ludność w wolnym czasie. Najbardziej rozbudowana baza sportowa powstała przy budynku X Liceum Ogólnokształcącego.

Podobszar Starego Miasta położony wzdłuż ważnych szlaków komunikacyjnych stanowi główne skupisko placówek oświaty, administracji, kultury, handlu i ochrony zdrowia, przez co generuje duży ruch uliczny. Wzmocniony ruch komunikacyjny przekłada się na występowanie ponadnormatywnego poziomu hałasu i zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, wpływając tym samym na pogarszający

się stan budynków i infrastruktury oraz jakość życia mieszkańców. Zdaniem respondentów badania ankietowego nie ma też wystarczającej liczby koszy na śmieci wzdłuż głównych dróg kołowych.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Niektóre ulice w obrębie zespołu staromiejskiego pokryte są nawierzchnią bitumiczną (np. Prosta). W ścisłym centrum pojazdy osobowe przemieszczają się z ograniczoną prędkością. Wprowadza się również zasady mające na celu ograniczenie natężenia ruchu samochodowego, tak aby chronić pieszych oraz walory zabytkowe obszaru Starego Miasta.

Na Starym Mieście zinwentaryzowano szybko przełączające się światła na przejściu dla pieszych przy głównych drogach kołowych, np. na skrzyżowaniu ulic: Wały Generała Władysława Sikorskiego i Alei św. Jana Pawła II. Tak funkcjonująca sygnalizacja może obniżać poczucie bezpieczeństwa osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, i osób starszych przemieszczających się po tym terenie.

W badaniu ankietowym mieszkańcy Starego Miasta często wskazywali dość dużą uciążliwość ruchu ulicznego i brak miejsc parkingowych, z pierwszeństwem dla mieszkańców tego rejonu miasta. Na obszarze toruńskiej Starówki i na wschodnich krańcach Bydgoskiego Przedmieścia obowiązuje strefa płatnego parkowania podzielona na trzy podstrefy:

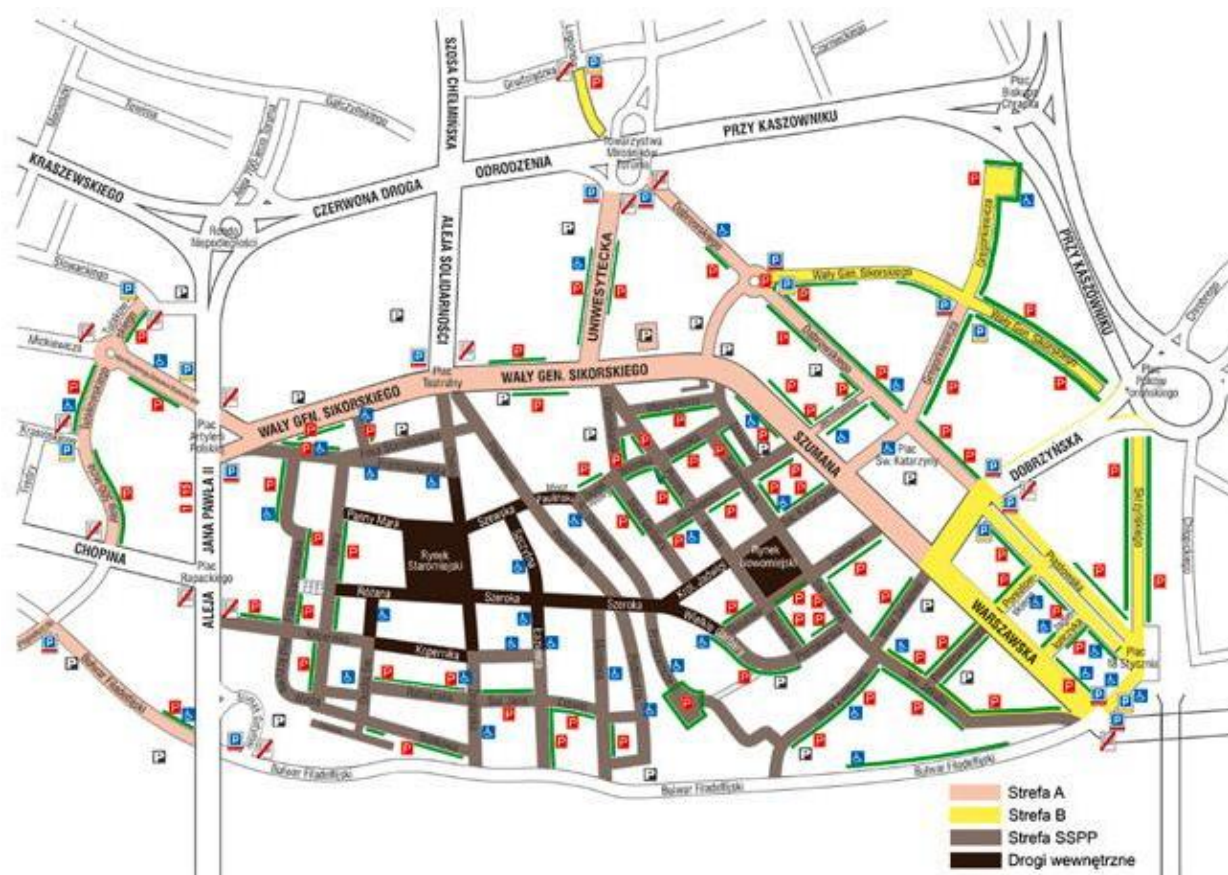
1. Śródmiejską Strefę Płatnego Parkowania (ŚSPP) – obejmującą obszar ograniczony ulicami: Aleja św. Jana Pawła II (na odcinku od Ślimaka Getyńskiego do placu Artylerii Polskiej), Wały Generała Władysława Sikorskiego (na odcinku od placu Artylerii Polskiej do ulicy Leona Szumana), Leona Szumana, Plac św. Katarzyny (południowa pierzeja), Warszawska, Bulwar Filadelfijski (na odcinku od ulicy Warszawskiej do Ślimaka Getyńskiego), Ślimak Getyński – z wyłączeniem tych ulic,
2. Strefę Płatnego Parkowania – A (SPP-A) – obejmującą obszar ograniczony ulicami: Bulwar Filadelfijski (na odcinku od Ślimaka Getyńskiego do al. 500-lecia Torunia), ks. Jerzego Popiełuszki (na odcinku od Bulwaru Filadelfijskiego do łącznika z ulicą Rybaki), al. 500-lecia Torunia, Alojzego Tujakowskiego, Juliusza Słowackiego (na odcinku od ulicy Alojzego Tujakowskiego do Alei św. Jana Pawła II), Aleja św. Jana Pawła II (na odcinku od ulicy Juliusza Słowackiego do Placu Niepodległości), Czerwona Droga, Odrodzenia, Generała Jana Henryka Dąbrowskiego, inż. arch. Kazimierza Gregorkiewicza (na odcinku od Placu św. Katarzyny do ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego), Plac św. Katarzyny, Leona Szumana, Wały Generała Władysława Sikorskiego (na odcinku od ulicy Leona Szumana do

- placu Artylerii Polskiej), Alei św. Jana Pawła II (na odcinku od placu Artylerii Polskiej do Ślimaka Getyńskiego), Ślimak Getyński – wraz z tymi ulicami,
3. Strefę Płatnego Parkowania – B (SPP-B) – obejmującą obszar ograniczony ulicami: Plac św. Katarzyny (wschodnia i północna pierzeja), inż. arch. Kazimierza Gregorkiewicza (na odcinku od ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego do Placu bp. Chrapka), Generała Jana Henryka Dąbrowskiego, Przy Kaszowniku, Plac Pokoju Toruńskiego – z wyłączeniem tych ulic oraz Generała Stanisława Skrzyńskiego, Plac 18 Stycznia, Warszawska – wraz z tymi ulicami, a także ulica Legionów (na odcinku od ulicy Grudziądzkiej do ulicy Odrodzenia).⁵⁰

Założenia te są zgodne z ustaleniami zawartymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia, przyjętego uchwałą nr 805/18 Rady Miasta Torunia z dnia 25 stycznia 2018 r. Wzrastająca liczba pojazdów na ulicach miasta przekłada się także na niedostateczną liczbę miejsc parkingowych w centrum miasta, mimo obowiązującej na tym obszarze strefy. Należy również pamiętać, że trwa remont Bulwaru Filadelfijskiego i ulica została wyłączona z ruchu komunikacyjnego. Aktualnie prowadzone są również prace archeologiczne w tej części miasta (stan na maj 2023 r.). Respondenci wywiadu pogłębionego podkreślają, że są zmuszeni często zostawiać samochody poza granicami zespołu staromiejskiego, np. na ulicy Fryderyka Chopina. Ważnym kierunkiem działań na Starym Mieście jest nie tylko utrzymanie i wzmocnienie rozwoju turystyki, ale również próba zachowania w jak największym stopniu funkcji miejskich dla osób zameldowanych na Starym Mieście. Wokół zespołu kamienic dostrzega się też możliwość zwiększenia nasadzeń roślinności.

⁵⁰ <https://torun.pl/pl/miasto/uklad-drogowy/strefa-platnego-parkowania>

Rycina 12. Zróżnicowanie przestrzenne podobszarów stref płatnego parkowania na Starym Mieście

Źródło: <https://torun.pl/pl/miasto/uklad-drogowy/strefa-platnego-parkowania>

Podobszar rewitalizacji – Bydgoskie Przedmieście

Bydgoskie Przedmieście to jednostka analityczna położona w zachodnio-centralnej części Torunia, ograniczona ulicami: Szosą Okrężną, Jurija Gagarina, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Aleją św. Jana Pawła II wraz z mostem i osią nurtu rzeki Wisły. Od północy graniczy z Bielanami i Chełmińskim Przedmieściem, od wschodu – ze Starym Miastem, od południa – z Podgórzem, a od zachodu – ze Starotoruńskim Przedmieściem. Południowa granica jednostki przebiega wzdłuż koryta Wisły. Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Torunia do Bydgoskiego Przedmieścia włączono niewielki obszar koncentrujący się wokół ulicy Bielańskiej oraz Szosy Okrężnej.

Podobszar Bydgoskiego Przedmieścia charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną i rozwiniętą siecią dróg kołowych. Główny układ komunikacyjny tworzą ulice: Władysława Broniewskiego, Bydgoska, Fryderyka Chopina, Jurija Gagarina, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Juliusza Słowackiego, Mikołaja Reja oraz Rybaki. Przez analizowany teren, w jego północnej części, wzdłuż ulicy Józefa Ignacego Kraszewskiego, przebiega droga krajowa nr 80 relacji Toruń-Bydgoszcz. Jest on bardzo dobrze skomunikowany środkami publicznej komunikacji zbiorowej w zakresie obsługi ruchu pasażerskiego, głównie niskoemisyjnym taboru tramwajowym, z innymi jednostkami urbanistycznymi (np. Starym Miastem i Bielanami) w granicach administracyjnych miasta. Większa część mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia podkreśla, że może swobodnie korzystać z miejskiej komunikacji, przemieszczając się do wielu punktów usługowych (np. sklepów, szpitali, aptek, urzędów, terenów zieleni, miasteczka akademickiego, przedszkoli, szkół). Studenci mogą swobodnie dojeżdżać na Uniwersytet Mikołaja Kopernika.

Na potrzeby opracowania pogłębionej diagnozy dokonano podziału Bydgoskiego Przedmieścia na strefy spacerowe. Element ten stanowił ważną część prac terenowych.

Rycina 13. Podział Bydgoskiego Przedmieścia na strefy spacerowe

Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map

Tabela 16. Podział Bydgoskiego Przedmieścia na strefy spacerowe

Lp.	Oznaczenie
1	Rejon ulicy Bielańskiej
2	Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w rejonie ulic: J. Gagarina i Szosy Okrężnej
3	Teren usług handlowych (Toruń Plaza)
4	Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w rejonie ulic: J. Fałata i I. Łukasiewicza
5	Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w rejonie ulic: J. Fałata i W. Broniewskiego
6	Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w rejonie ulicy J. Gagarina
7	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w rejonie ulicy J. Fałata
8	Teren obiektów pokoszarowych
9	Osiedle Sztuk Pięknych w rejonie ulic: J. Fałata i W. Broniewskiego
10	Teren usług edukacyjnych
11	Park leśny Rudelka
12	Park leśny Piekarskie Góry
13	Teren usług handlowych – Pasaż Zieleniec
14	Spółdzielnia Zieleniec
15	Budynki dawnych koszar w rejonie ulic: A. Mickiewicza i A. Asnyka
16	Tereny rekreacyjno-sportowe
17	Układ urbanistyczny Bydgoskiego Przedmieścia, ścisłe centrum
18	Skwer Oficerskiej Szkoły Artylerii
19	Park Wojewodów Pomorskich
20	Park 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski
21	Ogród Muzyków
22	Dolina Marzeń

23	Tereny leśne
24	Tereny produkcyjno-usługowe
25	Teren Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt w rejonie ulicy S. Przybyszewskiego
26	Park Miejski
27	Rybaki
28	Martówka i otoczenie
29	Ogrody działkowe
30	Port Zimowy
31	Zadrzewienia i zakrzewienia
32	Błonia Nadwiślane
33	Ogrody działkowe w rejonie ulicy S. Przybyszewskiego
34	Błonia Nadwiślane k. Martówki
35	Koryto rzeki Wisły

Źródło: Opracowanie własne

Podobszar Bydgoskiego Przedmieścia cechuje się znacznym zróżnicowaniem przestrzennym charakteru zabudowy mieszkaniowej i jego stanem technicznym oraz stopniem nasycenia zieleni miejskiej, często w niewielkiej skali przestrzennej. Wielu mieszkańcom i odwiedzającym Bydgoskie Przedmieście podoba się potencjał architektoniczny ścisłego centrum jednostki w rejonie ulic Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza i Bydgoskiej wraz z otoczeniem terenów zielonych (w szczególności Parku Miejskiego).

W średniowieczu obszar dzisiejszego Bydgoskiego Przedmieścia zamieszkały był przez flisaków i rybaków w okolicy Rybaki. W pobliżu osiedla wydobywano glinę, która wykorzystywana była jako materiał budowlany w cegielni. Z inicjatywy Johanna Gottlieba Schultza powstał w 1797 r. Ogród Zoobotaniczny, który funkcjonuje przy ulicy Bydgoskiej do dzisiaj.⁵¹ Teren ten zostanie krótko opisany w dalszej części opracowania.

Z powodu braku możliwości przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową w granicach Starego Miasta, w II połowie XIX w. doszło do migracji ludności miejskiej w kierunku zachodnim, poza mury miasta. Bydgoskie Przedmieście było pierwszą dzielnicą kompleksowo zagospodarowaną w przestrzeni miejskiej pod funkcję mieszkaniową, głównie wzdłuż ulicy Bydgoskiej, a jej historyczna tkanka miejska zachowała się w dużym stopniu aż do współczesności.

W 1872 r. państwo pruskie przyznało Toruniowi rangę strategiczną twierdzy I stopnia. W ten sposób doszło do rozbudowy budownictwa mieszkalnego w konstrukcji szachulcowej. Założono także dużą liczbę tartaków, które przerabiały drewno z okolicznych lasów do lokowania nowych fortyfikacji. Obszar pomiędzy ulicami Adama Mickiewicza, Mikołaja Reja i Adama Asnyka przeznaczono pod budowę koszar ułanów, gdzie dzisiaj mieszczą się lokale socjalne dla eksmitowanej ludności. W okolicy ulic Henryka Sienkiewicza i Juliana Fałata założono zaś koszary piechurów, które pełnią funkcje wojskowe do czasów współczesnych.⁵²

W 1889 r. opracowano plan zabudowy oparty na szachownicowym układzie ulicznym. Dzielnicą pełniła zawsze funkcję mieszkaniową i rekreacyjną. Dominujący okres przyrostu zabudowy mieszkaniowej odnotowano na przełomie XIX i XX w., kiedy zniesiono większość ograniczeń budowlanych.⁵³ Wtedy wykształciły się struktury przestrzenno-funkcjonalne ulic: Adama Mickiewicza (m.in. koszary) i Henryka Sienkiewicza (w tym budynki szkolne). Z tego okresu pochodzi duża liczba kamienic czynszowych, którą

⁵¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Bydgoskie_Przedmie%C5%9Bcie#cite_note-4

⁵² <http://www.turystyka.torun.pl/art/132/bydgoskie-przedmiescie.html>

⁵³ <http://www.turystyka.torun.pl/art/132/bydgoskie-przedmiescie.html>

ozdabiają liczne detale architektoniczne i motywy dekoracyjne. Przy ulicach Bydgoskiej i Marii Konopnickiej powstały także reprezentatywne wille wraz z ogrodami, które były zamieszkiwane przez zamożne osoby.⁵⁴

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W 1891 r. zrealizowano inwestycję polegającą na rozszerzeniu ulicy Bydgoskiej (dawny trakt konny) i wybudowaniu wzdłuż niej linii tramwajowej, obsługującej ruch pasażerski Starówki, i połączenia jej z zajezdnią tramwajową przy ulicy Henryka Sienkiewicza 24/26.⁵⁵ Na początku XX w. przez północną część dzielnicy przebiegała linia kolejowa relacji Czarnowo – St. Toruń-Północ. Na północ od niej małe gospodarstwa domowe obsługiwały małe arealty.

Do 1939 r. Bydgoskie Przedmieście było zamieszkiwane przez elity – urzędników, przemysłowców, wojskowych wysokich stopni, kupców, inteligencję. Po II wojnie światowej władze komunistyczne PRL zdecydowały się wysiedlić większość zamożnych właścicieli, a mieszkania otrzymały bezdomne rodziny.

Bardzo ważną częścią struktury funkcjonalnej miast są tereny zielone, które istotnie wpływają na atrakcyjność obszaru i jakość życia mieszkańców. Mieszkańcy dzielnicy, w tym seniorzy, mają możliwość skorzystania ze znajdujących się w okolicy terenów rekreacyjno-wypoczynkowych (Dolina Marzeń, Błonia Nadwiślane oraz okolice Martówki). Mają dobry dostęp do terenów zieleni parkowej (Park Miejski, Park 100-lecia Powrotu do Wolnej Polski), skwerów (Ogród Muzyków, Dolina Marzeń) i niewielkich lasów komunalnych pełniących rolę parków leśnych (Rudelka, Piekarskie Góry). Ponadto na terenie Bydgoskiego Przedmieścia przy ulicy Bydgoskiej 7 znajduje się Ogród Zoobotaniczny. Mieszkańcy mogą podziwiać piękno zieleni w swoim otoczeniu.

Walory przyrodniczo-krajobrazowe Bydgoskiego Przedmieścia podkreślają od początku jej istnienia założenia parkowe. Dzielnica miała dostęp do stref zieleni i dawała komfort otwartych terenów nadwiślanych. Kompleksy leśne rozciągały się pomiędzy rejonem obecnych ulic: Władysława Broniewskiego, Szosy Okrężnej, Jurija Gagarina, częściowo Mikołaja Reja, Ignacego Łukasiewicza i Juliana Fałata oraz Mikołaja Reja, Jurija Gagarina, Henryka Sienkiewicza i Juliana Fałata. Po II wojnie światowej wycięto fragmentami grunty leśne, a tereny te przeznaczono pod zabudowę mieszkaniową.

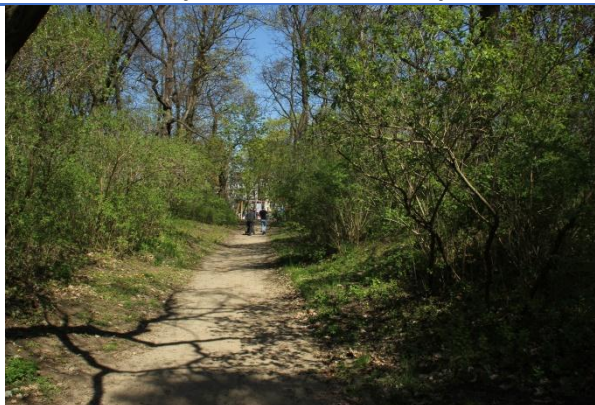
Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia wyrażają zadowolenie z dostępu do terenów zieleni urządzonej, w tym parków miejskich i skwerów. Za największy zasób przyrodniczy uważa się Park Miejski.

⁵⁴ <https://visittorun.com/pl/content/bydgoskie-przedmie%C5%9Bcie>

⁵⁵ https://pl.wikipedia.org/wiki/Bydgoskie_Przedmie%C5%9Bcie#cite_note-4

Jednocześnie społeczność lokalna chciałaby zwiększenia nasadzenia zieleni w parkach i skwerach miejskich, większej ilości łąg kwietnych i parków kieszonkowych.

Park Miejski o powierzchni 25 ha znajdujący się w południowej części dzielnicy jest jednym z najstarszych parków w Polsce. Został on założony w stylu angielskim w 1817 r. na dawnych terenach pocegielnianych.⁵⁶ Rozciąga się od ulicy Marii Konopnickiej na wschodzie do ulicy Stanisława Przybyszewskiego na zachodzie. Park ten znajduje się na lekko pofałdowanym terenie, skąd wysokość bezwzględna terenu obniża się w kierunku równiny zalewowej Wisły. Cechuje go połączenie regularnych układów (sadzawka, klomby, kwietniki) z elementami form krajobrazowych (grupa zagajników, drzew, lasków wśród otwartych zieleńców), między którymi poprowadzono kręte ścieżki. Równoległe wzdłuż tych szlaków na obszarach poeksploatacyjnych cegielni wyrobiska zostały wypełnione wodą. Aleje, przy których nasadzono różnorodność drzew i krzewów, przecinają partie lasu. Zbocze terasy nadzalewowej porastają drzewa liściaste i iglaste.⁵⁷ Na niewielkim areale zachował się z początku lat 20. XX w. stary drzewostan leśny. Jego północną granicę ustalono wzdłuż południowej strony ulicy Bydgoskiej. Lasy zachowały się do dzisiaj w północno-wschodniej części analizowanego obszaru, w pobliżu ulic Balonowej i Józefa Ignacego Kraszewskiego. W ciągu ostatnich kilkunastu lat zmniejszyła się powierzchnia ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych w granicach jednostki ze względu na powstanie ogrodów działkowych w okolicach ulic Stanisława Przybyszewskiego i ks. Jerzego Popiełuszki.

Park Miejski – główna aleja 	Park Miejski – plac zabaw, niedaleko ulicy Rybaki
Park Miejski – boczna ścieżka piesza 	Park Miejski – spękany ciąg pieszy

⁵⁶ <https://www.torun.pl/pl/srodowisko/miejskie-parki-i-skwery/park-miejski-na-bydgoskim-przedmiesciu>

⁵⁷ <http://toruntour.pl/4658/park-na-bydgoskim-przedmiesciu-torun>

Park Miejski – fontanna	Park Miejski – Pomnik Żołnierzy Wojsk Balonowych
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W ostatnich latach zachodzą zmiany hydrologiczne w obrębie równiny zalewowej Wisły wskutek presji antropologicznej. W trakcie poprzednich 100 lat obserwuje się procesy zmniejszania powierzchni starorzeczy, które są położone w granicach administracyjnych Torunia, w tym Bydgoskiego Przedmieścia. W południowej części w obrębie Błoni Nadwiślanych ukształtowało się starorzecze miejskie Martówka (Martwa Wisła). Powstało ono w wyniku zabiegów regulacyjnych Wisły wskutek przegrodzenia bocznych odnóg ostrogami i przetamowaniami.⁵⁸ We wschodniej części starorzecza strefa brzegowa porośnięta jest zespołem trzin, szuwarów i oczeretów. W pobliżu starorzecza są położone: od strony wschodniej Port Zimowy, a od zachodu ogrody działkowe (przy ulicy Stanisława Przybyszewskiego). Martówka jest miejscem rekreacji, wypoczynku (wędkarstwo, turystyka itp.). Teren w okolicach zbiornika wodnego został zagospodarowany – wybudowano tu plac zabaw, boisko sportowe oraz przygotowano miejsca do grillowania. Wzdłuż zbiornika powstały również ścieżki piesze. Nad Martówką w weekendy można spotkać wiele rodzin z dziećmi i spacerujących w parku.

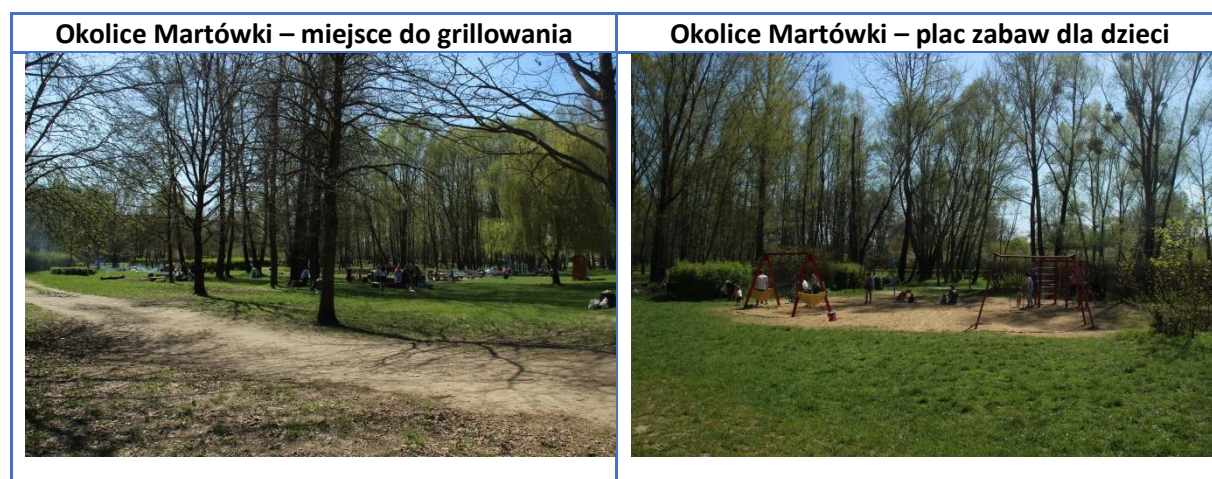
Starorzecze Martówka	Ścieżka piesza po południowej stronie Martówki
	
Okolice Martówki – boisko trawiaste	Tereny rekreacyjne wokół Martówki

⁵⁸ Glazik R., Kubiak-Wójcicka K., 2006. Wody powierzchniowe, [w:] Andrzejewski L., Weckwerth P., Burak S. (red.), *Toruń i jego okolice*. Monografia przyrodnicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 129-152.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Władze Torunia zaproponowały w Gminnym Programie Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do 2023 r.* projekty polegające na kontynuacji rewitalizacji zabytkowego Parku Miejskiego. Roboty publiczne dotyczą głównie adaptacji przestrzeni parkowej, również w bezpośrednim sąsiedztwie Martówki na cele rekreacyjne, wypoczynkowe z uwzględnieniem potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami. W obrębie parku powstały nowe elementy małej architektury, odnowiono aleje piesze i przywrócono układ wodny. Teren także dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Jednak w parku niektóre chodniki nadal wymagają remontu. Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia starają się dbać o wspólną przestrzeń w parku. W 2019 r. zdecydowali oddać swój głos na projekt ze środków budżetu obywatelskiego pn. „Zadbajmy o Park na Bydgoskim Przedmieściu”. W ramach przedsięwzięcia urządzono przestrzeń publiczną w sąsiedztwie toru saneczkowego, uruchomiono kaskadę i utwardzono nawierzchnię ścieżki wokół dwóch stawów wodnych. Społeczność lokalna troszczy się również o zwierzęta żyjące w parku. I tak, w 2021 r. w ramach środków z budżetu obywatelskiego wykonano projekt pn. „Pomoc zwierzętom żyjącym w Parku Miejskim”. W pobliżu parku zrealizowano inwestycję obywatelską „Ogrody Marysieńki”. Jej zakres obejmował nasadzenie drzew ozdobnych i krzewów, takich jak azalie, róże niepnące, magnolie, wisterie. Rok później nasadzono rododendrony i azalie. Mieszkańcy i osoby przyjezdne mają problem z dostępem do dobrze wyposażonych toalet publicznych w parku.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

We wschodniej części Bydgoskiego Przedmieścia występują również strefy zieleni urządzonej w formie parków i skwerów otaczających Stare Miasto. I tak, w rejonie ulic Fryderyka Chopina, Placu Mariana Rapackiego, Alei św. Jana Pawła II, Bulwaru Filadelfijskiego i Alei 500-lecia jest położona Dolina Marzeń (na terenie dawnych barokowych fortyfikacji bastionowych z XVII w.). Od jej południowej strony zachowały się XIX-wieczne fortyfikacje (Grodza V). Obszar ten zajmuje powierzchnię 17 ha. W środkowej części niewielkiego parku postawiono kulisty zegar astronomiczny, wykonany z kostki granitowo-bazaltowej, o średnicy 3,5 m. Na obwodzie zegara, od strony południowo-wschodniej do południowo-zachodniej, mieści się 13 wklęsłych tablic zrobionych z brązu z numeracją godzin od 6 do 18. Przez niewielki zbiornik wodny w dolinie przepływa jedna z odnóg Strugi Toruńskiej, której ujście do Wisły znajduje się na wysokości Grodzy V.⁵⁹ Na opisywanym terenie utworzono wieże dla jerzyków. Inicjatywa ta została zrealizowana w 2015 r. w ramach budżetu obywatelskiego.

Tereny zieleni urządzonej są czynnikiem stymulującym rozwój rekreacji, a potencjał parków istniejących na granicy Bydgoskiego Przedmieścia i Starego Miasta zostaje dobrze wykorzystany. Przykładem takich działań było objęcie ochroną konserwatorską Parku 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski jako elementu historycznego układu urbanistycznego Starego i Nowego Miasta.⁶⁰ Charakterystycznym dla tej części miasta elementem jest wzniesienie od północno-zachodniej strony Placu Mariana Rapackiego – na miejscu częściowo zniwelowanego fragmentu szanca Bastionu Nowego, dawnej XVII-wiecznej twierdzy. Od strony placu, przy głównej alei, stoi pomnik Józefa Piłsudskiego. Aleja parkowa prowadząca przez wzniesienie stanowi połączenie między Starówką a Bydgoskim Przedmieściem.⁶¹ Obszar ten cechuje się zróżnicowanym drzewostanem. W czasie spaceru terenowego oceniono, że władze miejskie dbają starannie o przestrzeń publiczną największego w tej części miasta pasa parkowego okalającego toruńską Starówkę, np. widać odnowione alejki piesze. Brakuje placów zabaw i siłowni zewnętrznych.

⁵⁹ <https://www.turystyka.torun.pl/art/217/dolina-marzen.html>

⁶⁰ Toruńscy radni podczas sesji 24 września 2020 r. przyjęli uchwałę w sprawie nadania parkowi w obrębie Al. Niezależnego Zrzeszenia Studentów, Al. św. Jana Pawła II, ulic: F. Chopina i A. Tujańskiego oraz Al. 500-lecia nazwy „Park 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski”.

⁶¹ <https://www.torun.pl/pl/srodowisko/miejskie-parki-i-skwery/torunskie-planty>

Ogród Muzyków – wejście od strony ulicy Bydgoskiej	Ogród Muzyków – instrumenty muzyczne
	
Zielona łąka na terenie Ogródu Muzyków	Ogród Muzyków – ścieżka piesza
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na zachód od Doliny Marzeń, w obrębie ulic Fryderyka Chopina, Alei 500-lecia i Bydgoskiej, powstał Ogród Muzyków, na obszarze dawnych elementów fortyfikacji Twierdzy Toruń. Stanowi on element zespołu założeń parkowych i ogrodów rozciągających się na długości ok. 2,5 km na zachód od Starego Miasta. Jego znaczący wygląd został uformowany na początku XIX w., kiedy wyrównano powierzchnię „Złotej Góry”, będącej wzniesieniem wydmy usytuowanym niegdyś w okolicach złączenia ulicy Bydgoskiej z Fryderyka Chopina. W jego ścisłym centrum znajduje się muzyczny plac zabaw wyposażony w takie sprzęty, jak m.in. Babel Drums, Congas, Grand Marimba, Harmony, Tembos, Tubular Bells. Tak więc każdy odwiedzający ma możliwość wypróbowania tutaj swojego talentu muzycznego. Na wschodnim skraju parku stoi drewniany, pochodzący z 1843 r., obiekt parkowy z ławką, zwany „Grzybkiem”. Od strony zachodniej przechodzi się koło popiersia Stanisława Moniuszki.⁶² W 2018 r. skwerowi przy „Grzybku” nadano imię Anny i Leonarda Torwirtów. W 2018 r. zrealizowano kompleksową modernizację parku polegającą na wyłożeniu płyt chodnikowych betonowych, wykonaniu nowej nawierzchni z kostki bazaltowej oraz zamontowaniu elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery, budki lęgowe i poidła dla ptaków), nowego oświetlenia i schodów terenowych.⁶³ Niestety, instrumenty plenerowe są zdezastrowane przez wandalów. Obszar ten nie został odpowiednio wyposażony w system całodobowego monitoringu, a Gmina Miasta Toruń ponosi znaczne koszty związane z odnową urządzeń.

⁶² <https://toruntour.pl/5627/ogrod-muzykow-torun>

⁶³ <https://www.torun.pl/pl/nowe-oblicze-ogrodu-muzykow-0>

Atrakcyjny teren zieleni urządzonej, zlokalizowany przy ulicy Aleksandra Fredry 8, w niedalekiej odległości od Parku 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski, to kameralny Park Wojewodów Pomorskich w Toruniu.⁶⁴ Odizolowano go od otoczenia historycznym betonowo-metalowym ogrodzeniem. Jego utworzenie związane jest z powstaniem kasyna wojskowego w 1914 r. (obecnie mieści się tutaj siedziba Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej). Po II wojnie światowej obszar ten stracił swoją pierwotną funkcję. W latach 2013-2017 WFOŚiGW wykonał rewitalizację założeń ogrodowych, przywracając jego pierwotny wygląd z okresu dwudziestolecia międzywojennego. Dziś obiekt pełni zarówno funkcję rekreacyjno-wypoczynkową (wyposażenie w elementy małej architektury – leżaki i ławki), edukacyjną (postawiono budkę do wymiany książek i lunetę do obserwacji) oraz ekologiczną (zamontowano domki dla owadów, karmniki i budki lęgowe dla ptaków).⁶⁵ Na analizowanym terenie wyznaczono przebieg ścieżki edukacyjnej z elementami interaktywnymi. Park dostępny jest do zwiedzania w porze dziennej, natomiast w nocy pozostaje zamknięty. Obszar ten porasta różnorodna roślinność. Obok niego znajduje się przychodnia zdrowia.⁶⁶

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W dniu 18 maja 2023 r. Rada Miasta Torunia podjęła uchwałę w sprawie nadania nazwy „Skwer im. Oficerskiej Szkoły Artylerii” terenowi położonemu między Aleją Niezależnego Zrzeszenia Studentów UMK, Aleją św. Jana Pawła II, ulicą Alojzego Tujakowskiego oraz ulicą Juliusza Słowackiego, nieopodal Parku 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski. W ten sposób obszar ten wzmocniono w wymiarze patriotycznym. Na terenie skweru mieszczą się dwa obeliski: Ku czci poległych i pomordowanych przez hitlerowskiego najeźdźcę w latach 1939-1945 oraz W hołdzie ofiarom stalinowskiego ludobójstwa 1939-1956. Pod pierwszym z nich planuje się corocznie uroczystości: 8 maja (Narodowy Dzień Zwycięstwa) oraz 1 września (rocznica wybuchu II wojny światowej). Składane są również kwiaty 1 lutego (zakończenie okupacji hitlerowskiej w Toruniu).

Bardzo ważnym terenem zieleni ogólnodostępnej w strukturze przestrzennej miasta jest Ogród Zoobotaniczny w Toruniu, usytuowany przy ulicy Bydgoskiej 7, ok. 600 m na zachód od Placu Mariana Rapackiego. Ogrody zoobotaniczne rzadko występują w centrum miasta.

Ogród Zoobotaniczny w Toruniu to placówka o wyjątkowym charakterze, łącząca w sobie walory ogrodu zoologicznego oraz botanicznego. Ciekawe zasoby przyrodnicze, ponad 200-letnia historia i lokalizacja w pobliżu Starego Miasta powodują, że jest to miejsce godne polecenia wszystkim

⁶⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Park_Wojewod%C3%B3w_Pomorskich_w_Toruniu

⁶⁵ <https://toruntour.pl/5636/ogrod-wojewodow-pomorskich-torun>

⁶⁶ https://pl.wikipedia.org/wiki/Park_Wojewod%C3%B3w_Pomorskich_w_Toruniu

mieszkańców i przyjezdnym, bardzo dobrym do wypoczynku, a przede wszystkim, do rozwijania wiedzy przyrodniczej w praktyce. Mimo swej lokalizacji w centrum Torunia i braku możliwości powiększenia obszaru, Ogród Zoobotaniczny cały czas się zmienia i ewoluuje.⁶⁷

W 2007 r. wpisano go do prestiżowego Europejskiego Stowarzyszenia Ogrodów Zoologicznych i Akwariów (EAZA). Natomiast w 2011 r. ogród objęto ochroną konserwatorską jako element historycznego układu urbanistycznego Bydgoskiego Przedmieścia i Rybaków.

Wśród ważnych zabytków na jego terenie można wymienić:

1. głaz narzutowy z napisem upamiętniającym twórcę ogrodu Johanna Gottlieba Schultza,
2. zabytkowy dworek z XVIII w., zbudowany prawdopodobnie na fundamentach średniowiecznej wieży krzyżackiej,
3. zabytkową drewnianą willę Ernesta Laegnera z unikalną polichromowaną boazerią z 1900 r., przeniesioną w 2002 r. z jednostki urbanistycznej Mokre Przedmieście (Tadeusza Kościuszki 73) i poddaną odrestaurowaniu.

W 2013 r. zrealizowano przedsięwzięcie pn. „Rewitalizacja elementów Ogrodu Zoobotanicznego na Bydgoskim Przedmieściu w Toruniu”. W ramach odnowy elementów Ogrodu Zoobotanicznego przewidziano m.in.:

1. doposażenie ogrodu w elementy małej architektury, tj. stylowe ławeczki i kosze na śmieci czy fontannę ogrodową wraz z zagospodarowaniem terenu zielonego,
2. rekultywację stawu i jego otoczenia,
3. wykonanie pomostu widokowego przy stawie, jak również domku jesienno-zimowego dla lemurów oraz altany dydaktyczno-rekreacyjnej wraz z wyposażeniem w stoliki i ławeczki,
4. utworzenie ozdobnego ogrodu w stylu wiejskim,
5. postawienie ekologicznego ekranu roślinnego eliminującego wpływ czynników antropogenicznych na florę i faunę ogrodu,
6. wykonanie zadań z zakresu niezbędnej infrastruktury technicznej obejmującej doprowadzenie do rewitalizowanych elementów wody, kanalizacji sanitarnej oraz linii kablowej niskiego napięcia,
7. zwiększenie liczby ścieżek spacerowych,
8. rozbudowę istniejącego placu zabaw dla dzieci⁶⁸ (na placu pojawiły się bujaki, huśtawki, nowa piaskownica, piramida z siatki linowej, pomost wiszący, równoważnie, tor przeszkód oraz zjeżdżalnia).⁶⁹

Dużą troską placówka stara się otaczać ogrodową roślinność.⁷⁰ W ogrodzie rośnie 11 drzew ustanowionych jako pomniki przyrody ożywionej.

Obecnie kolekcja zwierząt w toruńskim zoo liczy ponad 250 sztuk reprezentujących około 100 gatunków.

Ważną rolą Ogrodu Zoobotanicznego jest edukacja w zakresie wiedzy przyrodniczej kierowana do uczniów i nauczycieli. Dobrą formą nauki jest zabawa. Kilka razy w ciągu roku są organizowane festyny rodzinne. Dużym zainteresowaniem cieszą się także wystawy prezentowane w Galerii Sztuki

⁶⁷ <https://www.torun.pl/pl/srodowisko/miejskie-parki-i-skwery/ogrod-zoobotaniczny>

⁶⁸ <https://www.torun.pl/pl/rewitalizacja-elementow-ogrodu-zoobotanicznego-na-bydgoskim-przedmiesciu-w-toruniu>

⁶⁹ <https://www.zoo.torun.pl/plac-zabaw>

⁷⁰ <https://www.torun.pl/pl/srodowisko/miejskie-parki-i-skwery/ogrod-zoobotaniczny>

Przyrodniczej znajdującej się w zabytkowym budynku „Generałówki”.⁷¹ Na jego terenie odbywają się również m.in. Zimowe obserwacje ornitologiczne, Światowy Dzień Kota, Dzień Żółwia, Edukacyjna niedziela w Ogrodzie Zoobotanicznym, Wakacyjne spotkania z przyrodą, Międzynarodowy Dzień Pandy Małej, Światowy Dzień Zwierząt, Międzynarodowy Festiwal Sztuk Wizualnych Inspirowanych Naturą – Sztuka Natury.

Rycina 14. Plan Ogrodu Zoobotanicznego na Bydgoskim Przedmieściu

Źródło: <https://www.zoo.torun.pl/plan-ogrodu-zoobotanicznego-w-toruniu>

Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia również starają się utrzymać funkcjonalność Ogrodu Zoobotanicznego. W ramach budżetu obywatelskiego zdecydowali oni w 2016 r. o realizacji projektu pn. „Przyroda w paluszku – toruńskie ZOO dostępne dla niewidomych”. Dodatkowo działania społeczności lokalnej przyczyniają się do zwiększenia liczby zwierząt w placówce. Tak więc w 2018 r. realizowano inicjatywę obywatelską pn. „Niezwyczajni mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia – czyli pandy małe w Ogrodzie Zoobotanicznym”. Ogród jest czynny przez wszystkie dni w roku, w tym w weekendy i wszystkie dni świąteczne. Obiekt zajmuje powierzchnię 8 ha, dlatego wycieczka dla rodzin z dziećmi nie jest męcząca.

Na Bydgoskim Przedmieściu rozciągają się niewielkie tereny leśne. I tak, w rejonie ulic Balonowej, Generała Józefa Bema i Juliana Fałata, w okolicach ronda Hoffmanna, jest usytuowana Rudelka, w której las sosnowy i pojedyncze klony porastają niewielką wydmy paraboliczną ukształtowaną podczas ostatniego zlodowacenia wistuliankiego. Układ kompozycyjny lasu został wykształcony w latach 30. XX w., kiedy wytyczono główne ciągi piesze.⁷² W centralnej jego części, po II wojnie światowej, wybudowano budynek mieszczący Poczta Polska. Od 2006 r. obiekt budowlany stał się własnością

⁷¹ <https://www.torun.pl/pl/srodowisko/miejskie-parki-i-skwery/ogrod-zoobotaniczny>

⁷² <https://www.wikiwand.com/pl/Rudelka>

prywatną. W 2014 r. podczas pierwszej edycji budżetu obywatelskiego mieszkańcy zagłosowali na projekt pn. „Tor saneczkowy Zajęcie Góry oraz plac u wlotu toru Rudelka przy rondzie Hoffmanna”. W wyniku jego realizacji stworzono niewielki teren rekreacyjny oraz odnowiono tor saneczkowy. Ponadto zamontowano siłownię zewnętrzną i tor odgrodzono krzewami. Trzy lata później społeczność lokalna zdecydowała kontynuować działania ze środków BO, uzyskując finansowanie na wykonanie przedsięwzięcia pn. „Plac do street-workoutu. Rozbudowa istniejącej siłowni zewnętrznej” w pobliżu istniejących już urządzeń infrastruktury sportowej. W 2019 r. przeprowadzono szereg prac remontowych i porządkowych. W ramach zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego lasów miejskich Rudelka ogrodzono plac zabaw dla dzieci, poszerzono i wyprofilowano tor saneczkowy, wyremontowano schody terenowe i chodniki, ułożono nawierzchnię pod śmietnik. Dokonano nasadzenia krzewów i krzewinek oraz założono łąkę kwiatną.⁷³

Roślinność porastająca las na Piekarskich Górach	Plac zabaw na terenie Piekarskich Gór
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Po drugiej stronie ronda Hoffmanna, w rejonie ulicy Juliusza Słowackiego, podobne inwestycje ze środków budżetu obywatelskiego zrealizowano również na terenie parku leśnego Piekarskie Góry, porośniętego borem sosnowym utrwalającym wydmy paraboliczne ukształtowane ostatecznie podczas zlodowacenia Wisły. W 2013 r. Miejski Zarząd Dróg zmodernizował ciągi piesze od strony północnej. Rok później wykonano ze środków budżetu obywatelskiego projekt pn. „Teren zielony tzw. Góry Piekarskie pomiędzy ul. Słowackiego a Kraszewskiego”. Inwestycja ta polegała na zagospodarowaniu terenu parku poprzez utworzenie placu zabaw i siłowni zewnętrznej, wyznaczenie alejek, postawienie koszy na śmieci i plenerowego stołu do gry w szachy i ping-ponga. Oprócz tego zamontowano monitoring i oświetlono teren. W 2021 r. zrealizowano zaś inwestycję „Bezpieczne Piekarskie Góry” w rejonie ulicy Jana Matejki. Polegała ona na montażu lamp oświetleniowych i stojaków na rowery.

Na terenie Bydgoskiego Przedmieścia założono niewielkie parki kieszonkowe, np. u zbiegu ulic Juliusza Słowackiego i Jana Matejki. Ponadto Wydział Środowiska i Ekologii Urzędu Miasta Torunia ogłosił kolejny przetarg na wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej nowego parku kieszonkowego na rogu ulic Jurija Gagarina i Henryka Sienkiewicza (na obszarze tzw. Widelca).

Ważnym ciągiem komunikacyjnym w przestrzeni publicznej Bydgoskiego Przedmieścia jest ulica Juliusza Słowackiego. Wzdłuż niej trudno dostrzec koncentrację punktów usługowych. W niedalekiej odległości od Parku 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski znajduje się Książnica Kopernikańska. Dalej w okolicach ulicy Jana Matejki działają wspólnoty mieszkaniowe. Przy ulicy Juliusza Słowackiego 40-80, po prawej stronie, między ulicami Jana Matejki a Samuela Bogumiła Lindego, zachowały się

⁷³ <https://torun.pl/pl/rudelka-w-nowej-odslonie>

okazałe wille. Większość z nich nawiązuje do staropolskiego stylu dworskiego.⁷⁴ Naprzeciwko willi, po drugiej stronie ulicy, widać niszczące kamienice i brak przechodniów, co może zmniejszać poczucie bezpieczeństwa w tej części jednostki. Kolejno, na odcinku tej ulicy, pomiędzy ulicami Samuela Bogumiła Lindego a Henryka Sienkiewicza, następuje zwężenie szerokości pasa jezdni. Przemierzając się w stronę zajezdni tramwajowej, widać również postępującą degradację techniczną kamienic. Podczas spaceru terenowego zauważono w tym miejscu niewielką liczbę pieszych. Idąc w kierunku zachodnim, można dostrzec zajęcie części chodnika przez samochody osobowe, przede wszystkim przy ogrodzeniu zajezdni. Należy dodać, że od skrzyżowania ulic Juliusza Słowackiego i Henryka Sienkiewicza, dalej w kierunku ulicy Mikołaja Reja, zmienia się charakter zabudowy mieszkaniowej – z kamienic i willi na blokowiska. Przy ulicy Juliusza Słowackiego 114 działa Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu. W niedalekiej odległości od MOPR zlokalizowano Halę Olimpijczyk. Obok hali w 2020 r. urządzono niewielki teren rekreacyjny, dzięki środkom z BO na realizację inwestycji pn. „Skwer zieleni przy Hali Olimpijczyk Słowackiego 103 w Toruniu”. Oprócz tego w 2019 r. urządzono teren zieleni za budynkami mieszkalnymi przy ulicy Juliusza Słowackiego 123 i 125-131. Zadanie to wykonano w ramach projektu pn. „Bezpieczna i ładna okolica”.

W latach 90. XX w., na zachodnich obrzeżach Bydgoskiego Przedmieścia, pomiędzy ulicami Władysława Broniewskiego a Adama Mickiewicza, rozpoczęto budowę wielorodzinnego osiedla Zieleniec. Od strony zachodniej i południowej postawiono żelazny płot. Osiedle ma charakter półzamknięty. Zostało wyposażone w plac zabaw, a przy budynkach występuje znaczna ilość zielonych terenów. Na opisywanym terenie zostały zrealizowane inwestycje związane z montażem odnawialnych źródeł energii. Przez jego środkową część prowadzi główny trakt, wyłączony z ruchu samochodowego. Od strony północnej i częściowo zachodniej wyznaczono znaczną liczbę miejsc parkingowych dla samochodów osobowych. Należy dodać, że kierowcy mogą wjeżdżać na osiedle tylko od strony północnej, z ulicy Władysława Broniewskiego. Obok osiedla, przy Szosie Bydgoskiej 24/26, znajduje się centrum handlowe Pasaż Zieleniec oferujący powierzchnie handlowe do wynajęcia. W pobliżu analizowanego obszaru, na rogu ulic Władysława Broniewskiego i Mikołaja Reja, znajdują się sklepy wielkopowierzchniowe.

Przykład zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy ulicy Juliusza Słowackiego	Przykład willi przy ulicy Juliusza Słowackiego
	

⁷⁴ <https://toruntour.pl/5957/wille-ul-slowackiego-44-78>

Strefa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w rejonie ulic Juliusza Słowackiego/Henryka Sienkiewicza, widoczne spękania nawierzchni pasa jezdni	Przykład zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej wzdłuż ulicy Juliusza Słowackiego, nieopodal ulicy Henryka Sienkiewicza
	
Osiedle Zieleniec – główna aleja	Osiedle Zieleniec – miejsca parkingowe
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na zachodnim skraju Bydgoskiego Przedmieścia, w miejscu dawnego stadionu żużlowego, przy ulicy Władysława Broniewskiego 90, powstało centrum handlowe Toruń Plaza. W jego skład wchodzi galeria handlowa ze 140 sklepami, punkty usługowe i gastronomiczne, 8-salowe kino oraz fitness i centra rozrywki. Powierzchnia sklepu wielkopowierzchniowego wynosi 74 500 m², z czego 40 000 m² przeznaczono pod działalność handlowo-usługową. W pobliżu obiektu znajduje się stacja Toruńskiego Roweru Miejskiego i czteropiętrowy parking ze 1 100 stanowiskami.

Główną oś komunikacyjną w historycznej części Bydgoskiego Przedmieścia stanowi jednokierunkowa ulica Adama Mickiewicza, wzdłuż której znajduje się na parterze najwięcej punktów usługowych w tej jednostce (np. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Główny Urząd Statystyczny). Na początku ulicy Adama Mickiewicza, w pobliżu budynku Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, można zauważyć ciekawą estetykę wspólnej przestrzeni pomiędzy modernistycznymi budynkami. Mieszkańcy angażują się w zaspokojenie potrzeb dzieci w wolnym czasie. Przykładem tych działań jest utworzenie placu zabaw „Mały Mickiewicz” pomiędzy blokami przy ulicy Adama Mickiewicza 19/21 i 23. Inwestycję tę w 2019 r. zrealizowano w ramach budżetu obywatelskiego. W niedalekiej odległości od budynku RDLP znajduje się boisko sportowe Orlik i plac zabaw. W rejonie tym działa też Wojewódzki Szpital Zespolony – Szpital Psychiatryczny. Przy ulicy Adama Mickiewicza znajduje się m.in. Przedszkole Niepubliczne Leśny Ludek. Im bliżej ulicy Mikołaja Reja, tym mniej tych punktów. Równolegle do niej przebiega ścieżka rowerowa wraz z niewielkim pasmem nasadzeń zieleni przyulicznej. Wraz z przemieszczaniem się w kierunku zachodnim można zauważyć punktowo zmianę charakteru zabudowy mieszkaniowej,

także pod względem stanu technicznego budynków. Należy dodać, że w trzech budynkach dawnych koszar utworzono mieszkania socjalne.

Kamienica czynszowa, ulica Adama Mickiewicza 1-3-5	Dom Vesty, ulica Adama Mickiewicza 7
	
Budynek Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych przy ulicy Adama Mickiewicza 9	Kamienica czynszowa, ulica Adama Mickiewicza 28/30
	
Wnętrze terenu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w otoczeniu ulicy Adama Mickiewicza	Kamienica wybudowana w stylu okrętowym, ulica Adama Mickiewicza 34/36
	

Przykład odnowionej kamienicy przy ulicy Adama Mickiewicza 32	Stan nawierzchni jezdni wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza w pobliżu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Zagospodarowanie przestrzeni publicznej ulicy Adama Mickiewicza w Toruniu było jedną z ważniejszych inwestycji wskazanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Torunia na lata 2007-2015. Całość przedsięwzięcia wynosiła 12 860 450,33 zł. Realizacja przedsięwzięcia była możliwa dzięki uzyskaniu dofinansowania w wysokości 4 451 788,35 zł w ramach Działania 7.1 „Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast”, Priorytet 7 „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2015. W wyniku podjętych działań ulica ta stała się bezpieczna pod względem ruchu drogowego oraz przyjazna dla mieszkańców i turystów. Ograniczenie prędkości przyczyniło się do zmniejszenia emisji spalin i poprawy bezpieczeństwa użytkowników drogi, co bezpośrednio przełożyło się na zmniejszenie liczby wypadków i kolizji drogowych. Głównym założeniem zarządcy drogi było uspokojenie ruchu samochodowego i poprawa bezpieczeństwa pieszych. Wydzielono osobne ciągi komunikacyjne dla ruchu samochodów, pieszych i osób poruszających się na rowerach. Ulica ma charakter osiedlowy i obsługuje wyłącznie ruch dojazdowy do posesji. W ramach realizacji przedsięwzięcia wyznaczono miejsca parkingowe oraz miejsca na zieleni i elementy małej architektury. Styl architektoniczny ulicy Adama Mickiewicza podkreślają stylizowane formy ławek, stojaków na rowery i koszy na śmieci. Realizacja projektu przyczyniła się do wielofunkcyjnego wykorzystania zdegradowanego obszaru oraz do rozwoju społeczno-gospodarczego dzielnicy i poprawy warunków życia jej mieszkańców.⁷⁵ W 2021 r. wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza, na odcinku od Alei Niezależnego Zrzeszenia Studentów do skrzyżowania z ulicą Mikołaja Reja, zniszczoną zieleni przyuliczną poddano rewaloryzacji. Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia wyrażają zadowolenie z organizacji ruchu drogowego wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza i nie mają nic przeciwko, aby jego spowolnienie nastąpiło również na ulicy Bydgoskiej czy Zygmunta Krasińskiego.

⁷⁵ <https://www.torun.pl/pl/zagospodarowanie-przestrzeni-publicznej-ul-mickiewicza-w-toruniu-0>

Odnowiony lokal na wynajem przy ulicy Adama Mickiewicza 70	Neoklasyczna kamienica, ulica Adama Mickiewicza 74
	
Pas zabudowy kamienicznej wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza, w tle ścieżka rowerowa	Kamienica, ulica Adama Mickiewicza 94/96
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Ważnym miejscem w przestrzeni publicznej Bydgoskiego Przedmieścia jest miejskie targowisko przy ulicy Adama Mickiewicza 75, na którym obserwuje się spadek sprzedaży z powodu działalności licznych sklepów wielkopowierzchniowych. Warto w tym miejscu dodać, że sprzedawcami owoców i warzyw są przeważnie osoby po 50. roku życia, którzy narzekają na brak klientów, w tym młodych. Osoby młode też nie wykazują znacznego zainteresowania prowadzeniem działalności gospodarczej na targowisku. Dlatego też miejsce to zaczyna powoli umierać. W przezwyciężeniu kryzysu działalności targowiska może pomóc kompleksowa modernizacja zrealizowana przez miasto Toruń. Całość przedsięwzięcia wyniesie 1,6 mln zł. Urząd pozyskał na ten cel dofinansowanie w wysokości 1 mln zł ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Inwestycja polegać będzie na wykonaniu nowej nawierzchni placu oraz zadaszenia, powstaniu 16 stanowisk handlowych wraz z miejscami postojowymi dla pojazdów rolników, wyznaczeniu trzech miejsc parkingowych oraz montażu instalacji elektrycznej i odprowadzeniu wody deszczowej systemem kanalizacji.

Kamienica w trakcie remontu	Przykład odnowionej kamienicy przy ulicy Adama Mickiewicza	Przykład postępującej degradacji kamienicy przy ulicy Adama Mickiewicza 93
		

Pas zabudowy kamienicznej wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza, na zachód od ulicy Henryka Sienkiewicza	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna u zbiegu ulic Adama Mickiewicza i Jana Kochanowskiego
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia inicjują projekty w ramach budżetu obywatelskiego służące ograniczeniu barier przestrzennych w zakresie dojścia do lokalnych centrów handlowych. I tak, w 2021 r. oddali głos na przedsięwzięcie pn. „Przejdźcie do marketu bez przeszkód i suchą nogą”.

Obiekty koszarowe w rejonie ulicy Adama Mickiewicza wzniesiono w latach 1882-1884 w konstrukcji szkieletowej (tzw. mur pruski), o długości 94 m każdy. Stanowiły one część nieistniejącego już obszernego kompleksu koszarowego powstałego dla 4. Pułku Ułanów von Schmidta w pobliżu pośredniego fortu artyleryjskiego IVa Heinrich von Plauen (obecnie fort IX Bolesław Chrobry). Budynki mieszkalne wybudowane są na planie wydłużonego prostokąta z ryzalitem środkowym oraz dwoma skrzydłami bocznymi. Są dwukondygnacyjne, a części ryzalitowe oraz skrzydła – trzykondygnacyjne. Kwaterunkowi wojsk służyły do 1945 r. Z całego kompleksu koszar zachowały się tylko trzy budynki mieszkalne, dlatego wymagają szczególnej ochrony. W 2011 r. dawne koszały zostały objęte ochroną konserwatorską jako wyjątkowy w skali miasta element historycznego układu urbanistycznego

Bydgoskiego Przedmieścia i Rybaków. Utrzymanie budynków w należytym stanie jest niezbędne dla zachowania wartości zabudowy zabytkowej znajdującej się w układzie urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków. Co istotne, znajdują się w nim mieszkania komunalne. Od strony ulicy Adama Asnyka widać również spękaną nawierzchnię asfaltową jezdni.

Pas zabudowy kamienicznej wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza, w pobliżu ulicy Jana Kochanowskiego	Przykład kamienicy zlokalizowanej na rogu ulic Adama Mickiewicza i Jana Kochanowskiego
	
Pas zabudowy wielorodzinnej wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza, na zachód od ulicy Jana Kochanowskiego	Przykład postępującej degradacji kamienicy na rogu ulic Adama Mickiewicza i Mikołaja Reja
	
Budynek dawnych koszarów, dziś budynek mieszkalny	Spękana nawierzchnia asfaltowa ulicy Adama Asnyka
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Kolejną osią komunikacyjną przebiegającą równolegle do ulicy Adama Mickiewicza, na południe od niej, jest ulica Zygmunta Krasińskiego – o dużo mniejszej koncentracji zabudowy mieszkaniowej w porównaniu do ulic Bydgoskiej czy Adama Mickiewicza. Im bliżej ulicy Mikołaja Reja, tym większa koncentracja blokowisk zarządzanych przez wspólnoty mieszkaniowe. Należy dodać, że znaczna część wspólnot mieszkaniowych jest ogrodzona, przeważnie po lewej stronie (kierując się w stronę Starego Miasta). W czasie spaceru terenowego na niektórych odcinkach jezdni zidentyfikowano liczne ubytki i spękania w nawierzchni asfaltowej, zwłaszcza na zachód od ulicy Henryka Sienkiewicza. Na odcinku ulicy Zygmunta Krasińskiego, między Aleją 500-lecia a ulicą Stanisława Moniuszki, ulica posiada nawierzchnię z kostki granitowej i dopiero dalej asfaltową. Należy dodać, że na ulicy tej samochody zajmują znaczną część chodnika, szczególnie w pobliżu wspólnot mieszkaniowych. Dlatego też poprawę warunków bezpieczeństwa ulicznego należy rozważyć również na opisywanej trasie. W rejonie tym mieści się Szkoła Podstawowa nr 13 im. św. Jana Pawła II (przy ulicy Zygmunta Krasińskiego 45/47). Respondent wywiadu pogłębionego na przestrzeni ostatnich lat obserwuje znaczące zmiany przestrzenne wokół terenu szkolnego. Twierdzi, że zmniejsza się również poziom problemów ekonomicznych doświadczanych w niektórych rodzinach dzieci kształcących się w tym obiekcie. Mieszkańcy Bydgoskiego w 2014 r. w ramach budżetu obywatelskiego zdecydowali o wyborze projektu pn. „Trzynastka się zmienia, etap 1”. W ten sposób przeznaczono środki na utworzenie terenu rekreacyjnego, gdzie odbywają się spotkania społeczności lokalnej. W ramach przedsięwzięcia zapewniono dogodny dojazd do placu zabaw dla dzieci, zamontowano stojaki rowerowe, powstała plenerowa galeria sztuki i kącik szachowy. Inicjatywa ta była kontynuowana również w 2016 r. Wówczas projekt „Trzynastka się zmienia dla Was – etap II” został włączony do puli projektów ogólnomiejskich. Jego zakres obejmował modernizację wielofunkcyjnego boiska do minigier zespołowych (w koszykówkę i piłkę ręczną), usytuowanie bieżni do sprintów, skoczni w dal, miniskateparku, toru rolkowo-rowerowy z łukami o promieniu 6-10 m, zamontowanie siłowni zewnętrznej, postawienie automatycznej toalety, oświetlenie terenu, monitoring i jego odgródzenie. W efekcie dzieci mogą korzystać w pełni z urządzeń infrastruktury sportowej w ścisłym centrum Bydgoskiego Przedmieścia. Respondenci badania ankietowego uważają, że przy przejściach dla pieszych powinny powstać progi zwalniające. Sama ulica mogłaby mieć charakter jednokierunkowy, podobnie jak ulica Adama Mickiewicza.

Widok na budownictwo wielorodzinne przy ulicy Zygmunta Krasińskiego	Przykład placu zabaw wśród zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej przy ulicy Zygmunta Krasińskiego
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Obiekty zabytkowe przy ulicy Bydgoskiej, widziane od strony ulicy Zygmunta Krasińskiego	Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Zygmunta Krasińskiego 34 – przykład osiedla zamkniętego
	
Częściowo spękana nawierzchnia pasa jezdni ulicy Zygmunta Krasińskiego, próg zwalniający	Przykład cennej architektonicznie kamienicy przy ulicy Zygmunta Krasińskiego 44
	
Budownictwo wielorodzinne pomiędzy ulicami Zygmunta Krasińskiego a Adama Mickiewicza	Zmiana charakteru zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej od strony ulicy Zygmunta Krasińskiego
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Stan nawierzchni jezdni wzdłuż ulicy Zygmunta Kraśińskiego	Zdegradowany budynek mieszkalny przy ulicy Zygmunta Kraśińskiego	Zaśmiecone podwórze przy ulicy Zygmunta Kraśińskiego
		

Zróżnicowany charakter zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wzdłuż ulicy Zygmunta Kraśińskiego	Zabudowa wielorodzinna przy ulicy Zygmunta Kraśińskiego
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Bardzo ważną, biegnącą równolegle względem ulic Zygmunta Kraszewskiego i Adama Mickiewicza, osią komunikacyjną jest ulica Bydgoska, przy której można podziwiać najbardziej atrakcyjne obiekty zabytkowe, takie jak na przykład Willa Rosochowicza, Willa Tempkiego, Zofijówka, Villa Kusel, Dom Konrada Schwartza, dawny Dom Sierot. Walorem podkreślającym piękno zabytków jest zieleń przyuliczna zmniejszająca hałas miejski. W niedalekiej odległości od połączenia jej z ulicą Mikołaja Reja powstała strefa zabudowy wielorodzinnej blokowej, tzw. osiedle Kochanowskiego. Wzdłuż jej południowej krawędzi wyznaczono torowisko tramwajów. Od strony tej ulicy można wejść do Parku Miejskiego. Poza tym przy ulicy Bydgoskiej 7 znajduje się Ogród Zoobotaniczny. Należy dodać, że ulica Bydgoska posiada liczne spękania w swojej nawierzchni asfaltowej. W związku z tym wymaga gruntownej modernizacji aż do skrzyżowania z ulicą Sebastiana Klonowica. Wzdłuż niej brakuje również odpowiednio wyznaczonych miejsc parkingowych dla samochodów osobowych. Oprócz tego część pojazdów źle parkuje i zajmuje 1/3 powierzchni jezdni. Dalej w stronę Starego Miasta zmienia się typ

nawierzchni ulicy – jest pokryta kostką granitową. Wzdłuż ulicy Bydgoskiej, od złączenia jej z ulicą Henryka Sienkiewicza, rozciąga się ścieżka rowerowa do Placu Mariana Rapackiego. W 2022 r. mieszkańcy wybrali w budżecie obywatelskim do zrealizowania projekt pn. „Rekultywacja zieleni wzdłuż Bydgoskiej oraz Chopina”.

Zespół kamienic, ulica Bydgoska 20-24 	Zrekonstruowana Zofijówka, ulica Bydgoska 30
Willa ryglowa, ulica Bydgoska 34/36 	Dom ryglowy, ulica Bydgoska 40
Zielone torowisko wzdłuż ulicy Bydgoskiej 	Przykład zdegradowanej kamienicy przy ulicy Bydgoskiej 56

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Kamienica wielkowiejska, ulica Bydgoska 58 	Kamienica, ulica Bydgoska 70
Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy 	ulica Kochanowskiego, spękana nawierzchnia jezdni
Spękana nawierzchnia asfaltowa pasa jezdni ulicy Bydgoskiej 	Kamienica czynszowa, ulica Bydgoska 100

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Wzdłuż ulicy Stanisława Moniuszki rozciągają się zadbane aleje drzew (m.in. kasztanowce) prowadzące do Delegatury Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu. Poza tym przy ulicy Stanisława Moniuszki 10 zachowała się willa zbudowana w 1925 r. (w stylu dworowym, głównie w ujęciu klasycystycznym) dla adwokata Pawła Ossowskiego. Po 2005 r. obiekt oddano do remontu, a następnie pomieszczenia zostały przeznaczone pod działalność biurową.

Na ulicy Jana Matejki dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna – blokowa. U zbiegu ulic Juliusza Słowackiego i Jana Matejki, przy obiekcie sportowym, zwężono chodnik w miejscu

zwiększonego nasadzenia roślinności przed blokowiskiem. Miejsce to może stanowić potencjalną barierę przestrzenną w przemieszczaniu się osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami i starszych.

Interesująca pod względem architektonicznym zabudowa mieszkaniowa znajduje się przy ulicy Marii Konopnickiej. I tak, na odcinku między ulicą Juliusza Słowackiego a ulicą Zygmunta Krasińskiego pod nr 20, 22, 24 stoją okazałe kamienice powstałe w pierwszych latach XX w. Pomiędzy ulicami Zygmunta Krasińskiego a Bydgoską pod nr 12, 14, 16, 18 zachował się szereg willi szkieletowych z toruńskiego pruskiego muru wybudowanych przez firmę Joseph Houtermans & Carl Walter pod koniec lat 90. XIX w.⁷⁶

Ważną komunikacyjnie ulicą dla Bydgoskiego Przedmieścia jest Henryka Sienkiewicza, gdzie wybudowano tory tramwajowe w kierunku ulicy Jurija Gagarina i dalej w stronę pętli przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Wzdłuż niej, na północ od ulicy Władysława Broniewskiego, znajdują się koszary stanowiące kompleks wojskowy wybudowany w latach 1911-1916. Obiekty te mieszczą się w sąsiedztwie m.in. Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli, Kujawsko-Pomorskiego Funduszu Pożyczkowego oraz V Liceum Ogólnokształcącego. Po 2010 r. obiekty wojskowe przeznaczono do remontu. Obecnie na terenie kompleksu znajduje się m.in. Centrum Szkolenia Wojsk Obrony Terytorialnej oraz Placówka Żandarmerii Wojskowej.

Przy ulicy Henryka Sienkiewicza 37 mieści się również 6. Oddział Geograficzny im. płk. dypl. inż. Tadeusza Zieleniewskiego ps. „Kalina”, który jest jednostką organizacyjną przeznaczoną do realizacji zadań zabezpieczenia geograficznego na potrzeby Sił Zbrojnych RP. Obok tego budynku znajduje się Przedszkole Miejskie nr 17.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Przy ulicy Henryka Sienkiewicza 24/26 znajduje się też czynna zajezdnia tramwajowa, jedna z najstarszych tego typu w Polsce, wpisana do rejestru zabytków pod nr rej. A/1596 w dniu 25 lipca 2011 r. Właścicielem obiektu jest Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu.

U zbiegu ulic Henryka Sienkiewicza i Władysława Broniewskiego, obok zajezdni tramwajowej, mieści się aktualnie budynek biurowy powstały w stylu historyzującym, z niezmienną formą architektoniczną aż do dnia dzisiejszego. W 2011 r. obiekt został objęty ochroną konserwatorską jako element historycznego układu urbanistycznego Bydgoskiego Przedmieścia i Rybaków. W pobliżu

⁷⁶ <https://toruntour.pl/5929/kamienice-ul-m-konopnickiej-torun>

powstała również zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa, uzupełniająca wolną przestrzeń pomiędzy kamienicami czynszowymi (większość z nich przy opisywanej ulicy ma dobry stan techniczny). Oprócz tego na skraju ulic Henryka Sienkiewicza i Adama Mickiewicza można zaobserwować dużą koncentrację punktów usługowych. Przy ulicy Henryka Sienkiewicza wciąż mieści się pub Czarny Tulipan.

Na Bydgoskim Przedmieściu zlokalizowany jest również Społeczny Dom Kultury posiadający status organizacji pożytku publicznego (ulica Henryka Sienkiewicza 11/3). Domkultury! na Bydgoskim Przedmieściu utworzono w ramach projektu „Rewitalizacja Społeczna na Bydgoskim Przedmieściu” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt wykonano na zasadzie partnerstwa. Jego liderem został Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie. Natomiast Fundacja Fabryka UTU odpowiada przede wszystkim za działalność placówki Domkultury! Inicjuje ona m.in. różnorodne warsztaty dla seniorów, np. z obsługi komputera, oraz kreatywne (np. taneczne, teatralno-filmowe, sąsiedzka partyzantka ogrodnicza, zajęcia muzyczne i dźwiękowe, akcje street-artowe, murale). Poza tym w placówce tej znajduje się środowiskowa świetlica, gdzie dzieci i młodzież mogą przebywać w wolnym czasie i rozwiązywać wspólnie wiele trudnych sytuacji, dzięki czemu wzmacniają swoje umiejętności miękkie, co w perspektywie kolejnych lat może stać się przydatne w odnalezieniu się na lokalnym rynku pracy. Na terenie obiektu powstał też Inkubator Inicjatyw. Jednostka ta zrealizowała projekt pn. „Zielnik świętowań polskich. Kujawy i Pomorze 2020”, w którym zebrano najciekawsze mity, wydarzenia i historie miejskie dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę.

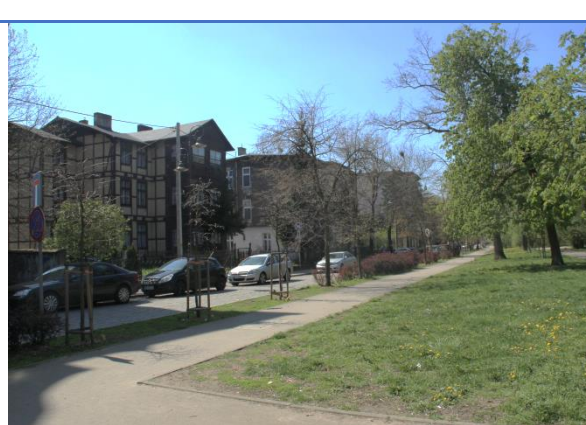
Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W rejonie ulicy Jana Kochanowskiego zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w formie kamienic o różnej kondygnacji uzupełnia się z blokowiskami. Sam stan techniczny jezdni nie jest najlepszy – występują tu liczne uzupełnienia luk w nawierzchni asfaltowej. Poza tym na chodniku rozciągającym się po obu stronach ulicy widać spore spękania. Należy dodać, że na rogu ulic Bydgoskiej 100 i Jana Kochanowskiego 1 została wyremontowana kamienica narożna.

Główną osią komunikacyjną przecinającą ulice: Juliusza Fałata, Władysława Broniewskiego, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza i Zygmunta Krasińskiego, jest ulica Mikołaja Reja wyznaczająca zachodni kraniec dawnych przedmieść Starego Torunia. Na rogu ulic Mikołaja Reja i Władysława Broniewskiego znajduje się też węzeł tramwajowy. Ponadto przy ulicy Mikołaja Reja 13 mieści się Przedszkole Pinokio. Spacerując tą ulicą, można dostrzec zmianę charakteru zabudowy mieszkaniowej z blokowej w okolicach ulicy Jurija Gagarina do kamienic w pobliżu ulic Adama Mickiewicza i Bydgoskiej.

W kwartale ulic: Adama Mickiewicza, Mikołaja Reja oraz Szosy Bydgoskiej znajdują się tereny sportowo-rekreacyjne. Przy ulicy Mikołaja Reja powstał kompleks boisk Orlik. Po przeciwnej stronie Szosy Bydgoskiej mieści się Caritas Diecezji Toruńskiej oferujący pomoc dla osób w trudnej sytuacji życiowej.

Na zachodzie Bydgoskiego Przedmieścia, w rejonie ulicy Stanisława Przybyszewskiego, zlokalizowano Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Toruniu. Na opisywanym terenie realizowano kilka ogólnomiejskich projektów z budżetu obywatelskiego dedykowanych ochronie zwierząt, np. „Schronisko dla Bezdomnych Zwierząt w Toruniu – adaptacja pomieszczeń na szczeniarnię”, „Psi Park – Toruń. Rewitalizacja”, „Z psem w mieście, zdrowo i rekreacyjnie w Psim Parku”, „Remont Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt”, „Remont boksów z wybiegami dla psów”, „Remont kojców dla psów”.

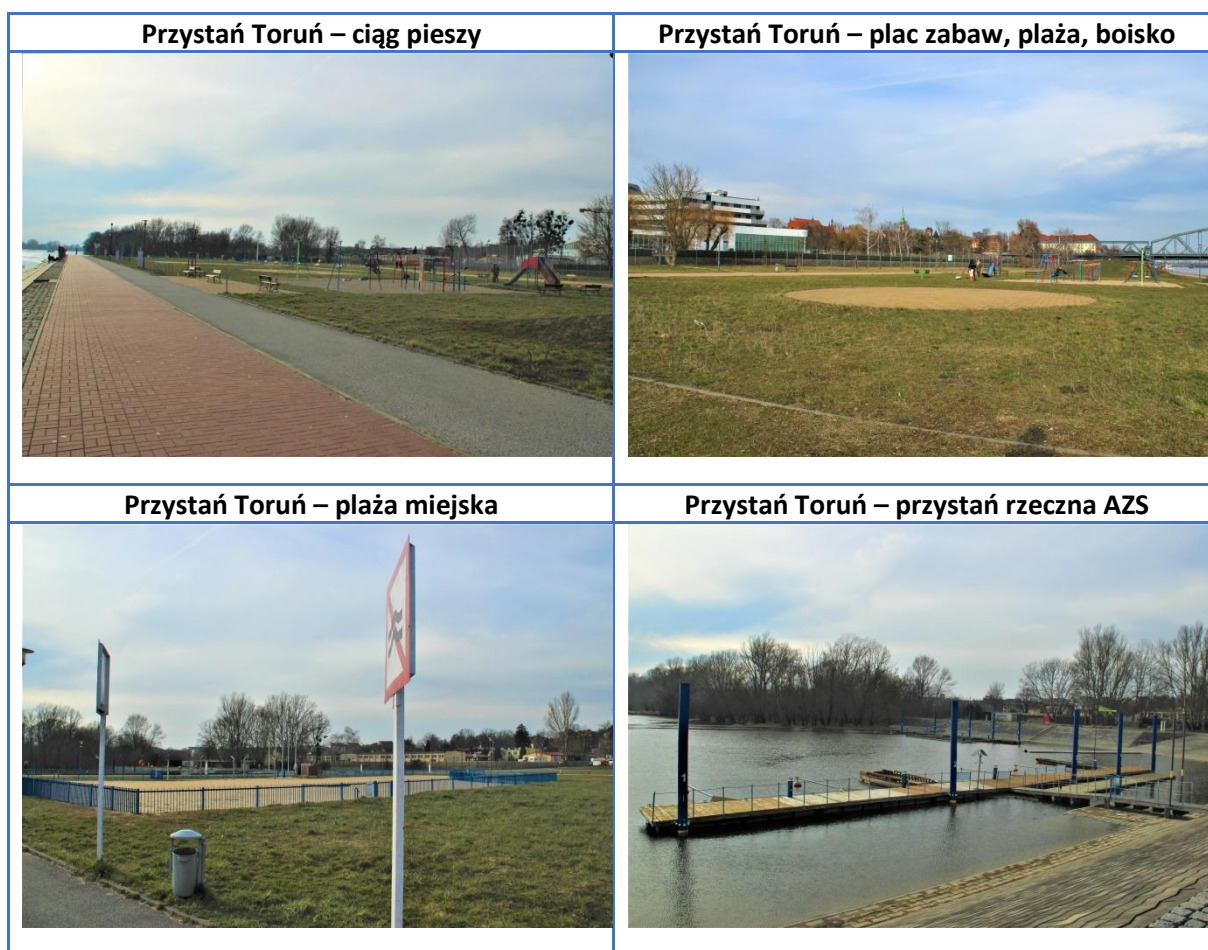
Nowe budownictwo mieszkaniowe przy ulicy Rybaki	Przykład historycznej zabudowy przy ulicy Rybaki
	
Ulica Rybaki – stan infrastruktury drogowej, pas zabudowy mieszkaniowej	Sposób zagospodarowania ulicy Rybaki
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Integralną częścią Bydgoskiego Przedmieścia są Rybaki, położone na południe od ulicy Bydgoskiej. W XVIII w. obszar ten charakteryzował się największą koncentracją ludności na przedmieściach Starego Miasta. W 2011 r. dzielnica została objęta ochroną konserwatorską jako element historycznego układu urbanistycznego Bydgoskiego Przedmieścia i Rybaków. Zasięg przestrzenny opisywanego terenu został wyznaczony ulicami Bydgoską, Fryderyka Chopina, Aleją św. Jana Pawła II i Jana Matejki, a także korytem Wisły. Przy ulicy Rybaki działają m.in. Toruńskie Wodociągi. Do ważniejszych zabytków tego obszaru należą kościoły: św. Michała Archanioła i bł. ks. Bronisława Markiewicza oraz zabytkowy dom drewniany z 1896 r. przy ulicy Rybaki 13. Na opisywanym terenie zachowały się również elementy

toruńskiego pruskiego muru, np. przy ulicy Stromej prowadzącej do brzegu Wisły z wyższych poziomów terasy rzecznej. Poza tym główną ulicą Rybaki można dojść do głównej alei w Parku Miejskim.

W południowej części osiedla Rybaki mieści się Port Zimowy, powstały w wyniku rozszerzenia dawnej bocznej odnogi Wisły, w bliskim sąsiedztwie przystani AZS. W budynkach portu znajduje się Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – Nadzór Wodny w Toruniu. Ponadto nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Posterunek Wodny Policji. Oprócz tego południową część dzielnicy stanowią Błonia Nadwiślane, gdzie rozciągają się tereny rekreacyjno-wypoczynkowe. I tak, w okolicach Przystani Toruń znajdują się plaża miejska, place zabaw, boisko sportowe i przystań AZS. Na błoniach brakuje zadrzewień i zakrzewień dających schronienie w czasie letnich upadów. Z drugiej strony, w ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy inicjują projekty związane ze zwiększeniem roślinności w tym obszarze. Tak więc w 2019 r. społeczność lokalna zdecydowała o realizacji projektu pn. „Bydgoskie Przedmieście w kolorowej zieleni”, którego zakres obejmował obsadzenie drzewami buku kolumnowego i wiśni japońskiej terenu na błoniach. W tej części miasta powstały też obiekty noclegowe.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Podobszar Bydgoskiego Przedmieścia wyróżnia się nadal potencjałem akademickim. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się jednak przenoszenie wydziałów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika do miasteczka akademickiego w rejon ulic Jurija Gagarina i Szosy Okrężnej. Na Bydgoskim Przedmieściu funkcjonuje wciąż kilka wydziałów UMK. I tak, w niedalekiej odległości od Placu ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego 1 mieści się Wydział Teologii i Seminarium Duchowne. W jego pobliżu, naprzeciwko V Liceum Ogólnokształcącego, przy ulicy Henryka Sienkiewicza 30/32 działa Wydział Sztuk Pięknych – Pracownia Witrażu oraz Centrum Badań i Konserwacji Dziedzictwa Kulturowego. Przy ulicy Henryka

Sienkiewicza 4 jest położony Wydział Sztuk Pięknych – Instytut Artystyczny. Budynek Wydziału Sztuk Pięknych znajduje się przy ulicy Adama Mickiewicza 121, w pobliżu dawnych koszar ułanów. Studenci UMK kształcą się na Wydziale Matematyki i Informatyki przy ulicy Fryderyka Chopina 12/18. Należy dodać, że w 2022 r. w ramach budżetu obywatelskiego zrealizowano projekt pn. „Nowe życie fontanny przed Wydziałem Matematyki i Informatyki”.

Podobszar Bydgoskiego Przedmieścia cechuje się niewielką koncentracją instytucji kultury. Jednak społecznicy starają się zadbać o przekazywanie historii ich miejsca zamieszkania. Zdarza się, że pracodawcy, działający w tej części miasta, silnie identyfikujący się z tą dzielnicą, oprowadzają swoich pracowników po okolicy. Mieszkańcy Torunia głosują w budżecie obywatelskim na projekty dotyczące postawienia wielkoformatowych murali o tematyce patriotycznej i historycznej związanej z lokalnymi bohaterami i ważnymi wydarzeniami historycznymi, np. przy ulicy Adama Mickiewicza 146-150.

Z uwagi na zwarty charakter zabudowy mieszkaniowej w dzielnicy nie było zbyt dużych wolnych przestrzeni pod rozwój zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w latach 70. XX w. Bloki i wieżowce z wielkiej płyty powstały przy dostępnych nieruchomościach przy ulicach: Jurija Gagarina, Juliusza Słowackiego i Zygmunta Krasińskiego.

W latach 60. XX w., przy ulicach Mikołaja Reja 48-68 oraz Jurija Gagarina 154-168 i 170-200, wybudowano jedno z najdłuższych blokowisk w mieście Toruniu. Budynki te rozmieszczone są równolegle do ulic.

Najdłuższe blokowisko przy ulicy Mikołaja Reja	Budynek wielorodzinny w rejonie ulicy Władysława Broniewskiego
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Obszar objęty zasięgiem przestrzennym ulic: Juliana Fałata, Mikołaja Reja oraz Władysława Broniewskiego zajmuje strefa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – blokowej. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że budynki są ułożone prostopadle względem głównej ulicy Władysława Broniewskiego, a pomiędzy nimi występuje znaczna część niskiej i średniej zieleni osiedlowej. W czasie spaceru terenowego zauważono zły stan techniczny dróg osiedlowych i brak placu zabaw w tej części jednostki analitycznej. Znacznie lepiej wygląda wspólna przestrzeń w strefie pięciokondygnacyjnych blokowisk pomiędzy ulicami Ignacego Łukasiewicza, Mikołaja Reja a Juliana Fałata. Na opisywanym terenie przebiegają liczne trasy piesze prowadzące do najważniejszych obiektów usług społecznych – m.in. do Zespołu Szkół nr 26. Na terenie szkoły odbywają się czasami pikniki integrujące uczniów ze specjalnymi potrzebami. W centrum opisywanego terenu w 2016 r. powstała wielopokoleniowa przestrzeń rekreacyjna dla osiedla Fałata składająca się z siłowni zewnętrznej, dwóch stołów do gry w ping-ponga, stołu do gry w piłkarzyki. Obok nich mieszczą się stojaki na rowery i toalety dla psów. Wzdłuż ścieżek pieszych usytuowano ławki i kosze na śmieci. Obiekt wyposażono w oświetlenie i

monitoring. Wewnątrz analizowanego fragmentu obszaru wyznaczono także miejsca parkingowe dla samochodów osobowych. W 2021 r. zrealizowano zaś w ramach budżetu obywatelskiego projekt „Plac zabaw – mój bezpieczny skrawek osiedla” w rejonie ulicy Juliana Fałata (między blokiem 71-79 a 61-69). Ponadto przy ulicy Mikołaja Reja 25 mieści się Dom Studencki nr 12. Należy dodać, że wzdłuż ulicy Juliana Fałata pojazdy parkowane są często na pasie technicznym jezdni.

Tereny zieleni osiedlowej między blokowiskami w rejonie ulicy Władysława Broniewskiego	Współczesna zabudowa deweloperska przy ulicy Juliana Fałata
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Obszar pomiędzy ulicami Władysława Broniewskiego i Juliana Fałata został przeznaczony również pod budowę współczesnej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, tworzącej tzw. Osiedle Sztuk Pięknych, odgródzonej ze wszystkich stron od otoczenia. Na jego terenie znajduje się m.in. plac zabaw oraz oświetlenie i monitoring zwiększające poziom bezpieczeństwa publicznego. Od strony południowej, przy ulicy Władysława Broniewskiego 6, na parterze budynku mieści się kilka podmiotów gospodarczych oferujących szereg usług publicznych (np. dentystycznych, spożywczych). Do osiedla prowadzi droga wewnętrzna zarówno od strony ulicy Juliana Fałata, jak i Władysława Broniewskiego. Obszar ten jest bardzo dobrze skomunikowany środkami publicznego transportu zbiorowego z centrum miasta. Ponadto w pobliżu rozciągają się liczne tereny zieleni urządzonej, w tym Park Miejski na Bydgoskim Przedmieściu.

Osiedle Sztuk Pięknych w rejonie ulicy Juliana Fałata	Historyczna zabudowa wzdłuż ulicy Juliana Fałata
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na wąskich ulicach: Jana Kasprowicza, Stanisława Wyspiańskiego, Leona Wyczółkowskiego, Mariana Jaroczyńskiego i Stefana Żeromskiego, odchodzących od ulicy Juliana Fałata, powstało budownictwo jednorodzinne. Należy dodać, że samochody osobowe zajmują część chodnika przy wcześniej wymienionych ulicach i nie zawsze pieszy może swobodnie dojść do swojego miejsca zamieszkania.

W granicach ulic: Jurija Gagarina, Mikołaja Reja, Ignacego Łukaszewicza i Szosy Okrężnej rozciągają się tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej, o różnej kondygnacji i sposobie ułożenia względem głównych dróg kołowych. Poza tym dzieci mogą korzystać z kilku placów zabaw. Obszar ten cechuje się odpowiednio wyznaczonymi placami zieleni osiedlowej, w tym obok budynku wspólnoty mieszkaniowej przy ulicy Jurija Gagarina 82-86 a. Na analizowanym terenie opiekę przedszkolną zapewnia publiczne Przedszkole Miejskie nr 9 oraz prywatne Przedszkole „Jagódka”. W niedalekiej odległości od nich, w pobliżu wspólnoty mieszkaniowej przy ulicy Jurija Gagarina 104-118, zamontowano stojaki dla rowerów i siłownię zewnętrzną. Przy ulicy Jurija Gagarina 36, naprzeciwko Zespołu Szkół nr 26, mieści się Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy. Na skraju ulicy Jurija Gagarina i Mikołaja Reja, w niedalekiej odległości od Auli UMK, zlokalizowano kilka punktów usługowych (np. Ksero Uniwersek). Planowane jest tutaj także otwarcie sklepu socjalnego (z taną żywnością) i kawiarni społecznej. Opisany teren jest dobrze skomunikowany taborem tramwajowym ze Starym Miastem i pozostałą częścią Bydgoskiego Przedmieścia.

Wieżowiec w rejonie ulicy Jurija Gagarina	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna w pobliżu ulicy Jurija Gagarina
	
Wspólna przestrzeń pomiędzy blokami u zbiegu ulic Jurija Gagarina i Szosy Okrężnej	Najdłuższe bloki wzdłuż ulicy Jurija Gagarina
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na terenie Bydgoskiego Przedmieścia prężnie działają społecznicy silnie utożsamieni z tą jednostką oraz obserwujący zmiany przestrzenne i demograficzne w okresie kilkudziesięciu lat. Wieloletni mieszkańcy

obserwują powstawanie na Bydgoskim Przedmieściu pewnego miksu demograficzno-ekonomicznego. Spotykają tu osoby o niskich dochodach, zamknięte w sobie, które rozmawiają o swoich problemach życiowych tylko z lokalnymi, zaufanymi wolontariuszami, a także grupa aktywnych osób, które posiadają większe zasoby finansowe i aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym i obywatelskim miasta. Większe natężenie problemów społeczno-technicznych zaznacza się w historycznym centrum Bydgoskiego.

Na Bydgoskim Przedmieściu mieszkańcy odczuwają brak miejsc parkingowych. Dlatego też w kwietniu 2023 r. rozpoczęły się konsultacje społeczne na temat organizacji ruchu samochodowego na Bydgoskim Przedmieściu, zwłaszcza w rejonie ulic: Józefa Ignacego Kraszewskiego, Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza, Jana Matejki, Zygmunta Krasińskiego i Bydgoskiej. Podczas spotkania konsultacyjnego Rada Okręgu Bydgoskiego Przedmieścia zaproponowała utworzenie strefy płatnego parkowania nie tylko do ulicy Jana Matejki, ale aż do ulicy Mikołaja Reja.

Wzdłuż wąskich ulic Bydgoskiego Przedmieścia brakuje oświetlenia ulicznego. Czynniki ten może powodować obniżenie poziomu poczucia bezpieczeństwa wśród miejscowej ludności. Mieszkańcy sami angażują się w poprawę warunków bezpieczeństwa ulicznego w swoim środowisku zamieszkania. I tak, na przykład w 2022 r. zdecydowali o wykonaniu ze środków budżetu obywatelskiego projektu pn. „uwalniamybydgoskie.pl”. Równolegle do głównych ciągów komunikacyjnych i na terenach zielonych respondenci badania ankietowego chcieliby zamontowania większej liczby ławek i koszy na śmieci (przy przystankach miejskich). Ich zdaniem, nie ma również odpowiednich wybiegów dla psów.

Wąska ulica Samuela Bogumiła Lindego pokryta kostką granitową, odchodząca od ulicy Juliusza Słowackiego	Fragment ulicy Juliusza Słowackiego koło zajezdni tramwajowej, zmiana nawierzchni pasa jezdni
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W trakcie indywidualnych wywiadów pogłębionych respondenci podkreślali, że dziś Bydgoskie Przedmieście zmienia się najbardziej pod względem społecznym – staje się bardziej dzielnicą studencką. W domach studenckich w rejonie ulic: Juliusza Słowackiego, Alei 700-lecia i Adama Mickiewicza zamieszkuje dość dużo studentów z Azji, którzy przyjeżdżają kształcić się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w ramach programu Erasmus. Tak więc okolice akademików stają się „sztabem usług studenckich”. Pojawiają się także inicjatywy reanimacji słynnego klubu Kotłownia. Studenci mają również dogodny dojazd na uczelnię w różnych częściach miasta. Negatywne zjawiska społeczne widoczne są punktowo, np. przy ulicy Adama Asnyka w dawnych budynkach koszarów ułanów zamieszkałych przez najuboższych, w zdegradowanych kamienicach przy ulicy Juliusza Słowackiego obok zajezdni tramwajowej oraz u zbiegu ulic Adama Mickiewicza z Henryka Sienkiewicza i Mikołaja Reja. Dodatkowo jeden z uczestników podczas rozmowy zwrócił uwagę, że im bliżej końca ulicy Adama Mickiewicza, tym większa koncentracja problemów w sferze społecznej i poziomie degradacji kamienic.

Na opisywanym terenie zaznacza się coraz większy ubytek liczby osób starszych, co wyróżnia Bydgoskie Przedmieście od innych rejonów miasta, gdzie osób w wieku poprodukcyjnym przybywa. Część starszych mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia przenosi się z przestronnych, ale kosztownych w utrzymaniu, kamienic do mieszkań w innych rejonach miasta. Są wśród nich również osoby, które zamieszkały na Bydgoskim Przedmieściu w wyniku powojennej nacjonalizacji mieszkań. Obserwowane procesy migracyjne na Bydgoskim Przedmieściu są różnie postrzegane. Zauważa się z jednej strony, że dzielnica modernizuje się, staje się prestiżowa, zachęca do zamieszkania bogatszych mieszkańców Torunia, ale z drugiej strony opinię publiczną niepokoją zmiany, w wyniku których funkcja mieszkaniowa zastępowana jest usługami krótkoterminowego wynajmu.

Podobszar rewitalizacji – Podgórz

Podgórz to jednostka urbanistyczna położona w południowo-zachodniej części Torunia, nad rzeką Wisłą, zajmująca powierzchnię geodezyjną równą 1 146,5 ha (tj. 9,0% powierzchni miasta). Od północy graniczy z Bydgoskim Przedmieściem, od północnego-wschodu na niewielkim odcinku ze Starym Miastem, a od wschodu ze Stawkami. Północną granicę analizowanego obszaru wyznaczono wzdłuż koryta rzeki Wisły. Równoległe do brzegu Wisły powstał wał przeciwpowodziowy, kończący się u biegu mostu im. Józefa Piłsudskiego. W południowym fragmencie wykonano modernizację drogi ekspresowej S10 łączącej się z autostradą A1 w okolicach Czerniewic. Ważnymi drogami kołowymi są ulice Poznańska i Gniewkowska (stanowiące niewielki odcinek drogi krajowej nr 15). Ulica Poznańska biegnie przez ścisłe centrum Podgórza, przy której zachowały się atrakcyjne kamienice. Od ulicy Poznańskiej odchodzi ulica Generała Władysława Andersa. W północnej części jednostki wybudowano drogę wojewódzką nr 273 prowadzącą w kierunku Cierpic.

Centrum Podgórza w rejonie ulicy Poznańskiej w miejscu dawnego rynku

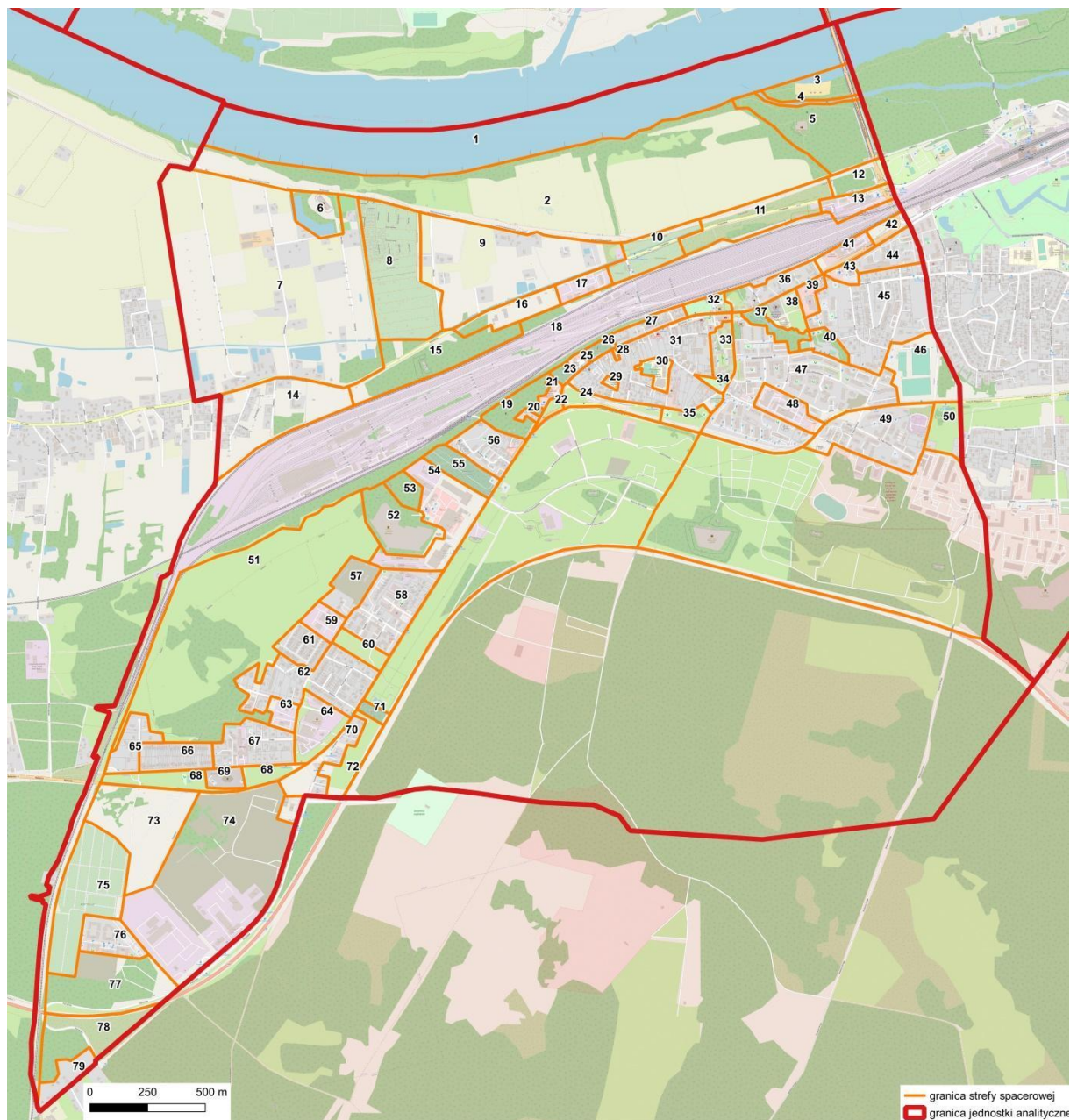
Zachowane kamienice przy ulicy Poznańskiej

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na Podgórzu przebiega również linia kolejowa, ze stacją Toruń-Kluczyki, równoległe do ulicy Poznańskiej. Obszar ten jest bardzo dobrze skomunikowany z Dworcem Kolejowym Toruń Główny (jednostka Stawki). Przy budynku dworca mieszczą się pustostany, zmniejszające poczucie bezpieczeństwa wśród podróżujących, zwłaszcza w godzinach nocnych.

Rycina 15. Podział Podgórza na strefy spacerowe

Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podkładzie Open Street Map

Tabela 17. Podział Podgórza na strefy spacerowe

Lp.	Oznaczenia
1	koryto Wisły
2	teren równiny zalewowej
3	wyspa Kępa Bazarowa
4	koryto Małej Wisłki
5	okolice ruin Zamku Dybowskiego w równinie zalewowej
6	fort X
7	wolne grunty pod zabudowę jednorodzinną
8	ogrody działkowe
9	wolne grunty pod zabudowę jednorodzinną
10	ogrody działkowe
11	zadrzewienia i zakrzewienia

12	zadrzewienia i zakrzewienia
13	teren produkcyjny
14	wolne grunty pod zabudowę jednorodzinną
15	teren leśny
16	budownictwo jednorodzinne
17	teren produkcyjno-usługowy
18	tory kolejowe
19	teren zieleni
20	budynki jednorodzinne
21	teren produkcyjno-usługowy
22	teren zieleni przyulicznej
23	cmentarz
24	pas zieleni przyulicznej
25	teren produkcyjno-usługowy
26	cmentarz
27	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
28	prywatne przedszkole „Złota Rybka”
29	Przedszkole Miejskie nr 14
30	teren Szkoły Podstawowej nr 15
31	centrum Podgórza
32	budynek Domu Muz w otoczeniu skweru
33	zabudowa mieszkaniowa blokowa
34	teren zieleni urządzonej przy ulicy Parkowej
35	strefa rekreacyjna
36	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej/jednorodzinnej
37	teren zieleni naturalnej
38	teren Kościoła Parafialnego pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła
39	teren usług handlowych
40	strefa rekreacyjna
41	teren produkcyjno-usługowy
42	nieużytki miejskie
43	teren usług handlowych
44	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
45	teren zabudowy mieszkaniowej – wielorodzinnej i jednorodzinnej
46	teren obiektów sportowych
47	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej
48	teren produkcyjno-usługowy
49	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej
50	budownictwo jednorodzinne
51	rozproszone tereny leśne
52	fort XI Stefana Batorego
53	zadrzewienia i zakrzewienia
54	tereny poprodukcyjne
55	cmentarz
56	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (Toruń Kluczyki)
57	osiedle Zielone Horyzonty
58	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
59	teren produkcyjny
60	nieużytek miejski
61	osiedle Słoneczna Polana
62	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
63	teren produkcyjno-usługowy

64	teren produkcyjno-usługowy
65	rozproszone budownictwo jednorodzinne
66	teren zabudowy mieszkaniowej szeregowej
67	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej/jednorodzinnej
68	strefa rekreacyjna
69	Kościół pw. bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego
70	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
71	cmentarz
72	zadrzewienia i zakrzewienia
73	nieużytki miejskie
74	tereny poprodukcyjne predysponowane do lokalizacji budownictwa wielorodzinnego
75	ogrody działkowe
76	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
77	teren leśny
78	tereny leśne
79	budownictwo jednorodzinne

Źródło: Opracowanie własne

Podgórz to obszar atrakcyjny przyrodniczo. Mieszkańcy Podgórza mają dostęp do terenów nadwiślanych oraz lasów Kotliny Toruńskiej porastających liczne wydmy śródlądowe ukształtowane w czasie ostatniego zlodowacenia vistuliańskiego. Ze względu na przebieg linii kolejowej, przecinającej obszar dzielnicy na część północną i południową, mieszkańcy odczuwają trudności z przemieszczaniem się nad brzeg Wisły. W bezpośrednim sąsiedztwie Podgórza znajduje się odnowiony, dobrze urządzony Park 1000-lecia (jednostka urbanistyczna Stawki), oceniany przez respondentów badania ankietowego jako potencjał Podgórza. W parku brakuje odpowiedniego wybiegu dla psów.

Spółeczność lokalna Podgórza ma coraz większą świadomość ekologiczną. Dlatego też podejmowane są inicjatywy oddolne (na przykład sprzątanie brzegu Wisły). Na północno-wschodnim krańcu Podgórza, pomiędzy głównym korytem Wisły a jej odnogą – tzw. Małą Wisłą, usytuowana jest niewielka wyspa rzeczna, zwana Kępą Bazarową, z której można podziwiać panoramę Starego Miasta. Rezerwat przyrody o nazwie Kępa Bazarowa został ustanowiony w 1987 r. Nad brzegiem Wisły powstała niewielka strefa rekreacyjno-wypoczynkowa. Warto przypomnieć, że w 2018 r. mieszkańcy Torunia zdecydowali o realizacji ogólnomiejskiego projektu obywatelskiego pn. „Przywróćmy plażę nad Wisłą”. Zakres inwestycji obejmował wyrównanie terenu nad rzeką, dostarczenie piasku z jej dna, budowę boiska do siatkówki plażowej, wiaty i przebieralni, zamontowanie oświetlenia, ławek, koszy na śmieci, tablic informacyjnych i oznakowanie miejsca wypoczynkowego. Jednak mimo starań mieszkańców, teren ten powoli porastają „dzikie” zakrzewienia. Ponadto brakuje tutaj toalety publicznej. Do obiektu można dojść, schodząc z wyremontowanego mostu Marszałka Józefa Piłsudskiego, na którym doszło do poszerzenia ciągu pieszo-rowerowego. Poza tym prowadzi do niego trasa wzdłuż Małej Wisły z punktu widokowego na Kępie Bazarowej (jednostka Stawki).

Mała Wisetka – odnoga boczna Wisły	Niewielki teren rekreacyjny na Kępie Bazarowej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W okolicach Kępy Bazarowej, wśród terenów leśnych o małym areale, zlokalizowano ruiny Zamku Dybowskiego. Należy dodać, że brzeg Wisły porasta niewielki pas zadrzewień i zakrzewień.

Przebieg wału przeciwpowodziowego	Przykład zadrzewień w pobliżu Kępy Bazarowej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Głównym ciekim odwadniającym teren północnego Podgórza jest Kanał Nieszawski przepływający wzdłuż ulicy Nieszawskiej. Kanał Podgórz-Dybowo jest kanałem II rzędu o długości 11,5 km, który przyjmuje wody gruntowe teras nadzalewowych Kotliny Toruńskiej. Kanał ten wpływa do Zielonej, w odległości 0,7 km od ujścia ciek do Wisły.⁷⁷

Podobszar Podgórza zróżnicowany jest zarówno pod względem charakteru zabudowy mieszkaniowej, jak i stanu technicznego budynków, a także stopnia nasycenia zieleni osiedlowej oraz dostępności mieszkańców do terenów: zieleni, rekreacyjnych i sportowych oraz lokalnych centrów usługowych. Jednocześnie obszar ten cechuje się niejednorodnym potencjałem demograficznym i stopniem zamożności mieszkańców, często także w niewielkiej skali przestrzennej.

⁷⁷ Glazik R., Kubiak-Wójcicka K., 2006, Wody powierzchniowe, [w:] Andrzejewski L., Weckwerth P., Burak S. (red.), Toruń i jego okolice. Monografia przyrodnicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 129-152.

Strefa zabudowy kamienicznej w ścisłym centrum Podgórza	Widok na kamienice przy ulicy Poznańskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Podgórze cechuje się zdecydowanie mniejszą koncentracją zabytków w porównaniu do Starego Miasta czy Bydgoskiego Przedmieścia. Do najważniejszych zabytków na terenie Podgórza należą m.in.:

- siedziba ratusza i poczty wybudowana w 1907 r.,
- budynek Domu Muz,
- barokowy Kościół poreformacki pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła wraz z klasztorem (obecnie franciszkanów), ufundowany w 1644 r.,
- stary cmentarz założony w 1811 r. z centralnie umiejscowioną figurą Męki Pańskiej, ufundowaną w miejscu zniszczonego podczas wojen napoleońskich kościołka św. Anny,
- dawny park miejski (obecnie ulica Parkowa),
- wieża ciśnień z 1904 r.,
- dawna chłodnia zakładów mięsnych Jaugusch i S-ka.

Budynek dawnego ratusza przy ulicy Poznańskiej	Przykład postępującej degradacji technicznej kamienicy przy ulicy Poznańskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Podobszar Podgórze odznacza się różnym stanem estetyki obiektów budowlanych. Elewacje i wnętrza budynków mieszkalnych nie są odpowiednio zadbane, m.in. w rejonie ulic Parkowej i Środkowej. Dostrzec można też problem zaniedbanych podwórz kamienic – m.in. koło budynku Domu Muz. Ulice i przestrzeń przed budynkami nie zostały do końca wystarczająco uporządkowane. Sytuacja ta może powodować obniżenie poziomu bezpieczeństwa wśród przemieszczających się, zwłaszcza w okolicach poligonu wojskowego i wspomnianej ulicy Parkowej.

Przykład postępującej degradacji technicznej kamienicy przy ulicy Poznańskiej	Przykład odnowionej kamienicy przy ulicy Poznańskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W obrębie ulic: Poznańskiej, Michała Drzymały oraz Inowrocławskiej przeważa zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna (w tym kamienice), uzupełniona zabudową jednorodzinną i usługową. W okolicach tych zachowała się historyczna tkanka miejska Podgórza. Niegdyś wzdłuż ulicy Poznańskiej rozciągał się rynek w formie ulicówki. Należy dodać, że większość kamienic przy ulicach Poznańskiej i Parkowej znajduje się w złym stanie technicznym. Wiele obiektów stanowiących największe dziedzictwo historyczne wymaga remontów i termomodernizacji. Z przeprowadzonej oceny stanu technicznego tych obiektów ujętych w rejestrze wojewódzkim wynika, że bryły i elewacje ratusza oraz urzędu pocztowego miasta Podgórza powinny być jak najszybciej zmodernizowane. Warto wspomnieć, że przy ulicy Poznańskiej 95 realizowano projekt w ramach budżetu obywatelskiego pn. „Rewitalizacja terenu miejskiego, tzw. Górki” umożliwiający renowację istniejącego murku, nasadzenie trawy, zieleni i kwiatów.

Przykład zdegradowanej willi przy ulicy Poznańskiej	Przykład zdegradowanych kamienic przy ulicy Parkowej, koło niewielkiego terenu zieleni
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Do ważnych budynków użyteczności publicznej pełniących funkcje sakralne należy Kościół Parafialny śś. Apostołów Piotra i Pawła, położony w centrum historycznego Podgórza, przy ulicy Poznańskiej 49. Przestrzeń publiczna wokół Sanktuarium Matki Bożej Podgórskiej Niepokalanej Królowej Rodzin, z otaczającymi go atrakcyjnymi placami zieleni, została dobrze zagospodarowana przez franciszkanów. Zakon prowadzi również działalność Franciszkańskiego Liceum Akademickiego. Piękno kościoła podkreślają również mieszkańcy Podgórza w badaniu ankietowym. Za budynkiem szkoły jest położony niewielki, porośnięty staw wodny. Zbiornik ten można by poddać renaturyzacji. Poza tym w pobliżu

działa również Zbór Kościoła Chrześcijan Baptystów w Toruniu – toruńska protestancka wspólnota chrześcijańska o charakterze ewangelicznym. W 1999 r. wybudowano również Kościół Rzymskokatolicki bł. Stefana Wincentego Frelichowskiego (Glinki, ulica Szubińska 15).

Widok na Kościół Parafialny pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła od strony ulicy Poznańskiej	Uporządkowana zieleń przykościelna
	
Widok na Kościół Parafialny pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła od strony wschodniej, na pierwszym planie zielony plac	Uporządkowana zieleń przykościelna
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Mieszkańcy Podgórza mają utrudniony dostęp do placówek zdrowotnych w granicach swojej jednostki urbanistycznej. Na analizowanym terenie mieści się tylko przychodnia NZOZ w budynku dawnego ratusza, przy ulicy Poznańskiej 63-65, naprzeciwko budynku Domu Muz. Sam obiekt budowlany niszczeje.

Według danych z Urzędu Miasta Torunia na Podgórzu swoją działalnością prowadzą tylko dwa obiekty wychowania przedszkolnego prowadzone przez Gminę Miasta Toruń. Są to: Przedszkole Miejskie nr 14 (przy ulicy Inowrocławskiej 44) oraz oddział przedszkolny w Zespole Szkół nr 15. Zdaniem ankietowanych przedszkole miejskie bardzo dobrze funkcjonuje.

Budynek Przedszkola Miejskiego nr 14 przy ulicy Inowrocławskiej 44	Przykład placu zabaw przy Przedszkolu Miejskim nr 14, tuż przy ulicy Inowrocławskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na terenie Podgórza znajduje się Szkoła Podstawowa nr 15. Teren wokół placówki wymaga rozbudowy systemu monitoringu. Przestrzeń rekreacyjna koło placówki jest dobrze urządzona.

Budynek Zespołu Szkół nr 15 przy ulicy Ignacego Paderewskiego 5/11	Sposób zagospodarowania przestrzeni przy wejściu do budynku Zespołu Szkół nr 15
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Mieszkańcy Podgórza popierają realizację projektów z budżetu obywatelskiego służących zwiększeniu dostępności przestrzennej do infrastruktury wypoczynkowej. I tak, w 2015 r. oddali oni głosy na wykonanie inwestycji pn. „Mini sportowo-rekreacyjne centrum Podgórza” zlokalizowanej koło budynku Szkoły Podstawowej nr 15 im. Władysława Broniewskiego. Zakres przedsięwzięcia obejmował budowę siłowni zewnętrznej, bieżni na świeżym powietrzu oraz placu zabaw z urządzeniami przeznaczonymi dla małych dzieci, np. huśtawki, karuzeli, bujaka na sprężynie, zjeżdżalni. Projekt ten był kontynuowany również w 2018 r. W tym czasie mieszkańcy zdecydowali o wykonaniu projektu z budżetu obywatelskiego pn. „Mini sportowo-rekreacyjne centrum Podgórza II”. W ramach tego przedsięwzięcia uporządkowano tereny zielone w otoczeniu istniejącej już infrastruktury wypoczynkowej, w niedalekiej odległości od obiektów sportowych. Oprócz tego projekt zakładał montaż stołów do gier planszowych, w ping-ponga i piłkarzyków. Obiekt został wyposażony w monitoring i oświetlony. Na opisywanym terenie, według mieszkańców, brakuje skateparku.

Przykład boiska trawiastego przy Zespole Szkół nr 15	Przykład wielofunkcyjnego boiska sportowego przy Zespole Szkół nr 15
	
Przykład placu zabaw przy Zespole Szkół nr 15	Sklep wielkopowierzchniowy Lidl przy ulicy Poznańskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na Podgórzu ludność może czuć się bezpieczniej, gdyż odnotowuje się niewielką liczbę przestępstw w porównaniu do Starego Miasta czy Bydgoskiego Przedmieścia. W ścisłym centrum Podgórza, przy ulicy Poznańskiej 127, mieści się budynek Komisariatu Policji Toruń-Podgórz.

Zielony plac koło Kościoła Parafialnego pw. śś. Apostołów Piotra i Pawła, w tle zabudowa mieszkaniowa blokowa	Komisariat Policji Toruń – Podgórz przy ulicy Poznańskiej 127
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Ważne zadanie w zapewnieniu porządku i bezpieczeństwa publicznego, w tym przeciwpożarowego, przypada Jednostce Ratowniczo-Gaśniczej nr 2 Państwowej Straży Pożarnej w Toruniu zlokalizowanej przy ulicy Ignacego Paderewskiego 4.

Budynek Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 2 w Toruniu przy ulicy Ignacego Paderewskiego 4	Budynek Straży Pożarnej przy ulicy Ignacego Paderewskiego 4
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W obrębie ulic: Środkowej, Poznańskiej, Michała Drzymały, Parkowej oraz Urzędniczej przestrzeń miejską zajmują tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej, z dużą ilością terenów zieleni osiedlowej i odpowiednią liczbą miejsc parkingowych. Należy dodać, że kamienice czynszowe przy ulicach: Parkowej 4 i Urzędniczej 2 zostały wybudowane dla urzędników. Z kolei budynki przy ulicy Urzędniczej 12, 14 i 16 powstały dla kolejarzy.⁷⁸ Mieszkańcy dbają o wspólną, zieloną przestrzeń. W 2019 r. wykonano projekt z budżetu obywatelskiego pn. „Zagospodarowanie terenu zielonego przy przystanku autobusowym Drzymały”. W ramach inwestycji wykonano m.in. nasadzenia roślinności, uporządkowano ścieżkę prowadzącą do przystanku autobusowego i oświetlono teren.

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna przy ulicy Urzędniczej 8	Strefa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej blokowej w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Podobszar Podgórze cechuje się niewielką koncentracją instytucji kultury, zwłaszcza w otoczeniu terenów zieleni urządzonej. Przy ulicy Poznańskiej 52 znajduje się filia Centrum Kultury Dworu Artusa – Dom Muz podlegająca Gminie Miasta Toruń. W tym samym budynku mieści się filia nr 4

⁷⁸ <http://podgorzwidmo.artus.torun.pl/punkt/domy-przy-ul-parkowej-i-urzedniczej/>

Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, z oddziałem dla dzieci, oraz Punkt Informacyjny Urzędu Miasta Torunia. W okresie ostatnich lat mieszkańcy podejmują aktywne działania związane z zagospodarowaniem terenu wokół obiektu kulturalnego. W 2019 r. mieszkańcy Podgórza, oddając swój głos na przedsięwzięcie pn. „Kulturalny Skwer”, przyczynili się do adaptacji skweru do celów kulturalnych na świeżym powietrzu. W ramach przedsięwzięcia wyznaczono strefę rekreacyjną, w której postawiono stoły do gry w ping-ponga, piłkarzyki, szachy i do prowadzenia warsztatów plenerowych. Ponadto w 2022 r. zagłosowali oni na wykonanie projektu pn. „Zielona scena na Podgórzu”. Należy dodać, że w kwietniu 2023 r. oddano do użytku scenę plenerową o konstrukcji stalowo-drewnianej wraz z zadaszeniem na zapleczu budynku Domu Muz, dzięki czemu będą mogły odbywać się na niej rozmaite wydarzenia kulturalne i koncerty. Obok sceny zamontowano ławki. Obiekt wyposażono w tablice informacyjne i instalacje eklektyczne. W pobliżu sceny zrobiono też trawnik dywanowy z rolki. Mimo wszystko, wspólna przestrzeń za budynkiem Domu Muz wymaga zdecydowanego uporządkowania, w tym wyrównania terenu. Obok placówki rozciągają się tereny skweru dawnego parku miejskiego.

Franciszkańskie Liceum Akademickie w otoczeniu zieleni naturalnej 	Widok na budynek Domu Muz przy ulicy Poznańskiej, lokalizacja wiaty rowerowej
Zdewastowana przestrzeń publiczna koło sceny plenerowej za budynkiem Domu Muz 	Roślinność porastająca dawny Park Józefa Piłsudskiego na Podgórzu

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Obszar objęty zasięgiem przestrzennym ulic: Michały Drzymały, Wilhelminy Iwanowskiej, 63. Pułku Piechoty oraz Letniej, we wschodnim obszarze Podgórza, cechuje się koncentracją zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – blokowej z dużą ilością terenów zieleni osiedlowej oraz dostępem do kilku placów zabaw (jest ich tu aż 8). Na analizowanym terenie mieszczą się wspólnoty mieszkaniowe przy ulicach: Michała Drzymały, Wilhelminy Iwanowskiej, Rajmunda Galona czy Leona Witkowskiego. Warto przypomnieć, że w 2014 r. podczas pierwszej edycji budżetu obywatelskiego mieszkańcy zgłosili

projekt pn. „Odyskujemy zieleni dla Podgórza, etap 1”. Jego zakres przedmiotowy dotyczył urządzenia obszaru rekreacyjno-wypoczynkowego poprzez budowę ścieżek chodnikowych, zasianie trawy, budowę nowoczesnego placu zabaw dla dzieci i wybiegu dla psów, montaż ławek i koszy na śmieci, postawienie stojaków na rowery i instalację ulicznych lamp. W tym samym roku zgłoszono do głosowania również projekt pn. „Zagospodarowanie terenu poprzez budowę małej infrastruktury rekreacyjnej przy ulicy Jana i Marii Prüfferów i ulicy Wilhelminy Iwanowskiej w Toruniu – Kolorowe podwórko”, który obejmował wyposażenie terenu w plac zabaw dla dzieci, tor przeszkód, ścianę wspinaczkową, piaskownicę i siłownię zewnętrzną. W niedalekiej odległości od nich znajduje się boisko do gry w koszykówkę. W 2016 r. mieszkańcy postanowili zgłosić przedsięwzięcie pn. „Kolorowe podwórko – uzupełnienie infrastruktury na terenie ulicy Jana i Marii Prüfferów i ulicy Wilhelminy Iwanowskiej w Toruniu”. Poza tym, w pobliżu niewielkich terenów leśnych, u zbiegu ulic: Wilhelminy Iwanowskiej i Jana i Marii Prüfferów w 2017 r. wykonano inwestycję polegającą na wybudowaniu boiska wielofunkcyjnego o nawierzchni poliuretanowej do gry w futsal, koszykówkę, siatkówkę i piłkę ręczną.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

W granicach ulic: Letniej, Okólnej i Aleksandra Jabłońskiego zlokalizowano tereny produkcyjne. Na rogu ulic: Aleksandra Jabłońskiego i Okólnej znajduje się także dzielnicowe Targowisko Okólna, o łącznej powierzchni 500 m², z zadaszeniem i nawierzchnią utwardzoną, otwarte w 2014 r. Niestety, działa tutaj zbyt mała liczba sprzedawców, zwłaszcza w okresie zimowym. W trakcie spaceru terenowego na rynku zauważono tylko trzy stoiska ze sprzedażą warzyw i owoców. Według opinii osoby biorącej udział w wywiadzie pogłębionym powinna być podjęta próba reanimacji targowiska, a opłata za korzystanie z niego symboliczna. Wielu młodych omija ten teren, woli udać się na zakupy do supermarketów.

Przykład zagospodarowania miejsc parkingowych w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej	Przykład siłowni zewnętrznej w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej
	
Widok na zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w rejonie ulicy Michała Drzymały	Dojście do blokowisk w rejonie ulicy Michała Drzymały
	
Przykład urządzenia miejsc parkingowych w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej	Przykład siłowni zewnętrznej w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa w rejonie ulicy Rajmunda Galona	Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej i Rajmunda Galona
	
Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna blokowa w rejonie ulicy Rajmunda Galona	Wnętrze zabudowy mieszkaniowej w otoczeniu ulicy Rajmunda Galona
	
Przykład pustostanu w rejonie ulicy Okólnej	Przykład pustostanu przy ulicy Poznańskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Podgórz staje się miejscem atrakcyjnym do zamieszkania dla ludności młodej. I tak, w 2021 r. na Podgórzu oddano na wynajem lokale komunalne na nowo powstałym osiedlu Mieszkanie-Plus przy ulicy Okólnej. W ramach rządowego programu „Mieszkanie Plus” wybudowano osiem czterokondygnacyjnych budynków, w których udostępniono 320 mieszkań (208 dwupokojowych, 88 trzypokojowych i 24 kawalerki, a 16 z nich zostało przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami). Zakres inwestycji obejmował również wyznaczenie 384 miejsc parkingowych dla samochodów osobowych. W trakcie inwentaryzacji terenowej zaobserwowano brak odpowiedniej

ilości terenów zieleni wśród budynków. Osiedle to zostało odgródzone od pozostałych blokowisk z punktem adresowym Okólna 20-20c, 22-22c, 24a. W tej części Podgórze wraz z nowymi inwestycjami powstaje różnorodna ekonomicznie i wiekowo społeczność lokalna.

Blokowiska przy ulicy Okólnej, obok osiedla Mieszkanie-Plus 	Widok na osiedle Mieszkanie-Plus z okolic ulicy Parkowej
Sposób segregacji odpadów w otoczeniu osiedla Mieszkanie-Plus 	Miejsca parkingowe w otoczeniu osiedla Mieszkanie-Plus

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Mieszkańcy Podgórze w budżecie obywatelskim głosują także na projekty mające na celu ochronę zwierząt domowych. I tak, w 2020 r. zagłosowali oni na projekt „Łapy, łapy, cztery łapy – chodź na wybieg nie do chaty”, który zakładał utworzenie wybiegu dla psów z ogrodzeniem w rejonie ulic: Inowrocławskiej i Generała Władysława Andersa.

W otoczeniu ulic: Generała Władysława Andersa, Generała Gustawa Orlicz-Dreszera a terenami poligonu toruńskiego i ulicą Okólną dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna – blokowa. Gmina Miasta Toruń posiada tutaj aż 108 mieszkań socjalnych, tj. 54,8% łącznej ich liczby na Podgórzu. W tej części miasta można zaobserwować zarówno wyraźną koncentrację problemów natury społecznej, jak i postępującą degradację techniczną blokowisk. Dlatego też mieszkańcy mogą odczuć obniżenie poziomu bezpieczeństwa, również w porze dziennej, i niezbyt chętnie zgadzają się na samodzielne spacerować dzieci w tej części miasta. W 2020 r. ze środków budżetu obywatelskiego wykonano tutaj projekt pn. „Zielony azyl dla mieszkańców Podgórze i ich pupili (etap 1)”. Zakres inwestycji obejmował zagospodarowanie terenu rekreacyjnego poprzez budowę placu zabaw i siłowni zewnętrznych, zamontowanie ławek i wyznaczenie strefy dla psów. Przedsięwzięcie to zostało zrealizowane w otoczeniu ulicy Okólnej, pomiędzy budynkami o numerach 11a, 13, 34 i 73. Kolejny etap inwestycji był kontynuowany w 2021 r. W ramach przedsięwzięcia nasadzono drzewa i kwiaty,

umieszczono domki dla owadów i budki lęgowe dla ptaków oraz zamontowano huśtawkę sprężynową i zestaw zabawowy na placu zabaw dla najmłodszych. Dodatkowo w rejonie ulicy Generała Władysława Andersa, dzięki środkom z budżetu obywatelskiego, w 2022 r. odnowiono zielony skwer „Uroczy zakątek”.

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna – blokowa przy ulicy Generała Władysława Andersa	Przykład zabudowy mieszkaniowej w rejonie ulicy Okólnej, w pobliżu terenów poligonu toruńskiego
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Strefa zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej obejmuje tereny pomiędzy ulicami: Generała Józefa Hallera, Porannej, 63. Pułku Piechoty oraz Jasnej. Oprócz tego budownictwo jednorodzinne rozwinęło się w okolicach ulic: Krętej i Poznańskiej, Stepowej, Przesmyku i Łozowej, w zachodniej części analizowanej jednostki. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia tereny pod lokalizację budownictwa jednorodzinnego wskazano pomiędzy przebiegiem wału przeciwpowodziowego a ulicą Nieszawską, w niedalekiej odległości od ogrodów działkowych, po obu ich stronach. Wspólnoty mieszkaniowe działają również przy ulicy Akacjowej.

Zachowany drewniany domek jednorodzinny u zbiegu ulic Poznańskiej i Generała Józefa Hallera	Zdegradowane budynki jednorodzinne przy ulicy Poznańskiej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na południowy zachód od cmentarza na Kluczykach, przy ulicy Poznańskiej, w przestrzeni miejskiej można dostrzec tereny produkcyjne sąsiadujące z mieszkaniowymi jednorodzinnymi i wielorodzinnymi, zwłaszcza w pobliżu ulic: Poznańskiej i Krętej. I tak, przy ulicy Poznańskiej 152 rozciągają się tereny dawnego Polmozbytu, a dalej na zachód już budownictwo mieszkaniowe. Podczas

spaceru terenowego stwierdzono brak spójności przestrzennej pod względem konsekwencji przeznaczenia terenu pod zabudowę mieszkaniową. W ostatnich latach powstało tutaj też osiedle domków jednorodzinnych w zabudowie szeregowej Słoneczna Polana. Aktualnie trwa budowa kompleksu nowej zabudowy deweloperskiej Zielone Horyzonty. Nowe osiedla często pozbawione są placu zabaw i siłowni zewnętrznych. Dostęp do nich mają tylko mieszkańcy zabudowy wielorodzinnej znajdującej się w niewielkiej odległości od Biedronki przy ulicy Poznańskiej 180.

Dojazd do osiedla Zielone Horyzonty	Osiedle Zielone Horyzonty
	
Miejsca parkingowe w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w rejonie ulicy Poznańskiej, na zachód od ścisłego centrum	Przykład placu zabaw w rejonie ulicy Poznańskiej, w tle widoczna nieestetyczna zabudowa mieszkaniowa
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Istotnym elementem struktury przestrzennej Podgórza, zaliczanym do kategorii terenów zieleni i rekreacyjnych, są rodzinne ogródki działkowe (ROD) zlokalizowane w północnej jego części, bezpośrednio przy wale przeciwpowodziowym, w pobliżu ulicy Nieszawskiej (stanowiącej fragment drogi wojewódzkiej nr 273). Oprócz tego bezpośrednio przy torach kolejowych, w okolicach ulicy Wiślanej i Nieszawskiej, znajdują się ROD „Kolejarz”. W 1982 r. powstały ROD „Warus” na Glinkach, nieopodal linii kolejowej nr 353 Poznań Wschód – Skandawa. Ostatnie wspomniane ROD zamieszkują nie tylko byli wojskowi, ludzie ubodzy, ale też coraz częściej mieszkańcy o wysokich dochodach, którzy poszukują spokojnego zakątka do mieszkania.

W kwartale ulic: Bliskiej, Szubińskiej oraz Dalekiej wybudowano 10 budynków jednorodzinnych w zabudowie szeregowej. W niedalekiej odległości, po przeciwnej stronie ulicy Szubińskiej, znajduje się teren rekreacyjno-sportowy. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że podczas pierwszej edycji toruńskiego budżetu obywatelskiego w 2014 r. mieszkańcy wybrali do realizacji przedsięwzięcie pn. „Rekonstrukcja placu zabaw dla dzieci”. Oprócz tego w 2015 r. w ramach budżetu obywatelskiego zrealizowano projekt

pn. „Sport, rozrywka dla każdego – zewnętrzne stoły sportowo-rekreacyjne”. Jego zakres dotyczył montażu zewnętrznego stołu do tenisa i piłkarzyków. Mieszkańcy ulicy Szubińskiej mają również zagospodarowany teren do grillowania w miejscu ich zamieszkania. Poza tym, w 2019 r. w otoczeniu niewielkiego lasu, w wyniku realizacji projektu z budżetu obywatelskiego pn. „Leśny odpoczynek” zamontowano dwa drewniane stoły z ławkami oraz kosze na śmieci. Kolejno w 2021 r. mieszkańcy w ramach projektu „Street Workout Szubińska” postarali się o wyznaczenie placu kalistenicznego na terenie siłowni zewnętrznej przy ulicy Szubińskiej (działka nr 656). Natomiast w 2022 r. mieszkańcy zainicjowali projekt „Jump&fun! – trampoliny ziemne przy ul. Szubińskiej”. Zakładał on montaż pięciu trampolin obok placu zabaw, siłowni i boiska sportowego w strefie aktywności i wypoczynku.

Osiedle Słoneczna Polana w rejonie ulicy Krętej	Niezagospodarowany teren w rejonie ulicy Krętej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na południowo-zachodnich obrzeżach Podgórza, pomiędzy ulicą Gniewkowską a ulicą Poznańską, są położone Glinki. Obszar ten cechuje się pewnym chaosem przestrzennym, m.in. z uwagi na przestrzenny konflikt funkcji mieszkaniowej i poprodukcyjnej. W 2017 r. trwała tu budowa osiedla mieszkaniowego koordynowana przez Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego. A tuż przy torach kolejowych mieszczą się Rodzinne Ogrody Działkowe „Warus” zamieszkałe przez ludność o niskich dochodach. W okolicach ulicy Gniewkowskiej nie wszystkie grunty zostały dotychczas zagospodarowane. Zgodnie z zapisami zawartymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia, we wschodniej części Glinek powstaną tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym na dawnych terenach produkcyjnych. Z wiadomości dostępnych na stronie internetowej TTBS zaczerpnięto informację, że w latach 2024-2027 zaplanowano kolejną budowę kompleksu siedmiu budynków liczącego łącznie 542 mieszkania i 80 garaży.⁷⁹ W 2021 r. przy ulicy Poznańskiej 294 powstała również siłownia plenerowa finansowana ze środków budżetu obywatelskiego.

Kluczowym potencjałem Podgórza mogą być niewielkie parki miejskie i skwery, wymagające często odnowy pod funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe, oraz stosunkowo liczne tereny zielone. Społeczność lokalna rozumie znaczenie zieleni w środowisku przyrodniczym – opowiada się na przykład za ochroną powierzchni lasów Kotliny Toruńskiej.

Podobszar Podgórza cechuje się niewielkim dostępem mieszkańców do terenów zieleni urządzonej w historycznym jego centrum. Obok budynku Domu Muz, w otoczeniu torów kolejowych, jest położony dawny Park Miejski Józefa Piłsudskiego w Podgórzu, założony najprawdopodobniej na początku XIX w. W trakcie inwentaryzacji terenowej oceniono, że przestrzeń skweru wymaga uporządkowania, m.in.

⁷⁹ <https://www.ttbs.pl/149,ii-etap-om-glinki-w-toruniu>

ze względu na niezadawalający stan elementów małej architektury, w tym zniszczone ławki i kosze na śmieci wymagające wymiany. Na opisywanym terenie powstała już sieć siłowni zewnętrznych składająca się z ośmiu urządzeń. Można tutaj spotkać osoby pijące alkohol. Na rogu ulic: Parkowej i Michała Drzymały rozciąga się niewielki, dobrze urządzonego teren skweru (bez nazwy), z dostępnym placem zabaw dla dzieci, wśród niszczonej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w formie kamienic, gdzie może być obniżone poczucie bezpieczeństwa. Należy dodać, że w okolicy ulicy Michała Drzymały w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych zmodernizowano kamienicę przy ulicy Parkowej 3, która zaadaptowana zostanie na Klub Integracji Społecznej oraz na dzienny ośrodek wsparcia dla dzieci w ramach Toruńskiego Klubu dla Rodzin.

Teren zieleni urządzonej przy ulicy Parkowej, wśród zdegradowanych kamienic, niedaleko skrzyżowania z ulicą Michała Drzymały	Plac zabaw na terenie zieleni ogólnodostępnej przy ulicy Parkowej, w niewielkiej odległości od ulicy Urzędniczej
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Podobszar Podgórze charakteryzuje się niewielkim skupieniem organizacji pozarządowych. W dzielnicy trudno odnaleźć lidera pobudzającego społeczność lokalną do działania na rzecz Podgórza. Z wywiadów pogłębionych wynika, że w pierwszej kolejności na Podgórzu powinny być ograniczone problemy społeczne, a dopiero później infrastrukturalne.

W badaniu ankietowym adresowanym do mieszkańców obszaru rewitalizacji poruszono zagadnienie organizacji czasu pozaszkolnego dzieci i młodzieży. Społeczność lokalna i osoby przebywające często na Podgórzu (w tym najpewniej dowożące dzieci do szkół) sądzą, że oferta edukacyjna zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży nie jest bogata. Większość osób mieszkających na Podgórzu negatywnie oceniła także dostępność do miejsc publicznych, w których dzieci mogą spędzać aktywnie czas na powietrzu, np. na placu zabaw czy boisku sportowym, w parkach. Warto jednak pamiętać, że we wschodniej części Podgórza ludność zameldowana w blokowiskach posiada bardzo dobry dostęp do osiedlowych boisk sportowych, placów zabaw czy też siłowni zewnętrznych. Tak więc problem ograniczonego dostępu do urządzeń infrastruktury rekreacyjnej dotyczy w szczególności terenu ścisłego centrum w rejonie ulicy Poznańskiej oraz osiedli mieszkaniowych w rejonie ulicy Krętej. Ankietowani jeszcze gorzej oceniają możliwość rozwijania pasji przez swoje dzieci w takich miejscach, jak kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne i ośrodki kultury. Respondenci są zdania, że w ich środowisku zamieszkania nie ma organizowanej wystarczającej liczby wydarzeń społeczno-kulturalnych i rozrywkowych. Nieliczne tego typu imprezy odbywają się głównie w budynku Domu Muz. Sytuację tę potwierdzają również respondenci wywiadów pogłębionych.

Przepływ ciek w rejonie ulic Jana i Marii Prüfferów oraz Wilhelminy Iwanowskiej	Przykład siłowni zewnętrznej w pobliżu blokowisk w rejonie ulic Wilhelminy Iwanowskiej oraz Jana i Marii Prüfferów
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Kolejny, kluczowy element diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji dotyczy sportu i rekreacji. Wielu mieszkańców ocenia, że na Podgórzu wyznaczono zbyt mało miejsc w przestrzeni publicznej służących wypoczynkowi.

Przykład obiektu sportowego w rejonie ulicy Wilhelminy Iwanowskiej	Przykład siłowni zewnętrznej w pobliżu blokowisk przy ulicy Jana i Marii Prüfferów
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

We wschodniej części Podgórza rozciągają się tereny usług sportowych. W latach 2008-2010 przy ulicy 63. Pułku Piechoty powstało Centrum Rekreacyjno-Sportowe składające się z kompleksu obiektów (stadion piłkarski, boisko treningowe, boisko do siatkówki i koszykówki, boisko typu Orlik, korty tenisowe, siłownia zewnętrzna) utworzonych w miejscu dawnego stadionu ZKS Elana Toruń, którego operatorem jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Ważnym elementem oceny liniowej infrastruktury transportowej jest bezpieczeństwo jej użytkowników. Szczególnie niebezpieczne przejście jest pod wiaduktem kolejowym, w niedalekiej odległości od Placu Armii Krajowej, w miejscu zwężenia chodnika, gdzie często dochodzi do kolizji pieszych z rowerzystami, a nawet samochodami osobowymi. Poza tym mieszkańcy Torunia odczuwają uciążliwe zjawisko kongestii transportowej w godzinach szczytu na moście Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Strefa zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w rejonie ulicy Leona Witkowskiego	Boisko wielofunkcyjne w rejonie ulic Wilhelminy Iwanowskiej oraz Jana i Marii Prüfferów
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Większość pobocznych ulic i chodników pokryta jest brukiem, płytami betonowymi lub/i asfaltem z ubytkami. W tym stanie ciągi komunikacyjne są nie tylko nieestetyczne, ale zagrażają bezpieczeństwu ich użytkowników. Problem złego stanu nawierzchni jezdni dotyczy m.in. ulic: 63. Pułku Piechoty w pobliżu terenów powojennych, Inowrocławskiej, Środkowej, Letniej i Krętej, które w niektórych miejscach dodatkowo zostają zastawiane zaparkowanymi samochodami osobowymi. Poza tym ulice: Inowrocławska oraz Poznańska na wysokości od drogi krajowej nr 15 wymagają gruntownego remontu nawierzchni bitumicznej. Należy dodać, że na Podgórzu brakuje dobrze zorganizowanych parkingów buforowych. W ciągach niektórych ulic znajdują się też niebezpieczne przejścia dla pieszych (np. na skrzyżowaniu ulic Poznańskiej z Gniewkowską, złączeniu ulic Poznańskiej z Generała Władysława Andersa, skrzyżowaniu ulic Parkowej z Poznańską) lub ich brakuje (np. przy połączeniu bocznych ulic odchodzących od ulicy Poznańskiej na Glinkach, w niedalekiej odległości od przystanków autobusowych).

Stan nawierzchni jezdni na ulicy Środkowej	Zniszczona nawierzchnia asfaltowa jezdni na ulicy Inowrocławskiej, brak parkingów
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Według opinii respondentów badania ankietowego obszar Podgórza cechuje się niewielką długością ścieżek rowerowych. Mieszkańcy narzekają m.in. na brak trasy rowerowej i chodnika po lewej stronie wzdłuż pasa technicznego głównych ulic: Poznańskiej i Gniewkowskiej, stanowiących fragment drogi krajowej nr 15, poza ścisłym centrum jednostki. Ponadto respondent wywiadu pogłębianego ocenia, że chodnik wzdłuż ulicy Poznańskiej jest za wąski, a poruszający się nim rowerzyści obniżają poczucie

bezpieczeństwa w ruchu pieszych. Na opisywanym terenie powstało kilka wiat rowerowych (np. przy ulicach: Jana i Marii Prüfferów, Parkowej), ale nie znajdują się one na trasie istniejących ciągów rowerowych i większość osób korzystających z roweru jako środka transportu przemieszcza się po chodnikach. Osoby miejscowe narzekają również na brak ławek i koszy na śmieci wzdłuż głównych dróg kołowych. Podczas spaceru terenowego zaobserwowano również niedostatek zamontowania elektronicznych tablic z rozkładem jazdy miejskich autobusów na przystankach umiejscowionych przy głównych drogach kołowych (z wyjątkiem ulic Generała Józefa Hallera i Parkowej).

Podgórz posiada korzystną lokalizację względem centrum miasta. Jednak na głównych drogach kołowych pogłębia się zjawisko kongestii transportowej (zakorkowania). Zdanie mieszkańców Podgórza w sprawie uciążliwości ruchu transportowego jest mocno podzielone. Większość z nich narzeka na zbyt wysoki poziom hałasu ulicznego wzdłuż ulicy Poznańskiej, którą odbywa się główny ruch tranzytowy. Ponadto wiele samochodów ciężarowych przejeżdża również wąskimi ulicami, np. Krętą. Oprócz tego nie wszystkie strefy zabudowy mieszkaniowej są odpowiednio skomunikowane środkami publicznego transportu zbiorowego z centrum miasta. Wykluczenie transportowe dotyczy m.in. obszaru budownictwa komunalnego w rejonie ulic: Generała Władysława Andersa, Okólnej i 63. Pułku Piechoty. Co istotne, czas dojazdu autobusami miejskimi wydłuża się, zwłaszcza w godzinach szczytu. Społeczność lokalna coraz częściej angażuje się w rozwiązywanie problemów komunikacyjnych. Mieszkańcy Podgórza chętnie głoszą na projekty w ramach budżetu obywatelskiego, które przyczyniają się do zwiększenia dostępności przestrzennej środkami publicznego transportu zbiorowego z centrum miasta. W 2018 r. postarali się oni o usytuowanie dwóch przystanków autobusowych w okolicy ulic: Generała Władysława Andersa i Michała Drzymały. Zadanie było częścią projektu z budżetu obywatelskiego pn. „Budowa dwóch przystanków autobusowych + wiat”. Sprzeciwiają się oni stanowczo budowie węzła drogowego wzdłuż ulicy Michała Drzymały, potencjalnie łączącego drogę ekspresową S10 z ulicą Poznańską, gdyż inwestycja ta może jeszcze bardziej zwiększyć ruch samochodowy ulicą Poznańską i spowodować przeciążenie transportowe mostu. Co ważne, w rejonie tym dzieci często przemieszczają się do Zespołu Szkół nr 15. Ponadto znajdują się tu nieliczne skwery stanowiące potencjalne miejsca integracji lokalnej społeczności.

Przebieg ścieżki rowerowej wzdłuż ulicy Generała Władysława Andersa	Przykład wiat rowerowych i stan nawierzchni jezdni w pobliżu blokowisk przy ulicy Jana i Marii Prüfferów
	

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Mieszkańcy Podgórza, aby poprawić poziom bezpieczeństwa publicznego dla swoich dzieci, w 2016 r. zgłoszowali za wykonaniem projektu pn. „Przebudowa chodnika na ul. Generała Władysława Andersa od ul. Poznańskiej do Przedszkola Miejskiego nr 14”. Oprócz tego zgłoszowali oni w 2017 r. w ramach budżetu obywatelskiego na przedsięwzięcie pn. „Projekt i budowa sygnalizacji przy ul. Generała

Władysława Andersa/Armii Ludowej”. U zbiegu ulic: Szubińskiej i Gniewkowskiej zrealizowano projekty z budżetu obywatelskiego pn. „Instalacja światła dla usprawnienia ruchu drogowego” i „Budowa chodnika od osiedla Leśny zakątek do przejścia dla pieszych przy ul. Gniewkowskiej”. W wyniku realizacji projektów transportowych ze środków BO mieszkańcy przyczynili się do poprawy poziomu bezpieczeństwa ulicznego w tej części Podgórza.

Na terenie Podgórza nie ma w niektórych miejscach odpowiednio wyznaczonych miejsc parkingowych na bocznych ulicach, a część chodnika często zajmowana jest przez samochody osobowe. Dlatego też mieszkańcy poszukują sposobów bezpiecznego parkowania w otoczeniu ich miejsca zamieszkania. I tak, w 2018 r. na przykład, ze środków budżetu obywatelskiego, zrealizowano projekt pn. „Miłe rozstanie – Kiss and ride” polegający na utworzeniu nowej zatoki parkingowej w rejonie ulicy Wyrzyśka.

W trakcie inwentaryzacji terenowej zauważono także bariery techniczne wzdłuż głównych dróg kołowych na Glinkach. Na przykład chodnik wzdłuż ulicy Poznańskiej zarasta już roślinnością i może wymagać remontu za kilka lat. Ponadto na niektórych odcinkach na samej drodze widać liczne ubytki w nawierzchni bitumicznej, które punktowo zostały wypełnione asfaltem. Wśród barier architektonicznych należy wymienić również brak widocznego przejścia dla pieszych na przystanki autobusowe. Obok pasa technicznego głównych dróg kołowych nie zamontowano jeszcze ekranów akustycznych.

Źródło: Materiały własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Na terenie Podgórza zinwentaryzowano otoczone terenami zieleni elementy Twierdzy Toruń. Są to: Fort X Bateria Nadbrzeżna, Fort XI im. Stefana Batorego i Fort XII im. Władysława Jagiełły.

Na południe od drogi ekspresowej S10 rozciągają się wielkopowierzchniowe tereny poligonu toruńskiego. Należy dodać, że w południowo-wschodniej części Podgórza mieści się teren Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia – Komenda Poligonu i Strzelnic. Obok obiektu znajduje się „polne” boisko sportowe, do którego można dojść ulicą 63. Pułku Piechoty. Pomiędzy ulicami: Poznańską i Generała Władysława Andersa a drogą ekspresową S10 występują rozproszone zadrzewienia i zalesienia, w obrębie których pozostało kilka schronów. U zbiegu ulic: Generała Władysława Andersa i Poznańskiej część terenu poligonu toruńskiego przeznaczono pod tereny inwestycyjne. Jednak działa tutaj niewielka liczba podmiotów gospodarczych.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Sieć hydrograficzna Polski została ostatecznie ukształtowana w czwartorzędzie. Obszar rewitalizacji jest położony w granicach Kotliny Toruńskiej, która stanowi wschodni odcinek Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej o kierunku równoleżnikowym. Ma ona 90 km długości i 20 km szerokości. Znaczna część obszaru toruńsko-bydgoskiego jest objęta siecią obszarów chronionych Natura 2000. Dno doliny Dolnej Wisły na odcinku Włocławek – Bydgoszcz leży w strefie obszaru specjalnej ochrony ptaków „Dolina Dolnej Wisły” (Burak, 2006).⁸⁰ Specjalnym obszarem Natura 2000 w obrębie równiny zalewowej Wisły na odcinku Toruń – Bydgoszcz objęto siedliska, wśród których mieszczą się: Dolina Drwęcy, Solecka Dolina Wisły oraz Dybowska Dolina Wisły. Przez kotlinę (wschodnim jej krańcem) przepływa najdłuższa w Polsce rzeka Wisła, która tworzy przełom pod Fordonem i następnie płynie wąską doliną w kierunku północnym, z trzema rozszerzeniami w Dolinie Dolnej Wisły: Basenem Unisławskim, Basenem Chełmińskim i Basenem Grudziądzkim. Najniżej w Kotlinie Toruńskiej znajduje się równina zalewowa Wisły, którą tworzą osady facji pozakorytowej z soczewkami torfów. Poniżej tych utworów zalegają utwory piaszczysto-zwirowe z brukiem w spągu (Wiśniewski, 1993).⁸¹ Równina zalewowa Wisły cechuje się zmienną szerokością – od 0,65 m przy moście Marszałka Józefa Piłsudskiego w Toruniu do 3,7 km w Wielkiej Nieszawce na lewym brzegu Wisły (Niewiarowski i Weckwerth, 2006).⁸²

W okresie ostatnich dwóch stuleci Wisła była poddana licznym zabiegom hydrotechnicznym, takim jak regulacja koryta. Warto wspomnieć, że regulacje rzek to wszelkie działania przeprowadzane przy pomocy odpowiednich konstrukcji, wykorzystywane do kształtowania jednolitego łóżyska cieku o łagodnych meandrujących łukach i stałych przekrojach typowych dla niskich stanów wody (NW), średnich stanów wód (SW) i wysokich stanów wód (WW). Środkami prowadzącymi do tego celu są: prostowanie zbyt ostrych krzywizn cieku, koncentracja nurtu, poszerzanie zbyt wąskich zwężeń, wzmocnienie brzegu, stworzenie warunków swobodnego przepływu lodu w celu uniknięcia niebezpiecznych zatorów oraz zachowanie stałej głębokości ważnej dla prawidłowego spływu różnych form zjawisk lodowych. W wyniku przeprowadzonych regulacji Wisła uzyskała jedno główne koryto rzeczne (Makowski, 1993).⁸³

Główną osią hydrograficzną przepływającą przez obszar rewitalizacji jest rzeka Wisła. Babiński (1992) wskazał cztery odcinki koryta Wisły: nieregulowany roztokowy odcinek Wisły powyżej zbiornika Włocławek, kolejno zaporę we Włocławku, typowy dla rzeki roztokowej będący w stadium regulacji odcinek koryta Wisły poniżej zapory do ujścia Tążyny i regulowany od ujścia Tążyny. Poniżej zbiornika określił odcinek rzeki jako roztokowy zbliżony kształtem do anastomozującej, z dużą ilością łach bocznych i centralnych oraz kęp rzecznych. Regulowany pod koniec XIX w. odcinek rzeki posiada charakter prostoliniowy lub o ograniczonym przez ostrogi meandrowaniu. Charakteryzuje się on występowaniem na przemian łach skośnych i płos (Babiński, 1992).⁸⁴ W wyniku wykonanej regulacji szerokość koryta rzeki zmniejszyła się z 1025 m do 350 m. Boczne koryta Wisły zostały oddzielone od

⁸⁰ Burak S., 2006, Ochrona przyrody, [w:] Andrzejewski L., Weckwerth P., Burak S. (red.), Toruń i jego okolice. Monografia przyrodnicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 213-217.

⁸¹ Wiśniewski E., 1993, Morfogeneza Doliny Dolnej Wisły, [w:] Churski Z. (red.), Uwarunkowania przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne zagospodarowania dolnej Wisły, Instytut Geografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 35-50.

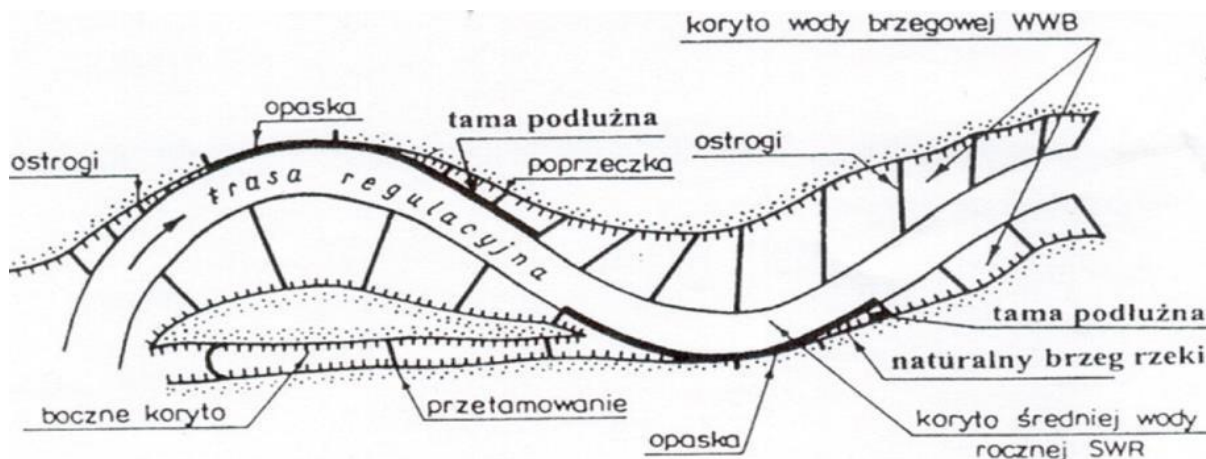
⁸² Niewiarowski W., Weckwerth P., 2006, Geneza i rozwój rzeźby terenu, [w:] Andrzejewski L., Weckwerth P., Burak S. (red.), Toruń i jego okolice. Monografia przyrodnicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 65-98.

⁸³ Makowski J., 1993, Wały przeciwpowodziowe Dolnej Wisły, historyczne kształtowanie, obecny stan i zachowanie w czasie znacznych wezbrań, Wydawnictwo IBW PAN, Gdańsk.

⁸⁴ Babiński Z., 1992, Współczesne procesy korytowe Wisły, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Prace Geograficzne nr 157, Wrocław, Warszawa, Kraków.

głównego koryta ostrogami i przetamowaniami, wskutek czego powstały starorzecza, np. Martówka zlokalizowana w pobliżu Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu (Glazik i Kubiak-Wójcicka, 2006). Co istotne, starorzecza są zasilane wodami rzecznyymi głównie w czasie wezbrań bądź dopływem wód z wyższych poziomów terasowych (Piątkowski, 2016). Do Martówki spływają również wody z teras nadzalewowych, na których występuje roślinność tworząca Park Miejski.

Rycina 16. Plan rozmieszczenia budowli regulacyjnych

Źródło: Makowski (1993)

Regulacja koryta Wisły oraz wybudowanie zapory wodnej we Włocławku w latach 60. XX w. spowodowało pogłębianie koryta rzeki, skrócenie szerokości jej koryta oraz liczne zmiany w transporcie ilości i jakości materiału przez Wisłę. Procesy erozji wgłębnej poniżej zapory włocławskiej wpłynęły na obniżenie się dna koryta i przemieszczenie strefy erozyjnej w dół koryta rzeki Wisły (Babiński, 2007).⁸⁵ Budowa wałów przeciwpowodziowych jako elementu regulacji koryta rzeki przyczyniła się do przyhamowania procesów korytowych w strefie pozawałowej równiny zalewowej oraz wzmożonej dynamiki wody na pasie przykorytowym i sprzyja od wielu lat tylko rolnictwu. Natomiast przerwanie wałów powoduje wzmożoną działalność procesów erozji wgłębnej w miejscu koncentracji wody w wyrwie i powstanie plosa (Babiński, 1990).⁸⁶ Procesy erozji wgłębnej wymusiły też utworzenie się dwóch stref zróżnicowanych morfologicznie: akumulacyjnej równiny zalewowej i występującego poniżej czoła strefy erozji odcinka wymuszonej akumulacji. Agradacyjny odcinek koryta Wisły nadał typ rzeki roztokowej, z licznymi łachami piaszczysto-żwirowymi centralnymi i bocznymi (Babiński i Grześ, 1995).⁸⁷ Nowy poziom zalewowy, który powstał jako skutek działań regulacji koryta Wisły, posiada powierzchnię o 2,5 m niższą od równiny zalewowej i średnio 365 m szerokości. Ma powierzchnię dynamicznie nieustabilizowaną, nierówną i znajdującą się pod wpływem oddziaływania współczesnych procesów korytowych (Babiński, 1990).⁸⁸ Prace regulacyjne na Wiśle oraz wybudowanie zapory włocławskiej przyczyniły się także do zmian dobowego przebiegu stanów wody i przepływów, nasilenia procesów korytowych na obszarze międzywała oraz zmian reżimu lodowego. W okresie wysokich stanów wody (wezbrań) dokonuje się większy zrzut wody przez jaz ze względu na małą pojemność Zbiornika Włocławskiego. Z kolei w czasie niskich stanów wód (niżówek) zmiany dobowe przepływów

⁸⁵ Babiński Z., 2007, Erozja wgłębna poniżej zbiorników wodnych na przykładzie wybranych zapór świata, Nauka, Przyroda, Technologie, [w:] Melioracje i Inżynieria Środowiska, Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, Poznań, T. 1, z. 2, s. 15-22.

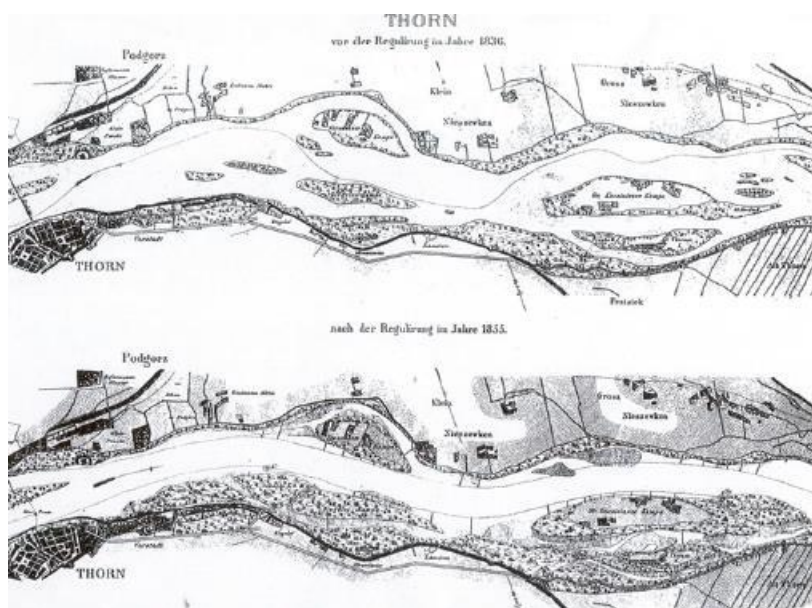
⁸⁶ Babiński Z., 1990, Charakterystyka równiny zalewowej dolnej Wisły, Przegląd Geograficzny, 62, 1-2, s. 95-120.

⁸⁷ Babiński Z., Grześ M., 1995, Monografia hydrologiczna zbiornika stopnia wodnego Włocławek, Zeszyty Instytutu Geografii i Przestrzennego zagospodarowania PAN, nr 30, s. 42-48.

⁸⁸ Babiński Z., 1990, Charakterystyka równiny zalewowej dolnej Wisły, Przegląd Geograficzny, 62, 1-2, s. 95-120.

zależą od pracy elektrowni wodnej we Włocławku (Glazik i Kubiak-Wójcicka, 2006).⁸⁹ W trakcie wezbrań (powodzi) powierzchnia Martówki zwiększa się wobec zwiększonego zasilania wód rzecznych. W ostatnich latach zwiększa się liczba dni z niżówkami w korycie Wisły. Stan ten powoduje, że w okolicach Starego Miasta widać często odsłonięte, nietrwałe łachy piaszczysto-żwirowe podczas susz hydrologicznych. W tym samym czasie powierzchnia starorzecza zmniejsza się na skutek ograniczonego dopływu wód powierzchniowych i podziemnych do zbiornika. Dlatego tak ważnym zabiegiem było utrwalenie brzegów Martówki, która stanowi ciekawy obiekt rekreacyjno-wypoczynkowy nie tylko dla miejscowej ludności, ale również turystów. Jednak wschodni jej brzeg znajduje się w intensywnym stadium zarastania i zamulania.

Rycina 17. Fragment koryta Wisły. Powyżej Wisła przed regulacją (1836 r.), poniżej — Wisła po regulacji (1855 r.)

Źródło: Makowski (1998)⁹⁰

Na podstawie mapy zagrożenia powodziowego ustalono, że teren obszaru rewitalizacji znajduje się:

1. częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
2. częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
3. częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarze między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 Prawa wodnego, stanowiące działki ewidencyjne.

⁸⁹ Glazik R., Kubiak-Wójcicka K., 2006, Wody powierzchniowe, [w:] Andrzejewski L., Weckwerth P., Burak S. (red.), Toruń i jego okolice. Monografia przyrodnicza, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń, s. 129-152.

⁹⁰ Makowski J., 1998, Wały przeciwpowodziowe dolnej Wisły, historyczne kształtowanie, obecny stan i zachowanie w czasie znacznych wezbrań (Plansze). Część druga: odcinek od Torunia do Białej Góry, Wyd. Inst. Bud. Wod. PAN, Biblioteka Naukowa Hydrotechnika, s. 27.

0 250 500 m

obszar rewitalizacji
 obszar zdegradowany
 granica miasta

mulogrodnia regularnie pociągająca wody
 rzędnice kamienne wałów przeciwpowodziennych
 mapowa przesłania się wzdłuż wału przeciwpowodziennego lub zapory bez przesłania
 0,1 - 0,5 m
 0,5 - 1,0 m
 1,0 - 1,5 m
 1,5 - 2,0 m
 2,0 - 2,5 m
 2,5 - 3,0 m
 3,0 - 3,5 m
 3,5 - 4,0 m
 4,0 - 4,5 m
 4,5 - 5,0 m
 5,0 - 5,5 m
 5,5 - 6,0 m
 6,0 - 6,5 m
 6,5 - 7,0 m
 7,0 - 7,5 m
 7,5 - 8,0 m
 8,0 - 8,5 m
 8,5 - 9,0 m
 9,0 - 9,5 m
 9,5 - 10,0 m
 10,0 - 10,5 m
 10,5 - 11,0 m
 11,0 - 11,5 m
 11,5 - 12,0 m
 12,0 - 12,5 m
 12,5 - 13,0 m
 13,0 - 13,5 m
 13,5 - 14,0 m
 14,0 - 14,5 m
 14,5 - 15,0 m
 15,0 - 15,5 m
 15,5 - 16,0 m
 16,0 - 16,5 m
 16,5 - 17,0 m
 17,0 - 17,5 m
 17,5 - 18,0 m
 18,0 - 18,5 m
 18,5 - 19,0 m
 19,0 - 19,5 m
 19,5 - 20,0 m
 20,0 - 20,5 m
 20,5 - 21,0 m
 21,0 - 21,5 m
 21,5 - 22,0 m
 22,0 - 22,5 m
 22,5 - 23,0 m
 23,0 - 23,5 m
 23,5 - 24,0 m
 24,0 - 24,5 m
 24,5 - 25,0 m
 25,0 - 25,5 m
 25,5 - 26,0 m
 26,0 - 26,5 m
 26,5 - 27,0 m
 27,0 - 27,5 m
 27,5 - 28,0 m
 28,0 - 28,5 m
 28,5 - 29,0 m
 29,0 - 29,5 m
 29,5 - 30,0 m
 30,0 - 30,5 m
 30,5 - 31,0 m
 31,0 - 31,5 m
 31,5 - 32,0 m
 32,0 - 32,5 m
 32,5 - 33,0 m
 33,0 - 33,5 m
 33,5 - 34,0 m
 34,0 - 34,5 m
 34,5 - 35,0 m
 35,0 - 35,5 m
 35,5 - 36,0 m
 36,0 - 36,5 m
 36,5 - 37,0 m
 37,0 - 37,5 m
 37,5 - 38,0 m
 38,0 - 38,5 m
 38,5 - 39,0 m
 39,0 - 39,5 m
 39,5 - 40,0 m
 40,0 - 40,5 m
 40,5 - 41,0 m
 41,0 - 41,5 m
 41,5 - 42,0 m
 42,0 - 42,5 m
 42,5 - 43,0 m
 43,0 - 43,5 m
 43,5 - 44,0 m
 44,0 - 44,5 m
 44,5 - 45,0 m
 45,0 - 45,5 m
 45,5 - 46,0 m
 46,0 - 46,5 m
 46,5 - 47,0 m
 47,0 - 47,5 m
 47,5 - 48,0 m
 48,0 - 48,5 m
 48,5 - 49,0 m
 49,0 - 49,5 m
 49,5 - 50,0 m
 50,0 - 50,5 m
 50,5 - 51,0 m
 51,0 - 51,5 m
 51,5 - 52,0 m
 52,0 - 52,5 m
 52,5 - 53,0 m
 53,0 - 53,5 m
 53,5 - 54,0 m
 54,0 - 54,5 m
 54,5 - 55,0 m
 55,0 - 55,5 m
 55,5 - 56,0 m
 56,0 - 56,5 m
 56,5 - 57,0 m
 57,0 - 57,5 m
 57,5 - 58,0 m
 58,0 - 58,5 m
 58,5 - 59,0 m
 59,0 - 59,5 m
 59,5 - 60,0 m
 60,0 - 60,5 m
 60,5 - 61,0 m
 61,0 - 61,5 m
 61,5 - 62,0 m
 62,0 - 62,5 m
 62,5 - 63,0 m
 63,0 - 63,5 m
 63,5 - 64,0 m
 64,0 - 64,5 m
 64,5 - 65,0 m
 65,0 - 65,5 m
 65,5 - 66,0 m
 66,0 - 66,5 m
 66,5 - 67,0 m
 67,0 - 67,5 m
 67,5 - 68,0 m
 68,0 - 68,5 m
 68,5 - 69,0 m
 69,0 - 69,5 m
 69,5 - 70,0 m
 70,0 - 70,5 m
 70,5 - 71,0 m
 71,0 - 71,5 m
 71,5 - 72,0 m
 72,0 - 72,5 m
 72,5 - 73,0 m
 73,0 - 73,5 m
 73,5 - 74,0 m
 74,0 - 74,5 m
 74,5 - 75,0 m
 75,0 - 75,5 m
 75,5 - 76,0 m
 76,0 - 76,5 m
 76,5 - 77,0 m
 77,0 - 77,5 m
 77,5 - 78,0 m
 78,0 - 78,5 m
 78,5 - 79,0 m
 79,0 - 79,5 m
 79,5 - 80,0 m
 80,0 - 80,5 m
 80,5 - 81,0 m
 81,0 - 81,5 m
 81,5 - 82,0 m
 82,0 - 82,5 m
 82,5 - 83,0 m
 83,0 - 83,5 m
 83,5 - 84,0 m
 84,0 - 84,5 m
 84,5 - 85,0 m
 85,0 - 85,5 m
 85,5 - 86,0 m
 86,0 - 86,5 m
 86,5 - 87,0 m
 87,0 - 87,5 m
 87,5 - 88,0 m
 88,0 - 88,5 m
 88,5 - 89,0 m
 89,0 - 89,5 m
 89,5 - 90,0 m
 90,0 - 90,5 m
 90,5 - 91,0 m
 91,0 - 91,5 m
 91,5 - 92,0 m
 92,0 - 92,5 m
 92,5 - 93,0 m
 93,0 - 93,5 m
 93,5 - 94,0 m
 94,0 - 94,5 m
 94,5 - 95,0 m
 95,0 - 95,5 m
 95,5 - 96,0 m
 96,0 - 96,5 m
 96,5 - 97,0 m
 97,0 - 97,5 m
 97,5 - 98,0 m
 98,0 - 98,5 m
 98,5 - 99,0 m
 99,0 - 99,5 m
 99,5 - 100,0 m
 100,0 - 100,5 m
 100,5 - 101,0 m
 101,0 - 101,5 m
 101,5 - 102,0 m
 102,0 - 102,5 m
 102,5 - 103,0 m
 103,0 - 103,5 m
 103,5 - 104,0 m
 104,0 - 104,5 m
 104,5 - 105,0 m
 105,0 - 105,5 m
 105,5 - 106,0 m
 106,0 - 106,5 m
 106,5 - 107,0 m
 107,0 - 107,5 m
 107,5 - 108,0 m
 108,0 - 108,5 m
 108,5 - 109,0 m
 109,0 - 109,5 m
 109,5 - 110,0 m
 110,0 - 110,5 m
 110,5 - 111,0 m
 111,0 - 111,5 m
 111,5 - 112,0 m
 112,0 - 112,5 m
 112,5 - 113,0 m
 113,0 - 113,5 m
 113,5 - 114,0 m
 114,0 - 114,5 m
 114,5 - 115,0 m
 115,0 - 115,5 m
 115,5 - 116,0 m
 116,0 - 116,5 m
 116,5 - 117,0 m
 117,0 - 117,5 m
 117,5 - 118,0 m
 118,0 - 118,5 m
 118,5 - 119,0 m
 119,0 - 119,5 m
 119,5 - 120,0 m
 120,0 -

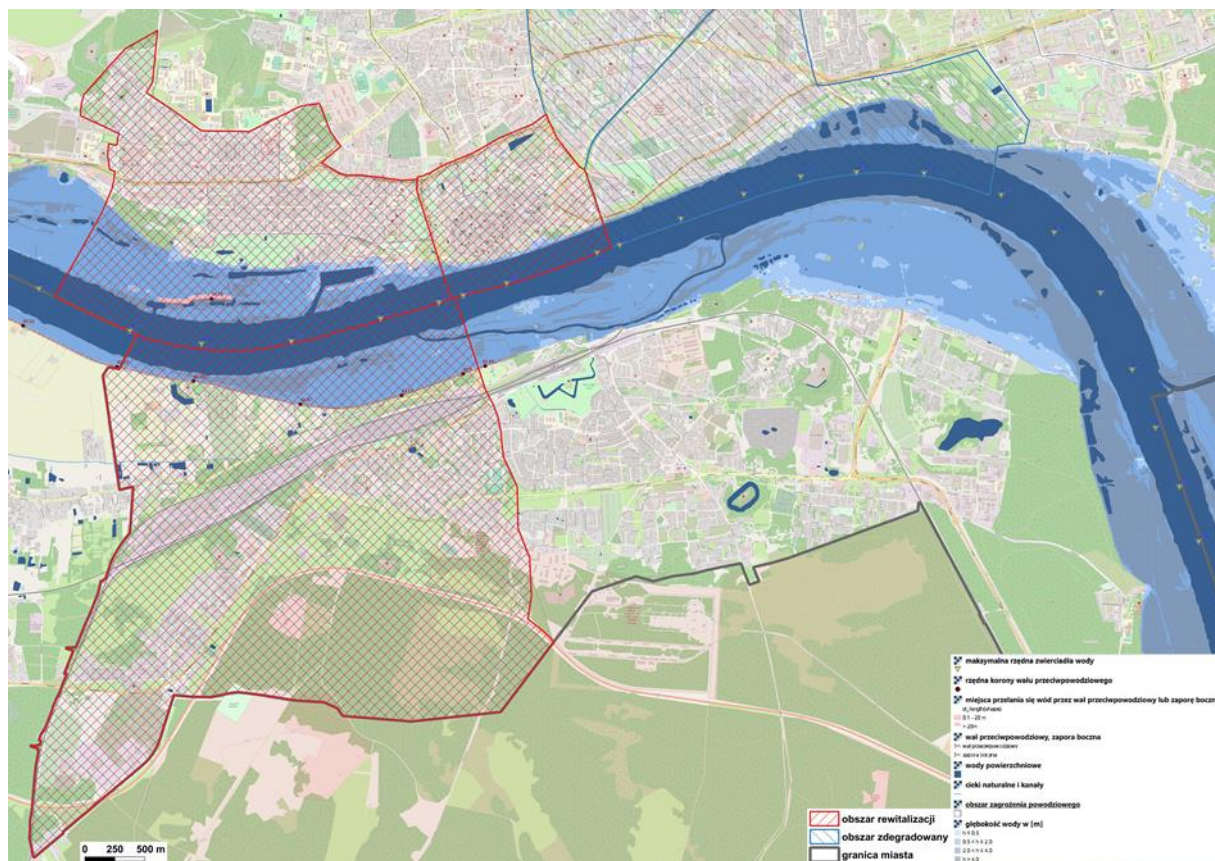
Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podstawie wtyczki Wody Polskie – BAZA WMS, zmodyfikowane

Zgodnie z mapą zagrożenia powodziowego ustalono również, że teren obszaru rewitalizacji znajduje się:

- Na rysunkach poniżej zaznaczono zasięgi obszarów.

Rycina 20. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody 0,2% raz na 500 lat dla powodzi rzecznych

Obszar szczególnego zagrożenia powodzią pokrywa się z zasięgiem przestrzennym warstwy dotyczącej głębokości wody.

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podstawie wtyczki Wody Polskie – BAZA WMS, zmodyfikowane

Rycina 21. Mapa zagrożenia powodziowego – całkowite zniszczenie wału przeciwpowodziowego

Źródło: Opracowanie własne w programie QGIS na podstawie wtyczki Wody Polskie – BAZA WMS, zmodyfikowane

Potencjały, problemy i potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji – synteza szczegółowej diagnozy

W ramach syntezy szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji wyszczególniono w tabeli poniżej zaobserwowane w toku prac badawczych potencjały i problemy odnoszące się do obszaru rewitalizacji z podziałem na podobszary.

Tabela 18. Potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji

Zagadnienie \ Podobszar	Bydgoskie Przedmieście	Stare Miasto	Podgórz
Demografia	• napływ młodszych wiekowo ludzi z różnych grup społecznych, • stosunkowo wysoki udział ludności w wieku aktywności zawodowej (produkcyjnym), • rozwój funkcji dzielnic studenckiej		• napływ ludności młodej związany m.in. z rozwojem współczesnego budownictwa wielorodzinnego (np. osiedle Mieszkanie-Plus) i jednorodzinne, • relatywnie wysoki udział procentowy populacji w wieku przedprodukcyjnym, • niski udział ludności w wieku senioralnym na tle miasta, • wysoki udział procentowy ludności w wieku aktywności zawodowej (produkcyjnym)
Więzi społeczne	• pozytywna ocena więzi społecznych – zadowolenie z życia w miejscu zamieszkania, • poczucie więzi z miejscem zamieszkania	• pozytywna ocena więzi społecznych – zadowolenie z życia w miejscu zamieszkania, • poczucie więzi z miejscem zamieszkania	• pozytywna ocena więzi społecznych – zadowolenie z życia w miejscu zamieszkania (jednak mniejsze niż w innych podobszarach rewitalizacji i spada wraz z wiekiem mieszkańców), • poczucie więzi z miejscem zamieszkania
Inicjatywy społeczne	• wysoka aktywność społeczników miejskich i środowiska organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej – aktywność w ramach budżetu obywatelskiego, • funkcjonowanie wielu organizacji pozarządowych, w tym podmiotów o wysokim potencjale organizacyjnym, • działalność Toruńskiego Centrum Aktywności Lokalnej 2. Piętro	• miejsca inicjatyw społecznych, w tym działalność kawiarni społecznej PERS przy ulicy Mostowej 6, • działalność Kamienicy Inicjatyw przy ulicy Kopernika 22	• mimo ogólnie niskiej aktywności społecznej mieszkańców Podgórza wysoka koncentracja inicjatyw społecznych związanych z budżetem obywatelskim w rejonie ulic: Wilhelminy Iwanowskiej, Rajmunda Galona i Leona Witkowskiego
Edukacja i kultura	• renoma i aktywność V Liceum Ogólnokształcącego na Bydgoskim Przedmieściu, • działalność Społecznego Domu Kultury – Domkultury! Bydgoskie Przedmieście	• dobry dostęp do instytucji usług kultury i edukacji oraz oferty wydarzeń społeczno-kulturalnych, • renoma liceów zlokalizowanych w granicach Starego Miasta (I, IV i X LO),	• aktywna działalność filii Dworu Artusa – Domu Muz w ścisłym centrum Podgórza w otoczeniu skweru przy ulicy Poznańskiej

		• możliwość wykorzystania ulokowanych na Starym Mieście placówek edukacyjnych na cele aktywizacji społecznej	
Potencjał gospodarczy	• relatywnie wysoki udział podmiotów sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego w strukturze podmiotów gospodarczych, • targowisko miejskie przy ulicy Mickiewicza (wymaga modernizacji i aktywizacji)	• bardzo wysoka aktywność gospodarcza – zdecydowanie największe skupienie podmiotów gospodarczych, szczególnie usług gastronomicznych, sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego w mieście	• spory udział terenów niezagospodarowanych dających możliwość do dalszego rozwoju, • potencjalna strefa aktywności gospodarczej na terenach poligonu toruńskiego w rejonie ulicy Generała Władysława Andersa, • targowisko miejskie w rejonie ulicy Okólnej (wymaga aktywizacji)
Dostęp do zieleni i rzeki	• dobry dostęp do miejsc, w których mieszkańcy, w tym dzieci, mogą spędzać wolny czas na powietrzu (place zabaw, boiska, parki, infrastruktura sportowo-rekreacyjna itp.), • dostęp ludności do terenów zieleni ogólnodostępnej, w tym urządzonej (parki, skwery) oraz lasów komunalnych (Rudelka, Piekarskie Góry), a także terenów nadwiślanych (Błonia Nadwiślane, Martówka), • lokalizacja Ogrodu Zoobotanicznego, • świadomość ekologiczna mieszkańców	• dostęp mieszkańców i turystów do atrakcyjnych form terenów zieleni na granicy Bydgoskiego Przedmieścia i Starego Miasta (alpinarium, Dolina Marzeń, Ogród Muzyków, Park 100-lecia Powrotu Torunia do Wolnej Polski, Park Wojewodów Pomorskich, Skwer Oficerskiej Szkoły Artylerii, zielony kompleks Jordanek), • bliskość ogrodu Zoobotanicznego i Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu, • lokalizacja parkletów, • bulwary nadwiślane	• dostęp mieszkańców do terenów zieleni urządzonej o niewielkiej powierzchni w ścisłym centrum Podgórza (skwer u zbiegu ulic Parkowej i Michała Drzymały, skwer na obszarze dawnego Parku miejskiego im. Marszałka Józefa Piłsudskiego koło budynku Domu Muz) oraz odnowionego Parku 1000-lecia na Stawkach, • relatywnie wysoki stopień nasycenia terenów zieleni parkowej w stosunku do ośrodka miejskiego, • zieleń osiedlowa w rejonie zwartej starszej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, • lokalizacja zielonego placu i stawu wodnego przy Kościele Parafialnym pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, • dobry dostęp do terenów nadwiślanych, w tym Kępy Bazarowej
Potencjał kulturowy	• zachowany dawny układ urbanistyczny dzielnicy, • walory kulturowe i architektoniczne (bogactwo obiektów zabytkowych)	• harmonia ładu przestrzennego ścisłego centrum miasta – bardzo wysoka historyczna atrakcyjność obiektów zabytkowych wraz z otoczeniem terenów zieleni, • atrakcyjne przestrzenie publiczne, • wysokie skupienie obiektów sakralnych stanowiących dominantę w przestrzeni miejskiej	• historyczna tkanka miejska w rejonie ulic Poznańskiej i Parkowej, • fortyfikacje o wysokich wartościach historycznych i krajobrazowych

Infrastruktura transportowa	• dogodne połączenia komunikacyjne, w tym z wydziałami Uniwersytetu Mikołaja Kopernika zlokalizowanymi w zachodniej i centralnej części miasta Torunia, • bardzo dobrze urządzony ciąg komunikacyjny wzdłuż ulicy Adama Mickiewicza wraz ze ścieżką rowerową na całej jej długości, węzeł komunikacyjny na Placu Mariana Rapackiego	• bardzo dobre połączenia środkami publicznego transportu zbiorowego z dworcem kolejowym Toruń-Miasto, wydziałami Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz terenami zieleni ogólnodostępnej na Bydgoskim Przedmieściu, • węzły przesiadkowe przy Alei Solidarności oraz Placu Mariana Rapackiego, • lokalizacja dworca kolejowego Toruń-Miasto i autobusowego, modernizacja dworca kolejowego PKP Toruń Miasto w trakcie, • dobrze oceniany stan techniczny jezdni i chodników	• dobra lokalizacja jednostki względem centrum miasta i dworca kolejowego, • niewielkie natężenie zdarzeń drogowych – kolizji i wypadków
Obiekty usług publicznych	• dobry dostęp mieszkańców do żłobków, • funkcjonujące dzienne domy pobytu seniorów i mieszkania chronione w odnowionych kamienicach przy ulicach: Adama Mickiewicza 57 i Bydgoskiej 74	• najwyższa w mieście koncentracja obiektów usług społecznych i administracji publicznej, • znaczne skupienie placówek opieki zdrowotnej	• funkcjonujący Dzienny Dom Pobytu „Seniorzy Razem” przy ulicy Podgórskiej 2
Stan zabudowy	• postępująca odnowa elewacji zabudowy kamienicznej	• dobrze oceniany stan wielu elewacji zabudowy kamienicznej Starówki	• rozwój budownictwa wielorodzinnego w stosunkowo dobrym standardzie w rejonie ulic: 63. Pułku Piechoty, Okólnej, Krętej oraz na Glinkach, • zabudowa wielorodzinna blokowa w stosunkowo dobrym stanie technicznym

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 19. Problemy rozwojowe obszaru rewitalizacji

Zagadnienie\ Podobszar	Bydgoskie Przedmieście	Stare Miasto	Podgórz
Demografia	• bardzo wysoka dynamika odpływu populacji, w tym w wieku poprodukcyjnym, • niski udział procentowy najmłodszych mieszkańców, • utrzymujący się wysoki udział populacji w wieku senioralnym mimo odpływu tej grupy wiekowej	• niekorzystne tendencje demograficzne – bardzo wysoka dynamika odpływu populacji, • niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, • brak infrastruktury żłobkowej	

Ubóstwo i bezrobocie	relatywnie wysoki poziom ubóstwa dochodowego i bezrobocia	- wysoki poziom ubóstwa dochodowego i bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego, - brak filii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy	- wysoki poziom ubóstwa dochodowego, - wolne tempo spadku liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, - relatywnie wysoka stopa bezrobocia, relatywnie wysoki poziom bezrobocia długotrwałego, - duża koncentracja problemów społecznych wraz z postępującą degradacją techniczną blokowisk w rejonie ulic: Generała Władysława Andersa, Letniej i 63. Pułku Piechoty w otoczeniu poligonu toruńskiego
Bezpieczeństwo	relatywnie wysoki poziom przestępczości oraz występowanie zjawisk niepożądanych w przestrzeni miejskiej – stosunkowo częsty widok osób publicznie spożywających alkohol, akty wandalizmu (zniszczone przystanki, połamane drzewa)	najwyższe natężenie przestępczości oraz niepożądane zjawiska w przestrzeni miejskiej – stosunkowo częsty widok osób publicznie pijących alkohol, akty wandalizmu, osoby żebrzące i zaczepiające przechodniów, hałasująca młodzież	relatywnie niskie poczucie bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców, widoczne w przestrzeni publicznej osoby pijące alkohol, akty wandalizmu
Rozwój osobisty, edukacja i czas wolny	- niedostatecznie rozwinięta zorganizowana oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, szczególnie dla dzieci i młodzieży – niskie wyniki egzaminu ósmoklasisty, - stosunkowo niewiele organizowanych inicjatyw społecznych i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, - niewiele miejsc, w których dzieci mogą realizować swoje zainteresowania (ośrodki kultury, kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne), - uboga oferta edukacyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, - niewielka koncentracja obiektów usług społecznych, szczególnie placówek kulturalnych	najniższe wyniki z egzaminu ósmoklasisty	- zdaniem mieszkańców niedostateczna oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci i młodzieży – niedostatek miejsc w przestrzeni publicznej Podgórza, w których dzieci mogą spędzać czas na świeżym powietrzu (plac zabaw, boiska, parki) i miejsc, w których mogą rozwijać swoje zainteresowania (w ośrodkach kultury, klubach osiedlowych, świetlicach pozaszkolnych), - niskie wyniki z egzaminu ósmoklasisty, - uboga oferta edukacyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży

Aktywność społeczna	- niska aktywność społeczna – małe zaangażowanie społeczności lokalnej w wydarzenia kulturalno-rozrywkowe, - niska frekwencja wyborcza	- niska aktywność społeczna – najniższa frekwencja wyborcza, - niewielka liczba inicjatyw społecznych, w które angażuje się społeczność lokalna	- niska aktywność społeczna – niska frekwencja ludności w wyborach samorządowych, - niska frekwencja społeczności lokalnej podczas głosowania na projekty budżetu obywatelskiego na tle miasta, - niewielka skala działalności organizacji pozarządowych – fundacji i stowarzyszeń, - w opinii mieszkańców niewielka liczba inicjatyw społecznych oraz organizowanych wydarzeń społeczno-kulturalnych i rozrywkowych dla społeczności lokalnej, - niska frekwencja społeczności lokalnej w wydarzeniach społeczno-kulturalnych, - brak miejsc w przestrzeni Podgórza służących integracji międzysąsiedzkiej społeczności lokalnej, - niewielka koncentracja instytucji kultury
Przedsiębiorczość	- niska aktywność gospodarcza i niedostosowanie lokalnego rynku pracy do kompetencji zawodowych mieszkańców, - niewielkie skupienie punktów gastronomicznych (restauracje, kawiarnie, lodziarnie), - stopniowy zanik zakładów rzemieślniczych	- niekorzystne zmiany w strukturze podmiotów gospodarczych – wypieranie drobnej działalności handlowej i usługowej przez sieci handlowe, - niedostosowanie lokalnego rynku pracy do kompetencji zawodowych mieszkańców	- niska aktywność gospodarcza – niewielka koncentracja podmiotów gospodarczych, w tym sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego, - brak usług gastronomicznych w przestrzeni miejskiej, - niewielka liczba zakładów usług dla ludności, - niedostosowanie lokalnego rynku pracy do kompetencji zawodowych mieszkańców
Infrastruktura transportowa	- deficyty w infrastrukturze drogowej i rozwiązaniach komunikacyjnych – niewystarczające zrównoważenie potrzeb różnych użytkowników ciągów komunikacyjnych (wyjątek stanowi ulica Adama Mickiewicza), - brak miejsc parkingowych, - niespójna sieć tras rowerowych, - brak oświetlenia wąskich ulic w ścisłym historycznym centrum Bydgoskiego Przedmieścia skutkujący zmniejszeniem poczucia bezpieczeństwa	- deficyty w rozwiązaniach komunikacyjnych – wysokie natężenie zdarzeń drogowych w mieście wzdłuż dróg głównych otaczających Starówkę, - niewystarczająca w opinii mieszkańców dostępność miejsc parkingowych w otoczeniu zespołu staromiejskiego mimo strefy płatnego parkowania	- deficyty w infrastrukturze drogowej i rozwiązaniach komunikacyjnych – dzielnica tranzytowa, - zjawisko kongestii samochodowej w godzinach szczytu na drodze krajowej nr 15, - niewielka długość ścieżek rowerowych i brak ich spójności, - przebieg wąskich chodników wzdłuż głównych dróg kołowych (w szczególności wzdłuż ulicy Poznańskiej), - w opinii mieszkańców wydłużenie czasu dojazdu autobusów miejskich i zbytni

			mała liczba kursów na prawy brzeg Wisły, nisko oceniany przez lokalną społeczność stan techniczny chodników i pasa technicznego dla samochodów osobowych
Przestrzenie publiczne	- deficyty w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych – niewłaściwie zagospodarowane podwórza wśród zabudowy kamienicznej, - zaniedbana wspólna przestrzeń i ulice przed budynkami, - niedostatek zieleni wśród zabudowy mieszkaniowej, - niedostosowanie przestrzeni publicznej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami	- niewystarczająca oferta wypoczynkowo-rekreacyjna – zbyt mało miejsc służących funkcji rekreacyjnej, wypoczynkowej i sportowej, - niewiele miejsc w przestrzeni publicznej, w których dzieci mogą spędzać czas na powietrzu (place zabaw, boiska, parki), - niski stopień nasycenia zieleni miejskiej – zbyt mała ilość zieleni w strefie zwartej zabudowy kamienicznej w obrębie zespołu staromiejskiego, - niewielka powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej	- niedostatek miejsc w przestrzeni, w których mieszkańcy i osoby przyjezdne mogą zrelaksować się lub uprawiać sport w wolnym czasie, zwłaszcza w jego centrum, - źle urządzone, zdaniem mieszkańców, tereny zieleni
Stan zabudowy	- deficyty w stanie technicznym i funkcjonalności budynków – znaczne zróżnicowanie stanu technicznego budynków mieszkalnych, zwłaszcza w ścisłym historycznym centrum Bydgoskiego Przedmieścia, - wysoki poziom potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji zabudowy mieszkaniowej i dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, - wysoki poziom degradacji obiektów zabytkowych	- deficyty w stanie technicznym budynków mieszkalnych – zróżnicowany stan techniczny zespołu kamienic, - wysoki poziom degradacji wielu obiektów zabytkowych w stosunku do ogólnej liczby obiektów wpisanych do rejestru zabytków, liczba budynków w złym stanie jest na poziomie 17%; ryzyko degradacji oraz poziom ewentualnych nakładów na prace konserwatorsko-restauratorskie wciąż są wysokie, - najwyższy poziom potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji budynków w mieście, - nisko oceniany stan wnętrza kamienic oraz ich podwórz	- deficyty w stanie technicznym i funkcjonalności budynków - zróżnicowanie stanu technicznego budynków mieszkalnych powstałych w różnych horyzontach czasowych, - relatywnie wysoki poziom potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji obiektów budowlanych, - negatywna ocena mieszkańców dotycząca estetyki i wnętrza budynków mieszkalnych wraz z podwórzami (w szczególności kamienic)
Środowisko	- bardzo wysoki poziom zanieczyszczeń atmosferycznych wynikający z indywidualnego ogrzewania budynków na paliwa stałe, - zaśmiecenie przestrzeni publicznych,	- niski standard środowiska zamieszkania – zły stan powietrza atmosferycznego spowodowany indywidualnym sposobem ogrzewania mieszkań na paliwa stałe, - wysoki poziom zaśmiecania ulic mimo systematycznego odbioru	- niski standard środowiska zamieszkania w niektórych rejonach Podgórze – zły stan powietrza atmosferycznego spowodowany indywidualnym sposobem ogrzewania mieszkań na paliwa stałe, - uciążliwość ruchu samochodowego,

	uciążliwości związane z odbiorem odpadów z terenów zabudowy kamienicznej	odpadów komunalnych przez służby porządkowe, - relatywnie wysokie natężenie hałasu, uciążliwość ruchu samochodowego, - uciążliwości związane z odbiorem odpadów z terenów zabudowy kamienicznej	uciążliwości związane z odbiorem odpadów z terenów zabudowy kamienicznej
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie zdiagnozowanych potencjałów i problemów rozwojowych określono potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji. Specyficzne dla każdego podobszaru potencjały i problemy tworzą wiązkę często wspólnych dla podobszarów potrzeb rozwojowych, które następnie przełożą się na cele i kierunki działań.

Tabela 20. Potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji

Zagadnienie\ Podobszar	Bydgoskie Przedmieście	Stare Miasto	Podgórz
Demografia	- odwrócenie niekorzystnych trendów odpływu ludności, - budowanie prawidłowej struktury wiekowej ludności, w tym wzrost liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, - utrzymanie trendu napływu ludzi młodych w wieku produkcyjnym, - zabezpieczenie potrzeb starszej wiekowo ludności		- utrzymanie pozytywnego trendu napływu ludności w wieku produkcyjnym i wzrostu liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, - zabezpieczenie potrzeb starszej wiekowo ludności
Ubóstwo i bezrobocie	- przeciwdziałanie występowania przyczyn wykluczenia społecznego i zawodowego oraz skutkom problemów społecznych związanych z ubóstwem, bezrobociem i innymi powodami sięgania po pomoc społeczną przez mieszkańców, - aktywizowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym, - wsparcie psychologiczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		
Bezpieczeństwo	- przeciwdziałanie przestępczości, - rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, - przeciwdziałanie występowania niepożądanych zjawisk w przestrzeni miejskiej, które związane są z niszczeniem mienia oraz które obniżają poczucie bezpieczeństwa mieszkańców		
Rozwój osobisty, edukacja i czas wolny, edukacja i kultura, obiekty usług publicznych, więzi, aktywność i inicjatywy społeczne	- rozwijanie oferty rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup wiekowych, - poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, - motywowanie dzieci i młodzieży szkolnej do nauki, - rozwijanie infrastruktury usług społecznych, szczególnie edukacji, kultury i integracji społecznej, - wzmacnianie poczucia więzi i tożsamości lokalnej, - angażowanie mieszkańców w inicjatywy społeczne, - wsparcie psychologiczne społeczności lokalnej, w tym dzieci i młodzieży	- poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, - motywowanie dzieci i młodzieży szkolnej do nauki, - wsparcie psychologiczne dzieci i młodzieży, - wykorzystywanie na potrzeby rozwoju społecznego całego obszaru rewitalizacji potencjału funkcjonujących na Starym Mieście podmiotów publicznych i niepublicznych usług kultury, edukacji i integracji społecznej, - wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w rozwijaniu oferty edukacyjnej i kulturalnej	- rozwijanie oferty rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup wiekowych, - poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, motywowanie dzieci i młodzieży szkolnej do nauki, - rozwijanie infrastruktury usług społecznych, szczególnie edukacji, kultury i integracji społecznej, - wzmacnianie poczucia więzi i tożsamości lokalnej, - angażowanie mieszkańców w inicjatywy społeczne i pobudzanie rozwoju podmiotów trzeciego sektora działających na rzecz Podgórza,

			wsparcie psychologiczne społeczności lokalnej, w tym dzieci i młodzieży
Przedsiębiorczość i potencjał gospodarczy	- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców i powstawania firm, - wzmacnianie kompetencji zawodowych mieszkańców, pobudzanie sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego	- wykorzystanie potencjału gospodarczego Starego Miasta, w tym sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego w procesach rewitalizacji podobszaru, - tworzenie zachęt do korzystania z usług firm zlokalizowanych na Starym Mieście	- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców i powstawania firm, - wzmacnianie kompetencji zawodowych mieszkańców, - pobudzanie sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego, - tworzenie zachęt do inwestowania na wolnych terenach, - tworzenie warunków do rozwoju lokalnych centrów usług
Infrastruktura transportowa	- poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu samochodowego, rowerowego i pieszego, - rozwój infrastruktury rowerowej, - tworzenie stref spowolnionego ruchu, - równoważenie potrzeb różnych użytkowników ruchu, - modernizacja i zazielenianie infrastruktury transportu zbiorowego	- poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu samochodowego, rowerowego i pieszego, - rozwój infrastruktury rowerowej, - modernizacja i zazielenianie infrastruktury transportu zbiorowego, - eliminowanie uciążliwości ruchu samochodowego	- poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu samochodowego, rowerowego i pieszego, - rozwój infrastruktury rowerowej, - tworzenie stref spowolnionego ruchu, - modernizacja infrastruktury drogowej, w tym ciągów pieszych, - rozwój połączeń transportem zbiorowym z prawobrzeżem, - eliminowanie uciążliwości ruchu samochodowego, szczególnie tranzytowego
Przestrzenie publiczne i potencjał kulturowy	- tworzenie estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych w oparciu o potencjał architektonicznego dziedzictwa Bydgoskiego Przedmieścia i terenów zieleni, - poszerzanie zasobów funkcjonalnej przestrzeni publicznych o tereny międzykwateralowe i podwórza, - rozwijanie terenów zieleni wśród zabudowy mieszkaniowej, - dostosowywanie przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób, które doświadczają problemów w poruszaniu się	- tworzenie estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych w oparciu o potencjał architektonicznego dziedzictwa Starego Miasta, - rozwijanie terenów zieleni wśród zabudowy staromiejskiej, - tworzenie i uatrakcyjnianie funkcjonujących stref wypoczynku i rekreacji, w tym dla dzieci i młodzieży, - dostosowywanie przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób, które doświadczają problemów w poruszaniu się	- tworzenie estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, - zagospodarowanie terenów zieleni, tworzenie i uatrakcyjnianie funkcjonujących stref wypoczynku i rekreacji, w tym dla dzieci i młodzieży, - dostosowywanie przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób, które doświadczają problemów w poruszaniu się

Stan zabudowy	• modernizacja, w tym termomodernizacja wraz z wymianą źródeł ogrzewania zasobów mieszkaniowych, • eliminowanie źródeł nielegalnego zanieczyszczania powietrza i składowania odpadów, • ochrona dziedzictwa kulturowego Bydgoskiego Przedmieścia, • dostosowanie budynków do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami	• ochrona, modernizacja i adaptacja pod funkcje społeczne zabytkowej zabudowy Starego Miasta, modernizacja, w tym termomodernizacja wraz z wymianą źródeł ogrzewania zasobów mieszkaniowych, • eliminowanie źródeł nielegalnego zanieczyszczania powietrza i składowania odpadów	• modernizacja, w tym termomodernizacja wraz z wymianą źródeł ogrzewania zasobów mieszkaniowych, • eliminowanie źródeł nielegalnego zanieczyszczania powietrza i składowania odpadów, • rozwój budownictwa mieszkaniowego, w tym społecznego budownictwa czynszowego dla młodych osób
Środowisko, dostęp do zieleni i rzeki	• utrzymanie bogatego zasobu terenów zieleni i rozwijanie bioróżnorodności w miejskiej przyrodzie, • wykorzystywanie w rozwoju sportu i turystyki terenów nadwiślanych • usprawnienie systemu odbioru odpadów od mieszkańców		

Źródło: Opracowanie własne

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja podobszaru rewitalizacji jest sporządzana w celu przedstawienia opisu stanu oczekiwanego po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych. Przedstawia koncepcję GPR-T do 2027 z uwzględnieniem założeń zaplanowanej interwencji oraz stan, który będzie miał miejsce po zakończeniu rewitalizacji i częściowej likwidacji lub ograniczeniu zdiagnozowanego stanu kryzysowego. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i wyniki badań opinii społecznej, podczas których mieszkańcy obszaru rewitalizacji formułowali postulaty i oczekiwania względem tego, w jakim kierunku powinna rozwijać się okolica ich miejsca zamieszkania, sformułowano wizję dla każdego z podobszarów rewitalizacji.

Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

1. *Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są dumni z miejsc, w których mieszkają, uczą się, pracują i odpoczywają. Chętnie korzystają ze zrewitalizowanych przestrzeni publicznych.*
2. *Mieszkańcy obszaru rewitalizacji są aktywni, przedsiębiorczy i zintegrowani, angażują się w życie społeczne, pomagają osobom potrzebującym wsparcia.*
3. *Obszar rewitalizacji jest obszarem zrównoważonym – nie jest on jedynie atrakcją turystyczną, a miejscem do życia dla mieszkańców, w którym realizowane są przedsięwzięcia istotne dla rozwoju społeczności obszaru rewitalizacji – głównie kulturalne, społeczne, ukierunkowane na przeciwdziałanie lub eliminację zjawiska wykluczenia.*

Stare Miasto – unikatową, objętą ochroną, imponującą, odnowioną zabytkową architekturą i przestrzeniami publicznymi wkomponowanymi w zabudowę usługową i mieszkaniową, zielenią, bulwarami nadwiślanskimi, ofertą kulturalną i gastronomią, niezwykle atrakcyjną dzielnicą Torunia, przyciągającą torunian i turystów z kraju i z zagranicy. Uspokojony ruch samochodowy poprawia komfort życia w gęstej zabudowie toruńskiej starówki. Mieszkańcy Starego Miasta mogą odpocząć od miejskiego i turystycznego zgiełku wśród licznych, mniejszych i większych powierzchniowo terenów zieleni, które są estetycznie urządzone, tworząc dostępne dla wszystkich strefy rekreacji i wypoczynku. Ulice Starego Miasta są zadbane, wypełnione zielenią i małą architekturą dopełniającą zabytkowy charakter dzielnicy. Służby porządkowe i monitoring miejski zapewniają wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców i odwiedzających Stare Miasto. Mieszkańcy są aktywni społecznie i zawodowo. Osoby, które z różnych powodów doświadczają problemów wykluczenia społecznego, są objęte profesjonalnym wsparciem instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających na rzecz włączenia społecznego. O rozwój Starego Miasta, jego mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży oraz osób starszych, dbają instytucje kultury, placówki edukacyjne, formalne i nieformalne grupy społeczników miejskich, którzy zachęcają do udziału we współdecydowaniu o zmianach na Starym Mieście i proponują wiele inicjatyw społecznych. Dzieci i młodzież korzystają z szerszej oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Stare Miasto pozostaje miejscem prężnie rozwijającej się drobnej przedsiębiorczości. Siedzibę mają tu podmioty sektora kreatywnego. Prężnie rozwija się również gastronomia, usługi hotelowe i inne podmioty przemysłu czasu wolnego.

Bydgoskie Przedmieście odzyskuje charakter wyjątkowej, architektonicznie i urbanistycznie pięknej dzielnicy mieszkaniowej, oferującej obecnym i napływającym tu mieszkańcom oraz studentom toruńskich uczelni spokojne, ale też wypełnione inicjatywami społecznymi i rozwijającymi się usługami życia. Odnawiane kamienice i bloki mieszkalne zapewniają komfortowe warunki do życia młodym rodzinom i osobom starszym. Parki miejskie, małe skwery, zazielenione ulice o

uspokojonym ruchu i funkcjonalnie urządzone podwórza, którymi wypełniana jest zwarta zabudowa Bydgoskiego Przedmieścia, zapewniają wypoczynek i rekreację, a także tworzą przestrzeń do integracji społecznej. Na Bydgoskim Przedmieściu jest więcej placów zabaw. Młodzi mieszkańcy dzielnicy, aby uprawiać sport i rekreację, mogą korzystać też ze zmodernizowanej infrastruktury placówek edukacyjnych. Szkoły proponują dzieciom i młodzieży wiele różnego rodzaju zajęć, które przyczyniają się do wzrostu kluczowych kompetencji, w tym kompetencji społecznych i wrażliwości na potrzeby ochrony środowiska naturalnego. Dostęp do kultury i usług integracji społecznej zapewniają podmioty funkcjonujące na sąsiednim Starym Mieście, ale także na Bydgoskim Przedmieściu rozwijają się usługi kultury, a mieszkańcy uczestniczą w wielu inicjatywach społecznych i mają wpływ na zmiany, które dokonują się w ich otoczeniu. Aktywnie działają tu organizacje pozarządowe, które – wraz z podmiotami publicznymi polityki społecznej – wspierają osoby zagrożone z różnych powodów wykluczeniem społecznym i zawodowym w radzeniu sobie z problemami, świadcząc na ich rzecz porady prawne, psychologiczne, konsumenckie czy zawodowe. Na Bydgoskim Przedmieściu mieszkańcy mają większe poczucie bezpieczeństwa, także bezpieczeństwa drogowego. Osoby o szczególnych potrzebach mogą łatwiej poruszać się w przestrzeni publicznej i mają lepszy dostęp do infrastruktury.

Podgórz zmienia się wraz z napływem nowych mieszkańców, którym oferuje mieszkania na nowoczesnych i funkcjonalnych osiedlach wielorodzinnych. Nowe budownictwo przyciąga młode rodziny z dziećmi, osoby, które poszukują spokojniejszego otoczenia, czy osoby starsze, dla których rozwijają się miejsca integracji społecznej i opieki. Rozwojowi demograficznemu towarzyszy napływ usług, w tym gastronomii i handlu. Mieszkańcy Podgórza cieszą się bliskością lasów, terenów nadwiślanych, dobrze urządzonych większych parków i małych skwerów, których przybywa pośród zabudowy mieszkaniowej. Dzieci mogą spędzać czas na nowych i zmodernizowanych placach zabaw. Szkoła podstawowa i Centrum Kultury Dwór Artusa – Dom Muz na Podgórzu, których budynki i otoczenie stały się bardziej przyjazne i funkcjonalne dla dzieci i młodzieży, mają bogatą ofertę zajęć. Dom Muz, dzięki adaptacji pomieszczeń pod nowe funkcje, rozwija swoją ofertę kulturalną także dla starszych mieszkańców. Powstają również inne miejsca aktywności społecznej na Podgórzu. Mieszkańcy tej części miasta czują się bezpieczniej, m.in. dzięki rozbudowie monitoringu miejskiego. Systematycznie wdrażane programy wsparcia, realizowane przez instytucje polityki społecznej i organizacje pozarządowe, pozwalają wielu osobom uniknąć problemów wykluczenia społecznego i zawodowego. W przestrzeni miejskiej nie spotyka się już miejsc niebezpiecznych, w których nagromadzenie problemów społecznych kontrastuje ze zwyczajnie funkcjonującymi osiedlami mieszkaniowymi i kwaterami kamienic Podgórza.

Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Cele rewitalizacji określają kierunek, w jakim należy zmierzać, aby osiągnąć zamierzoną wizję rewitalizacji. Trzem celom rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań. Cele i kierunki działań zostały określone na podstawie zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych. Konieczność określenia celów i kierunków działań wynika z art. 15 ust. pkt 4 Ustawy o rewitalizacji. Należy przyjąć, że nie wszystkie zdiagnozowane potrzeby rozwojowe zostaną zaspokojone w okresie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*. Wynika to głównie z dostępnych źródeł finansowania procesów rewitalizacyjnych. Ustala się kierunki działań, aby poza zaplanowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi na bieżąco i elastycznie realizować politykę rewitalizacji przy wykorzystaniu zasobów jeszcze nieokreślonych na etapie opracowania GPR-T do 2027.

CEL 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym

Kierunki działań celu 1.

- Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań,
- Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, w tym osób starszych, podtrzymujących ich aktywność i samodzielność,
- Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia,
- Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz wspieranie osób uzależnionych, a także doświadczających przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie działań profilaktycznych i pomocy osobom doświadczającym problemów psychicznych i trudności w realizacji funkcji społecznych i zawodowych,
- Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych,
- Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców,
- Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej,
- Wspieranie podmiotów trzeciego sektora i grup nieformalnych w realizacji działań na rzecz lokalnej społeczności,
- Rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoringu miejskiego,
- Edukacja ekologiczna.

CEL 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji

Kierunki działań celu 2.

- Wdrażanie form wsparcia powstawania nowych firm oraz rozwoju podmiotów gospodarczych działających na obszarze rewitalizacji,
- Stwarzanie warunków do lokowania współcześnie pożądaných usług w obszarze rewitalizacji zwiększających grono mieszkańców korzystających z tego rejonu miasta,
- Rozszerzanie zasięgu działania programu lojalnościowego, obecnie funkcjonującego na obszarze Starego Miasta, na cały obszar rewitalizacji,
- Realizacja działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji dla mieszkańców oraz turystów.

CEL 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji

Kierunki działań celu 3.

- Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji,
- Modernizacja podwórzy i przestrzeni przy budynkach mieszkalnych w celu tworzenia półpublicznych stref rekreacji, integracji społecznej oraz podniesienia ich funkcjonalności dla mieszkańców,
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami,
- Doposażenie przestrzeni miejskiej w infrastrukturę i usługi w celu podniesienia jej funkcjonalności,
- Poprawa organizacji ruchu drogowego, w tym spowolnienia ruchu, wprowadzenie strefy zamieszkania, strefy ograniczonego ruchu,
- Modernizacja, w tym termomodernizacja zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej,
- Rozwijanie budownictwa mieszkaniowego, w tym społecznego budownictwa czynszowego,
- Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego,
- Realizacja działań z zakresu utrzymania czystości.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna doprowadzić do osiągnięcia zamierzonych celów. Przedsięwzięcia zostały przypisane poszczególnym celom rewitalizacji. Każde z przedsięwzięć zostało powiązane z celem, który w pierwszej kolejności będzie realizować.

Wymóg umieszczenia przedsięwzięć w programie rewitalizacji, a także ich zakres, wynika z art. 15 ust. 1 pkt 5 Ustawy o rewitalizacji.

Poza wymienionymi w Gminnym Programie Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027* przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, pożądane i zgodne z celami programu są wszystkie przedsięwzięcia realizowane i planowane do realizacji nieujęte w niniejszym dokumencie. Jednocześnie muszą być logicznie powiązane z treścią i celami programu rewitalizacji, odpowiadać kierunkom działań, przyczyniać się do rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej zdegradowanych obszarów, mieć na celu poprawę jakości życia mieszkańców, a także ożywienie gospodarcze i społeczne tych obszarów. Stanowią one istotne uzupełnienie przedsięwzięć ujętych w programie i warunek pełnego powodzenia procesu rewitalizacji.

Wszystkie przedsięwzięcia, w zależności od specyfiki, uwzględniają potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, w tym przede wszystkim osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży, rodziców z wózkami.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w GPR-T do 2027 będą realizowane zgodnie z politykami i zasadami horyzontalnymi Unii Europejskiej – są inkluzywne, neutralne płciowo, skierowane również do cudzoziemców mieszkających na obszarze rewitalizacji, nie niosą znamion dyskryminacji na tle rasy, orientacji czy religii, uwzględniają potrzeby zrównoważonego rozwoju i zasadę „nie czyni poważnych szkód” dla środowiska. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały podzielone na podstawowe (art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a) Ustawy o rewitalizacji) oraz pozostałe dopuszczalne (art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. b) Ustawy o rewitalizacji).

W tabeli poniżej zamieszczono zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych w podziale na podobszary. Niektóre przedsięwzięcia będą realizowane na więcej niż jednym podobszarze lub na całym obszarze rewitalizacji.

Tabela 21. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w podziale na podobszary GPR-T do 2027

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Wnioskodawca	Realizator
Przedsięwzięcia zlokalizowane na więcej niż jednym podobszarze			
Przedsięwzięcia podstawowe			
P.1.1.	Nauka przez zabawę – zajęcia edukacji historycznej	Fundacja „A to historia!”	Fundacja „A to historia!”
P.1.2.	STOP HEJTeatr	Stowarzyszenie Życ Lepiej	Stowarzyszenie Życ Lepiej
P.1.3.	Piłka dla każdego	Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży WĘDKA im. każdego Człowieka	Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży WĘDKA im. każdego Człowieka; Stowarzyszenie One Passion One Love WP
P.1.4.	Lato dzieci na Wiśle	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	Związek Miast Nadwiślańskich za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu
P.1.5.	Wypoczynek letni	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
P.1.6.	Nauka to klucz	Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK

P.1.7.	Mieszkania wspomagane dla seniorów	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
P.1.8.	Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu na obszarze rewitalizacji	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
P.1.9.	Moje miejsce	Stowarzyszenie Życ Lepiej	Stowarzyszenie Życ Lepiej
P.1.10.	Kregi kobiet	Fundacja Wolna Wiśła	Fundacja Wolna Wiśła
P.1.11.	Wymiana 34 punktów kamerowych na Starym Mieście i Bydgoskim Przedmieściu	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
P.1.12.	Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego dla obszaru rewitalizacji obejmującego: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście oraz Podgórz	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
P.1.13.	Wsparcie przedsiębiorczości w Toruniu na obszarze rewitalizacji	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia			
U.1.1.	Toruński Festiwal Nauki i Sztuki	Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Dział Promocji i Komunikacji UMK
U.1.2.	Projekty społeczne wspierające przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji realizowane przez NGO	Podmioty uprawnione do składania ofert w otwartym konkursie na realizację zadań gminy przez organizacje pozarządowe, z zastosowaniem przepisów Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Organizacje pozarządowe/Biuro Toruńskiego Centrum Miasta – Gmina Miasta Toruń
U.1.3.	Dostępne tereny zieleni	Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK
U.1.4.	Program Moje Podwórko	wspólnoty mieszkaniowe, właściciele budynków	wspólnoty mieszkaniowe, właściciele budynków/Gmina Miasta Toruń, Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.1.5.	Czysty Toruń – walczymy ze smogiem i z nielegalnymi wysypiskami	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Stare Miasto			
Przedsięwzięcia podstawowe			
P.2.1.	Jesteś ważny, jesteś sobą – terapia teatralna w formie warsztatów	Fundacja Programy Kopernikańskie	Fundacja Programy Kopernikańskie
P.2.2.	Koopernik – kooperacyjne warsztaty gier planszowych	Stowarzyszenie Nicolaus przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika	Stowarzyszenie Nicolaus, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
P.2.3.	Sieć uczniowska Speed	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
P.2.4.	Technika przenika fizyka, chemika, matematyka	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki
P.2.5.	Klub Ucznia	Toruńska Agenda Kulturalna	Toruńska Agenda Kulturalna, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
P.2.6.	Mieszkanie treningowe dla matek z dziećmi	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu (Ośrodek Interwencji Kryzysowej)	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu (Ośrodek Interwencji Kryzysowej)
P.2.7.	Kamienica Inicjatyw – aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców	Fundacja Archipelag Inicjatyw	Fundacja Archipelag Inicjatyw
P.2.8.	Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu w Toruniu	Fundacja „A to historia!”	Fundacja „A to historia!”
P.2.9.	Odwiedziny królewskiej rodziny	Fundacja „A to historia!”	Fundacja „A to historia!”
P.2.10.	Zielony dziedziniec	Fundacja Programy Kopernikańskie	Fundacja Programy Kopernikańskie, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika

P.2.11.	Zagospodarowanie terenu zieleni obejmującego teren pomiędzy Skwerem L. Broniewicza i Pl. M. Rapackiego	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia			
U.2.1.	Cicho, ciszej, coraz ciszej – pokój i przestrzeń wyciszeń	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
U.2.2.	Sensoryczna świetlica	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
U.2.3.	Adaptacja pomieszczeń Dworu Artusa na cele turystyczne	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa
U.2.4.	Muzeum Historii Torunia w dawnym Domu Eskenów – projekt rewitalizacji	Gmina Miasto Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu	Gmina Miasto Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu
U.2.5.	Prace modernizacyjno-konserwatorskie w budynku planetarium wraz z zagospodarowaniem otoczenia	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna
U.2.6.	BO warto głosować na Szczytną 13!	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.2.7.	Kulturalna Żabka	Gmina Miasta Toruń, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika
U.2.8.	Toruński Jarmark Bożonarodzeniowy	Przedsiębiorca	SNAKE Wójcik sp. k., Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.2.9.	Wigilia dla mieszkańców Torunia	Związek Harcerstwa Polskiego, podmioty uprawnione do składania ofert w otwartym konkursie na realizację zadań gminy przez organizacje pozarządowe, z zastosowaniem przepisów Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Związek Harcerstwa Polskiego, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.2.10.	Program Lojalnościowy Moja starówk@	Przedsiębiorcy	Przedsiębiorcy, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.2.11.	Napis wielkoformatowy, przestrzenny zawierający słowo „Toruń”	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.2.12.	Odnowa muru przyległego do Młodzieżowego Domu Kultury – MURAL	Młodzieżowy Dom Kultury	Młodzieżowy Dom Kultury
U.2.13.	Stworzenie muralu na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
U.2.14.	Zielona Bonifikata	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.2.15.	Modernizacja terenu na wewnętrznym dziedzińcu przy budynku Ogniska Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
U.2.16.	Przestrzeń Starego Miasta przyjazna mieszkańcom i turystom	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.2.17.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PLENER TEATRALNY”	Młodzieżowy Dom Kultury	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń
U.2.18.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PODWÓRKO DO RELAKSACJI”	Młodzieżowy Dom Kultury	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń
U.2.19.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „TARAS PLASTYCZNY”	Młodzieżowy Dom Kultury	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń

U.2.20.	Zielone zagospodarowanie terenu IV LO na cele rekreacyjno-dydaktyczne – Toruń Smart City	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki
U.2.21.	Remont placu zabaw w Fosie Zamkowej wraz z nasadzeniami drzew i krzewów	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.2.22.	Modernizacja sceny na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
U.2.23.	Zbudowanie ścieżki sensorycznej na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
U.2.24.	Odnowa terenów zieleni na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
U.2.25.	Instalacja bariery dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
U.2.26.	Usuwanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej – budowa windy w IV Liceum Ogólnokształcącym	Gmina Miasta Toruń	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
U.2.27.	Poprawa bezpieczeństwa pieszych na podobszarze Starego Miasta w Toruniu	Miejski Zarząd Dróg w Toruniu	Miejski Zarząd Dróg w Toruniu
U.2.28.	Defibrylatory AED – Punkty Ratowania Życia	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.2.29.	Akcja „Free Toilet”	Przedsiębiorcy	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.2.30.	Ratusz Staromiejski w nowej odsłonie – projekt modernizacyjny	Gmina Miasta Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Muzeum Okręgowego w Toruniu
U.2.31.	Prace konserwatorskie wnętrza kościoła i zabytków ruchomych Sanktuarium pw. św. Jakuba Apostoła	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła w Toruniu	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła w Toruniu
U.2.32.	Prace konserwatorskie i restauratorskie w Kościele Katedralnym pw. św. Janów	Rzymskokatolicka Parafia Katedralna pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	Rzymskokatolicka Parafia Katedralna pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty
U.2.33.	Prace konserwatorskie wnętrza i otoczenia Kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Toruniu na cele turystyczne	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Bł. Ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Bł. Ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu
U.2.34.	Kompleksowa modernizacja, prace konserwatorskie i zagospodarowanie zieleni Zamku Krzyżackiego oraz realizacja wystaw stałych i czasowych	Toruńska Agenda Kulturalna	Toruńska Agenda Kulturalna
U.2.35.	Renowacja budynku Generałówki i Fosi Zamkowej	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna
U.2.36.	Prace modernizacyjne i renowacja budynku dawnego zboru ewangelickiego – obecnej siedziby Fundacji Tumult	Fundacja Tumult	Fundacja Tumult
Bydgoskie Przedmieście			
Przedsięwzięcia podstawowe			
P.3.1.	Kopernik Warrior – niekonwencjonalne obwody ćwiczebne	Stowarzyszenie Nicolaus przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika	I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
P.3.2.	W zdrowym ciele, rowerowy duch	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
P.3.3.	Miejsce spotkań dzieci i młodzieży	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
P.3.4.	Ferie zimowe i letnie na Bydgoskim Przedmieściu	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
P.3.5.	Kurs Ósmoklasisty	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk

P.3.6.	Centrum Rozwoju i Terapii (w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”)	Toruńskie Centrum Usług Społecznych	Toruńskie Centrum Usług Społecznych
P.3.7.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 52	Toruńskie Centrum Usług Społecznych	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.3.8.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 74	Toruńskie Centrum Usług Społecznych	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.3.9.	Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz osób wychodzących z bezdomności	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
P.3.10.	Mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnością, chorobami neurologicznymi oraz z zaburzeniami psychicznymi	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
P.3.11.	Społeczna Agencja Pośrednictwa	Fundacja Studio M6	Fundacja Studio M6
P.3.12.	Społecznie odpowiedzialni	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Centrum Usług Społecznych	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.3.13.	Domkultury! Bydgoskie Przedmieście	Fundacja Fabryka UTU	Fundacja Fabryka UTU/Domkultury! Bydgoskie Przedmieście
P.3.14.	Spacery na 6 łap	Fundacja Programy Kopernikańskie	Fundacja Programy Kopernikańskie; Toruńskie Towarzystwo Ochrony Praw Zwierząt
P.3.15.	Ogród Wolna Wisła – rodzinny przystanek	Fundacja Wolna Wisła	Fundacja Wolna Wisła
P.3.16.	Prace konserwatorskie i restauratorskie ławek drewnianych o charakterze historycznym znajdujących się przy ul. A. Mickiewicza 19/21 i 23	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
P.3.17.	Modernizacja wraz z adaptacją budynków użyteczności publicznej – zespołu grody V i VI przy Al. św. Jana Pawła II 1-2	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
P.3.18.	Prace restauratorskie i konserwacyjne drewnianego obiektu „Grzybek” z 1843 r.	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
P.3.19.	Rewitalizacja zabytkowego parku na Bydgoskim Przedmieściu – etap IV	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia			
U.3.1.	Wsparcie mieszkańców budynków mieszkalnych przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150 – adaptacja budynku na świetlice dla dzieci i młodzieży	Gmina Miasta Toruń	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
U.3.2.	Modernizacja zespołów żywieniowych w jednostkach oświatowych – przebudowa i remont pomieszczeń kuchni w Przedszkolu Miejskim nr 4	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów, Przedszkole Miejskie nr 4
U.3.3.	Zielona sala – myśleć pozwala	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
U.3.4.	Remont dachu i zamontowanie tzw. zielonej elewacji i rolet zewnętrznych na południowej ścianie budynku w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13	Szkoła Podstawowa nr 13 im. św. Jana Pawła II	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.5.	Remont szatni sportowej chłopców i przylegającego do niej zaplecza sanitarnego w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13	Szkoła Podstawowa nr 13 im. św. Jana Pawła II	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.6.	Wyciszenie szkoły – zniesienie natężenia hałasu w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13	Szkoła Podstawowa nr 13 im. św. Jana Pawła II	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.7.	Zielona ściana V Liceum Ogólnokształcącego	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II
U.3.8.	Kulturalny hub Bydgoskiego Przedmieścia	Toruńska Agenda Kulturalna	Toruńska Agenda Kulturalna

U.3.9.	Czytam, słucham e-booki w Toruniu	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.10.	Przywróćmy dawny blask schodom w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.11.	Renowacja ławki Schillera – czas najwyższy!	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków
U.3.12.	Okrągła rabata w alei głównej Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.13.	Zielona edukacja przy ul. J. Gagarina	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
U.3.14.	Nowe nasadzenia przy ul. I. Łukasiewicza	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
U.3.15.	Nowe życie dla boiska przy Szkole Podstawowej nr 13	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.16.	Czerwona księga – Atlas	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II, Fundacja Razem Pamoja z siedzibą w Warszawie, Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych z siedzibą w Warszawie
U.3.17.	Kolorowa ulica i zielony tunel zakochanych atrakcją Bydgoskiego Przedmieścia	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.18.	Wytchnienie pośród zieleni na Bydgoskim i Bielanych. 100 nowych drzew	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.19.	Ogród w hubie	Toruńska Agenda Kulturalna	Toruńska Agenda Kulturalna
U.3.20.	Plac zabaw na ul. J. Gagarina	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.21.	Modernizacja terenów rekreacyjno-sportowych i szkolnego placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 13	Szkoła Podstawowa nr 13 im. św. Jana Pawła II	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.22.	Renowacja zabytkowych klatek schodowych budynku mieszkalnego przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150	Gmina Miasta Toruń	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.23.	Ochrona budownictwa szkieletowego na terenie Gminy Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
U.3.24.	Renowacja pomnika zegar słoneczny – Al. św. Jana Pawła II	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
Podgórz			
Przedsięwzięcia podstawowe			
P.4.1.	Rozwój oferty Klubu Integracji Społecznej przy ul. Parkowej 3	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Centrum Usług Społecznych	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.4.2.	Program Placówka Pozytywnego Myślenia	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Centrum Usług Społecznych	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.4.3.	Adaptacja pomieszczeń CKDA Filia Dom Muz Podgórz na salę kinową oraz rewaloryzacja skweru przy Domu Muz	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
P.4.4.	Multikolor – street art Podgórz	Fundacja Międzynarodowe Centrum Szczęśliwych Ludzi-Mandala	Fundacja Międzynarodowe Centrum Szczęśliwych Ludzi-Mandala
P.4.5.	Monitoring na Podgórzu	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności	Gmina Miasta Toruń – Wydział Ochrony Ludności
P.4.6.	Przebudowa dawnej poligonowej wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa
P.4.7.	Utworzenie skweru wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia			
U.4.1.	Klub dla dzieci i młodzieży CKDA Filia Dom Muz Podgór – placówka wsparcia dziennego	Centrum Kultury Dwór Artusa	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa
U.4.2.	Rewaloryzacja skweru w rejonie ul. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii/Wydział Inwestycji i Remontów	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii/Wydział Inwestycji i Remontów
U.4.3.	Doposażenie placu zabaw przy ul. 63. Pułk Piechoty 77A-75C-73A	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.4.4.	Dziecięce marzenia – plac zabaw przy ul. M. Drzymały 13a	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.4.5.	Glinki razem!!! dla każdego coś dobrego!!!	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.4.6.	Rozbudowa istniejącego placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
U.4.7.	Zacienienie obszaru zielonego przy Szkole Podstawowej nr 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
U.4.8.	Montaż windy zewnętrznej w starej części budynku przy Szkole Podstawowej nr 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
U.4.9.	Podjazd dla osób niepełnosprawnych umożliwiający bezpieczne wejście do Szkoły Podstawowej 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
U.4.10.	Budowa osiedla mieszkaniowego Glinki wraz z zagospodarowaniem terenu	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
U.4.11.	Posprzątaj po swoim pupilu	Gmina Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia zlokalizowane na więcej niż jednym podobszarze

Szczegółowe opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych

Numer przedsięwzięcia	P.1.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Nauka przez zabawę – zajęcia edukacji historycznej <i>Ze zbiorów Fundacji „A to historia!”, materiał Katarzyny Czarnej</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Fundacja „A to historia!”
Realizator	Fundacja „A to historia!”
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest wsparcie dzieci i młodzieży w sferze edukacyjnej. Realizacja zadania pozwoli uzupełnić edukację o zajęcia pomocne na dalszych etapach kształcenia i wprowadzić kluczowe zagadnienia o tematyce historycznej w formie nauki przez zabawę dla całego rocznika klas II i III szkół podstawowych położonych na obszarze rewitalizacji. Zadanie pozwoli uczestnikom na: 1. wykształcenie/rozbudowanie wyobraźni historycznej i umiejętności formułowania samodzielnych wniosków, 2. wzrost zaangażowania w poznawanie przeszłości, 3. ugruntowanie posiadanych kompetencji i wiedzy w celu przyswojenia nowych treści. Zakładane cele pozwolą uczestnikom zadania: 1. zakończyć edukację wczesnoszkolną z podstawową wiedzą historyczną z wybranej tematyki historii Polski, 2. wykorzystać zdobytą wiedzę poprzez umiejętność powiązania faktów historycznych z miastem i regionem, 3. rozwijać zainteresowania i wzmacniać kreatywność. Realizacja projektu w okresie 2024-2027 dla roczników szkół podstawowych z obszaru rewitalizacji umożliwi stopniowe niwelowanie zidentyfikowanych podczas diagnozy miasta oraz diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji problemów społecznych, takich jak niski poziomu motywacji do nauki skutkujący niezadowolającymi wynikami egzaminu ósmoklasisty. Pozwoli również na

	poszerzenie i zwiększenie dostępu do oferty o potencjale edukacyjnym oraz kulturalnym. Proponowane zajęcia są lekcjami muzealnymi, podczas których uczniowie zapoznają się z potencjałem podobszarów rewitalizacji, doświadczając aspektu praktycznego kształcenia.
Zakres przedsięwzięcia	Zakres planowanych działań w projekcie obejmuje przeprowadzenie w roku szkolnym 2 lekcji muzealnych dla wszystkich klas III w szkołach podstawowych położonych na całym obszarze rewitalizacji. Zostały one opracowane dla tej grupy wiekowej jako wstęp do edukacji historycznej w IV klasie. Oryginalny scenariusz w połączeniu z niezwykle ciekawymi rekwizytami włącza uczestników w proces poznawczy. Zajęcia prowadzone są w znanym uczestnikom otoczeniu szkoły, w tej samej grupie rówieśniczej, w obecności nauczyciela, dla każdej klasy oddzielnie. Pierwsza lekcja muzealna wprowadza w najstarsze dzieje Polski. Uczestnicy odkrywają, co wiozła ze sobą księżniczka Dobrawa, przybywając w X w. do kraju Mieszka. Druga z powodzeniem zastępuje akademię okolicznościową na 11 listopada: podczas zabawy przy ogromnej mapie uczniowie poznają historię utraty niepodległości oraz jej odzyskania w roku 1918. Projekt podlega ewaluacji, jest działaniem nowatorskim, zweryfikowanym metodycznie pod kierunkiem profesor Violetty Julkowskiej z Zakładu Dydaktyki Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Posiada pozytywną opinię na temat przydatności na dalszych etapach kształcenia. Jest pożądanym przez placówki edukacyjne całościowym wsparciem w realizacji podstawy programowej. Projekt opiera się na działaniach angażujących wszystkich uczniów niezależnie od posiadanych umiejętności. Jest realizowany zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, zarówno w odniesieniu do uczestników, jak i osób zaangażowanych w jego realizację (personel). Dostępność do niego na poziomie szkoleniowym, edukacyjnym, informacyjno-promocyjnym, transportowym, cyfrowym oraz architektonicznym będzie możliwa dla osób z niepełnosprawnościami na zasadzie równości z innymi osobami. W przypadku odnotowania barier, których pokonanie nie będzie możliwe w oparciu o posiadane zasoby, zastosowany zostanie mechanizm racjonalnych usprawnień.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórze
Szczegółowa lokalizacja	1. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, ul. Wielkie Garbary 9 2. Szkoła Podstawowa nr 13 im. św. Jana Pawła II, ul. Z. Krasińskiego 45/47 3. Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy, ul. J. Gagarina 36 4. Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego, ul. I. Paderewskiego 5/11
Szacowana wartość [zł]	47 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	47 000,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.2.
Tytuł przedsięwzięcia	STOP HEJTeatr
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Stowarzyszenie Życ Lepiej
Realizator	Stowarzyszenie Życ Lepiej
Uzasadnienie realizacji	Cele główne projektu to: 1. rozbudzanie kreatywności i swobodnej ekspresji teatralnej, 2. zaspokajanie potrzeb natury emocjonalnej, 3. uwrażliwienie na piękno słowa mówionego, 4. rozwijanie uzdolnień twórczych i zainteresowań teatrem, 5. bogacenie czynnego słownictwa dzieci i uściślenie pojęć związanych z działalnością teatralną, 6. rozwijanie umiejętności przedstawiania poznanych utworów za pomocą gestu, mimiki i ruchu. Projekt wspiera dzieci i młodzież osiedla Podgórz w sferze edukacyjnej, opieki pozaszkolnej, rozwijając zainteresowania, kreatywność oraz zapewniając pomoc psychologiczną. Projekt odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie miasta i diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy, które będą niwelowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Należą do nich: 1. brak miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży, 2. niska aktywność społeczna, 3. niewystarczająca oferta kulturalna, 4. niski poziom motywacji do nauki, niezadowalające wyniki z egzaminu ósmoklasisty, 5. niska samoocena młodych ludzi.
Zakres przedsięwzięcia	Problemy, które będą rozwiązywane poprzez planowane działania projektowe dotyczą głównie dzieci i młodzieży. W ramach projektu przewiduje się: 1. zajęcia warsztatowe: ćwiczenia integrujące grupę, zabawy teatralne, rozgrzewki ruchowe, praca nad emisją głosu, poszerzanie technik mimicznych i wokalnych, ćwiczenia improwizacyjne, recytacja i interpretacja tekstu (poezja i proza) w liczbie 36 godz. (praca indywidualna i grupowa), 2. spotkanie z psychologiem 2 godz. indywidualnych zajęć dla każdego uczestnika (1 godz. na rozpoczęcie i zakończenie projektu). Razem 30 godz., 3. wizytę w teatrze i spotkanie z aktorem zawodowym, 4. przygotowanie scenografii, 5. wybór muzyki do spektaklu – usługa kompozytorska, 6. wyjścia do placówek kultury na terenie miasta Torunia (6 wyjść grupowych), 7. wycieczkę integrującą grupę – miejsce wybrane przez uczestników projektu (w $\varnothing$ 60 km od Torunia), 8. prezentację przedstawienia przygotowanego w ramach projektu – 2 spektakle. Podczas rekrutacji uczestników nie będzie barier w dostępności do oferty projektu zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn. Każda osoba spełniająca kryterium rekrutacyjne, niezależnie od płci, będzie miała dostęp do projektu. Uczestnicy projektu nie będą dyskryminowani w dostępie do informacji na jego temat.

	Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie realizowana także w zakresie działań na rzecz zespołu projektowego oraz osób prowadzących zajęcia. Zidentyfikowaną barierą jest także mniejszy dostęp do oferty aktywizującej społecznie na lewobrzeżu niż na prawobrzeżu. W ramach realizacji projektu zostanie zapewniona dostępność architektoniczna dla osób ze szczególnymi potrzebami z uwzględnieniem minimalnych wymagań wynikających z zapisów art. 6 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240). Projekt będzie realizowany w obiektach i przestrzeniach dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Ponadto w ramach projektu zostanie zapewniona dostępność cyfrowa – strona www, poprzez którą będzie prowadzona rekrutacja. Będzie ona spełniać kryteria dostępności (wg standardów WCAG 2.0 co najmniej na poziomie AA). Do uczestnictwa w projekcie zostanie zaproszonych 15 osób. W ramach projektu planuje się przygotowanie 2 spektakli dla rodziny i najbliższych oraz mieszkańców osiedla. Szacuje się, że liczba uczestników wydarzeń wyniesie ok. 200 osób.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	1. Stare Miasto: instytucje kultury – Baj Pomorski lub Teatr im. W. Horzycy, kino 2. Podgórz: zajęcia warsztatowe – świetlica ul. R. Galona 6 3. wycieczka autokarowa – miejsce w trakcie ustalania
Szacowana wartość [zł]	32 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	32 000,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2025

Numer przedsięwzięcia	P.1.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Piłka dla każdego <i>Ze zbiorów Stowarzyszenia WĘDKA</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży WĘDKA im. każdego Człowieka
Realizator	Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży WĘDKA im. każdego Człowieka, Stowarzyszenie One Passion One Love WP
Uzasadnienie realizacji	Inicjatywa PIŁKA DLA KAŻDEGO (PDK) odpowiada na zdiagnozowane w diagnozie miasta i diagnozie pogłębione obszaru rewitalizacji problemy: 1. niedostateczna jakość przestrzeni publicznej wynikająca m.in. z niskiej funkcjonalności i estetyki (niedostatek miejsc rekreacji i spotkań dla mieszkańców, spędzania czasu wolnego, infrastruktury dla rodzin z dziećmi, terenów zieleni urządzonej zwłaszcza na Starym Mieście, 2. brak miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży. Inicjatywa PIŁKA DLA KAŻDEGO (PDK) to program sportowy i edukacyjny, który ma na celu propagowanie aktywności fizycznej i rozwoju młodzieży w wieku od 8 do 17 lat. Program oferuje regularne, darmowe treningi piłki nożnej, ale także działania towarzyszące, takie jak wyjścia na basen, kino czy posiłki integracyjne. Inicjatywa PDK rozpoczęła swoją działalność w styczniu 2021 r. i miała na celu dotarcie do dzieci i młodzieży w obszarach, gdzie brakuje podobnych aktywności dla dzieci i młodzieży. Inicjatywę od początku realizują streetworkerzy sportowi wraz z animatorami i trenerami. Pierwotne plany organizowania treningów na jednym boisku i z opłaceniem jednego trenera rozrosły się przez ten czas kilkakrotnie! Obecnie w 7 lokalizacjach w całym Toruniu realizowana jest współpraca z 10 trenerami piłki nożnej, a treningami objętych jest blisko 250 dzieci tygodniowo. Stowarzyszenie planuje utrwalić tę inicjatywę, rozszerzając jej zasięg na wszystkie inne lokalizacje, a zwłaszcza na obszar rewitalizacji wyznaczony na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji pn. Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027.
Zakres przedsięwzięcia	Główną działalnością projektu jest organizacja regularnych, darmowych treningów piłki nożnej. Treningi odbywają się na razie w 7 różnych lokalizacjach w całym Toruniu. Celem jest dotarcie do jak największej liczby uczestników i zapewnienie im możliwości rozwijania swoich umiejętności sportowych. Poza treningami piłki nożnej, projekt przewiduje organizację różnego rodzaju działań towarzyszących, takich jak wyjścia na basen, wizyty w kinie czy posiłki integracyjne, wycieczki. Te aktywności pozasportowe pomagają w budowaniu relacji między uczestnikami i rozwijaniu umiejętności społecznych, tworząc społeczność wokół PDK, społeczność dzieci, trenerów, animatorów, rodziców uczestników i innych zainteresowanych włączeniem się we wspólne działania. Planuje się rozszerzyć zasięg projektu na wszystkie inne lokalizacje objęte GPR-T do 2027, w szczególności na nowych obszarach, gdzie brakuje podobnych inicjatyw

	sportowych dla młodzieży, w każdym możliwym miejscu, gdzie można zagrać w piłkę nożną z dziećmi i młodzieżą. Indywidualne lekcje dla obiecujących młodych sportowców będą opłacane ze środków własnych, bez korzystania z grantów, a poprzez działania fundraisingowe. To pozwoli zapewnić wsparcie tym, którzy mają potencjał i dobrze zapowiadają się w sferze sportowej. Stowarzyszenie szuka źródeł finansowania PDK, tak aby dotrzeć tam, gdzie nie dotarło żadne działanie animacyjne. Projekt PDK jest kompleksową inicjatywą, która ma na celu rozwijanie młodego pokolenia nie tylko w kontekście sportu, ale także w zakresie umiejętności społecznych, zdrowego stylu życia i edukacji. Projekt będzie trwał przez cały rok szkolny i będzie mieć trwały wpływ na społeczność Torunia, a zwłaszcza na obszar rewitalizacji, na którym mieszkają osoby najbardziej potrzebujące. Kolejną nowością w PDK będą organizowane towarzyskie mecze/sparingi reprezentacji PDK z kolejnymi grupami społecznymi, tj. nauczyciele kontra młodzież z PDK, dziennikarze, policjanci, politycy, influencerzy lokalni itp. Wcześniejsze inicjatywy tego typu zgromadziły ponad 100 widzów. Aktualnie stowarzyszenie współpracuje z 10 trenerami piłki nożnej, ale planuje zatrudnić kolejnych profesjonalnych trenerów, którzy pomogą w doskonaleniu umiejętności sportowych uczestników i wykryciu potencjalnych talentów. Stowarzyszenie planuje zaangażować trenerów ze stażem, aby uczyli trenerów mniej doświadczonych. Stowarzyszenie będzie szkolić nowych trenerów, wysyłać ich na kursy doszkalające, aby jakość treningów była na coraz większym poziomie. Projekt ma na celu także promowanie zdrowego stylu życia, nie tylko poprzez aktywność fizyczną, ale także przez edukację i integrację młodzieży z różnych środowisk społecznych. Stowarzyszenie planuje tworzyć społeczność piłkarską z różnych obszarów Torunia. To pierwsza taka inicjatywa ogólnomiejska, ponad podziałami kibiców, „ustawkami” i chuligaństwem. Zdrowy tryb życia to i zdrowe spędzanie wolnego czasu, bo w ruchu i odpoczynku od smartfonów i laptopa. Dla chętnych planuje się kontynuować warsztaty ze zdrowego przygotowywania posiłków. Warsztaty takie odbywają się u sponsorów, w pizzerii. Stowarzyszenie monitoruje mierzalne rezultaty takie jak: liczba uczestników, ich postępy w umiejętnościach sportowych, aktywność fizyczna, zdrowie i osiągnięcia edukacyjne. Te dane dowodzą skuteczności projektu. Stowarzyszenie dąży do zapewnienia dostępu do działań dla wszystkich, niezależnie od ich umiejętności. Podejmowane będą dodatkowe działania, aby osoby ze szczególnymi potrzebami mogły uczestniczyć w treningach i aktywnościach towarzyszących. Treningi i wyjścia towarzyszące będą miały miejsce w obiektach z dostępem dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Nikt nie będzie wyeliminowany z naszych działań. Projekt PDK zostanie zrealizowany na terenie różnych osiedli i dzielnic Torunia, z naciskiem na obszar rewitalizacji. Stowarzyszeniu zależy na zapewnieniu szerokiego dostępu do treningów i działalności, dlatego zaplanowano realizację projektu w różnych lokalizacjach, aby dotrzeć do jak największej liczby osób. Potencjalne miejsca realizacji projektu to: 1. Orliki rozlokowane w różnych częściach obszaru rewitalizacji, zapewniające bezpieczne i odpowiednio wyposażone przestrzenie do gry i treningu, 2. boiska i obiekty sportowe MOSiR, które oferują profesjonalną infrastrukturę do przeprowadzenia szkoleń i rozgrywek, a które są na terenie GPR-T do 2027, 3. place zabaw, parki i inne otwarte przestrzenie zieleni na obszarze rewitalizacji. Stowarzyszenie współpracuje z lokalnymi organizacjami i instytucjami, aby zidentyfikować najbardziej odpowiednie i dostępne miejsca do przeprowadzenia zaplanowanych działań. Miejsca te będą dobrze skomunikowane i dostępne dla dzieci i młodzieży z różnych części Torunia. Rocznie przewiduje się objęcie programem 12 000 osób, przeprowadzenie 600 treningów i warsztatów, 4 turniejów, 48 animacji towarzyszących.
--	---

Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szacowana wartość [zł]	988 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	988 000,00
Wskaźnik rezultatu	Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Lato dzieci na Wiśle <i>Ze zbioru Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
Realizator	Związek Miast Nadwiślańskich za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu
Uzasadnienie realizacji	Nadrzędnym celem realizacji projektu jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, propagowanie wśród dzieci oraz rodzin aktywnych i konstruktywnych sposobów spędzania czasu, a także nabywanie podczas spotkań umiejętności, które zapobiegają lub zniwelują skutki przebywania w środowisku zagrożonym wykluczeniem społecznym. Celem jest także integracja, aktywność kulturalna dzieci, młodzieży oraz rodziców. Ponadto realizatorzy założyli osiągnięcie niżej wymienionych celów: 1. budowanie poczucia własnej wartości i poprawa samooceny u dzieci, 2. spędzanie czasu wolnego z rodzicami, 3. poznawanie samego siebie, 4. integracja.
Zakres przedsięwzięcia	Zaplanowane przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie (MOPR) działania realizowane będą na terenie Starego Miasta, czyli na podobszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Projekt przewidziany jest dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Projekt „Lato dzieci na Wiśle” polega na zorganizowaniu przez MOPR wakacyjnych rejsów statkiem Wanda po Wiśle dla dzieci z rodzin podopiecznych ośrodka w ramach środków przekazywanych przez Związek Miast Nadwiślańskich. Podczas rejsu uczestnicy będą mieli okazję poznać historię i zabytki Starego Miasta. Realizacją projektu zajmują się pracownicy socjalni z Działu Pomocy Środowiskowej MOPR. W ramach realizacji działania będzie wykorzystywana metoda pracy z grupą, która jest podejściem skierowanym na pełniejszy rozwój jednostki w jej relacji do grupy oraz metoda organizowania społeczności lokalnej. Podsumowaniem realizacji projektu będzie sprawozdanie i fotorelacja prezentowana na stronie internetowej MOPR.
Podobszar rewitalizacji	Toruń, w tym cały obszar rewitalizacji
Szczegółowa lokalizacja	Toruń, w tym cały obszar rewitalizacji
Szacowana wartość [zł]	2 500,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki publiczne [zł]	
Środki prywatne [zł]	2 500,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania

Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, która wzięła udział w przedsięwzięciu [osoby]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Wypoczynek letni <i>Ze zbioru Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
Uzasadnienie realizacji	Nadrzędnym celem realizacji projektu jest wzmocnienie odporności psychicznej dzieci i młodzieży, nabycie przez nich umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, propagowanie wśród dzieci konstruktywnych sposobów spędzania czasu, a także nabywanie podczas spotkań umiejętności, które zapobiegają lub zniwelują skutki przebywania w środowisku zagrożonym wykluczeniem społecznym. Celem jest także integracja, aktywność kulturalna dzieci i młodzieży. Ponadto realizatorzy założyli osiągnięcie niżej wymienionych celów: 1. poznawanie przez dzieci i młodzież swoich mocnych stron, modelowanie pozytywnej oceny samego siebie i podniesienie poczucia własnej wartości, 2. rozwijanie zdolności akceptacji dla indywidualności własnej i innych osób oraz empatii, 3. stworzenie możliwości odreagowania napięć oraz wyzwolenie emocji, 4. umożliwienie lepszego poznania siebie i innych, zrozumienie swoich zachowań oraz zachowań innych, 5. nabywanie umiejętności rozwiązywania konfliktów, 6. wzmacnianie umiejętności rozpoznawania, nazywania i wyrażania uczuć i emocji, 7. podjęcie próby oswojenia swojej nieśmiałości, 8. nauka spostrzegania i zidentyfikowania podstawowych zagrożeń, 9. wyrobienie postawy asertywnej, 10. propagowanie zdrowego stylu życia, 11. nauka nawiązywania kontaktów z innymi i partnerskiego sposobu życia, 12. dostarczenie fachowej wiedzy na temat uzależnienia, współuzależnienia przemocy, 13. zapoznanie się ze sposobami zagospodarowania czasu wolnego, 14. poznanie sposobów i możliwości znalezienia pomocy w różnych sytuacjach.
Zakres przedsięwzięcia	Adresatami wypoczynku letniego są dzieci oraz młodzież w wieku 7-15 lat, mieszkańcy Starego Miasta, Podgórza i Bydgoskiego Przedmieścia, objęci Gminnym Programem Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Projekt „Wypoczynek letni” polega na zorganizowaniu przez MOPR kolonii letnich dla dzieci z rodzin – podopiecznych ośrodka w ramach Gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

	Podczas kolonii letnich realizowany jest program rekreacyjno-kulturalno-rozrywkowy i program profilaktyczny, w ramach którego prowadzone są zajęcia dostosowane do wieku, poziomu intelektualnego i zainteresowań. Uczestnicy poznają się wzajemnie, integrują, oswajają swoją nieśmiałość, podnoszą poczucie własnej wartości, ćwiczą wystąpienia publiczne. W ramach realizacji zadania będzie wykorzystywana metoda indywidualnego przypadku, pracy z grupą, która jest podejściem skierowanym na pełniejszy rozwój jednostki w jej relacji do grupy oraz metoda organizowania społeczności lokalnej. Podsumowaniem realizacji projektu będzie sprawozdanie z jego realizacji i fotorelacja prezentowana na stronie internetowej MOPR.
Podobszar rewitalizacji	Toruń, w tym cały obszar rewitalizacji
Szczegółowa lokalizacja	Toruń, w tym cały obszar rewitalizacji
Szacowana wartość [zł]	68 850,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki publiczne [zł]	68 850,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, która wzięła udział w przedsięwzięciu [osoby]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.6.
Tytuł przedsięwzięcia	Nauka to klucz
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Realizator	Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest zwiększenie motywacji uczniów szkół podstawowych do nauki, co wpłynie korzystnie na ich rozwój intelektualny, podejmowane w przyszłości wybory edukacyjne, szanse na rynku pracy. To zadanie jest szczególnie ważne w przypadku dzieci i młodzieży pochodzących z trudnych środowisk, gdzie wykształceniu nie przypisuje się szczególnego statusu. Wskazanie sposobów na rozwijanie zainteresowań i pasji, budowanie poczucia własnej wartości i sprawczości może przyczynić się do istotnego poprawienia osiągnięć edukacyjnych uczniów.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt obejmuje przygotowanie i przeprowadzenie serii lekcji dedykowanych uczniom szkół podstawowych zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji. Lekcje mają charakter fakultatywny, ale przeznaczone są dla uczniów starszych klas. Zostaną przygotowane przez wykwalifikowanych pracowników naukowo-dydaktycznych posiadających uprawnienia do pracy w szkole, mających doświadczenie w zakresie nauczania przedmiotów przyrodniczych i społecznych. Podnoszenie motywacji uczniów do nauki będzie realizowane poprzez powiązanie wiedzy naukowej z naturalnymi zjawiskami przyrodniczymi, odniesienie wiedzy do współczesnych problemów społecznych, wskazywanie na podobieństwo do życiowych doświadczeń, podkreślanie zastosowania przekazywanej wiedzy w codziennym życiu, rozbudzanie zainteresowań uczniów. Część zajęć będzie realizowana na terenie kampusu uczelni, by uczniowie mieli okazję skorzystać z infrastruktury UMK w postaci pracowni komputerowych, sal wykładowych czy laboratoriów. To znacznie podniesie poziom atrakcyjności zajęć w porównaniu do lekcji realizowanych na terenie szkół. Tematyka zajęć będzie konsultowana z nauczycielami i dyrekcją szkół. Programy zajęć mogą mieć, w zależności od oczekiwań, charakter sekwencyjny. Szczegółowe informacje na temat dostępności obiektu przy ul. Lwowskiej 1 dla osób ze szczególnymi potrzebami dostępne są na stronie: https://www.umk.pl/deklaracja-dostepnosci/lwowska1/ . Planuje się objąć działaniami co najmniej 3 klasy z każdej szkoły położonej w obszarze rewitalizacji, tj. ok. 5 szkół x 30 uczniów x 4 lata = 600 uczniów.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Obszar rewitalizacji: szkoły podstawowe zlokalizowane w obszarze objętym rewitalizacją wymiennie z budynkiem Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK, ul. Lwowska 1
Szacowana wartość [zł]	Do oszacowania
Środki publiczne [zł]	Do oszacowania
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Mieszkania wspomagane dla seniorów <i>Ze zbioru Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, w tym osób starszych, podtrzymujących ich aktywność i samodzielność
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
Uzasadnienie realizacji	Mieszkania wspomagane są formą pomocy społecznej przygotowującą, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkania przy ul. Podgórskiej 2 i ul. A. Mickiewicza 57 przeznaczone są dla 18 osób starszych, które objęte zostaną usługami oraz pomocą w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania ich niezależności na poziomie psychofizycznych możliwości. Ww. mieszkania przeznaczone są dla osób, które nie wymagają całodobowej opieki, a jedynie asysty lub pomocy, którą można świadczyć zależnie od indywidualnych potrzeb w niewielkim wymiarze godzin.
Zakres przedsięwzięcia	Postępujący proces starzenia się populacji wiąże się z koniecznością zabezpieczenia opieki nad rosnącą liczbą osób starszych. Mieszkania wspomagane są alternatywą do pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę i pielęgnację i odpowiedzią na wyzwania starzejącego się społeczeństwa. Rodzaj oraz zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspomagany będzie dostosowany do indywidualnych potrzeb mieszkańców i może obejmować, w szczególności: 1. pracę socjalną – usługę skierowaną na wzmacnianie lub odzyskiwanie zdolności do funkcjonowania osoby w społeczeństwie, 2. usługi opiekuńcze – obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, 3. opiekę higieniczną zaleconą przez lekarza, 4. pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem, 5. usługi asystenckie – umożliwiające wspieranie osób w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego. Mieszkania dostosowane są do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Zadanie realizowane będzie zgodnie z zapisami art. 4 ust. 3 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240).
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	1. Bydgoskie Przedmieście: ul. A. Mickiewicza 57 2. Podgórz: ul. Podgórska 2
Szacowana wartość [zł]	200 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania

Środki publiczne [zł]	200 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, która wzięła udział w przedsięwzięciu [osoby] • Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury objętych wsparciem [osoby]
Okres realizacji	2024-2027 (z perspektywą na kolejne lata)

Numer przedsięwzięcia	P.1.8.
Tytuł przedsięwzięcia	Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu na obszarze rewitalizacji
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia
Wnioskodawca	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
Realizator	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu z obszaru rewitalizacji. Bariery na rynku pracy: 1. panujące stereotypy przejawiające się niechęcią pracodawców do zatrudniania osób 50+, osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, długotrwale bezrobotnych oraz osób młodych, 2. zaniżona samoocena bezrobotnych w kontekście rzeczywistych predyspozycji zawodowych i umiejętności, 3. brak doświadczenia zawodowego, nieaktywna wiedza i umiejętności oraz długie pozostawanie bez pracy jako główne czynniki pogłębiające niską samoocenę i proces postępowania długotrwałego bezrobocia omawianej grupy, 4. niska aktywność przedsiębiorcza wynikająca z wyżej wymienionych przyczyn lub z powodu braku środków na założenie własnej działalności gospodarczej. Z doświadczenia PUP dla Miasta Torunia wynika, że: 1. kobiety mają utrudniony powrót do pracy po dłuższej przerwie związanej szczególnie z urlopem macierzyńskim bądź wychowawczym. Ze względu na wzrost średniego wieku zakładania rodziny dotyczy to również kobiet powyżej 29. roku życia. Pracodawcy postrzegają kobiety jako mniej dyspozycyjne, gdyż zwyczajowo to na nich ciąży opieka nad osobami zależnymi, tj. dziećmi oraz osobami starszymi, 2. panujące stereotypy dotyczące zatrudniania kobiet potęgują ich nierówne traktowanie na rynku pracy. Segregacja pozioma i pionowa (np. niższy współczynnik aktywności zawodowej kobiet, niższy wskaźnik zatrudniania kobiet, brak równości w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn na równoważnych stanowiskach, podział zawodów na żeńskie i męskie, niska obecność kobiet na wyższych stanowiskach i w zarządach) nadal stanowią problem. Projekt ma na celu zniwelować powyższe bariery i ułatwić zmianę swojej sytuacji zawodowej mieszkańcom Torunia, szczególnie z obszarów rewitalizacji. Redukcja powyższych barier może odbyć się jedynie dzięki wsparciu o charakterze indywidualnym i kompleksowym wynikającym z analizy sytuacji osób bezrobotnych i zaproponowanych dla nich formom wsparcia. W ramach projektu dla każdego z uczestników nastąpi przedstawienie konkretnej oferty aktywizacji zawodowej poprzedzonej analizą umiejętności, predyspozycji i problemów zawodowych danego uczestnika. Indywidualnie dobrana ścieżka wsparcia ma pomóc przełamać przedstawione bariery.
Zakres przedsięwzięcia	Na tej podstawie PUP realizować będzie odpowiednio dobrane usługi i instrumenty rynku pracy, o których mowa w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. m.in. poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, studia podyplomowe, szkolenia, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy. W celu eliminacji barier związanych z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z

	niepełnosprawnościami, w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Miasta Torunia zastosowano racjonalne rozwiązania. Dla osób z deficytem ruchowym budynek urzędu jest przystosowany architektonicznie: posiada windę dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, podjazd dla wózków. Ponadto dla osób niedowidzących strona internetowa posiada funkcję przelączania na większą czcionkę lub zwiększony kontrast, a drukowane plakaty pisane będą większą czcionką. Dodatkowo na parterze budynku znajduje się specjalna lupa powiększająca tekst, aby osoby słabiej widzące mogły z niej korzystać. W razie potrzeby pracownicy przedłużą rozmowę, będą mówić ławnym, przystępnym językiem, a osobom słabosłyszącym informacje będą przekazywać w formie pisemnej. Celem kampanii promocyjnej i rekrutacji będzie: 1. szczególne zachęcanie kobiet do udziału w projekcie celem m.in. podwyższania kwalifikacji, kompetencji, zdobywania doświadczenia zawodowego ułatwiającego powrót na rynek pracy, 2. uwzględnianie w trakcie procesu rekrutacyjnego przerwy w pracy związanej z urodzeniem dziecka bądź opieką nad osobami zależnymi, 3. wpływanie wśród pracodawców na wzrost świadomości dotyczącej równego traktowania kobiet pod względem wynagrodzeń, 4. promowanie form zatrudniania ułatwiających godzenie życia rodzinnego z zawodowym np. elastycznych form zatrudnienia, 5. zachęcanie kobiet w projekcie do zakładania jednoosobowych działalności gospodarczych, tj. instrumentu wsparcia charakteryzującego się najwyższym wskaźnikiem zatrudnienia. Pracownicy PUP dla Miasta Torunia będą szczególnie promować i zachęcać do rozwiązań przeciwstawiających się stereotypom, np. związanych z wyborem przez kobiety szkolenia lub stażu na stanowisku pracy postrzeganym jako „męski”.
Podobszar rewitalizacji	Toruń, w tym cały obszar rewitalizacji
Szczegółowa lokalizacja	Toruń, w tym cały obszar rewitalizacji
Szacowana wartość [zł]	100 000,00
Środki publiczne [zł]	100 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.9.
Tytuł przedsięwzięcia	Moje miejsce
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia
Wnioskodawca	Stowarzyszenie Życ Lepiej
Realizator	Stowarzyszenie Życ Lepiej
Uzasadnienie realizacji	Projekt wspiera osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem (osoby dorosłe i seniorów). Projekt polega na aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z dzielnic: Podgórz i Stare Miasto. Projekt odpowiada na zdiagnozowane problemy w ramach przeprowadzonej diagnozy miasta oraz pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Należą do nich: 1. niska aktywność społeczna, 2. niewystarczająca oferta kulturalna. Osoby, do których będzie skierowany projekt, borykają się z licznymi problemami dnia codziennego. Są to w dużej mierze seniorzy. Osoby te w przeważającej większości żyją z dnia na dzień, wpadają w rutynę, postępują schematycznie i zapominają o tym, jak niezwykle ważny jest kontakt z drugim człowiekiem. Osoby należące do grupy, do której będzie skierowany projekt, czują się także często niepotrzebne, odsunięte na margines, wyobcowane. Wiele z nich unika kontaktów z innymi ludźmi, czuje się gorszymi. Osoby te niejednokrotnie mają poczucie, że stanowią ciężar dla swoich bliskich. Projekt ma pomóc osobom borykającym się z powyższymi problemami spojrzeć na swoje życie w inny sposób, znaleźć w nim czas tylko dla siebie i dla najbliższych, nawiązać kontakt z innymi ludźmi.
Zakres przedsięwzięcia	Realizacja projektu ma na celu zwiększenie umiejętności społecznych, aktywizację społeczną i integrację 15 osób (13 kobiet i 2 mężczyzn) z grupy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, zamieszkujących obszar rewitalizacji, w szczególności Podgórza i Starego Miasta. W ramach projektu planuje się objąć uczestników wsparciem psychologicznym, dzięki któremu osoby te otworzą się na innych i zechcą coś zmienić w swoim życiu. Następnie uczestnicy przejdą warsztaty rozwoju osobistego i będą brać udział w zajęciach rekreacyjno-sportowych. W celu wzmocnienia więzi pomiędzy nimi i ich rodzinami planuje się wspólne wyjazdy, a w celu integracji z mieszkańcami dzielnicy – wspólne warsztaty, imprezy i festyny. W ramach projektu podjęte zostaną działania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej – do tych osób skierowana zostanie oferta indywidualna wsparcia psychologicznego, warsztatów oraz zapewniona możliwość udziału w wydarzeniach, dzięki którym osoby te zaktywizują się, zintegrują z innymi mieszkańcami. Uczestnicy projektu wezmą udział w treningach komunikacji interpersonalnej. Ponadto cyklicznie organizowane będą zajęcia sportowo-rekreacyjne oraz imprezy i wspólne wyjazdy. Projekt zwieńczy organizacja festynu, na który zostaną zaproszeni mieszkańcy całego osiedla (ok. 200 osób). Do projektu zostanie włączonych także 10 osób z otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (rodzina uczestników). Dzięki temu nastąpi wzmocnienie więzi rodzinnych. Projekt ma pomóc jego uczestnikom spojrzeć na swoje życie w inny sposób, znaleźć czas tylko dla siebie i swoich najbliższych, nawiązać nowe kontakty i co najważniejsze uwierzyć w siebie. Zadania zaplanowane do realizacji w trakcie projektu: 1. doradztwo psychologiczne – 2 spotkania po 1 godz. dla każdego uczestnika grupy (na rozpoczęcie i zakończenie projektu) – razem 30 godz., 2. trening komunikacji interpersonalnych – 5 spotkań po 5 godz.,

	- organizacja zajęć sportowo-rekreacyjnych – 20 spotkań po 2 godz., trzonem tych zajęć będzie nordic walking, - organizacja wspólnych wyjazdów dla uczestników projektu i osób z ich otoczenia (3 wyjazdy po 5 godz.) zaplanowano wyjazdy na Barbarkę, do gospodarstw agroturystycznych: w Brzozie Toruńskiej i Alpaki Toruń, - organizacja imprez integrujących z lokalną społecznością – 3 imprezy integracyjne po 4 godz.: warsztaty wielkanocne, ekofestyn oraz festyn z okazji Dnia Dziecka lub powitania lata, - inicjatywy lokalne w przestrzeni publicznej: 7 wyjść m.in. do Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy, kina, Planetarium, teatru, CKK Jordanki itp., - projekt będzie odpowiadał na problemy grupy docelowej, z których wynika, że problemy społeczne, które będziemy próbować rozwiązać poprzez planowane działania projektowe, dotyczą głównie seniorów. Podczas rekrutacji uczestników nie będzie barier w dostępności do oferty projektu zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn. Każda osoba spełniająca kryterium rekrutacyjne, niezależnie od płci, będzie miała dostęp do projektu. Uczestnicy projektu nie będą dyskryminowani w dostępie do informacji na jego temat. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie realizowana także w zakresie działań na rzecz zespołu projektowego oraz osób prowadzących zajęcia. Zidentyfikowaną barierą jest także mniejszy dostęp do oferty aktywizującej społecznie na lewobrzeżu niż na prawobrzeżu. W ramach realizacji projektu zostanie zapewniona dostępność architektoniczna dla osób ze szczególnymi potrzebami z uwzględnieniem minimalnych wymagań wynikających z zapisów art. 6 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Projekt będzie realizowany w obiektach i przestrzeniach dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Ponadto w ramach projektu zostanie zapewniona dostępność cyfrowa – strona www, poprzez którą będzie prowadzona rekrutacja, będzie spełniać kryteria dostępności (wg standardów WCAG 2.0 co najmniej na poziomie AA).
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	- Podgórz: zajęcia warsztatowe – świetlica ul. R. Galona 6, zajęcia rekreacyjne – tereny zieleni na osiedlu, Park Tysiąclecia, Podgórz: festyny i spotkania integracyjne - Barbarka (Szkoła Leśna na Barbarce), gospodarstwo agroturystyczne „Brzoza” – dodatkowe wyjazdy integracyjne - Stare Miasto: instytucje kultury miasta Torunia – kino – Cinema City, CKK Jordanki, Teatr im. W. Horzycy lub Muzyczny itp.
Szacowana wartość [zł]	40 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	40 000,00
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2025

Numer przedsięwzięcia	P.1.10.
Tytuł przedsięwzięcia	Kręgi kobiet
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Prowadzenie działań profilaktycznych i pomocy osobom doświadczającym problemów psychicznych i trudności w realizacji funkcji społecznych i zawodowych
Wnioskodawca	Fundacja Wolna Wisła
Realizator	Fundacja Wolna Wisła
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest: 1. integrowanie kobiet z rewitalizowanych podobszarów i pomoc w budowaniu przez nie sieci wsparcia społecznego, 2. wsparcie psychologiczne i psychoterapeutyczne uczestniczek Kręgu kobiet oraz ich edukacja poprzez doświadczenie, czego efektem będzie: a. wzrost poczucia własnej wartości i wiary we własną siłę, b. wzrost sprawczości, c. podniesienie kompetencji komunikacyjnych i interpersonalnych, d. uwolnienie kreatywności, e. profilaktyka depresji oraz rozwijanie kompetencji w zakresie uważności, f. podniesienie satysfakcji z życia, 3. podniesienie motywacji do przeprowadzenia zmian życiowych poprzez udział w indywidualnym i grupowym procesie coachingowym, 4. wsparcie prawne dotyczące kwestii związanych z kryzysem życiowym uczestniczek przeprowadzone w formie poradnictwa i pomocy prawnej.
Zakres przedsięwzięcia	Cały cykl spotkań Kręgów kobiet będzie realizowany przez 10 miesięcy. Spotkania będą odbywały się regularnie, raz na 2 tygodnie i będą trwały min. 2,5 godz. każde. W skład każdego z kręgów wejdzie 12 kobiet z rewitalizowanych podobszarów. Dla każdego z rewitalizowanych podobszarów utworzony będzie odrębny krąg. Utworzenie kręgu poprzedzi kwalifikacja kandydatek, która będzie polegała na odbyciu z każdą z chętnych osób ok. 30 min rozmowy. Kwalifikacja kandydatek jest niezbędna z punktu widzenia celu projektu – utworzeniu grupy kobiet, które łączy sytuacja życiowa i motywacja do pracy w grupie. Dla każdej z uczestniczek kręgu, poza spotkaniami grupowymi, dostępny będzie indywidualny program coachingowy, realizowany poprzez udział w 10 indywidualnych sesjach coachingowych, po 90 min każda. Spotkania te będą realizowane w okresie trwania projektu. Dla każdej z uczestniczek kręgu dostępnych będzie również 5 konsultacji prawnych mających na celu dostarczenie wiedzy i wsparcia na temat metod poprawienia bieżącej sytuacji prawnej. Poprzez interaktywne i inspirujące sesje grupowe, uczestniczki będą miały możliwość uczenia się od siebie nawzajem, wymiany doświadczeń i budowania sieci wsparcia oraz będą realizowały pracę rozwojową. Spotkania będą prowadzone w oparciu o metody coachingu grupowego. Jednocześnie w ramach sesji będzie realizowana nauka uważności oraz technik koncentracji, które są uznanymi metodami zapobiegania oraz leczenia zaburzeń depresyjnych. Podczas indywidualnych sesji coachingowych każda z uczestniczek sama określi cel swojego procesu coachingowego i przy pomocy coacha będzie dążyć do jego realizacji w trakcie trwania projektu. Celem zapewnienia możliwości uczestniczenia w projekcie osób ze szczególnymi potrzebami, spotkania grupowe oraz sesje indywidualne będą realizowane w obiektach, które zapewniają możliwość dostępu osobom ze szczególnymi potrzebami.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	1. Stare Miasto:

	a. Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, ul. Rynek Staromiejski 7 b. Kamienica Inicjatyw, ul. M. Kopernika 22 c. Pawilony Flisackie d. Bulwar Filadelfijski 2. Bydgoskie Przedmieście a. Drugie Piętro: Toruńskie Centrum Aktywności Lokalnej, ul. M. Konopnickiej 13 b. lokal użytkowy, ul. Rybaki 40a 3. Podgórz: a. CKDW Filia Dom Muz, ul. Poznańska 52
Szacowana wartość [zł]	165 600,00
Środki publiczne [zł]	165 600,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.11.
Tytuł przedsięwzięcia	Wymiana 34 punktów kamerowych na Starym Mieście i Bydgoskim Przedmieściu
	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
	• Rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoringu miejskiego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców poprzez modernizację systemu monitoringu wizyjnego polegającą na wymianie 34 punktów kamerowych. Zadanie odpowiada na rozpoznane w diagnozie miasta oraz diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy dotyczące niskiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców, wynikające m.in. z obecności osób pijących alkohol w przestrzeni publicznej oraz aktów wandalizmu.
Zakres przedsięwzięcia	Zakres rzeczowy projektu obejmuje modernizację systemu monitoringu wizyjnego poprzez wymianę 34 punktów kamerowych.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
Szacowana wartość [zł]	671 812,76
Środki publiczne [zł]	671 812,76 (571 040,85 – dofinansowanie ze środków unijnych, 100 771,91 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba nowo zamontowanych punktów kamerowych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.12.
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego dla obszaru rewitalizacji obejmującego: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście oraz Podgórz
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoringu miejskiego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców poprzez modernizację systemu monitoringu wizyjnego w oparciu o rozbudowę platformy serwerowej VMS Podgórze. Zadanie odpowiada na rozpoznane w diagnozie miasta oraz diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy dotyczące niskiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców, wynikające m.in. z obecności osób pijących alkohol w przestrzeni publicznej oraz aktów wandalizmu.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się modernizację systemu monitoringu wizyjnego poprzez rozbudowę platformy serwerowej VMS.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szacowana wartość [zł]	1 170 000,00
Środki publiczne [zł]	1 170 000,00 (994 500,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 175 500,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba nowo zamontowanych punktów kamerowych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.1.13.
Tytuł przedsięwzięcia	Wsparcie przedsiębiorczości w Toruniu na obszarze rewitalizacji
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wdrażanie form wsparcia powstawania nowych firm oraz rozwoju podmiotów gospodarczych działających na obszarze rewitalizacji
Wnioskodawca	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
Realizator	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest zwiększenie potencjału firm, szczególnie MŚP, w tym z obszaru rewitalizacji. Toruń charakteryzuje się wysokim odsetkiem firm MŚP. Badania pracodawców prowadzone przez PARP wskazują, że duża część barier rozwoju przedsiębiorczości ma charakter systemowy, na który trudno jest lokalnie oddziaływać. Takimi przeszkodami są: pozapłacowe koszty pracy, brak przejrzystości i jednoznaczności systemu podatkowego, nieelastyczne prawo pracy, konkurencja ze strony szarej strefy czy procedury administracyjne. Wśród kolejnych czynników hamujących wzrost przedsiębiorczości wymieniono także: trudność pozyskania kapitału na działalność i rozwój firmy, zatory płatnicze powodujące problemy z płynnością, niestabilną sytuację polityczną. Przedsiębiorczość jest jedną z tych aktywności społecznych, która zapewnia lokalnym środowiskom rozwój w wymiarze zarówno finansowym, jak i społecznym. Badania pokazują, że miasta aktywne zaradnością gospodarczą swoich obywateli charakteryzują się niższym bezrobociem, wyższymi dochodami budżetowym i skutecznie przyciągają inwestorów zewnętrznych (źródło: Program wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020). Ostatnie lata związane z epidemią oraz wojna w Ukrainie, a co za tym nastąpiło – zachwianie poczucia stabilizacji oraz niekorzystne wskaźniki mikro- i makroekonomiczne wymagają wsparcia szczególnie małych firm, którym z pewnością jest trudniej utrzymać płynność finansową. W ramach projektu firmom będzie przedstawiona konkretna oferta wsparcia. Działania w projekcie mają wspomóc pokonywanie istniejących barier i zwiększać ich potencjał na toruńskim rynku pracy. Pobudzana będzie również przedsiębiorczość osób bezrobotnych z Torunia, w tym na obszarze rewitalizowanym.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu PUP realizować będzie odpowiednio dobrane usługi i instrumenty rynku pracy, o których mowa w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, tj. m.in. poradnictwo zawodowe dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą, pośrednictwo pracy, staże, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy, prace interwencyjne oraz szkolenia, studia podyplomowe pracowników itp. W celu eliminacji barier związanych z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, w Powiatowym Urzędzie Pracy dla Miasta Torunia zastosowano racjonalne rozwiązania. Dla osób z deficytem ruchowym budynek urzędu jest przystosowany architektonicznie: posiada windę dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, podjazd dla wózków. Ponadto dla osób niedowidzących strona internetowa posiada funkcję przełączania na większą czcionkę lub zwiększony kontrast, a drukowane plakaty pisane będą większą czcionką. Dodatkowo na parterze budynku znajduje się specjalna lupa powiększająca tekst, aby osoby słabiej widzące mogły z niej korzystać. Pracownicy PUP dla Miasta Torunia realizujący zadania związane z bezpośrednią obsługą bezrobotnych i pracodawców zostali przeszkoleni w zakresie stosowania zasady równego traktowania i stosują ją w swojej pracy oraz będą stosować na każdym etapie w projekcie. W razie potrzeby pracownicy przedłużą rozmowę, będą

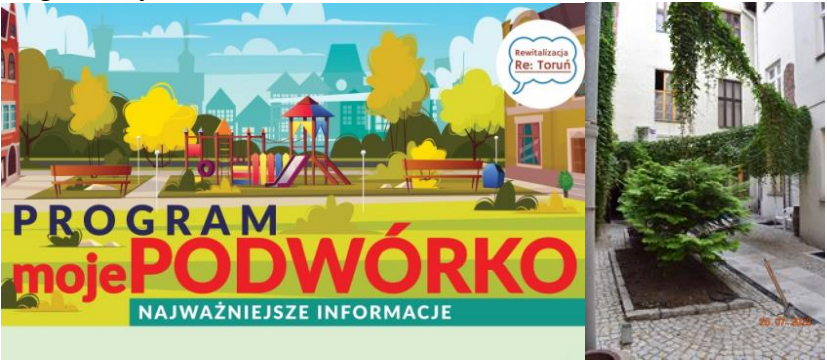
	mówić łatwym, przystępnym językiem, a osobom słabosłyszącym informacje będą przekazywać w formie pisemnej. W trakcie kampanii promocyjnej i rekrutacji zaplanowano szczególne zachęcanie kobiet do udziału w projekcie celem m.in. podwyższania kwalifikacji, kompetencji, zdobywania doświadczenia zawodowego ułatwiającego powrót na rynek pracy. Uwzględnianie w trakcie procesu rekrutacyjnego przerwy w pracy związanej z urodzeniem dziecka bądź opieką nad osobami zależnymi. Wpływanie wśród pracodawców na wzrost świadomości dotyczącej równego traktowania kobiet pod względem wynagrodzeń. Promowanie form zatrudniania ułatwiających godzenie życia rodzinnego z zawodowym, np. elastycznych form zatrudnienia. Zachęcanie kobiet w projekcie do zakładania jednoosobowych działalności gospodarczych, tj. instrumentu wsparcia charakteryzującego się najwyższym wskaźnikiem zatrudnienia. Pracownicy PUP dla Miasta Torunia będą szczególnie promować i zachęcać do rozwiązań przeciwstawiających się stereotypom, np. związanych z wyborem przez kobiety szkolenia lub stażu na stanowisku pracy postrzeganym jako „męski”.
Podobszar rewitalizacji	Obszar Torunia, w tym obszar rewitalizacji
Szczegółowa lokalizacja	Obszar Torunia, w tym obszar rewitalizacji
Szacowana wartość [zł]	200 000,00
Środki publiczne [zł]	200 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą [osoby/rok] • Liczba podmiotów gospodarczych, które uzyskały wsparcie [szt./rok]
Okres realizacji	2024-2027

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć

Numer przedsięwzięcia	U.1.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Toruński Festiwal Nauki i Sztuki
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Realizator	Dział Promocji i Komunikacji UMK
Zakres przedsięwzięcia	Ideą festiwalu organizowanego przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Urząd Miasta Torunia oraz Towarzystwo Naukowe w Toruniu jest popularyzacja nauki i sztuki wśród mieszkańców miasta i regionu. Aktywny udział w imprezie biorą nie tylko pracownicy uniwersyteccy, ale także przedstawiciele lokalnych przedsiębiorstw oraz instytucji, którzy w przystępny sposób prezentują osiągnięcia naukowe lub artystyczne. W ciągu 3 dni festiwalowych goście mogą poznać „od kuchni” miejsca na co dzień niedostępne – naukowe laboratoria i warsztaty pracy uczonych, artystów. Poprzednie edycje festiwalu odniosły sukces frekwencyjny i organizacyjny. W programie ostatniej odsłony znalazło się ponad 100 imprez: warsztatów, pokazów, prezentacji, spotkań, wykładów, gier, dyskusji, wycieczek, wystaw, koncertów, przedstawień teatralnych i konkursów. Atrakcyjny program przyciągnął około 20 000 uczestników, także spoza miasta i regionu. Pozytywne opinie, jakie zebrały dotychczasowe imprezy, dają nadzieję na rozwój festiwalu w przyszłości. Jego idea doskonale wpisuje się bowiem w atmosferę Torunia – miasta kojarzonego nie tylko z pięknymi zabytkami, ale także z nauką i sztuką. Nadrzędnym celem festiwalu jest szeroko rozumiana popularyzacja nauki, która przybiera różne formy przekazu i dostosowana jest do zróżnicowanego wieku i zainteresowań uczestników. W ramach celów kierunkowych festiwalu wyróżnić można: prezentację i tłumaczenie aktualnych odkryć i problemów ważnych dla nauki polskiej i światowej, propagowanie wiedzy z dyscyplin nauki uprawianych na UMK i w instytucjach kultury, mających swoją siedzibę w Toruniu, wspomaganie edukacji szkolnej poprzez organizowanie imprez festiwalowych poszerzających wiedzę uczniów (eksperymentów, gier terenowych, inscenizacji, pokazów, warsztatów), popularyzowanie wiedzy o wynikach badań i eksperymentów realizowanych na UMK w Toruniu w celu podnoszenia wiedzy społeczności regionu i kraju na temat aktualnego stanu badań, a także zapewnienie uczestnikom festiwalu możliwości kontaktu z kulturą i sztuką uprawianą na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście

Numer przedsięwzięcia	U.1.2
Tytuł przedsięwzięcia	Projekty społeczne wspierające przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji realizowane przez NGO
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wspieranie podmiotów trzeciego sektora i grup nieformalnych w realizacji działań na rzecz lokalnej społeczności
Wnioskodawca	Podmioty uprawnione do składania ofert w otwartym konkursie na realizację zadań gminy przez organizacje pozarządowe, z zastosowaniem przepisów Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
Realizator	Organizacje pozarządowe/Biuro Toruńskiego Centrum Miasta – Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Zadanie polega na realizacji przedsięwzięć z zakresu: aktywizacji i integracji społecznej, aktywizacji zawodowej, zdobywania nowych kompetencji i umiejętności, budowania więzi międzypokoleniowej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, tworzenia nowej oferty spędzania czasu wolnego, szerzenia dobrych praktyk, dzielenia się wiedzą, budowania tożsamości lokalnej i współodpowiedzialności za przestrzeń życia i funkcjonowania mieszkańców, edukacji, aktywności ruchowej, przeciwdziałania uzależnieniom i innych. Zadanie może być realizowane w różnych formach, a w szczególności poprzez organizację niekomercyjnych przedsięwzięć, m. in. działań edukacyjnych w tym warsztatów, szkoleń, działań animacyjnych, spotkań integracyjnych i aktywizacyjnych, wydarzeń kulturalnych i artystycznych, powiązanych z dobrami kultury, mających na celu budzenie poczucia tożsamości lokalnej, działań poprawiających funkcjonalność i estetykę przestrzeni obszaru rewitalizacji. Zakres zadań będzie również obejmował tworzenie ogrodów społecznych z rozwiązaniami z zakresu infrastruktury zielono-niebieskiej (gromadzenie wody deszczowej służącej do utrzymania i pielęgnacji zieleni). Zakres zadania należy dopasować do głównych problemów społecznych obszaru rewitalizacji – zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Należą do nich m.in.: 1. niekorzystne tendencje demograficzne, 2. niedostateczna samowystarczalność ekonomiczna, 3. niezadowalające wyniki z egzaminu ósmoklasisty, 4. niska aktywność i integracja społeczna, 5. niskie poczucie bezpieczeństwa, 6. niewystarczająca oferta wypoczynkowo-rekreacyjna, 7. niezadowalająca jakość przestrzeni publicznej, deficyty terenów zieleni, 8. niezadowalający stan budynków, w tym budynków zabytkowych, 9. niska aktywność gospodarcza (poza Starym Miastem), 10. bezrobocie.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz

Numer przedsięwzięcia	U.1.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Dostępne tereny zieleni
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Realizator	Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest wykorzystanie wyników badań do zdiagnozowania potrzeb w mikroskali, co pozwoli na wytypowanie miejsc inwestycji w tym zakresie oraz włączyć w proces planowania samych mieszkańców. W efekcie nowo powstałe tereny zieleni urządzonej zaspokoją w bardziej skuteczny sposób potrzeby mieszkańców, poprawią subiektywną ocenę jakości przestrzeni publicznych w obszarach rewitalizowanych. Projekt wpisuje się w ideę kształtowania interakcji człowiek-środowisko, których skutkiem jest podniesienie jakości życia mieszkańców. Pozwala na optymalizację zagospodarowania istniejących terenów zieleni na obszarach objętych rewitalizacją, która uwzględni charakterystykę społeczno-ekonomiczną ludności. W ramach projektu zostaną wskazane potencjalne lokalizacje nowych terenów zieleni (z uwzględnieniem charakterystyki społeczno-ekonomicznej). Projekt obejmuje 4 etapy związane z opracowaniem procedury lokalizowania terenów zieleni urządzonej: 1. inwentaryzacja jakościowo-ilościowa terenów zielonych, 2. analiza społeczno-ekonomiczna ludności służąca do diagnozy potrzeb wynikających z cech mieszkańców danej jednostki, 3. określenie preferencji i wymagań ludności pod względem dostępu do danego rodzaju terenów zielonych (np. ogrodów sensorycznych, ogrodów terapeutycznych, ogrodów jadalnych), 4. wskazanie potencjalnych lokalizacji nowych terenów zielonych z uwzględnieniem ich rodzaju (np. ogrodów sensorycznych, ogrodów terapeutycznych, ogrodów jadalnych). Część diagnostyczna zostanie przeprowadzona za pomocą narzędzi GIS, które umożliwią analizę przestrzenną aktualnych zasobów zieleni urządzonej, struktur demograficznych, szczególnie pod kątem seniorów i osób wychowujących małe dzieci. Etap związany z określeniem preferencji będzie polegał na włączeniu mieszkańców do procesu decydowania o sposobie zagospodarowania terenu. Zakłada się w tym przypadku przeprowadzenie projektowania partycypacyjnego. W ten sposób zaangażowanie mieszkańców może znacząco wpłynąć na jakość projektowanych terenów zieleni urządzonej oraz poczucie zaspokojenia potrzeb w tym zakresie. Tego typu podejście pozwoli także na podniesienie poziomu aktywności społecznej mieszkańców, którzy staną się współodpowiedzialni za efekt podjętych działań. Dodatkowo założono konsultacje wszelkich ustaleń z władzami miasta. Efektom przeprowadzonych działań będzie propozycja optymalnych lokalizacji wraz z zestawem uzgodnień i propozycji rozwiązań oczekiwanych przez mieszkańców dotyczących terenów zieleni urządzonej. Finalnie, jeśli będzie to możliwe, oczekiwane jest zagospodarowanie wskazanych terenów. Pozwoli to na zrealizowanie zadania dotyczącego rozwiązania wskazanego problemu deficytu terenów zieleni urządzonej w obszarze objętym rewitalizacją.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórze
Szczegółowa lokalizacja	Dokładne lokalizacje zostaną wyznaczone w wyniku badań prowadzonych na terenach objętych programem rewitalizacji.

Numer przedsięwzięcia	U.1.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Program Moje Podwórko <i>Ze zbioru Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja podwórz i przestrzeni przy budynkach mieszkalnych w celu tworzenia półpublicznych stref rekreacji, integracji społecznej oraz podniesienia ich funkcjonalności dla mieszkańców
Wnioskodawca	Wspólnoty mieszkaniowe, właściciele budynków
Realizator	Wspólnoty mieszkaniowe, właściciele budynków/Gmina Miasta Toruń, Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest podniesienie funkcjonalności i estetyki podwórz i terenów przy nieruchomościach pełniących funkcje mieszkalne. Utworzone zostaną miejsca integracji i spotkań mieszkańców. Realizacja projektu umożliwi pobudzenie ruchów oddolnych i współodpowiedzialności za miejsce zamieszkania. Jego wykonanie wpłynie na niwelowanie zidentyfikowanych podczas diagnozy miasta problemów. W ramach programu prowadzone będą prace polegające na uporządkowaniu lub zagospodarowaniu podwórek, dziedzińców, terenów położonych w obszarze rewitalizacji (na Starym Mieście, Bydgoskim Przedmieściu, Podgórzu). Remonty podwórz mogą być podejmowane przez wspólnoty mieszkaniowe lub właścicieli budynków, które zostały oddane do użytkowania przed 1997 r. Maksymalna kwota dofinansowania to 30 000 zł dla jednego wnioskodawcy i 50 000 zł, gdy wspólny wniosek złożony zostanie przez co najmniej 3 podmioty. Procentową wysokość wsparcia zróżnicowano w zależności od rodzaju podejmowanych robót. 50% przewidziano na utworzenie miejsc rekreacji i zabaw dla dzieci, zagospodarowanie zieleni, miejsc wypoczynku, miejsc przechowywania pojemników na odpady, a 70% na likwidację barier architektonicznych w dostępie do terenu przyległego do nieruchomości, dostosowanie terenu do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami oraz prace związane z infrastrukturą podziemną i wymianą nawierzchni. Zadanie jest prowadzone cyklicznie od 2015 r. Gmina rocznie przeznaczą na program 150 000 zł. W 2019 r. zmodyfikowano obszar objęty programem, włączając w jego granice całe jednostki urbanistyczne Bydgoskiego Przedmieścia i Starego Miasta (wcześniej zasięg ograniczał się tylko do części zabytkowych) oraz dodając teren Podgórza tak, aby kompleksowo wspierać obszar rewitalizacji. Od 2015 r. wyremontowano łącznie 70 podwórek. Łączne dofinansowanie na te projekty wyniosło około 990 000 zł.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórze
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórze

Numer projektu	U.1.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Czysty Toruń – walczymy ze smogiem i z nielegalnymi wysypiskami
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizacja działań z zakresu utrzymania czystości
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza atmosferycznego spowodowanego m.in. indywidualnym sposobem ogrzewania mieszkań na paliwa stałe oraz ograniczenie problemu dzikich wysypisk. W ramach projektu planuje się zakup 30 sztuk profesjonalnych fotopułapek oraz przeprowadzenie badań 200 próbek odpadów palenisk w celu objęcia monitoringiem wielu rejonów i wyeliminowania miejsc, gdzie dzikie wysypiska powstają najczęściej.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	300 lokalizacji na obszarze całego miasta, w tym: Podgórz, Bydgoskie Przedmieście i Stare Miasto

Przedsięwzięcia zlokalizowane na podobszarze Stare Miasto

Szczegółowe opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych

Numer przedsięwzięcia	P.2.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Jesteś ważny, jesteś sobą – terapia teatralna w formie warsztatów <i>Ze zbiorów I Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Fundacja Programy Kopernikańskie
Realizator	Fundacja Programy Kopernikańskie
Uzasadnienie realizacji	Celem zajęć jest integracja młodzieży szkolnej, w tym młodzieży z niepełnosprawnościami, aktywizacja społeczna, zapewnienie atrakcyjnych i wartościowych form zajęć pozalekcyjnych jako alternatywnej formy spędzania wolnego czasu. Dodatkowo uczestnicy projektu otrzymają wsparcie psychologiczne i możliwość rozwijania zainteresowań. Dzięki warsztatom uczestnicy staną się osobami lepiej przygotowanymi do wymagań współczesnego świata. W wyniku realizacji projektu wzrośnie kreatywność uczestników, która w przyszłości może być doceniona na rynku pracy. Uwrażliwienie i umiejętność otworzenia się na potrzeby innych pomaga w nawiązywaniu relacji, sprzyja rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych, niwelując ryzyko odrzucenia oraz budując poczucie przynależności do osób, z którymi obcuje się na co dzień. W dalszej perspektywie pomaga to zbudować własne poczucie bezpieczeństwa i poczuć się pewniej w świecie. Efektem inicjatywy będzie nabycie umiejętności „miękkich”, a także kompetencji skłaniających do podejmowania częstszej aktywności społecznej.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu społecznego planuje się zorganizować warsztaty w formie terapii teatralnej w grupie liczącej do 12 osób, 1 raz w tygodniu. Jego realizację przewidziano na 3 lata. W ciągu roku planuje się 30 zajęć. Minimalna długość cyklu zajęć wyniesie 10. Warsztaty przeznaczone będą dla uczniów szkół średnich z obszaru rewitalizacji. Zajęcia odbędą się w budynku Klubu Ucznia mieszczącego się na terenie I Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika. Otoczenie szkolne zapewni poczucie bezpieczeństwa i pomoże w początkowej adaptacji do otoczenia. W zajęciach będą mogły uczestniczyć osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnością ruchową. Obiekt Klubu Ucznia został przystosowany do ich potrzeb. Młodzi ludzie poprzez przygotowanie spektakli teatralnych, uczestniczenie w nich i odgrywanie ról rozwiną wyobraźnię i poczucie sprawstwa. Warsztaty wzmocnią mocne strony osobowości uczestników, rozwiną ich kompetencje społeczne, uwrażliwią na potrzeby osób z bliskiego i dalszego otoczenia. Ponadto pomogą w rozwijaniu zainteresowań, kształtowaniu kreatywności, ułatwiając w przyszłości twórcze podejście do życia i problemów.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Zaulek Prosowy 1
Szacowana wartość [zł]	35 400,00
Środki publiczne [zł]	-

Środki prywatne [zł]	35 400,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów społecznych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.2.2.
Tytuł przedsięwzięcia	Koopernik – kooperacyjne warsztaty gier planszowych <i>Ze zbiorów / Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Stowarzyszenie Nicolaus przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika
Realizator	Stowarzyszenie Nicolaus, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
Uzasadnienie realizacji	Projekt polega na przeprowadzeniu warsztatów gier planszowych dla dzieci szkół podstawowych z obszaru rewitalizacji. Zadanie ma aktywizować i integrować dzieci i młodzież, uwzględniając potrzeby mieszkańców dostosowane do poszczególnych grup społecznych i wiekowych. Projekt ma także wspomagać dzieci i młodzież w sferze edukacyjnej, opieki pozaszkolnej, rozwijając zainteresowania, kreatywność oraz zapewnić pomoc psychologiczną. Jego realizacja przyczyni się do niwelowania zidentyfikowanych w diagnozie miasta problemów społecznych i wsparcia społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji w aspekcie społecznym. Zdiagnozowane problemy, w których rozwiązaniu ma pomóc proponowany projekt to m.in.: 1. niski poziom motywacji do nauki, niezadowolające wyniki z egzaminu ósmoklasisty, 2. niska aktywność i integracja społeczna, 3. brak miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży, 4. niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt zakłada: 1. aktywizację i integrację, uwzględniając potrzeby mieszkańców dostosowaną do poszczególnych grup społecznych i wiekowych, 2. wspomaganie dzieci i młodzieży w sferze edukacyjnej, opieki pozaszkolnej, rozwijając zainteresowania, kreatywność oraz zapewniając pomoc psychologiczną, 3. uczenie zaradności ekonomicznej, gospodarowanie budżetem domowym, 4. zapewnienie szerszego dostępu do lokalnych wydarzeń kulturalnych wspomagających wiedzę o miejscu zamieszkania. Proces integracyjny przebiegać będzie zarówno na płaszczyźnie oddziałowej – klasy/grupy uczniów danej szkoły podstawowej, jak i międzyoddziałowej – poprzez współpracę, instruktaż i realizację zadania przez uczniów i LO.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Zaułek Prosowy 1
Szacowana wartość [zł]	4 400,00
Środki publiczne [zł]	-

Środki prywatne [zł]	4 400,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów społecznych [szt.]
Okres realizacji	2024

Numer przedsięwzięcia	P.2.3.																								
Tytuł przedsięwzięcia	Sieć uczniowska Speed <i>Ze zbiorów Szkoły Podstawowej nr 1 w Toruniu</i>																								
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym																								
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań																								
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907																								
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika																								
Uzasadnienie realizacji	Cele projektu to: 1. wzbudzanie motywacji do nauki poprzez korzystanie z wiedzy i doświadczenia uczniów I Liceum Ogólnokształcącego, 2. podniesienie wyników egzaminu ósmoklasisty uczniów Szkoły Podstawowej nr 1, 3. wspomaganie realizacji Programu poprawy efektywności kształcenia wdrażanego na przestrzeni 2022/2023 i 2023/2024 w Szkole Podstawowej nr 1 przez współpracę z I Liceum Ogólnokształcącym, 4. stworzenie uczniom Szkoły Podstawowej nr 1 dodatkowych możliwości sprzyjających przygotowaniu do egzaminu ósmoklasisty.																								
Zakres przedsięwzięcia	Projekt jest siecią uczniowską między Szkołą Podstawowa nr 1 oraz I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nazwa sugeruje spodziewane przyspieszenie w zdobywaniu, porządkowaniu i usystematyzowaniu wiedzy i umiejętności uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 dzięki pomocy młodzieży z liceum. Uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego będą mieli okazję w praktyce kształtować swoje umiejętności kluczowe: porozumiewanie się, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, kompetencje społeczne i obywatelskie. W latach 2022/2023 i 2023/2024 Szkoła Podstawowa nr 1 wdraża Program poprawy efektywności kształcenia. Po pierwszym roku widać pozytywne rezultaty w porównaniu z wynikami z ostatnich 5 lat, co przedstawia tabela: <table><tr><td>rok</td><td>2023/2022</td><td>2021/2022</td><td>2020/2021</td><td>2019/2020</td><td>2018/2019</td></tr><tr><td>j. polski</td><td>56%</td><td>36%</td><td>47%</td><td>47%</td><td>47%</td></tr><tr><td>matematyka</td><td>41%</td><td>23%</td><td>28%</td><td>29%</td><td>32%</td></tr><tr><td>j. angielski</td><td>55%</td><td>44%</td><td>42%</td><td>38%</td><td>49%</td></tr></table> Duży odsetek klasy 8 stanowią uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, co wymaga dodatkowego wsparcia w celu podniesienia wyników z egzaminu ósmoklasisty.	rok	2023/2022	2021/2022	2020/2021	2019/2020	2018/2019	j. polski	56%	36%	47%	47%	47%	matematyka	41%	23%	28%	29%	32%	j. angielski	55%	44%	42%	38%	49%
rok	2023/2022	2021/2022	2020/2021	2019/2020	2018/2019																				
j. polski	56%	36%	47%	47%	47%																				
matematyka	41%	23%	28%	29%	32%																				
j. angielski	55%	44%	42%	38%	49%																				

Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	1. ul. Wielkie Garbary 9 2. ul. Zaułek Prosowy 1
Szacowana wartość [zł]	10 000,00
Środki publiczne [zł]	10 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.2.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Technika przenika fizyka, chemika, matematyka <i>Ze zbiorów Szkoły Podstawowej nr 1 w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki
Uzasadnienie realizacji	Cele projektu: 1. rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów: matematyczno-przyrodniczych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej, 2. wzbudzanie motywacji do nauki poprzez rozwiązywanie problemów z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych na drodze eksperymentów z nowoczesną technologią dostępną w Szkole Podstawowej nr 1, w tym Laboratorium Przyszłości, 3. stworzenie materiałów dydaktycznych do wykorzystania na przedmiotach matematyczno-przyrodniczych, 4. integracja wiedzy z przedmiotów: fizyka, chemia, matematyka, biologia, geografia na poziomie szkoły podstawowej z wykorzystaniem zasobów Szkoły Podstawowej nr 1: zestawów robotów MakeBlock, magicznego dywanu, modelu samochodu z ogniwem paliwowym, Laboratorium Przyszłości z zestawami Arduino, robotów Cody Rocky z elementami sztucznej inteligencji, 2 drukarek 3D, 5. konstruowanie modeli do prezentacji zjawisk matematyczno-przyrodniczych postawionych w problemach do rozwiązania. Użycie nowoczesnej technologii ma na celu ułatwienie uczniom pokonywania trudności ze rozumieniem i przyswajaniem wiedzy w ramach podstawy programowej z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.
Zakres przedsięwzięcia	Proponowany projekt ma charakter międzyszkolny i interdyscyplinarny i będzie realizowany w formie zajęć pozalekcyjnych. Adresatami są uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Toruniu i uczniowie IV Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu. Zajęcia będą odbywały się w pracowni komputerowej oraz Laboratorium Przyszłości Szkoły Podstawowej nr 1. Współpraca obu szkół ma za zadanie połączenie zasobów sprzętowych i potrzeb uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 z uzdolnioną i kreatywną młodzieżą IV Liceum Ogólnokształcącego. Głównym celem projektu jest stworzenie materiałów dydaktycznych, które pozwolą nauczycielom przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w Szkole Podstawowej nr 1 na prowadzenie atrakcyjnych lekcji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. Wykorzystanie modelu samochodu z ogniwem paliwowym ma posłużyć zainteresowaniu uczniów odnawialnymi źródłami energii, uczulić na problem zanieczyszczenia powietrza i kształtować wrażliwość ekologiczną.

Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Wielkie Garbary 9
Szacowana wartość [zł]	20 000,00
Środki publiczne [zł]	20 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.2.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Klub Ucznia <i>Ze zbiorów / Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Toruńska Agenda Kulturalna
Realizator	Toruńska Agenda Kulturalna, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
Uzasadnienie realizacji	Realizacja niniejszego projektu generuje szereg korzyści społecznych, jak również gospodarczo-ekonomicznych, mających istotne znaczenie dla rozwoju instytucji wnioskującej i miasta Torunia, a projekt jest w pełni uzasadniony społecznie. Bogata oferta kulturalna projektu ma wpływać na społeczeństwo poprzez: 1. zwiększenie dostępu do infrastruktury kultury w wyniku udostępnienia atrakcji kulturalnych, które nie były dotychczas dostępne na tym terenie miasta, zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami – osób z niepełnosprawnością ruchową (I Liceum Ogólnokształcące), 2. podniesienie kompetencji kulturowych społeczeństwa – projekt ma, dzięki elementom edukacyjnym, uczyć i wychowywać widzów do obcowania z kulturą wysoką, zaczynając już od najmłodszych uczniów, dzięki czemu będzie kształtował pozytywne nawyki uczestnictwa w ofercie kulturalnej. W dalszej perspektywie wiąże się to z większą aktywnością podmiotów (zarówno publicznych, jak i prywatnych) funkcjonujących w obszarze kultury, a także zwiększa przepływ środków pieniężnych w tym sektorze, 3. poszerzenie oferty działań kulturalnych i edukacyjnych skierowanych do osób wywodzących się z różnych grup wiekowych, w tym np. dzieci i młodzieży, dorosłych. Bezpośrednią korzyścią dla tych osób będzie możliwość uczestnictwa w proponowanych wydarzeniach z pozycji twórcy i odbiorcy, bez względu na ograniczenia finansowe. Dzięki temu projekt przyczyni się do poprawy aktywności i integracji społecznej, 4. rozwój turystyki kulturalnej poprzez kreowanie w ramach projektu nowej, atrakcyjnej oferty kulturalnej, co przyczyni się pośrednio do wzrostu liczby osób odwiedzających Toruń. Ponadto zadanie będzie mieć pozytywny wpływ na zachowanie dziedzictwa kulturalnego, architektonicznego i historycznego dzielnicy Stare Miasto. Na przestrzeń projektu przewidziano Krzywą Wieżę, średniowieczny obiekt, destynację wielu osób odwiedzających przestrzeń Starego Miasta. Projekt przewiduje szereg działań wpływających na aktywizację społeczności lokalnej, jej integrację, obejmuje także działania z Fundacją Muzeum Historyczno-Wojskowe bazujące na historii i tradycji miejsca. Działania przewidziane w ramach projektu będą miały również pośrednie skutki ekonomiczne i gospodarcze, takie jak budowanie marki i wizerunku Torunia jako miejsca sprzyjającego kreatywności, przyjaznego dla mieszkańców i gości, inwestującego w kulturę i nowe technologie, co może się również przyczynić

	do zwiększenia liczby młodych ludzi chcących studiować na toruńskich uczelniach, np. poprzez zatrzymanie w mieście absolwentów toruńskich liceów.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach działania lidera projektu (Toruńskiej Agendy Kulturalnej) planowane są różnego rodzaju warsztaty, spotkania autorskie, wystawy i koncerty. Partner projektu (I Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Toruniu) zainicjuje warsztaty, koncerty, pokazy filmów i spotkania dyskusyjne, karaoke i zorganizuje dni tematyczne, np. dzień poezji czy spotkania z balladą.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	1. Krzywa Wieża, ul. Pod Krzywą Wieżą 1 2. ul. Zaułek Prosowy 1
Szacowana wartość [zł]	Do oszacowania
Środki publiczne [zł]	Do oszacowania
Środki prywatne [zł]	Do oszacowania
Wskaźnik rezultatu	• Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów kulturalnych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.2.6.
Tytuł przedsięwzięcia	Mieszkanie treningowe dla matek z dziećmi
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu – Ośrodek Interwencji Kryzysowej
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu – Ośrodek Interwencji Kryzysowej
Uzasadnienie realizacji	Realizacja projektu wynika z potrzeby stworzenia miejsca dla matek z dziećmi małoletnimi wymagającymi indywidualnego wsparcia ze względu na trudną sytuację życiową, np. ze względu na posiadanie dziecka ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, czy ze względu na wielodzietność (dzieci małoletnie i uczęszczające do szkół). Projekt przewidziany jest dla matek, które prawidłowo złożyły wnioski o mieszkanie z zasobów gminy.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt zakłada dostosowanie lokalu do potrzeb realizacji zadania poprzez remont, w tym wymianę instalacji elektrycznej, pieca gazowego wraz z wyprowadzeniem komina. Projekt dotyczy modernizacji części budynku, w którym realizowane będą działania integracyjne, wspierające, treningowe dla matek z dziećmi.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Wola Zamkowa 17/3, obręb 17
Szacowana wartość [zł]	180 000,00
Środki publiczne [zł]	180 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji [sztuka] • Liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami [sztuka] • Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury objętych wsparciem [osoby]
Okres realizacji	2024-2027 (z perspektywą na kolejne lata)

Numer przedsięwzięcia	P.2.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Kamienica Inicjatyw – aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Fundacja Archipelag Inicjatyw
Realizator	Fundacja Archipelag Inicjatyw
Uzasadnienie realizacji	Realizacja projektu jest działaniem innowacyjnym i potrzebnym, którego celem jest budowanie rozwoju aktywnego obywatelstwa społecznego. Kamienica Inicjatyw (miejsce realizacji projektu) znajduje się w budynku należącym do zasobów Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Toruniu, zlokalizowanym w centrum toruńskiej Starówki (Stare Miasto), przy ul. M. Kopernika 22. Misją fundacji jest dążenie do integracji międzypokoleniowej oraz wykorzystania potencjału lokalnych społeczności. Działania w tym miejscu prowadzone są od stycznia 2017 r. Celem projektu jest realizacja działań społecznych i integracyjnych dla mieszkańców Torunia, a zwłaszcza dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji – Starego Miasta, Bydgoskiego Przedmieścia i Podgórze. Projekt będzie realizowany na terenie Starego Miasta. Odbiorcami będą przede wszystkim dzieci i młodzież, rodzice, seniorzy, osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Celem jest także propagowanie lepszego zrozumienia i wzajemnego szacunku pomiędzy pokoleniami, zbudowanie zintegrowanej społeczności, ograniczenie izolacji społecznej, dzielenie się doświadczeniem i nabywanie nowych umiejętności – wykorzystując kapitał społeczny tkwiący w społeczności lokalnej wśród 350 mieszkańców Torunia (ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców podobszarów rewitalizacji). Powyższe cele wynikają ze zdiagnozowanej na tym obszarze: 1. niskiej aktywności społecznej mieszkańców Starego Miasta, 2. niedostatecznej jakości przestrzeni publicznej wynikającej m.in. z niskiej funkcjonalności i estetyki, 3. niskiego poczucia bezpieczeństwa związanego zarówno z liczbą przestępstw, aktami wandalizmu, jak i intensywnym ruchem kołowym zagrażającym pieszym, 4. braku miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży. Obserwacja lokalnej społeczności wskazuje jasno, że nie wszystkim dane jest korzystać z szeroko dostępnych dóbr. Czy to ze względu na wiek, niepełnosprawności czy inne czynniki – wielu ludzi potrzebuje aktywizacji społecznej. Fundacja stara się spełniać tę potrzebę poprzez wsparcie seniorów, rodzin, osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W dzisiejszych czasach niezbędne jest silne zintegrowanie społeczności lokalnych, które będą zapewniały wsparcie, i które będą mogły korzystać ze swojego

doświadczenia i społecznej aktywności. Fundacja chce dążyć do solidarności międzypokoleniowej wyrażającej się w dobrym wykorzystaniu potencjału mieszkańców miast. Z diagnozy przeprowadzonej przez Fundację Archipelag Inicjatyw wynika, że seniorzy często nie znają młodszego pokolenia, nie potrafią nawiązać z nim żywego kontaktu. Podobnie jest z dziećmi i młodzieżą nieznającą idei rodzin wielopokoleniowych. Poznawanie się bez uprzedzeń, jakie następuje w Kamienicy Inicjatyw, pozwala doświadczać wielu ważnych chwil, w których dochodzi do spotkania się na „wspólnym gruncie” – bez przypisywania z góry określonych ról.

Projekt ma zwiększyć wiedzę seniorów – poprzez narzędzia prewencyjne (warsztaty, szkolenia) – na temat niebezpiecznych sytuacji związanych z wyłudzeniem pieniędzy (np. sposób na wnuczka itd.), podpisywaniem umów na odległość itd.

W Kamienicy Inicjatyw niezwykle istotnym elementem będzie integracja lokalnej społeczności m.in. poprzez inicjowanie i prowadzenie działań animujących lokalną społeczność (wynikających ze zgłaszanych przez nią potrzeb) oraz nieodpłatne udostępnianie przestrzeni na potrzeby i działania mieszkańców. Miejsce będzie sprzyjać nawiązywaniu relacji, będzie otwarte na społeczność lokalną i przez nią, jak dotychczas, współtworzone oraz pozwoli mieszkańcom korzystać z przestrzeni i wiedzy pracowników niezbędnej do realizacji własnych pomysłów na lokalne działania, będzie wspierać rozwój wolontariatu oraz włączać się aktywnie w życie okolicy (poprzez np. wolontariat w instytucjach kultury, pomoc w rekrutacji beneficjentów innym organizacjom, angażowanie się we wspólne działania na rzecz mieszkańców z innymi NGO itd.).

Grupy docelowe projektu dotknięte są następującymi problemami: brak bezpieczeństwa ekonomicznego, trudna sytuacja na rynku pracy, niski poziom zarobków, niemożność nabycia i utrzymania mieszkania, wysokie koszty edukacji dzieci, trudna sytuacja bytowa części rodzin mająca wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży. Według Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027 należy zwrócić uwagę na sytuację rodziców samotnie wychowujących dzieci, którzy częściej narażeni są na biedę i niedostatek. Działania fundacji są zindywidualizowane, dostosowane do wieku i preferencji uczestników. Strategia postuluje zwiększenie dostępności zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży z deficytami edukacyjnymi. Poprzez proponowane w Kamienicy Inicjatyw zajęcia będą zminimalizowane ww. problemy u beneficjentów projektu.

Podstawową instytucją, która ma kluczowy wpływ na jakość życia zarówno jednostek jak i społeczności, jest dobrze funkcjonująca rodzina. Rodzina zaspokaja ważne potrzeby materialne, społeczne, edukacyjne i kulturowe swoich członków, jest jedną z centralnych instytucji. Jest wiele przyczyn wywołujących problemy w rodzinie, m.in. ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, problemy finansowe, nieporadność życiowa oraz zaburzenia emocjonalne, mające różne źródła. Jednym z nich są globalne i krajowe tendencje zmiany stylu życia, w szczególności w sposobie i intensywności wykonywania pracy zawodowej. Wyniki badań prowadzonych wśród mieszkańców Torunia wskazują, że dość mały ich odsetek spędza swój wolny czas z rodziną, poświęcając się raczej rozrywkom, które podejmują samotnie, np. oglądając telewizję. Spędzanie wolnego czasu jest często związane z wykorzystywaniem nowej technologii np. komputera, dostępu do Internetu, co znacząco może utrudniać spędzenie wspólnie czasu. Integracja może przyczynić się do zacieśnienia więzi w rodzinie, a także do przekazywania młodszemu pokoleniu wiedzy. Znakiem czasu jest rozluźnienie zasad współżycia społecznego, czego wyrazem są zdarzenia ze sfery problemów społecznych wpływających na zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa i ładu społecznego. Redukcja rozpoznanych zagrożeń, czy znacząca poprawa stanu ładu i porządku publicznego w mieście, mogą być uzyskane poprzez likwidację ich podstawowych przyczyn. Z ich natury wynika, że możliwości miasta są w tym zakresie ograniczone. Zatem należy poszukiwać innych środków i sposobów ograniczania problemów społecznych, zwłaszcza w środowiskach ludzi młodych. Ważnym kierunkiem działań powinno być rozwijanie i tworzenie warunków zapewniających dzieciom i młodzieży możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego. Niezbędne jest zatem stworzenie działań na

	rzecz propagowania wspólnego spędzania czasu z rodziną/znajomymi oraz integracji społecznej. Poprzez realizację zadania w formie organizacji pikników tematycznych mieszkańcy (głównie rodziny) mogą nie tylko integrować się z innymi mieszkańcami, ale – wspólnie spędzając czas w sposób kreatywny – budować bliskość w rodzinie oraz korzystać z wątków edukacyjnych zawartych w programie. W sposób przystępny, w formie zabawy, przekazywana będzie wiedza dotycząca np. ekologii, przyrody, teatru, muzyki – tematów przewodnich spotkań. Wydarzenia w formie pikników będą propagowały organizację miejsca spotkań z ofertą działań integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych, budowanie form dialogu pokoleniowego i międzypokoleniowego opartego na wspólnych zainteresowaniach poprzez wspólne działania, tj. warsztaty. Inicjatywy mają na celu zwiększenie udziału mieszkańców w życiu społecznym, prokulturalnym, rekreacyjnym oraz propagowanie aktywności i integracji społecznej mieszkańców Torunia.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt ma charakter aktywizujący i integrujący, uwzględniający potrzeby mieszkańców dostosowane do poszczególnych grup społecznych i wiekowych (spotkania sąsiedzkie, tworzenie miejsc aktywności lokalnej, spędzania czasu wolnego, aktywność rekreacyjną i edukacyjną, wspomaganie dzieci i młodzieży w sferze opieki pozaszkolnej, rozwijającej zainteresowania czy kreatywność). Projekt ma także wspierać osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, osoby wykluczone i zagrożone wykluczeniem. Zakładane działania to: 1. działanie nastawione na tworzenie możliwości zaspokajania różnorodnych potrzeb edukacyjnych, kulturalnych, społecznych i innych aktywizujących społeczność lokalną, tworzenie możliwości rozwijania wzmocnienia więzi rodzinnych, sąsiedzkich i pokoleniowych, budowania i umacniania społeczeństwa obywatelskiego, 2. działanie nastawione na tworzenie warunków umożliwiających rozwijanie zainteresowań lub nabywanie nowych umiejętności poprzez organizację klubów zainteresowań, warsztatów, szkoleń, 3. działania prewencyjne, dotyczące bezpieczeństwa, szczególnie osób starszych, 4. przedsięwzięcia z zakresu animacji czasu wolnego, szczególnie na rzecz dzieci, młodzieży, seniorów, osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, ale także osób dorosłych, które zgłaszały braki w ofercie organizacji pozarządowych zajęć dedykowanych osobom dorosłym, 5. warsztaty edukacyjne dla rodziców – podniesienie kompetencji rodzicielskich, poprawa relacji rodzic-dziecko, zwiększenie swoich umiejętności opiekuńczych i wychowawczych, zgłębienie wiedzy na temat radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, 6. pikniki/wydarzenia kierowane do całych rodzin, 7. stworzenie przestrzeni wspierającej lokalne pomysły i działania społeczne mieszkańców. Projekt koordynować będzie stworzenie przestrzeni wspierającej lokalne pomysły i działania społeczne mieszkańców. Działanie będzie sprzyjało realizowaniu pomysłów mieszkańców, nawiązywaniu sąsiedzkich relacji oraz aktywnemu spędzaniu czasu wolnego w najbliższym otoczeniu. Program zostanie zrealizowany m.in. poprzez udostępnianie przestrzeni Kamienicy Inicjatyw na oddolne działania, podejmowanie współpracy z mieszkańcami i wspólne aktywizowanie sąsiadów. Będzie to odpowiedź na brak przestrzeni, gdzie mieszkańcy mogą nieodpłatnie realizować swoje pomysły. Fundacja posiada sprzęt/akcesoria i bazę lokalową niezbędną do realizacji zadania (stoły, sofy, krzesła, laptop, rzutnik, regały, flipcharty, wyposażona kuchnia, mikrofalówka, lodówka itd.). Budynek przy ul. M. Kopernika 22 jest w pełni dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, a przy realizacji zadania fundacja będzie postępować zgodnie z zapisami art. 4 ust. 3 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami do zapewnienia

	dostępu odbiorcom co najmniej w zakresie dostępności: architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. M. Kopernika 22
Szacowana wartość [zł]	800 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	800 000,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów społecznych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.2.8.
Tytuł przedsięwzięcia	Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu w Toruniu <i>Fresk z kamienicy przy ul. Żeglarskiej, rekonstrukcja na desce w Muzeum Rycerzy i Żołnierzyków. Ze zbiorów Fundacji „A to historia!”</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizacja działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji dla mieszkańców oraz turystów
Wnioskodawca	Fundacja „A to historia!”
Realizator	Fundacja „A to historia!”
Uzasadnienie realizacji	Wnioskodawca jako podmiot ekonomii społecznej od 2020 r. realizuje działania prospołeczne dotyczące aktywizacji osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, w Muzeum Rycerzy i Żołnierzyków. Jego powstanie w Toruniu przy ul. Małe Garbary 19 było możliwe dzięki dotacji z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt zakłada znaczące poszerzenie działań tej placówki na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Inicjatywa pozwoli niwelować niżej wymienione problemy społeczne, takie jak: 1. niedostateczna jakość przestrzeni publicznej wynikająca m.in. z niskiej funkcjonalności i estetyki, 2. niedostatek miejsc rekreacji i spotkań dla mieszkańców umożliwiających wspólne spędzanie czasu wolnego, infrastruktury dla rodzin z dziećmi, terenów zieleni urządzonej, zwłaszcza na Starym Mieście, 3. deficyty w stanie technicznym i funkcjonalnym budynków, w tym obiektów znajdujących się w kujawsko-pomorskim rejestrze wojewódzkim oraz w gminnej ewidencji zabytków, 4. brak miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży. Dzięki obecności w regionie podmiotów ekonomii społecznej możliwe jest zorganizowanie wydarzenia kulturalnego o walorach turystycznych tak, by do jego organizacji zatrudniać osoby zagrożone wykluczeniem społecznym ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cel niniejszego projektu pokrywa się z celami programu rewitalizacji: zakłada realizację projektu prospołecznego, którego rezultatem będzie niwelowanie zidentyfikowanych podczas diagnozy miasta problemów niskiej aktywności społecznej i niewystarczającej samodzielności ekonomicznej. W kontekście zaplanowanego działania warto odnotować, że w prowadzonym przez wnioskodawcę Muzeum Rycerzy i Żołnierzyków znajduje się kopia fresku z kamienicy przy ul. Żeglarskiej z przedstawieniem króla Artura jako jednego z

	Dziewięciu Mężnych Bohaterów. Portret króla wzbudza duże zainteresowanie zwłaszcza u turystów z innych kontynentów, żywo reagujących na informację o obecności legendy arturiańskiej w tradycji Torunia. Organizacja nowej cyklicznej imprezy, promującej Toruń w nawiązaniu do jego średniowiecznej historii, posiada znaczący potencjał kulturalny. W europejskim dziedzictwie niewiele jest legend znanych na całym świecie i traktowanych jako uniwersalny motyw kulturowy. Warto odnotować, że to właśnie w Toruniu odkryto najstarsze na ziemiach polskich przedstawienie króla Artura, to jego imieniem nazwano dwór mieszczański na Rynku Staromiejskim, to na jego Okrągłym Stole wzorowane były ucztę w zamkach państwa krzyżackiego.
Zakres przedsięwzięcia	Zaplanowane działanie obejmuje współpracę podmiotów ekonomii społecznej i mieszkańców w przygotowaniu na toruńskiej Starówce czasowego szlaku atrakcji związanych z królem Arturem i Rycerzami Okrągłego Stołu. Jej motywem przewodnim byłyby przestrzenne motywy plenerowe, np. z wikliny, kwiaty itd. W ramach inicjatywy zostałyby „wyłuskane” z przestrzeni Starego Miasta fragmenty obszaru do czasowego zagospodarowania instalacjami związanymi z legendą arturiańską (Tristan i Izolda, Merlin i magiczny miecz króla Artura, Lancelot i królowa Ginewra itd.). Działanie to wpłynie na podniesienie aktywności społecznej. Kluczowe dla powodzenia zadania jest korzystanie z istniejących zasobów ludzkich i materialnych – przede wszystkim potencjału miejsca oraz aktywności podmiotów ekonomii społecznej, już obecnych w podobszarach objętych rewitalizacją. Projekt zaplanowany został zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji, dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, zarówno w odniesieniu do uczestników, jak i osób zaangażowanych w jego realizację. Dostępność do niego na poziomie szkoleniowym, edukacyjnym, informacyjno-promocyjnym, transportowym, cyfrowym oraz architektonicznym będzie możliwa dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, na zasadzie równości z innymi osobami. W przypadku odnotowania barier, których pokonanie nie będzie możliwe w oparciu o posiadane zasoby, zastosowany zostanie mechanizm racjonalnych usprawnień.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto
Szacowana wartość [zł]	600 000,00
Środki publiczne [zł]	600 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba osób zatrudnionych w trakcie realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów społecznych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.2.9.
Tytuł przedsięwzięcia	Odwiedziny królewskiej rodziny <i>Festiwal: Wesele w Landshut organizowany na pamiątkę ślubu polskiej królowej i bawarskiego księcia. Materiały własne Fundacji „A to historia!”</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizacja działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji dla mieszkańców oraz turystów
Wnioskodawca	Fundacja „A to historia!”
Realizator	Fundacja „A to historia!”
Uzasadnienie realizacji	Wnioskodawca od 2020 r. realizuje działania prospołeczne dotyczące aktywizacji osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, w Muzeum Rycerzy i Żołnierzyków. Jego powstanie w Toruniu przy ul. Małe Garbary 19 było możliwe dzięki dotacji z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt przewiduje znaczące poszerzenie działań tej placówki na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zaangażowanie w jego organizację dzieci i młodzieży z podobszarów objętych rewitalizacją przy współpracy z podmiotami ekonomii społecznej działającymi w regionie. Projekt zakłada wykorzystywanie potencjału kulturalnego i turystycznego miasta do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych. Dzięki obecności w regionie podmiotów ekonomii społecznej możliwe będzie zorganizowanie wydarzenia kulturalnego, w które zaangażowane będą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cel niniejszego projektu pokrywa się z celami programu rewitalizacji. Tak więc zakłada się realizację projektu prospołecznego, którego rezultatem będzie niwelowanie zidentyfikowanych podczas diagnozy miasta problemów niskiej aktywności społecznej. Organizacja nowej cyklicznej imprezy promującej Toruń, w nawiązaniu do jego średniowiecznej historii, posiada znaczący potencjał kulturalny. Toruń to miasto, gdzie dwa razy zawarto pokój i zakończono wojnę z państwem krzyżackim, odwiedzany był przez najliczniejszą królewską rodzinę, jaka zasiadała na polskim tronie. Kazimierz Jagiellończyk podróżował nie tylko ze swoją żoną, ale również matką i dziećmi, których miał trzynaścioro.
Zakres przedsięwzięcia	Plenerowa impreza rekonstrukcyjna (pod roboczym tytułem: Odwiedziny królewskiej rodziny) byłaby organizowana przy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z mieszkańcami. Na tle dziesiątek imprez rekonstrukcyjnych, związanych z bitwami, jakie są organizowane w Polsce, byłby to znaczący wyróżnik promujący historyczne dziedzictwo Torunia. Działanie to wpłynie na podniesienie aktywności społecznej. Kluczowe dla powodzenia zadania jest korzystanie z istniejących zasobów ludzkich i materialnych – przede wszystkim potencjału miejsca oraz aktywności podmiotów ekonomii społecznej, już obecnych w podobszarach objętych rewitalizacją. Projekt zaplanowany został zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji, dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, zarówno w

	odniesieniu do uczestników, jak i osób zaangażowanych w jego realizację. Dostępność do niego na poziomie szkoleniowym, edukacyjnym, informacyjno-promocyjnym, transportowym, cyfrowym oraz architektonicznym będzie możliwa dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, na zasadzie równości z innymi osobami. W przypadku odnotowania barier, których pokonanie nie będzie możliwe w oparciu o posiadane zasoby, zastosowany zostanie mechanizm racjonalnych usprawnień.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto
Szacowana wartość [zł]	600 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	600 000,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba osób zatrudnionych w trakcie realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów społecznych [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.2.10.
Tytuł przedsięwzięcia	Zielony dziedziniec <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Fundacja Programy Kopernikańskie
Realizator	Fundacja Programy Kopernikańskie, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
Uzasadnienie realizacji	Głównym celem projektu jest poprawa sytuacji na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej. Realizacja projektu ma na celu: 1. podniesienie poziomu motywacji do nauki, a tym samym wyników z egzaminu ósmoklasisty, 2. zwiększenie aktywności i integracji społecznej, 3. poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego, zwłaszcza skierowanej dla dzieci i młodzieży, 4. poprawa jakości przestrzeni publicznej wynikającej m.in. z niskiej funkcjonalności i estetyki (niedostatek miejsc rekreacji i spotkań dla użytkowników obszaru rewitalizacji, infrastruktury dla rodzin z dziećmi, terenów zieleni urządzonej zwłaszcza na Starym Mieście), 5. poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez wprowadzenie zieleni w teren zwartej zabudowy, 6. utworzenie miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt polega na wprowadzeniu drobnej zieleni i sztuki w przestrzeń obszaru rewitalizacji (nasadzenia, łąki kwietne, parking dla rowerów, mural). Ma również za zadanie aktywizować i integrować społeczność, z uwzględnieniem dostosowania do poszczególnych grup społecznych i wiekowych. Projekt ma także wspomagać dzieci i młodzież w sferze edukacyjnej, opieki pozaszkolnej, rozwijać zainteresowania, kreatywność oraz zapewnić pomoc psychologiczną. Zakłada się zazielenienie przestrzeni przy budynku I LO oraz rozszerzenie strefy relaksu dla lokalnej społeczności i promowanie ekologicznego stylu życia, a także stworzenie przestrzeni sprzyjającej integracji mieszkańców należących do różnych generacji. Projekt skierowany będzie do dzieci i młodzieży ze Szkoły Podstawowej nr 1 (Stare Miasto) oraz z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Młody Las” (Bydgoskie Przedmieście). Projekt będzie uwzględniał wymagania osób ze specjalnymi potrzebami. Projekt zakłada przeprowadzenie: 1. 6 spotkań w formie warsztatów ekologicznych, mających na celu wspólne tworzenie zielonej przestrzeni służącej mieszkańcom obszaru Starego Miasta, aktywizację dzieci i młodzieży, w tym wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, wywodzących się z trudnych środowisk. W ramach warsztatów uczestnicy m.in. posadzą kwiaty, krzewy i inne rośliny

	na dziedzińcu I LO, a także stworzą łąki kwietne na ograniczonym obszarze placu Podominikańskiego (poza murami klasztornymi) na Starym Mieście. Projekt zakłada 6 spotkań po 1,5 godz., 2. 6 spotkań w formie warsztatów plastycznych, podczas których uczestnicy wykonają projekty muralu mającego powstać na dziedzińcu I LO. Zadanie to ma na celu rozwijanie zdolności plastycznych, kreatywności, poszerzenie wiedzy o miejscu zamieszkania (historia i specyfika Starego Miasta), popularyzację wiedzy o osiągnięciach Mikołaja Kopernika, podniesienie walorów estetycznych Starówki, pozytywnie wpłynie też na samoocenę uczestników, uświadomi im ich sprawczość i zaktywizuje dzieci i młodzież, w tym osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem, nierzadko wywodzące się z trudnych środowisk. Projekt zakłada 6 spotkań po 1,5 godz., 3. organizację wycieczek rowerowych promujących zdrowy styl życia w połączeniu z walorami edukacyjnymi dotyczącymi Bydgoskiego Przedmieścia oraz Starego Miasta. Inicjatywa ta ma prowadzić do aktywizacji dzieci i młodzieży, w tym wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem, nierzadko wywodzących się z trudnych środowisk. Projekt zakłada 4 spotkania po 3 godz. Uczestnicy, którzy nie posiadają rowerów, będą mogli go wypożyczyć w ramach kosztów projektu z ogólnodostępnych wypożyczalni rowerów miejskich. Wszystkie te propozycje mają wymiar międzypokoleniowy, integracyjny, ale także rozwijający zainteresowania i kreatywność oraz budujący relacje, co jest podstawą zdrowia psychicznego.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	1. ul. Zaulek Prosowy 1 2. Plac Podominikański (poza murami klasztornymi) 3. Bydgoskie Przedmieście
Szacowana wartość [zł]	73 010,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	73 010,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba osób korzystających z obiektów małej architektury [osoby/rok] • Powierzchnia terenów nowej lub odnowionej zieleni [ha] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w trakcie realizacji projektów społecznych [szt.]
Okres realizacji	2024

Numer przedsięwzięcia	P.2.11.
Tytuł przedsięwzięcia	Zagospodarowanie terenu zieleni obejmującego teren pomiędzy Skwerem L. Broniewicza i Pl. M. Rapackiego <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Uzasadnienie realizacji	Skwer Lucjana Broniewicza i Plac Mariana Rapackiego to obszar otwartej przestrzeni publicznej, intensywnie uczęszczanej przez użytkowników pieszych i rowerowych. Jest to miejsce często odwiedzane zarówno przez mieszkańców, jak i turystów przemierzających się na Starówkę. Projekt odpowiada na zidentyfikowany podczas diagnozy miasta Torunia, prowadzonej na potrzeby przygotowania GPR-T do 2027, problem niedostatecznej jakości przestrzeni publicznej wynikającej m.in. z niskiej funkcjonalności i estetyki, niedostatku miejsc rekreacji i spotkań mieszkańców, spędzania czasu wolnego, infrastruktury dla rodzin z dziećmi czy niskiego stopnia nasycenia terenów zieleni urządzonej, zwłaszcza na Starym Mieście. Celem jest więc wyjście naprzeciw potrzeb mieszkańców, zatrzymanie odpływających mieszkańców ze Starego Miasta oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznej, która objęta jest ochroną konserwatorską (obszar objęto indywidualnym wpisem do rejestru zabytków). Zagospodarowanie terenu zieleni obejmującego Skwer Lucjana Broniewicza i Plac Mariana Rapackiego odpowiada na takie problemy jak: 1. niski stopień nasycenia zieleni miejskiej, 2. niewielka powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej, 3. wysoki poziom degradacji obiektów położonych w strefie ochrony konserwatorskiej.
Zakres przedsięwzięcia	Zakres projektu obejmuje następujące elementy: 1. przebudowę i zmianę nawierzchni ścieżek i ciągów pieszo-jezdných (deptak), 2. wykonanie instalacji: elektrycznych, teletechnicznych, kanalizacji deszczowej, wodociągowej, 3. nasadzenie zieleni w postaci kwiatów wieloletnich i niskich krzewów, 4. modernizację fontanny wraz z budynkiem technicznym. Planowany zakres prac nie ingeruje w istniejący drzewostan.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Teren wzdłuż Al. św. Jana Pawła II, pomiędzy Pl. Artylerii Polskiej i ul. M. Kopernika, obejmujący Skwer L. Broniewicza i Pl. M. Rapackiego
Szacowana wartość [zł]	4 500 000,00

Środki publiczne [zł]	4 500 000,00 (3 825 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 675 000,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych przestrzeni publicznych [osoby/rok] • Powierzchnia terenów nowej lub odnowionej zieleni [ha]
Okres realizacji	2024-2027

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć

Numer przedsięwzięcia	U.2.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Cicho, ciszej, coraz ciszej – pokój i przestrzeń wyciszeń <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
Zakres przedsięwzięcia	Cele projektu to: 1. rozwijanie u uczniów umiejętności spędzania wolnego czasu w sposób atrakcyjny i zdrowy, 2. stworzenie warunków sprzyjających relaksacji, uwalnianiu napięć i wyciszenia w czasie przerw międzylekcyjnych, 3. propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, wolnego od uzależnień, 4. umożliwienie uczniom nawiązywania i pogłębiania relacji i integracji szkolnej społeczności, 5. poprawa estetyki szkolnej przestrzeni i komfortu spędzania przerw międzylekcyjnych poprzez zaaranżowanie szkolnej przestrzeni, takich jak korytarze, boisko i pomieszczenie z podziałem na strefy: a) strefę czytelnictwa „Bajka na przerwę-przerwa na bajkę”, b) strefę relaksu bez telefonu „Sala wyciszenia”, c) strefę mediacji rówieśniczej „Klub Szkolnego Mediatora”, d) strefę gier planszowych i twórczości plastycznej, e) strefę wzajemnego wspierania i rozmów, f) strefę zieleni. Zadanie zapewni uczniom możliwość korzystania z przerw międzylekcyjnych w wybrany przez siebie sposób będący zdrową alternatywą dla korzystania z telefonu. Zakres projektu obejmuje: 1. ustawienie na szkolnych korytarzach wygodnych siedzeń, takich jak kanapy, pufy, ławki i stoliki przeznaczone do spędzania przerw międzylekcyjnych, 2. zaadaptowanie jednego ze szkolnych pomieszczeń na salę wyciszenia, w której pojawią się materace, pufy, sprzęt do słuchania spokojnej, wyciszającej muzyki i możliwości cichego czytania oraz przeprowadzania mediacji rówieśniczych, 3. umieszczenie na szkolnym boisku skrzyń do uprawy roślin wybranych i pielęgnowanych przez grupę chętnych uczniów.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Wielkie Garbary 9

Numer przedsięwzięcia	U.2.2.
Tytuł przedsięwzięcia	Sensoryczna świetlica <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest: 1. zapewnienie pomocy psychologicznej dzieciom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, 2. niwelowanie deficytów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, 3. stworzenie przedszkolakom i uczniom Szkoły Podstawowej nr 1 świetlicy sensorycznej opartej na wirtualnej przestrzeni oraz rzeczywistych zabawkach sensorycznych. Proponowany projekt jest okazją do stworzenia „zmysłowej” przestrzeni w Szkole Podstawowej nr 1 w szkolnej świetlicy. Szkoła posiada magiczny dywan, który należy przenieść z korytarza na pierwszym piętrze do świetlicy. W ramach tego projektu niezbędne są środki na instalację i konfigurację urządzenia w nowym miejscu. Wirtualna rzeczywistość wykorzystująca gry sensoryczne na magicznym dywanie jest doskonałą okazją do łączenia nowoczesnej technologii i potrzeb dzieci w zabytkowych salach 140-letniej szkoły. Zakup specjalnych zabawek sensorycznych pomoże w zorganizowaniu przestrzeni, gdzie przedszkolak i uczeń będą mogli doświadczać rzeczywistości wszystkimi zmysłami. Dziecko, jak również uczeń, otrzymają w ten sposób odpowiednią do ich potrzeb pomoc psychologiczną.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Wielkie Garbary 9

Numer przedsięwzięcia	U.2.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Adaptacja pomieszczeń Dworu Artusa na cele turystyczne Źródło: https://artus.torun.pl/events/zwiedzanie-dworu-artusa-wrzesien/ Fot. Magdalena Krzyżanowska/Urząd Miasta Torunia
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa
Zakres przedsięwzięcia	Wiele obiektów zabytkowych świetnie prezentuje się z zewnątrz, jednocześnie często wnętrza wymagają prac konserwatorskich i restauratorskich. Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Centrum Kultury Dwór Artusa planuje przeprowadzić prace konserwatorskie i modernizacyjne w celu zwiększenia powierzchni kulturalnej, poszerzenia oferty oraz zwiększenia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dodatkowym celem jest również zmniejszenie zużycia energii elektrycznej poprzez zastosowanie rozwiązań proekologicznych. W ramach projektu przewiduje się przeprowadzenie prac adaptacyjnych zmierzających do uatrakcyjnienia i poszerzenia oferty kulturalnej oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej, m.in. poprzez: 1. wymianę pokrycia dachowego nad kafełnią Centrum Kultury Dworu Artusa, 2. założenie paneli fotowoltaicznych na dachu budynku Centrum Kultury Dwór Artusa, w celu uzyskania oszczędności na energii elektrycznej, 3. wymianę rozdzielni elektrycznych, 4. przeprowadzenie prac renowacyjnych zabytkowych pomieszczeń Dworu Artusa: renowacja Sali Wielkiej, Sali Malinowej, Lustrzanej, Małej i Srebrnej, renowacja fresku nad klatką schodową, 5. wymianę zasłon i kurtyn, projekt akustyczny Sali Wielkiej, wymianę podłogi na Sali Wielkiej, wymianę kokpitu dla realizatora dźwięku i światła na Sali Wielkiej, 6. renowację stolarki Galerii na pierwszym piętrze i elementów zewnętrznych, 7. remont trzech klatek schodowych, 8. ocieplenie dachu, 9. prace przy elewacjach bocznych budynku Dworu Artusa, 10. wyposażenie techniczne (m.in. w tablice interaktywne, komputery z oprogramowaniem i aktualizacja systemu sieciowego, monitoring, zakup fortepianu i infrastruktury nagłośnieniowej, kamera do streamingu), 11. remont toalet dla zwiedzających.

	W ramach działań społecznych planowane jest opracowanie narzędzi wykorzystywanych do stworzenia oferty kulturalnej i aktywizacji społecznej, stworzenie specjalnej ścieżki interaktywnej dla zwiedzających, upowszechniającej historię Dworu Artusa oraz miasta Torunia, w tym m.in. stworzenie i udostępnienie izby pamięci poświęconej II pokojowi toruńskiemu, który został podpisany w murach Dworu Artusa.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Rynek Staromiejski 6, obręb 14, nr działki 100

Numer przedsięwzięcia	U.2.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Muzeum Historii Torunia w dawnym Domu Eskenów – projekt rewitalizacji <i>Fot. Małgorzata Litwin/Urząd Miasta Torunia</i> <i>Fot. Magdalena Kujawa/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców
Wnioskodawca	Gmina Miasto Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Muzeum Okręgowego w Toruniu
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Budynek mieszczący się przy ul. Łazienniej 16 wymaga pilnego dostosowania go dla osób ze szczególnymi potrzebami. Należy również przeprowadzić liczne prace konserwatorskie, które będą prowadzone w celu zachowania i przywrócenia świetności dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na listę UNESCO. Realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia potencjałów Starego Miasta, jakim są wyjątkowej klasy zabytki. Budynek jest obiektem użyteczności publicznej, pełniącym funkcje kulturalne. Stanowi przykład cennej historycznie architektury, która jest punktem odwiedzanym przez przyjezdnych, oraz tworzącym tożsamość miejsca, genius loci Starówki. W ramach projektu przewidziano: 1. prace konserwatorskie oraz prace budowlane przy budynku stanowiącym jeden z bardziej eksponowanych obiektów zabytkowych i turystycznych miasta, pochodzącym z XVI/XVII w., mieszczącym obecnie Muzeum Historii Torunia, 2. prace konserwatorskie elewacji budynku, 3. prace konserwatorskie i odtworzeniowe elementów architektonicznych stanowiących najcenniejsze elementy budynku (portal główny wraz z wykonaniem kopii oryginalnych drzwi z płaskorzeźbioną sceną pożegnania z ojcem i odjazdem syna marnotrawnego), 4. izolacje pionowe w gruncie i prace dekarские, w celu zabezpieczenia budynku przed zniszczeniem, a także uporządkowanie elementów nowoczesnej infrastruktury, 5. dostosowanie wejścia do budynku dla osób ze szczególnymi potrzebami i modernizacja aranżacji wystawy na parterze (okres prehistoryczny i średniowiecze), a także wykonanie nowych programów multimedialnych (3D) odnoszących się do historii Torunia wraz z zakupem nowej generacji rzutnika 3D. W ramach działań społecznych planowane jest opracowanie narzędzi wykorzystywanych do tworzenia oferty kulturalnej i aktywizacji społecznej.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Łazienna 16, Ciasna 4/6/8, działka nr 46, obręb 16

Numer przedsięwzięcia	U.2.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace modernizacyjno-konserwatorskie w budynku Planetarium wraz z zagospodarowaniem otoczenia <i>Fot. Wojtek Szabelski/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna
Zakres przedsięwzięcia	Budynek Planetarium wymaga przeprowadzenia prac remontowych i adaptacyjnych służących zwiększeniu dostępności do instytucji kultury. Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Projekt ma na celu poprawę dostępności do obiektu oraz podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług edukacyjnych i kulturalnych. Ponadto wprowadzone zostaną rozwiązania proekologiczne generujące oszczędności w zużyciu energii elektrycznej i ciepłej. Budynek Planetarium wymaga przeprowadzenia prac remontowych i adaptacyjnych służących zwiększeniu dostępności do instytucji kultury, które polegać będą na: 1. renowacji muru ogrodzeniowego od strony ul. Franciszkańskiej i Piekary, 2. wymianie instalacji grzewczej oraz instalacji wody ciepłej użytkowej, izolacji przeciwwilgociowej ścian poniżej poziomu terenu, naprawie attyk i korony obiektu wraz z naprawą lub wymianą obróbek blacharskich, wymianie świetlika klatki schodowej, wymianie opraw oświetleniowych na energooszczędne w Domu Gazownika, 3. remoncie sali projekcyjnej Planetarium poprzez wymianę ekranu kopuły na nowoczesną, bezszwową powłokę o wysokich parametrach wizualno-akustycznych i montaż okładziny podłogowej oraz zakup wysokiej klasy projektorów video wraz z systemem do projekcji na kopule Planetarium i nowych foteli widowiskowych, 4. wprowadzeniu autodeskrypcji w wybranych pokazach astronomicznych, seansów o charakterze terapeutycznym, sensorycznym, makiet dotykowych, 5. uruchomieniu sklepu internetowego z ofertą artykułów astronomicznych i materiałów dydaktycznych, 6. wdrożeniu systemu cyfrowego związanego z liczeniem odwiedzających obejmującego rezerwację i sprzedaż biletów (np. kioski samoobsługowe, bramki do skanowania biletów przed wejściem itp.), 7. rewitalizacji przestrzeni publicznej podwórka Planetarium w celu stworzenia nowej przestrzeni do działań kulturalnych plenerowych, realizacji nowatorskich wydarzeń multidyscyplinarnych wraz z uwzględnieniem infrastruktury obsługi odwiedzających (bez obiektów budowlanych).
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Franciszkańska 15-21, działka nr 39/5, obręb 15

Numer przedsięwzięcia	U.2.6.
Tytuł przedsięwzięcia	BO warto głosować na Szczytną 13! <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Biblioteka na ulicy Szczytnej 13 stanowi wyjątkową przestrzeń na Starym Mieście. To miejsce, w którym mieszkańcy mogą wypożyczyć książki, prasę, skorzystać z czytelni, z Punktu Pomocy Cyfrowej czy obejrzeć wystawę w Galerii Twórczości Osób Niepełnosprawnych. Biblioteka jest odwiedzana przez seniorów i osoby o szczególnych potrzebach, które szukają tutaj nie tylko dobrej lektury, ale również sposobu na ciekawe spędzenie czasu. Projekt ma na celu zakup urządzeń ułatwiających komunikowanie się i dostęp do bogatej oferty edukacyjno-kulturalnej. Pozwoli czytelnikom brać udział w różnorodnych działaniach, a także będzie sprzyjał aktywizacji i integracji, da motywację do wyjścia z domu, pozwoli spotkać się z innymi mieszkańcami, rozwijać pasje i zainteresowania. Dodatkowo zakup krzesła ewakuacyjnego zapewni bezpieczeństwo w razie ewentualnego zagrożenia. Realizacja projektu wspiera niwelowanie problemów społecznych dotyczących niskiej aktywności mieszkańców, prowadzi do rozwoju edukacyjnego i poszerza ofertę spędzania czasu wolnego, integrując społeczność lokalną. W ramach projektu zaplanowano zakup komunikatorów i systemów FM: komunikatora GoTalk Express, systemu wspomaganie słyszenia, 2x asystenta Bellman Symfon i słuchawek nausznych. Do tworzenia eksponatów wykorzysta się mapy interaktywne oraz materiały interaktywne (wygrzewarki PIAF, papier Tangible Magic, urządzenie wielofunkcyjne Brother wraz z potrzebnym oprogramowaniem). Do czytania będą służyły urządzenia zwane Czytakami, lupy powiększające i maszyny brajlowskie.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Ośrodek Czytelnictwa Chorych i Niepełnosprawnych WBP Książnicy Kopernikańskiej, ul. Szczytna 13

Numer przedsięwzięcia	U.2.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Kulturalna Żabka „Krytyka jest mało użyteczna i nieowocna i zrozumieliem jest ten, kto woli raczej odgrywać rolę złośliwego krytyka niż twórcy.” Mikołaj Kopernik „Żabka w tym miejscu służy jako narzędzie komunikacji z mieszkańcami.” Wojciechowski (2018, s. 172) Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest: 1. upowszechnianie kultury, 2. podniesienie estetyki Starego Miasta, 3. promocja wydarzeń kulturalnych odbywających się w Centrum Sztuki Współczesnej, 4. pobudzenie młodych osób do działania prowadzące do wzrostu aktywności społecznej i wpływania swoimi kreatywnymi działaniami na przestrzeń, 5. budowanie postaw prospołecznych. Projekt jest prowadzony cyklicznie od 2017 r. Inicjatywa to wynik współpracy trzech podmiotów: Gminy Miasta Toruń, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu oraz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Zadanie koordynuje BTCM. Dodatkowo jego zadaniem jest opieka merytoryczna poprzez wskazanie wątku, który będzie w danym roku tematem przewodnim prac ukazujących się w przestrzeni publicznej. Prace projektowane są przez studentów Wydziału Sztuk Pięknych UMK. Ich grafiki ukazują się każdego miesiąca w witrynie sklepu Żabka zlokalizowanego na ul. Szerokiej 13-15. Grafiki eksponowane są zarówno od strony ul. Mostowej, jak i Szerokiej. Od ul. Szerokiej umieszczane są plakaty nawiązujące do wydarzeń kulturalnych odbywających się w CSW. Od 2017 r. ukazało się w witrynach blisko 80 ekspozycji.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Szeroka 13-15

Numer przedsięwzięcia	U.2.8.
Tytuł przedsięwzięcia	Toruński Jarmark Bożonarodzeniowy <i>Fot. Małgorzata Litwin/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców
Wnioskodawca	Przedsiębiorca
Realizator	SNAKE Wójcik sp. k., Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest: 1. aktywizacja gospodarcza przedsiębiorców, 2. aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców, 3. promocja miasta, 4. stworzenie warunków dla mieszkańców do spędzania czasu w atrakcyjny sposób, 5. ożywienie przestrzeni Rynku Staromiejskiego poza sezonem turystycznym, stworzenie świątecznego klimatu na Starym Mieście. Jarmark jest okazją do atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, wspiera drobny handel, lokalnych przedsiębiorców, rękodzieło oraz gastronomię. Toruński Jarmark Bożonarodzeniowy jest imprezą wstawienniczo-handlową dla twórców wyrobów użytkowych i artystycznych, naturalnych produktów spożywczych, przedmiotów sztuki i innych wyrobów użytkowych o tematyce bożonarodzeniowej, w tym produktów o charakterze regionalnym i usług gastronomicznych, wraz z oprawą kulturalną (przeprowadzenie animacji dla dzieci, konkursów z nagrodami i aukcji charytatywnych).
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Rynek Staromiejski

Numer przedsięwzięcia	U.2.9.
Tytuł przedsięwzięcia	Wigilia dla mieszkańców Torunia <i>Fot. Wojtek Szabelski/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców
Wnioskodawca	Związek Harcerstwa Polskiego, podmioty uprawnione do składania ofert w otwartym konkursie na realizację zadań gminy przez organizacje pozarządowe, z zastosowaniem przepisów Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
Realizator	Związek Harcerstwa Polskiego, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Celem wydarzenia jest 1. aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców, 2. wsparcie dla osób samotnych i w trudnej sytuacji materialnej, 3. utworzenie warunków dla mieszkańców do spędzania czasu w atrakcyjny sposób, 4. ożywienie przestrzeni Rynku Nowomiejskiego poza sezonem turystycznym, 5. utworzenie świątecznego klimatu na Rynku Nowomiejskim, 6. aktywizacja gospodarcza przedsiębiorców, 7. pielęgnowanie tradycji. Impreza dedykowana jest mieszkańcom i stanowi okazję do pomocy osobom potrzebującym, borykającym się z problemami ekonomicznymi. Wydarzenie organizowane corocznie od 2009 r. Realizacja spotkania wigilijnego polega na organizacji wydarzenia plenerowego na Rynku Nowomiejskim, w ramach którego mieszkańcy mogą spędzić wspólnie czas przy choince oraz ciepłych, tradycyjnych potrawach w postaci pierogów, kapusty z grzybami oraz czerwonego barszczu. Dzieciom są rozdawane słodczyce przekazane przez sponsorów, w tym cukierki. Podczas wydarzenia odbywają się świąteczne animacje dla dzieci, są rozdawane podarunki świąteczne w formie paczek ze słodczymi i drobnymi upominkami. W ramach oprawy kulturalnej wydarzenia odbywają się koncerty i występy oraz śpiewane są tradycyjne kolędy.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Rynek Nowomiejski

Numer przedsięwzięcia	U.2.10.
Tytuł przedsięwzięcia	Program Lojalnościowy Moja starówk@ <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozszerzanie zasięgu działania programu lojalnościowego, obecnie funkcjonującego na obszarze Starego Miasta, na cały obszar rewitalizacji
Wnioskodawca	Przedsiębiorcy
Realizator	Przedsiębiorcy, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Program lojalnościowy Moja starówk@ to wspólne przedsięwzięcie przedsiębiorców i Biura Toruńskiego Centrum Miasta. Partnerami programu lojalnościowego są podmioty prowadzące działalność gospodarczą na terenie Starego Miasta oferujące różnorodną ofertę handlową, usługową oraz gastronomiczną. Są wśród nich: sklepy odzieżowe, obuwnicze, sklepy optyczne, restauracje, kluby, kawiarnie, księgarnie. Program funkcjonuje od października 2016 r. i skupia obecnie blisko 100 punktów partnerskich. Zadanie jest realizowane w sposób ciągły. Ważnym elementem koordynacji programu jest promocja obejmująca następujące instrumenty i nośniki: lokalne media informacyjne, miejskie serwisy internetowe, serwisy społecznościowe, w tym grupa Moja starówk@ prowadzona w serwisie Facebook, spotkania z mieszkańcami. Od początku funkcjonowania programu inicjatywie dedykowana jest strona internetowa www.torun.pl/mojastarowka. Projekt wychodzi naprzeciw mieszkańcom dotkniętym niekorzystną sytuacją ekonomiczną. Odpowiada więc na problem dotyczący niewystarczalności ekonomicznej mieszkańców. Celem przedsięwzięcia jest zachęcenie mieszkańców Torunia do robienia zakupów i spędzania wolnego czasu na Starym Mieście oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza podmiotów należących do programu lojalnościowego. Program promuje lokalnych przedsiębiorców, wzmacniając różnorodność oferty handlowej Starego Miasta, która wypierana jest przez galerie handlowe oraz „siecówki”. Ponadto poprzez upusty i promocje zachęca do skorzystania z oferty usługowej oraz gastronomicznej.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto

Numer przedsięwzięcia	U.2.11.
Tytuł przedsięwzięcia	Napis wielkoformatowy, przestrzenny zawierający słowo „Toruń” <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizacja działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji dla mieszkańców oraz turystów
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Napisy wielkoformatowe w wielu miastach zostały ich symbolami. A miejsca, w których zostały ustawione, stały się obowiązkowym punktem na trasie zwiedzania. Najbardziej znane są te z Amsterdamu, Porto, Kuala Lumpur czy Budapesztu. Również w polskich miastach możemy znaleźć ciekawe projekty, np. w Warszawie, Gdańsku, Wrocławiu czy Szczecinie. Bezpośrednim rezultatem projektu będzie wielkoformatowy napis zawierający słowo „Toruń”. Pojawienie się takiego napisu na mapie Torunia będzie kolejną ciekawą atrakcją nie tylko dla turystów, ale również dla mieszkańców, a stając się tłem fotografii zamieszczanych w mediach społecznościowych, doskonałą promocją naszego miasta i świetnym PR-em. Forma, kształt i materiały powinny zostać poprzedzone konsultacjami/konkursem. Zakres projektu obejmuje projekt, produkcję i ustawienie wielkoformatowego napisu „Toruń”.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	W jednym z miejsc: Pl. M. Rapackiego, Bulwar Filadelfijski, Brama Gotyckiej Starówki (przy Al. Solidarności lub ul. Wały Gen. W. Sikorskiego) albo Dolina Marzeń

Numer przedsięwzięcia	U.2.12.
Tytuł przedsięwzięcia	Odnowa muru przyległego do Młodzieżowego Domu Kultury – MURAL <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizacja działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji dla mieszkańców oraz turystów
Wnioskodawca	Młodzieżowy Dom Kultury
Realizator	Młodzieżowy Dom Kultury
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się skucie wraz z wywiezieniem gruzu, gruntowanie, tynkowanie, malowanie MURALU oraz pomalowanie muru o wymiarach 110 m ² . Celem projektu jest zwiększenie walorów estetycznych ul. Przedzamcze (trasa turystyczna o dużym natężeniu ruchu pieszych).
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Przedzamcze 11/15

Numer przedsięwzięcia	U.2.13.
Tytuł przedsięwzięcia	Stworzenie muralu na placu zabaw Piernikowe Miasteczko <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza
Realizator	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza , Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zapewnienie miejsca do spędzania czasu wolnego, podniesienie atrakcyjności i estetyki placu zabaw jako przestrzeni przyjaznej dzieciom, z unikalnym klimatem, dostosowanym do charakteru miejsca, jakim jest zabytkowe Stare Miasto. Projekt przyczyni się do aktywizacji wychowanków OPPDH. Bezpośrednie zaangażowanie dzieci w projekt wpłynie na wzrost odpowiedzialności za miejsce, w którym funkcjonują, do budowania postaw proobywatelskich, do realnego wpływania na wygląd przestrzeni, z której korzystają. W rezultacie zadanie może przyczynić się do pobudzenia aktywności społecznej, której deficyt wykazała diagnoza miasta przeprowadzona na potrzeby GPR-T do 2027. Zadanie dotyczy stworzenia muralu w dolnej części placu. Przedsięwzięcie obejmuje projekt, przygotowanie powierzchni, szablonu i naniesienie szkicu. Etap malowania powierzony zostanie dzieciom i młodzieży, które są uczestnikami zajęć plastycznych w Ognisku Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza. Opiekę nad realizacją zadania sprawować będą prowadzące zajęcia plastyczne nauczycielki.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Podmurna 62/68, obręb 15, nr działki 91/1 i 98

Numer przedsięwzięcia	U.2.14.
Tytuł przedsięwzięcia	Zielona Bonifikata <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Realizator	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zwiększenie ilości zieleni na obszarze zwartej zabudowy kamienicznej Starego Miasta. Jego realizacja podniesie jakość życia mieszkańców oraz wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska. Większa objętość zieleni w przestrzeni miejskiej obniży temperaturę powietrza w okresie letnich upałów. Projekt odpowiada na problem niedostatecznej jakości przestrzeni publicznej wynikającej m.in. z deficytu zieleni. Zazielenienie ogródków, stoisk oraz wejść i elewacji do lokali handlowych/usługowych jest jednym z kroków prowadzących do zniwelowania tego problemu. Zakres projektu obejmuje zazielenienie ogródków, stoisk oraz wejść i elewacji do lokali handlowych/usługowych dla przedsiębiorców z obszaru dróg wewnętrznych zespołu staromiejskiego. Projekt dotyczy nasadzenia „żywej” zieleni poprzez umiejscowienie zielonej fasady z wysoką zielenią stojącą pod elewacją, wykonanie zielonego ogrodzenia (donic z zielenią na całej długości ogrodzenia) lub zieleni zwisającej/pnącej (zieleni zwisającej pod parasolami lub na ogrodzeniu) W ramach projektu zakłada się udzielenie ulgi w wysokości 15% stawki czynszu najmu/dzierżawy za udostępnienie terenu pod letnie ogródki gastronomiczne w okresie od 1 czerwca do 31 października. Udzielenie ulgi w wysokości 10% stawki czynszu najmu/dzierżawy nastąpi za udostępnienie terenu pod stoiska handlowe z pamiatkami w okresie od 1 czerwca do 31 października. Poza tym przewiduje się udzielenie ulgi w wysokości 5% stawki czynszu najmu/dzierżawy za udostępnienie terenu pod szyld typu semafor w okresie od 1 czerwca do 31 października. Realizator projektu zorganizuje konkurs „Zielony ogródek” z nagrodami dla najbardziej zazielenionego i najbardziej estetycznego ogródka gastronomicznego i dla właścicieli ogródków.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Drogi wewnętrzne zespołu staromiejskiego: 1. ul. Chełmińska (na odcinku od skrzyżowania z ul. Franciszkańską do skrzyżowania z ul. Rynek Staromiejski) 2. ul. Ducha Św. (na odcinku od skrzyżowania z ul. M. Kopernika do skrzyżowania z ul. Różaną) 3. ul. M. Kopernika (na odcinku od skrzyżowania z ul. Ducha Św. do skrzyżowania z ul. Żeglarską) 4. ul. Królowej Jadwigi 5. ul. Łazienna (na odcinku od skrzyżowania z ul. M. Kopernika do skrzyżowania z ul. Szeroką)

	6. ul. Most Pauliński 7. ul. Panny Marii 8. ul. Podmurna 9. ul. Różana 10. ul. Rynek Nowomiejski (wydzielona krawężnikiem środkowa część ul. Rynek Nowomiejski – płyta Rynku Nowomiejskiego) 11. ul. Rynek Staromiejski 12. ul. Szczytna 13. ul. Szeroka 14. ul. Szewska 15. ul. Wielkie Garbary (na odcinku od skrzyżowania z ul. Ślusarską do skrzyżowania z ul. Królowej Jadwigi) 16. ul. Żeglarska (na odcinku od skrzyżowania z ul. M. Kopernika do skrzyżowania z ul. Rynek Staromiejski)
--	---

Numer przedsięwzięcia	U.2.15.
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja terenu na wewnętrznym dziedzińcu przy budynku Ogniska Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza
Realizator	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zapewnienie miejsca do spędzania czasu wolnego, podniesienie atrakcyjności i estetyki wewnętrznego dziedzińca jako przestrzeni przyjaznej dzieciom, z unikalnym klimatem dostosowanym do charakteru miejsca, jakim jest zabytkowe Stare Miasto. Poprawa jakości terenu przyległego do Domu Harcerza pozwala poszerzyć ofertę edukacyjną/spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Projekt wpłynie pozytywnie na rozpoznany podczas przeprowadzonej na potrzeby opracowania GPR-T do 2027 diagnozy miasta problem niedostatecznej jakości i estetyki przestrzeni publicznej, w tym deficytu zieleni w zwartej zabudowie Starego Miasta. W dłuższej perspektywie wprowadzanie zieleni przyczynia się do poprawy jakości powietrza, wpływa na bioróżnorodność, obniża temperaturę powietrza w upalne dni. Ponadto przedsięwzięcie ma pozytywny aspekt społeczny, ponieważ przestrzeń jest współdzielona z użytkownikami Kamienicy Inicjatyw prowadzonej przez Fundację Archipeląg Inicjatyw, gdzie wiele zajęć dedykowanych jest seniorom. W wyniku poprawy jakości przestrzeni podwórza, tworzy się przestrzeń integrująca różne grupy wiekowe mieszkańców, którzy będąc w centrum miasta, mogą spędzić czas bliżej natury. Zadanie dotyczy zagospodarowania i zaprojektowania wewnętrznego dziedzińca poprzez wprowadzenie nowych nasadzeń, nowych trawników, rozszczelnienie nawierzchni dziedzińca i tym samym zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej. Projekt zakłada także wprowadzenie małej architektury, która wzbogaci funkcjonalność miejsca. Na patio pojawią się m.in.: ławki parkowe i stojaki na rowery.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Rynek Staromiejski 7, obręb 15, nr działki 99/2

Numer przedsięwzięcia	U.2.16.
Tytuł przedsięwzięcia	Przestrzeń Starego Miasta przyjazna mieszkańcom i turystom <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest poprawa dostępności, funkcjonalności i estetyki Starego Miasta poprzez zwiększenie liczby miejsc siedzących oraz wprowadzenie zieleni w zwartą przestrzeń Starego Miasta. Podczas przeprowadzonej diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji, mieszkańcy wskazali na deficyty w przestrzeni publicznej, zwłaszcza jeśli chodzi o niedostateczną ilość zieleni. Wprowadzenie parkletów na ulice Starego Miasta zwiększa liczbę dostępnych miejsc siedzących oraz drobnej zieleni. Dzięki temu wzrasta dostępność tego podobszaru rewitalizacji, zwłaszcza dla osób ze specjalnymi potrzebami. Dodatkowe nasadzenia pozytywnie wpływają zarówno na jakość powietrza atmosferycznego, jak i na obniżenie temperatury w mieście. Miasto sukcesywnie dąży do zwiększania liczby oraz dostępności miejsc siedzących tak, aby każda piesza osoba miała możliwość odpoczynku. Parklety miejskie są realizowane w obszarze Starego Miasta od 2017 r. Jest to inicjatywa cykliczna. Przekształcenie części ulicy w tzw. podwórzec miejski służy przede wszystkim uspokojeniu ruchu samochodowego, ograniczeniu hałasu, poprawie jakości powietrza i przestrzeni, co wiąże się bezpośrednio z napływem ludzi w sferę „podwórca”, ich dłuższemu przebywaniu na ulicy i kierowaniu się do miejsc, gdzie prowadzone są usługi, handel czy gastronomia. Projekt obejmuje przygotowanie mebli miejskich, będących rodzajem siedzisk, połączonych z nasadzeniami zieleni, stanowiących nowoczesne uzupełnienie przyjaznych przestrzeni miejskich na ulicach Starego Miasta. Parklety oraz woonyerfy będą funkcjonować w przestrzeni w sezonie turystycznym, tj. od kwietnia do października. W ramach projektu aranżuje się również podwórzec miejski – rozwiązanie typu woonyerf – na ul. Chełmińskiej.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto

Numer przedsięwzięcia	U.2.17.
Tytuł przedsięwzięcia	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PLENER TEATRALNY” <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Młodzieżowy Dom Kultury
Realizator	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Projekt odpowiada na potrzebę zwiększenia oferty edukacyjnej/spędzania czasu wolnego przewidzianej dla dzieci i młodzieży. Dzięki utworzeniu miejsca z dostępem do małej architektury oraz wprowadzeniu zieleni podniesie się funkcjonalność obiektu, który od lat pomaga młodym rozwijać swoje zainteresowania oraz talenty. Młodzieżowy Dom Kultury znajduje się w centrum Starego Miasta, które według diagnozy miasta przeprowadzonej na potrzeby GPR-T do 2027 wykazuje szereg negatywnych zjawisk, zwłaszcza w sferze społecznej. Dlatego ważne jest, aby w każdy możliwy sposób podnosić atrakcyjność miejsc dedykowanych młodzieży, zachęcać młodych mieszkańców do ciekawego spędzania czasu wolnego i wskazywać kreatywne sposoby organizowania czasu, odciągając od aktywności destruktywnych. Ponadto wprowadzenie zieleni w zwartą zabudowę Starego Miasta pozytywnie wpływa na kwestie związane ze środowiskiem, obniżając temperaturę podczas upałów i poprawiając jakość powietrza atmosferycznego. Prowadzenie zajęć poza salami, na świeżym powietrzu uatrakcyjni placówkę, ponieważ pozwala użytkownikom na działania w plenerze, wychodząc poza utarte schematy. W ramach projektu wprowadzona zostanie mała architektura, zamontowane będą ławki, nasadzenie roślin w donicach, montaż podestów. Teren dostosowany będzie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Przedzamcze 11/15 (kamienica poziom -1)

Numer przedsięwzięcia	U.2.18.
Tytuł przedsięwzięcia	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PODWÓRKO DO RELAKSACJI” <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Młodzieżowy Dom Kultury
Realizator	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Projekt odpowiada na potrzebę zwiększenia oferty edukacyjnej/spędzania czasu wolnego przewidzianej dla dzieci i młodzieży. Dzięki utworzeniu miejsca z dostępem do małej architektury oraz wprowadzenia zieleni podniesie się funkcjonalność obiektu, który od lat pomaga młodym rozwijać swoje zainteresowania oraz talenty. Młodzieżowy Dom Kultury znajduje się w centrum Starego Miasta, które według diagnozy miasta przeprowadzonej na potrzeby GPR-T do 2027 wykazuje szereg negatywnych zjawisk, zwłaszcza w sferze społecznej. Dlatego ważne jest, aby w każdy możliwy sposób podnosić atrakcyjność miejsc dedykowanych młodzieży, zachęcać młodych mieszkańców do ciekawego spędzania czasu wolnego i wskazywać kreatywne sposoby organizowania czasu, odciągając od aktywności destruktywnych. Ponadto wprowadzenie zieleni w zwartą zabudowę Starego Miasta pozytywnie wpływa na kwestie związane ze środowiskiem, obniżając temperaturę podczas upałów i poprawiając jakość powietrza atmosferycznego. Prowadzenie zajęć poza salami, na świeżym powietrzu uatrakcyjnią placówkę, ponieważ pozwala użytkownikom na działania w plenerze, wychodząc poza utarte schematy. Realizacja projektu dostarczy nowej jakości miejsca relaksu i wyciszenia dla młodzieży oraz strefy dla rodziców oczekujących na dzieci. W ramach projektu zostanie doposażona przestrzeń. Zadanie przewiduje: zagospodarowanie podwórza poprzez montaż siedzeń, nasadzenie roślin w donicach, adaptację podłoża pod wprowadzaną infrastrukturę, montaż przyjaznych punktów świetlnych do relaksacji, zadaszenie. Przedsięwzięcie zakłada dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Przedzamcze 11/15 (kamienica poziom-1)

Numer przedsięwzięcia	U.2.19.
Tytuł przedsięwzięcia	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „TARAS PLASTYCZNY” <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Młodzieżowy Dom Kultury
Realizator	Młodzieżowy Dom Kultury , Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zwiększenie oferty edukacyjnej i spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez stworzenie tarasu plastycznego. Dzięki utworzeniu tego miejsca z dostępem do małej architektury oraz wprowadzeniu zieleni, podniesie się funkcjonalność obiektu, który od lat pomaga młodym rozwijać swoje zainteresowania oraz talenty. Młodzieżowy Dom Kultury znajduje się w centrum Starego Miasta, które według diagnozy miasta przeprowadzonej na potrzeby GPR-T do 2027 wykazuje szereg negatywnych zjawisk, zwłaszcza w sferze społecznej. Dlatego ważne jest, aby w każdy możliwy sposób podnosić atrakcyjność miejsc dedykowanych młodzieży i zachęcać ich do ciekawego zagospodarowania czasu wolnego. Działanie te pobudzą kreatywne sposoby organizowania czasu, jednocześnie odciągając od aktywności destruktywnych. Ponadto wprowadzenie zieleni w zwartą zabudowę Starego Miasta pozytywnie wpłynie na kwestie związane ze środowiskiem, obniżając temperaturę podczas upałów i poprawiając jakość powietrza atmosferycznego. Prowadzenie zajęć poza salami, na świeżym powietrzu uatrakcyjni placówkę i pozwoli użytkownikom na działania w plenerze. W ramach projektu planuje się: 1. montaż ławek, 2. nasadzenie roślin w donicach, 3. zabudowanie śmietników, 4. montaż stojaka rowerowego, 5. aranżację tarasu z dostępem dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Przedzamcze 11/15 (parter kamienicy)

Numer przedsięwzięcia	U.2.20.
Tytuł przedsięwzięcia	Zielone zagospodarowanie terenu IV LO na cele rekreacyjno-dydaktyczne – Toruń Smart City <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Toruniu
Realizator	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Toruniu
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest uzupełnienie zagospodarowania terenu zewnętrznego IV Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Toruniu przeznaczonego pod ogólnodostępną zielenią urządzonej jako teren rekreacyjno-dydaktyczny. Zielone zagospodarowanie terenu szkoły skłoni uczniów i mieszkańców do poszukiwań odpowiedzi na pytania o kierunek rozwoju Torunia jako miasta przyszłości – Smart City, czyli miasta odpowiadającego na wzrastające potrzeby społeczne, a jednocześnie zapewniającego dogodne warunki życia zgodne z poszanowaniem dóbr naturalnych, opartego na rozwoju zrównoważonym. Istotą będzie integracja i synchronizacja działań wokół kluczowych wyzwań takich jak: jakość życia, zasobooszczędne gospodarowanie oraz adaptacja do zmian klimatu i ochrony różnorodności biologicznej w miastach. Mieszkańcy (użytkownicy) Starówki będą mobilizowani do określonych zachowań związanych z codziennym użytkowaniem zasobów środowiska (wody, przestrzeni), wyborem środka transportu czy segregacją odpadów. Projekt odpowie też na zdiagnozowane problemy takie jak: 1. niewystarczająca oferta wypoczynkowo-rekreacyjna, 2. zbyt mało miejsc służących funkcji rekreacyjnej, wypoczynkowej i sportowej, 3. niewiele miejsc w przestrzeni publicznej, w których dzieci mogą spędzać czas na powietrzu (place zabaw, boiska, parki), 4. niski stopień nasycenia zieleni miejskiej, 5. zbyt mała ilość zieleni w strefie zwartej zabudowy kamienicznej w obrębie zespołu staromiejskiego, 6. niewielka powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej. W sposobie zagospodarowania terenu planuje się elementy niezbędne do jego urządzenia i funkcjonowania takie jak: zielenią urządzonej, obiekty małej architektury, altany (np. gloriety) oraz ścieżki dydaktyczne z tablicami informacyjnymi, urządzenia infrastruktury technicznej – oświetlenie, linie kroplujące i urządzenia do racjonalnej gospodarki wodnej, dojścia piesze i dojazdy niewyznaczone. Planowane jest także uzupełnienie wyposażenia szkoły dające możliwość prowadzenia działań warsztatowych i sportowych dla społeczności lokalnej.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto

Szczegółowa lokalizacja	ul. Warszawska 1/5
--------------------------------	--------------------

Numer przedsięwzięcia	U.2.21.
Tytuł przedsięwzięcia	Remont placu zabaw w Fosie Zamkowej wraz z nasadzeniami drzew i krzewów <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Projekt zakłada remont popularnego placu zabaw przy urządzeniach do streetworkoutu oraz wprowadzenie do niego zieleni. Z przeprowadzonych konsultacji społecznych wynika, że w Fosie Zamkowej brakuje zarówno zieleni, jak i ławek, a istniejący plac zabaw to pojedyncze urządzenia, które powoli przestają spełniać standardy bezpieczeństwa. Projekt odpowie na problemy takie jak: 1. niewystarczająca oferta wypoczynkowo-rekreacyjna (zbyt mało miejsc służących funkcji rekreacyjnej), wypoczynkowej i sportowej, 2. niewiele miejsc w przestrzeni publicznej, w których dzieci mogą spędzać czas na powietrzu (place zabaw, boiska, parki), 3. niski stopień nasycenia zieleni miejskiej, zwłaszcza zbyt mała ilość zieleni w strefie zwartej zabudowy kamienicznej w obrębie Starego Miasta, 4. niewielka powierzchnia terenów zieleni ogólnodostępnej. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej, której deficyty stwierdzono w wyniku przeprowadzenia diagnozy miasta oraz diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji. W ramach realizacji projektu planuje się: 1. zakup atestowanych urządzeń dedykowanych do wyposażenia placów zabaw, 2. nasadzenia niskiej zieleni i krzewów, 3. doposażenie przestrzeni w elementy małej architektury.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Plac zabaw w Fosie Zamkowej

Numer przedsięwzięcia	U.2.22.
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja sceny na placu zabaw Piernikowe Miasteczko <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza
Realizator	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, w tym miejsc spędzania czasu wolnego. Realizacja projektu podniesie estetykę oraz funkcjonalność placu zabaw jako przestrzeni przyjaznej dzieciom, z unikalnym klimatem, dostosowanym do charakteru miejsca, jakim jest zabytkowe Stare Miasto. Bliskość zieleni znajdującej się w tym miejscu pozytywnie wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne. Zadanie integruje społeczność lokalną, tworząc miejsca aktywnego spędzania czasu, spotkań dla mieszkańców Torunia i osób przyjezdnych. Poprawa funkcjonalności i estetyki Piernikowego Miasteczka przyczyni się do częstszego i lepszego wykorzystywania miejsca do plenerowych zajęć artystycznych i rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Scena da możliwość organizowania wydarzeń kulturalnych i artystycznych w zabytkowej przestrzeni Starego Miasta, przyczyni się do integracji mieszkańców, do podejmowania i kontynuowania działań łączących pokolenia. Zadanie dotyczy modernizacji sceny, w tym jej powiększenia. Projekt obejmuje wymianę zniszczonej czasem i warunkami atmosferycznymi nawierzchni sceny wraz z dobudową nowego zadaszenia.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Podmurna 62/68, obręb 15, nr działki 91/1 i 98

Numer przedsięwzięcia	U.2.23.
Tytuł przedsięwzięcia	Zbudowanie ścieżki sensorycznej na placu zabaw Piernikowe Miasteczko <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza
Realizator	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, w tym miejsc spędzania czasu wolnego. Realizacja projektu podniesie estetykę oraz funkcjonalność placu zabaw jako przestrzeni przyjaznej dzieciom, z unikalnym klimatem dostosowanym do charakteru miejsca, jakim jest zabytkowe Stare Miasto. Bliskość zieleni znajdującej się w tym miejscu pozytywnie wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne. Zadanie integruje społeczność lokalną, tworząc miejsca aktywnego spędzania czasu, spotkań dla mieszkańców Torunia i osób przyjezdnych. Atrakcyjna przestrzeń zachęca do spędzania czasu na świeżym powietrzu oraz rozwija percepcję dzieci poprzez aktywowanie różnych zmysłów. Ogród sensoryczny pobudza zmysły i ma dobroczynny wpływ na zdrowie psychiczne. Zadanie jest inkluzywne, ponieważ przewiduje dostosowanie przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób niedowidzących i niewidzących, osób wysoko wrażliwych. Projekt zaspokaja potrzeby dzieci i młodzieży, wychodzi naprzeciw trudnościom w zakresie rozwoju społecznego i behawioralnego. Wprowadzenie w przestrzeń Piernikowego Miasteczka dodatkowej zieleni przyczyni się do likwidowania wysp ciepła, obniżając temperaturę w zwartej zabudowie kamienicznej centrum miasta. Zadanie dotyczy utworzenia ścieżki sensorycznej, które na etapie projektowania poprzedzone zostanie konsultacją z fizjoterapeutą, oligofrenopedagogiem oraz psychoterapeutą zajmującym się zaburzeniami emocjonalnymi. Zaplanowano dostawienie nowych urządzeń rekreacyjno-edukacyjnych, jak tablice edukacyjne, logiczne gry integracyjne i liczydła. W ramach projektu przewiduje się montaż tabliczek informacyjnych dotyczących gatunków nasadzonych roślin, również w języku Braille'a.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Podmurna 62/68, obręb 15, nr działki 91/1 i 98

Numer przedsięwzięcia	U.2.24.
Tytuł przedsięwzięcia	Odnowa terenów zieleni na placu zabaw Piernikowe Miasteczko <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza
Realizator	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, w tym miejsc spędzania czasu wolnego. Realizacja projektu podniesie estetykę oraz funkcjonalność placu zabaw jako przestrzeni przyjaznej dzieciom, z unikalnym klimatem dostosowanym do charakteru miejsca, jakim jest zabytkowe Stare Miasto. Bliskość zieleni znajdującej się w tym miejscu pozytywnie wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne. Zadanie zintegruje społeczność lokalną, tworząc miejsca aktywnego spędzania czasu, spotkań dla mieszkańców Torunia i osób przyjezdnych. Poprawa funkcjonalności i estetyki Piernikowego Miasteczka przyczyni się do częstszego i lepszego wykorzystywania miejsca do plenerowych zajęć artystycznych i rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Atrakcyjna propozycja spędzania czasu wolnego zmniejsza ryzyko ucieczek młodzieży w aktywności destruktywne. Ogród sensoryczny pobudza zmysły i ma dobroczynny wpływ na zdrowie psychiczne. Zadanie jest inkluzywne, ponieważ przewiduje dostosowanie przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Zadanie dotyczy założenia ogrodu sensorycznego na lewej skarpie placu zabaw poprzez nowe nasadzenia roślin, wykonanie umocnień skarpy, wymianę ziemi na urodzajną, odpowiednią pod przewidziane rośliny. Zaplanowano wykonanie umocnień wszystkich skarp w związku z bardzo dużą erozją. Zadanie obejmuje założenie systemu nawadniania terenu przy wykorzystaniu linii kroplujących i zraszaczy. Dla zapewnienia funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej planuje się rekultywację pozostałej zieleni na terenie całego placu poprzez nowe nasadzenia. Zadanie przewiduje montaż tabliczek informacyjnych dotyczących gatunków nasadzonych roślin, również w języku Braille'a.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Podmurna 62/68, obręb 15, nr działki 91/1 i 98

Numer przedsięwzięcia	U.2.25.
Tytuł przedsięwzięcia	Instalacja barierki dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi na placu zabaw Piernikowe Miasteczko <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami
Wnioskodawca	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza
Realizator	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń
Zakres przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, w tym miejsc spędzania czasu wolnego. Realizacja projektu podniesie estetykę oraz funkcjonalność placu zabaw jako przestrzeni przyjaznej dzieciom, z unikalnym klimatem dostosowanym do charakteru miejsca, jakim jest zabytkowe Stare Miasto. Bliskość zieleni znajdującej się w tym miejscu pozytywnie wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne. Zadanie zintegruje społeczność lokalną, tworząc miejsca aktywnego spędzania czasu, spotkań dla mieszkańców Torunia i osób przyjezdnych. Atrakcyjna przestrzeń zachęca do spędzania czasu na świeżym powietrzu oraz pobudza percepcję dzieci poprzez aktywowanie różnych zmysłów. Projekt umożliwi korzystanie z przestrzeni osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnością ruchową. Zadanie jest więc inkluzywne, włącza w przestrzeń osoby, które mogły mieć wcześniej problem ze skorzystaniem z niej, pomaga w samodzielnym funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ruchową w przestrzeni publicznej. Zadanie obejmuje projekt, zakup i montaż barierki umożliwiającej osobom z niepełnosprawnościami ruchowymi bezpieczny dostęp na niższy poziom placu.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Podmurna 62/68, obręb 15, nr działki 91/1 i 98

Numer przedsięwzięcia	U.2.26.
Tytuł przedsięwzięcia	Usuwanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej – budowa windy w IV Liceum Ogólnokształcącym <i>Ze zbiorów IV Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	IV Liceum Ogólnokształcące w Toruniu im. Tadeusza Kościuszki, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest utworzenie na terenie IV Liceum Ogólnokształcącego warunków odpowiedniej infrastruktury na poziomie obowiązującego standardu. Projekt wpisuje się w działania prowadzone przez gminę na rzecz wyrównywania szans. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, mają możliwość uczestniczenia w programach realizowanych na zlecenie miasta przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego. W projekcie stosowana jest zasada uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień zapewniających dostępność oraz możliwości korzystania ze wspieranej infrastruktury osobom ze szczególnymi potrzebami. IV Liceum Ogólnokształcące jest szkołą z ponad 60-letnią tradycją i należy do najlepszych w regionie i liczących się w Polsce. Uczniowie są zaangażowani w życie kulturalne miasta, organizują m.in. koncerty, wystawy, biorą udział w wymianach międzynarodowych. Szkoła realizuje szereg projektów europejskich, zaprasza ludzi nauki oraz wybitne postacie. Budowa windy spowoduje zwiększenie dostępu do placówki nie tylko dla uczniów i pracowników, ale pośrednio również mieszkańców Torunia uczestniczących w uroczystościach organizowanych przez szkołę. Budynek szybu windowego projektuje się jako jednokondygnacyjny, niepodpiwniczony, z dachem płaskim o powierzchni użytkowej 3,25 m². Budowa windy została zaprojektowana w taki sposób, aby możliwie w największym stopniu wpasować ją w istniejącą bryłę. W tym celu w miejscu projektowanej windy powtórzono schemat sąsiedniej elewacji w budynku istniejącym. Forma architektoniczna budynku jest zwarta i wpisuje się w krajobraz oraz sąsiednią zabudowę. Dźwig zaprojektowano o udźwigu 630 kg lub 8 osób. Winda o napędzie elektrycznym przystosowana zostanie do obsługi przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Panel sterujący w kabinie

	będzie cyfrowy, bez fizycznych przycisków, wyświetli aktualne położenie windy oraz kierunek ruchu (góra/dół). Na przyciskach będą znajdować się symbole dla osób słabowidzących. Wyświetlacz poza kabiną: na parterze ze wskaźnikiem pokazującym położenie windy, na pozostałych kondygnacjach określający kierunek ruchu. Przy nowym szybie projektuje się chodnik wydzielony z przestrzeni za pomocą obrzeży betonowych wykończony kostką betonową. W ramach przedmiotowej inwestycji projektuje się przebudowę istniejącej instalacji odgromowej wykonanej w formie uziomu otokowego kolidującej z projektowanym szybem poprzez podłączenie istniejącej instalacji odgromowej do instalacji odgromowej projektowanego szybu.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Warszawska 1/5

Numer przedsięwzięcia	U.2.27.
Tytuł przedsięwzięcia	Poprawa bezpieczeństwa pieszych na podobszarze Starego Miasta w Toruniu
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami
Wnioskodawca	Miejski Zarząd Dróg w Toruniu
Realizator	Miejski Zarząd Dróg w Toruniu
Zakres przedsięwzięcia	Celem jest dostosowanie nawierzchni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, oraz wprowadzenie dedykowanego systemu ruchu drogowego na obszarze Starego Miasta w Toruniu. Rosnąca liczba pojazdów i natężenie ruchu powodują, że w wielu kluczowych punktach miasta mamy do czynienia z przeciążeniem układu komunikacyjnego i obniżeniem bezpieczeństwa pieszych, zwłaszcza mieszkańców Starego Miasta. Przeprowadzona diagnoza miasta Torunia oraz pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji wykazały, że mieszkańcy Starego Miasta, zwłaszcza ci, którzy posiadają małe dzieci, nie czują się bezpiecznie, wypuszczając je w przestrzeń centrum. Jednym z kluczowych problemów i zagrożeń jest negatywny wpływ ruchu samochodowego na środowisko i zdrowie, zanieczyszczenie powietrza i hałas oraz zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców, zwłaszcza najmłodszych, którzy są stałymi użytkownikami opisywanej przestrzeni. Zagrożeniem są przede wszystkim liczne auta, które „zagarniają” przestrzeń pieszych. Wpływ na wyżej opisaną sytuację mają w szczególności dynamiczny rozwój gospodarczy Torunia i intensywny ruch turystyczny, obciążający głównie centrum miasta i przylegające do niego obszary miejskie. Problem zbyt dużej liczby samochodów wjeżdżających do centrum istnieje od wielu lat, a w ostatnim czasie stał się dla miasta jeszcze bardziej dotkliwy. Na obszarze toruńskiej Starówki mieszkańcy i turyści muszą się mierzyć z wieloma uciążliwymi niedogodnościami. Większość uliczek zabytkowego zespołu staromiejskiego wypełniona jest samochodami, których właściciele długo kluczą po ulicach, szukając atrakcyjnego miejsca do parkowania, jak najbliższego miejsca docelowego, generując przy tym dużo hałasu i zanieczyszczeń. Z uwagi na duże natężenie ruchu w obrębie centrum, równie trudny dla kierowców jest wyjazd ze Starówki. Ciągły ruch w ścisłym centrum Starego Miasta powoduje, że w wielu miejscach często dochodzi do niebezpiecznych sytuacji z udziałem pieszych. Innym problemem jest fakt, że zmotoryzowani użytkownicy przeważnie wolą wjechać do centrum, zamiast zająć miejsca parkingowe wokół Starówki. W efekcie, na zatłoczonych ulicach Starego Miasta stoi mnóstwo pojazdów, które zajmują nawet chodniki i utrudniają przybyłym przemieszczanie się, spacerowanie wokół zabytków i zwiedzanie miasta. Jest to zjawisko, które w największym stopniu dotyka osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Zbyt duża liczba samochodów i intensywny ruch w samym centrum miasta sprawiają, że korzystanie z uroków i potencjału toruńskiego zespołu staromiejskiego jest często utrudnione i niekomfortowe. W przedmiotowym projekcie niezwykle istotny jest fakt, że zespół staromiejski jest wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Z uwagi na walory estetyczne i krajobrazowe oraz istniejące zabytki, obszar ten podlega szczególnej ochronie, w tym także przed nadmiernym ruchem samochodowym i spalinowymi zanieczyszczeniami. Transport drogowy jest jednym z istotnych czynników rozwoju gospodarczego świata, jak również jednym z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza stanowiących zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, zdrowia, a nawet życia człowieka. Poprawa bezpieczeństwa pieszych to również komfort i bezpieczeństwo osób ze szczególnymi potrzebami. Jak wynika z ekspertyzy „Zestawienie barier i utrudnień urbanistycznych” wykonanej na zlecenie Gminy Miasta Toruń przez Fundację Archipelag Inicjatyw w październiku 2021 r., na obszarze zespołu staromiejskiego są miejsca, które utrudniają

poruszanie się osobom z różnego rodzaju dysfunkcjami. Przestrzeń publiczna, zwłaszcza tak ważnego miejsca jakim jest Stare Miasto, powinna być inkluzywna, w związku z tym konieczne jest przeprowadzenie szeregu prac dostosowujących obszar Starego Miasta zgodnie z zaleceniami ww. ekspertyzy, z należyтым szacunkiem do zabytkowej tkanki miasta.

Warunkiem niezbędnym do poprawy jakości przestrzeni miejskiej i redukcji uciążliwości ruchu drogowego w ścisłym centrum miasta jest zmniejszenie zatłoczenia motoryzacyjnego poprzez wdrożenie nowoczesnych rozwiązań. Jednym z takich rozwiązań jest montaż słupków ograniczających ruch w wybranych lokalizacjach na obszarze zespołu staromiejskiego wraz z systemem identyfikacji aut, tak aby uniknąć wjazdu pojazdom niepożądanym. Celem takiego działania jest ograniczenie ruchu samochodowego w centrum, w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu wszystkich użytkowników oraz zmniejszenia emisji szkodliwych substancji do środowiska. Realizacja projektu będzie stanowił element wspomagający rewitalizację miasta oraz działania przyczyniające się do priorytetyzacji ruchu pieszego i rowerowego.

Przedmiotem projektu jest przystosowanie i wymiana nawierzchni we wskazanych miejscach oraz montaż słupków ograniczających ruch na terenie zespołu staromiejskiego w Toruniu wraz z systemem identyfikacji aut, które wjeżdżają na obszar Starego Miasta. W ramach projektu przewidziano montaż automatycznych i stałych słupków blokujących oraz wykonanie niezbędnych przyłączy energetycznych (w tym instalacja szafy sterującej działaniem słupków, budowa zasilania i światłowodów). Uzupełnieniem ww. robót będzie wprowadzenie nowej organizacji ruchu drogowego. Na podstawie wstępnych założeń oszacowano, że słupki zostaną zamontowane w kilkunastu lokalizacjach na terenie zespołu staromiejskiego, ograniczając wjazd pojazdów samochodowych.

Realizacja projektu zapewni rozwiązanie, które poprawi bezpieczeństwo i usprawni komunikację w strefie ograniczonej dla ruchu samochodowego. Słupki drogowe są elementami infrastruktury drogowej, które służą do kontroli i regulacji ruchu. Mogą być podnoszone lub opuszczane automatycznie w odpowiedzi na różne sygnały (np. zdalne sterowanie, czujniki pojazdów, karty dostępu itp.). Nowoczesne słupki ograniczające stanowią atrakcyjną alternatywę dla tradycyjnych szlabanów pozwalającą na zablokowanie i zabezpieczenie przejazdu bądź miejsc parkingowych w zatłoczonych terenach miejskich. Słupki umożliwiają w prosty i szybki sposób wygrodzenie przestrzeni niedostępnej dla ruchu pojazdów, ograniczenie dostępu do istotnych miejsc oraz sprawne zarządzanie ruchem. Są dobrym rozwiązaniem służącym do kierowania ruchem pojazdów na terenach miejskich, gdzie dostęp mogą mieć tylko uprzywilejowane pojazdy. Zastosowanie urządzeń o dużej funkcjonalności to wariant bardzo korzystny i przyjazny dla użytkowników. Słupki to zabezpieczenia odporne na uszkodzenia i trudne warunki pogodowe. Działają sprawnie i cicho. Są doskonale widoczne w nocy i w czasie niepogody, ponieważ mają diody świetlne wbudowane najczęściej w górę słupka. Korzystają też z sygnalizacji dźwiękowej, by ostrzec uczestników ruchu przed opuszczeniem i podniesieniem blokady. Przedmiotowe urządzenia są też bezpieczne, gdyż zawierają specjalny elektrozawór pozwalający na opuszczenie słupka w razie awarii zasilania.

Realizacja projektu niesie za sobą szereg korzyści zarówno dla mieszkańców i turystów, jak i dla kierowców samochodów. Wdrożenie powyższego rozwiązania ma na celu głównie poprawę bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu drogowego i wyprowadzenie ruchu samochodowego z obszaru Starego Miasta. W szerszym kontekście przeciwdziałanie skutkom rosnącego zatłoczenia komunikacyjnego będzie mieć również pozytywny wpływ na poprawę stanu środowiska poprzez ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery i w ślad za tym efektu cieplarnianego. Realizacja zadania może mieć też pozytywny wpływ na kierowców samochodów, którzy zostawiając auto w miejscu wyznaczonym poza zespołem staromiejskim, będą „zmuszeni” do częstszego poruszania się pieszo, dla dobra środowiska naturalnego i własnego zdrowia. W ten

	sposób przedsięwzięcie przyczyni się do tworzenia bezpiecznej, bardziej wszechstronnej i przyjaznej mieszkańcom oraz turystom przestrzeni zespołu staromiejskiego.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Stare Miasto

Numer przedsięwzięcia	U.2.28.
Tytuł przedsięwzięcia	Defibrylatory AED – Punkty Ratowania Życia <i>Ze zbioru Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Doposażenie przestrzeni miejskiej w infrastrukturę i usługi w celu podniesienia jej funkcjonalności
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu zakłada się montaż defibrylatorów AED w formie wolnostojącego postumentu z zamontowaną kapsułą, w której umieszczony zostanie defibrylator. Na obszarze Starego Miasta i Bydgoskiego Przedmieścia, wzdłuż ciągów pieszych w otoczeniu Placu Mariana Rapackiego, obserwuje się bardzo dużą grupę przemieszczającej się ludności. Celem projektu jest zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego pasażerów komunikacji miejskiej, przechodniów i turystów w zurbanizowanej przestrzeni miejskiej w pobliżu głównych arterii drogowych. Toruń dołączy do miast, w których defibrylatory AED znajdą się w publicznych miejscach i w razie konieczności mogą zostać użyte w sytuacji zagrażającej życiu. Każdy taki punkt ratowania życia ma wbudowany system powiadamiania, dzięki któremu każde otwarcie kapsuły czy użycie defibrylatora zostanie automatycznie zgłoszone do właściwych służb. Nowe i ekologiczne autobusy, odnowione przystanki i m.in. defibrylatory podniosą atrakcyjność i bezpieczeństwo komunikacji zbiorowej.
Podobszar	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Na terenie autobusowego i tramwajowego ciągu przesiadkowego w rejonie Pl. M. Rapackiego oraz Al. Solidarności

Numer przedsięwzięcia	U.2.29.
Tytuł przedsięwzięcia	Akcja „Free Toilet” <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i> <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Doposażenie przestrzeni miejskiej w infrastrukturę i usługi w celu podniesienia jej funkcjonalności
Wnioskodawca	Przedsiębiorcy
Realizator	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Celem inicjatywy jest poprawa dostępności obszaru Starego Miasta polegająca na umożliwieniu darmowego korzystania z toalet w obiektach gastronomicznych na Starym Mieście osobom, które nie są klientami tych miejsc. Jest to udogodnienie zarówno dla mieszkańców, jak i turystów. Udogodnienie to bywa pomocne zwłaszcza w przypadku konieczności skorzystania z WC przez osoby ze specjalnymi potrzebami (m.in. rodzicom z dziećmi, osobom z niepełnosprawnościami). Dzięki takim działaniom Stare Miasto staje się bardziej przyjazne i chętniej odwiedzane przez różne grupy użytkowników. Przedsiębiorcy, którzy zdecydują się na umożliwienie darmowego korzystania z toalet, mogą otrzymać 15% zniżki na rok za najem/dzierżawę pod letnie ogródki gastronomiczne. Projekt jest cykliczny.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Drogi wewnętrzne zabytkowego zespołu staromiejskiego: 1. ul. Chełmińska (na odcinku od skrzyżowania z ul. Franciszkańską do skrzyżowania z ul. Rynek Staromiejski) 2. ul. Ducha Św. (na odcinku od skrzyżowania z ul. M. Kopernika do skrzyżowania z ul. Różaną) 3. ul. M. Kopernika (na odcinku osi skrzyżowania z ul. Ducha Św. do skrzyżowania z ul. Żeglarską) 4. ul. Królowej Jadwigi 5. ul. Łazienna (na odcinku od skrzyżowania z ul. Kopernika do skrzyżowania z ul. Szeroką) 6. ul. Most Pauliński 7. ul. Panny Marii 8. ul. Podmurna 9. ul. Różana 10. ul. Rynek Nowomiejski (wydzielona krawężnikiem środkowa część ul. Rynek Nowomiejski – płyta Rynku Nowomiejskiego) 11. ul. Rynek Staromiejski 12. ul. Szczytna 13. ul. Szeroka 14. ul. Szewska 15. ul. Wielkie Garbary (na odcinku od skrzyżowania z ul. Ślusarską do skrzyżowania z ul. Królowej Jadwigi)

	16. ul. Żeglarska (na odcinku od skrzyżowania z ul. Kopernika do skrzyżowania z ul. Rynek Staromiejski)
--	---

Numer przedsięwzięcia	U.2.30.
Tytuł przedsięwzięcia	Ratusz Staromiejski w nowej odsłonie – projekt modernizacyjny <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia/Fot. Sławomir Kowalski</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Muzeum Okręgowego w Toruniu
Zakres przedsięwzięcia	W ścisłym centrum Starego Miasta mieści się Ratusz Staromiejski, w którym funkcjonuje Muzeum Okręgowe w Toruniu. Budynek jest obiektem użyteczności publicznej pełniącym funkcje kulturalne. Stanowi przykład cennej historycznie architektury, która jest punktem odwiedzanym przez przyjezdnych oraz tworzącym tożsamość miejsca, genius loci Starówki. Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia potencjałów Starego Miasta, jakim są wyjątkowej klasy zabytki. Celem zadania jest również podniesienie jakości świadczonych usług, uatrakcyjnienie oferty kulturalnej (wystawienniczej i edukacyjnej) wraz ze zwiększeniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Muzeum Okręgowe w Toruniu planuje modernizację części piwnic (północno-wschodnich i północno-zachodnich) oraz parteru Ratusza Staromiejskiego w Toruniu (w tym ław chlebowych, Sali Sądowej, Sali Wagi, sukiennic oraz holu). W ramach realizacji projektu planuje się: 1. modernizację Piwnicy Gdańskiej na cele edukacyjne, holu przed Piwnicą Gdańską na strefę odpoczynku, remont toalet, szatni oraz zaplecza socjalnego, a także niwelację różnic poziomów posadzki, 2. montaż krzeselka schodowego dla osób ze szczególnymi potrzebami, w osób z niepełnosprawnością ruchową, 3. remont i rearanżację wystawy stałej sztuki gotyckiej i Sali Sądowej, montaż mobilnego szklanego wiatrołapu w bramie północnej łączącego ławy chlebowe ze strefą wejścia do ratusza; w holu ratusza stworzenie strefy powitalnej z nową kasą, sklepem i przestrzenią przeznaczoną na odpoczynek, 4. remont i rearanżację stałej wystawy w sukiennicach w nową ekspozycję poświęconą dzieciom i wielofunkcyjności Ratusza Staromiejskiego.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Ratusz Staromiejski

Numer przedsięwzięcia	U.2.31.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace konserwatorskie wnętrza kościoła i zabytków ruchomych Sanktuarium pw. św. Jakuba Apostoła Źródło: https://www.torun.pl/pl/turystyka/zwiedzanie-miasta/zabytki/koscioly-na-starowce/kosciol-swietego-jakuba Fot. Sławomir Kowalski/Urząd Miasta Torunia
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła w Toruniu
Realizator	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła w Toruniu
Zakres przedsięwzięcia	Obiekty sakralne to nie tylko miejsca kultu, to przede wszystkim cenna historycznie architektura, która jest punktem odwiedzanym przez przyjezdnych, oraz tworzącym tożsamość miejsca, genius loci Starówki. Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia potencjałów Starego Miasta, jakim są wyjątkowej klasy średniowieczne zabytki. Kościół św. Jakuba wzniesiony został w I poł. XIV w. jako świątynia parafialna dla mieszkańców Nowego Miasta Torunia lokowanego w 1264 r. Ze względu na swą wyjątkową konstrukcję uważany jest za najpiękniejszy gotycki budynek sakralny w Toruniu. Zakres projektu obejmuje: 1. prowadzenie prac konserwatorskich we wnętrzu wieży wraz z kłatkami schodowymi i przylegającymi do nich pomieszczeniami w zakresie: a) pomieszczenia skarbcza na wieży, b) klatki schodowej z kruchty wejściowej do poziomu skarbcza, c) klatki schodowej na poziomie skarbcza, d) klatki schodowej w murze prowadzącej na wieżę wraz z przylegającym pomieszczeniem, e) klatki schodowej z nawy północnej na wieżę, f) wnętrza wieży kościoła, 2. prowadzenie prac konserwatorskich przy kłatkach schodowych i pomieszczeniach przy prezbiterium w zakresie: a) klatki schodowej po południowej stronie prezbiterium, b) pomieszczenia nad zakrystią wraz z wiodącą do niej klatką schodową, 3. prowadzenie prac konserwatorskich w pomieszczeniu za organami, 4. konfesjonał w kruchcie, 5. feretrony barokowe – 2 sztuki, 6. Drzewo Życia (z dwiema rzeźbami, baldachimem ze skarbcza), 7. zabytki ruchome (w trakcie wpisywania do rejestru): feretron Trójca św. Maryjny, pulpit,

	8. dodatkowe oszklenie witraży, 9. ołtarz główny, 10. Madonna Gotycka z kaplicy różańcowej, 11. aktualizacja audioprzewodnika, 12. stworzenie platformy cyfrowej wykorzystującej AR. W ramach działań wymienionych w pkt. 1-3 zostaną otwarte dla zwiedzających nowe powierzchnie kościoła, wcześniej nieudostępniane. Powstanie nowa ścieżka turystyczna, a na niej np. biała kruchta, klatka schodowa – pkt. 1b), pomieszczenie skarbcza – 1a), klatka schodowa – 1c), pomieszczenie za organami, przejście za balkonem, klatka schodowa – 2a), wyjście drzwiami znajdującymi się za Drzewem Życia. Możliwość przeprowadzenia alternatywnych tras zostanie poddana konsultacjom społecznym. Prace konserwatorskie w pomieszczeniu nad zakrystią – pkt 2b), przystosują to miejsce do pełnienia funkcji magazynowej, do przechowywania materiałów turystycznych z dostępem dla pracowników kościoła, co pozwoli usprawnić i poszerzyć ofertę turystyczną. Przewiduje się powstanie punktu informacji turystycznej. W pomieszczeniu skarbcza na wieży zostanie utworzona nowa przestrzeń ekspozycyjna, gdzie prezentowane będą zabytki ruchome. Udostępnienie dla zwiedzających nowych pomieszczeń i obiektów da możliwość po raz pierwszy w województwie kujawsko-pomorskim zrozumienia średniowiecznej komunikacji pomiędzy różnymi częściami kościoła oraz pogłębi wiedzę na temat gotyckiej architektury. Powstanie produkt turystyczny o unikalnej formule. Przeprowadzenie prac remontowo-konserwatorskich spowoduje wzrost świadomości i wiedzy na temat zabytku, jego historii oraz miasta, znaczenia obiektu na mapie szlaku Santiago de Compostela.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Szpitalna 3/ul. św. Jakuba 22, obręb 18, nr działki 160

Numer przedsięwzięcia	U.2.32.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace konserwatorskie i restauratorskie w Kościele Katedralnym pw. św. Janów Źródło: https://www.torun.pl/pl/turystyka/zwiedzanie-miasta/zabytki/koscioly-na-starowce/katedra-swietych-janow
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Rzymskokatolicka Parafia Katedralna pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty
Realizator	Rzymskokatolicka Parafia Katedralna pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Problemem jest niewystarczający rozwój usług wykorzystujących nowoczesne technologie w zakresie prezentacji oferty turystycznej kościoła. Dodatkowo należy poprawić obsługę ruchu turystycznego. Działania koncentrować się będą na modernizacji strony internetowej i portali społecznościowych parafii, szczególnie w zakresie dziedzictwa oraz informacji o bieżącej działalności parafii i grup społecznych działających na jej terenie. Ponadto planuje się wprowadzenie internetowego zakupu biletów na wieżę i rezerwację wejściówek. Wychodząc naprzeciw potrzebom osób ze szczególnymi potrzebami, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami, parafia przewiduje m.in.: przygotowanie profesjonalnego, wirtualnego zwiedzania katedry dostępnego w samym budynku oraz w social mediach parafii, z możliwością wyboru wersji językowych: j. polskiego, j. niemieckiego, j. francuskiego, j. włoskiego, także j. migowego oraz komentarz dla osób z dysfunkcją wzroku. Realizacja zadań projektowych wpłynie na wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturowego oraz stanowiących atrakcje turystyczne. Katedra od średniowiecza była centrum życia religijnego, kulturalnego i patriotycznego mieszkańców Torunia. Przy parafii działa Piwnica pod Janami, gdzie realizowane są zadania na rzecz społeczności lokalnej, głównie dla seniorów. Rozwój tej działalności będzie jednym z głównych celów projektu. W ramach przedsięwzięcia planuje się wprowadzenie działań w formie stacjonarnej i online, w tym m.in.: pogadanek o muzyce, spotkań na temat konserwacji katedry, jej zabytków i historii sztuki, zajęć sportowych (np. nordic walking), zajęć o możliwościach internetowych wykorzystywanych w życiu codziennym, a także spotkań podnoszących świadomość ekologiczną. Działania parafialne wpisują się w działania włączenia społecznego, rozwoju innowacji społecznych oraz wzrostu udziału społeczeństwa w życiu kulturalnym. Katedra jest w posiadaniu dwóch wyjątkowych instrumentów muzycznych, które wymagają pilnej konserwacji. Mowa o organach barokowych i organach romantycznych, które dzięki konserwacji odzyskają swoją barwę dźwiękową i niepowtarzalny wygląd. W ramach przedsięwzięcia planuje się organizację festiwalu organowego, jako produktu turystycznego pn. „Muzyka u Janów na dwóch

	instrumentach”, gdzie turyści, melomani będą mieli możliwość usłyszenia dwóch instrumentów z różnych epok i o różnych możliwościach instrumentalno-technicznych. Poszerzenie oferty kulturalnej podniesie świadomość na temat ochrony dziedzictwa kulturowego. Zaplanowane prace remontowo-konserwatorskie prowadzone będą w celu zachowania, utrwalenia i przywrócenia unikatowych wartości i oryginalnego wizerunku zabytków architektury obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu wpisanego na listę UNESCO. W ramach przedsięwzięcia przewidziano następujący zakres prac: 1. konserwację i restaurację posadzki wraz z rozprowadzeniem pod nią instalacji elektrycznych i systemu ukrytych kontaktów, 2. prace adaptacyjne krypt pod zakrystią i prezbiterium na miejscu pochówku biskupów toruńskich (nowe pochówki), 3. konserwację instrumentów organowych: romantycznych (kontynuacja) i barokowych (pełna), 4. organizację unikatowego festiwalu organowego u śś. Janów z koncertami na oba instrumenty, 5. konserwację i restaurację ołtarza głównego wraz z wieńczącym krucyfiksem, 6. konserwację i restaurację epitafiów: Konstancji Bąkowskiej, Anny Pirnesius, Dudkiewiczów, Pawła Działyńskiego, Konstancji Schwerdtmann, 7. wymianę instalacji elektrycznej i zmianę systemu oświetlenia katedry, 8. prace konserwatorskie epitafiów: Mikołaja Kopernika, Kornelii Rubinkowskiej, Jana Karola Rubinkowskiego i Krzysztofa Floriana, 9. konserwację 5 konfesjonatów, balustrad do kaplic, wrót wewnętrznych do krucht oraz 2 rzeźb drewnianych w strefie podwieżowej (Michała Archanioła i św. Jana Nepomucena) oraz krucyfiksu, 10. realizację działań społecznych Piwnicy pod Janami przy ul. Żeglarskiej 16, 11. działania promocyjno-informacyjne: a) organizowanie koncertów organowych, b) zorganizowanie festiwalu organowego na dwóch instrumentach, 12. wirtualny spacer po katedrze, 13. opracowanie elektronicznego wsparcia obsługi turystów.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Kościół Katedralny pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty, ul. św. Jana 2, nr działki 21, obręb 0016

Numer przedsięwzięcia	U.2.33.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace konserwatorskie wnętrza i otoczenia Kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Toruniu na cele turystyczne Źródło: https://www.torun.pl/pl/turystyka/zwiedzanie-miasta/zabytki/koscioly-na-starowce/kosciol-wniebowziecia-najswietszej-marii
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu
Realizator	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Parafia administruje budynkiem średniowiecznego Kościoła pw. Wniebowzięcia NMP i bł. ks. Stefana W. Frelichowskiego oraz przyległym do niego terenem, na którym znajdują się również inne obiekty wpisane do rejestru zabytków. Celem jej działalności jest m.in. dbanie o zachowanie, rozwój i promocję zabytku, który jest usytuowany w obszarze zespołu staromiejskiego w Toruniu wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Obok działalności religijnej, celem parafii jest poprawa stanu technicznego zabytku oraz jego wnętrza wraz z innymi obiektami położonymi na terenie parafii. Przejawia się to poprzez realizowanie od wielu lat prac restauratorskich, renowacyjnych i konserwatorskich oraz robót remontowo-budowlanych przy zabytkach, stale podnosząc ich atrakcyjność, w tym poprawę istniejących oraz stworzenie nowych form obsługi ruchu turystycznego, z dostępem dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, rozwijanie turystyki kulturowej, wzmocnienie marki zabytku oraz rozwój usług wykorzystujących nowe technologie. Poprawa wyglądu oraz modernizacja obiektów zabytkowych przyczyni się do wzrostu ich atrakcyjności i podniesienia ich funkcjonalności. Otworzenie nowych punktów do zwiedzania doda prestiżu i przyczyni się do rozwoju dostępności nowych form kultury dla zwiedzających zabytki wpisane na listę UNESCO. Poprzez realizację projektu, przywrócone zostaną unikalne wartości i oryginalny wizerunek jednego z najważniejszych zabytków architektury na toruńskiej Starówce. Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, by razem z pozostałymi zabytkami zespołu staromiejskiego w Toruniu współtworzyć markowy produkt turystyczny Torunia. Zakres prac obejmuje: 1. zespół pomieszczeń położonych pod poziomem placu przy kościele (punkt obsługi ruchu turystycznego),

	2. Krypta Anny Wazówny: a) prace konserwatorskie, b) archeologiczne, c) konstrukcyjno-budowlane, d) utworzenie sali ekspozycji audiowizualnej z zapleczem dla ok. 20 osób, e) powstanie sklepiku z zapleczem (toalety dostosowane dla osób ze szczególnymi potrzebami), f) powstanie holu z przejściem umożliwiającym wgląd do Krypty Anny Wazówny, g) budowa windy wewnętrznej, 3. Izba Pamięci bł. Stefana Wincentego Frelichowskiego: a) remont – pomieszczenia stylizowane na lata 40., b) ekspozycja faktycznych pamiątek po ks. Frelichowskim, c) remont klatki schodowej i pomieszczeń na 1 piętrze, d) budowa windy zewnętrznej, e) zakup gablot, mebli, ramek do ekspozycji zbiorów, f) utworzenie punktu informacyjnego na temat życia ks. Frelichowskiego, z możliwością obejrzenia materiałów multimedialnych, g) zagospodarowanie terenu przed budynkiem – ławki, nasadzenie zieleni, zamontowanie pochylni, 4. sale w budynkach przy kościele, które będą wykorzystywane do wsparcia najmłodszych mieszkańców wśród toruńskiej społeczności: a) wykorzystanie pomieszczeń przynależących do kościoła na parterze, b) gruntowny remont: łazienek, sal zajęciowych, instalacji grzewczej, zakup mebli do świetlicy, c) wyposażenie sal w sprzęt komputerowy, materiały i gry edukacyjne, plastyczne, puzzle, sprzęt sportowy, 5. konserwacja muru oraz krużganków znajdujących się w sąsiedztwie kościoła: a) prace budowlano-konserwatorskie, 6. prace konserwatorskie i restauratorskie dekoracji malarskiej blendy na elewacji wschodniej kościoła: a) prace konserwatorskie przywracające pierwotny wygląd fasad i aneksów świątyń, 7. konserwacja i restauracja późnogotyckich dębowych stali znajdujących się w prezbiterium kościoła, 8. aktualizacja audioprzewodnika.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego, ul. Panny Marii 2

Numer przedsięwzięcia	U.2.34.
Tytuł przedsięwzięcia	Kompleksowa modernizacja, prace konserwatorskie i zagospodarowanie zieleni Zamku Krzyżackiego oraz realizacja wystaw stałych i czasowych <i>Fot. Małgorzata Litwin/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Toruńska Agenda Kulturalna
Realizator	Toruńska Agenda Kulturalna
Zakres przedsięwzięcia	Zamek Krzyżacki to zabytek o wysokiej wartości historycznej należący do najchętniej odwiedzanych i najbardziej atrakcyjnych turystycznie obiektów w Toruniu. W 2021 r. odwiedziło go 58 000 osób (dane statystyczne Toruńskiej Agendy Kulturalnej). Projekt ma na celu poprawę dostępności do zabytkowego obiektu oraz zachowanie substancji zabytkowej w jak najlepszym stanie. Ponadto poprzez stworzenie historycznej ścieżki edukacyjnej, projekt zwiększy ofertę edukacyjną i turystyczną. Realizacja projektu umożliwi podniesienie potencjału kulturalnego i turystycznego miasta, a tym samym zachęci mieszkańców innych gmin i powiatów do odwiedzin. W ramach realizacji projektu planuje się: 1. budowę toalety na terenie zamku dla odwiedzających i turystów w formie dobudowania pomieszczenia do Generałówki, 2. wykonanie ogrodzenia przy zachodniej części terenu zamku, 3. modernizację sieci informatycznej z wykorzystaniem przesyłůw bezprzewodowych i sieci elektrycznej, 4. kompleksową konserwację ruin zamku, 5. utworzenie historycznej ścieżki edukacyjnej, 6. zakup wykonanych na indywidualne zamówienie figur koni i jeźdźcůw z růżnych epok historycznych do stałej ekspozycji zewnętrznej, 7. stworzenie 5 wystaw czasowych prezentowanych wewnątrz zamku, 8. zakup wyposażenia, m.in. projektorůw, wyposażenia obozowiska, strojůw historycznych, 9. realizację działań związanych z czystą energią i zagospodarowaniem zieleni na terenie zamku.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Przedzamcze 3, numery działek: TO1T/00015308/7 – działka 33 i 3, TO1T/00042912/2 – działka 144, TO1T/00065862/3 – działka 140/1, TO1T/00033095/2

Numer przedsięwzięcia	U.2.35.
Tytuł przedsięwzięcia	Renowacja budynku Generałówki i Fosa Zamkowej Generałówka Fot. Małgorzata Litwin/Urząd Miasta Torunia Fosa Zamkowa/zewnętrzny widok na Zamek Krzyżacki Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna
Zakres przedsięwzięcia	Generałówka to barokowy dworek z końca XVIII w. zlokalizowany na przedzamczu górnym ruin Zamku Krzyżackiego. Renowacja budynku Generałówki przy ul. Przedzamcze 3 ma na celu stworzenie warunków do nowych funkcji kulturalnych i dydaktycznych. W niedalekiej odległości znajduje się Fosa Zamkowa, w obrębie której wybudowano m.in. plac zabaw dla dzieci i boisko sportowe. Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury, w tym zwłaszcza dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Realizacja projektu przyczyni się do poszerzenia oferty kulturalnej i edukacyjnej, do wzrostu liczby odwiedzin i wpłynie na stworzenie nowych miejsc pracy. Oferta będzie dostosowana do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami i przyczyni się do aktywizacji i integracji mieszkańców. Zakres prac obejmuje: 1. renowację elewacji, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, remont tarasu, 2. remont pomieszczeń, wymianę podłóg, przebudowę z przystosowaniem dla osób ze szczególnymi potrzebami, 3. modernizację instalacji: wtykowej i oświetleniowej, CO, wymianę instalacji kanalizacyjnej i wodnej wraz z wyposażeniem, instalacji sygnalizacji ppoż. i alarmowej, 4. montaż systemu nawadniania, nowoczesnego systemu rynien i zbiorników podziemnych do gromadzenia deszczówki (mała retencja) w otoczeniu ruin zamku oraz Generałówki,

	5. zakup i montaż systemu oznakowania przestrzeni, rozwiązań infrastrukturalnych niwelujących bariery architektoniczne i ulepszających trakty komunikacyjne na terenie zamku oraz w Fosie Zamkowej, 6. prace ziemne w Fosie Zamkowej w celu wyprofilowania terenu, 7. montaż nowoczesnego systemu odwadniającego w Fosie Zamkowej, 8. budowę zadaszenia scenicznego w Fosie Zamkowej, 9. zakup sceny mobilnej wraz z widownią do Fosi Zamkowej, 10. zakup specjalistycznego sprzętu i wyposażenia – sprzęt audiowizualny, multimedialny, nowoczesne systemy wystawiennicze, tyflografiki, system udźwiękowienia otoczenia, systemy liczenia frekwencji, opracowanie i zakup audioprzewodników, książek edukacyjnych w języku Braille’a, w celu poszerzenia oferty kulturalnej i edukacyjnej Zamku Krzyżackiego oraz Krzywej Wieży, 11. opracowanie i utworzenie ścieżki edukacyjno-historycznej łączącej Zamek Krzyżacki, Fosę Zamkową i Krzywą Wieżę (m.in. stworzenie wystawy stałej w Krzywej Wieży), 12. stworzenie nowych miejsc pracy.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Przedzamcze 3, działka nr 140/2, obręb 16 oraz działka nr 45, obręb 14

Numer przedsięwzięcia	U.2.36.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace modernizacyjne i renowacja budynku dawnego zboru ewangelickiego – obecnej siedziby Fundacji Tumult <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Fundacja Tumult
Realizator	Fundacja Tumult
Zakres przedsięwzięcia	Budynek zbudowany w stylu neoromańskim w 1824 r., na planie zbudowanego w 1667 roku ratusza. Budynek zaprojektował jeden z najwybitniejszych w tamtych czasach niemiecki architekt Karl Friedrich Schinkel. W roku 1882 zamontowano na wieży zegar. Przez lata budynek pełnił różne funkcje, m.in. administracyjną, sakralną, magazynową. Po 1989 r. został własnością Fundacji Tumult, która poprzez dokonane remonty dostosowała budynek do swoich potrzeb. Mimo to budynek Ratusza Nowomiejskiego (budynek dawnego Zboru Ewangelickiego) wymaga przeprowadzenia pilnych prac remontowo-konserwatorskich. Celem projektu jest zachowanie, rozwój oraz promocja dziedzictwa kulturowego obszaru zespołu staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, zwiększenie dostępu do zasobów kultury oraz poprawa obsługi ruchu turystycznego i rozwijanie turystyki kulturowej. Zakres prac obejmuje: 1. odtworzenie drzwi zewnętrznych do pomieszczeń przyprzezbiterialnych oraz drzwi wewnętrznych w kruchcie, 2. odtworzenie pierwotnej kolorystyki stolarki prawej klatki schodowej w części podwieżowej (stopnie, policzki, balustrady, poręcze), 3. wymianę posadzki ceramicznej w piwnicach i na sali głównej budynku – obecna położona została na początku lat 90. XX wieku. Płytki sali głównej mają zniszczoną powierzchnię, której nie udaje się odnowić i ujednolicić metodami chemiczno-mechanicznymi. Planowana jest zmiana posadzki gotyckich piwnic na materiał bardziej nawiązujący do historycznego wnętrza. Rozważane materiały – w sali głównej płyty z kamienia naturalnego, w przestrzeni piwnicy – płytki ceglane. Wymiana posadzek nie wpływa na przebieg instalacji w obiekcie, 4. oczyszczenie i ponowne scalenie kolorystyczne wszystkich elewacji ceglanych budynku, łącznie z wieżą, 5. odtworzenie zewnętrznego zejścia do piwnic budynku przy jego elewacji (od strony południowej), 6. innowacja społeczna w kierunku podniesienia kompetencji kadr fundacji i tworzenia przyjaznych dla turystów interfejsów instytucji.

Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto
Szczegółowa lokalizacja	ul. Rynek Nowomiejski 28, działka nr 134, obręb 0017

Przedsięwzięcia zlokalizowane na podobszarze Bydgoskie Przedmieście

Szczegółowe opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych

Numer przedsięwzięcia	P.3.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Kopernik Warrior – niekonwencjonalne obwody ćwiczebne <i>Ze zbiorów I Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Stowarzyszenie Nicolaus przy I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika
Realizator	I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest aktywizacja i integracja dzieci oraz młodzieży poprzez uprawianie sportu, wspólne podejmowanie działań na rzecz zdrowia fizycznego i psychicznego oraz rozwijanie zainteresowań i kreatywności dzieci oraz młodzieży w kulturze fizycznej. Cele szczegółowe, jakie realizacja programu pozwoli osiągnąć, to: 1. zainteresowanie dzieci sportem i różnymi jego wymiarami, 2. zapoznanie z niekonwencjonalnymi formami zajęć ruchowych, 3. radość i zabawa podczas podejmowania aktywności fizycznej, 4. przełamywanie swoich słabości i lęków podczas wykonywania ćwiczeń na wysokościach, 5. kształtowanie prawidłowych nawyków związanych z podejmowaniem aktywności ruchowej, 6. integracja i aktywizacja dzieci poprzez sport i podejmowanie wspólnej działalności na rzecz zdrowia, 7. kształtowanie postawy odpowiedzialności za zdrowie współćwiczącego, 8. korygowanie wad postawy poprzez aktywność fizyczną. Projekt wpłynie pozytywnie na stworzenie miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży, zwiększenie aktywności i integracji społecznej oraz tworzenie oferty spędzania czasu wolnego na terenach sportowych.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt polega na prowadzeniu sportowych zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży na sali gimnastycznej I LO. Sala ta posiada specyficzne i niekonwencjonalne wyposażenie umożliwiające realizację tego typu zadań. W ramach projektu odbędą się zajęcia rekreacyjno-gimnastyczne pozwalające na przełamywanie swoich barier i lęków w formie obwodu ćwiczebnego. Uczestnicy będą mieli okazję zapoznania się i ćwiczenia na urządzeniach i przyrządach gimnastycznych takich jak: równoważnia gimnastyczna, kółka, drążki, tramy, trapezy, trampolina, materace, ławeczki ustawione i przygotowane w taki sposób, że wykonanie ćwiczeń będzie wyzwaniem dla uczestników, ale nie niemożliwym do wykonania. Projekt zakłada kształtowanie postawy odpowiedzialności poprzez współpracę osób starszych i młodszych – młodzi przy pomocy i asekuracji starszych

	będą wykonywali poszczególne zadania ruchowe. Ćwiczenia tego typu przynoszą wiele radości i pomagają w przełamywaniu swoich lęków i barier oraz przekonują, że niemożliwe może stać się możliwe. Dzięki pozytywnemu nastawieniu, pomocy i radości z wykonywania zadań dzieci kształtują pozytywne nawyki podejmowania aktywności ruchowej. Ćwiczenia mają zachęcić dzieci i młodzież do podejmowania szeroko rozumianej aktywności ruchowej. Uczestnicy przekonają się, że sport kształtuje odporność zarówno fizyczną, jak i psychiczną. Propozycja ta ma charakter integracyjny, rozwijający zainteresowania, budowanie dobrych relacji między uczestnikami oraz kształtowanie odporności psychicznej uczestników.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Sala gimnastyczna I Liceum Ogólnokształcącego, ul. A. Mickiewicza 17
Szacowana wartość [zł]	11 900,00
Środki publiczne [zł]	11 900,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów sportowo rekreacyjnych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w zmodernizowanych obiektach sportowo rekreacyjnych [szt.] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024

Numer przedsięwzięcia	P.3.2.
Tytuł przedsięwzięcia	W zdrowym ciele, rowerowy duch <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla młodych osób z obszaru Bydgoskiego Przedmieścia. Zadanie będzie prowadzić do aktywacji społeczności szkolnej, będzie motywować do współpracy, promować zdrowy styl życia oraz przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt polegać będzie na organizacji wycieczek rowerowych dla społeczności SP nr 11 w Toruniu. Dodatkowo zadanie przewiduje wsparcie psychologiczne oraz materialne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wycieczki będą organizowane przez nauczycieli w ramach dodatkowego czasu po lekcjach i w weekendy. Społeczność szkolna uczestnicząca w przedsięwzięciu będzie poznawała okolice miasta, zabytki oraz historię Torunia, co pomoże w budowaniu tożsamości lokalnej oraz zachęci do uczestnictwa w życiu społecznym. W trakcie wycieczek zorganizowane zostaną zabawy integracyjne i ogniska. Do udziału w wycieczkach zapraszane będą znane osoby. W ramach projektu organizowane i propagowane staną się wszelkie sporty rowerowe.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Szkoła Podstawowa nr 11, teren i okolice miasta
Szacowana wartość [zł]	80 000,00
Środki publiczne [zł]	80 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.3.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Miejsce spotkań dzieci i młodzieży <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
Uzasadnienie realizacji	Główne założenia projektu to: 1. rozwijanie aktywności społecznej, 2. prowadzenie zajęć tematycznych i zwiększenie motywacji do nauki, 3. rozwijanie zainteresowań i poszerzenie oferty rozwoju osobistego, 4. przeciwdziałanie problemom związanym z niewystarczającą samodzielnością ekonomiczną, 5. podwyższenie wyników w nauce dzieci z uboższych rodzin poprzez pomoc w uczeniu się, 6. spędzanie czasu z rówieśnikami, integracja, aktywizacja, 7. pomoc pedagogiczno-psychologiczna, 8. poszerzenie oferty edukacyjnej, kulturalnej i rozrywkowej, 9. zaproponowanie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dzieciom i młodzieży jako alternatywy dla aktywności destruktywnych, 10. przeciwdziałanie problemom związanym ze zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży. Projekt ma też na celu niwelowanie problemów związanych z edukacją, zapewni szerszą ofertę spędzania czasu wolnego, miejsce spotkań, integracji. Dzieci zameldowane na Bydgoskim Przedmieściu będą mogły zaś otrzymać pomoc w nauce oraz rozwijać swoje zainteresowania.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się zagospodarowanie i przysposobienie pomieszczeń do realizacji projektu integrującego dzieci i młodzież (łaziki schodowe, schodołaz, transporter schodowy), a także dostawienie nowych urządzeń rekreacyjno-edukacyjnych, np. tablic edukacyjnych, logicznych gier integracyjnych, liczydła. Co istotne, założenia projektowe uwzględniają zatrudnienie specjalistów z odpowiednimi kompetencjami, np. psychologa.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. J. Gagarina 152 lok. 22A
Szacowana wartość [zł]	1 200 000,00
Środki publiczne [zł]	1 200 000,00 (1 020 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 180 000,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok]

Okres realizacji	2024-2025
-------------------------	-----------

Numer projektu	P.3.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Ferie zimowe i letnie na Bydgoskim Przedmieściu
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
Realizator	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
Uzasadnienie realizacji	Fundacja Akademia Rozwoju prowadzi warsztaty letnie na Bydgoskim Przedmieściu, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem zarówno wśród dzieci, jak i rodziców, którzy pracując, nie mogą zostawić dzieci samych w domu, a względy ekonomiczne często nie pozwalają im na opłacenie dodatkowych zajęć. Od 5 lat wnioskodawca realizuje warsztaty i półkolonie w okresie letnim i zimowym. Posiada doświadczenie w pracy z dużą grupą dzieci liczącą ponad 60 osób. Celem projektu jest pobudzenie aktywności społecznej wśród dzieci i młodzieży poprzez organizację dodatkowych zajęć pozaszkolnych przez fundację.
Zakres przedsięwzięcia	Zakres projektu obejmuje organizację bezpłatnych warsztatów i półkolonii dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji. Warsztaty zimowe odbywać się będą podczas ferii w godz. 7:30 – 16:30, w godzinach pracy rodziców. Utworzone zostaną 2 grupy po 15 osób oraz 6 grup po 15 osób – łącznie 90 osób w okresie ferii letnich. Projekt adresowany jest do młodzieży z terenu rewitalizacji (nastąpi weryfikacja osób po adresie zamieszkania) oraz uczniów szkół podstawowych zlokalizowanych na Starym Mieście, Podgórzu i Bydgoskim Przedmieściu. Podczas ferii letnich i zimowych odbędą się: 1. warsztaty zdrowego odżywiania, 2. warsztaty technik pamięci i koncentracji, 3. wyjście do kina, 4. sportowe rozgrywki, 5. zwiedzanie Bydgoskiego Przedmieścia z przewodnikiem, 6. gry, zabawy z animatorem, warsztaty plastyczne. Czas pobytu dzieci na warsztatach wyniesie około 9 godz. W czasie trwania warsztatów zapewni się uczestnikom minimum jeden gorący posiłek (zupę). Projekt będzie uwzględniał dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym zapewni minimalne wymagania wynikające z zapisów art. 6 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Jednostka urbanistyczna	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. M. Konopnickiej 13
Szacowana wartość [zł]	20 200,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	20 200,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024-2025

Numer przedsięwzięcia	P.3.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Kurs Ósmoklasisty
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
Realizator	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest zniwelowanie niżej wymienionych negatywnych zjawisk społecznych zidentyfikowanych w wyniku diagnozy miasta i diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji: 1. niski poziom motywacji do nauki, 2. niezadowalające wyniki z egzaminu ósmoklasisty, 3. brak miejsc na aktywność pozalekcyjną dla dzieci i młodzieży. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację kursów dla ósmoklasisty – z j. angielskiego, j. polskiego, matematyki. Mimo iż tego typu kursy wnioskodawca organizuje regularnie, trzeba zaznaczyć, że dla niektórych rodziców barierą w wysłaniu swoich dzieci na zajęcia są finanse. Kursy zapewniają lepszą zdawalność egzaminu, pozwalają na podniesienie wyników kwalifikujących do szkół średnich, zwiększają motywację do nauki, umożliwiają indywidualne podejście do ucznia oraz przeznaczenie dodatkowego czasu, którego może brakować w szkole podczas regularnych zajęć. Uczniowie, którzy brali udział w kursach, zdają egzaminy na poziomie 85-92%.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach kursu zakłada się realizację zajęć przygotowujących do egzaminu ósmoklasisty. Zakłada się organizację zajęć grupowych z j. polskiego, matematyki i j. angielskiego. Uczestnikami projektu zostanie młodzież ze szkół podstawowych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, tj. Starego Miasta, Podgórze, Bydgoskiego Przedmieścia (na podstawie adresu zamieszkania). Aby zostały uruchomione, musi uczestniczyć w nich co najmniej 15 osób. Z każdego przedmiotu przewiduje się 50 godz. zajęć. Dodatkowo odbywać się będą konsultacje indywidualne dla uczestników kursu, łącznie w wymiarze 50 godz. (ich wymiar czasowy zależy ostatecznie jednak od potrzeb grupy). Zajęcia zostaną zaplanowane raz w tygodniu i trwać będą 2 godz., a w przypadku soboty – do 5 godz. zegarowych. Zaplanowane działania odbędą się w Centrum Aktywności Lokalnej 2. Piętro w godzinach popołudniowych, a jeśli będzie taka możliwość, nawet w soboty. Obiekt jest dobrze skomunikowany środkami publicznego transportu zbiorowego względem centrum miasta. Miejsce zapewnia dogodnie połączenia liniami tramwajowymi. Mieści się dość blisko dworca kolejowego i autobusowego. Poza tym można do niego dojechać ścieżką rowerową wzdłuż ul. Bydgoskiej lub Mickiewicza. Działania będą gwarantować dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami z uwzględnieniem minimalnych wymagań wynikających z zapisów art. 6 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Konopnickiej 13
Szacowana wartość [zł]	16 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	16 000,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024-2025

Numer przedsięwzięcia	P.3.6.
Tytuł przedsięwzięcia	Centrum Rozwoju i Terapii (w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”) <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzeniem miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Realizator	Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Uzasadnienie realizacji	Realizacja projektu wynika z potrzeby wzrostu dostępności do profesjonalnej pomocy udzielanej w zakresie zdrowia psychicznego mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia oraz innych mieszkańców Torunia, zarówno dzieci, młodzieży i dorosłych. Głównym problemem, na który odpowiada projekt, jest wciąż rosnąca potrzeba organizowania różnych działań, które po czasie pandemii i innych ważnych wydarzeniach pomogą społeczeństwu w odzyskiwaniu i budowaniu równowagi psychicznej. Powstanie kolejnego miejsca na mapie pomocowej Torunia wpłynie pozytywnie na czas oczekiwania na wizytę u specjalisty, skracając go i rozwiązując w ten sposób problem długiego oczekiwania. Celem działań powołanego centrum jest również łączenie działań pomocowych w jednej lokalizacji („pod jednym dachem”), co znacznie ułatwi beneficjentom korzystanie z różnych oferowanych form pomocy. Wielokrotnie demotywowującym dla odbiorców jest konieczność poszukiwania różnych specjalistów w różnych miejscach/lokalizacjach. Poprzez zorganizowanie zróżnicowanej pomocy w jednym miejscu, chcemy wpływać na zmniejszenie skali opisanego problemu. Kolejnym celem planowanych działań jest również organizowanie działań o charakterze nie tylko leczniczym/terapeutycznym, ale również profilaktycznym w postaci warsztatów rozwojowych, wzmacniających i edukacyjnych.
Zakres przedsięwzięcia	Zadanie realizowane jest w ramach większego przedsięwzięcia, jakim jest „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”, które dofinansowane jest w 100% w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Centrum Rozwoju i Terapii działające przy Toruńskim Centrum Usług Społecznych jest projektem, którego głównym zadaniem jest zapewnienie możliwości skorzystania ze wsparcia związanego ze zdrowiem psychicznym mieszkańców Torunia. Centrum powstało w ramach realizowanego projektu pilotażowego pn. „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Siedziba Centrum Rozwoju i Terapii znajduje się w zabytkowej kamienicy u zbiegu ulic S. Klonowica 19 i Bydgoskiej 60. Dzięki przeprowadzonemu remontowi we wnętrzu kamienicy zaprojektowano poczekalnię, pokoje do terapii indywidualnej, rodzinnej, par oraz salę warsztatową. W Centrum Rozwoju i Terapii mieszkańcy Torunia będą mogli uzyskać wsparcie w postaci: indywidualnych sesji psychologicznych,

	2. indywidualnych sesji psychiatrycznych, 3. psychoterapii osób dorosłych (terapia indywidualna, terapia par, terapia rodzinna), 4. terapii dzieci i młodzieży, 5. mediacji rodzinnych, 6. coachingu rodzicielskiego, 7. warsztatów rozwojowych dla dzieci i dorosłych, 8. specjalistycznych szkoleń. Od stycznia 2024 roku Centrum Rozwoju i Terapii będzie czynne zarówno w godzinach popołudniowych, jak i popołudniowych. Warsztaty i zajęcia grupowe zaplanowano również w weekendy. Szczegółowy terminarz będzie udostępniany na stronie www.tcus.torun.pl oraz na Facebooku. W centrum swoje usługi świadczyć będą wysokiej klasy specjaliści, znani na toruńskim rynku. Oferta centrum będzie kształtowana w odpowiedzi na zapotrzebowanie zgłaszane przez mieszkańców. W perspektywie kolejnych 7 lat, Toruńskie Centrum Usług Społecznych zabezpieczyło środki zewnętrzne na kontynuowanie i rozwijanie usług świadczonych w ramach Centrum Rozwoju i Terapii. Celem ułatwienia dostępu do siedziby centrum osobom ze specjalnymi potrzebami, zaplanowano dostosowanie wejścia do lokalu poprzez zakup ramp podjazdowych.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. S. Klonowica 19/2 (parter)
Szacowana wartość [zł]	Do oszacowania (całkowita wartość zadania „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”: 2 801 860,00)
Środki publiczne [zł]	Do oszacowania (całkowita wartość zadania „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”: 2 801 860,00)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów [szt.] • Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji [szt.] • Liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami [szt.] • Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury objętych wsparciem [osoby] • Powierzchnia zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów [ha]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.3.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 52 <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, w tym osób starszych, podtrzymujących ich aktywność i samodzielność.
Wnioskodawca	Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
Uzasadnienie realizacji	Celem zadania jest objęcie wsparciem osób, które do tej pory żyły w domach samotnie, często nie mając żadnej rodziny (tzw. eurosieroty, których dzieci w poszukiwaniu pracy emigrowały z kraju). Utrzymanie seniorów w miarę dobrej kondycji fizycznej i psychicznej to kluczowe zadanie gminy. Projekt odpowiada na zidentyfikowane w przeprowadzonej na potrzeby przygotowania GPR-T do 2027 diagnozie miasta oraz pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji. Diagnoza wykazała szereg występujących negatywnych zjawisk społecznych związanych z niedostateczną samowystarczalnością ekonomiczną, bezrobociem i innymi problemami, które wynikają z powyższego. Objęcie wsparciem społeczności dotkniętej trudną sytuacją życiową da szansę na poprawę ich warunków bytowych. Kompleksowe wsparcie pozwoli uczestnikom nauczyć się, jak przezwyciężać życiowe trudności. Ponadto pozwoli na zawarcie nowych przyjaźni, wymianę doświadczeń i integrację lokalnej społeczności. Usługi świadczone dla ww. podgrup będą realizowane w lokalnej społeczności i umożliwią osobom niezależne życie w środowisku. Usługi te będą miały charakter zapobiegający odizolowaniu od rodziny i środowisk lokalnych i zagwarantują tym osobom warunki zbliżone do warunków domowych oraz rodzinnych, podtrzymując więzi rodzinne i sąsiedzkie. Prowadzone działania zgodne będą z zasadami równości szans i niedyskryminacji, z dostosowaniem dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Prowadzenie DDSenior+ doprowadzi do zwiększenia aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym. Umożliwienie seniorom korzystanie z DDSenior+ pozwoli rozszerzyć ofertę na rzecz społecznej aktywności o wsparcie w postaci aktywności ruchowej, kinezyterapii, zajęć edukacyjnych, informacyjnych, rekreacyjnych, opiekuńczych itp. Jednym z wyzwań dla Gminy Miasta Toruń, określonym w Strategii rozwoju gminy miasta Toruń do roku 2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2028 r., są zmiany systemowe w podejściu do grupy seniorów w formie utworzenia odpowiedniej oferty aktywizacyjnej, programów zdrowotnych, dostosowania architektury (niwelowanie barier) i dostępu do budynków użyteczności publicznej. Zadanie publiczne opisane niniejszą ofertą wpisuje się w sposób bezpośredni w osiągnięcie tego wyzwania. Prowadzenie Dziennego Domu Senior+ wpisuje się w cele strategii i jest zadaniem wchodzącym w skład dalszych działań zmierzających do rozwoju statusu miasta przyjaznego rodzinom z dziećmi i seniorom, określonych w wymienionym dokumencie

	strategicznym (zadanie 1.1.26) oraz zadaniach: Poprawa sytuacji zdrowotnej mieszkańców (w tym inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, programy profilaktyczne, opiekuńcze itp.), poprzez realizację zadań: 1.5.4. Wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie opieki zdrowotnej i społecznej nad osobami zależnymi 1.5.5. Rozwinięcie i utrzymanie opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Szczegółowa analiza wykazała, że spośród wszystkich osób korzystających w 2021 r. z różnych form pomocy i wsparcia bardzo duży odsetek stanowią osoby w wieku emerytalnym – 1 086 kobiet po 60. roku życia i 397 mężczyzn w wieku po 65. roku życia (dane z raportu o stanie miasta za 2020 r.).
Zakres przedsięwzięcia	Zadanie obejmuje: 1. prowadzenie zajęć animacyjnych i terapeutycznych (raz dziennie z zatrudnionym personelem), 2. prowadzenie spotkań edukacyjnych i informacyjnych (raz w miesiącu – zajęcia prowadzone przez zaprzyjaźnionych wolontariuszy, specjalistów, lokalnych przedsiębiorców lub organizacje pozarządowe), 3. organizację imprez kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich z udziałem uczestników DDSenior+ (pikniki, festyny, jasełka, wigilia, walentynki, bal karnawałowy, andrzejki, mikołajki, spotkanie wielkanocne, imprezy okolicznościowe min. raz na 2 miesiące), 4. prowadzenie działań integrujących seniorów uczestniczących w zajęciach dziennych domów pobytu utworzonych na terenie GMT, 5. zapewnienie wyżywienia (3 posiłki), pomocy w utrzymaniu higieny osobistej, dostępu do książek, czasopism i gier, 6. zakup materiałów na zajęcia plastyczne, muzyczne, terapeutyczne i wspierające ruchowo, 7. organizację spotkań edukacyjnych oraz informacyjnych, codziennych zajęć animacyjnych i terapeutycznych, spotkania okolicznościowe; na każde zajęcia zakupione zostaną niezbędne materiały umożliwiające należyte prowadzenie zajęć, 8. zajęcia wspierające takie jak: rozwiązywanie trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw, tworzenie pism, wniosków, wsparcie w pozyskiwaniu pomocy w różnych sytuacjach, wsparcie w zarządzaniu budżetem domowym.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 52
Szacowana wartość [zł]	144 000,00
Środki publiczne [zł]	144 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] • Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.3.8.
Tytuł przedsięwzięcia	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 74 <i>Fot. Sławomir Kowalski/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, w tym osób starszych, podtrzymujących ich aktywność i samodzielność.
Wnioskodawca	Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
Uzasadnienie realizacji	Jednym z wyzwań dla Gminy Miasta Toruń, określonym w Strategii rozwoju gminy miasta Toruń do roku 2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2028 r., są zmiany systemowe w podejściu do grupy seniorów w formie utworzenia odpowiedniej oferty aktywizacyjnej, programów zdrowotnych, dostosowania architektury (niwelowanie barier) i dostępu do budynków użyteczności publicznej. Prowadzenie Dziennego Domu Senior+ wpisuje się w cele strategii i jest zadaniem wchodzącym w skład dalszych działań zmierzających do rozwoju statusu miasta przyjaznego rodzinom z dziećmi i seniorom. Celem zadania jest objęcie wsparciem osób, które do tej pory żyły w domach samotnie, często nie mając żadnej rodziny (tzw. eurosieroty, których dzieci w poszukiwaniu pracy emigrowały z kraju). Utrzymanie seniorów w miarę dobrej kondycji fizycznej i psychicznej jest kluczowym zadaniem. Usługi świadczone dla ww. podgrup dedykowane powinny być lokalnej społeczności. W ramach projektu przewiduje się wsparcie prowadzące do zapobiegania odizolowaniu od rodziny i środowisk lokalnych. Inicjatywa ma odbyć się w warunkach zbliżonych do domowych i rodzinnych. Co istotne, ma wspomóc podtrzymanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Projekt odpowiada również na zidentyfikowane w przeprowadzonej na potrzeby przygotowania GPR-T do 2027 diagnozie miasta oraz pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji. Diagnoza wykazała szereg występujących negatywnych zjawisk społecznych, w tym niekorzystnych zjawisk demograficznych, tj. np. starzenie się społeczeństwa i wynikające z tego negatywne zjawiska dotyczące poczucia osamotnienia czy też niski poziom integracji i aktywizacji społeczności. Kompleksowe wsparcie w ramach projektu pozwoli uczestnikom: 1. nauczyć się jak, przezwyciężać trudności, 2. zawierać nowe przyjaźnie, wymienić doświadczenia i zintegrować lokalną społeczność, 3. poprawić sytuację społeczną i zdrowotną mieszkańców poprzez aktywność ruchową (kinezyterapię, zajęcia edukacyjne, informacyjne, rekreacyjne, opiekuńcze itp., a także poprzez inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, programy profilaktyczne i opiekuńcze).
Zakres przedsięwzięcia	Zakres realizowanych działań obejmuje: 1. prowadzenie zajęć animacyjnych i terapeutycznych oraz spotkań edukacyjnych i informacyjnych (zajęcia prowadzone będą przez zaprzyjaźnionych wolontariuszy, specjalistów, lokalnych przedsiębiorców lub organizacje pozarządowe),

	2. organizowanie imprez kulturalnych, rekreacyjnych i towarzyskich z udziałem uczestników DDSenior+ (pikniki, festyny, jasełka, wigilia, walentynki, bal karnawałowy, andrzejki, mikołajki, spotkanie wielkanocne, imprezy okolicznościowe min. 1 raz na 2 miesiące), 3. inicjonowanie działań integrujących seniorów uczestniczących w zajęciach dziennych domów pobytu utworzonych na terenie Gminy Miasta Toruń; personel zapewni pomoc w utrzymaniu higieny osobistej, wyżywienie dla uczestników (3 posiłki), 4. zapewnienie dostępu uczestników do książek, czasopism i gier; w ramach projektu planuje się spotkania edukacyjne oraz informacyjne, codzienne zajęcia animacyjne i terapeutyczne oraz spotkania okolicznościowe (zakłada się zakup materiałów umożliwiających prowadzenie zajęć), 5. organizowanie zajęć wspierających: rozwiązywanie trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw, tworzenie pism, wniosków, wsparcie w pozyskiwaniu pomocy w różnych sytuacjach, wsparcie w zarządzaniu budżetem domowym.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 74
Szacowana wartość [zł]	144 000,00
Środki publiczne [zł]	144 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] • Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.3.9.
Tytuł przedsięwzięcia	Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz osób wychodzących z bezdomności <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia.
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Uzasadnienie realizacji	Projekt ma na celu podniesienie samodzielności osób stawiających pierwsze kroki na drodze samodzielności życiowej. Mieszkania treningowe przy ul. Bydgoskiej 74 przeznaczone są dla 10 osób bezdomnych i 8 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Realizowane w mieszkaniu treningowym wsparcie umożliwia przygotowanie do pełnej samodzielności poprzez doskonalenie umiejętności prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego, radzenia sobie z problemami codziennego życia, rozporządzania posiadanymi środkami finansowymi, pomaga w integracji ze środowiskiem poprzez rozwój umiejętności prawidłowego wchodzenia w relacje społeczne. Pobyt w mieszkaniu treningowym jest tymczasowy. Zakłada się, że osoby opuszczające mieszkania po okresie przewidzianym na realizację wsparcia, będą przygotowane do samodzielnego życia w środowisku.
Zakres przedsięwzięcia	Wychodzenie z bezdomności jest procesem długotrwałym i trudnym. Jeżeli osoba bezdomna nie osiągnęła odpowiedniego stopnia reintegracji społecznej, istnieje ryzyko powrotu do dawnego życia. Równie trudnym procesem może być usamodzielnianie się wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Sporo wychowanków, którzy wiele lat przebywali w instytucji, nie potrafi poradzić sobie z codziennymi wyzwaniami. Problemem staje się opłacanie rachunków, gospodarowanie pieniędzmi, przygotowywanie posiłków, organizowanie swojego dnia, robienie dobrze przemyślanych zakupów, założenie konta w banku, załatwianie formalności w urzędach itd. Ważnym etapem przejściowym dla osób wychodzących z bezdomności, jak i wychowanków pieczy zastępczej, są mieszkania treningowe. Tworzą one osobie tam przebywającej bezpieczną przestrzeń, w której może pod okiem pracownika MOPR „ćwiczyć samodzielność”. Pobyt w mieszkaniu treningowym stwarza możliwości uzyskania wsparcia w zakresie zdobycia kwalifikacji zawodowych, wykształcenia, poszukiwania pracy i pozyskania samodzielnego mieszkania, nabycia umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności życiowych, emocjonalnych, rodzinnych itp., rozwija umiejętności planowania i wykorzystywania czasu wolnego, umożliwia rozwijanie i utrwalanie poczucia odpowiedzialności za własne życie, uczy ponoszenia konsekwencji własnych decyzji i działań, umożliwia nabycie realnego postrzegania rzeczywistości. Zadanie realizowane będzie zgodnie z zapisami art. 4 ust. 3 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240). Odbiorcom zadania zapewniony zostanie dostęp alternatywny w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w zależności od ich potrzeb.

Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 74
Szacowana wartość [zł]	100 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki publiczne [zł]	100 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, korzystających z obiektów infrastruktury objętych wsparciem [osoby]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.3.10.
Tytuł przedsięwzięcia	Mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnością, chorobami neurologicznymi oraz z zaburzeniami psychicznymi
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia.
Wnioskodawca	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Realizator	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
Uzasadnienie realizacji	Projekt ma na celu tworzenie warunków sprzyjających poprawie sytuacji życiowej i społecznej mieszkańców poprzez zwiększenie różnorodności i jakości usług środowiskowych świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi z chorobami sprzężonymi, takimi jak upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe oraz chorobami neurologicznymi, tj. epilepsja. W społeczeństwie polskim powszechne jest postrzeganie osoby z zaburzeniami psychicznymi tylko w kontekście jej choroby, a indywidualne cechy niemal całkowicie znikają z pola widzenia. Pierwszy plan zajmuje choroba definiująca osobę w pejoratywnym sensie, budzącym lęk i niepewność. Przez to osoby te doświadczają wielokrotnego wykluczenia i narażone są na stygmatyzację społeczną. Problemy wynikające z przewlekłej choroby, wieku i niepełnosprawności koncentrują się wokół następujących obszarów: trudności w realizacji czynności dnia codziennego oraz szeroko pojmowanym funkcjonowaniu w życiu społecznym, problemy z określeniem własnych zainteresowań, brak zainteresowania życiem politycznym i kulturalnym (niska aktywność społeczna), niewystarczająca wiedza na temat choroby i możliwości radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, a także przysługujących praw. Projekt ma na celu wzmocnienie ich poczucia własnej wartości, zwiększenie umiejętności radzenia sobie z problemami dnia codziennego, ukształtowanie postaw pozwalających na samodzielne w przyszłości funkcjonowanie w środowisku.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt jest kontynuacją zadania z zakresu pomocy społecznej realizowanego od 1 lipca 2020 roku. W roku 2018 Wojewoda Kujawsko-Pomorski przyznał Gminie Miasta Toruń dotację celową z przeznaczeniem na dofinansowanie mieszkań chronionych w związku z działaniem 4.7 wynikającym z Programu „Za życiem”. Zgodnie z zawartą umową, GMT zobowiązała się do zapewnienia trwałości funkcjonowania utworzonego mieszkania przez okres 10 lat od czasu jego uruchomienia. Zadanie realizowane jest przez podmiot niepubliczny wyłoniony w trybie otwartego konkursu ofert zgodnie z Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Główną ideą zaplanowanego działania jest aktywne włączenie osób ze schorzeniami psychicznymi do struktur społecznych. Przez aktywne włączenie rozumie się wypracowanie poczucia sprawczości oraz odpowiedzialności za własne działania i decyzje. Beneficjenci nabędą umiejętności pozwalające im na swobodne funkcjonowanie w prowadzeniu gospodarstwa domowego, dbałości o zajmowane pomieszczenie oraz bezproblemowe współistnienie w grupie mieszkańców. Wsparcie specjalistów pomoże mieszkańcom w wyrobieniu umiejętności pełnienia ról społecznych, otrzymaniu wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i przygotowaniu do samodzielnego życia. Zaplanowane działania: Przez 7 dni w tygodniu odbywać się będą treningi ze szczególnym uwzględnieniem takich czynności, jak przemieszczanie się, utrzymanie higieny osobistej, ubieranie się, sprzątanie, robienie zakupów, załatwianie spraw urzędowych i osobistych, realizacja kontaktów społecznych, utrzymanie więzi rodzinnych oraz uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej. Każdy mieszkaniowiec otrzyma wsparcie pracownika socjalnego, psychologa/psychoterapeuty oraz terapeuty/asystenta osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, w wymiarze nie mniej niż średnio 3 godz. w tygodniu.

	Zadanie realizowane będzie zgodnie z zapisami art. 4 ust. 3 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240). Odbiorcom zadania zapewniony zostanie alternatywny dostęp w obszarze dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej w zależności od ich potrzeb. Mieszkanie przeznaczone jest dla 7 osób, a od 1.01.2026 r. dla 6.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. M. Konopnickiej 31
Szacowana wartość [zł]	195 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki publiczne [zł]	160 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Środki prywatne [zł]	35 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury objętych wsparciem [osoby]
Okres realizacji	2020-2027 (z perspektywą na kolejne lata)

Numer przedsięwzięcia	P.3.11.
Tytuł przedsięwzięcia	Społeczna Agencja Pośrednictwa <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia
Wnioskodawca	Fundacja Studio M6
Realizator	Fundacja Studio M6
Uzasadnienie realizacji	Projekt Społeczna Agencja Pośrednictwa ma na celu rozwój działalności statutowej fundacji i zwiększenie jej działań poradniczych świadczonych w partnerstwie z instytucjami i organizacjami na rzecz ogółu mieszkańców i mieszanek Gminy Miasta Toruń poprzez zapewnienie stałego miejsca świadczenia usług pomocowych. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez uruchomienie w siedzibie agencji – innowacji społecznej rozwijanej w międzynarodowym programie Google.org Impact Challenge – dedykowanych i rozszerzonych usług poradniczych. Bazując na infrastrukturze innowacji oraz zdobytym doświadczeniu i sieci współpracy, rozwinięte zostaną usługi specjalistyczne w duchu deinstytucjonalizacji. Tym samym połączona zostanie pomoc systemowa świadczona przez instytucje, z którymi fundacja współpracuje od kilku lat, z tą oferowaną w GMT przez organizacje pozarządowe i partnerów fundacji. Rozwijany i sprawdzony przez fundację model wsparcia dzięki dotacji stanie się franczyzą społeczną gotową do skalowania. Społeczna Agencja Pośrednictwa (SAP) jest inicjatywą odpowiadającą na szereg problemów dotyczących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Celem SAP jest kompleksowa pomoc indywidualnym adresatom/tkom działań, wsparcie lokalnej społeczności, w której SAP funkcjonuje, jak i współpraca z biznesem nad budowaniem inkluzyjnego i różnorodnego miejsca pracy spełniającego jednocześnie cele zrównoważonego rozwoju. Społeczna Agencja Pośrednictwa poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi, społecznymi samorządem i jednostkami centralnymi odpowiada na strukturalne uwarunkowania wykluczenia (takie jak stygmatyzacja poprzez miejsce zamieszkania czy przynależność do danej grupy społecznej). Agencje, taka jak SAP, odpowiadają na problemy obszarów historycznie zdegradowanych z ponad średnim poziomem osób biernych zawodowo, z problemami mieszkaniowymi lub innymi objawami wkluczenia. Uwarunkowania wykluczenia mogą doprowadzać do braku inicjatyw oddolnych od mieszkańców/nek ukierunkowanych na poprawę ich warunków. W konsekwencji, może to skutkować poczuciem braku sprawczości, brakiem perspektyw na poprawę oraz zależnością od programów socjalnych. SAP odpowiada na te problemy poprzez aktywizację społeczno-zawodową, reintegrację, budowanie więzi (również międzypokoleniowych) oraz kreowanie lokalnych liderów i liderów zmiany spośród tej społeczności. SAP to swego rodzaju klub pomocowy do spotkań i rozwiązywania konkretnych potrzeb indywidualnych osób jak i społeczności, połączony z pośrednictwem mieszkaniowym, z pośrednictwem pracy i wsparciem terapeutycznym.

	Spółeczna Agencja Pośrednictwa prowadzi usługi socjalne kierowane do osób potrzebujących wsparcia w trudnej sytuacji życiowej, również osób starszych i samotnych, osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami osobowości i w kryzysie psychicznym oraz osób z doświadczeniem uchodźczym. SAP to sieciowanie, wymiana doświadczeń i wspólne szukanie rozwiązań przy udziale kadry profesjonalnie do tego przygotowanej. Poprzez współpracę z biznesem SAP odpowiada na potrzeby budowania kompetencji przyszłości. W agencji oprócz włączenia cyfrowego przygotowuje się osoby do podjęcia pracy poprzez uruchamianie praktyk zawodowych i staży, w tym we współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi i korporacyjnymi. Dla tego ostatniego rosnący popyt na zrównoważone produkty i usługi otwiera nowe możliwości do poprawy swojej atrakcyjności biznesowej na rynku pracy oraz odpowiada na zmieniające się zachowania konsumentów i wdrażane raportowanie ESG. Od września 2021 r. Spółeczna Agencja Pośrednictwa jest innowacją społeczną rozwijaną w międzynarodowym programie Google.org Impact Challenge. Więcej informacji na temat programu : https://impactchallenge.withgoogle.com/cee2021 Spółeczna Agencja Pośrednictwa w Toruniu testowana była w 2019 i 2020 r. w ramach projektów realizowanych z grantów Lokalnej Grupy Działania „Dla Miasta Torunia”.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt Spółeczna Agencja Pośrednictwa ma na celu w okresie 24 miesięcy zwiększenie dostępności specjalistycznego poradnictwa i pośrednictwa dla mieszkańców i mieszanek Torunia (całego miasta), w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym ofiar przemocy, dyskryminacji oraz wojny poprzez bezpłatne poradnictwo i wsparcie, również psychologiczne. Ponadto rozwijając partnerstwa i współpracę z instytucjami publicznymi, Spółeczna Agencja Pośrednictwa tworzy ekosystem uzupełniających się usług społecznych na rzecz mieszkańców i mieszanek miasta. Fundacja Studio M6 brała udział w konsultacjach z TCUS nad potencjałem współpracy oraz realizuje Strategię rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021 - 2027. W ramach projektu specjalistka ds. pośrednictwa w agencji zostanie w pełnym wymiarze czasu pracy oddelegowana do prowadzenia stałej obsługi mieszkańców i mieszanek miasta oraz dodatkowo podejmie kurs z zakresu świadczenia poradnictwa obywatelskiego. Osoba ta poprowadzi obsługę w języku polskim, ukraińskim, rosyjskim i angielskim. Od marca 2022 r. do dnia pisania projektu w bazie pośrednictwa zarejestrowanych zostało 500 osób w ramach dotychczas prowadzonych projektów. Rejestracja odbywa się w siedzibie agencji lub za pomocą strony internetowej. W grudniu 2023 r. zostanie uruchomiona dedykowana strona Społecznej Agencji Pośrednictwa zawierająca podstrony poświęcone pośrednictwu pracy, mieszkań i wiedzy. W agencji prowadzona jest również infolinia dla osób zarejestrowanych w bazie SAP (poniedziałek – piątek, 9:00 – 17:00). Mieszkańcy i mieszkanki przyjmowani będą od poniedziałku do piątku w godz. 9:00 – 17:00. Po rejestracji w bazie i wywiadzie uzyskają poradę lub zostaną skierowani na poradnictwo specjalistyczne w jednej ze ścieżek: prawnej, zawodowej, psychologicznej lub konsumenckiej. Zakłada się i budżetuje w każdej ze ścieżek po 14 godz./miesiąc poradnictwa w 2024 r. i 15 w 2025 r. Z możliwością przesunięć w danym miesiącu zgodnie z potrzebami mieszkańców i mieszanek. Taka ścieżka pracy wynika bezpośrednio z doświadczenia fundacji w prowadzeniu projektów poradnictwa/doradztwa. Osoby potrzebujące poradnictwa specjalistycznego umawiane będą na indywidualne wizyty z jednym (lub kilkoma, w zależności od potrzeby) ze specjalistów. W siedzibie agencji znajduje się Gabinet Terapii, utworzony w ramach dotacji z OWES w Toruniu w 2020 r., w którym świadczona jest indywidualna pomoc beneficjentom. To miejsce, w którym również w ramach partnerstwa prowadzone jest wsparcie psychologiczne w ramach projektu „Nie jesteś sam_a” Stowarzyszenia OSNOVA (wrzesień 2023 – marzec 2024) oraz w ramach projektu „Społeczna Agencja Pośrednictwa – po sąsiedzku” (projekt

dedykowany osobom z Ukrainy, sierpień 2023 – marzec 2024). Planowana dotacja w 100% pokryje koszty utrzymania siedziby SAP oraz zabezpieczy kluczowy personel do świadczenia usług specjalistycznego poradnictwa. W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do r. 2027* i dotacji miejskich możemy uzupełniać działania w projekcie o warsztaty i szkolenia dla grup zagrożonych wykluczeniem.

Fundacja planuje uruchamianie kolejnych projektów realizowanych w SAP, w których środki z dotacji NIW zabezpieczające koszty prowadzenia agencji będą mogły być wykazywane jako wkład własny ze środków publicznych. Tym samym dotacja pozwoli na rozszerzanie zakresu pomocy poprzez np. projekty podnoszące kompetencje beneficjentów SAP (warsztaty, szkolenia), zajęcia integracyjne, kampanie społeczne, projekty podnoszące partycypację i zaangażowanie obywatelskie itp. Zespół fundacji posiada doświadczenie w prowadzeniu powyższych.

Poradnictwem specjalistycznym zajmować będą się osoby z doświadczeniem w pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

Poradnictwo obywatelskie polegać będzie na wspieraniu w samodzielnym rozwiązaniu problemu, a w razie potrzeby doradca sporządzi z beneficjentem plan wyjścia z problematycznej sytuacji życiowej i pomoże w wykonaniu go krok po kroku. Specjalistka ds. pośrednictwa świadcząca takie porady dzięki dotacji będzie miała możliwość skierowania obywateli do jednego ze specjalistów:

1. porady psychologiczne świadczone przez dyplomowanego psychologa (możliwa współpraca z innymi organizacjami: Stowarzyszenie OSNOVA lub Fundacja FREE DOM),
2. porady prawne świadczone przez kancelarię prawną specjalizującą się m.in. w prawie pracy, prawie karnym, prawie rodzinnym i opiekuńczym,
3. porady konsumenckie świadczone przez doświadczonego praktyka prawa pracy i prawa konsumenckiego,
4. porady zawodowe świadczone przez jednego z doradców zawodowych w organizacji. Fundacja jest wpisana do Krajowego Rejestru Agencji Zatrudnienia z siedzibami przy ul. Mostowej 6 (obszar rewitalizacji Stare Miasto) i ul. A. Mickiewicza 112 (obszar rewitalizacji Bydgoskie Przedmieście). W 2022 r. dzięki wsparciu fundacji 142 osoby uzyskały zatrudnienie w Toruniu. Poradnictwo zawodowe jest świadczone w ramach obecnie realizowanych projektów. Fundacja współpracuje z Biurem Karier UMK, Powiatowym Urzędem Pracy dla Miasta Torunia oraz Centrum Integracji Społecznej CISTOR. W ramach współpracy z innymi organizacjami fundacja ma możliwość kierowania podopiecznych na staże i praktyki. Sama również przyjmuje stażystów i praktykantów do fundacji. Poradnictwo specjalistyczne prowadzone będzie przez eksperta po skierowaniu od specjalistki ds. pośrednictwa. Każde spotkanie odnotowane będzie za pomocą karty spotkania z datą, godziną, czasem trwania, opisem oraz podpisami osób biorących udział oraz udzielających wsparcia.

Bezpośrednimi odbiorcami/czyniami projektu korzystającymi z działań poradnictwa oraz usług doradztwa i wsparcia będą: osoby indywidualne w wieku 18+, ze względu na strukturę bezrobocia, poziom aktywności społecznej oraz strukturę płciową, w tym osób uchodźczych – będą to w większości kobiety (70%-80%).

Od początku fundacja pracuje z osobami z tzw. katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, więc będą to ponadto osoby:

1. uchodźcze i cudzoziemskie, w tym ofiary wojny,
2. osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności,
3. osoby bezrobotne (długoterminowo i krótkoterminowo) oraz bierne zawodowo,
4. osoby wychodzące z pieczy zastępczej,
5. osoby wychodzące z zakładów karnych,

	6. osoby korzystające z opieki społecznej, w tym z Niebieską Kartą, samotnie rodzice, 7. ubogie osoby pracujące, 8. młode osoby wchodzące na rynek pracy bez kwalifikacji, 9. osoby zagrożone kryzysem bezdomności, 10. inne osoby kwalifikujące się do otrzymania instytucjonalnej pomocy społecznej. Na podstawie wcześniej zrealizowanych projektów szacuje się, że w okresie 24 miesięcy zaangażowanych zostanie z tej grupy w projekt nie mniej niż 300 osób (210-240 kobiet, 50-90 mężczyzn). Zapewniona zostanie dostępność działań realizowanych w ramach projektu osobom ze szczególnymi potrzebami w obszarze dostępności architektonicznej, dostępności cyfrowej, dostępności informacyjno-komunikacyjnej. Zespół SAP został przeszkolony z obsługi platformy iPFRON+, organizacja posiada stronę www dostosowaną do wymogów WCAG, zespół w tym roku dzięki dotacji z NIW w projekcie SZKOLIMY NGO na rozwój instytucjonalny odbędzie kurs języka migowego. Materiały wideo umieszczane w Internecie posiadają napisy w języku polskim. Fundacja posiada pętlę indukcyjną oraz przestrzeń w SAP dostosowaną jest do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami (toaleta, podłoga antypoślizgowa). Personel ma doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnościami. Fundacja jest przedsiębiorstwem społecznym zatrudniającym osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. A. Mickiewicza 112
Szacowana wartość [zł]	600 000,00
Środki publiczne [zł]	600 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	- Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] - Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] - Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024-2025

Numer przedsięwzięcia	P.3.12.
Tytuł przedsięwzięcia	Społecznie odpowiedzialni
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Prowadzenie działań profilaktycznych i pomocy osobom doświadczającym problemów psychicznych i trudności w realizacji funkcji społecznych i zawodowych
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
Uzasadnienie realizacji	Zgodnie z danymi z Wydziału Spraw Administracyjnych UMT, 37% społeczeństwa stanowią osoby, które mogą w najbliższym czasie wymagać wsparcia innych osób lub obecnie go potrzebują z uwagi na niepełnosprawności, niesamodzielność, przewlekłą chorobę lub wiek. Odpowiedzią na problemy tej grupy jest zgodnie ze Strategią rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.): zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez wdrożenie systemu koordynacji oraz standaryzacji usług społecznych oraz rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem wystandaryzowanych usług opiekuńczych, ośrodków wsparcia dziennego, gospodarstw opiekuńczych, rodzinnych domów pomocy oraz dążenie w kierunku zatrudniania przez jednostki samorządu terytorialnego osób świadczących środowiskowe usługi opiekuńcze. Ten kierunek wspiera również Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji dla WK-P na lata 2023-2024 (ROPS w Toruniu): dostęp do zindywidualizowanej opieki w środowisku zamieszkania. Podstawowym założeniem procesu deinstytucjonalizacji (...) jest rozbudowa i dywersyfikacja systemu środowiskowych usług. Projekt zapewni warunki do rozwoju usług opiekuńczych świadczonych w ośrodkach wsparcia dziennego jako elementu systemu zróżnicowanego wsparcia osób wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Taki sam kierunek działań wynika z: Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych w Gminie Miasta Toruń oraz Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Torunia na lata 2021-2027. Drugim znaczącym obszarem wymagającym pomocy na obszarze GMT jest przemoc w rodzinach, zgodnie z danymi MOPR w ostatnich latach zwiększa się sukcesywnie liczba wszczynanych procedur w ramach Niebieskiej Karty. Za Regionalnym planem rozwoju usług (...): dane za 2021 r. wskazują podwojenie (w porównaniu z rokiem poprzednim) liczby odebranych dzieci w związku z przeciwdziałaniem w obszarze przemocy w rodzinie. Wzrostowi uległa również liczba dzieci umieszczonych z tego powodu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Jak wskazują sami mieszkańcy gminy – niezbędne jest stworzenie systemu rozwiązań mających na celu zapobieganie przemocy w rodzinie. Ponad połowa badanych mieszkańców Torunia była świadkiem (bezpośrednim lub pośrednim) przemocy. Zazwyczaj była to przemoc psychiczna, nieco rzadziej – fizyczna (Strategia rozwiązywania problemów [...]). Projekt odpowiada więc na zidentyfikowane w przeprowadzonej na potrzeby przygotowania GPR-T do 2027 diagnozie miasta oraz pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji. Diagnoza wykazała szereg występujących negatywnych zjawisk społecznych związanych z niedostateczną samowystarczalnością ekonomiczną, bezrobociem i innymi problemami, które wynikają z powyższego. Objęcie wsparciem społeczności dotkniętej trudną sytuacją życiową da szansę na poprawę ich warunków bytowych. Celem inicjatywy jest także wzrost dostępu mieszkańców Torunia (poprzez rozszerzenie oferty) do wysokiej jakości usług społecznych świadczonych przez TCUS oraz objęcie wsparciem jeszcze większej liczby osób potrzebujących.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu zaplanowano działania związane z wprowadzeniem nowych usług społecznych:

	1. utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie (przemocy domowej), wsparcia procesu deinstytucjonalizacji związanego z wdrożeniem usług o charakterze środowiskowym pozwalających na jak najdłuższy pobyt w środowisku domowym osób niesamodzielnych, 2. wprowadzenie nowych usług w dziennych domach pobytu polegających na prowadzeniu aktywnych warsztatów przez personel medyczny w zakresie profilaktyki prozdrowotnej oraz zaangażowanie opiekunów medycznych w każdym z dziennych domów pobytu będących w strukturze TCUS. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców Torunia, utworzony zostanie również dzienny dom pobytu dla 30 osób.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	1. Bydgoskie Przedmieście: ul. M. Konopnickiej 13, ul. A. Mickiewicza 57, ul. Bydgoska 74, 2. Stawki (przy granicy z Podgórzem): ul. Podgórska 2
Szacowana wartość [zł]	11 999 680,00
Środki publiczne [zł]	11 999 680,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] • Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.3.13.
Tytuł przedsięwzięcia	Domkultury! Bydgoskie Przedmieście <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Fundacja Fabryka UTU
Realizator	Fundacja Fabryka UTU/Domkultury! Bydgoskie Przedmieście
Uzasadnienie realizacji	Projekt ma na celu prowadzenie lokalnego otwartego miejsca spotkań i aktywności dla mieszkańców Torunia (Bydgoskie Przedmieście), wspieranie aktywności i działań społeczności lokalnych, a także tworzenie warunków do powstawania nowych inicjatyw obywatelskich, promowanie wolontariatu oraz poprawę jakości życia mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia. Celem podjętych działań jest również zwiększenie zaangażowania mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia oraz organizacji pozarządowych działających na terenie podobszaru w życie publiczne i społeczne, przy wykorzystaniu kultury jako narzędzia zmiany społecznej. Diagnoza sytuacji na Bydgoskim Przedmieściu z ostatnich lat wskazuje, że występujący problem marginalizacji i zagrożenia wykluczeniem społecznym wynika głównie z sytuacji społeczno-ekonomicznej tego obszaru. W następstwie wzrasta częstotliwość występowania negatywnych zjawisk, takich jak ubóstwo oraz przestępczość. W tym kontekście szczególnie pilne wydaje się wsparcie dzieci i młodzieży oraz ich rodzin, które nie są w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb w zakresie materialnym, psychologicznym i społecznym. Częstym problemem jest niewydolność wychowawcza rodziców, brak umiejętności inspirowania do różnych aktywności, gospodarowania wolnym czasem. Istotne jest uwzględnienie dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo, szczególnie narażonych na uzależnienia, przejawiających zaburzenia zachowania, zagrożonych negatywnymi wpływami środowiska, mających problemy z nauką, narażonych na konflikty z prawem. Bydgoskie Przedmieście jest jedną z najbardziej niebezpiecznych dzielnic Torunia, gdzie wielu młodych ludzi uznaje przemoc za rozwiązanie swoich problemów, a mowa nienawiści jest zjawiskiem codziennym. Mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia borykają się z problemami stygmatyzacji, osamotnienia i wykluczenia społecznego z powodów ekonomicznych, bezrobocia, niskich kwalifikacji zawodowych, trudnej sytuacji rodzinnej, przemocy w rodzinie, uzależnień, niepełnosprawności itd. Niezwykle istotna jest integracja lokalnej społeczności m.in. poprzez inicjowanie i prowadzenie działań animujących lokalną społeczność (wynikających z diagnozy potrzeb) oraz nieodpłatne udostępnianie przestrzeni na potrzeby i działania mieszkańców. Miejsce ma sprzyjać nawiązywaniu relacji, być placówką otwartą na społeczność lokalną i przez nią współtworzoną. Domkultury! udostępnia mieszkańcom przestrzeń i wiedzę niezbędną do realizacji własnych pomysłów na działania, wspiera rozwój wolontariatu, aktywnie i nieustająco włącza się aktywnie w życie okolicy. Zadanie będzie realizowane poprzez:

	1. czynne tworzenie warunków aktywnej integracji społeczności lokalnej, 2. proponowanie i realizację przedsięwzięć z zakresu animacji czasu wolnego, szczególnie na rzecz dzieci, młodzieży, osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów, osób z niepełnosprawnościami, 3. tworzenie warunków umożliwiających rozwijanie zainteresowań lub nabywanie nowych umiejętności (koła zainteresowań, warsztaty, szkolenia, inne aktywności), 4. promocję aktywności fizycznej, w tym zawierającej elementy rekreacji ruchowej (aktywne spacer, zielona szkoła, joga, capoeira, jazda na rolkach), 5. realizację działań z zakresu profilaktyki zdrowia i uzależnień, 6. tworzenie możliwości zaspokajania różnorodnych potrzeb edukacyjnych, kulturalnych, społecznych społeczności lokalnej, 7. nieodpłatne udostępnianie przestrzeni i narzędzi mieszkańcom, 8. wzmacnianie więzi rodzinnych, sąsiedzkich i międzypokoleniowych – budowania i umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, 9. wsparcie psychologiczne oraz realizację zajęć z zakresu arte- i hortiterapii, 10. działania na rzecz łagodzenia lub przeciwdziałania skutkom negatywnego wpływu pandemii COVID-19 w obszarze edukacji i rozwoju społecznego dzieci i młodzieży (ponowna integracja). Grupę docelową działań realizowanych w ramach projektu stanowią mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia: młodzież, seniorzy, dzieci, w tym grupy społeczne zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, objęte opieką zastępczą, z zaniedbanych środowisk czy placówek opiekuńczo-wychowawczych, z trudnościami edukacyjnymi, społecznymi, wychowawczymi, a także rodziny dysfunkcyjne, gdzie zaburzona jest komunikacja pomiędzy poszczególnymi członkami rodziny, występuje problem uzależnienia, niewydolności wychowawczej rodziców, bezrobocia, przemocy w rodzinie. Grupę docelową drugiego rzędu stanowią pracownicy socjalni, pedagodzy, animatorzy, streetworkerzy, NGO.
Zakres przedsięwzięcia	Proponowane przez Fundację Fabryka UTU działania dotyczą rewitalizacji i integracji społecznej (edukacji, integracji poprzez kolektywne działania kulturalne, społeczne wyrównywanie szans – szczególnie ludzi młodych) oraz ożywienia kulturowego poprzez projektowanie i generowanie wydarzeń kulturalnych i aktywne uczestnictwo w nich, działania z zakresu ochrony zabytków oraz nowych sposobów wykorzystania lokalnych tradycji i kulturowego dziedzictwa. W ramach Domukultury! funkcjonować będą: 1. Świetlica dla dzieci – codzienne „centrum wsparcia” czynne od poniedziałku do piątku w godz. 13:00 – 18:00, dodatkowo w wakacje i podczas ferii zimowych w godz. 9:00 – 15:00, odrabianie lekcji, wyjścia do kina, teatru, muzeum/zielona szkoła w wakacje, 2. Sanatorium dla umysłu – cykl działań skierowanych do seniorów (z edukacji medialnej, profilaktyki, dietetyki, ciała w ruchu – gimnastyki dla kobiet 50+), 3. Klub młodzieżowy STREFA – edukacja rówieśnicza, wsparcie psychologiczne i terapeutyczne, klub deskorolkowy, 4. Pracownie działań kreatywnych (ceramika, warsztaty rzemieślnicze, fotograficzne, dźwiękowe, muzyczne, teatralne), 5. Inkubator inicjatyw, punkt wolontariatu – punkt wsparcia aktywistów oraz młodych NGO – wypożyczalnia sprzętu, nieodpłatne udostępnianie przestrzeni na użytek niekomercyjny, 6. Punkt nieodpłatnego poradnictwa prawnego, 7. Międzypokoleniowe grupy wsparcia – oparte na dialogu międzypokoleniowym grupy, współpracujące z placówką Młody Las, Schroniskiem dla bezdomnych zwierząt itp.,

	8. Departament Wrażliwości – regularne spotkania Grupy Aktywnej Rehabilitacji. Celem działania jest zwiększenie dostępu (w sensie infrastrukturalnym i mentalnym) do oferty edukacyjnej i kulturalnej osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom z niepełnosprawnościami, oraz zwiększenie zaangażowania osób z niepełnosprawnościami w życie publiczne, społeczne i kulturalne, przy wykorzystaniu kultury jako narzędzia zmiany społecznej. Departament Wrażliwości to rodzaj nowej społecznej jednostki odpowiedzialnej za integrację społeczną, wspierającej wszechstronny rozwój osób z niepełnosprawnościami, bez stygmatyzacji i z uważnością. Departament Wrażliwości to również cykl szkoleń praktycznych, m.in. z zakresu języka migowego, audiodeskrypcji, systemów racjonalnych usprawnień. Domkultury! to miejsce dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami (utworzony podjazd dla wózków, toaleta oraz aneks kuchenny i inne pomieszczenia dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami), ma na celu intensyfikować działania usprawniające przestrzeń, tak by mogły z niej korzystać osoby z różnymi rodzajami i stopniami niepełnosprawności (działanie pn. Departament Wrażliwości).
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. H. Sienkiewicza 11/2 lub inny lokal + przestrzeń publiczna
Szacowana wartość [zł]	1 350 000,00
Środki publiczne [zł]	1 350 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba osób ze szczególnymi potrzebami, które są odbiorcami przedsięwzięć rewitalizacyjnych [osoby/rok] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

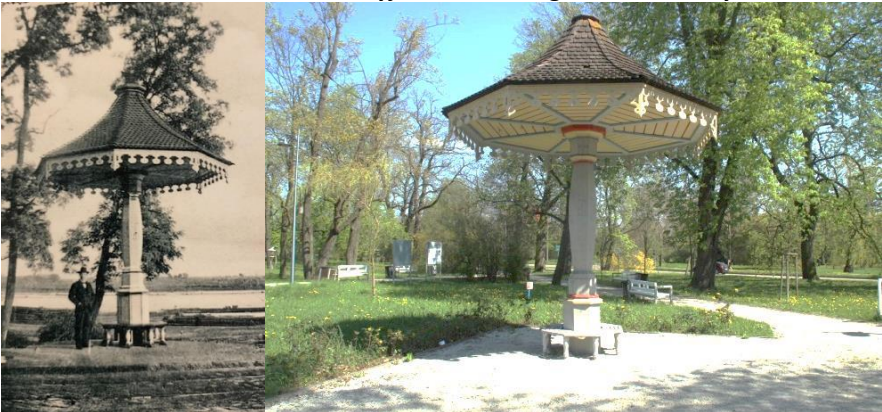
Numer przedsięwzięcia	P.3.14.
Tytuł przedsięwzięcia	Spacery na 6 łap
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Fundacja Programy Kopernikańskie
Realizator	Fundacja Programy Kopernikańskie, Toruńskie Towarzystwo Ochrony Praw Zwierząt
Uzasadnienie realizacji	Spacery na 6 łap to cykliczne spacery organizowane przy współpracy z behawiorystami, którzy będą spotykać się w parku wraz ze swoimi psimi podopiecznymi, aby wspólnie podczas spacerów poznać siebie, zwierzęta oraz otoczenie parku. Kontakt ze zwierzętami pomaga uwrażliwić na potrzeby istot słabszych i zależnych od człowieka. Ponadto obecność zwierząt potrafi działać terapeutycznie. Uwrażliwienie i umiejętność otworzenia się na potrzeby innych pomaga w nawiązywaniu relacji, sprzyja rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych, niwelując ryzyko odrzucenia oraz budując poczucie przynależności do osób, z którymi obcuje się na co dzień. W dalszej perspektywie pomaga zbudować własne poczucie bezpieczeństwa i poczuć się pewniej w świecie. Efektem inicjatywy będzie nabycie umiejętności „miękkich”, a także kompetencji skłaniających do podejmowania częstszej aktywności społecznej. Celem projektu jest aktywizacja mieszkańców rewitalizowanych podobszarów oraz integracja i aktywizacja społeczna budująca więź z mieszkańcami, a także idące za tym poczucie bezpieczeństwa i wspólnoty.
Zakres przedsięwzięcia	W trakcie spaceru będzie można porozmawiać na temat problemów z wychowaniem psów, zaznajomić się z sąsiadami – miłośnikami zwierząt. Członkowie Toruńskiego Towarzystwa Ochrony Praw Zwierząt będą pomagać i doradzać w zakresie wychowania i utrzymania psa oraz edukować w zakresie obowiązujących przepisów właścicieli czworonogów, promować pozytywne postawy wobec zwierząt. Dla osób nieposiadających zwierzęta zaplanowano możliwość zabrania sprawdzonych i przygotowanych wcześniej psów ze Schroniska dla Zwierząt w Toruniu przy ul. S. Przybyszewskiego. W spacerach mogą brać udział osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami, ponieważ infrastruktura parku oraz tempo spacerów nie stawiają ograniczeń w tym względzie.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Park Miejski, Szosa Bydgoska
Szacowana wartość [zł]	31 500,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	31 500,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.3.15.
Tytuł przedsięwzięcia	Ogród Wolna Wisła – rodzinny przystanek <i>Ze zbiorów Fundacji Wolna Wisła</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Fundacja Wolna Wisła
Realizator	Fundacja Wolna Wisła
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest rozwój nadwiślańskiej przestrzeni znanej dotychczasowym użytkownikom jako Ogród Społeczny Wolna Wisła i jego adaptacja na potrzeby rekreacyjne oraz edukacyjne mieszkańców Torunia. Ogród Wolna Wisła to było dzikie wysypisko śmieci uprzątnięte dzięki współpracy fundacji, MPO Toruń i wielu wolontariuszy. Fundacja Wolna Wisła chce dostosować to miejsce tak, aby mogło przyjmować różne grupy użytkowników: 1. grupy warsztatowe organizowane przez różne organizacje, 2. społeczność wolontariuszy-działkowców (tzw. ogród społeczny), 3. rowerzystów i spacerowiczów, w tym rodziny z dziećmi, 4. turystów podróżujących Wisłą, którzy szukają namiotowisk z bezpośrednim dostępem do rzeki. Kolejnym celem projektu jest udostępnienie atrakcyjnego odcinka wiślanego brzegu kilku grupom użytkowników. Rzeka Wisła to zaniedbany przez dziesięciolecia zanieczyszczony skarb wielu polskich miejscowości. Obecnie przeżywa swój renesans jako przestrzeń wypoczynku, rekreacji, ale też edukacji ekologicznej i wartości kulturowych łączących całą wspólnotę narodową, jak i społeczności lokalne. Toruń wybija się w Polsce jako jeden z liderów wiślanego odrodzenia, wspierając akcje takie jak 2017 Rok Rzeki Wisły, Festiwal Wisły, Przepłyn Wisłę, spektakl flisacki Frycowe, tu działają też Toruńscy Flisacy. Niestety, jak dotąd Toruń nie posiada nad Wisłą zagospodarowanego miejsca, gdzie bezpiecznie, komfortowo i wygodnie mogą spotykać się mieszkańcy wśród nadwiślańskiej przyrody. Nie licząc Bulwaru Filadelfijskiego, który jednak jest przestrzenią silnie zurbanizowaną, podejmowano dwie próby organizacji przyrodniczej przestrzeni: Plaża na Kępie Bazarowej oraz Plaża Winnica. Oba miejsca z braku faktycznego gospodarza terenu w krótkim czasie zanieczyszczono i zdewastowano. Fundacja jest stale obecna w przestrzeni, o którą dba.
Zakres przedsięwzięcia	Odpowiadając na zdefiniowane problemy, planuje się udostępnić użytkownikom przestrzeń do: 1. prowadzenia warsztatów przyrodniczych i społecznych w nadwiślańskiej przyrodzie,

	2. wspólnotowej uprawy warzyw i kwiatów w trybie tzw. ogrodu społecznego, 3. rekreacyjnych przystanków na rozwijającej się trasie Martówka – Port Drzewny, wpisującej się w ogłoszoną przez GMT koncepcję rozwoju prawobrzeża, 4. cumowania dla małych jednostek podróżujących Wisłą i potrzebujących pola namiotowego. Przedmiotowa przestrzeń to odcinek brzegu o powierzchni ok. 2 653 m², rozdzielony betonowym dojazdem do rzeki będącym w gestii GMT. Planowany rozwój zakłada m.in. takie interwencje jak: 1. instalację słupa z kamerami do monitoringu, 2. montaż ogrodzenia, 3. postawienie lekkiej toalety typu Toi Toi lub toalety kompostującej, 4. wymurowanie pieca chlebowego, 5. budowę daszku na opał, 6. usytuowanie tablicy informacyjnej, 7. odnowienie wylewki betonowej na ostrodze – obudowie kolektora ściekowego. Ponadto przewiduje się zabudżetowanie pracy animatorów, którzy będą odpowiedzialni za zainaugurowanie i podtrzymanie tych typów aktywności, które wymagają długotrwałej stabilności zanim się przyjmą w społeczności lokalnej, jak np. animator ogrodu społecznego, weekendowy animator przystanku „Rodzinna rekreacja nad Wisłą”. Do terenu zostanie zapewniony dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami, dojazd aut wraz z możliwością parkowania (cały teren to jedna płaszczyzna bez progów). Po ewentualnym odnowieniu płyty kolektora, możliwy będzie również dojazd łodzią dostosowaną do przewozu wózków (pojazd na stanie fundacji).
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. S. Przybyszewskiego, obręb 12, część działki nr 32
Szacowana wartość [zł]	100 000,00
Środki publiczne [zł]	-
Środki prywatne [zł]	100 000,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych przestrzeni publicznych [osoby/rok] • Liczba osób ze szczególnymi potrzebami, które są odbiorcami przedsięwzięć rewitalizacyjnych [osoby/rok] • Liczba organizacji pozarządowych, które uzyskały wsparcie [szt.]
Okres realizacji	2025-2027

Numer przedsięwzięcia	P.3.16.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace konserwatorskie i restauratorskie ławek drewnianych o charakterze historycznym znajdujących się przy ul. A. Mickiewicza 19/21 i 23 <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja podwórz i przestrzeni przy budynkach mieszkalnych w celu tworzenia półpublicznych stref rekreacji, integracji społecznej oraz podniesienia ich funkcjonalności dla mieszkańców
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
Uzasadnienie realizacji	Mimo złego stanu zachowania, ławki stanowią cenną wartość historyczną i nadają unikatowy charakter miejsca. Znajdują się na obszarze Bydgoskiego Przedmieścia, którego układ urbanistyczny wpisany jest do kujawsko-pomorskiego wojewódzkiego rejestru zabytków. Obecnie stan ławek uniemożliwia ich użytkowanie. Prace konserwatorskie i restauratorskie ławek podniosą walory zabytkowe, estetyczne i funkcjonalne, docelowo tworząc miejsce przyjazne mieszkańcom, sprzyjające integracji i aktywizacji społeczności lokalnej. Celem projektu jest podniesienie jakości przestrzeni miejskiej, zwłaszcza tej przeznaczonej do spędzania czasu wolnego, która stanowi miejsce integracji i aktywizacji lokalnej społeczności. Celami szczegółowymi będą: odnowienie historycznych ławek, z których korzysta lokalna społeczność oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej, gdzie przebywają mieszkańcy Bydgoskiego Przedmieścia.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się przeprowadzić prace konserwatorskie restauratorskie 8 sztuk drewnianych ławek o charakterze historycznym.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. A. Mickiewicza 19/21, 23, obręb nr 13, nr działki 112/10, 110/7, 150/1
Szacowana wartość [zł]	120 000,00
Środki publiczne [zł]	120 000,00 (102 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 18 000,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających z zmodernizowanych przestrzeni publicznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2025

Numer przedsięwzięcia	P.3.17.
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja wraz z adaptacją budynków użyteczności publicznej – zespołu grodz V i VI przy Al. św. Jana Pawła II 1-2 <i>Fot. Małgorzata Litwin/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Uzasadnienie realizacji	Wśród negatywnych zjawisk podczas przeprowadzonej na potrzeby opracowania GPR-T do 2027 diagnozy miasta i pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji wymieniono m.in. niedostateczną jakość przestrzeni publicznej, z której mogliby skorzystać mieszkańcy oraz niską aktywność społeczną. W zmodernizowanych grodzach planuje się m.in. utworzyć Biuro Obsługi Ruchu Turystycznego/Centrum wolontariatu i aktywności społecznej młodzieży współpracujące m.in. z Młodzieżową Radą Miasta, Studencką Radą UMK. Projekt ma na celu: 1. poprawę walorów estetycznych obiektów zabytkowych, w tym położonych w strefie ochrony konserwatorskiej, 2. podniesienie atrakcyjności obszaru (układ urbanistyczny) z rejestru zabytków, 3. zmniejszenie dynamiki odpływu populacji. Inwestycja jest odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania mieszkańców oraz turystów, a także na problemy zidentyfikowane.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się przeprowadzenie kompleksowych prac konserwatorskich i restauratorskich w celu adaptacji zabytkowych budynków na cele Biura Obsługi Ruchu Turystycznego/Centrum Wolontariatu i aktywności społecznej młodzieży. Bezpośrednie otoczenie inwestycji to tereny usługowo-rekreacyjne oraz komunikacji.
Podobszar rewitalizacji	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Al. św. Jana Pawła II 1-2
Szacowana wartość [zł]	3 500 000,00
Środki publiczne [zł]	3 500 000,00 (2 975 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 525 000,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba zmodernizowanych, zabezpieczonych lub zaadaptowanych pod nowe funkcje zabytków [szt.] • Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.3.18.
Tytuł przedsięwzięcia	Prace restauratorskie i konserwacyjne drewnianego obiektu „Grzybek” z 1843 r. <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia/firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń , Wydział Środowiska i Ekologii
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest uzupełnienie, poprawa estetyki, funkcjonalności i jakości przestrzeni przy zabytku, poprzez odnowienie zabytkowego obiektu małej architektury z 1843 r. Te drobne elementy małej architektury budują tożsamość miejsca, są charakterystycznymi punktami w architekturze miasta. Dlatego ważne jest, żeby o nie dbać i podtrzymywać o nich pamięć, jednocześnie włączając je jako stały punkt wycieczek po Bydgoskim Przedmieściu. Mógłby to być punkt spotkań lub rekreacji/odpoczynku. Co istotne, Grzybek posiada siedziska z zadaszeniem. Teren, na którym znajduje się obiekt, jest obecnie zaniedbany i obniża jakość przestrzeni, stanowi kontrast dla niedawno powstałego Ogrodu Muzycznego, który mieści się w najbliższym sąsiedztwie.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu zakłada się naprawę pokrycia dachu, uzupełnienie spękań konstrukcji oraz malowanie Grzybka.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Skwer A. i L. Torwirtów, ul. F. Chopina 3, obręb 13, nr działki 314/2
Szacowana wartość [zł]	130 000,00
Środki publiczne [zł]	130 000,00 (110 500,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 19 500,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba zmodernizowanych, zabezpieczonych lub zaadaptowanych pod nowe funkcje zabytków [szt.]
Okres realizacji	2024-2025

Numer przedsięwzięcia	P.3.19.
Tytuł przedsięwzięcia	Rewitalizacja zabytkowego parku na Bydgoskim Przedmieściu – etap IV <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii, Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Park na Bydgoskim Przedmieściu należy do najstarszych miejskich założeń ogrodowych w Polsce. Jego początki sięgają 1816 r. Zajmuje powierzchnię 25 ha i jest cennym dziełem sztuki ogrodowej. Wysoka wartość przyrodnicza zdecydowała o wpisaniu tego terenu do rejestru zabytków. Pełni on rolę parku miejskiego. Położony w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta stanowi doskonałe miejsce do spacerów, wypoczynku i rekreacji dla różnych grup wiekowych. Na terenie parku znajduje się m.in. ławka Schillera z 1909 r. Ławeczka stanowi pomnik upamiętniający Friedricha von Schillera, przedstawiciela niemieckiego romantyzmu. Kaskada wraz ze schodami służy zaś jako punkt widokowy na staw z domkiem dla łabędzi. Celem projektu jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, zwłaszcza terenu parków i zieleni zorganizowanej. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności terenu i dostępności dla ruchu pieszego i rowerowego, a tym samym wzrostu potencjału rekreacyjnego i turystycznego miasta. Prace na terenie parku dzięki kompleksowemu charakterowi inwestycji staną się wzorcowym przykładem ochrony konserwatorskiej coraz rzadszych i wymagających szczególnej ochrony bogactw kultury narodowej i szeroko pojętego dziedzictwa. Należy podkreślić, że będzie to ostatni etap prowadzonych sukcesywnie od roku 2010 prac związanych z rewitalizacją parku. Zakres planowanych prac obejmuje: 1. prace konserwatorskie kaskady i schodów widokowych polegające na oczyszczeniu kamiennych oraz betonowych elementów kaskady i schodów, naprawie ewentualnych pęknięć i uzupełnieniu ubytków, 2. zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej poprzez rozszczelnienie ciągów pieszych, nieobjętych wcześniejszymi projektami rewitalizacji (powierzchnia ok. 6 700 m²). Nawierzchnie ciągów pieszych planuje się

	wykonać jako mineralne, np. żwirowo-gliniaste ograniczone obrzeżami granitowymi. Nawierzchnie będą wodoprzepuszczalne, a warstwa ścieralna i podbudowa wykonane z naturalnych surowców. Zakres prac nie będzie ingerował w istniejący drzewostan.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Park Miejski
Szacowana wartość [zł]	3 525 000,00
Środki publiczne [zł]	3 525 000,00 (2 996 250,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 528 750,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych przestrzeni publicznych [osoby/rok] • Powierzchnia terenów nowej lub odnowionej zieleni [ha] • Długość ciągów pieszych, na których zostało podniesione bezpieczeństwo użytkowników [m]
Okres realizacji	2024-2027

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć

Numer przedsięwzięcia	U.3.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Wsparcie mieszkańców budynków mieszkalnych przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150 – adaptacja budynku na świetlicę dla dzieci i młodzieży <i>Fot. Agnieszka Bielecka, Piotr Lampkowski/Nowości</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest: 1. zapewnienie miejsca do spędzania czasu wolnego, 2. podniesienie atrakcyjności i estetyki przestrzeni jako przyjaznej mieszkańcom, 3. zwiększenie oferty wydarzeń społeczno- kulturalno- rozrywkowych. W ramach projektu prowadzona będzie świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży z Bydgoskiego Przedmieścia, która zapewni atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego oraz pomocy edukacyjnej. Dodatkowo przy świetlicy zostanie zagospodarowany teren, który umożliwi spędzanie czasu wolnego mieszkańcom. Wsparciem będą mogli być objęci wszyscy mieszkańcy tych budynków.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150

Numer przedsięwzięcia	U.3.2.
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja zespołów żywieniowych w jednostkach oświatowych – przebudowa i remont pomieszczeń kuchni w Przedszkolu Miejskim nr 4 <i>Ze zbiorów Przedszkola Miejskiego nr 4 w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów, Przedszkole Miejskie nr 4
Zakres przedsięwzięcia	Przedszkole Miejskie nr 4 powstało w 1964 r. Jest jedną z najstarszych placówek przedszkolnych w Toruniu. Budynek objęto ochroną konserwatorską. Przedszkole Miejskie jest 9-oddziałowe. Oddziały mieszczą się na parterze oraz na poddaszu. Zaplecze gastronomiczne znajduje się na kondygnacjach piwnicy, parteru oraz piętra. Kuchnia przygotowuje posiłki dla dzieci przedszkolnych. Celem projektu jest przebudowanie i wyremontowanie pomieszczeń kuchni w obiekcie przedszkola. W wyniku przeprowadzonej modernizacji kuchnia będzie mogła świadczyć usługi żywieniowe na wysokim poziomie, przy zachowaniu wszelkich standardów higieny. Dzięki m.in. dostawie dźwigu towarowego pracownikom kuchni zostanie zapewniona łatwość dostarczania posiłków na wszystkich kondygnacjach przedszkola. Sytuacja ta znacznie ułatwi pracę osobom przygotowującym posiłki w przedszkolu. Przedmiotem zamierzenia budowlanego jest przebudowa i remont pomieszczeń kuchni wraz z pomieszczeniami pomocniczymi we wschodniej części budynku na kondygnacjach piwnicy, parteru i pierwszego piętra. Powierzchnia użytkowa fragmentu budynku objętego pracami liczy obecnie 225 m². Po wykonanych pracach wyniesie 228,17 m². Zakres prac obejmuje: 1. roboty ogólnobudowlane w budynku (m.in. prace rozbiórkowe, przekucia i zamurowania otworów), 2. położenie okładzin podłogowych i ściennych, prace malarskie, 3. dostawę i montaż dźwigu towarowego obsługującego 3 kondygnacje (piwnica, parter, piętro), 4. wyposażenie kuchni, zmywalni i pomieszczeń pomocniczych, 5. wykonanie instalacji wod.-kan., gazowej i instalacji c.o., 6. montaż instalacji wentylacji mechanicznej wraz z chłodzeniem i pompą ciepła, 7. zamontowanie instalacji elektrycznej oświetleniowej, gniazd wtykowych i rozdzielnic zasilających.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 34, obręb 8, nr działki 354/3

Numer przedsięwzięcia	U.3.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Zielona sala – myśleć pozwala <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Zakres przedsięwzięcia	Zielona sala – myśleć pozwala stworzy naturalne, przyrodnicze otoczenie szkoły, w którym odbywać się będą zajęcia dydaktyczne na świeżym powietrzu. Sala usytuowana poza budynkiem szkolnym jest standardowym wyposażeniem w szkołach europejskich i amerykańskich (outdoor classrooms). W wielkomiejskich szkołach osiedlowych zdecydowana większość zajęć odbywa się w budynkach, a każde wyjście terenowe wymaga zmian organizacyjnych w harmonogramie dnia. Sala lekcyjna na zewnątrz umożliwi prowadzenie zajęć na świeżym powietrzu. W zielonej klasie będą odbywały się zajęcia nie tylko z zakresu przyrody ożywionej i nieożywionej, lecz również planowania czasu wolnego, sposobów prowadzenia obserwacji i ich zapisywania, wyznaczania kierunków w terenie, poznania ekosystemów miejskich, prawidłowości rozwoju człowieka, zajęcia plastyczne, świetlicowe i wiele innych. Założeniem projektu jest zmiana klasycznego podejścia do procesu lekcyjnego na rzecz doświadczenia przez dzieci i młodzież wpływu natury i działań przyczyniających się do poprawy stanu zdrowia, samopoczucia oraz rozwoju intelektualnego, fizycznego, społecznego i percepcyjnego. Projekt zakłada budowę i wyposażenie zewnętrznej wiaty edukacyjnej, zwanej potocznie zieloną klasą. Obiekt będzie dostępny dla sąsiadujących ze szkołą innych placówek oświatowych oraz w czasie pozalekcyjnym – dla mieszkańców tego podobszaru rewitalizacji. Sala będzie zadaszona, co da możliwość prowadzenia zajęć w różnych warunkach pogodowych, dostosowana do prowadzenia zajęć w grupach ok. 30-osobowych z uwzględnieniem osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami. Zielona klasa będzie wyposażona w pomoce i urządzenia dydaktyczne (m.in. stację pogodową dla maluchów i młodzieży, miernik, róże wiatrów i plansze edukacyjne).
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. J. Gagarina 36

Numer przedsięwzięcia	U.3.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Remont dachu i zamontowanie tzw. zielonej elewacji i rolet zewnętrznych na południowej ścianie budynku w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13 <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II nr 13
Realizator	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Projekt ma na celu poprawę warunków edukacyjnych dzieci i młodzieży Szkoły Podstawowej nr 13. W wyniku realizacji projektu dojdzie do: 1. ograniczenia absorpcji promieni słonecznych przez dach i ścianę południową, 2. zmniejszenia niekorzystnego oddziaływania promieni słonecznych i temperatury w pomieszczeniach klasowych na 2. piętrze szkoły, które w znacznym stopniu przekraczają dopuszczalną temperaturę w sali (30,00 st. C) w okresach wiosennych, letnich i wczesnojesiennych (temp. 33,40 – 37,80 st. C) występującą w salach lekcyjnych klas 1-3 oraz w okresie wysokich temperatur powietrza na zewnątrz, 3. poprawy bezpieczeństwa oraz komfortu nauki i funkcjonowania uczniów w czasie pobytu w szkole, 4. zmniejszenia natężenia zagrożeń występujących w zanieczyszczonym, gorącym powietrzu, 5. ochrony zdrowia i życia uczniów oraz pracowników, poprawy ich kondycji i samopoczucia w czasie pobytu w szkole, 6. stworzenia dobrych warunków sprzyjających uczniom i ich rozwojowi, 7. podniesienia świadomości negatywnego wpływu niektórych warunków atmosferycznych na zdrowie i życie człowieka, 8. podniesienia jakości pracy szkoły. W zakres zadań wejdzie remont dachu i zamontowanie tzw. zielonej elewacji na południowej ścianie budynku Szkoły Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13 w Toruniu. Działania zaplanowano w taki sposób, aby znieść negatywne skutki nagrzania dachu szkoły i ściany południowej budynku i tym samym zmniejszyć wysokość temperatury w szkole. Dach szkoły zostanie pokryty termoodporną farbą odbijającą promienie słoneczne. Zapobiegnie to silnemu nagrzewaniu się powierzchni dachu oraz ograniczy przenikanie ciepła do budynku. Projekt dotyczy również zamontowania na południowej ścianie budynku szkoły tzw. zielonej elewacji oraz rolet zewnętrznych na okna, co spowoduje obniżenie temperatury wewnątrz budynku.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Z. Krasińskiego 45/47

Numer przedsięwzięcia	U.3.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Remont szatni sportowej chłopców i przylegającego do niej zaplecza sanitarnego w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13
	<i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II nr 13
Realizator	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Projekt umożliwi uczniom klas 4-8 korzystanie z szatni WF wraz z przylegającym pomieszczeniem toaletowo-higienicznym. Pomieszczenia zostaną dostosowane do wymogów sanitarnych i BHP. Zadanie zapewni odpowiedni standard pomieszczeń sanitarnych, z których uczniowie będą korzystać zarówno przed lekcjami WF, jak i po zajęciach, umożliwiając utrzymanie odpowiedniego poziomu higieny (skorzystania z toalety oraz natrysku). Ma to znaczenie zwłaszcza dla uczniów w wieku adolescencji. Wtedy uczniowie powinni nauczyć się przestrzegania higieny ciała i poprawnych nawyków, zwłaszcza po wysiłku fizycznym. Projekt wiąże się z przeprowadzeniem remontu istniejącego pomieszczenia szatni chłopięcej mieszczącej się w piwnicy szkoły oraz przylegającego do niej pomieszczenia toaletowo-higienicznego, które nie jest wykorzystywane zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem. Przedmiotowe pomieszczenia wymagają generalnego remontu, jak również zamontowania białej armatury toaletowo-higienicznej, w tym także natrysków.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Z. Krasińskiego 45/47

Numer przedsięwzięcia	U.3.6.
Tytuł przedsięwzięcia	Wyciszenie szkoły – zniesienie natężenia hałasu w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13 <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II nr 13
Realizator	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Plan realizacji projektu zakłada wyciszenie pomieszczeń materiałami dźwiękochłonnymi. Wyciszenie pomieszczeń do poziomu dopuszczalnych norm hałasu sprawi, że w salach lekcyjnych zmniejszy się poziom pogłosu, a wzrośnie poziom zrozumiałości mowy. Zadanie przewiduje wykonanie inwestycji w 29 salach łącznie. Działania zaplanowano w taki sposób, by znieść negatywne skutki hałasu w budynku szkoły, który zaprojektowano i wybudowano na początku lat 60. XX w., gdy kwestia komfortu akustycznego była jeszcze pomijana. Główne założenia projektu to: 1. poprawa jakości nauki, pracy i funkcjonowania szkoły, 2. zapobieganie poważnym problemom uczniów z koncentracją już na początku lekcji. Czasowe przesunięcie progu słyszenia zwiększa stres, zdenerwowanie, niepotrzebne nieporozumienia między uczniem a nauczycielem oraz zagraża trwałym uszkodzeniem słuchu, 3. zmniejszenie poziomu hałasu, który znacznie przekracza dopuszczalne normy. Według badań Centralnego Instytut Ochrony Pracy – Państwowego Instytut Badawczy wartości te dochodzą w szkołach aż do 115 dB, 4. zapewnienie dzieciom i nauczycielom przebywającym do tej pory stale w permanentnym hałasie warunków bezpiecznych i chroniących zdrowie, w tym słuch. Należy dodać, iż na 1. piętrze szkoły mieszczą się wszystkie klasy 4-8 i łącznie przebywają ze sobą na jednym holu w czasie przerw, 5. zahamowanie skutków pobudzenia i wszelkich tendencji w kierunku ADHD oraz obserwowanej agresji, 6. umożliwienie prowadzenia indywidualnej pracy z uczniami ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi, np. zespół Aspergera, 7. umożliwienie uczniom podniesienie zdolności percepcji, koncentracji i zapamiętywania, jak również regeneracji i odpoczynku między lekcjami. Podniesienie jakości pracy szkoły, komfortu i higieny pracy nauczycieli pracujących codziennie po wiele godzin głosem, 8. zapewnienie uczniom i pracownikom przestrzeni szkolnej, która z założenia ma sprzyjać ich wszechstronnemu rozwojowi i efektywnej pracy.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Z. Krasińskiego 45/47

Numer przedsięwzięcia	U.3.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Zielona ściana V Liceum Ogólnokształcącego <i>Ze zbiorów V Liceum Ogólnokształcącego w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II
Realizator	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest poprawa jakości przestrzeni publicznej poprzez podniesienie estetyki i funkcjonalności terenu przy budynku V LO w Toruniu. Posianie łąk kwiatowych i zazielenienie wewnętrznego podwórka sprawi, że uczniowie będą spędzać czas na zewnątrz, na świeżym powietrzu. Przestrzeń stanie się bardziej atrakcyjna. Nawet najdrobniejsze działania wprowadzające zieleni w zabudowaną przestrzeń miasta przyczyniają się do obniżenia temperatury w upalne dni oraz do poprawy jakości powietrza atmosferycznego. W związku z rozbudową szkoły na początku lat 2000, na terenie szkoły powstało wewnętrzne, betonowe podwórko, z trzech stron otoczone budynkiem. Może to być idealne miejsce na park kieszonkowy, w którym uczniowie zregenerują siły i wyciszą się przed kolejną lekcją. Zakres projektu obejmuje zagospodarowanie terenu przyszkolnego poprzez usytuowanie zieleni. Z uwagi na uzbrojenie pod chodnikiem nie można go zlikwidować i zastąpić zielenią. Wobec tego wszystkie rośliny posadzone zostaną w donicach. W ramach projektu zakłada się zbudowanie dwóch ławek połączonych z donicami, w których znajdą się jarzębiny. Na placu stanie duża ławka z zasadzonym drzewem. Dziedziniec będzie miejscem spotkań i wytchnienia między lekcjami i terenem, na którym młodzi ludzie mogą wyciszyć umysł i zrelaksować się wśród zieleni. Jedna ze ścian obsadzona zostanie bluszczem, który zapewni termoizolację i zmniejszy hałas dobiegający z zewnątrz. Dziedziniec będzie dostępny dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Na opisywanym terenie nie będą istnieć bariery architektoniczne. Fragmenty skarp zostaną obsadzone miododajnymi łąkami oraz wrzosem. Na boisku powstanie zbiornik na wodę deszczową (służący małej retencji).
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. H. Sienkiewicza 34

Numer przedsięwzięcia	U.3.8.
Tytuł przedsięwzięcia	Kulturalny hub Bydgoskiego Przedmieścia <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Toruńska Agenda Kulturalna
Realizator	Toruńska Agenda Kulturalna
Zakres przedsięwzięcia	Projekt zakłada przystosowanie budynku do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych. Toruńska Agenda Kulturalna, bazując na własnym doświadczeniu oraz przeprowadzonych konsultacjach społecznych, stworzyła nową ofertę kulturalną i program działań, który pozwoli w pełni wykorzystać wyremontowany budynek, aktywizować społeczność lokalną, przyciągnąć mieszkańców z innych obszarów miasta oraz zainteresować Bydgoskim Przedmieściem turystów odwiedzających Toruń. Miejsce oferować będzie bogaty program kulturalny skierowany do różnych grup odbiorców. Co istotne, TAK planuje aktywizować i integrować mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia, dbając o wzmacnianie więzi sąsiedzkich. Budynek przy Bydgoskiej 50 stanie się kulturalnym hubem koncentrującym i integrującym twórców kultury, artystów i mieszkańców Bydgoskiego Przedmieścia oraz całego Torunia. Dzięki dostępowi do komputerów z Internetem, specjalistycznego oprogramowania, nowoczesnego sprzętu multimedialnego i innych elementów wyposażenia obiektów możliwa będzie realizacja najśmielszych pomysłów, rozwijanie pasji, a w dalszej perspektywie karier zawodowych. Placówka daje szerokie wsparcie, którego w Toruniu w takiej skali do tej pory brakowało. Stworzenie nowoczesnych i przyjaznych warunków zarówno dla twórców, artystów, jak i uczestników kultury pobudzi aktywizację zawodową, poszerzy pole ich działania i stanie się ważnym impulsem do pozytywnych zmian i do inspirowania tymi zmianami kolejnych osób. Przedsięwzięcie to odpowiada na problem niskiej jakości przestrzeni i na niedostatek miejsc spotkań dla mieszkańców. Wprowadzenie nowej funkcji w obszar Bydgoskiego Przedmieścia uatrakcyjni podobszar i może pośrednio przyczynić się do zatrzymania odpływu mieszkańców. Program merytoryczny instytucji realizowany po przeprowadzeniu inwestycji podzielony został na kilka części, dla których oszacowano prognozowany popyt: 1. Wydarzenia międzynarodowe: a. Lighter – 5 artystów, 600 uczestników, b. Light chain – 5 artystów, 600 uczestników, c. Festiwal liści – 10 artystów, 1000 uczestników, 2. Wydarzenia dla grup zorganizowanych: a. Spacery literackie – 10 artystów, 200 uczestników, b. Spotkania i warsztaty – 20 artystów, 1000 uczestników,

	c. Interaktywne gry miejskie – 10 artystów, 200 uczestników, d. Spacerory fotograficzne – 10 artystów, 200 uczestników, 3. Projekty dla artystów: a. Rezydencje artystyczne – 20 artystów, 20 uczestników, b. Wolontariat europejski – 2 uczestników, Dla części programu pod hasłem „Wspólnota”: 1. Pracownie: a. Pracownia artystyczna – 10 artystów, 250 uczestników, b. Sala fotograficzno-filmowa – 10 artystów, 250 uczestników, c. Sala taneczna – 10 artystów, 250 uczestników, d. Sala taneczna – pracownia muzyki i śpiewu – 10 artystów, 250 uczestników, 2. Akademia międzypokoleniowa: a. Dwudziestolatki – 5 artystów, 500 uczestników, b. Dzień zakochanych seniorów – 1000 uczestników, c. Klub seniora – 1000 uczestników, d. Muzeum mieszkańców – 1000 uczestników, Dla części programu pod hasłem „Ja”: 1. Mikrowsparcie – 8 artystów, 400 uczestników, 2. Inne projekty – 10 artystów, 500 uczestników.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 50, Park Miejski

Numer przedsięwzięcia	U.3.9.
Tytuł przedsięwzięcia	Czytam, słucham e-booki w Toruniu <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Legimi to internetowa księgarnia, która stawia sobie za cel poprawę dostępności do książek, a także umożliwienie ich czytania bez względu na posiadane urządzenie (telefon, czytnik, tablet, komputer) w sposób wygodny i intuicyjny. Serwis oferuje kilkaset tysięcy tytułów, w tym nowości i bestsellery. Przedmiotem projektu Czytam, słucham e-booki w Toruniu jest zakup kodów do platformy Legimi, bezpłatnego i nielimitowanego dostępu do książek w formie cyfrowej dla różnych grup wiekowych. W ten sposób mieszkańcy Torunia będą mieli łatwiejszy i szybszy dostęp do światowej literatury w nowoczesnej formie – audiobooka, e-booka czy synchrobooka. Projekt będzie zrealizowany przez Książnicę Kopernikańską w Toruniu. Dzięki temu biblioteka poszerzy swoją ofertę o dodatkową pulę kodów do Legimi. Projekt wpłynie pozytywnie na problem rozpoznany podczas diagnozy prowadzonej na potrzeby opracowania GPR-T do 2027 dotyczący niedostatecznie rozwiniętej oferty rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, a szczególnie dzieci i młodzieży, co może przełożyć się na lepsze wyniki w nauce. W ramach projektu zakłada się zakup co najmniej 400 kodów do platformy Legimi.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	WBP – Książnica Kopernikańska w Toruniu, ul. J. Słowackiego 8

Numer przedsięwzięcia	U.3.10.
Tytuł przedsięwzięcia	Przywróćmy dawny blask schodom w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Przebudowa schodów południowych prowadzących do Pomnika Wojsk Balonowych. Zadanie obejmuje bieg schodowy, spocznik gruntowy oraz część schodów amfiteatralnych. Schody wykonane zostaną z prefabrykatów betonowych na podbudowie. Spocznik o nawierzchni mineralnej stanowić będzie także przejście pomiędzy alejkami również o nawierzchni mineralnej. Elementem dostępnym dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami, będzie spocznik gruntowy. Schody ze względu na swoją funkcję stanowią barierę architektoniczną dla osób ze szczególnymi potrzebami. Celem projektu jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, zwłaszcza terenu parków i zieleni zorganizowanej. Jest to miejsce spędzania czasu wolnego przez mieszkańców, miejsce odwiedzane przez turystów. Park Miejski to obszar zabytkowy, stanowiący otwartą przestrzeń publiczną, intensywnie uczęszczaną przez użytkowników pieszych i rowerowych. Przedsięwzięcie zakłada: 1. poprawę jakości przestrzeni miejskiej, 2. poprawę jakości życia mieszkańców na terenie Bydgoskiego Przedmieścia, 3. wzrost potencjału rekreacyjnego i turystycznego miasta. W wyniku realizacji projektu, mieszkańcom udostępniona zostanie wysokiej jakości przestrzeń miejska w postaci urządzonych terenów zieleni.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście,
Szczegółowa lokalizacja	Bydgoskie Przedmieście, Park Miejski, obręb nr 12, działka nr 127

Numer przedsięwzięcia	U.3.11.
Tytuł przedsięwzięcia	Renowacja ławki Schillera – czas najwyższy! <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków
Zakres przedsięwzięcia	Ławka Schillera to cenny zabytek znajdujący się w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu. Niestety jest regularnie niszczone i aktualnie jego stan jest niezadowolający. W ramach projektu zostanie przeprowadzona kompleksowa renowacja ławki. Zadanie zakłada również wyeksponowanie ławki poprzez nasadzenia i prace brukarskie, a także wykonanie izolacji przeciwwilgociowej, jeśli zajdzie taka potrzeba. Jest to cenny historyczny obiekt, przy którym torunianie od dziesiątek lat robią sobie zdjęcia; wzmacnia więzi z otoczeniem oraz buduje tożsamość miejsca. Celem projektu jest zniwelowanie deficytów w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych, poprawa estetyki i krajobrazu Bydgoskiego Przedmieścia oraz utworzenie miejsca przyjaznego mieszkańcom.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Bydgoskie Przedmieście, Park Miejski

Numer przedsięwzięcia	U.3.12.
Tytuł przedsięwzięcia	Okrągła rabata w alei głównej Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Park Miejski to obszar atrakcyjny przyrodniczo, zlokalizowany w niedalekiej odległości od starorzecza Martówki. W parku brakuje typowych kwiatnych rabat, a aleja główna wygląda dość ponuro. W zachodniej jego części znajduje się zaniedbana okrągła rabata, która obecnie obsadzona jest niezbyt atrakcyjnymi krzewami. Celem projektu jest zniwelowanie deficytów w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych, poprawa estetyki i krajobrazu Bydgoskiego Przedmieścia oraz utworzenie miejsca przyjaznego mieszkańcom. W ramach zadania planuje się nowe nasadzenia wielobarwnych roślin wieloletnich w miejscu aktualnie rosnących na zachodnim skraju Parku Miejskiego, wzdłuż alei głównej. Zadanie można przeprowadzić w innowacyjnej i taniej w utrzymaniu holenderskiej technologii Greencoloru lub wykonać nawadnianie kropelkowe wspomagające wzrost roślin.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Park Miejski w pobliżu stawu, bliżej ul. S. Przybyszewskiego

Numer przedsięwzięcia	U.3.13.
Tytuł przedsięwzięcia	Zielona edukacja przy ul. J. Gagarina <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Zakres przedsięwzięcia	Projekt podniesie jakość przestrzeni publicznej na Bydgoskim Przedmieściu. Sprawi, że miejsce będzie sprzyjać spędzaniu czasu na zewnątrz. Poza tym wpłynie na integrację i aktywizację mieszkańców oraz polepszy jakość powietrza atmosferycznego w wyniku zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej. Zadanie uatrakcyjni ofertę edukacyjną i proces nauczania, który przełoży się w przyszłości na wyniki egzaminacyjne. Edukacja na łonie natury uwrażliwi najmłodszych na kwestie proekologiczne i utworzy zieloną oazę dla mieszkańców. Zakres projektu przewiduje: 1. wymianę nawierzchni na półprzepuszczalną, 2. nasadzenia drzew, krzewów, bylin i traw ozdobnych, 3. montaż oświetlenia solarnego i ławek, 4. budowę systemu nawodnienia, 5. umiejscowienie elementów edukacyjnych związanych z małą retencją wody, 6. zagospodarowanie zaniedbanej przestrzeni publicznej.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. J. Gagarina 34

Numer przedsięwzięcia	U.3.14.
Tytuł przedsięwzięcia	Nowe nasadzenia przy ulicy I. Łukasiewicza <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
Zakres przedsięwzięcia	Realizacja zadania poprawi warunki prowadzenia zajęć sportowych i rekreacyjnych oraz przerw śródlekcyjnych na terenie Szkoły Podstawowej nr 11 w Toruniu. Miejsce, w którym mają powstać nowe nasadzenia drzew, jest obecnie silnie nasłonecznione. Sytuacja ta naraża dzieci na trudne warunki podczas zajęć prowadzonych na terenie boiska szkolnego. Drzewa dadzą cień, dzięki czemu poprawi się komfort uczniów i nauczycieli. Dodatkowo wprowadzenie drzew zwiększy powierzchnię terenów zieleni, zredukuje poziom hałasu i podniesie jakość powietrza atmosferycznego. Zadanie przewiduje nowe nasadzenia zieleni w miejscu wyciętych, chorych drzew (10 nowych drzew).
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Teren przy ul. I. Łukasiewicza graniczący z działką Szkoły Podstawowej nr 11

Numer przedsięwzięcia	U.3.15.
Tytuł przedsięwzięcia	Nowe życie dla boiska przy Szkole Podstawowej nr 13 <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Szkoła Podstawowa nr 13 to serce Bydgoskiego Przedmieścia. Po upływie prawie dekady od ostatniego zagospodarowania terenu boiska przyszkolnego potrzeba kolejnych działań, aby dać nowy blask i nowe życie tej niezwykle ważnej przestrzeni. W ramach projektu zakłada się przede wszystkim modernizację istniejących już elementów terenu sportowo-rekreacyjnego. Dla najmłodszych dzieci w wieku przedszkolnym planuje się utworzenie miniplacu zabaw. Równocześnie projekt przewiduje montaż paneli solarnych na lampach boiska szkolnego, aby mogły świecić całą noc bez obciążenia budżetu szkoły. Dzięki temu poprawi się poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Oprócz opisanych działań, uzupełniająco, planuje się sfinansować zakup jedzenia i napojów w ramach zaplanowanych 6 dużych turniejów sportowych, które zostaną zorganizowane po remoncie boiska.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Z. Kasińskiego 45/47, obręb 8, działka 357, 362, 370, 371, 372, 373.

Numer projektu	U.3.16.
Tytuł przedsięwzięcia	Czerwona księga – Atlas
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II
Realizator	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II, dr Michalina Bigaj, Fundacja Razem Pamoja z siedzibą w Warszawie, Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych z siedzibą w Warszawie
Zakres przedsięwzięcia	Główne założenia projektu to: 1. realizacja projektu „Powrót do szkoły” zakładającego umieszczanie w szkole dzieł sztuki, 2. stworzenie wyjątkowego miejsca pozwalającego młodzieży/gościom na bezpośrednie obcowanie ze sztuką, kontemplację, wyciszenie, rozwijanie wyobraźni, poszerzanie wrażliwości, 3. możliwość korzystania z różnych form edukacyjnych związanych m.in. z relacją natura-kultura, 4. unikatowość zaaranżowania przestrzeni pozwala na realizację happeningów, warsztatów artystycznych, zajęć integracyjnych, spotkań, 5. podniesienie poziomu integracji ze środowiskiem lokalnym dzięki np. realizacji wspólnych działań w atrakcyjnym miejscu, 6. dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, ze względu na brak barier architektonicznych, 7. poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego zarówno dla uczniów, jak i mieszkańców podobszaru, 8. rozwijanie nowych zainteresowań. Zakres projektu przewiduje przygotowanie terenu i instalację elementów składowych.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. H. Sienkiewicza 34

Numer przedsięwzięcia	U.3.17.
Tytuł przedsięwzięcia	Kolorowa ulica i zielony tunel zakochanych atrakcją Bydgoskiego Przedmieścia <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Wzdłuż ul. ks. J. Popiełuszki, łączącej Bulwar Filadelfijski ze starorzeczem Martówka, brakuje zadrzewień przyulicznych. Celem projektu jest podniesienie jakości przestrzeni publicznej, jej funkcjonalności i estetyki. Wprowadzenie zieleni w ulicę znajdującą się w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta wpłynie pozytywnie na aspekty klimatyczne, obniży temperaturę w przestrzeni zurbanizowanej oraz poprawi jakość powietrza atmosferycznego. W ramach projektu planuje się obsadzenie na całej długości ul. ks. J. Popiełuszki różowo kwitnącymi drzewami, ozdobnymi krzewami i roślinami. Zakres prac dotyczyć będzie zaaranżowania „zielonego tunelu zakochanych” przy zejściu z mostka znajdującego się na Martówce oraz utwardzenie ścieżki. Ulica stanie się atrakcyjnym miejscem dla Torunian, fotografów sesji ślubnych i entuzjastów Bydgoskiego Przedmieścia.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Bydgoskie Przedmieście: zielony tunel – błonia, okolice zejścia z mostka przez Martówkę

Numer przedsięwzięcia	U.3.18.
Tytuł przedsięwzięcia	Wytchnienie pośród zieleni na Bydgoskim i Bielanych. 100 nowych drzew
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	W Toruniu w wielu miejscach licznie znikają stare drzewa, w innych za to sadzone są nowe. Niestety nie wszystkie nowe nasadzenia się przyjmują. Sprawia to, że pojawiają się miejsca, gdzie brakuje cienia, a upały są nie do zniesienia, np. na ul. Gen. J. Bema. Drzewa są w mieście bardzo potrzebne. Dają chłód i cień, produkują tlen, ozdabiają ulice pięknymi liśćmi czy kolorowymi, pachnącymi kwiatami. Celem projektu jest zniwelowanie deficytów w zagospodarowaniu przestrzeni publicznych, poprawa estetyki i krajobrazu wybranych miejsc w mieście, w tym Bydgoskiego Przedmieścia. Nowe nasadzenia przyczynią się również do poprawy jakości powietrza atmosferycznego i obniżenia temperatury w mieście. W ramach projektu zakłada się nasadzenie 100 drzew różnych gatunków na terenie Bydgoskiego Przedmieścia, Bielany i Chełmińskiego Przedmieścia. Proponowanymi gatunkami drzew będą: lipa drobnolistna, robinia akacjowa, kasztanowiec zwyczajny, głóg pośredni, surmia bignoniowa i dąb szypułkowy. Nasadzenia 20 drzew planuje się wykonać w ramach procedury odbetonowywania (rozszerzania ulic) na szerszych chodnikach w szczególnie zabetonowanych miejscach, gdzie wydzielone zostaną misy do nasadzenia drzew.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście, Bielany (poza obszarem rewitalizacji), Chełmińskie Przedmieście (poza obszarem rewitalizacji)
Szczegółowa lokalizacja	Bydgoskie Przedmieście, Bielany (poza obszarem rewitalizacji), Chełmińskie Przedmieście (poza obszarem rewitalizacji)

Numer przedsięwzięcia	U.3.19.
Tytuł przedsięwzięcia	Ogród w hubie <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Toruńska Agenda Kulturalna
Realizator	Toruńska Agenda Kulturalna
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest: 1. wzbogacenie ekosystemu otoczenia zabytkowej kamienicy na Bydgoskim Przedmieściu, w której powstaje kulturalny hub, 2. podniesienie świadomości mieszkańców na temat ekologii i dziedzictwa kulturowego tego obszaru. Zostanie założony ogród z nasadzeniami w otoczeniu kamienicy przy ul. Bydgoskiej 50-52. Projekt umożliwi także społeczną integrację – przyczyni się do odnowy tego miejsca i zwiększy jego potencjał estetyczny. Projekt stanowi odpowiedź na potrzebę aktywizacji osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów i osób z niepełnosprawnościami. W ramach projektu zostanie założony ogród, tj. przedogródek w pasie zieleni między kamienicą a chodnikiem i wykonane zostaną sezonowe nasadzenia w skrzyniach i/lub donicach w otoczeniu obiektu. Wybrane zostaną rośliny, które nawiązują do nasadzeń w innych częściach dzielnicy Bydgoskie Przedmieście. W tworzenie nasadzeń i ogrodu zaangażuje się lokalna społeczność, w tym odbiorcy działań w kamienicy: dzieci, młodzież, seniorzy, osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Termin realizacji projektu dostosowany zostanie do cyklu wegetacyjnego roślin. Po założeniu ogrodu zaplanowano przeprowadzenie warsztatów o charakterze edukacyjno-integracyjnym z wykorzystaniem roślin, w tym zajęcia sensoryczne i kreatywne. W realizację projektu będzie zaangażowane Toruńskie Centrum Usług Społecznych, zarządca sąsiedniej części kamienicy przy ul. Bydgoskiej 50-52, która pełnić ma funkcję dziennego pobytu dla seniora oraz osób z niepełnosprawnościami. Staną się oni bezpośrednimi odbiorcami projektu i czynnymi uczestnikami zaplanowanych warsztatów.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 50-52

Numer przedsięwzięcia	U.3.20.
Tytuł przedsięwzięcia	Plac zabaw na ul. J. Gagarina <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	W rejonie ul. J. Gagarina, H. Sienkiewicza i J. Fałata najbliższe place zabaw powstały na osiedlach zamkniętych, niedostępnych dla dzieci zameldowanych w blokowiskach w okolicach Klubu Od Nowa. Na wskazanym terenie znajdował się już plac zabaw (do początku lat 2000) i pozostałością po nim jest tylko betonowy obrys piaskownicy. Dlatego dla zapewnienia uciechy, radości i poprawnego rozwoju dzieci powstanie plac zabaw na działce miejskiej między blokami przy ul. J. Gagarina 170-200 a 202-208. Niedaleko miejsca, w którym miałyby powstać plac zabaw znajdują się: żłobek oraz Przedszkole Miejskie nr 17, dla których taki obiekt stałby się również atrakcją. Celem projektu jest: 1. zapewnienie miejsca do spędzania czasu wolnego, 2. podniesienie atrakcyjności i estetyki przestrzeni jako przyjaznej mieszkańcom, 3. stworzenia miejsca zabaw dla dzieci uczęszczających do żłobka i Przedszkola Miejskiego nr 17. Realizacja projektu przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej, której deficyty stwierdzono w wyniku przeprowadzenia diagnozy miasta oraz diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji. W ramach projektu planuje się wykonanie placu zabaw dla dzieci zamieszkujących w rejonie ul. J. Gagarina (170-208), S. Żeromskiego, L. Wyczółkowskiego, M. Jaroczyńskiego, S. Wyspiańskiego, H. Sienkiewicza i J. Fałata. Projekt zakłada realizację nieogrodzonego placu zabaw na trawie, na którym znaleźć by się miały elementy takie jak: mały gaj, huśtawka, zjeżdżalnia, piaskownica i drabinka.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. J. Gagarina, przestrzeń między blokami 170-200 a 202-208, nr działki 19/15 lub 20/6

Numer przedsięwzięcia	U.3.21.
Tytuł przedsięwzięcia	Modernizacja terenów rekreacyjno-sportowych i szkolnego placu zabaw przy Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13 <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II nr 13
Realizator	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zniwelowanie deficytów przestrzeni publicznych, zwłaszcza pod kątem poprawy dostępności do oferty spędzania czasu wolnego dedykowanej dzieciom i młodzieży. Realizacja projektu umożliwi: 1. bezpośredni kontakt z przyrodą dzieciom przedszkolnym oraz uczniom szkoły, 2. spędzanie czasu na świeżym powietrzu i pobudzanie percepcji poprzez aktywowanie ruchu, kształtowanie sprawności fizycznej oraz harmonizowanie pracy zmysłów, 3. utworzenie miejsca dla dzieci przedszkolnych i uczniów klas 1-3 oraz 4-8 do zabawy, rekreacji, edukacji i kultury fizycznej na łonie natury, 4. zaspokajanie potrzeb wychowanków szkoły i przedszkola w zakresie kształtowania postaw społecznych i rozwoju behawioralnego, 5. stworzenie możliwości spędzania przerw międzylekcyjnych i czasu wolnego przez uczniów, które pozytywnie wpłyną na ich zdrowie psychiczne i fizyczne, 6. integrowanie społeczności szkolnej oraz lokalnej. Projekt dodatkowo uwrażliwi dzieci i młodzież na tematykę ekologii oraz ochronę środowiska naturalnego. Projekt dotyczy opracowania projektu oraz przebudowy i rewitalizacji istniejącego terenu sportowo-rekreacyjnego oraz placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 13. Realizacja zadania zapewni miejsce do wypoczynku międzylekcyjnego na świeżym powietrzu dla klas 1-3 i 4-8. Projekt przewiduje zakup i montaż sprzętu oraz ławek, a także zazielenienie terenu. Dodatkowo wydzielone zostaną tereny sportowe i rekreacyjne dla uczniów, łącznie z rozszczelnieniem powierzchni i ze zmianą nawierzchni betonowych na podłoże bezpieczne. W miejscu zlikwidowanego

	skateparku przy boisku szkolnym postawiony zostanie sprzęt do zabaw i ćwiczeń dla dzieci młodszych oraz w wieku przedszkolnym.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Teren rekreacyjno-sportowy i szkolny plac zabaw przy Szkole Podstawowej nr 13, ul. Z. Krasińskiego 45/47

Numer przedsięwzięcia	U.3.22.
Tytuł przedsięwzięcia	Renowacja zabytkowych klatek schodowych budynku mieszkalnego przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150 <i>Fot. Agnieszka Bielecka, Piotr Lampkowski/Nowości</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Budynki wzniesiono w latach 1882-1884 w konstrukcji szkieletowej (tzw. mur pruski), o długości 94 m każdy. Stanowiły one część nieistniejącego już obszernego kompleksu koszarowego powstałego dla 4. Pułku Ułanów von Schmidta w pobliżu pośredniego fortu artyleryjskiego IVa Heinrich von Plauen (obecnie fort IX Bolesław Chrobry). Budynki mieszkalne wybudowane są na planie wydłużonego prostokąta z ryzalitem środkowym oraz dwoma skrzydłami bocznymi. Są 2-kondygnacyjne, a części ryzalitowe oraz skrzydła – 3-kondygnacyjne. Kwaterunkowi wojsk służyły do 1945 r. Z całego kompleksu koszar zachowały się tylko 3 budynki mieszkalne, dlatego wymagają szczególnej ochrony. W 2011 r. dawne koszały zostały objęte ochroną konserwatorską, jako wyjątkowy w skali miasta element historycznego układu urbanistycznego Bydgoskiego Przedmieścia i Rybaków. Utrzymanie budynków w należyтым stanie jest niezbędne dla zachowania wartości zabudowy zabytkowej znajdującej się w układzie urbanistycznym wpisanym do rejestru zabytków. Inwestycja obejmuje modernizację w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych położonych przy ul. A. Mickiewicza 146, 148 i 150 w Toruniu z łączną liczbą lokali mieszkalnych – 141 o powierzchniach użytkowych: 1. A. Mickiewicza 146 – 2 496 m², 2. A. Mickiewicza 148 – 2 285 m², 3. A. Mickiewicza 150 – 2 226 m². Modernizacja polegać będzie na remoncie klatek schodowych wraz z wymianą instalacji elektrycznej. Powyższe prace są kolejnym etapem prowadzonych w ramach rewitalizacji robót, współfinansowanych przy udziale środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020. W latach 2020-2022 dokonano odnowy części wspólnych budynków, w tym m.in.: remontu dachu i elewacji, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej. Dzięki temu poprawie uległ stan techniczny i wizerunek (uprzednio bardzo zniszczonych) obiektów, jednak do dopełnienia procesu renowacji konieczne są remonty klatek schodowych i wymiana instalacji elektrycznej. Dokończenie procesu renowacji wpłynie korzystnie na komfort użytkowania budynków.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150

Numer przedsięwzięcia	U.3.23.
Tytuł przedsięwzięcia	Ochrona budownictwa szkieletowego na terenie Gminy Miasta Toruń <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta
Zakres przedsięwzięcia	Główną misją Centrum architektury szkieletowej będzie podejmowanie szerokiego spektrum działań na rzecz ochrony i zachowania zasobów architektury szkieletowej na obszarze Torunia, w tym na obszarze rewitalizacji. Priorytetowym zadaniem centrum stanie się wdrożenie narzędzi wspomagających działania mające na celu powstrzymanie postępującego procesu degradacji i niszczenia zasobów architektury poprzez: 1. rozszerzenie ochrony konserwatorskiej, tj. wzmocnienie ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, 2. promowanie i upowszechnianie wiedzy na temat wartości architektury szkieletowej, 3. stworzenie nowego produktu turystycznego (marki turystycznej). Realizacja projektu niesie za sobą szereg korzyści dla mieszkańców oraz przedsiębiorców działających na obszarze Torunia, w tym na obszarze rewitalizacji. Powstrzymanie procesu degradacji zabytków architektury szkieletowej i doprowadzenie do poprawy zachowania substancji zabytkowej nastąpi poprzez wdrożenie systemu ulg finansowych dla osób chcących wyremontować budynek o konstrukcji szkieletowej. W wyniku realizacji działań centrum podniesie się jakość przestrzeni publicznej, która w diagnozie przeprowadzonej na potrzeby opracowania GPR-T do 2027 wykazała jej niedostateczny standard. Budynki szkieletowe stanowią o wyjątkowości podobszaru rewitalizacji, tworzą ich genius loci. Dzięki tej wyjątkowej architekturze poszerzy się oferta kulturalna, edukacyjna i możliwości spędzania czasu wolnego na obszarze rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest promocja i utworzenie punktu informacyjnego na temat architektury szkieletowej w kamienicy zlokalizowanej przy ul. Bydgoskiej 50, stanowiącej sztandarowy przykład tego typu architektury. Realizacja misji odbywa się w oparciu o następujące kierunki działania: dokumentowanie, edukacja i szkolenia, komunikacja i promocja, współpraca.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	ul. Bydgoska 50-52

Numer projektu	U.3.24.
Tytuł przedsięwzięcia	Renowacja pomnika zegar słoneczny – Al. św. Jana Pawła II <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest renowacja obiektu umożliwiającą przywrócenie funkcjonalności zegara słonecznego, który od wielu lat nie działa i niszczeje, a bez wątpienia predysponuje do budowania genius loci tego podobszaru. W ramach projektu nastąpi rekonstrukcja gnomonów, udrożnienie otworów i uzupełnienie ubytków w zaprawach.
Podobszar rewitalizacji	Bydgoskie Przedmieście
Szczegółowa lokalizacja	Al. św. Jana Pawła II 2, obręb 13, nr działki 34015

Przedsięwzięcia zlokalizowane na podobszarze Podgórz

Szczegółowe opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych

Numer przedsięwzięcia	P.4.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Rozwój oferty Klubu Integracji Społecznej przy ul. Parkowej 3
	<i>Ze zbiorów Toruńskiego Centrum Usług Społecznych</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
Uzasadnienie realizacji	Projekt odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie miasta i diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy dotyczące niskiej aktywności i integracji mieszkańców oraz niewystarczającej samodzielności ekonomicznej wynikającej m.in. z bezrobocia. W wyniku realizacji projektu do aktywnego funkcjonowania społecznego i zawodowego powróci 80 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wezmą oni udział w ścieżce reintegracji społecznej oraz inicjowania aktywności lokalnej i świadomości na temat dostępnych form pomocy w ramach Klubu Integracji Społecznej.
Zakres przedsięwzięcia	Zakres realizowanych działań obejmuje: 1. zawarcie kontraktów socjalnych ze wszystkimi uczestnikami projektu, 2. poradnictwo psychologiczne indywidualne lub grupowe, 3. poradnictwo socjalne indywidualne, 4. organizację wyjazdu edukacyjnego z elementami integracji dla uczestników projektu oraz ich rodzin, 5. zajęcia indywidualne lub grupowe z zakresu identyfikacji własnych zasobów i umiejętności, samooceny, radzenia sobie ze stresem, asertywności, kompetencji interpersonalnych, 6. zajęcia grupowe zmierzające do podjęcia pracy przez uczestników, 7. szkolenia z zakresu prawa pracy, zakładania działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnych, 8. grupy wsparcia prowadzone przez terapeutę, 9. doradztwo zawodowe, 10. kursy i szkolenia zawodowe, 11. staże zawodowe i pośrednictwo pracy.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. Parkowa 3
Szacowana wartość [zł]	6 300 000,00
Środki publiczne [zł]	6 300 000,00
Środki prywatne [zł]	-

Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.4.2.
Tytuł przedsięwzięcia	Program Placówka Pozytywnego Myślenia
	<i>Fot. Sławomir Kowalski/Urząd Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Centrum Usług Społecznych
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
Uzasadnienie realizacji	Głównym celem projektu jest aktywizacja i integracja osób oraz rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym ze środowiskiem lokalnym poprzez prowadzenie działań wychowawczych, profilaktycznych, resocjalizacyjnych, motywujących oraz inspirujących do tworzenia pozytywnych zachowań i zasad współżycia sąsiedzkiego pomiędzy osobami i rodzinami zamieszkującymi lokale socjalne i lokale mieszkalne pozostającymi w bliskim sąsiedztwie. Animatorzy będą wykonywać zadania o charakterze informacyjno-doradczym dla środowiska lokalnego i profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży. Ponadto animatorzy zorganizują zajęcia służące integracji młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym i tym samym przeciwdziałaniu przestępczości wśród dzieci i młodzieży. Poza tym pomysłodawcy będą prowadzić zajęcia w zakresie wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. W ramach projektu zostaną zatrudnieni specjaliści, którzy będą organizować: 1. zajęcia profilaktyczne, wychowawcze i poradnicze wśród dzieci i młodzieży, 2. zajęcia grupowe i indywidualne dla dzieci oraz rodziców według potrzeb i możliwości, 3. zajęcia edukacyjne i doradcze, które będą poruszały kwestie radzenia sobie z emocjami, lękami, stresem, uzależnieniami itp. Projekt finansowany jest ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narkomanii oraz Innych Uzależnień.
Zakres przedsięwzięcia	Realizacja projektu zakłada zadania o charakterze: 1. informacyjnym, m.in.: a) przekazywanie mieszkańcom informacji o ich obowiązkach, uprawnieniach, możliwościach, w tym edukacji dotyczącej zasad działalności świetlicy i współżycia sąsiedzkiego, b) zbieranie informacji o potrzebach mieszkańców, c) prowadzenie banku danych dotyczących oferty różnych instytucji i organizacji pozarządowych, d) edukacja w zakresie rozwoju psychospołecznego, e) współdziałanie z rodzicami dzieci lub prawnymi opiekunami, pracownikami socjalnymi i Radami Okręgu, 2. doradczym, m.in.: a) organizowanie poradnictwa w zależności od problemów oraz potrzeb zgłaszanych przez lokalnych mieszkańców oraz uczestników, b) prowadzenie doradztwa w zakresie organizowania i prowadzenia gospodarstwa domowego,

	c) prowadzenie zajęć dotyczących nabywania umiejętności racjonalnego planowania budżetu rodzinnego, d) przekazywanie wiedzy o metodach efektywnej nauki, e) pomoc w obsłudze komputera, laptopa i poruszaniu się po sieci internetowej (w tym przeglądania bazy ofert pracy), f) wspomaganie procesu nabywania wiedzy o sobie samym i o innych ludziach oraz procesów rozumienia świata społecznego, g) prowadzenie zajęć specjalistycznych mających na celu rozwijanie pożądanych sposobów zachowania się w społeczności, kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem i z agresją, nieśmiałością, umiejętnością poprawnej komunikacji, zachowania, rozwijania twórczości, zainteresowań, pożądanych sposobów rozładowywania napięcia emocjonalnego, zapoznanie z mechanizmami uzależnień, 3. zadania dotyczące wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze m.in.: a) inicjowanie podejmowania wspólnych działań przez lokalnych mieszkańców w zakresie integracji ze środowiskiem oraz przekazywanie pozytywnych wzorców dzieciom i młodzieży, b) organizowanie indywidualnego wsparcia z psychologiem bądź terapeutą w celu udzielania wsparcia w doraźnym rozwiązywaniu problemów życiowych podopiecznych i ich rodzin, c) podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie kultury osobistej, d) inicjowanie organizowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, e) wyrównywanie braków edukacyjnych: pomoc dzieciom w odrabianiu lekcji, f) kształtowanie pozytywnych postaw społecznych, wzmocnienie więzi rodzinnych, g) wzmocnienie umiejętności zaspokajania potrzeb osobistych bez szkody dla otoczenia, h) konsultacje indywidualne mające na celu rozwój umiejętności interpersonalnych, w tym nawiązywanie kontaktu z innymi, szczególnie sprawnego porozumiewania się, pozytywnego wpływania i pomagania sobie nawzajem oraz konstruktywnego rozwiązywania wspólnych problemów i konfliktów, 4. zadania dotyczące edukacji i promowania bezpiecznych zachowań mieszkańców w miejscu zamieszkania: a) podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie zasad współżycia sąsiedzkiego, b) inicjowanie do podejmowania współpracy sąsiedzkiej w zakresie respektowania zasad współżycia sąsiedzkiego oraz umiejętności reagowania mieszkańców w sytuacjach koniecznych, c) współpraca z MOPR, ZGM, dzielnicowymi i Strażą Miejską, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, organizacjami pozarządowymi, 5. zadania wynikające z prowadzenia diagnozy środowiskowej, w tym monitorowanie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i objętych pomocą społeczną: a) aktywizowanie podejmowania działań w zakresie pozytywnych zachowań i zmian, b) wspieranie mieszkańców lokali mieszkalnych zgłaszających problemy sąsiedzkie z mieszkańcami lokali socjalnych, c) animowanie do działań samopomocowych i sąsiedzkich integrujących mieszkańców lokali mieszkalnych i lokali socjalnych, d) prowadzenie ścisłej współpracy z pracownikami socjalnymi, e) współdziałanie z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które działają w najbliższym środowisku,
--	--

	f) podejmowanie działań na rzecz sąsiadów, w tym osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych poprzez organizację pomocy sąsiedzkiej, g) aktywizowanie środowiska.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. 63. Pułku Piechoty 77
Szacowana wartość [zł]	300 000,00
Środki publiczne [zł]	300 000,00
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024

Numer przedsięwzięcia	P.4.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Adaptacja pomieszczeń CKDA Filia Dom Muz Podgórz na salę kinową oraz rewaloryzacja skweru przy Domu Muz <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym • Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych • Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
Uzasadnienie realizacji	Centrum Kultury Dwór Artusa (CKDA) Filia Dom Muz Podgórz przy ul. Poznańskiej 52 dysponuje salą, która pełniła w ubiegłym wieku funkcje kinowe i było to wówczas jedyne kino na Podgórzu i w lewobrzeżnej części Torunia. Obecnie sala wymaga gruntownego remontu i ponownej adaptacji do funkcji kinowych, widowiskowych i teatralnych. W obecnym budynku Domu Muz od lat 70. do 90. XX w. działało kino „Semafor”.

	Celem projektu jest przeprowadzenie prac adaptacyjnych sali w CKDA Filia Dom Muz Podgórz na salę kinową, teatralną, koncertowo-konferencyjną oraz dostosowanie przyległych do sali kinowej pomieszczeń na zaplecze teatralne oraz działania edukacyjno-kulturalne (zajęcia warsztatowe, teatralne i filmowe oraz filmowy klub dyskusyjny). Dom Muz nie dysponuje również toaletami, z których mogą korzystać osoby ze szczególnymi potrzebami (do pomieszczeń tych prowadzą schody). Projekt obejmie też niezbędny remont klatki schodowej i toalet pod kątem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Projekt odpowiada na zidentyfikowane podczas diagnozy miasta oraz diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy. Spośród najważniejszych należy wymienić: 1. niedostępność kultury i miejsc do spędzania wolnego czasu, 2. brak miejsc, w których dzieci i młodzież mogą rozwijać swoje zainteresowania (ośrodki kultury, kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne), 3. niedostateczną ofertę rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci i młodzieży, 4. ubogą ofertę edukacyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, niewielką koncentrację obiektów usług społecznych, szczególnie placówek kulturalnych, 5. niewiele organizowanych inicjatyw społecznych i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych dla mieszkańców. Przywrócenie kina na Podgórzu dopełni założenia kulturalnego centrum Podgórza, gdzie będzie można spędzić czas. Realizacja projektu zwiększy dostęp i ofertę kulturalną, pozwoli na integrację międzypokoleniową oraz aktywizację społeczności lokalnej. Skwer przy ul. Poznańskiej to jeden z niewielu terenów zieleni w tej części miasta, ściśle powiązany z funkcją kulturalną przyległego obiektu CKDA Filia Dom Muz Podgórz. Skwer o powierzchni ok 1,3 ha to teren urządzony, który z uwagi na miniony czas, jak i dodatkowe funkcje rekreacyjne (plac zabaw w części wschodniej), wymaga rewitalizacji oraz kompozycyjnego scalenia. Odnowa skweru przy Domu Muz Podgórz odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie miasta oraz diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy. Należą do nich: 1. niewystarczająca liczba miejsc w przestrzeni publicznej, w których mieszkańcy i osoby przyjezdne mogą zrelaksować się lub uprawiać sport w wolnym czasie, zwłaszcza w jego centrum, 2. niedostateczna jakość przestrzeni publicznej, w tym terenów zieleni urządzonej, 3. niewystarczająca liczba miejsc w przestrzeni publicznej Podgórza, w których dzieci mogą spędzać czas na świeżym powietrzu (place zabaw, boiska, parki). Ponadto podniesienie jakości ogólnodostępnej przestrzeni publicznej przyczyni się do integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.
Zakres przedsięwzięcia	Projekt zakładała gruntowny remont sali CKDA Filia Dom Muz Podgórz i ponowną jej adaptację do funkcji kinowych, widowiskowych i teatralnych. Zakres planowanych prac obejmuje m.in. remont sali wraz z wygłuszeniem akustycznym ścian i podłóg, montaż okładzin dźwiękoszczelnych, budowę systemu nagłośniania i oświetlenia kinowego, budowę widowni, zainstalowanie kabiny projekcyjnej wraz z wentylacją i klimatyzacją, zakup oraz montaż projektora kinowego DCP, zakup wraz z montażem ekranu kinowego wraz z maskownicą, zakup serwera kinowego wraz z osprzętowaniem, montaż sieci internetowej niezbędnej do obsługi serwera kinowego i zakup systemu kasowego. W ramach projektu przeprowadzona zostanie adaptacja przyległych do sali kinowej pomieszczeń na zaplecze teatralne oraz na działania edukacyjno-kulturalne. Prowadzone tam będą teatralne i filmowe zajęcia warsztatowe oraz spotykać się będzie filmowy klub dyskusyjny. Prace obejmą także remont i malowanie ścian, remont podłóg, wymianę instalacji elektrycznej i stolarki wewnętrznej. W ramach projektu planuje się remont klatki schodowej w zakresie odświeżania i malowania oraz toalet. Obiekt będzie dostosowany do możliwości korzystania przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

	Zakres planowanych prac związanych z rewaloryzacją skweru przy Domu Muz Podgórz obejmuje: 1. remont i budowę ciągów komunikacyjnych (alejki) w nawierzchni przepuszczalnej mineralnej, 2. wymianę i ujednolicenie małej architektury oraz budowę nowej atrakcyjnej małej architektury, 3. budowę przyłącza wodociągowego i systemu nawadniania terenu, 4. nowe nasadzenia drzew, krzewów i bylin wzbogacających kompozycję roślinną, 5. utworzenie sadu społecznego i ogrodu społecznego w skrzyniach. Przewidywane prace wpłyną na poprawę jakości i estetyki przedmiotowej przestrzeni, co bezpośrednio wpłynie na wartość tego terenu zieleni, podnosząc jego walory użytkowe, przyrodnicze i krajobrazowe.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	1. CKDA Filia Dom Muz, ul. Poznańska 52 2. Skwer za Domem Muz, ul. Poznańska 52
Szacowana wartość [zł]	4 029 411,76
Środki publiczne [zł]	4 029 411,76 (3 425 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 604 411,76 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w zmodernizowanych budynkach lub i części [szt.] • Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych przestrzeni publicznych [osoby/rok] • Powierzchnia terenów nowej lub odnowionej zieleni [ha] • Długość ciągów pieszych, na których zostało podniesione bezpieczeństwo użytkowników [m] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w zmodernizowanych przestrzeniach publicznych [szt.]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.4.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Multikolor – street art Podgórz <i>Ze zbiorów Fundacji Międzynarodowe Centrum Szczęśliwych Ludzi-Mandala</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
Wnioskodawca	Fundacja Międzynarodowe Centrum Szczęśliwych Ludzi-Mandala
Realizator	Fundacja Międzynarodowe Centrum Szczęśliwych Ludzi-Mandala
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest poprawa poziomu estetyki przestrzeni publicznej przy pełnym zaangażowaniu wspólnoty mieszkańców Podgórza. W wyniku realizacji projektu nastąpi zniwelowanie niedostatecznej jakości przestrzeni publicznej wynikającej m.in. z niskiej funkcjonalności i estetyki, zwiększenie oferty kulturalnej, poprawa stanu technicznego i funkcjonalnego budynków (kamienic) oraz pobudzenie aktywności i wrażliwości społecznej.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach realizowanego przedsięwzięcia planowane są 2 spotkania konsultacyjne dotyczące lokalnego kolorytu Podgórza, podczas których zostanie zarysowana warstwa tematyczna i graficzna projektu na mural przy ul. Wiślanej. Konsultacje społeczne realizator przeprowadzi w bazie fundacji i ogrodzie przy ul. Poznańskiej 96. Ponadto przeprowadzony zostanie konkurs z nagrodami na projekt muralu pt. „Sąsiedzki Multikolor”. Planuje się organizację warsztatów tworzenia portretów techniką szablonu (15 spotkań). Większość tych spotkań odbędzie się w bazie fundacji i ogrodzie społecznym przy ul. Poznańskiej 96. Dwa spotkania zostaną zrealizowane w Dziennym Domie Pobytu „Seniorzy Razem” przy ul. Podgórskiej 2 oraz w świetlicy przy ul. Pułku Piechoty 77. Efektem końcowym konsultacji społecznych, konkursu i warsztatów będzie wykonanie murali na fasadzie budynków przy ul. Poznańskiej 70 (od strony ul. Wiślanej) oraz w tunelu wiodącym na podwórko przy kamienicy Szczmańskich (ul. Poznańska 96). Projekt konkursowy powstanie na boku kamienicy przy ul. Poznańskiej 70 (od strony ul. Wiślanej). Projekty realizowany w tunelu będzie wynikiem warsztatów z tworzenia portretów techniką szablonów. W tunelu powstaną portrety mieszkańców lewobrzeża. W projektach służących aktywizacji i integracji, uwzględniających potrzeby mieszkańców dostosowane do poszczególnych grup społecznych i wiekowych, weźmie udział 150 osób w ciągu roku. Ponadto zostanie zorganizowanych łącznie 17 wydarzeń o tej tematyce. W projekcie polegającym na wprowadzeniu drobnej zieleni i sztuki w przestrzeń obszaru rewitalizacji realizator zorganizuje 15 spotkań.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. Poznańska 70, ul. Poznańska 96, ul. Pułku Piechoty 77, ul. Podgórska 2 (Stawki przy granicy z Podgórzem)
Szacowana wartość [zł]	98 460,00
Środki publiczne [zł]	-

Środki prywatne [zł]	98 460,00
Wskaźnik rezultatu	• Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok]
Okres realizacji	2024

Numer przedsięwzięcia	P.4.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Monitoring na Podgórzu <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoringu miejskiego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności
Uzasadnienie realizacji	Celem jest poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę 10 nowych punktów kamerowych w obrębie Podgórza. Zadanie odpowiada na rozpoznane w diagnozie miasta oraz diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy dotyczące niskiego poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców wynikające m.in. z obecności osób pijących alkohol w przestrzeni publicznej oraz aktów wandalizmu.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się budowę 10 nowych punktów kamerowych.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	1. ul. Szubińska/ul. Bliska – dozór rejonu ulicy i parkingu, stacji ładowania pojazdów i kościoła 2. ul. Poznańska/ul. Kluczyki – dozór rejonu skrzyżowania 3. ul. M. Drzymały/ul. Gen. Andersa – dozór rejonu skrzyżowania 4. ul. Parkowa/I. Paderewskiego – dozór rejonu szkoły podstawowej 5. ul. I. Paderewskiego/ul. Wyrzysk – dozór rejonu szkoły podstawowej 6. ul. M. Drzymały/ul. Okólna – dozór rejonu ronda 7. ul. Parkowa/ul. M. Drzymały – dozór rejonu placu zabaw 8. ul. Okólna/ul. Letnia – dozór rejonu skrzyżowania oraz parkingu 9. ul. Letnia/parking – dozór ulicy oraz parkingów 10. ul. Poznańska 52 – dozór sceny plenerowej Domu Muz i skweru
Szacowana wartość [zł]	729 000,00
Środki publiczne [zł]	729 000,00 (619650,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 109350,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-
Wskaźnik rezultatu	• Liczba nowo zamontowanych punktów kamerowych [szt.]
Okres realizacji	2024-2026

Numer przedsięwzięcia	P.4.6.
Tytuł przedsięwzięcia	Przebudowa dawnej poligonowej wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest modernizacja pomieszczeń dawnej poligonowej wieży ciśnień na działania społeczne, edukacyjne i kulturalne. Projekt odpowiada na problemy, które zostały wskazane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji przeprowadzonej na potrzeby opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Do najważniejszych z nich należą: 1. niedostępność miejsc kultury i do spędzania wolnego czasu, 2. brak miejsc, w których dzieci i młodzież mogą rozwijać swoje zainteresowania (ośrodki kultury, kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne), 3. niedostateczna oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci i młodzieży, 4. uboga oferta edukacyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, 5. niewielka koncentracja obiektów użyteczności publicznej, szczególnie placówek kulturalnych, 6. niewiele organizowanych inicjatyw społecznych i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych dla mieszkańców. Miejsce przyczyni się do zwiększenia dostępu do oferty kulturalnej oraz pozwoli na integrację i aktywizację międzypokoleniową.
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu planuje się: 1. remont i rozbudowę wieży ciśnień, 2. adaptację pomieszczeń na cele społeczności lokalnej lub funkcje kulturalne, z możliwością przekazania obiektu dla organizacji pozarządowej, 3. utworzenie przestrzeni dla dzieci i młodzieży, w której będą rozwijać swoje zainteresowania, 4. budowę pochylni i windy dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Dawna poligonowa wieża ciśnień, rejon ul. Letniej/Okólnej
Szacowana wartość [zł]	3 500 000,00
Środki publiczne [zł]	3 500 000,00 (2 975 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 525 000,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-

Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych budynków lub ich części [osoby/rok] • Liczba osób, które uzyskały wsparcie w wyniku realizacji projektów społecznych [osoby/rok] • Liczba odbiorców wydarzeń i inicjatyw społecznych [osoby/rok] • Liczba zorganizowanych wydarzeń w zmodernizowanych budynkach lub ich częściach [szt.]
Okres realizacji	2024-2027

Numer przedsięwzięcia	P.4.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Utworzenie skweru wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów
Realizator	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów
Uzasadnienie realizacji	Celem projektu jest utworzenie skweru z małą architekturą i alejkami wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Okólnej/Letniej. Skwer wokół wieży ciśnień będzie pierwszym terenem zieleni urządzonej w tej części Podgórza. Stanie się przestrzenią rekreacyjną między osiedlem, placami zabaw a wyremontowaną wieżą, zaadaptowaną na cele społecznie użyteczne. Zajmie obszar o powierzchni 0,5 ha. Projekt odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie miasta oraz diagnozie pogłębionej obszaru rewitalizacji problemy takie jak: 1. niewystarczająca liczba miejsc w przestrzeni publicznej, w których mieszkańcy i osoby przyjezdne mogą zrelaksować się lub uprawiać sport w wolnym czasie, zwłaszcza w jego centrum, 2. niedostateczna jakość przestrzeni publicznej, w tym terenów zieleni urządzonej, 3. niewystarczająca liczba miejsc w przestrzeni publicznej Podgórza, w których dzieci mogą spędzać czas na świeżym powietrzu (place zabaw, boiska, parki). Ponadto podniesienie jakości ogólnodostępnej przestrzeni publicznej przyczyni się do integracji i aktywizacji społeczności lokalnej.
Zakres przedsięwzięcia	Zakres planowanych prac obejmuje: 1. budowę ciągów komunikacyjnych (alejki) w nawierzchni przepuszczalnej mineralnej, 2. budowę nowej, atrakcyjnej małej architektury, 3. budowę przyłącza wodociągowego i systemu nawadniania terenu, 4. usunięcie inwazyjnej roślinności, 5. nowe nasadzenia drzew, krzewów i bylin wzbogacających kompozycję roślinną. Przewidywane prace wpłyną na poprawę jakości i estetyki przedmiotowej przestrzeni, co bezpośrednio wpłynie na wartość tego terenu zieleni, podnosząc jego walory użytkowe, przyrodnicze i krajobrazowe.
Podobszar rewitalizacji	Podgórze
Szczegółowa lokalizacja	Teren zieleni wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej
Szacowana wartość [zł]	500 000,00
Środki publiczne [zł]	500 000,00 (425 000,00 – dofinansowanie ze środków unijnych, 75 000,00 – wkład własny gminy, poziom dofinansowania – 85%)
Środki prywatne [zł]	-

Wskaźnik rezultatu	• Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych przestrzeni publicznych [osoby/rok] • Powierzchnia terenów nowej lub odnowionej zieleni [ha] • Długość ciągów pieszych, na których zostało podniesione bezpieczeństwo użytkowników [m]
Okres realizacji	2024-2027

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć

Numer przedsięwzięcia	U.4.1.
Tytuł przedsięwzięcia	Klub dla dzieci i młodzieży CKDA Filia Dom Muz Podgórz – placówka wsparcia dziennego <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
Wnioskodawca	Centrum Kultury Dwór Artusa
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa
Zakres przedsięwzięcia	Projekt odpowie na problemy, które zostały wskazane w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji przeprowadzonej na potrzeby opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i>. Do najważniejszych z nich należą: 1. niedostępność miejsc kultury i do spędzania wolnego czasu, 2. brak miejsc, w których dzieci i młodzież mogą rozwijać swoje zainteresowania (ośrodki kultury, kluby osiedlowe, świetlice pozaszkolne), 3. niedostateczna oferta rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego, szczególnie dla dzieci i młodzieży, 4. uboga oferta edukacyjnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, 5. niewielka koncentracja obiektów użyteczności publicznej, szczególnie placówek kulturalnych, 6. niewiele organizowanych inicjatyw społecznych i wydarzeń kulturalno-rozrywkowych dla mieszkańców. Dostosowanie pomieszczeń na działalność edukacyjno-kulturalną dopełni założenia kulturalnego centrum Podgórza, gdzie można będzie w sposób atrakcyjny spędzić wolny czas. Miejsce przyczyni się do zwiększenia dostępu do oferty kulturalnej oraz pozwoli na integrację i aktywizację międzypokoleniową. Przedmiotem inwestycji jest remont i adaptacja pomieszczeń na działania placówki wsparcia dziennego Klubu dla dzieci i młodzieży CKDA Filia Dom Muz Podgórz zlokalizowanego przy ul. Poznańskiej 52. Zakres planowanych prac obejmuje spełnienie wymagań ochrony przeciwpożarowej określonych w przepisach w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki do prowadzenia placówki wsparcia dziennego.
Podobszar	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. Poznańska 52

Numer przedsięwzięcia	U.4.2.
Tytuł przedsięwzięcia	Rewaloryzacja skweru w rejonie ul. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów <i>Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii/Wydział Inwestycji i Remontów
Realizator	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii/Wydział Inwestycji i Remontów
Zakres przedsięwzięcia	Skwer przy ul. W. Iwanowskiej to istotny dla tej części miasta teren zieleni o powierzchni ok. 0,65 ha, malowniczo położony nad ciekim wodnym. Teren ten jest miejscem zarówno rekreacji czynnej, jak i biernej mieszkańców przyległego osiedla mieszkaniowego. Zakres planowanych prac obejmuje: 1. remont nawierzchni, 2. budowę drewnianego mostku i remont istniejącego, 3. wymianę i ujednolicenie małej architektury, 4. budowę przyłącza wodociągowego i systemu nawadniania terenu, 5. nowe nasadzenia krzewów i bylin wzbogacających istniejącą kompozycję roślinną. Zaplanowane prace wpłyną na poprawę jakości i estetyki przedmiotowej przestrzeni, podnosząc jej walory użytkowe, przyrodnicze i krajobrazowe. Odnowa skweru przy ul. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów odpowiada na problemy zdiagnozowane w diagnozie miasta oraz diagnozie pogłębianej obszaru rewitalizacji. Do najważniejszych z nich należą: 1. niedostatek miejsc w przestrzeni, w których mieszkańcy i osoby przyjezdne mogą zrelaksować się lub uprawiać sport w wolnym czasie, zwłaszcza w jego centrum, 2. niedostateczna jakość przestrzeni, zwłaszcza terenów zieleni, 3. niedostatek miejsc w przestrzeni publicznej Podgórza, w których dzieci mogą spędzać czas na świeżym powietrzu (place zabaw, boiska, parki).
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Skwer przy ul. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów

Numer przedsięwzięcia	U.4.3.
Tytuł przedsięwzięcia	Doposażenie placu zabaw przy ul. 63. Pułku Piechoty 77A-75C-73A <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest doposażenie placu zabaw o nowe, przyjazne elementy, które podniosą atrakcyjność i funkcjonalność miejsca, poprawią ich bezpieczeństwo, zatrzymując je w miejscu im dedykowanym, z dala od pobliskiej ulicy. Zakres projektu obejmuje doposażenie placu zabaw w minipumptrack, urządzenie wspinaczkowe – pajęczynę wraz ze zjeżdżalnią, huśtawkę z bocianim gniazdem, zjazd linowy – tyrolkę dla dzieci w różnym wieku, tor dla dzieci poruszających się na hulajnogach i rowerkach biegowych.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Plac zabaw przy ul. 63. Pułku Piechoty 77A-75C-73A. Teren jest własnością Gminy Miasta Toruń, administrowany przez ZGM

Numer przedsięwzięcia	U.4.4.
Tytuł przedsięwzięcia	Dziecięce marzenia – plac zabaw przy ul. M. Drzymały 13a <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Projekt przewiduje całkowitą modernizację placu zabaw w celu utworzenia miejsca wielofunkcyjnego i bezpiecznego. Dzisiaj jest to miejsce, na którym wysypany piasek (od dawna niewymieniony) i piaskownica są jedynymi elementami placu zabaw, a dla uatrakcyjnienia zabawy dzieci często wykorzystują elementy pozostawionych resztek mebli przy śmietniku. Podczas gorącego lata i słonecznej wiosny dzieci bawiące się w tym miejscu narażone są na działanie ostrych promieni słonecznych, co nie jest ani bezpieczne, ani atrakcyjne. W ramach projektu przewiduje się całkowitą modernizację tego miejsca i utworzenie wielofunkcyjnego, rozbudowanego, bezpiecznego placu zabaw pomiędzy blokami przy ul. M. Drzymały 13a, z elementami ustawionymi w tzw. podkowę. Plac zabaw ma zostać wyposażony w: 1. podwójną huśtawkę wraz z ptasim gniazdem, 2. urządzenie wspinaczkowe typ pajęczyna, 3. karuzelę, 4. drabinkę poziomą, 5. piaskownicę, 6. ogrodzenie placu zabaw, 7. regulamin placu zabaw.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. M. Drzymały 13a, nr działki 629/8. Teren stanowi własność Gminy Miasta Toruń, administrowany przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej

Numer przedsięwzięcia	U.4.5.
Tytuł przedsięwzięcia	Glinki razem!!! dla każdego coś dobrego!!! <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Realizacja projektu odpowiada na problemy i potrzeby mieszkańców Podgórza, tj.: niedostatek miejsc w przestrzeni publicznej, w których mieszkańcy mogą się zrelaksować lub uprawiać sport. W ramach projektu planuje się: 1. montaż 4-5 gier-plansz umiejscowionych na chodnikach, 2. rozbudowę istniejącej siłowni o plac do street workoutu służącego do ćwiczeń gimnastycznych z wykorzystaniem masy ciała, 3. postawienie ławek parkowych z oparciami oraz koszy na śmieci wzdłuż chodnika prowadzącego od Pomnika Ofiar Obozów Jenieckich do bloków.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. Poznańska 294

Numer przedsięwzięcia	U.4.6.
Tytuł przedsięwzięcia	Rozbudowa istniejącego placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 15 <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest modernizacja i rozbudowa istniejącego placu zabaw. Obecny plac zabaw na skutek wieloletniego korzystania został zniszczony, częściowo zlikwidowany ze względu na bezpieczeństwo dzieci. Jest ubogi w sprzęt. Zadanie służy stworzeniu przestrzeni do bezpiecznej i wesołej zabawy mającej na celu rozwój psychoruchowy dzieci podczas zajęć szkolnych i pozaszkolnych. Zabawy na placu zabaw stanowią podstawę wielokierunkowego rozwoju dziecka. Projekt integruje dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Zagospodarowanie przestrzeni poszerzy ofertę spędzania czasu wolnego na świeżym powietrzu i będzie alternatywą dla spędzania czasu przed ekranem telefonu czy przed komputerem. Nowe miejsce stworzy możliwość integracji oraz aktywizacji dzieci i młodzieży oraz będzie uczyć funkcjonowania w grupie rówieśniczej. Projekt odpowiada na problem niedostatecznej liczby miejsc służących rekreacji, wypoczynkowi i do uprawiania sportu. Zadanie obejmie rozbudowę istniejącego placu zabaw na powierzchni 19 m x 9 m, w tym: 1. położenie bezpiecznej nawierzchni, 2. doposażenie placu zabaw, np. w wieżę z daszkiem, zjeżdżalnię, podest, tablicę do rysowania, huśtawki (2 szt.), 3. montaż elementów małej architektury (kosze na śmieci, ławki do siedzenia z oparciem [2 szt.]).
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. I. Paderewskiego 5/11, obręb 70, numery działek od 360 do 367 i od 375 do 377

Numer przedsięwzięcia	U.4.7.
Tytuł przedsięwzięcia	Zacienienie obszaru zielonego przy Szkole Podstawowej nr 15 <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Zakres przedsięwzięcia	W ramach projektu zakłada się wykonanie zacienienia wyznaczonego obszaru zielonego znajdującego się na boisku szkolnym i postawienia na nim kolorowych, drewnianych ławek. Nowa zacieniona przestrzeń będzie przewiewna z elementami małej architektury, ławkami (6 szt.) i koszami na śmieci, gdzie dzieci wraz z nauczycielami będą mogły spędzać zajęcia lekcyjne: godziny wychowawcze, pogadanki, warsztaty plastyczne i muzyczne, zajęcia integracyjne. Przestrzeń stanie się bezpiecznym miejscem odpoczynku, relaksu i integracji. Projekt prowadzony będzie na obszarze 14 x 11 m (154 m²), z podłożem trawiastym. Obiekt zostanie zadaszony w postaci przeciwsłonecznego żagla.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. I. Paderewskiego 5/11, obręb 70, numery działek od 360 do 367 i od 375 do 377

Numer przedsięwzięcia	U.4.8.
Tytuł przedsięwzięcia	Montaż windy zewnętrznej w starej części budynku przy Szkole Podstawowej nr 15 <i>Ze zbiorów Szkoły Podstawowej nr 15 w Toruniu</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Zakres przedsięwzięcia	Przedmiotem projektu jest umożliwienie osobom ze szczególnymi potrzebami – osobom z niepełnosprawnością ruchową korzystania z obiektu szkoły poprzez wybudowanie windy zewnętrznej dającej dostęp uczniom na 2. piętro budynku.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. I. Paderewskiego 5/11, obręb 70, numery działek od 360 do 367 i od 375 do 377, użytkownik wieczysty

Numer przedsięwzięcia	U.4.9.
Tytuł przedsięwzięcia	Podjazd dla osób niepełnosprawnych umożliwiający bezpieczne wejście do Szkoły Podstawowej 15 <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami
Wnioskodawca	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Realizator	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest likwidowanie barier architektonicznych i poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnością ruchową, terenu okalającego budynek i wejścia na teren Szkoły Podstawowej nr 15. Projekt przewiduje przebudowę wejścia głównego (furtki do szkoły) polegającą na zbudowaniu podjazdu/zjazdu w istniejących schodach lub jego całkowitą przebudowę.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. I. Paderewskiego 5/11, obręb 70, numery działek od 360 do 367 i od 375 do 377

Numer przedsięwzięcia	U.4.10.
Tytuł przedsięwzięcia	Budowa osiedla mieszkaniowego Glinki wraz z zagospodarowaniem terenu <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Rozwijanie budownictwa mieszkaniowego, w tym społecznego budownictwa czynszowego
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń, Toruńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
Realizator	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
Zakres przedsięwzięcia	Celem projektu jest zagospodarowanie i urządzenie terenu wraz z utworzeniem nowych mieszkań dla osób o średnich i niskich dochodach w ramach realizacji polityki mieszkaniowej gminy Toruń w zakresie zaspokajania potrzeb na nowe mieszkania. W ramach realizacji projektu inwestycyjnego powstaną również mieszkania dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, rodzin z dziećmi, seniorów, co spowoduje różnorodność społeczną osiedla. Zakłada się, że budynki będą miały wysokie parametry energetyczne, spełniające kryteria niskoemisyjności z OZE. Osiedle zaprojektowano bez barier architektonicznych dla wszystkich mieszkańców. Zakres prac obejmuje utworzenie 542 mieszkań, w tym 392 mieszkań komunalnych oraz dla seniorów wraz z klubami seniora. Planuje się zagospodarowanie terenu w zieleni urządzonej z miejscami do zabawy, gier i wypoczynku (tj. boisko), ułatwiającą integrację społeczną.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	ul. Poznańska 296, budynki B1-B7, działki nr 32/18, 32/19, 32/20, 32/21, 44/17, obręb 77, prawo własności do wszystkich nieruchomości

Numer przedsięwzięcia	U.4.11.
Tytuł przedsięwzięcia	Posprzątaj po swoim pupilu <i>Ze zbiorów firmy Lider Projekt Sp. z o.o.</i>
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Realizacja działań z zakresu utrzymania czystości
Wnioskodawca	Gmina Miasta Toruń
Realizator	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
Zakres przedsięwzięcia	Zadanie poprawi czystość przestrzeni publicznej, sprawiając, że przebywanie na zewnątrz będzie bardziej komfortowe niż wcześniej. Zadanie nauczy dobrych nawyków oraz odpowiedzialności za dobro wspólne w okolicach miejsca zamieszkania. W ramach projektu postawione zostaną na osiedlu pojemniki na psie odchody wraz z dystrybutorem na woreczki do sprzątania po psach. Należy wspomnieć, że w chwili obecnej na osiedlu znajduje się już 1 pojemnik tego typu. Postawienie 5 kolejnych pojemników ułatwi i zmobilizuje właścicieli psów do sprzątania po swoich pupilach.
Podobszar rewitalizacji	Podgórz
Szczegółowa lokalizacja	Podgórz

Analiza komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania. Wynika to także z art. 15 ust. 1 pkt 6 Ustawy o rewitalizacji. Komplementarność w każdym z tych wymiarów ukazuje sposób zintegrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgodnie z art. 2 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w GPR-T do 2027 tworzą wiązkę zintegrowanych ze sobą działań pod względem problemów obszaru rewitalizacji, które rozwiązują, przestrzeni, w której są realizowane, procedur zarządzania ich wdrażaniem, źródeł finansowania oraz odniesieniem do wcześniej realizowanych działań. W kolejnych punktach przedstawiono komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych w poszczególnych wymiarach.

Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym programie oznacza, że przy ich formułowaniu wzięto pod uwagę miejsce planowanej realizacji w różnych częściach podobszarów rewitalizacji. Efektem takiego podejścia będzie oddziaływanie zrealizowanych przedsięwzięć na cały obszar rewitalizacji (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), choć wiele przedsięwzięć rewitalizacyjnych można zlokalizować w konkretnym miejscu, ponieważ tam na przykład będą realizowane projekty edukacyjne, adaptowany będzie budynek pod cele kulturalne itp.

W celu zapewnienia komplementarności przestrzennej GPR-T do 2027 przedsięwzięcia zostały zlokalizowane na całym obszarze rewitalizacji, ze szczególną koncentracją jednak na podobszarach, które są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji w Toruniu. Rozkład przestrzenny przedsięwzięć został zaprezentowany w rozdziale „Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji”. W tabeli poniżej pogrupowane zostały przedsięwzięcia według podobszaru i osiedla, w którym są zlokalizowane. Grupy te będą charakteryzować się szczególną komplementarnością przestrzenną.

Tabela 22. Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Lokalizacja
P.1.1.	Nauka przez zabawę – zajęcia edukacji historycznej	Fundacja „A to historia!”	Przedsięwzięcia zlokalizowane na więcej niż jednym podobszarze
P.1.2.	STOP HEJTeatr	Stowarzyszenie Żyć Lepiej	
P.1.3.	Piłka dla każdego	Stowarzyszenie Dzieciom i Młodzieży WĘDKA im. każdego Człowieka; Stowarzyszenie One Passion One Love WP	
P.1.4.	Lato dzieci na Wiśle	Związek Miast Nadwiślańskich za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Toruniu	
P.1.5.	Wypoczynek letni	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	
P.1.6.	Nauka to klucz	Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK	
P.1.7.	Mieszkania wspomagane dla seniorów	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu	
P.1.8.	Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu na obszarze rewitalizacji	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	
P.1.9.	Moje miejsce	Stowarzyszenie Żyć Lepiej	
P.1.10.	Kręgi kobiet	Fundacja Wolna Wiśła	
P.1.11.	Wymiana 34 punktów kamerowych na Starym Mieście i Bydgoskim Przedmieściu	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności	
P.1.12.	Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego dla obszaru rewitalizacji obejmującego: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście oraz Podgórz	Gmina Miasta Toruń, Wydział Ochrony Ludności	
P.1.13.	Wsparcie przedsiębiorczości w Toruniu na obszarze rewitalizacji	Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia	

U.1.1.	Toruński Festiwal Nauki i Sztuki	Dział Promocji i Komunikacji UMK	
U.1.2.	Projekty społeczne wspierające przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji realizowane przez NGO	Organizacje pozarządowe/Biuro Toruńskiego Centrum Miasta – Gmina Miasta Toruń	
U.1.3.	Dostępne tereny zieleni	Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMK	
U.1.4.	Program Moje Podwórko	Wspólnoty mieszkaniowe, właściciele budynków/ Gmina Miasta Toruń, Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.1.5.	Czysty Toruń – walczymy ze smogiem i z nielegalnymi wysypiskami	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
P.2.1.	Jesteś ważny, jesteś sobą – terapia teatralna w formie warsztatów	Fundacja Programy Kopernikańskie	Stare Miasto
P.2.2.	Koopernik – kooperacyjne warsztaty gier planszowych	Stowarzyszenie Nicolaus, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika	
P.2.3.	Sieć uczniowska Speed	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika	
P.2.4.	Technika przenika fizyka, chemika, matematyka	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907, IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki	
P.2.5.	Klub Ucznia	Toruńska Agenda Kulturalna, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika	
P.2.6.	Mieszkanie treningowe dla matek z dziećmi	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu (Ośrodek Interwencji Kryzysowej)	
P.2.7.	Kamienica Inicjatyw – aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców	Fundacja Archipelag Inicjatyw	
P.2.8.	Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu w Toruniu	Fundacja „A to historia!”	
P.2.9.	Odwiedziny królewskiej rodziny	Fundacja „A to historia!”	
P.2.10.	Zielony dziedziniec	Fundacja Programy Kopernikańskie, I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika	
P.2.11.	Zagospodarowanie terenu zieleni obejmującego teren pomiędzy Skwerem L. Broniewicza i Pl. M. Rapackiego	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	
U.2.1.	Cicho, ciszej, coraz ciszej – pokój i przestrzeń wyciszeń	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907	
U.2.2.	Sensoryczna świetlica	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Uczestników Strajku Szkolnego 1906-1907	
U.2.3.	Adaptacja pomieszczeń Dworu Artusa na cele turystyczne	Gmina Miasta Toruń, Centrum Kultury Dwór Artusa	
U.2.4.	Muzeum Historii Torunia w dawnym Domu Eskenów – projekt rewitalizacji	Gmina Miasto Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu	
U.2.5.	Prace modernizacyjno-konserwatorskie w budynku planetarium wraz z zagospodarowaniem otoczenia	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna	
U.2.6.	BO warto głosować na Szczytną 13!	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.2.7.	Kulturalna Żabka	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki Czasu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika	
U.2.8.	Toruński Jarmark Bożonarodzeniowy	SNAKE Wójcik sp. k., Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.2.9.	Wigilia dla mieszkańców Torunia	Związek Harcerstwa Polskiego, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.2.10.	Program Lojalnościowy Moja starówk@	Przedsiębiorcy, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.2.11.	Napis wielkoformatowy, przestrzenny zawierający słowo „Toruń”	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.2.12.	Odnowa muru przyległego do Młodzieżowego Domu Kultury – MURAL	Młodzieżowy Dom Kultury	
U.2.13.	Stworzenie muralu na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń	

U.2.14.	Zielona Bonifikata	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.2.15.	Modernizacja terenu na wewnętrznym dziedzińcu przy budynku Ogniska Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń	
U.2.16.	Przestrzeń Starego Miasta przyjazna mieszkańcom i turystom	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii, Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.2.17.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PLENER TEATRALNY”	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń	
U.2.18.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PODWÓRKO DO RELAKSACJI”	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń	
U.2.19.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „TARAS PLASTYCZNY”	Młodzieżowy Dom Kultury, Gmina Miasta Toruń	
U.2.20.	Zielone zagospodarowanie terenu IV LO na cele rekreacyjno-dydaktyczne – Toruń Smart City	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki	
U.2.21.	Remont placu zabaw w Fosie Zamkowej wraz z nasadzeniami drzew i krzewów	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.2.22.	Modernizacja sceny na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń	
U.2.23.	Zbudowanie ścieżki sensorycznej na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń	
U.2.24.	Odnowa terenów zieleni na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń	
U.2.25.	Instalacja barierki dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi na placu zabaw Piernikowe Miasteczko	Ognisko Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza, Gmina Miasta Toruń	
U.2.26.	Usuwanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej – budowa windy w IV Liceum Ogólnokształcącym	IV Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	
U.2.27.	Poprawa bezpieczeństwa pieszych na podobszarze Starego Miasta w Toruniu	Miejski Zarząd Dróg w Toruniu	
U.2.28.	Defibrylatory AED – Punkty Ratowania Życia	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.2.29.	Akcja „Free Toilet”	Przedsiębiorcy/Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.2.30.	Ratusz Staromiejski w nowej odsłonie – projekt modernizacyjny	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Muzeum Okręgowego w Toruniu	
U.2.31.	Prace konserwatorskie wnętrza kościoła i zabytków ruchomych Sanktuarium pw. św. Jakuba Apostoła	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jakuba Apostoła w Toruniu	
U.2.32.	Prace konserwatorskie i restauratorskie w Kościele Katedralnym pw. św. Janów	Rzymskokatolicka Parafia Katedralna pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty	
U.2.33.	Prace konserwatorskie wnętrza i otoczenia Kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Toruniu na cele turystyczne	Parafia Rzymskokatolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego w Toruniu	
U.2.34.	Kompleksowa modernizacja, prace konserwatorskie i zagospodarowanie zieleni Zamku Krzyżackiego oraz realizacja wystaw stałych i czasowych	Toruńska Agenda Kulturalna	
U.2.35.	Renowacja budynku Generałówki i Fosy Zamkowej	Gmina Miasta Toruń, Toruńska Agenda Kulturalna	
U.2.36.	Prace modernizacyjne i renowacja budynku dawnego zboru ewangelickiego – obecnej siedziby Fundacji Tumult	Fundacja Tumult	
P.3.1.	Kopernik Warrior – niekonwencjonalne obwody ćwiczebne	IV Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika	Bydgoskie Przedmieście
P.3.2.	W zdrowym ciele, rowerowy duch	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	

P.3.3.	Miejsce spotkań dzieci i młodzieży	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów, Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
P.3.4.	Ferie zimowe i letnie na Bydgoskim Przedmieściu	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
P.3.5.	Kurs Ósmoklasisty	Fundacja Akademia Rozwoju Anny Kruszyk
P.3.6.	Centrum Rozwoju i Terapii (w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”)	Toruńskie Centrum Usług Społecznych
P.3.7.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 52	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.3.8.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 74	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.3.9.	Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz osób wychodzących z bezdomności	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
P.3.10.	Mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnością, chorobami neurologicznymi oraz z zaburzeniami psychicznymi	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
P.3.11.	Społeczna Agencja Pośrednictwa	Fundacja Studio M6
P.3.12.	Społecznie odpowiedzialni	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych
P.3.13.	Domkultury! Bydgoskie Przedmieście	Fundacja Fabryka UTU/Domkultury! Bydgoskie Przedmieście
P.3.14.	Spacery na 6 łap	Fundacja Programy Kopernikańskie; Toruńskie Towarzystwo Ochrony Praw Zwierząt
P.3.15.	Ogród Wolna Wisła – rodzinny przystanek	Fundacja Wolna Wisła
P.3.16.	Prace konserwatorskie i restauratorskie ławek drewnianych o charakterze historycznym znajdujących się przy ul. A. Mickiewicza 19/21 i 23	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
P.3.17.	Modernizacja wraz z adaptacją budynków użyteczności publicznej – zespołu grody V i VI przy Al. św. Jana Pawła II 1-2	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
P.3.18.	Prace restauratorskie i konserwacyjne drewnianego obiektu „Grzybek” z 1843 r.	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii
P.3.19.	Rewitalizacja zabytkowego parku na Bydgoskim Przedmieściu – etap IV	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.1.	Wsparcie mieszkańców budynków mieszkalnych przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150 – adaptacja budynku na świetlice dla dzieci i młodzieży	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
U.3.2.	Modernizacja zespołów żywieniowych w jednostkach oświatowych – przebudowa i remont pomieszczeń kuchni w Przedszkolu Miejskim nr 4	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów, Przedszkole Miejskie nr 4
U.3.3.	Zielona sala – myśleć pozwala	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy
U.3.4.	Remont dachu i zamontowanie tzw. zielonej elewacji rolet zewnętrznych na południowej ścianie budynku w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.5.	Remont szatni sportowej chłopców i przylegającego do niej zaplecza sanitarnego w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.6.	Wyciszenie szkoły – zniesienie natężenia hałasu w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.7.	Zielona ściana V Liceum Ogólnokształcącego	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II
U.3.8.	Kulturalny hub Bydgoskiego Przedmieścia	Toruńska Agenda Kulturalna
U.3.9.	Czytam, słucham e-booki w Toruniu	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego
U.3.10.	Przywróćmy dawny blask schodom w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu	Gmina Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów
U.3.11.	Renowacja ławki Schillera – czas najwyższy!	Gmina Miasta Toruń, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków

U.3.12.	Okrągła rabata w alei głównej Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.3.13.	Zielona edukacja przy ul. J. Gagarina	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	
U.3.14.	Nowe nasadzenia przy ul. I. Łukasiewicza	Gmina Miasta Toruń, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Pabla Nerudy	
U.3.15.	Nowe życie dla boiska przy Szkole Podstawowej nr 13	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.3.16.	Czerwona księga – Atlas	V Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II, Fundacja Razem Pamoja z siedzibą w Warszawie, Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych z siedzibą w Warszawie	
U.3.17.	Kolorowa ulica i zielony tunel zakochanych atrakcją Bydgoskiego Przedmieścia	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.3.18.	Wytchnienie pośród zieleni na Bydgoskim i Bielanych. 100 nowych drzew	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.3.19.	Ogród w hubie	Toruńska Agenda Kulturalna	
U.3.20.	Plac zabaw na ul. J. Gagarina	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.3.21.	Modernizacja terenów rekreacyjno-sportowych i szkolnego placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 13	Gmina Miasta Torunia – Wydział Inwestycji i Remontów	
U.3.22.	Renowacja zabytkowych klatek schodowych budynku mieszkalnego przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	
U.3.23.	Ochrona budownictwa szkieletowego na terenie Gminy Miasta Toruń	Gmina Miasta Toruń – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta	
U.3.24.	Renowacja pomnika zegar słoneczny – Al. św. Jana Pawła II	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii	
P.4.1.	Rozwój oferty Klubu Integracji Społecznej przy ul. Parkowej 3	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych	Podgórz
P.4.2.	Program Placówka Pozytywnego Myślenia	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Centrum Usług Społecznych	
P.4.3.	Adaptacja pomieszczeń CKDA Filia Dom Muz Podgórz na salę kinową oraz rewaloryzacja skweru przy Domu Muz	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	
P.4.4.	Multikolor – street art Podgórz	Fundacja Międzynarodowe Centrum Szczęśliwych Ludzi-Mandala	
P.4.5.	Monitoring na Podgórzu	Gmina Miasta Toruń – Wydział Ochrony Ludności	
P.4.6.	Przebudowa dawnej poligonowej wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa	
P.4.7.	Utworzenie skweru wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej	Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	
U.4.1.	Klub dla dzieci i młodzieży CKDA Filia Dom Muz Podgórz – placówka wsparcia dziennego	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Centrum Kultury Dwór Artusa	
U.4.2.	Rewaloryzacja skweru w rejonie ul. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów	Gmina Miasta Toruń – Wydział Środowiska i Ekologii/ Wydział Inwestycji i Remontów	
U.4.3.	Doposażenie placu zabaw przy ul. 63. Pułku Piechoty 77A-75C-73A	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.4.4.	Dziecięce marzenia – plac zabaw przy ul. M. Drzymały 13a	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.4.5.	Glinki razem!!! dla każdego coś dobrego!!!	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	
U.4.6.	Rozbudowa istniejącego placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	
U.4.7.	Zacienienie obszaru zielonego przy Szkole Podstawowej nr 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	
U.4.8.	Montaż windy zewnętrznej w starej części budynku przy Szkole Podstawowej nr 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	
U.4.9.	Podjazd dla osób niepełnosprawnych umożliwiający bezpieczne wejście do Szkoły Podstawowej 15	Szkoła Podstawowa nr 15 im. Władysława Broniewskiego	

U.4.10.	Budowa osiedla mieszkaniowego Glinki wraz z zagospodarowaniem terenu	Gmina Miasta Toruń za pośrednictwem Toruńskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	
U.4.11.	Posprzątaj po swoim pupilu	Gmina Miasta Toruń w ramach budżetu obywatelskiego	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegać będzie na ich dopełnieniu tematycznym. W rezultacie zrealizowane przedsięwzięcia będą oddziaływać na podobszary rewitalizacji i cały obszar zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej. Każdemu z celów rewitalizacji odnoszących się do ww. sfer przyporządkowano listę kierunków działań, które będą realizowane za pomocą przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Każde przedsięwzięcie może zostać przyporządkowane podstawowemu kierunkowi działań (wymieniono je w opisach przedsięwzięć), które realizuje. Wiele przedsięwzięć można również przyporządkować kierunkom działań, które będą realizowane pośrednio. W tabeli poniżej ukazano, które kierunki działań są realizowane przez poszczególne przedsięwzięcia. Kolorem pomarańczowym zaznaczono kierunek podstawowy dla przedsięwzięcia, a żółtym kierunki realizowane pośrednio. Przedsięwzięcia, które realizują te same kierunki działań, wykazują się dużym stopniem komplementarności. Jeśli dodatkowo przedsięwzięcia takie realizowane są na tym samym podobszarze mogą charakteryzować się wysokim stopniem zintegrowania.

Tabela 23. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Kierunki celu 1.										Kier. celu 2.				Kierunki celu 3.									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
P.1.1.	Nauka przez zabawę – zajęcia edukacji historycznej																								
P.1.2.	STOP HEJTeatr																								
P.1.3.	Piłka dla każdego																								
P.1.4.	Lato dzieci na Wiśle																								
P.1.5.	Wypoczynek letni																								
P.1.6.	Nauka to klucz																								
P.1.7.	Mieszkania wspomagane dla seniorów																								
P.1.8.	Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu na obszarze rewitalizacji																								
P.1.9.	Moje miejsce																								
P.1.10.	Kręgi kobiet																								
P.1.11.	Wymiana 34 punktów kamerowych na Starym Mieście i Bydgoskim Przedmieściu																								
P.1.12.	Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego dla obszaru rewitalizacji obejmującego: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście oraz Podgórz																								
P.1.13.	Wsparcie przedsiębiorczości w Toruniu na obszarze rewitalizacji																								
U.1.1.	Toruński Festiwal Nauki i Sztuki																								
U.1.2.	Projekty społeczne wspierające przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji realizowane przez NGO																								
U.1.3.	Dostępne tereny zieleni																								
U.1.4.	Program Moje Podwórkó																								
U.1.5.	Czysty Toruń – walczymy ze smogiem i z nielegalnymi wysypiskami																								
P.2.1.	Jesteś ważny, jesteś sobą – terapia teatralna w formie warsztatów																								
P.2.2.	Koopernik – kooperacyjne warsztaty gier planszowych																								
P.2.3.	Sieć uczniowska Speed																								
P.2.4.	Technika przenika fizyka, chemika, matematyka																								
P.2.5.	Klub Ucznia																								

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Kierunki celu 1.										Kier. celu 2.				Kierunki celu 3.									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
P.2.6.	Mieszkanie treningowe dla matek z dziećmi																								
P.2.7.	Kamienica Inicjatyw – aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców																								
P.2.8.	Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu w Toruniu																								
P.2.9.	Odwiedziny królewskiej rodziny																								
P.2.10.	Zielony dziedziniec																								
P.2.11.	Zagospodarowanie terenu zieleni obejmujących Skwer L. Broniewicza i Pl. M. Rapackiego																								
U.2.1.	Cicho, ciszej, coraz ciszej - pokój i przestrzeń wyciszeń																								
U.2.2.	Sensoryczna świetlica																								
U.2.3.	Adaptacja pomieszczeń Dworu Artusa na cele turystyczne																								
U.2.4.	Muzeum Historii Torunia w dawnym Domu Eskenów – projekt rewitalizacji																								
U.2.5.	Prace modernizacyjno-konserwatorskie w budynku planetarium wraz z zagospodarowaniem otoczenia																								
U.2.6.	BO warto głosować na Szczyną 13!																								
U.2.7.	Kulturalna Żabka																								
U.2.8.	Toruński Jarmark Bożonarodzeniowy																								
U.2.9.	Wigilia dla mieszkańców Torunia																								
U.2.10.	Program Lojalnościowy Moja starówk@																								
U.2.11.	Napis wielkoformatowy, przestrzenny zawierający słowo „Toruń”																								
U.2.12.	Odnowa muru przyległego do Młodzieżowego Domu Kultury – MURAL																								
U.2.13.	Stworzenie muralu na placu zabaw Piernikowe Miasteczko																								
U.2.14.	Zielona Bonifikata																								
U.2.15.	Modernizacja terenu na wewnętrznym dziedzińcu przy budynku Ogniska Pracy Pozaszkolnej – Dom Harcerza																								
U.2.16.	Przestrzeń Starego Miasta przyjazna mieszkańcom i turystom																								
U.2.17.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PLENER TEATRALNY”																								

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Kierunki celu 1.											Kier. celu 2.				Kierunki celu 3.										
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		
U.2.18.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „PODWÓRKO DO RELAKSACJI”																										
U.2.19.	Adaptacja przestrzeni – wprowadzenie zieleni do przestrzeni budynku Młodzieżowego Domu Kultury – „TARAS PLASTYCZNY”																										
U.2.20.	Zielone zagospodarowanie terenu IV LO na cele rekreacyjno-dydaktyczne – Toruń Smart City																										
U.2.21.	Remont placu zabaw w Fosie Zamkowej wraz z nasadzeniami drzew i krzewów																										
U.2.22.	Modernizacja sceny na placu zabaw Piernikowe Miasteczko																										
U.2.23.	Zbudowanie ścieżki sensorycznej na placu zabaw Piernikowe Miasteczko																										
U.2.24.	Odnowa terenów zieleni na placu zabaw Piernikowe Miasteczko																										
U.2.25.	Instalacja barierki dla osób z niepełnosprawnościami ruchowymi na placu zabaw Piernikowe Miasteczko																										
U.2.26.	Usuwanie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej – budowa windy w IV Liceum Ogólnokształcącym																										
U.2.27.	Poprawa bezpieczeństwa pieszych na podobszarze Starego Miasta w Toruniu																										
U.2.28.	Defibrylatory AED – Punkty Ratowania Życia																										
U.2.29.	Akcja „Free Toilet”																										
U.2.30.	Ratusz Staromiejski w nowej odsłonie – projekt modernizacyjny																										
U.2.31.	Prace konserwatorskie wnętrza kościoła i zabytków ruchomych Sanktuarium pw. św. Jakuba Apostoła																										
U.2.32.	Prace konserwatorskie i restauratorskie w Kościele Katedralnym pw. św. Janów																										
U.2.33.	Prace konserwatorskie wnętrza i otoczenia Kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Toruniu na cele turystyczne																										
U.2.34.	Kompleksowa modernizacja, prace konserwatorskie i zagospodarowanie zieleni Zamku Krzyżackiego oraz realizacja wystaw stałych i czasowych																										
U.2.35.	Renowacja budynku Generałówki i Fosi Zamkowej																										
U.2.36.	Prace modernizacyjne i renowacja budynku dawnego zboru ewangelickiego – obecnej siedziby Fundacji Tumult																										
P.3.1.	Kopernik Warrior – niekonwencjonalne obwody ćwiczebne																										

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Kierunki celu 1.										Kier. celu 2.				Kierunki celu 3.									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
P.3.2.	W zdrowym ciele, rowerowy duch																								
P.3.3.	Miejsce spotkań dzieci i młodzieży																								
P.3.4.	Ferie zimowe i letnie na Bydgoskim Przedmieściu																								
P.3.5.	Kurs Ósmoklasisty																								
P.3.6.	Centrum Rozwoju i Terapii (w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”)																								
P.3.7.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 52																								
P.3.8.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 74																								
P.3.9.	Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz osób wychodzących z bezdomności																								
P.3.10.	Mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnością, chorobami neurologicznymi oraz z zaburzeniami psychicznymi																								
P.3.11.	Społeczna Agencja Pośrednictwa																								
P.3.12.	Społecznie odpowiedzialni																								
P.3.13.	Domkultury! Bydgoskie Przedmieście																								
P.3.14.	Spacery na 6 łap																								
P.3.15.	Ogród Wolna Wisła – rodzinny przystanek																								
P.3.16.	Prace konserwatorskie i restauratorskie ławek drewnianych o charakterze historycznym znajdujących się przy ul. A. Mickiewicza 19/21 i 23																								
P.3.17.	Modernizacja wraz z adaptacją budynków użyteczności publicznej - zespołu grodz V i VI przy Al. św. Jana Pawła II 1-2																								
P.3.18.	Prace restauratorskie i konserwacyjne drewnianego obiektu „Grzybek” z 1843 r.																								
P.3.19.	Rewitalizacja Zabytkowego Parku na Bydgoskim Przedmieściu – etap IV																								
U.3.1.	Wsparcie mieszkańców budynków mieszkalnych przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150 – adaptacja budynku na świetlice dla dzieci i młodzieży																								
U.3.2.	Modernizacja zespołów żywieniowych w jednostkach oświatowych – przebudowa i remont pomieszczeń kuchni w Przedszkolu Miejskim nr 4																								
U.3.3.	Zielona sala – myśleć pozwala																								

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Kierunki celu 1.											Kier. celu 2.				Kierunki celu 3.											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24			
U.3.4.	Remont dachu i zamontowanie tzw. zielonej elewacji i rolet zewnętrznych na południowej ścianie budynku w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13																											
U.3.5.	Remont szatni sportowej chłopców i przylegającego do niej zaplecza sanitarnego w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13																											
U.3.6.	Wyciszenie szkoły – zniesienie natężenia hałasu w Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13																											
U.3.7.	Zielona ściana V Liceum Ogólnokształcącego																											
U.3.8.	Kulturalny hub Bydgoskiego Przedmieścia																											
U.3.9.	Czytam, słucham e-booki w Toruniu																											
U.3.10.	Przywróćmy dawny blask schodom w Parku Miejskim na Bydgoskim Przedmieściu																											
U.3.11.	Renowacja ławki Schillera – czas najwyższy!																											
U.3.12.	Okrągła rabata w alei głównej Parku Miejskiego na Bydgoskim Przedmieściu																											
U.3.13.	Zielona edukacja przy ul. J. Gagarina																											
U.3.14.	Nowe nasadzenia przy ul. I. Łukasiewicza																											
U.3.15.	Nowe życie dla boiska przy Szkole Podstawowej nr 13																											
U.3.16.	Czerwona księga – Atlas																											
U.3.17.	Kolorowa ulica i zielony tunel zakochanych atrakcją Bydgoskiego Przedmieścia																											
U.3.18.	Wytnięcie pośród zieleni na Bydgoskim i Bielanych. 100 nowych drzew																											
U.3.19.	Ogród w hubie																											
U.3.20.	Plac zabaw na ul. J. Gagarina																											
U.3.21.	Modernizacja terenów rekreacyjno-sportowych i szkolnego placu zabaw przy Szkole Podstawowej im. św. Jana Pawła II nr 13																											
U.3.22.	Renowacja zabytkowych klatek schodowych budynku mieszkalnego przy ul. A. Mickiewicza 146, 148, 150																											
U.3.23.	Ochrona budownictwa szkieletowego na terenie Gminy Miasta Toruń																											
U.3.24.	Renowacja pomnika zegar słoneczny – Al. św. Jana Pawła II																											
P.4.1.	Rozwój oferty Klubu Integracji Społecznej przy ul. Parkowej 3																											

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Kierunki celu 1.										Kier. celu 2.				Kierunki celu 3.									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
P.4.2.	Program Placówka Pozytywnego Myślenia																								
P.4.3.	Adaptacja pomieszczeń CKDA Filia Dom Muz Podgórz na salę kinową oraz rewaloryzacja skweru przy Domu Muz																								
P.4.4.	Multikolor – street art Podgórz																								
P.4.5.	Monitoring na Podgórzu																								
P.4.6.	Przebudowa dawnej poligonowej wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej																								
P.4.7.	Utworzenie skweru wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej																								
U.4.1.	Klub dla dzieci i młodzieży CKDA Filia Dom Muz Podgórz – placówka wsparcia dziennego																								
U.4.2.	Rewaloryzacja skweru w rejonie ul. W. Iwanowskiej/J. i M. Prüfferów																								
U.4.3.	Doposażenie placu zabaw przy ul. 63. Pułku Piechoty 77A-75C-73A																								
U.4.4.	Dziecięce marzenia – plac zabaw przy ul. M. Drzymały 13a																								
U.4.5.	Glinki razem!!! dla każdego coś dobrego!!!																								
U.4.6.	Rozbudowa istniejącego placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 15																								
U.4.7.	Zacienienie obszaru zielonego przy Szkole Podstawowej nr 15																								
U.4.8.	Montaż windy zewnętrznej w starej części budynku przy Szkole Podstawowej nr 15																								
U.4.9.	Podjazd dla osób niepełnosprawnych umożliwiający bezpieczne wejście do Szkoły Podstawowej 15																								
U.4.10.	Budowa osiedla mieszkaniowego Glinki wraz z zagospodarowaniem terenu																								
U.4.11.	Posprzątaj po swoim pupilu																								

*Numerację kierunków działań przedstawiono w kolejnej tabeli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 24. Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Kierunek działań
1	Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie oraz rozwój dzieci i młodzieży m.in. poprzez stworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież mogą otrzymać wsparcie edukacyjne, psychologiczne oraz możliwość rozwoju zainteresowań
2	Rozwijanie usług wspierających funkcjonowanie społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, w tym osób starszych, podtrzymujących ich aktywność i samodzielność
3	Realizowanie działań aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym w systemie instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego wsparcia
4	Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom oraz wspieranie osób uzależnionych, a także doświadczających przemocy w rodzinie
5	Prowadzenie działań profilaktycznych i pomocy osobom doświadczającym problemów psychicznych i trudności w realizacji funkcji społecznych i zawodowych
6	Modernizacja i rozbudowa bazy usług społecznych
7	Wdrażanie działań wzmacniających poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców
8	Rozwijanie usług edukacji, integracji społecznej, animowanie życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej
9	Wspieranie podmiotów trzeciego sektora i grup nieformalnych w realizacji działań na rzecz lokalnej społeczności
10	Rozwijanie infrastruktury bezpieczeństwa publicznego, w tym monitoringu miejskiego
11	Edukacja ekologiczna
12	Wdrażanie form wsparcia powstawania nowych firm oraz rozwoju podmiotów gospodarczych działających na obszarze rewitalizacji
13	Stwarzanie warunków do lokowania współcześnie pożądaných usług w obszarze rewitalizacji zwiększających grono mieszkańców korzystających z tego rejonu miasta
14	Rozszerzanie zasięgu działania programu lojalnościowego, obecnie funkcjonującego na obszarze Starego Miasta, na cały obszar rewitalizacji
15	Realizacja działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni obszaru rewitalizacji dla mieszkańców oraz turystów
16	Modernizacja oraz poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni, miejsc zabaw i rekreacji
17	Modernizacja podwórz i przestrzeni przy budynkach mieszkalnych w celu tworzenia półpublicznych stref rekreacji, integracji społecznej oraz podniesienia ich funkcjonalności dla mieszkańców
18	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury w celu dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami
19	Doposażenie przestrzeni miejskiej w infrastrukturę i usługi w celu podniesienia jej funkcjonalności
20	Poprawa organizacji ruchu drogowego, w tym spowolnienia ruchu, wprowadzenie strefy zamieszkania, strefy ograniczonego ruchu
21	Modernizacja, w tym termomodernizacja zasobów mieszkaniowych i budynków użyteczności publicznej
22	Rozwijanie budownictwa mieszkaniowego, w tym społecznego budownictwa czynszowego
23	Ochrona, modernizacja i adaptacja na funkcje społeczne budynków, w tym zabytkowych, ochrona dziedzictwa kulturowego
24	Realizacja działań z zakresu utrzymania czystości

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie osiągnięta dzięki włączeniu systemu realizacji i zarządzania GPR-T do 2027 w całościowy system zarządzania strategicznego Gminy Miasta Toruń. GPR-T do 2027 należy do kategorii programów operacyjnych Strategii rozwoju miasta Torunia do roku 2020 z uwzględnieniem perspektywy rozwoju do 2028 r. Koordynator realizacji GPR-T do 2027 – Biuro Toruńskiego Centrum Miasta jako komórka organizacyjna Urzędu Miasta Torunia jest umiejscowiony w strukturze organizacyjnej magistratu i posiada kompetencje współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi urzędu, jednostkami organizacyjnymi gminy, samorządowymi instytucjami kultury czy spółkami komunalnymi. Podmioty te będą odpowiedzialne za realizację niektórych przedsięwzięć, ale są również włączone w proces planowania GPR-T do 2027 i jego monitorowania. Bardzo ważnymi interesariuszami rewitalizacji są również podmioty i osoby nienależące do sfery administracji samorządowej, które czynnie włączają się w realizację przedsięwzięć, w planowanie GPR-T do 2027 i będą również angażować się w monitorowanie procesu

rewitalizacji. Biuro Toruńskiego Centrum Miasta jest odpowiedzialne za koordynowanie współpracy tych podmiotów przy realizacji działań rewitalizacyjnych.

Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegać będzie na kontynuacji działań realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2023*. Obowiązujący obszar rewitalizacji jest zbieżny z obszarem wskazanym w GPR-T do 2027, dlatego należy uznać, że przyjęte założenia programowe i określone w GPR-T do 2027 przedsięwzięcia rewitalizacyjne są częściowo kontynuacją procesu rewitalizacji Torunia w zakresie terytorium, na którym prowadzony jest proces rewitalizacji. Zbieżnością wykazują się oba programy pod względem określonych celów rewitalizacji. W tabeli poniżej zaprezentowano powiązanie celów rewitalizacji zawartych w GPR-T do 2023 i GPR-T do 2027.

Tabela 25. Powiązanie celów GPR-T do 2023 z celami GPR-T do 2027

Cele określone w Programie Rewitalizacji Torunia do roku 2023	Cele określone w Programie Rewitalizacji Torunia do roku 2027
Cel 1. Aktywna integracja i włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym
Cel 2. Podniesienie standardu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W Gminnym Programie Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027* został uwzględniony jeden cel, który nie ma odpowiednika w GPR-T do 2023 – Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji. W perspektywie do 2027 r. uwzględniono szerszy katalog kierunków działań, jednak szereg przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych do 2027 r. stanowi kontynuację polityki rewitalizacyjnej miasta skupionej w poprzedniej perspektywie na wsparciu i aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i zawodowym, na aktywizacji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, wsparciu rozwoju dzieci i młodzieży, wyposażeniu obiektów użyteczności publicznej w infrastrukturę służącą osobom ze szczególnymi potrzebami, rozwoju mieszkalnictwa komunalnego oraz odnowie zieleni. W perspektywie polityki rewitalizacji Torunia do 2027 r. większy nacisk został położony na przedsięwzięcia związane z rozwijaniem usług edukacji, integracji społecznej, animowaniem życia kulturalnego i form lokalnej aktywności społecznej, adresowane do różnych grup społecznych, w tym osób aktywnych społecznie i zawodowo. Więcej przedsięwzięć dotyczy w nowej perspektywie odnowy terenów zieleni, modernizacji przestrzeni publicznych i stref rekreacji. Można zatem uznać, że w GPR-T do 2027 określono politykę rewitalizacji będącą jednocześnie kontynuacją procesów rewitalizacyjnych rozpoczętych w poprzednim okresie programowania rewitalizacji i rozszerzeniem działań rewitalizacyjnych na inne obszary tematyczne – zgodne z aktualnie zgłaszanymi przez mieszkańców obszaru rewitalizacji potrzebami.

Komplementarność międzyokresowa pomiędzy dotychczas prowadzonym procesem rewitalizacji i procesem planowanym w ramach GPR-T do 2027 zachodzi również na poziomie systemu zarządzania realizacją programu. Koordynatorem realizacji GPR-T do 2027 będzie Biuro Toruńskiego Centrum Miasta, które będzie odpowiedzialne za zbieranie niezbędnych danych i informacji o poczynionych inwestycjach, prowadzenie monitoringu programu rewitalizacji, koordynowanie badania ewaluacyjnego, organizowanie i prowadzenie działań partycypacyjnych związanych z rewitalizacją na terenie miasta, upowszechnianie wiedzy o istocie rewitalizacji wśród wszystkich interesariuszy procesów rewitalizacji, prowadzenie dokumentacji i obsługi administracyjnej Komitetu Rewitalizacji.

Biuro Toruńskiego Centrum Miasta było odpowiedzialne za koordynację realizacji GPR-T do 2023 po przejściu zadań od Biura Rewitalizacji Urzędu Miasta Torunia, a od powstania w 2008 r. zajmuje się wspomaganiem procesów rewitalizacji Starego Miasta.

Komplementarność źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegać będzie na umiejętnym łączeniu wsparcia z różnych źródeł finansowania, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Zakłada się współfinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych m.in. ze środków europejskich, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, ze środków krajowych, w tym z budżetów samorządów terytorialnych, ich jednostek i spółek, z dostępnych środków rządowych, w tym funduszy celowych, z komercyjnych instrumentów bankowych, a także ze środków prywatnych projektodawców. Prowadzone będą działania zachęcające inwestorów prywatnych do włączenia się w proces rewitalizacji i udział w finansowaniu projektów.

Szacunkowe ramy finansowe

Poniżej zostały przedstawione ramy finansowe przedsięwzięć ujętych w niniejszym programie, poprzez prezentację ich szacunkowej wartości, lat realizacji oraz planowanego/możliwego źródła finansowania. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 7 Ustawy o rewitalizacji w programie rewitalizacji należy przedstawić szacunkowe ramy finansowe wraz ze wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych.

Środki własne Gminy Miasta Toruń, jej jednostek organizacyjnych i spółek komunalnych oraz środki z funduszy europejskich i innych funduszy krajowych należą do środków publicznych. Organizacje pozarządowe i inne podmioty spoza sektora finansów publicznych, które otrzymają wsparcie ze środków budżetu jednostek samorządu terytorialnego, funduszy unijnych i krajowych, w części dofinansowania będą dysponować środkami publicznymi, a w części wkładu własnego środkami prywatnymi. Podstawowym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków unijnych będzie program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027.

W tabeli zaprezentowano szacowaną wartość całkowitą dla podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz podział kwoty całkowitej na źródła publiczne i prywatne. Należy zaznaczyć, że podziału na źródła dokonano na podstawie aktualnej na czas opracowania GPR-T do 2027 wiedzy o dostępności środków z poszczególnych źródeł. Stan ten może ulec zmianie. Zakłada się, że organizacje pozarządowe będą pozyskiwać na realizację projektów głównie społecznych finansowanie publiczne. **W ramach otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych, ogłaszanych przez Gminę Miasta Toruń w oparciu o Ustawę o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, projekty społeczne realizowane na obszarze zdegradowanym otrzymają dodatkową punktację.**

Przedsięwzięcia inwestycyjne, na które Gmina Miasto Toruń zamierza ubiegać się o dofinansowanie, zostały podzielone na kluczowe i rezerwowe. W tabeli nr 27 wskazano wartość planowanego dofinansowania na te przedsięwzięcia, wkład własny oraz procent dofinansowania. W pierwszej kolejności dofinansowanie będzie pozyskiwane na przedsięwzięcia kluczowe.

Tabela 26. Szacunkowe ramy finansowe GPR-T do 2027 – zestawienie przedsięwzięć podstawowych o charakterze społecznym

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość finansowa [zł]	Środki publiczne [zł]	Środki prywatne [zł]	Okres realizacji
Przedsięwzięcia zlokalizowane na więcej niż jednym podobszarze					
SUMA		1 843 950,00	734 450,00	1 109 500,00	2024-2027
Przedsięwzięcia podstawowe					
P.1.1.	Nauka przez zabawę – zajęcia edukacji historycznej	47 000,00	-	47 000,00	2024-2027
P.1.2.	STOP HEJTeatr	32 000,00	-	32 000,00	2025
P.1.3.	Piłka dla każdego	988 000,00	-	988 000,00	2024-2027
P.1.4.	Lato dzieci na Wiśle	2 500,00 zł w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	-	2 500,00 zł w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	2024-2027
P.1.5.	Wypoczynek letni	68 850,00 zł w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	68 850,00 zł w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	-	2024-2027
P.1.6.	Nauka to klucz	Do oszacowania	Do oszacowania	-	2024-2027
P.1.7.	Mieszkania wspomagane dla seniorów	200 000,00 zł w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	200 000,00 zł w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	-	2024-2027 (z perspektywą na kolejne lata)
P.1.8.	Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu na obszarze rewitalizacji	100 000,00	100 000,00	-	2024-2027
P.1.9.	Moje miejsce	40 000,00	-	40 000,00	2024-2025
P.1.10.	Kręgi kobiet	165 600,00	165 600,00	-	2024-2027
P.1.13.	Wsparcie przedsiębiorczości w Toruniu na obszarze rewitalizacji	200 000,00	200 000,00	-	2024-2027
Podobszar Stare Miasto					
SUMA		2 322 810,00	810 000,00	1 512 810,00	2024-2027
Przedsięwzięcia podstawowe					
P.2.1.	Jesteś ważny, jesteś sobą – terapia teatralna w formie warsztatów	35 400,00	-	35 400,00	2024-2027
P.2.2.	Koopernik – kooperacyjne warsztaty gier planszowych	4 400,00	-	4 400,00	2024
P.2.3.	Sieć uczniowska Speed	10 000,00	10 000,00	-	2024-2027
P.2.4.	Technika przenika fizyka, chemika, matematyka	20 000,00	20 000,00	-	2024-2026
P.2.5.	Klub Ucznia	Do oszacowania	Do oszacowania	Do oszacowania	2024-2027
P.2.6.	Mieszkanie treningowe dla matek z dziećmi	180 000,00	180 000,00	-	2024-2027 (z perspektywą na kolejne lata)
P.2.7.	Kamienica Inicjatyw – aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców	800 000,00	-	800 000,00	2024-2027
P.2.8.	Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu w Toruniu	600 000,00	600 000,00	-	2024-2027
P.2.9.	Odwiedziny królewskiej rodziny	600 000,00	-	600 000,00	2024-2027
P.2.10.	Zielony dziedziniec	73 010,00	-	73 010,00	2024
Podobszar Bydgoskie Przedmieście					
SUMA		14 792 280,00	14 589 580,00	202 700,00	2024-2027

Przedsięwzięcia podstawowe					
P.3.1.	Kopernik Warrior – niekonwencjonalne obwody ćwiczebne	11 900,00	11 900,00	-	2024
P.3.2.	W zdrowym ciele, rowerowy duch	80 000,00	80 000,00	-	2024-2027
P.3.4.	Ferie zimowe i letnie na Bydgoskim Przedmieściu	20 200,00	-	20 200,00	2024-2025
P.3.5.	Kurs Ósmoklasisty	16 000,00	-	16 000,00	2024-2025
P.3.6.	Centrum Rozwoju i Terapii (w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych w Gminie Miasta Toruń”)	Do oszacowania	Do oszacowania	-	2024-2027
P.3.7.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 52	144 000,00	144 000,00	-	2024-2026
P.3.8.	Utrzymanie Dziennego Domu Pobytu przy ul. Bydgoskiej 74	144 000,00	144 000,00	-	2024-2026
P.3.9.	Mieszkania treningowe dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz osób wychodzących z bezdomności	100 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	100 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	-	2024-2027
P.3.10.	Mieszkanie wspomagane dla osób z niepełnosprawnością, chorobami neurologicznymi oraz z zaburzeniami psychicznymi	195 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	160 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	35 000,00 w 2024 r., kolejne lata do oszacowania	2020-2027 (z perspektywą na kolejne lata)
P.3.11.	Społeczna Agencja Pośrednictwa	600 000,00	600 000,00	-	2024-2025
P.3.12.	Społecznie odpowiedzialni	11 999 680,00	11 999 680,00	-	2024-2027
P.3.13.	Domkultury! Bydgoskie Przedmieście	1 350 000,00	1 350 000,00	-	2024-2027
P.3.14.	Spacery na 6 łap	31 500,00	-	31 500,00	2024-2027
P.3.15.	Ogród Wolna Wisła – rodzinny przystanek	100 000,00	-	100 000,00	2025-2027
Podobszar Podgórz					
SUMA		6 698 460,00	6 600 000,00	98 460,00	2024-2027
Przedsięwzięcia podstawowe					
P.4.1.	Rozwój oferty Klubu Integracji Społecznej przy ul. Parkowej 3	6 300 000,00	6 300 000,00	-	2024-2026
P.4.2.	Program Placówka Pozytywnego Myślenia	300 000,00	300 000,00	-	2024
P.4.4.	Multikolor – street art Podgórz	98 460,00	-	98 460,00	2024
SUMA		25 657 500,00	22 734 030,00	2 923 470,00	2024-2027

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 27. Szacunkowe ramy finansowe GPR-T do 2027 – zestawienie przedsięwzięć podstawowych o charakterze inwestycyjnym

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wnioskodawca/Realizator	Szacunkowa wartość całkowita [zł]	Dofinansowanie ze środków unijnych [zł]	Wartość wkładu własnego [zł]	% dofinansowania	Okres realizacji
Lista przedsięwzięć podstawowych – kluczowych							
Stare Miasto							
1.	P.2.11. Zagospodarowanie terenu zieleni obejmującego teren pomiędzy Skwerem L. Broniewicza i Pl. M. Rapackiego	Urząd Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów	4 500 000,00	3 825 000,00	675 000,00	85%	2024-2027
	SUMA		4 500 000,00	3 825 000,00	675 000,00		2024-2027
Bydgoskie Przedmieście							
1.	P.3.3. Miejsce spotkań dzieci i młodzieży Gagarina 152	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej	1 200 000,00	1 020 000,00	180 000,00	85%	2024-2025
2.	P.3.16. Prace konserwatorskie i restauratorskie ławek drewnianych o charakterze historycznym znajdujących się przy ul. A. Mickiewicza 19/21 i 23	Urząd Miasta Toruń Wydział Środowiska i Ekologii	120 000,00	102 000,00	18 000,00	85%	2024-2025
3.	P.3.17. Modernizacja wraz z adaptacją budynków użyteczności publicznej – zespołu grody V i VI przy Al. św. Jana Pawła II 1-2	Urząd Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów	3 500 000,00	2 975 000,00	525 000,00	85%	2024-2026
4.	P.3.18. Prace restauratorskie i konserwacyjne drewnianego obiektu „Grzybek” z 1843 r.	Urząd Miasta Toruń Wydział Środowiska i Ekologii	130 000,00	110 500,00	19 500,00	85%	2024-2025
	SUMA		4 950 000,00	4 207 500,00	742 500,00		2024-2026
Podgórz							
1.	P.4.3. Adaptacja pomieszczeń CKDA Filia Dom Muz Podgórz na salę kinową oraz rewaloryzacja skweru przy Domu Muz	CK Dwór Artusa, Gmina Miasta Toruń – Wydział Inwestycji i Remontów	4 029 411,76	3 425 000,00	604 411,76	85%	2024-2026
2.	P.4.5. Monitoring na Podgórzu	Urząd Miasta Toruń Wydział Ochrony Ludności	729 000,00	619 650,00	109 350,00	85%	2024-2026
3	P.4.6. Przebudowa dawnej poligonowej wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej	Urząd Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów	3 500 000,00	2 975 000,00	525 000,00	85%	2024-2027
	SUMA		8 258 411,76	7 019 650,00	1 238 761,76		2024-2027

Cały obszar rewitalizacji							
1.	P.1.11. Wymiana 34 punktów kamerowych na Starym Mieście i Bydgoskim Przedmieściu	Urząd Miasta Toruń Wydział Ochrony Ludności	671 812,76	571 040,85	100 771,91	85%	2024-2027
2.	P.1.12. Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego dla obszaru rewitalizacji obejmującego: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście oraz Podgórze	Urząd Miasta Toruń Wydział Ochrony Ludności	1 170 000,00	994 500,00	175 500,00	85%	2024-2027
	SUMA		1 841 812,76	1 565 540,85	276 271,91		2024-2027
	SUMA (dla wszystkich przedsięwzięć podstawowych kluczowych)		19 550 224,52	16 617 690,85	2 932 533,67		2024-2027
Lista przedsięwzięć podstawowych – rezerwowa							
1.	P.3.19. Rewitalizacja zabytkowego parku na Bydgoskim Przedmieściu – etap IV	Urząd Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów, Wydział Środowiska i Ekologii	3 525 000,00	2 996 250,00	528 750,00	85%	2024-2027
2.	P.4.7. Utworzenie skweru wokół wieży ciśnień w rejonie ul. Letniej/Okólnej	Urząd Miasta Toruń, Wydział Inwestycji i Remontów	500 000,00	425 000,00	75 000,00	85%	2024-2027
	SUMA		4 025 000,00	3 421 250,00	603 750,00		2024-2027

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wnioskodawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Rozdział do opracowania po przeprowadzeniu procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Uspółecznienie

Interesariusze rewitalizacji są włączani w proces rewitalizacji na każdym jego etapie (opracowywania GPR-T do 2027, wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych).

Włączanie społeczeństwa w tworzenie GPR-T do 2027 odbywało się na obu etapach tworzenia dokumentu, zarówno w trakcie przeprowadzania diagnozy, jak i budowania GPR-T do 2027. Poniżej opisano działania w rozbiciu na etapy, których dotyczyły.

I etap – diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Torunia

Po opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Torunia został przygotowany projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Torunia, dla którego przeprowadzono konsultacje społeczne. 30 stycznia 2023 r. opublikowano ogłoszenie o konsultacjach społecznych projektu uchwały Rady Miasta Torunia w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Torunia na potrzeby przygotowania i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027* (GPR-T do 2027). W okresie od 7 lutego do 10 marca 2023 r. trwały konsultacje społeczne projektu ww. uchwały.

W tym czasie Biuro Toruńskiego Centrum Miasta działające w strukturach Urzędu Miasta Torunia zbierało uwagi ustne w swojej siedzibie. Ponadto etap procedury obejmował zbieranie uwag na formularzach konsultacyjnych w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności za pomocą poczty elektronicznej na formularzach dostępnych do pobrania na stronach:

1. serwisów internetowych Urzędu Miasta Torunia:
 - a. <https://www.konsultacje.torun.pl/pl/rewitalizacja-wyznaczamy-nowe-obszary-zdegradowane-i-obszary-rewitalizacji>
 - b. <https://bip.torun.pl/obwieszczenie/53294/obwieszczenie-wksii-0056-2-2-2023>
 - c. <https://www.torun.pl/pl/konsultacje-spoeczne-rewitalizacja>
2. w siedzibie Biura Toruńskiego Centrum Miasta Urzędu Miasta Torunia.

Uwagi te można było prezentować na formularzach konsultacyjnych kierowanych do Biura Toruńskiego Centrum Miasta na adres e-mail: konsultacje@um.torun.pl lub przysyłać pocztą tradycyjną na adres: Biuro Toruńskiego Centrum Miasta.

Jedną z zastosowanych form konsultacji było otwarte spotkanie informacyjne. 15 lutego 2023 r. w Centrum Sztuki Współczesnej (przy ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego 13 w Toruniu) zorganizowano otwarte spotkanie konsultacyjne, w którym uczestniczyło 26 mieszkańców. Wyniki analiz delimitacyjnych przedstawił przedstawiciel wykonawcy opracowania projektu GPR-T do 2027. Celem spotkania było omówienie wyników diagnozy miasta oraz zaproponowanego obszaru

zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyznaczenie ww. obszarów to pierwszy krok w pracach nad GPR-T do 2027. Podczas spotkania każdy miał swobodę wypowiedzi. Uczestnicy mogli zgłaszać swoje pytania i uwagi zarówno podczas omawiania tematu, jak i poprzez uzupełnienie formularzy, które dostępne były na sali.

Źródło: Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia

Informacja w zakresie przedmiotu konsultacji udostępniona była również w niżej wymienionych miejscach:

1. na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu Miasta Torunia przy ulicy Wały Generała Władysława Sikorskiego 8,
2. poprzez system TORUŃ SMS (informacja o otwartym spotkaniu konsultacyjnym).

30 stycznia 2023 r. przesłano informację o planowanych konsultacjach do: Członków Komitetu Rewitalizacji, organizacji pozarządowych współpracujących przy działaniach rewitalizacyjnych, Radnych Rady Miasta Torunia, Rad Okręgów oraz Członków Rady Działalności Pożytku Publicznego.

W ramach konsultacji zapewniony został udział różnych grup interesariuszy procesu rewitalizacji. Liczba osób, które wzięły udział w procesie partycypacji społecznej, przedstawia się następująco:

1. 26 osób uczestniczyło w spotkaniu informacyjnym w dniu 15 lutego 2023 r.,
2. 4 podmioty zgłosiły swoje uwagi za pomocą formularza konsultacyjnego,
3. 1 podmiot zgłosił uwagę pismem skierowanym do Prezydenta Miasta Torunia.

W ramach konsultacji wypracowano również stanowisko niezbędne do dalszych prac nad GPR-T do 2027. Konsultacje umożliwiły podjęcie działań mających na celu priorytetowe traktowanie zarówno obszaru zdegradowanego, jak i obszaru rewitalizacji, zwłaszcza w kontekście przyszłych podejmowanych przedsięwzięć. Zastosowane formy konsultacji pozwoliły na przekazanie mieszkańcom informacji o planowanym obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji, zapoznanie się z opiniami interesariuszy rewitalizacji, rozwinięcie dialogu między podmiotami zaangażowanymi w ten proces oraz ich integrację.

Ważnym etapem było przyjęcie uchwały nr 1065/23 Rady Miasta Torunia z dnia 20 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Torunia.

II etap – przygotowanie projektu GPR-T do 2027

W maju 2023 r. na stronie internetowej Urzędu Miasta Torunia udostępniono ankietę służącą pogłębieniu wiedzy na temat wyłonionego w wyniku diagnozy miasta obszaru rewitalizacji Torunia oraz

potrzeb mieszkańców i kierunków działań, które należy podjąć na obszarze rewitalizacji. Link do niej został bezpośrednio wysłany również do placówek edukacyjnych zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji. Do udziału w badaniu ankietowym osobiście zachęcał Michał Zaleski, prezydent miasta Torunia.⁹¹ Jednocześnie przedstawiciele wykonawcy projektu GPR-T do 2027 przeprowadzili szczegółową wizję terenową na Starym Mieście, Bydgoskim Przedmieściu oraz Podgórzu, spacerując głównymi ulicami w przestrzeni miejskiej. W tym przeprowadzono również indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami organizacji pozarządowych, Rad Okręgów działających na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, członkami Komitetu Rewitalizacji.

6 lipca 2023 r. Rada Miasta Torunia podjęła uchwałę nr 1116/23 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*. Aby przystąpić do opracowania części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*, dnia 2 października 2023 r. rozpoczął się otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Nabór trwał do 13 października 2023 r. Celem naboru było zapoznanie się z realizacją kolejnych przedsięwzięć, których rezultatem będzie niwelowanie zidentyfikowanych podczas diagnozy miasta problemów społecznych i wsparcie społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji w aspekcie społecznym. Zgłoszone przedsięwzięcia odpowiadają na rozpoznane problemy społeczne w wyniku przeprowadzonej diagnozy miasta/pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji. Są to m.in.:

1. niekorzystne tendencje demograficzne, spadek liczby mieszkańców (z wyjątkiem podobszaru Podgórz),
2. ubóstwo, bezrobocie, niewystarczalna samodzielność ekonomiczna,
3. niski poziom motywacji do nauki, niskie wyniki z egzaminu ósmoklasisty,
4. niskie poczucie bezpieczeństwa związane zarówno z liczbą przestępstw, aktami wandalizmu, jak i intensywnym ruchem kołowym zagrażającym pieszym,
5. niska aktywność społeczna,
6. niewystarczająca oferta kulturalna (z wyjątkiem podobszaru Stare Miasto).⁹²

7 listopada 2023 r. rozpoczęły się konsultacje społeczne GPR-T do 2027. Interesariusze rewitalizacji na temat opracowanego projektu mogli wypowiedzieć się w następujących formach:

1. spotkanie otwarte w dniu 15 listopada 2023 r. w Centrum Sztuki Współczesnej,
2. konsultacje ustne w Biurze Toruńskiego Centrum Miasta w terminach: 22-23.11, 28-29.11.2023 r.,
3. zbieranie uwag na formularzach konsultacyjnych w postaci papierowej i elektronicznej.

W spotkaniu zorganizowanym 15 listopada 2023 r. wzięło udział 24 uczestników.

⁹¹ <https://tylkotorun.pl/wiadomosci/prezydent-torunia-zacheca-do-wypelnienia-ankiety-dot-obszarow-rewitalizacji/>

⁹² <https://www.torun.pl/pl/spoleczne-pomysly-na-rewitalizacje>

Źródło: Ze zbiorów Urzędu Miasta Torunia

Na formularzu konsultacyjnym uwagi zgłosiło 20 podmiotów. 5 osób wzięło udział w spotkaniach w Biurze Toruńskiego Centrum Miasta. Ponadto 28 listopada 2023 r. odbyło się VI posiedzenie Komitetu Rewitalizacji, podczas którego omówiono projekt GPR-T do 2027 oraz przebieg otwartego spotkania informacyjnego.

21 grudnia 2023 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Torunia został opublikowany Raport prezentujący przebieg konsultacji społecznych, w którym zamieszczono odniesienia do wszystkich zgłoszonych uwag.

Opis struktury zarządzania

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie stanowi zadanie własne gminy. Zadania te powinny być realizowane w sposób jawny i przejrzysty, z zapewnieniem aktywnego udziału interesariuszy na każdym etapie, a także w sposób zapobiegający wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji.

W strukturze zarządzania GPR-T do 2027 należy wyróżnić:

1. interesariuszy wewnętrznych,
2. interesariuszy zewnętrznych,
3. innych interesariuszy zewnętrznych.

Struktura i zasady zarządzania realizacją GPR-T do 2027 będą w znacznym stopniu kontynuowane. Zadania i podział ról poszczególnych struktur zostały omówione w kolejnych punktach.

W zarządzanie GPR-T do 2027 będą zaangażowani pracownicy samorządu wykonujący zadania w ramach swoich obowiązków.

Zadania interesariuszy wewnętrznych

Głównymi podmiotami zaangażowanymi w proces przygotowania i wdrożenia programu są Prezydent Miasta Torunia, Rada Miasta Torunia oraz Komitet Rewitalizacji:

1. Prezydent Miasta Torunia: kierując pracą Urzędu Miasta Torunia, pełni rolę nadzorczą nad całym procesem realizacji procesu rewitalizacji. Do kompetencji Prezydenta Miasta Torunia należy: przeprowadzenie procedury wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzenie i aktualizacja GPR-T do 2027, przeprowadzenie konsultacji społecznych na każdym wymaganym w Ustawie o rewitalizacji etapie przygotowania dokumentu, tworzenie podstaw prawnych i formalnych, które umożliwiają uczestnictwo w procesie rewitalizacji pozostałych interesariuszy, zapewnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w programie (zgodnie z założonym udziałem miasta) oraz podejmowanie decyzji o potrzebie weryfikacji programu rewitalizacji, m.in. na podstawie wyników okresowego monitoringu,
2. Rada Miasta Torunia – uchwała GPR-T do 2027, akceptując zarekomendowane propozycje projektów służące realizacji zadań własnych gminy do Wieloletniej Prognozy Finansowej miasta Torunia, podejmuje uchwałę o aktualizacji GPR-T do 2027, o jego uchyleniu w całości lub części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych. Ponadto Rada Miasta Torunia w ramach prac Komisji Rozwoju Miasta opiniuje projekty uchwał i dokumenty realizujące zapisy Ustawy o rewitalizacji na obszarze miasta Torunia, wspiera mechanizmy włączenia mieszkańców i innych podmiotów na terenie miasta Torunia w program rewitalizacji, inicjuje procesy rewitalizacyjne, współpracuje z mieszkańcami i innymi podmiotami w zakresie rewitalizacji na terenie miasta Torunia,
3. Biuro Toruńskiego Centrum Miasta odpowiedzialne jest za:
 - a. przygotowanie i wdrożenie GPR-T do 2027,
 - b. współpracę ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w realizację programu,
 - c. współpracę z Komitetem Rewitalizacji w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną procesu rewitalizacji, w tym zapewnienie obsługi organizacyjnej Komitetu Rewitalizacji,
 - d. przygotowywanie w uzasadnionych przypadkach projektów aktualizacji programu,
 - e. podejmowanie działań w zakresie informacji i promocji programu,
 - f. monitoring rzeczowy, finansowy oraz osiągania założonych celów rewitalizacji,

- g. systematyczne monitorowanie realizacji projektów,
- h. sporządzanie oceny aktualności i stopnia realizacji oraz ewaluacji GPR-T do 2027,
- i. przygotowywanie informacji na stronę internetową Urzędu Miasta Torunia www.torun.pl, www.bip.torun.pl,
- j. współpracę z innymi działami oraz jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Torunia w zakresie realizacji programu rewitalizacji,
- k. współpracę z toruńskimi organizacjami pozarządowymi poprzez udzielanie im wsparcia finansowego dla realizacji działań nieinwestycyjnych na obszarze rewitalizacji i obszarze zdegradowanym,
- l. poszukiwanie źródeł finansowania dla inwestycji realizowanych w ramach GPR-T do 2027.

Zadania interesariuszy zewnętrznych

Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji na terenie Gminy Miasta Toruń na kadencję 2022-2026 został powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Torunia nr 243 z dnia 20 lipca 2022 r.

Zadaniem Komitetu Rewitalizacji jest dostarczanie w procesie rewitalizacji opinii i stanowisk, które mają pomóc gminie w prawidłowym ukształtowaniu jego przebiegu. Komitet jest uprawniony do wyrażania opinii, stanowisk oraz rekomendowania rozwiązań w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji jest elementem bezpośredniej partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.

Skład Komitetu Rewitalizacji tworzą:

1. przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji,
2. przedstawiciele podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji,
3. przedstawiciele mieszkańców Gminy Miasta Toruń spoza obszaru rewitalizacji,
4. przedstawiciele podmiotów prowadzących na obszarze Gminy Miasta Toruń działalność gospodarczą,
5. przedstawiciele podmiotów prowadzących na obszarze Gminy Miasta Toruń działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych,
6. przedstawiciele Gminy Miasta Toruń i jej jednostek organizacyjnych wskazani przez Prezydenta Miasta Torunia,
7. przedstawiciele Rady Miasta Torunia,
8. przedstawiciele Rad Okręgów działających na obszarze rewitalizacji,
9. przedstawiciel organu władzy publicznej,
10. przedstawiciel podmiotu realizującego na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Skład Komitetu Rewitalizacji oraz zasady jego funkcjonowania zostały określone uchwałą nr 794/18 Rady Miasta Torunia z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji na terenie Gminy Miasta Toruń oraz uchwałą nr 904/2018 Rady Miasta Torunia z dnia 19 lipca 2018 r. Uchwała ta wymaga zmiany w zakresie wskazania podstawy prawnej dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji w związku z podjęciem 20 kwietnia 2023 r. przez Radę Miasta Torunia uchwały nr 1065/23 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie miasta Torunia.

Inni interesariusze zewnętrzni:

Inni interesariusze rewitalizacji, którzy nie biorą udziału bezpośrednio w pracach Komitetu Rewitalizacji, mogą włączać się w działania rewitalizacyjne, w zależności od ich potrzeb i możliwości poprzez:

1. informowanie Prezydenta Miasta Torunia i Komitetu Rewitalizacji o lokalnych problemach wymagających rozwiązania,
2. konsultowanie proponowanych rozwiązań rewitalizacyjnych odnoszących się do lokalnych spraw i problemów,
3. doradztwo w zakresie swoich możliwości jako lokalni eksperci,
4. dzielenie się z władzami lokalnymi odpowiedzialnością za podejmowanie decyzji w sprawach bezpośrednio ich dotyczących,
5. współrealizowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Do partnerów społeczno-gospodarczych, którzy będą angażowani w proces rewitalizacji, należą zgodnie z art. 36 ust. 8 pkt 4) Ustawy wdrożeniowej w szczególności:

1. podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,
2. podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
3. podmioty promujące włączenie społeczne, prawa podstawowe, prawa osób z niepełnosprawnościami, równość płci i niedyskryminację.

Harmonogram realizacji GPR-T do 2027

Poniżej przedstawiono harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*, w którym zostały uwzględnione podstawowe elementy wdrażania GPR-T do 2027.

Tabela 28. Harmonogram realizacji GRR-T do 2027

Etapy i rodzaje działań	2024	2025	2026	2027
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji pn. <i>Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027</i> przez Radę Miasta Torunia				
Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych do budżetu gminy/WPF				
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji (co najmniej raz na kwartał)				
Działania informacyjno-promocyjne GPR-T do 2027				
Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych				
Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR-T do 2027				
Przygotowanie projektów do realizacji, pozyskanie finansowania zewnętrznego, wdrożenie projektów				
Podsumowanie działań realizowanych w perspektywie finansowej 2024-2027				
Przygotowanie do działań rewitalizacyjnych w ramach kolejnej perspektywy finansowej				
Aktualizacja GPR-T do 2027				

Źródło: Opracowanie własne

System monitorowania i oceny

Zasady monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*

Monitoring powinien opierać się na bieżącej, wieloaspektowej analizie stopnia zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji, w tym sytuacji społeczno-gospodarczej oraz zbieżności efektów działań rewitalizacyjnych z założoną wizją i celami rewitalizacji.

System monitorowania i oceny GPR-T do 2027 stanowi kontynuację procedury określonej w GPR-T do 2023.

Monitoring to obserwowanie procesu, w tym przypadku rewitalizacji, oraz odnotowywanie zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. System monitorowania GPR-T do 2027 musi umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów wskaźników w przyjętym odstępie czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć i założonych celów, których rezultatem ma być niwelowanie zidentyfikowanych podczas diagnozy problemów ze sfery społecznej i infrastrukturalnej. Działanie to poprzedza ewaluację, której dokonuje się po zakończeniu realizacji programu, ale w przeciwieństwie do niej – pozwala na zmianę przyjętej taktyki w przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości wdrożeniowych. To również rodzaj wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę terminowości poszczególnych działań względem harmonogramu. Proces ten pozwala na optymalne wykorzystanie środków finansowych w celu zmaksymalizowania spodziewanych efektów.

Monitoring rzeczowy obejmie kontrolę realizacji zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektów na podstawie pomiarów osiągnięcia **rezultatów projektowych**, a także weryfikacji zgodności z założeniami GPR-T do 2027. Monitoring finansowy obejmie zarządzanie środkami przyznanymi na realizację założeń programu. Polegać będzie na systematycznej kontroli finansowych aspektów inwestycji. Monitoring osiągnięcia celów rewitalizacji będzie polegał na śledzeniu postępu realizacji GPR-T do 2027 poprzez weryfikację wartości wskaźników celów rewitalizacji (**programowych wskaźników produktu i rezultatu**), które dostarczą informacji o efektach wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych zamieszczonych w GPR-T do 2027. Wybrane wskaźniki mają korespondować z założonymi celami GPR-T do 2027. Jest to wynikiem postrzegania interwencji prowadzonej w ramach rewitalizacji jako całościowego procesu, który nie jest sumą zrealizowanych projektów, ale ma za zadanie osiągnięcie planowanej zmiany we wskazanych obszarach i sferach poddanych rewitalizacji. GPR-T do 2027 stanowi całościowy opis polityki rewitalizacyjnej. Należy przyjąć, że na realizację celów rewitalizacji będą wpływać zarówno działania wpisane do GPR-T do 2027, jak i te, które nie zostały wyszczególnione w przedmiotowym dokumencie, a które stanowią spontaniczną inicjatywę oddolną mieszkańców.

Monitoringiem będzie objęty także stan obszaru rewitalizacji i poszczególnych podobszarów rewitalizacji na przestrzeni każdego roku kalendarzowego. Stan ten będzie monitorowany w sferach, które badano na potrzeby diagnozy miasta Torunia. Do jego monitorowania zostaną wykorzystane **wskaźniki delimitacyjne**, które stanowiły podstawę do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

W przypadku braku poprawy wartości wskaźników delimitacyjnych przeanalizowane zostaną przyczyny zaistniałej sytuacji oraz rozważone będą modyfikacje założonych wartości wskaźników docelowych programu lub samych projektów znajdujących się w GPR-T do 2027 w zakresie koniecznym do osiągnięcia celów rewitalizacji. Ewentualna „korekta projektowa” wymaga procedury analogicznej do

tej, w jakiej program został uchwalony, co wynika wprost z zapisów art. 23 Ustawy o rewitalizacji. Oznacza to, że zatwierdzenie zmian poprzedzać będą konsultacje społeczne prowadzone na zasadach określonych w Ustawie o rewitalizacji. Konsultacje dają możliwość ponownej dyskusji nad najlepszymi rozwiązaniami prowadzącymi do poprawy stanu obszaru rewitalizacji.

Zasady aktualizacji programu określa art. 22 i 23 Ustawy o rewitalizacji, obligujący Prezydenta Miasta Torunia do oceny aktualności dokumentu co najmniej raz na trzy lata. Przepis ten ustanawia dwa obowiązki:

1. stwierdzenia, czy treść programu rewitalizacji jest aktualna, tj. czy odpowiada stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń mających znaczenie dla realizacji programu oraz
2. w jakim stopniu projekty/przedsięwzięcia zaplanowane w programie rewitalizacji zostały zrealizowane w przyjętym harmonogramie.

Wspomniana ocena aktualności i stopnia realizacji wymaga opinii Komitetu Rewitalizacji oraz opublikowania wniosków z oceny na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP).

Nie wszystkie jednak zmiany w programie będą wymagać konsultacji społecznych. Dotyczy to sytuacji, gdy zmiany nie odnoszą się do listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych lub gdy modyfikacja nie wprowadza nowych zapisów w uchwale w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR).

Poniżej wymieniono sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu:

1. zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Miasta Toruń,
2. zidentyfikowane nowe potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
3. spadek/wzrost poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
4. konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu Gminy Miasta Toruń oraz dostępności środków zewnętrznych,
5. niesatysfakcjonujące efekty prowadzonego procesu rewitalizacji lub zaistnienie ryzyka nieosiągnięcia założonych wartości wskaźników.

Wskaźniki monitorowania i oceny GPR-T do 2027

Monitorowanie i ocena przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Postępy realizacji GPR-T do 2027 będą mierzone m.in. poprzez monitorowanie wskaźników rezultatu podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wskaźniki te zostały wyspecyfikowane w opisie każdego przedsięwzięcia podstawowego. Dla innych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają przyczynić się do zniwelowania stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji, nie określono docelowych wartości wskaźników. Moment wskazania wartości tych wskaźników nastąpi na etapie aplikowania o dofinansowanie lub wdrażania przedsięwzięć.

Monitorowanie i ocena celów rewitalizacji

Dla oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji określono zestaw programowych wskaźników produktu i rezultatu, które w podziale na cele są adekwatne do przyjętych kierunków działań. Źródłem danych dla monitorowania celów rewitalizacji będą realizatorzy przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Biuro Toruńskiego Centrum Miasta jako koordynator procesu rewitalizacji, raz na kwartał, będzie pozyskiwać dane od realizatorów przedsięwzięć dotyczące finansowego oraz rzeczowego postępu prac, a także

wartości wskaźników projektowych, na podstawie których obliczać będzie wskaźniki celów rewitalizacji.

Tabela 29. Wskaźniki produktu i rezultatu celów rewitalizacji GPR-T do 2027

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary
Cel 1. Rozwój kapitału społecznego i intelektualnego obszaru rewitalizacji, aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym	
Wskaźniki produktu	
Liczba osób, która wzięła udział w przedsięwzięciu	osoby
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji	sztuka
Liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami	sztuka
Liczba zrealizowanych projektów	sztuka
Wskaźniki rezultatu	
Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury objętych wsparciem	osoby
Cel 2. Rozwój przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju konkurencyjności firm działających na obszarze rewitalizacji	
Wskaźniki produktu	
Liczba przedsiębiorstw, które przystąpiły do programu lojalnościowego	sztuka
Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w ramach prowadzonej działalności	sztuka
Wskaźniki rezultatu	
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	sztuka
Cel 3. Podniesienie standardu zamieszkania w obszarze rewitalizacji	
Wskaźniki produktu	
Liczba zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów	sztuka
Liczba obiektów zaadaptowanych na cele społecznie użyteczne	sztuka
Liczba obiektów dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami	sztuka
Powierzchnia zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów	ha
Powierzchnia zmodernizowanej/zagospodarowanej przestrzeni publicznej/terenów zieleni/miejsc zabaw i rekreacji	ha
Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją	ha
Wskaźniki rezultatu	
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoba
Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów	osoba
Liczba osób korzystających z obiektów zaadaptowanych na cele społecznie użyteczne	osoba

Źródło: Opracowanie własne

Monitorowanie stanu rozwoju obszaru rewitalizacji

Monitorowanie stanu rozwoju obszaru rewitalizacji i podobszarów rewitalizacji będzie polegało na ocenie aktualnego poziomu wskaźników (wybranych), które zostały wykorzystane przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wartości bazowe wskaźników dla obszaru rewitalizacji i podobszarów zostały określone w tabeli poniżej. Wartości docelowe dla obszaru rewitalizacji określono opisowo jako zakładaną zmianę, dla której punktem odniesienia jest średnia dla całego miasta. Zakłada się, że na osiągnięcie wartości docelowych będzie miała wpływ realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zidentyfikowanych w GPR-T do 2027, a także inne działania inwestycyjne i nieinwestycyjne podejmowane na obszarze rewitalizacji. Monitorowanie stanu rozwoju obszaru rewitalizacji będzie dokonywane co najmniej raz na trzy lata w ramach oceny aktualności i stopnia realizacji GPR-T do 2027.

Tabela 30. Wskaźniki stanu rozwoju obszaru rewitalizacji

Wskaźnik delimitacyjny	Obszar rewitalizacji		Podobszary rewitalizacji			Wartość bazowa – Toruń
	Wartość bazowa	Wartość docelowa (2027)	Bydgoskie Przedmieście – wartość bazowa	Podgórz – wartość bazowa	Stare Miasto – wartość bazowa	
Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 [%]	-11,72	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	-17,28	2,20	-11,13	-6,41
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności [%] w 2021 r.	16,97	zakładany wzrost, wartość dąży do średniej dla miasta	15,61	19,86	16,84	17,45
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%] w 2021 r.	23,65	zakładany spadek	26,62	18,82	21,07	26,24
Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 [%]	5,65	zakładane utrzymanie się dynamiki	-1,80	40,65	1,06	12,83
Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności [%] w 2021 r.	5,13	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	3,74	7,34	6,43	2,54
Dynamika zmian liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2021 [%]	-56,02	zakładany dalszy spadek	-60,02	-43,26	-65,20	-61,56
Stopa bezrobocia – udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym[%] w 2021 r.	4,63	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	3,89	4,50	7,65	3,63
Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych [%] w 2021 r.	57,88	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	55,37	57,73	62,65	56,80
Dynamika zmian ogólnie bezrobotnych w latach 2015-2021 [%]	-47,18	zakładany dalszy spadek	-50,98	-42,15	-44,37	-40,34
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w 2021 r. [%]	48,33	zakładany wzrost, wartość dąży do średniej dla miasta	53,43	49,99	41,57	60,09
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki w 2021 r. [%]	38,67	zakładany wzrost, wartość dąży do średniej dla miasta	44,92	44,84	25,72	54,05
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w 2021 r. [%]	56,00	zakładany wzrost, wartość dąży do średniej dla miasta	64,61	60,36	43,48	70,50
Liczba przestępstw przypadająca na 1 000 mieszkańców w 2021 r.	47,78	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	49,99	13,54	105,45	33,49
Frekwencja wyborcza do Rady Miasta Torunia w 2018 roku [%]	45,33	zakładany wzrost, wartość dąży do średniej dla miasta	49,07	48,65	38,37	53,00
Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku [%]	59,38	zakładany wzrost	57,77	61,32	62,10	56,31
Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1 000 mieszkańców w 2021 roku	119,81	zakładany wzrost	102,12	59,86	308,45	109,28
Liczba podmiotów gospodarczych sektora kreatywnego i przemysłu czasu wolnego w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2021 roku [%]	13,87	zakładany wzrost	12,75	8,42	17,44	10,45
Liczba obiektów wybranych usług publicznych na 1 000 mieszkańców	2,22	zakładany wzrost	1,55	1,80	5,73	1,71
Powierzchnia zieleni parkowej na 1 000 mieszkańców	3,41	zakładany wzrost	3,18	4,26	2,71	3,17

Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców w 2021 roku	19,12	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	13,23	11,38	58,06	17,35
Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 1 000 mieszkańców	97,73	zakładany spadek	121,42	49,38	96,10	40,43
Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej w powierzchni jednostki analitycznej [%]	21,74	zakładany wzrost	33,07	18,47	9,49	38,21
Liczba obiektów będących w rejestrze Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w niezadawalającym stanie technicznym na 1 000 wszystkich budynków ogółem	16,64	zakładany spadek	13,32	3,46	39,01	3,41
Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1 000 mieszkańców	26,47	zakładany spadek, wartość dąży do średniej dla miasta	19,98	15,46	74,11	14,57

Źródło: Opracowanie własne

Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 10) Ustawy o rewitalizacji w gminnym programie rewitalizacji należy określić zmiany w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, tj. w wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz w zasadach wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym w zasadach i kryteriach wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Aktualny Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Toruń na lata 2020-2024 został przyjęty uchwałą nr 390/20 Rady Miasta Torunia z dnia 14 maja 2020 r. Obejmuje on wszystkie istotne zagadnienia i problematykę związaną z wdrożeniem i realizacją planowanej polityki mieszkaniowej dla miasta Torunia, w tym:

1. prognozę dotyczącą wielkości oraz stanu technicznego zasobu mieszkaniowego gminy w latach 2020-2024,
2. analizę potrzeb oraz plan remontów i modernizacji wynikający ze stanu technicznego budynków i lokali,
3. planowaną sprzedaż lokali mieszkalnych,
4. zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu,
5. sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu Gminy,
6. źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej oraz wysokość wydatków na gospodarkę mieszkaniową,
7. działania mające na celu poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
8. korzyści i zagrożenia realizacji programu,
9. zasady wsparcia dla TTBS.

Zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Toruń zostały przyjęte uchwałą nr 520/20 Rady Miasta Torunia z dnia 19 listopada 2020 r. Uchwała obejmuje ustalenia w następującym zakresie:

1. wysokość dochodu gospodarstwa domowego oraz inne kryteria uzasadniające oddanie w najem lokalu, lokalu objętego umową najmu socjalnego, wysokość dochodu gospodarstwa domowego uprawniającą do zastosowania obniżek czynszu oraz zasady przeznaczenia lokali na realizację zadań dotyczących: pomocy społecznej, wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
2. program „Mieszkanie dla absolwenta”,
3. warunki zamieszkiwania kwalifikujące wnioskodawcę do ich poprawy,
4. kryteria wyboru osób, którym przysługuje pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu oraz umowy najmu socjalnego lokalu,
5. warunki dokonywania zamiany lokali,
6. tryb rozpatrywania wniosków o najem lokali oraz o poprawę warunków zamieszkiwania, sposób poddania tych spraw kontroli społecznej,

7. zasady postępowania w stosunku do osób, które pozostały w lokalu opuszczonym przez najemcę lub w lokalu, o którego najem nie wstąpiły po śmierci najemcy,
8. kryteria oddawania w najem lokali o powierzchni użytkowej przekraczającej 80 m².

Analiza obu dokumentów wykazała, że nie ma podstaw do zmian w ww. uchwałach z uwagi na postanowienia Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*.

Specjalna strefa rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji nie przewiduje się utworzenia specjalnej strefy rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji.

Wskazanie sposobu realizacji GPR-T do 2027 w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia zostało przyjęte uchwałą nr 805/18 Rady Miasta Torunia z dnia 25 stycznia 2018 r. Ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*, nie powodują konieczności zmiany studium.

Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

Analiza miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na obszarze których realizowane będą przedsięwzięcia podstawowe oraz pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wykazała brak konieczności zmiany planów miejscowych w kontekście założeń przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz innych ustaleń GPR-T do 2027. Ustalenia GPR-T do 2027 nie powodują również konieczności uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Przedsięwzięcia, które będą realizowane na terenach nieobjętych MPZP, polegają głównie na modernizacji obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych, w tym terenów zieleni i terenów sportowo-rekreacyjnych i nie będą wiązać się z potencjalnym zaburzeniem ładu przestrzennego. Ponadto zgodne są lub nie kolidują z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Torunia.

Wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego nie wskazuje się konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wynikają z diagnozy i analiz, zdiagnozowanych problemów, zgłoszonych potrzeb, konsultacji społecznych, opinii oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji pn. *Program Rewitalizacji Torunia do roku 2027*. Na mapie stanowiącej załącznik do programu rewitalizacji wskazano lokalizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dla większości przedsięwzięć możliwe jest ustalenie konkretnej lokalizacji. Wśród nich znajdują się przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące obiektów zabytkowych, które zostaną poddane modernizacji i/lub adaptacji pod inne funkcje, a także przedsięwzięcia nieinwestycyjne dotyczące m.in. działań społecznych, którymi objęci zostaną mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Działania te będą organizowane m.in. w konkretnych lokalizacjach, np. w siedzibie organizacji, wyremontowanej kamienicy lub placówce oświatowej oferującej aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci i młodzieży. Wszystkie placówki oświatowe, które będą realizować działania skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej, znajdują się w granicach obszaru rewitalizacji.

Na mapie zaznaczono projekty społeczne służące pobudzeniu aktywności dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, jak i aktywizacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, osób bezrobotnych (również kobiet) oraz osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami. Co istotne, większość projektów społecznych zlokalizowano w szkołach podstawowych, wyremontowanych kamienicach (np. przy ulicy Marii Konopnickiej 13, ulicy Bydgoskiej 74, ulicy Adama Mickiewicza 57, ulicy Podgórskiej 2, w niedalekiej przyszłości także przy ulicy Bydgoskiej 50-52) i świetlicach (lokalach) miejskich. Większość projektów społecznych pokazana na mapie odnosi się do rozwijania pozalekcyjnych i pozaszkolnych form edukacji, pobudzania ekspresji kulturowej i sportu oraz prowadzenia działań profilaktyki zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży szkolnej. Ponadto mają one głównie na celu wdrażać działania wzmacniające poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz rozwijać usługi edukacji, integracji społecznej, animować życie kulturalne i różne inne formy lokalnej aktywności społecznej. Niektóre projekty społeczne prezentowane na rycinie umożliwią modernizację i rozbudowę bazy usług społecznych oraz podtrzymają aktywność seniorów. W załącznikach graficznych uwzględniono także projekty dotyczące modernizacji obiektów zabytkowych, które mogą zostać zaadaptowane na cele kulturalne, integracji i aktywizacji społecznej (np. zespół kamienic przy ulicy Bydgoskiej 50-53, poligonowa wieża ciśnień na Podgórzu, obszar wokół i wewnątrz budynku Domu Muz na Podgórzu, obiekty sakralne w obrębie zespołu staromiejskiego). Na rycinie umiejscowiono również projekty związane z odnową terenów zieleni urządzonej, w tym skwerów (np. koło budynku Domu Muz, wokół poligonowej wieży ciśnień) i parków miejskich, oraz modernizacją i urządzeniem stref rekreacji i wypoczynku, m.in. dla dzieci. Na mapie usytuowano również projekty w sferze gospodarczej budujące atrakcyjność turystyczną Starego Miasta i Bydgoskiego Przedmieścia. Dodatkowo na mapie ujęto projekty inwestycyjne, które przyczynią się do poprawy estetyki i funkcjonalności przestrzeni miejskiej. Należy dodać, że rycina przedstawia również lokalizację większości pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć ujętych w dokumencie w części programowej, zwłaszcza w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i społecznej.

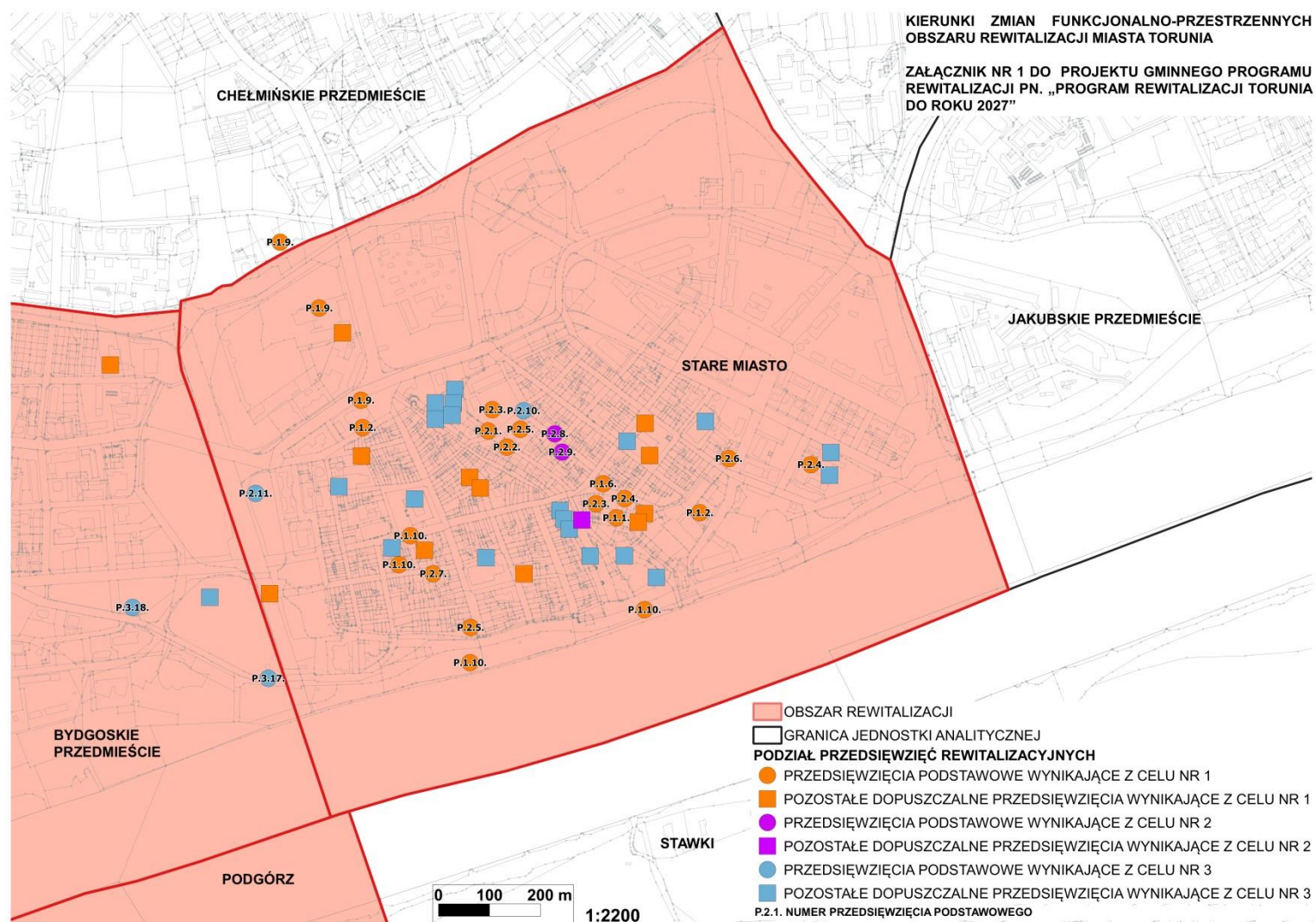
Na mapie zaprezentowano też przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zaplanowano na większym obszarze osiedla, jednak ich szczegółowa lokalizacja nie została określona na etapie opracowania GPR-T do 2027. Kilka przedsięwzięć nie zostało ukazanych na mapie, ponieważ ich realizacja przewidziana została na całym obszarze rewitalizacji lub w granicach poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Szczegółowy ich wykaz przedstawia tabela poniżej.

Tabela 31. Lista przedsięwzięć nieuwzględnionych na mapie kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia (projektu)	Typ przedsięwzięcia	Podobszar rewitalizacji
1	P.1.3. Piłka dla każdego	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
2	P.1.4. Lato dzieci na Wiśle	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
3	P.1.5. Wypoczynek letni	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
4	P.1.8. Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy w Toruniu na obszarze rewitalizacji	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
5	P.1.11. Wymiana 34 punktów kamerowych na Starym Mieście i Bydgoskim Przedmieściu	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
6	P.1.12. Modernizacja systemu monitoringu wizyjnego dla obszaru rewitalizacji obejmującego: Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście oraz Podgórz	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
7	Wsparcie przedsiębiorczości w Toruniu na obszarze rewitalizacji	podstawowy	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście
8	U.1.1. Toruński Festiwal Nauki i Sztuki	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
9	U.1.2. Projekty społeczne wspierające przedsięwzięcia rewitalizacyjne w obszarze rewitalizacji realizowane przez NGO	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
10	U.1.3. Dostępne tereny zieleni	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
11	U.1.4. Program Moje Podwórko	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
12	U.1.5. Czysty Toruń – walczymy ze smogiem i z nielegalnymi wysypiskami	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto, Bydgoskie Przedmieście, Podgórz
13	U.2.10. Program Lojalnościowy Moja starówk@	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto
14	U.2.11. Napis wielkoformatowy, przestrzenny zawierający słowo „Toruń”	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto
15	U.2.14. Zielona Bonifikata	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto
16	U.2.16. Przestrzeń Starego Miasta przyjazna mieszkańcom i turystom	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto
17	U.2.27. Poprawa bezpieczeństwa pieszych na podobszarze Starego Miasta w Toruniu	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto
18	U.2.29. Akcja „Free Toilet”	pozostałe dopuszczalne	Stare Miasto
19	P.3.2. W zdrowym ciele, rowerowy duch	podstawowy	Bydgoskie Przedmieście
20	U.3.18. Wytchnienie pośród zieleni na Bydgoskim i Bielanych. 100 nowych drzew	pozostałe dopuszczalne	Bydgoskie Przedmieście

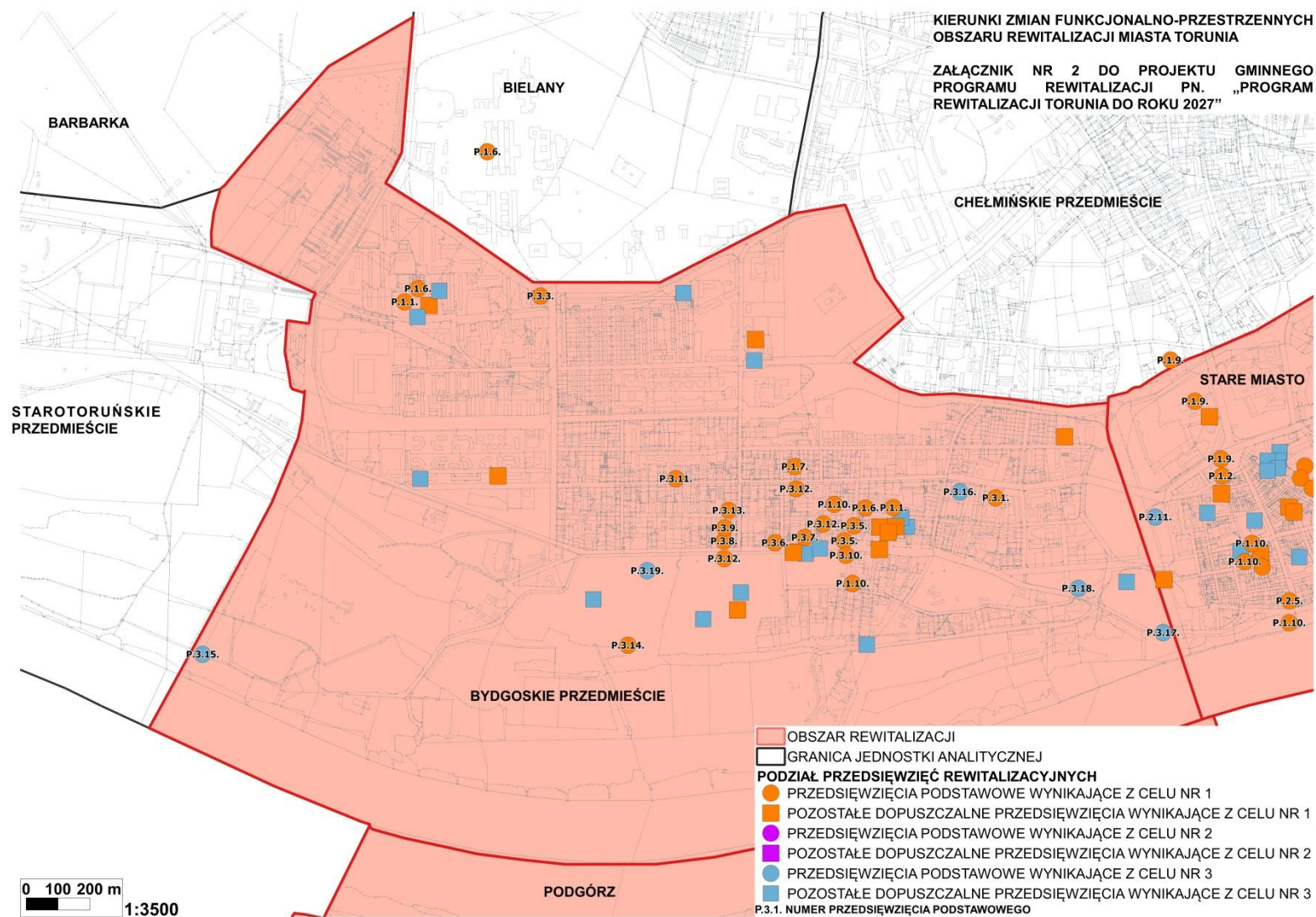
Źródło: Opracowanie własne

Rycina 22. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – Stare Miasto

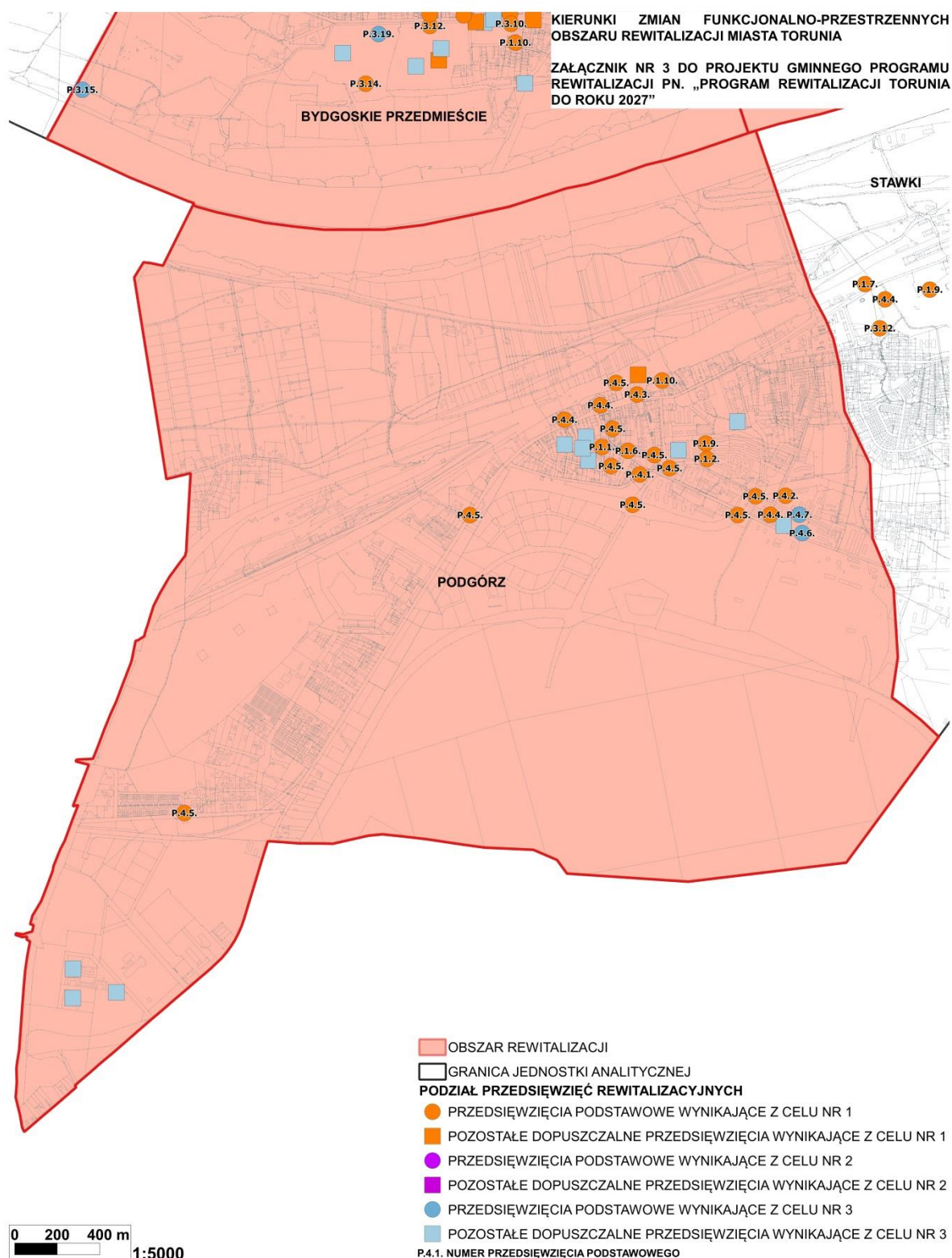
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Rycina 23. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – Bydgoskie Przedmieście

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Rycina 24. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – Podgórz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Spis tabel i rycin

Tabela 1. Lista wskaźników delimitacyjnych	12
Tabela 2. Podział Torunia na jednostki analityczne wraz z ich powierzchnią i liczbą ludności sporządzony na potrzeby opracowania diagnozy wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Dane według stanu na 31.12.2021 r.	15
Tabela 3. Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji w mieście Toruniu. Dane wg stanu na 31.12.2021 r.	25
Tabela 4. Wykaz żłobków na obszarze rewitalizacji	34
Tabela 5. Wykaz przedszkoli na obszarze rewitalizacji.....	35
Tabela 6. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1 000 mieszkańców. Dane wg stanu na 31.12.2021 r.	45
Tabela 7. Wykaz placówek kulturalnych Gminy Miasta Toruń i Województwa Kujawsko-Pomorskiego	46
Tabela 8. Oferta Kamienicy Inicjatyw	50
Tabela 9. Wykaz stacji rowerowych na obszarze rewitalizacji	54
Tabela 10. Wykaz liczby miejsc sportu i rekreacji na obszarze rewitalizacji	55
Tabela 11. Powierzchnia zieleni parkowej na 1 000 mieszkańców. Dane według stanu na 31.12.2021 r.	60
Tabela 12. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1 000 mieszkańców. Dane według stanu na 31.12.2021 r.	61
Tabela 13. Powierzchnia zieleni ogólnodostępnej w powierzchni jednostki analitycznej. Dane według stanu na 25.01.2018 r.	66
Tabela 14. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 1 000 mieszkańców. Dane według stanu na 31.12.2021 r.	67
Tabela 15. Podział Starego Miasta na strefy spacerowe	68
Tabela 16. Podział Bydgoskiego Przedmieścia na strefy spacerowe	87
Tabela 17. Podział Podgórze na strefy spacerowe	120
Tabela 18. Potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji	150
Tabela 19. Problemy rozwojowe obszaru rewitalizacji	152
Tabela 20. Potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji	156
Tabela 21. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w podziale na podobszary GPR-T do 2027	163
Tabela 22. Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych	356
Tabela 23. Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	362
Tabela 24. Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych	368
Tabela 25. Powiązanie celów GPR-T do 2023 z celami GPR-T do 2027	369
Tabela 26. Szacunkowe ramy finansowe GPR-T do 2027 – zestawienie przedsięwzięć podstawowych o charakterze społecznym	371
Tabela 27. Szacunkowe ramy finansowe GPR-T do 2027 – zestawienie przedsięwzięć podstawowych o charakterze inwestycyjnym	373
Tabela 28. Harmonogram realizacji GRR-T do 2027	381
Tabela 29. Wskaźniki produktu i rezultatu celów rewitalizacji GPR-T do 2027	384
Tabela 30. Wskaźniki stanu rozwoju obszaru rewitalizacji	384
Tabela 31. Lista przedsięwzięć nieuwzględnionych na mapie kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	390

Rycina 1. Podział miasta Torunia na jednostki analityczne sporządzony na potrzeby opracowania diagnozy wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji	16
Rycina 2. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej.....	19
Rycina 3. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej.....	20
Rycina 4. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej..	21
Rycina 5. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej	22
Rycina 6. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej.....	23
Rycina 7. Prezentacja przestrzenna wskaźnika sumarycznego we wszystkich sferach łącznie.....	24
Rycina 8. Obszar rewitalizacji Torunia.....	26
Rycina 9. Rozmieszczenie placów zabaw na obszarze rewitalizacji	52
Rycina 10. Rozmieszczenie stacji dla rowerzystów na tle tras rowerowych w granicach obszaru rewitalizacji.....	56
Rycina 11. Podział Starego Miasta na strefy spacerowe	68
Rycina 12. Zróznicowanie przestrzenne podobszarów stref płatnego parkowania na Starym Mieście	86
Rycina 13. Podział Bydgoskiego Przedmieścia na strefy spacerowe	87
Rycina 14. Plan Ogrodu Zoobotanicznego na Bydgoskim Przedmieściu	97
Rycina 15. Podział Podgórza na strefy spacerowe	120
Rycina 16. Plan rozmieszczenia budowli regulacyjnych	144
Rycina 17. Fragment koryta Wisły. Powyżej Wisła przed regulacją (1836 r.), poniżej — Wisła po regulacji (1855 r.).....	145
Rycina 18. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody 1% raz na 100 lat dla powodzi rzecznych	146
Rycina 19. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody 10% raz na 10 lat dla powodzi rzecznych	147
Rycina 20. Mapa zagrożenia powodziowego z głębokością wody 0,2% raz na 500 lat dla powodzi rzecznych	148
Rycina 21. Mapa zagrożenia powodziowego – całkowite zniszczenie wału przeciwpowodziowego .	149
Rycina 22. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – Stare Miasto.....	391
Rycina 23. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – Bydgoskie Przedmieście.....	392
Rycina 24. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – Podgórz	393